

ACTE ȘI DOCUMENTE

RELATIVE LA

ISTORIA RENASCEREI ROMANIEI

PUBLICATE DE

GHENADIE PETRESCU
Episcop de Argeș

DIMITRIE A. STURDZA
Membru Academiei Române

ȘI

DIMITRIE C. STURDZA.

VOLUMUL I.

BUCUREȘCI
TIPOGRAFIA CAROL GÖBL
14, STRADA DOAMNEI, 14.
1888.

Națiunii Române

învingătoare

prin credință și voință.

I
TRACTATELE
DINTRE
PRINCIPATELE ROMANE SI TURCIA.

No. 1. — Tractatul dintre Mircea I, Domnul Țării Românești, și Sultanul Baiazed Ilderim, din anul 1391.

Art. I. Din marea noastră condescendență învoim ca Principatul României, de curând supus de nebiruita putere a neînvinselor noastre împărății, dimpreună cu Principele său, să se cărmuiască după propriile sale legi și ca Voevodul României să aibă deplină putere de a face rebel cu vecinii săi și de a încheia legături de amiciă cu dînșii, ori și când va voi, și prin urmare să fie stăpân peste viața și mórtea supușilor săi.

No. 1.
1391.

Art. II. Câți creștini ar primi religia lui Mohamet și pe urmă, trecând din locurile supuse împărăției noastre în Valahia, ar îmbrățișa iarăși creștinismul, să fie pretutindenți nesuperați și nereclamați.

Art. III. Câți din Valahii vor trece în cuprinsul împărăției noastre pentru propriile lor interese, să fie nesuperați de haraciū (contribuție personală) și să fie necercetați pentru îmbrăcămintea lor.

Art. IV. Domnii creștini să se aleagă de către Mitropolit și de către boeri.

Art. V. Pentru această mare a noastră condescendență și pentru că am înscris această țără în lista celor-lalte țări supuse protecțiunei noastre, va fi și ea îndatorită a da la visteria noastră împărătească, pe an 3,000 bani roși de țără în 300 lei argint de ai monetăriei noastre.

Dat în Nicopole în anul 805 în luna lui Rebiul-Ebbel și s'a trecut în condicele (chiutucurile) împărătesci.

(Traduction).

No. 1. 1391. Art. Ier. Par notre grande clémence, nous consentons que la Principauté de Valachie, nouvellement soumise par notre force invincible, se gouverne ainsi que son Prince, d'après ses propres lois, et que le Prince de Valachie ait le droit de faire la guerre et la paix avec ses voisins et de conclure des traités d'amitié avec eux et qu'il aie droit de vie et de mort sur ses sujets.

Art. II. Tous les chrétiens qui, ayant embrassé la religion de Mohammed, passeront ensuite, des contrées soumises à notre puissance, en Valachie, et y deviendraient de nouveau chrétiens, ne pourront être réclamés ou molestés.

Art. III. Tous ceux des Valaques qui iraient dans quelque partie de nos possessions, seront exempts du kharatch et de toute autre contribution.

Art. IV. Les princes chrétiens seront élus par le métropolitain et les boyards.

Art. V. Mais à cause de cette haute clémence et parce que Nous avons inscrit ce pays dans la liste des autres pays soumis à notre protection, il sera tenu de payer par an, à notre trésor impérial, trois mille piastres rouges du pays, ou trois cents piastres d'argent de notre monnaie.

Fait à Nicopole l'an 805 de mois Rebiul Evvel.

No. 2. — Tractatul dintre Vlad V, Domnul Țării Românești, și Sultanul Mahomet II, din 1460.

No. 2.
1460.

Art. I. Turcii nici de cum să nu se amestece în trebile țerei, nici să stăpânească, nici să vie în țeară, ci numai un singur trimis imperial să vină, însă și acesta numai cu învoirea domnească. Trimisul acesta, călătorind de la Dunăre pînă la Țirgoviște, să fie însoțit de un om domnesc și, primind tributul, să se întoarcă iarăși cu oamenii domnesci pînă la Giurgiu, unde numărându-se din nou banii în sumă de 10,000 galbeni sultanini de ai monetăriei noastre, să primească adevărîță de la dregătorul aceluși loc. De la Giurgiu, trecînd la Ruscuc, să primească și de acolo adevărîță, pentru ca țera să rămăie nerespundătoare, dacă s'ar întîmpla ca banii să se peară pe drum.

Art. II. Țara Românească să se guverneze după legile ei, să aibă deplină putere de a face resbel cu vecinii săi ori și când va voi și să

încheie legături de amicie cu dinșii, și Domnul să fie stăpân peste viața și moartea supușilor săi.

Art. III. Câți creștinii s'ar turci în Turcia, iar după aceea, trecând în Țara Românească, ar lua iarăși legea creștinească să fie cu totul ne-supărați și nereclamați.

Art. IV. Câți Români ar merge în Turcia pentru trebile lor, să nu fie supărați pentru haraci, nici pentru înbrăcămintea lor.

Art. V. Domni să se aleagă de către Mitropolitul, Episcopii și boerii.

Art. VI. Când vre-un mahometan ar avea vre un proces cu vre un Român, procesul lui să se tracteze în divanul domnesc după obiceiul țerei și sentința judecăței să aibă putere.

Art. VII. Neguțătorii turci, cari ar veni cu negoț, să vie cu scirea Domnului și cu arătare din ce loc sunt și fără întârziere să vină sau să cumpere cu rădicata marfă prin orașe și să iasă nemijlocit din țară, nefiindu-le ertat a cutreera țara spre a cumpăra și vinde în deosebite locuri.

Art. VIII. Acești neguțători turci să nu aibă voie a lua cu sine servitorii români nici servitoare române, nici a avea loc deosebit pentru rugăciunile lor.

Art. IX. Pentru nici un fel de reclamație să nu se libereze firman asupra vre unui indigen, nici să nu rădice pe cineva din țară ca să-l ducă la Constantinopol sau la alt loc din Turcia.

Dat în anul 872.

(Traduction).

Art. I. Les Turcs n'auront aucune ingérence dans les affaires du pays, ils ne pourront posséder aucun immeuble, ni séjourner dans le pays; mais un seul envoyé impérial pourra y entrer, avec le consentement préalable du Prince. Cet envoyé, se rendant du Danube à Tirgoviste, sera accompagné par un officier du Prince et recevant le tribut, il retournera avec une garde princière à Giurgewo, où l'on comptera de nouveau la somme remise de dix mille ducats de notre monnaie impériale, et où l'administrateur local donnera quittance. De Giurgewo il passera à Roustchouk et là-bas on délivrera de nouveau une quittance, afin que le pays ne soit plus responsable, si quelque accident arrivait, qui fasse disparaître l'argent en route.

Art. II. La nation valaque continuera à jouir du libre exercice de ses propres lois, et aura le droit de faire la guerre avec ses voisins ou

No. 2. de conclure des traités d'amitié avec eux, et les Princes auront le droit de vie et de mort sur leurs sujets.

Art. III. Tous les chrétiens qui, ayant une fois embrassé la foi musulmane, se rendraient en Valachie et reviendraient à la religion chrétienne, ne pourront être réclamés ou molestés.

Art. IV. Les sujets valaques qui auraient occasion d'aller en Turquie pour leurs affaires ne seront pas forcés de payer le kharatch ou molestés pour leur habillement.

Art. V. Les Princes seront élus par l'archevêque, les évêques et les boyards.

Art. VI. Si quelque Turc a un procès en Valachie avec un sujet de ce pays, sa cause sera entendue et jugée par le Divan valaque, conformément aux lois locales et la sentence sera exécutoire.

Art. VII. Les marchands turcs, se rendant pour leur commerce, doivent immédiatement faire connaître au gouvernement local, d'où ils viennent et acheter ou vendre la marchandise en gros dans les villes, et sortir aussitôt du pays, n'ayant pas la faculté de séjourner dans le pays pour acheter et vendre dans différents endroits.

Art. VIII. Aucun Ottoman n'est autorisé à emmener avec lui un domestique natif de Valachie, de quelque sexe que ce soit; et les musulmans ne pourront avoir de local séparé pour leur prière.

Art. IX. La Sublime-Porte ne délivrera pas de Firman à la requête d'un sujet valaque à Constantinople, ou devant un autre tribunal, et elle n'enlèvera personne du pays, pour le conduire dans les possessions ottomanes.

No. 3.— Tractatul dintre Bogdan III, Domnul Moldovei, și Sultanul Baiazed II, din 1511.

Art. I. Poarta recunoaște pe Moldova de pământ liber și nesupus.

No. 3. 1511. Art. II. Legea creștinească, care se ține în Moldova, nu va fi călcată sau turburată, ci încă poporul va avea libere bisericile sale ca și mai înainte.

Art. III. Poarta se obligă a apăra Moldova de toți cei ce ar putea să o calce, păzind'o în starea în care a fost mai înainte, fără a i se face vre-o neleguire, sau să sufere ca să i se facă vre-o dată cea mai mică desbinare sau despărțire.

Art. IV. Moldova va fi stăpânită și cârmuită după legile și așezămintele sale, fără să se amestice Poarta cât de puțin.

Art. V. Domniî vor fi aleși de popor și întăriți de Poartă.

Art. VI. Domniî vor fi stăpânitorî ai tot pământului Moldovei și vor putea avea oaste cu plata de la sine, pămîntenî saü și oamenii străini.

Art. VII. Moldovenii vor putea cumpăra și ține o casă la Constantinopole pentru șederea solilor lor, unde vor putea face și o biserică.

Art. VIII. Turcii nu vor putea cumpăra nici stăpâni pămînturî în Moldova, nici a se așeza în țără, nici a avea saü a face geamiî nici într'un chip.

Art. IX. Domnul împreună cu poporul va îngriji a se trămite pe tot anul la Poartă 4.000 galbenî turcesci, adică 11.000 leș, 40 șoimî și 40 iepe fătătoare. Aceste toate cu nume de peșcheș, adică dar.

Art. X. In vreme de resbel Domnul Moldovei va da ajutor Porței cu oștile sale.

(Traduction).

Art. I. La Porte reconaît la Moldavie comme un pays libre et non conquis.

Art. II. La religion chrétienne, professée en Moldavie, ne sera jamais opprimée ni troublée, et la nation aura la libre jouissance de ses églises, comme par le passé.

Art. III. La Porte s'engage à défendre la Moldavie contre toute agression éventuelle, et à la maintenir dans l'état où elle se trouvait précédemment, sans qu'il lui soit fait la moindre injustice et sans qu'elle ait à souffrir la moindre distraction de son territoire.

Art. IV. La Moldavie sera régie et gouvernée par ses propres lois, sans que la Porte s'y ingère en aucune manière.

Art. V. Ses princes seront à vie, élus par la nation et confirmés par la Sublime-Porte.

Art. VI. La domination des princes s'étendra sur tout le territoire moldave; ils pourront entretenir à leur solde une troupe armée, indigène ou étrangère.

Art. VII. Les Moldaves pourront avoir et entretenir une maison à Constantinople, pour la résidence de leur agent. Ils pourront également avoir une église dans cette résidence.

Art. VIII. Les Turcs ne pourront avoir ni acheter des terres en Moldavie; ils ne pourront non plus y bâtir de mosquées, ni s'y établir en aucune manière.

IX Le prince, conjointement avec la nation, aura soin d'envoyer

No. 3. chaque année à la Porte, 4.000 ducats turcs, soit 11.000 piastres, 40
1511. faucons et 40 cavales pleines, le tout à titre de présent.

Art. X. En cas d'armement en guerre, le prince de Moldavie viendra aider la Porte avec ses troupes.

No. 4. — Tractatul dintre Vasile Lupul, Domnul Moldovei, și Sultanul Mahomed IV, din 1634.

No. 4. Art. I. Poarta recunoaște pe Moldova de țară liberă și nesupusă.
1634. Art. II. Poporul Moldovei se va bucura, ca și în trecut, de toate libertățile sale, fără nici o supărare, și fără ca Poarta Otomană să p^otă pune vre-o pedică. Legile, obiceiurile, drepturile și prerogativele țerei acesteia vor fi pururea neviolabile.

Art III. Principiⁱ vor domni în țară cu toată libertatea ca și mai înainte, fără ca Poarta să se poată amesteca în vre-un mod direct sau indirect.

Art IV. Asemenea Poarta nu se va amesteca în nici o cauză sa^u ceartă dintre particulari, ci Domnul împreună cu Adunarea sa va avea a le judeca. Nici într'un cas Poarta nu va putea pune vre-o pedică într'aceasta, nici direct nici indirect.

Art. V. Marginele Moldovei se vor păstra neatinse în t^otă întinderea lor.

Art VI. Esercițiul cultului mahometan va fi oprit în tot cuprinsul Moldovei.

Art. VII. Nici un mahometan nu va putea stăpâni în Moldova, cu titlul de proprietate, nici pământ, nici casă, nici dughenă, nici va putea petrece în țară pentru trebⁱ de negoț, de cât numai când va avea autorisarea Principelui.

Art. VIII. Comerțul Moldovei va fi deschis tuturor națiunilor neguțătoare. Cu toate acestea Turcii vor avea preferință asupra orⁱ și cărei națiuni pentru cumpărarea produselor din țară, pentru care se vor tocmi de bună voe în porturile Galați, Ismail și Chilia; însă ei nu vor putea intra mai departe în țară fără espressa învoire a Principelui.

Art. IX. Moldova va păstra titlul de țară independentă. Titlul acesta se va reproduce în toate scrisorile ce Poarta Otomană va adresa Principelui.

Art. X. Turcii, pe cari Poarta îi va tr^ămite cu scrisori, adresate Principelui, nu vor trece Dunărea, ci se vor opri pe malul opus al a-

cestui rîu, dând depeșile în mîna guvernatorului de la Galați, care le va trimite Principelui, și asemenea se vor da curierilor Inaltei Porți și răspunsurile de la acesta.

Art. XI. Principii Moldovei se vor alege de către diversele clase ale poporului țerei. Alegerea se va recunoaște de către Poartă, fără ca aceasta să aibă voie de a se amesteca, de a numi Domn, de a rădica cât de mică greutate, sau de a pune cea mai mică pedică în privința aceasta.

Art. XII. Țera se va apăra de către Poarta Otomană în toate împrejurările, în care poporul Moldovei va cere sprijinul și ajutorul ei.

Art. XIII. Pentru aceste toate folosințe poporul Moldovei va da Porței Otomane numai un dar (peșcheș) de zece mii galbeni.

(Traduction).

Art. I. La Porte reconaît la Moldavie comme pays libre et non conquis.

Art. II. Le peuple moldave jouira, comme anciennement, de toute ses libertés sans être molesté et sans que la Porte Ottomane puisse y mettre aucune entrave. Les lois, les us et coutumes, les droits et prérogatives de ce pays seront à jamais inviolables.

Art. III. Les Princes exerceront librement leur domination sur le pays, comme autrefois, sans que la Porte puisse s'y ingérer d'une manière directe ou indirecte.

Art. IV. La Porte ne s'immiscera non plus dans aucune cause ou différend entre particuliers; mais c'est le Prince, avec son assemblée, qui aura à juger. En aucun cas la Porte ne pourra y apporter un empêchement quelconque, d'une façon directe ou indirecte.

Art. V. Les frontières de la Moldavie seront conservées intactes dans toute leur étendue.

Art. VI. L'exercice du culte musulman est défendu dans toute l'étendue du territoire moldave.

Art. VII. Aucun musulman ne pourra avoir, en Moldavie, à titre de propriété, ni terre, ni maison, ni boutique; il ne pourra non plus séjourner dans le pays pour affaire de commerce, qu'autant qu'il sera autorisé par le prince.

Art. VIII. Le commerce de Moldavie sera ouvert à toutes les nations commerçantes. Cependant les Turcs auront la préférence sur toute autre nation pour l'achat des produits du pays, qu'ils négocieront de gré à gré dans les ports de Galatz, d'Ismaïl et de Kilia; mais ils ne pour-

No. 4. ront pénétrer plus avant dans l'intérieur du pays sans une autorisation
1634. expresse du Prince.

Art. IX. Le titre de pays indépendant sera conservé à la Moldavie ; il sera reproduit dans tous les écrits que la Porte Ottomane adressera au Prince.

Art. X. Les Turcs que la Porte enverrait avec des papiers à l'adresse du Prince, ne franchiront pas le Danube. Ils s'arrêteront sur la rive opposée du fleuve, en remettant leurs dépêches au gouverneur de Galatz, qui les fera parvenir au prince et on transmettra de même les réponses aux courriers de la Sublime Porte.

Art. XI. Les Princes de la nation Moldave seront élus par les différentes classes de la population du pays. L'élection sera reconnue par la Porte, sans qu'elle puisse s'y ingérer, nommer le Prince, soulever la moindre difficulté ou apporter la moindre entrave à ce sujet.

Art. XII. Le pays sera défendu par la Porte Ottomane dans toute circonstance ou la nation Moldave demanderait son appui et son secours.

Art. XIII. En retour de tous ces avantages, la nation Moldave ne donnera à la Porte Ottomane qu'un présent annuel de 10.000 ducats.

Ces quatre documents sont reproduits d'après les meilleurs textes connus, publiés par *Constantin Hourmouzaki*, un des Secrétaires du Divan ad-hoc de Moldavie, dans le No. 1 du „Buletinul ședințelor Adunărei ad-hoc a Moldovei, fol. Iassi 1857.“ || Le Traité de 1393 a été traduit du texte grec: *Dionyse Fotino* „Ιστορία τῆς παλαιᾶς Δακίας,“ 1819. III, p. 369 et suiv. || Le traité de 1460 a été traduit du texte grec, *Tounousli* „Ιστορία τῆς Βλαχίας,“ 1806 pag. 128. On trouve ce traité aussi dans *Dionyse Fotino*, loc. cit. III, pag. 372. Fotino affirme que le texte des deux traités (de 1393 et de 1460) a été reproduit d'après des copies que le grand Ban Ioan Vacarescu avait fait prendre à grands frais dans les archives des Sultans, pendant son séjour à Constantinople. || Le texte de ces deux traités a été fortement altéré dans des ouvrages ultérieurs (p e. dans Wilkinson, Tableau historique de la Moldavie et de Valachie. Ed. franç 1821 p. 18). || Le traité de 1511 est reproduit d'après le texte donné par le chroniqueur moldave, le Grand Logothète Nicolas Costin dans son ouvrage: „Les anciens traités de la Moldavie avec la Porte Ottomane.“ (Tractatele vechi ce a avut Moldova cu Poarta otomană, în „Arhiva Românească de Mihail Kogalniceanu, Iassi Foaia Sătească. 1845, II, p. 347—364.“) || Le traité de 1634 est reproduit d'après une copie faite dans les archives du Royaume de Pologne par le Chambellan Balche, pendant qu'il se trouvait à Varsovie à la cour du Roi Poniatowski. On a souvent cru que ce dernier traité avait été conclu par le Prince Pierre Rareș. Les chroniqueurs moldaves Ureche, Cantemir et Nicolas Costin attestent, que Pierre Raresch préféra renoncer au trône que modifier le traité de 1511; d'autre part Nicolas Costin affirme que le Sultan Soliman, venant en Moldavie, confirma le traité de 1511, avec une modification importante, élevant le tribut de 4.000 à 10.000 ducats, et supprimant les dons en faucons et juments.

II.
TRACTATELE
DINTRE
PRINCIPATELE ROMANE CU RUSIA.

No. 5. — Condițiunile pentru încheierea unui tractat între Stefan Petru, Domnul Moldovei, Constantin Șerban, Domnul Munteniei, și Țarul Rusiei Alexie Mihailovici, în anul 1674 August 10. (1)

Cu mila lui Dumnezeu de la Marele Domn Țarul și Autocratorul tuturor Rusiilor mare și mică și albă și a mai multor staturi și pământuri despre răsărit, despre apus și despre nord, și succesorul strămoșesc și Domnul și Suveranul, către Stefan Petru Voevod și Suveran al pământului Moldovei, și către Constantin Șerban Voevod și Suveran al pământului Munteniei, grațiosul cuvînt al Maiestății Noastre Imperiale. In anul curent 182 Februarîu în 26, în petițiunea voastră înfățișată Maiestății Noastre Imperiale de către Feodor Ieromonahul și Egumenul din Sântul Munte, să vede scris că voi Voevođii și Suveranii țărilor Moldova și Muntenia vă închinați și cereți de la Maiestatea Noastră Imperială iertare și misericordie, pentru că mai 'nainte n'ați putut găsi timp favorabil ca să ne scrieți, fiind-că vă aflați sub jugul sclăviei; acum însă, cu mila lui Dumnezeu, ați profitat de timpul favorabil și v'a luminat puterea creștinească, și n'ați putut răbda pînă a nu vă închina după cuviință înaintea tronului Impărăției Noastre, și ați petiționat pentru mari și grele invasiuni și despre mai multe strâmbătăți. Că venind

No 5.
1674
Aug. 10.

(1). Din colecțiunea legilor rusesce, *Polnoe Sobranie Zakonov*. Tom. II, pag. 968. — Mitilinea, *Collețiune de Tratatete și Convențiunile României*, Bucuresci 1874, pag. 68.

No. 5. inimicul cu mare putere a călcat amândouă pământurile voastre, Moldova și Muntenia, asemenea a ocupat Camenița și alte mai multe districte în pământul Poloniei, și că, cu mila lui Dumneșeu, a sosit oștirea polonă sub Hotin asupra oștirea Turciei, voi cu mila lui Dumneșeu, v'ați întâmplat cu oștirea creștină și i-ați bătut și din cauza morții întru vecinica pomenire a fratelui nostru, Prea Luminatului Marele Domn Michail, cu mila lui Dumneșeu, Regele Poloniei și Marele Prinț al Litvaniei, Rusiei, etc., hatmanii s'ați înapoiat cu multe oștiri ca să aleagă pe noul Rege, dându-vă cuvântul că vor veni cu toată oștirea asupra necredincioșilor; și că cu parte din oștirea ce v'a ramas, cu mila lui Dumneșeu, puteți să vă apărați contra necredincioșilor, și rugați pe Maiestatea Noastră Imperială ca să vă dăm ajutorul Nostru spre a vă apăra și scăpa de suferințe, o parte din oștirile noastre s'o trămitem în contra Tătarilor, iară o parte s'o trămitem la voi, ca, cu mila lui Dumneșeu și cu norocul Maiestății Noastre Imperiale, să scăpați de înveninatul șerpe și să fiți sub ascultarea noastră, și să Vă arătăm Imperiala Noastră grație. Iară trămisul Vostru Ieromonahul și Egumenul Feodor, fiind în Moscva a propus și verbal oamenilor Noștri credincioși, ca Noi să ordonăm a se supune Ucraina de peste Dnipru, adăogând că voi doriți ca cu toate domeniurile și pământurile voastre să fiți supuși Maiestății Noastre Imperiale, și Noi dară am ordonat trămiterea oștilor spre observarea pământurilor și locurilor Voastre. Iară despre supunerea Voastră Voevođi și Suverani ai țărilor Moldova și Muntenia sub Inalta Noastră Imperială mână, numitul Egumen a jurat înaintea sântei Evanghelii că, pentru mai bună asigurare veți trămite la noi pe cei mai credincioși din cler și din boeri, și acești trămiși fiind la noi, vor încheia convențiunea pe baza căreia veți rămânea în supunerea noastră și vor jura înaintea sântei Evanghelii, și vor întări articolele convențiunei, și Noi, Majestatea Noastră Imperială, pe voi Voevođi și Suverani ai pământurilor Moldovei și Munteniei, pentru dorința voastră și pentru că căutați grația noastră și voiți să fiți sub înalta Impărăteasca Noastră mână cu pământurile voastre, milostivindu-ne cu grațiositate vă laudăm, și avem despre voi toți pravoslavnicii creștini îngrijire nestrămutată, și vom da ajutor cu oștile noastre fraților noștri prea luminaților și marilor Domni Regele Poloniei și marele prinț al Litvaniei, Rusiei etc. Ioan Cazimir și Mihail, pe apă și pe uscat, în contra inamicilor crucei lui Christ, în contra Sultanului turcesc și Hanului Crimeei. Acum, pe temeiul rugăciunelor voastre și a dietei din Polonia, Noi am ordonat ca boiarinul nostru și Voevođii și loco-țiitorul de Viatka, prințul Ioan Andreevic Hovanski cu tovarășii săi și cu oștirile noastre călărețe și pedestre să împiedice resbelul din partea Sul-

tanului turcesc și a Hanului Crimeei, ca să nu poată intra în pământurile voastre cu resbel. || Prin ucazul nostru s'a ordonat Boiarinului nostru și Voevod și loco-țitor de Belogorod, prințului Grigorie Grigorievici Romodanovski, asemenea și supusului nostru Hatman Ivan Samoilovici ca cu toată oștirea zaporojană să treacă Dnipro și să silească pe Dorosenco a ni se supune și ast-fel resbelul din partea Turciei și Crimeei să se depărteze de voi și de dieta Polonă Și cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Prea Sântei Născătoare de Dumnezeu și cu al nostru, Țarul și marele Prinț Alexie Mihailovici, autocratorul tuturilor Rusielor mare, mică și albă și acel al fiilor Maiestății Noastre Imperiale, al binecredinciosului Țarevici și marele Prinț Feodor Alexievici al tuturilor Rusielor mare și mică și albă, al bine-credinciosului Țarevici și Marele Prinț Ioan Alexievici al tuturilor Rusiilor mare și mică și albă, al bine-credinciosului Țarevici marele Prinț Petre Alexievici al tuturilor Rusiilor mare și mică și albă, din norocire, multe regimente cu orașe și cu locurile de dincolo de Dnipro Ni s'a spus nouă Marelui Domn, Maiestății Noastre Imperiale, și pentru trebuințele îndestulării oștirilor noastre, boiarinul nostru și Voevod Prințul Grigore Grigorievici Romodanovski a trecut în acea parte a Dnipro, iară prin ucăzul Nostru Imperial, Noi am ordonat Prințului Mihail Grigorievici Romodanovski și stolnicului Ivan Verderevski, comandantii regimentelor Cerkark Kanewsk și a mai multor oștiri călarețe și pedestre, și boiarinului nostru Voevod și Locoțitor din Belogorod, Prințul Grigorie Grigorievici Romodanovski, să pornească în cea-laltă parte a Dnipro, îndată ce se va curăța apa de ghiață, spre a vă da ajutor. Dacă însă voi Voevođi și Suverani încă nu v'ați supus fratelui nostru de bună memorie luminăției sale, marelui Domn, cu mila lui Dumnezeu, Regele Poloniei și marele Prinț al Litvaniei și Rusiei etc., și dacă nu recunoașteți dieta Poloniei, vă primim după dorința voastră împreună cu pământurile și orașele voastre în vecinica supunere a Maiestății Noastre Imperiale, pentru care sfârșit voi să trimiteți la Maiestatea Noastră Imperială pe oamenii voștri cei mai credincioși din cler și din mirenii cu articole subscrise de voi, de Mitropoliți, de Arhiepiscopi și de toată treapta spirituală, de boierii voștri și de alte clase mari, mijlocii și mici și sub sigiliu ca, pe basa acestor articole să se poată încheia tractatul cu credincioșii Maiestății Noastre Imperiale în privința credincioasei voastre supunerii, care apoi să se întărească prin săvârșirea jurământului înaintea Sântei Evanghelii, în urma căroră, Noi marele Domn, Maiestatea Noastră Imperială, vom bine voi a vă primi sub Imperiala noastră ocrotire pe voi suveranii cu toate pământurile și orașele voastre, și pe dată vom începe a vă apăra cu oștirile noastre de inamicii Sântei Crucii și vă vom

No. 5.
1674
Aug. 10.

No. 5. da ajutor de bani. Veți sci că pe trămisul vostru ieromonahul Feodor
1674 egumenul monastirei Sântului Pavel din Sântul Munte, l'am gratificat
Aug. 10. și am ordonat să vi-l libereze.

Scris în marele oraș al nostru Moscva, anul de la crearea lumii
7182 (1674) Marte în 10.

No. 6. — Tractat între Șerban Cantacuzin, Domnul Munteniei, și Ioan și Petru Țarii Rusiei, din 28 Decembrie 1688. ¹⁾

No. 6. Cu mila lui Dumnezeu în Sânta Treime lăudat de la Prea luminații și autocrații Marii Domni, Țari, și Marii Prinți Ioan Alexievici, Petru Alexievici și Marea Doamna bine-credincioasa Țarevna și Marea Principesa Sofia Alexievna, autocrații tuturor Rusielor mare și mică și albă și a multor domnii și pămînturi de răsărit, și apus și nord, succesori strămoșesci și Domni și Suverani. || Cuvîntul grațios al Majestaților Nostre Imperiale, către Ioan Șerban Cantacuzin, Voevod și Suveran al pămîntului Muntenesc. || Prin arhimandritul Isaia din monastirea St. Pavel, din sântul munte Athos, tu ne-ai scris nouă Marilor Domni, Maiestaților Noastre Imperiale, complimentându-ne și felicitându-ne împreună cu tot poporul bine-credincios, și cereți de la Maiestațile Noastre Imperiale ajutor și misericordie și Ne comunicați cum poporul creștin din părțile voastre suferă jugul păgânesc, munci și distrugere, asupririi și alte rătății, pentru aceea dară rugați pre Noi Marii Domni, Maiestațile Noastre Imperiale, ca să ne aducem aminte și să ne îndurăm de asupririle și suferințele popoarelor bine-credincioase din țările voastre, și că sânta Biserică a răsăritului se clatină, și în ast-fel de suferințe fiind, așteptați scăparea voastră, ca Noi Marii Domni, Maiestațile Noastre Imperiale, pentru numele lui Dumnezeu și pentru rădicarea și întărirea santei Biserici a răsăritului, se bine-voim a vă scăpa. Ați ordonat susmenționatului arhimandrit să ne supuiă cererea voastră și rugați ca să-î dăm grațioasa și credincioasa noastră ascultare. Și Noi, Marii Domni, Maiestațile Noastre Imperiale, am ordonat aproapelui nostru Boiarinului Prinț Vasile Vasilevici, păstrătorul marei peceti Imperiale și însărcinat cu afacerile străine, și Voevodului de Curte și Locotenent al Novgorodului, și Boiarinul Prinț Marelui Perm Alexie Vasilevici Golițin cu tovarășii

¹⁾ Din colecțiunea chisoavelor și convențiunilor Imperiului Rusiei, vol. IV, pag. 591—594. — Mitilieu, *Collecțiune*, p. 71.

lor, ca să asculte comunicarea verbală a trămisului vostru arhimandrit, carele a arătat ca Noî, Mari Domni, Maiestățile Noastre Imperiale, să bine-voim să liberăm pre voi toți bine-credincioși creștini de sub jugul tiraniei și să vă priimim în vecinica supunere a Maiestăței Noastre Imperiale, și să trămitem oștile noastre în Budgeac, iară altele cu bărci pre Dunăre, iară tu Voevod și Suveran al pământului muntenesc cu toate oștile tale vei veni în ajutorul oștilor noastre, și pentru ocuparea Crâmului să lăsăm o parte din oștile noastre în Zaporojia. Și Noî Mari Domni, Maiestatea Noastră Imperială, pe tine Voevod și Suveran al pământului Muntenesc și pe toți bine-credincioșii creștini trăitori în părțile voastre pentru dorința voastră către Noî, și pentru că căutați grația Noastră sub cuvântul uneia și aceleași religiiuni creștine, dorind să fiți cu pământurile voastre sub autocrata mâna Noastră Imperială, cu milostivire lăudăm și nu vom lipsi de a îngriji despre voi și despre toți bine-credincioșii creștini ce se găesc sub jugul păgânesc, ca milostivul Domnul Dumneđeū să vă scape de niște asemenea suferințe și întristări. Și am arătat Noî, Maiestatea Noastră Imperială, în numele lui Dumneđeū, grație pentru voi și pentru tot poporul bine-credincios ce este sub jugul păgânesc și pentru întreaga creștinătatea, și mai cu osebite aușind despre ruina voastră, în strămtorare, fiind-că avem nestrămutatul Nostru scop, ca să trămitem pe apropiatii Noștri Boiari și Voevođi cu însemnate oștiri călărețe și pedestre chiar asupra Crâmului, ca, cu ajutorul lui Dumneđeū, să împrăștiem locașurile lor necredincioase și să distrugem cuibul lor păgânesc, fiind-că sunt păgâni și fac provinciilor creștine și mai cu seamă pământurilor voastre devastări și multe rele. Cunoasceți și Voi că Poarta otomană în afacerile resbelnice are cea mai sigură speranță de apărare în Hanul Crimeei și în ordia Belogorod, și de aceea se vor duce apropiatii noștri Boiari și Voevođi cu puterile Noastre Imperiale în călătoria sus menționată chiar la începutul primăverei, pe la jumătatea lui Aprilie, ca să ajungă la locuințele păgânesce. Și tu Suveran și Voevod al pământului Muntenesc și toți pravoslavnicii locuitori din părțile voastre, atât cei spirituali cât și cei mirenî, veți sci că despre liberarea voastră de sub jugul păgânesc vom avea grijă pentru voi, esprimându-vă grația Noastră Imperială; asemenea veți fi aușit de numeroasele oștile Noastre Imperiale, cari mai 'nainte de aceasta vor fi trămise pentru distrugerea inamicului, și fiți siguri în grația Noastră Imperială în considerațiunea aceleași religiiuni ortodoxe creștine, și să vă țineți tari și nestrămutați, și la alte staturî să nu vă anexați, nici să vă supuneți; și acte afirmative de supunere să nu faceți și să nu săvârșiți făgădueli și jurăminte de supunere; ci, gătindu-te, tu Voevod,

No 6. atât cu ai tîi, cât și cu alte oștiri creștine, să mergi însuți sau să trămiți pe alt cine-va cu oștile tale să se întrunească cu oștile Boiarinilor și Voivođilor Noștri, cari în primăvară se vor trămite asupra Crimeei, prin acele locuri pe unde va fi mai înlesnicioasă întîlnirea și a nume, către orașele turcesci aflate pe Dnipro, ca, cu ajutorul lui Dumneđu, să smerim pe mândrii păgâni. Iară pe voi toți pravoslavnicî creștini să vă liberăm de sub jugul lor. Dacă însă cu ajutorul lui Dumneđu oștile Noastre Imperiale vor sdrobi pe acele ale inimiculi a toatei creștinități, atunci Noi Marii Domni vom ordona oștilor Noastre, ca cu tine, sau cu ostile tale ce le ai trămis, să meargă și asupra ordiei din Belogorod și altor locuri păgănesci de acolo. Și pe Voi cu toate orașele și pămînturile Voastre, vom bine-voi a vă primi sub autocrata Maiestăței Noastre Imperială mână, și oștile Noastre să vă apere de inimici Santei Crucii a Domnului, și vă vom avea în grațioasa Noastră milostivire. Iar tu, Voevod și Suveran al tuturor ortodoxilor creștini, vei avea nestrămutata îngrijire ca să vii la oștile Boiarinilor unde vei socoti mai bine, dar fără întârziere și cu pază despre inimici; asemenea vei avea cea mai desevêșită speranță, fără cea mai mică bănuială, că Maiestățile Noastre Imperiale, în considerațiunea uneia și aceleași religii ortodoxe, nu vom lipsi, cu ajutorul lui Dumneđu de a apêra tot neamul creștinesc, cu ajutorul Prea Santei Născătoarei de Dumneđu și pururea fecioarei Maria și cu rugăciunile tutulor Sântilor din Moscva și Kievopecerska, făcători de minuni, și vă vom apêra de inamici, și grația Noastră Imperială nici o dată nu va înceta de a vă apêra, și întru toate să aveți speranță. Iar tu, Voevod, când vei porni cu oștile tale spre a te împreuna cu ale Noastre, sau vei trămite pe alt cine-va cu acele oști, Ne vei scri despre aceasta precum și despre alte scopuri și voințe ce vei avea prin trimisul Nostru; carele pentru acest sfârșit îți s'a trămis cu sus menționatul archimandrit, ca să avem grabnică cunoștință. Înaintea aceștea Noi ți-am trămis diplomul asigurător prin grecul Dementie, care nici pînă acum nu s'a înapoiat la Noi, și Noi nimic nu șcim despre scopul vostru. | Pe sus numitul archimandrit l'am salariat din grațiositatea Noastră Imperială și am ordonat să vi-l libereze; iar ceasornicele cu ornamentele de aur ce Ne ai trămis, Noi, Marii Domni, am bine-voit a le primi cu grațiositate.

No. 7. — Tractatul dintre Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei, și Petru-cel-Mare Țarul Rusiei, din 13 Aprilile 1711. (1)

Cu mila lui Dumnezeu Noi Petru I, Țarul și Autocratorul tuturor Rusiilor, etc. etc etc.

Printr'aceasta facem cunoscut cui se cuvine a sci, că Sultanul turcesc încheiând pace pe 30 ani, și întărind stipulările acestei păci prin jurământ, a renoit-o în anul 1710 cu Noi și tot prin jurământ, acum a uitat făgăduiala sa călcându-o, fără să aibă cel mai mic motiv diu partea Noastră, și într'un mod barbar a maltratat și jefuit și la închi-soare grea a pus pe ambasadorul Nostru, și prin ridicarea Hanului Crimeei cu ordele de Crâm, de Nogaî și de Budgeak, în pământul Nostru a intrat, și rebel în contra Noastră a început. || Pentru aceea dar Noi Marele Domn, Maiestatea Noastră Imperială, chemând în ajutor pe Prea Inaltul, nădărdum în dreptatea armelor sale, Noi asemenea i-am declarat rebel și am ordonat oștilor Noastre ca sub comanda Noastră personală să intre în pământurile turcesci, și sperăm că vom biru pe acest perfid inamic nu numai al Nostru ci și al toatei creștinătăți, și de reaua precugetarea lui, funestă pentru Noi vom scăpa, și că cu armelē Noastre creștine și alte popoare creștine aflate sub jugul său barbar se vor emancipa, despre care Noi ca Monarh bine credincios al creștinilor, suntem gata să ne silim spre mărirea numelui Domnului, fără cruțarea sănătăței Noastre. Așa dar luminatul Domn și Prinț al pământului Moldovei Dimitrie Cantemir, ca bine-credincios creștin luptător întru Isus Cristos, vedând apropierea oștilor Noastre, a chibzuit de folositor să se trudească împreună cu Noi pentru emanciparea și a escelentului popor Moldav aflat sub stăpânirea sa, împreună și cu alte popoare creștine ce se găsesc în suferințele barbare, necruțând nici viața nici fericirea sa, și ne a supus prin epistolele sale, că solicită cu tot pământul și poporul Moldav să se supuie protecțiunei Maiestăței Noastre Imperiale. Noi, vedând această creștinească rivnă din parte-î, îl primim sub grațioasa Noastră apărare, și consimțim la articolele ce ne-a propus în chipul următor :

Art. I. Luminatul Prinț al Moldovei cu toți boerii, boerinașii și cu oamenii de toate clasele poporului Moldovei și cu toate orașele și locurile aceluî pământ, ca supus credincios, de astă-đi se va socoti sub apărarea

(1) Din colecțiunea legilor rusesci, *Polnoe Sobranie Zakonov*, tom. 4 pag. 659. — Mitilieu, *Collectione*, p. 74.

No. 7.
1711
April 13.

No. 7. Maiestăței Noastre Imperiale, și după prîmirea acestuî al Nostru act
1711
April 13. ne va face nouă Marelui Domn, mai întăiū secret, vecînicul jurămînt, și spre încredințare îl va serie și subserie cu mâna sa cu punerea sigiliu-lui Princiari, pe care apoi îl va trîmite Maiestăței Noastre Imperiale cu un om sigur și credincios, cât mai îngrabă, cel mult pe la finele lunei lui Maiū s. v., și pînă la intrarea oștilor Noastre în pămîntul Moldaviei, se va păstra cel mai mare secret. Tot o-dată el ne va arêta Nouă, Marelui Domn, Maiestăței Noastre Imperiale, tot putinciosul și credinciosul serviciū prin corespondență și altele, tot în secret.

Art. II. Când însă vor intra oștile Noastre în Principatul Moldovei, atunci se va comunica luminatului Prinț, ca supusului Nostru, să se atașeze cu toată oastea sa pe lângă oștile Noastre și împreună să coopereze în contra inamicului și aliaților și partisanilor ce sunt în contra crucei Domnului, iar Noi ne făgăduim ca pe acea vreme s'o întreținem cu bani din Visteria Noastră, asemenea Ne va ajuta cu prețioasele sale consilii despre urmările de acolo, și să fie sub protecțiunea și supunerea Maiestăței Noastre Imperiale și ai Moștenitorilor Noștri, atît el cât și urmașii lui.

Art. III. Drept aceia Noi, Marele Domn, Maiestatea Noastră Imperială îl asigurăm și pentru Moștenitorii Tronului rusesesc că Noi nu vom avea dreptul să punem Domn în Moldova, nici din pămîntul Muntenesc, nici din orî-ce familie străină, mai cu seamă că Luminatul Prinț Dimitrie Cantemir ne a arêtat credința sa; și toată familia sa partea bărbătească o vom susține pe Tronul Moldovei cu titlul de Suveran, afară numai dacă vre-unul din acea familie și-ar schimba religiunea santei Biserici a răsăritului, sau și-ar călca credința către Maiestatea Noastră Imperială.

Art. IV. Dacă vre-un nedemn ar cauza împedicarea decretelor Noastre pentru care s'ar osândi, orî după legea bisericească, orî cea civilă, atunci va moșteni fiul său de se va constata credința sa; iar dacă credința acestuia va fi bănuită, atunci va fi altul, capabil, credincios și nepătat din aceiași familie a Cantemirescilor din acest Principat care va moșteni demnitatea Princiari pînă la cel din urmă succesori, chiar fiind pruncul în pîntece; guvernarea se va încredința episcopilor dintre Moldoveni, aleși prin adheșiunea Maiestăței Noastre Imperiale pînă la nascerea moștenitorului.

Art. V. Dacă Domnia Moldovei ar fi promisă la alți Domni, atunci acea promisiune se anulează prin aceasta.

Art. VI. După vechile obiceiuri ale Moldovei, toată puterea Statului va fi în mâna Domnului.

Art. VII. Prințul și boerii Moldovei vor avea drepturi după vechiele obiceiuri, fără modificarea legiurilor lor. No 7.
1711

Art. VIII. Prințul după vechile obiceiuri va stăpâni toate orașele Moldovei ca proprietatea sa, și nu va putea face nici adaos nici scădământ la veniturile acestui Principat. April 13.

Art. IX. Nobili și toți supușii Principatului Moldovei vor fi supuși ordinelor Prințului fără vre-o opunere sau pretexte, cu excepțiunea celor cuprinse în art. 3, în care cas nu-î vor da nici o ascultare.

Art. X. Orice justiție depinde de Domn și fără Chrisovul Domnului, nimic nu va avea tărie. Maiestatea Noastră Imperială nu va avea nici-un amestec într'aceasta.

Art. XI. Hotarele Principatului Moldovei, după drepturile sale antice, sunt acelea ce se descriu cu râul Dnistru, Camenețu, Bender cu tot teritoriul Budgeacului, Dunărea, Muntenia, marele Ducat al Transilvaniei și cu teritoriul Poloniei, după delimitarea făcută.

Art. XII. Cetățile Principatului Moldovei, orașele și alte locuri întărite cu garnisoana Princiara, pot fi menținute și blocate, după trebuința Maiestății Noastre Imperiale.

Art. XIII. De se va încheia pace între Maiestatea Noastră Imperială și Sultanul turcesc, atunci Principatul Moldovei nici o dată nu va fi lipsit de apărarea și ocrotirea Maiestății Noastre Imperiale, și ne vom sili ca protecțiunea Maiestății Noastre Imperiale să fie asigurată Moldovei.

Art. XIV. Dacă inimicul s'ar întări în Domnia Moldovei și ar stabili acolo păgâneasca sa administrare, atunci în acel cas luminatul Prinț al Moldovei, cu permisiunea Noastră are ospitalitate în Imperiul nostru, unde va primi din Vistieria Maiestății Noastre Imperiale întreținerea anuală, atât cât va fi de ajuns unui Domn, precum și urmașii săi vor fi ajutați de Maiestatea Noastră Imperială.

Art. XV. Proprietățile și palaturile ce le are în Țarigrad și le lasă Maiestății Noastre Imperiale, Noi în schimb i le dăm în Moscva.

Art. XVI. Ne obligăm Noi că Moștenitorii Maiestății Noastre Imperiale vecinic vor păzi aceste pacte și le vor păstra cu sântenie și neatînse, și le vor întări.

Art. XVII. Actul și articolele de față vor avea urmare și putere numai atunci când, după cuprinderea lor, luminatul Prinț Dimitrie Cantemir Ne va săvârși jurământ de credință înaintea santei Treimi, după cum mai sus s'a dis, și tot-dea-una va fi supus decretelor Noastre și Ne va servi cu credință; și acel jurământ și puncte le va subsemna cu mâna sa și le va trămite Maiestății Noastre Imperiale și se va sili

No. 7. În îndeplinirea lor, și după intrarea oștilor Noastre va aduce la jurământ de credință către Noi pe toți nobilii și beornașii, oștirea și tot poporul Moldovei; pentru care Noi, Marele Domn, Maiestatea Noastră Imperială, reciproc îl primim, și făgăduim că tot-dea-una vom apăra de toți inimicii pe tot poporul Moldovei.

(Traduction).

Par la grâce de Dieu Nous Pierre I, Czar et Autocrate
de toutes les Russies etc. etc. etc.

Faisons connaître à qui de droit, que le Sultan des Turcs, ayant conclu avec Nous la paix pour trente années, confirmant ses stipulations par serment, et renouvelant cette paix par serment en l'année 1710, a oublié la foi promise, sans que de Notre part nous lui ayons fourni un motif quelconque, a maltraité d'une manière barbare, et a jeté en prison Notre ambassadeur, a fait une invasion sur Notre territoire avec le Chan de Crimée et les hordes de Crimée, de Nogaï et du Boudjeak, et a commencé à guerroyer contre Nous.

Pour ces causes Nous, Grand Prince et Majesté Impériale, implorant l'aide du Très-Haut, espérant dans le bon droit de nos armées, lui avons aussi déclaré la guerre et avons ordonné à Notre armée d'envahir sous Notre commandement personnel le territoire turc. Nous espérons remporter la victoire contre cet ennemi perfide de Notre personne et de toute la chrétienté, échapper à ses plans méchants et funestes pour Nous et émanciper aussi de leur joug barbare à l'aide de notre armée chrétienne d'autres peuples chrétiens. Nous, Monarque plein de foi chrétienne, sommes prêts à faire tous nos efforts pour la gloire de du nom de Dieu et sans égard à Notre santé. C'est ainsi que Son Altesse le Prince de Moldavie Démètre Cantemir, qui est aussi fervent pour la foi chrétienne et soldat de Jesus Christ, voyant Nos armées en marche, a cru qu'il lui serait profitable d'unir ses efforts aux Nôtres pour l'émancipation de l'excellent peuple moldave qui est sous sa domination, ainsi que pour l'émancipation d'autres peuples chrétiens qui souffrent beaucoup, et cela sans avoir égard à sa vie ou à son bonheur personnels. Il a donc demandé par des lettres, lui et tout le pays et tout le peuple moldave, de se soumettre à la protection de Notre Majesté Impériale. Voyant de sa part ce sentiment vraiment chrétien, Nous le recevons sous Notre gracieuse défense et convenons des articles, proposés par lui, comme suit:

Art. I. Son Altesse le Prince de Moldavie avec tous les boyards et

tous les hommes de toutes les classes du peuple moldave, ainsi qu'avec toutes les villes et autres localités de ce pays, sera considéré dès aujourd'hui comme Notre fidèle sujet. Après avoir reçu l'acte présent de Notre part, il Nous prêtera à Nous, Grand Prince, le serment de fidélité, en premier lieu secrètement, écrit et signé de sa propre main et muni de son sceau princier. Cet acte sera envoyé à Notre Majesté Impériale, par un homme sûr et fidèle aussi vite que faire se pourra, mais au plus tard vers la fin Mai v. st., et on observera le plus grand secret sur cet engagement jusqu'à l'entrée de nos troupes sur le territoire de Moldavie. Il rendra en même temps à Nous Grand Prince et Majesté Impériale, tout service possible par correspondance et autre, toujours en secret.

Art. II. Mais quand Nos troupes entreront dans la Principauté de Moldavie on communiquera ce fait à Son Altesse le Prince, notre sujet, afin qu'il puisse se rallier avec toute son armée à Nos armées et coopérer ensemble contre l'ennemi de la croix de notre Seigneur, contre ses alliés et ses partisans, ennemis de la croix du Seigneur. Par contre Nous promettons d'entretenir cette armée pendant tout ce temps avec de l'argent pris dans Notre trésor. Le Prince Nous aidera aussi de ses précieux conseils sur ce qu'il y aura à faire et il sera sous la protection et la soumission de Notre Majesté Impériale et de Nos Successeurs, lui et ses successeurs.

Art. III. En conséquence Nous, Grand Prince et Majesté Impériale Nous l'assurons aussi au nom des héritiers du trône russe, que nous n'aurons pas le droit de nommer un Prince en Moldavie, ni originaire de Valachie ni appartenant à aucune famille étrangère, d'autant plus que l'illustre Prince Démètre Cantemir Nous a prouvé sa fidélité: et nous soutiendrons sur le trône de Moldavie toute sa famille de mâle en mâle, avec le titre Souverain, à l'exception du cas où l'un des membres de cette famille quitterait la religion de la Sainte Eglise d'Orient ou violerait sa foi envers Notre Majesté Impériale.

Art. IV. Si un indigne venait à empêcher l'exécution de Nos décrets, fait pour lequel il serait puni soit selon la loi ecclésiastique, soit selon la loi civile, la succession passera à son fils, si la fidélité de celui-ci est constatée. Si sa bonne foi est suspectée, un autre membre capable, fidèle et irréprochable de cette même famille des Cantemir, de cette principauté, héritera de la dignité princière, jusqu'au dernier successeur, même s'il est encore dans le sein de sa mère. Le gouvernement sera dans ce cas confié à des tuteurs de nationalité moldave, élus par l'adhésion de Notre Majesté Impériale jusqu'à la naissance du successeur.

No. 7.
1711
April 13.

No. 7.
1711
April 13.

Art. V. Si le trône princier de Moldavie aura été promis à d'autres princes, cette promesse est annulée par la présente.

Art. VI. Conformément aux anciens usages de Moldavie, toute la puissance de l'état restera entre les mains du Prince.

Art. VII. Le Prince et les boyards de Moldavie maintiendront les droits qu'ils avaient d'après les anciens usages, sans que leurs lois puissent être modifiées.

Art. VIII. Le Prince gouvernera toutes les villes de Moldavie d'après les anciens us et coutumes comme sa propre propriété et aucune augmentation ou diminution des revenus de la Principauté ne pourra être faite.

Art. IX. Les nobles et tous les sujets de la Principauté de Moldavie seront soumis aux ordres du Prince sans opposition ou prétexte quelconque, à l'exception du cas prévu à l'art. 3, auquel il ne lui serait dû alors aucune soumission.

Art. X. La justice dépend du Prince et sans Chrysobulle princier rien ne pourra avoir une force quelconque. Notre Majesté Impériale n'exercera aucune immixtion dans la justice du pays.

Art. XI. Les limites de la Principauté de Moldavie sont celles fixées par ses droits ab antiquo d'après la délimitation qui a eu lieu, et qui se trouve marquées par la fleuve Dniestre, par Camenetz, Bender avec tout le territoire du Boudgeac, le Danube, la Valachie, le grand Duché de Transylvanie et le territoire de la Pologne.

Art. XII. Les forteresses de la Principauté de Moldavie, les villes et autres places fortes occupées par des garnisons princières, peuvent être maintenues et bloquées, d'après les besoins de Notre Majesté Impériale.

Art. XIII. Si la paix survenait entre Notre Majesté Impériale et le Sultan des Turcs, la Principauté de Moldavie ne serait jamais laissée sans défense et protection de la part de Notre Majesté Impériale, et Nous ferons Notre possible afin que la protection de Notre Majesté Impériale soit assurée à la Moldavie.

Art. XIV. Si l'ennemi fortifiait son pouvoir en Moldavie et y établissait sa domination payenne, dans ce cas l'illustre Prince de Moldavie trouverait avec Notre permission l'hospitalité dans Notre Empire, où il recevrait de notre trésor impérial son entretien annuel, pour autant qu'il serait nécessaire à un Prince, et ses successeurs seraient aussi aidés par Notre Majesté Impériale.

Art. XV. En échange des propriétés et des palais qu'il possède à Constantinople et qu'il a cédé à Notre Majesté Impériale, Nous lui donnons d'autres à Moscou.

Art. XVI. Nous prenons l'obligation pour les Successeurs de Notre Majesté Impériale, qu'ils observeront toujours cet arrangement, le maintiendront intact et le confirmeront.

No. 7
1711
April 13.

Art. XVII. Cet arrangement ainsi que les articles y mentionnés n'auront force et vigueur, que dans le cas où l'Ilustre Prince Démètre Cantemir Nous prêtera serment de fidélité au nom de la Sainte Trinité afin qu'il soit observé, comme il a été dit plus haut, et pour autant qu'il sera toujours soumis à Nos décrets et Nous servira avec fidélité. Ce serment, contenant tous les articles cités sera signé de sa propre main ; il l'enverra à Notre Majesté Impériale et fera toute diligence afin qu'il soit exécuté. Après l'entrée de Nos troupes, il fera prêter le serment de fidélité, qui Nous est dûe, par toute la grande et la petite noblesse, par l'armée et tout le peuple de Moldavie.

Sur la foi de quoi Nous, Grand Prince et Majesté Impériale réciproquement Nous acceptons ces stipulations et promettons que Nous défendrons le peuple moldave contre tous ses ennemis.

III.
TRACTATELE
DINIRE
TURCIA SI AUSTRIA.

No. 8. — Tractatul de pace de la Carlowitz din 26 Ian. 1699.

Instrumentum pacis inter Romano-Cæsaream Majestatem et Ottomanicam Portam subscriptum Carloviczii die 26 Jan. 1699.

In nomine Sanctissimæ et Individuæ Trinitatis.

No. 8.
1699
Ian. 26

Ad perpetuam rei memoriam. Notum sit omnibus et singulis, quorum interest: Posteaquam per sedecim hucusque annos saevum, exitiale et multa humani sanguinis effusione cruentum adeo bellum cum plurimarum provinciarum desolatione gestum esset inter Serenissimum et Potentissimum Principem et Dominum Leopoldum, electum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae Regem, Archiducem Austriae, Ducem Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchionem Moraviae, Ducem Luxemburgiae, Superioris et Inferioris Silesiae, Wirtembergae et Teckae, Principem Sueviae, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi et Goritiae, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviae, ac Superioris et Inferioris Lusatiae, Dominum Marchiae Slavonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. ab una: et Serenissimum atque Potentissimum Principem et Dominum Sultanum Mustaffa Han, Ottomannorum Imperatorem, ac Asiae et Graeciae, ejusque gloriosos praedecessores ab altera parte; misertique tandem afflictæ subditorum sortis summe dicti ambo Potentissimi Imperatores, finem tantis in perniciem generis humani in dies augescentibus malis ponere, serio in animum induxissent, factum Divina bonitate esse, ut aunitibus et conciliantibus Serenissimo et Potentissimo Principe et Domino Guilielmo Tertio, Magnae Britanniae, Franciae et Hiberniae Rege, uti et Celsis ac Praepotentibus Dominis Ordinibus Generalibus Unitarum Belgii Provinciarum, solennes ea de causa tractatus Carlovizii in Sirmio, prope confinia utriusque iuperii, instituti atque ad finem perducti fuerint. Com-

parentes quippe dicto loco utrinque legitime constituti plenipotentiarum, nomine quidem Sacrae Caesareae et Romanorum Imperatoriae Majestatis illustrissimi et excellentissimi domini, dominus Wolfgangus Sacri Romani Imperii comes ab Oettingen, Sacrae Caesareae Majestatis cubicularius consiliarius intimus et consilii imperialis aulici praeses, et dominus Leopoldus Slik, Sacri Romani Imperii comes in Passaun et Weisskirchen, ejusdem Sacri Caesareae Majestatis cubicularius, generalis vigiliarum praefectus et legionis desultorum equitum tribunus, ambo ad tractatus hosce pacis cum Porta Ottomanica deputati legati extraordinarii et plenipotentiarum: nomine vero Imperialis Ottomannicae Majestatis illustrissimi et excellentissimi domini, dominus Mehemet Effendi, supremus Imperii Ottomannici cancellarius, et dominus Alexander Mauro Cordato, ex nobili stirpe de Scarlati, intimus jam dicti Imperii consiliarius et secretarius; interventu et opera illustrissimorum et excellentissimorum dominorum, domini Guilielmi Baget, baronis de Beaufert, serenissimi Magnae Britanniae Regis: et domini Jacobi Colyer, celsorum et praepotentium Generalium Foederati Belgii Ordinum, amborum apud excelsam Portam Ottomannicam oratorum et ad restabiliendam pacem universalem legatorum plenipotentiarum, qui munere mediatoris integre, sedulo et prudenter perfuncti sunt: post invocata aeterni Numinis opem et commutatas rite mandatorum tabulas ad Divini Numinis gloriam et utriusque imperii salutem in sequentes viginti mutuas pacis et concordiae leges convenerunt.

Art. I. Regio Transylvaniae, quemadmodum de praesenti est in possessione et potestate Caesareae Majestatis, ita maneat in ejusdem dominio, et a Podoliae confinio usque ad extremum Valachiae confinium suis montibus, qui antiqui fuerunt limites ante praesens bellum inter Transylvaniam ex una parte, et Moldaviam atque Vallachiam ex alia parte, atque a confinio Vallachiae usque ad flumen Marusium pariter suis montibus, qui antiqui fuerunt limites, circumscribatur, et sic utrinque observatis antiquis limitibus nec ultra nec citra ab utroque Imperio fieri possit extensio.

Art. II. Provincia subjecta Arci Temeswarinensi cum omnibus suis districtibus et interfluentibus fluviis maneat in possessione et potestate excelsi Imperii Ottomannici, atque a parte Transylvaniae fines ejus sint ab extremo confinio Vallachiae usque ad fluvium Marusium in superiori articulo constituti Transylvaniae antiqui limites, tum a parte Marusii usque ad fluvium Tibiscum citerioribus ripis ejusdem Marusii, et a parte Tibisci usque ad Danubium citerioribus ripis fluvii Tibisci fines ejus limitentur. Quae vero intra praedictos limites sita sunt loca, nempe Caransebes, Lugos, Lippa, Csanad, Kiscanisia, Betsche, Betskereck et Sablia

No. 8.
1699
Jan. 26.

No. 8. citerius, et intra praeconstitutos ante praesens bellum limites antiquos
 1699 Transylvaniae ac secundum praedeclaratam rationem intra ripas fluminum
 Ian. 26. Marusii et Tibisci in Temeswarinensibus territoriis qualiscunque alius
 similis locus reperitur, ea conditione destruantur per Caesareos, ut vi
 pactorum amplius reaedificari non possint. Et praedicta regio Temeswa-
 rinensis omnino libera relinquatur, et imposterum neque in dictis hisce
 locis, neque prope ripas fluviorum Marusii atque Tibisci alia, vel majora
 vel minora loca, quae possint speciem fortificationis exhibere, extruantur. ||
 Fluviorum Marussi ac Tibisci inter provinciam Temeswarinensem et pro-
 vincias Caesareae potestati et possessioni subjectas usus sit communis
 subditis utriusque imperii, tum ad potum pecorum omnis generis tum
 ad piscationem, et alias commoditates subditis perquam necessarias. ||
 Cum vero onerariae naves a partibus superioribus subjectis Caesareo
 dominio, tum per Marusium fluvium in Tibiscum, tum per Tibiscum in
 Danubium, sive ascendendo sive descendendo ultro citroque meantes
 nullo obice praepediri debeant, navigatio navium Germanicarum, aut
 aliorum subditorum Caesareorum, nullo modo possit in cursu suo ultro
 citroque incommodari, sed libere atque commodissime fiat ubique in
 praedictis duobus fluviis, et siquidem reciprocae amicitiae et mutuae be-
 nevolentiae convenientia id etiam requirat, ut subditi Imperiali Otto-
 mannicae potestati subjecti possint usus praedictorum fluviorum esse par-
 ticipes, sine impedimento navibus piscatoriis etiam ac cymbis utantur. ||
 Molendinariae autem naves in locis tantum, quibus negotiationi alte-
 rius, nempe Caesarei domini, nullatenus impedimento esse possint, com-
 municatione gubernatorum utriusque domini et consensu ponantur. Qui-
 nimo ne diversione aquarum in Marusio cursus Caesarearum navium
 incommodum aliquod patiat, nullatenus permittetur, ut sive moledi-
 norum, sive alia occasione ex Marusio aquae alio deriventur seu diducantur. ||
 Insulae, quaecunque in praedictis fluviis cum actu sint, in
 potestate Caesarea maneant, uti possidentur, et subditi utriusque domini
 omnino pacifice atque tranquille vivant severissimisque edictis ab insolentiis
 et contraventione pactorum contineantur.

Art. III. Cum regio inter fluvios Tibiscum et Danubium, vulgo dicta
 Batska, sit in sola possessione et potestate Caesariae Majestatis, sic maneat
 deinceps etiam in praefata potestate et dominio Caesereo neque Titelium
 magis, quam in praesenti est, fortificetur.

Art. IV. Ab extrema ripa citeriore Tibisci, opposita Titelianae ripae,
 et angulo terrae ibidem per conjunctionem Tibisci et Danubii terminato
 deducatur linea recta usque in ripam Danubii. Item a regione citerioris
 ripae Tibiscanae sita et ulterius protrahatur pariter recta ad Moravizii

ripam citeriorem amnis Bosst, et inde ad locum usque, ubi praedictus amnis Bossut principali alveo in Savum elabitur. Et Moravizio sine ulla fortificatione relicto extractisque tantum in opposita utrinque ripa apertis pagis, separentur per praedictam lineam, firmatam atque distinctam sive fossis, sive lapidibus, sive alia ratione, imperia sequenti modo: regio versus Belgradinum intra modo dictos limites permaneat sub sola potestate potentissimi Ottomannorum Imperatoris, regio vero extra praedictam lineam sita maneat sub sola potestate et possessione potentissimi Romanorum Imperatoris, et secundum praedictos limites pariter possideantur fluvii, qui sunt territoriis permanentibus in possessione utriusque partis.

Art. X. Ab ostio amnis Bossut in Savum effluentis, usque item in Savum elabentis Unnae fluvii ostium, Savi altera quidem pars pertinens ad ditionem Caesaream possideatur ab ejus Majestate, altera vero pars possideatur ab Imperatore Ottomannorum. || Interfluens fluvius Savus et insulae in hoc communi tractu sitae sint communes, et usus tum ad navigationem ultro citroque tum ad alias commoditates utriusque partis subditis pariter communis sit, utrisque religiose observantibus pacificum et imperturbatum ultro citroque commercium. || Usque ad Unnam fluvium regio pertinens ad dominium Imperialis Ottomannicae Majestatis, qua Bosniam spectat, citerioribus ripis Unnae fluvii definiatur atque terminetur, evacuatis Novi, Dubizza, Jessenovizza, Doboy et Brod ex parte Bosnensi, et qualicumque alio simili loco in hoc tractu existente, et deductis inde praesidiis Caesareis ista pars omni modo libera relinquatur. Castanoviz autem et insulae intra terram Novi versus Savum cum ulterioribus ripis ejusdem Unnae, cum sint et maneant in potestate Romanorum Imperatoris, praedictis limitibus hinc distinguantur. || Loca demum ultra Unnam longe a Savo sita et ab utraque parte praesidiis conservata atque possessa cum terris ante praesens bellum ad eadem spectantibus maneant interum in potestate utriusque possidentis partis, ea conditione ut commissarii utrinque mox deputandi districtus atque territoria singulatim deductis particularibus lineis separantes per fossas, lapides, palos, aut alia quacunque ratione ad evitandam confusionem posita signa, segregent atque disjungant in partibus Croatiae usque ad ultimum confinium et terminum locorum in utriusque domini possessione mansurorum. || Et ex utraque parte, si quis ausus fuerit alterare, mutare, evellere, tollere, aut quovis modo violare aliquod ex praedictis signis, ille per omnimodam inquisitionem deprehensus ad exemplum aliorum severissime puniatur. || Commissariis vero ad distinctionem et positionem limitum in isto confinio, quoad fieri poterit, quam celerrime deputandis regiis edictis demandetur, ut ad tranquillitatem et securitatem subdi-

No. 8.
1699
Jan. 26.

No. 8. torum utriusque dominii sedulo animum adhibentes sine controversia et
 1699 sine quacunque particulari complacentia terras optime separent atque
 Ian. 26. manifeste distinguant. || Cum siti in altera Savi parte, qua dominium
 Imperiale Ottomannicum recipit, munimenti Brod fortificationes utpote
 recenter a militiis Caesareis factae, tempore educendi praesidii Caesarei,
 everti debeant, locus autem ille sit commodissimus ad mercaturam, poterit
 ibidem erigi cum honesto et comodo recinctu civitas, ita tamen ut in
 arcis aut munimenti formam non redigatur.

Art. VI. Definiti tandem per hosce tractatus et subsecuta, ubi opus
 fuerit, locali deputatorum commissariorum separatione stabiliti, sive de-
 inceps idoneo tempore per operam commissariorum utrinque stabiliendi
 confinium limites sancte utrinque et religiose observentur, ita ut sub
 nulla ratione aut praetextu extendi, transferri, aut mutari possint, neque
 liceat alicui paciscentium parti in alterius partis territorium ultra sta-
 tutos semel terminos aut lineas quidquam juris aut potestatis prae-
 tendere aut exercere, aut alterius partis subditos sive ad deditioem,
 sive ad pendendum tributum quaecumque, sive praeteritum, sive futurum,
 sive ad quamvis aliam humano ingenio excogitabilem exactionis aut
 vexationis speciem adigere aut molestare, sed omnis altercatio juste
 amoveatur.

Art VII. Licitum et liberum esto utrique partium pro confinium
 suorum securitate, quocunque meliori visum fuerit modo, arces, muni-
 menta et loca, per praesentes tractatus pacifice possessa, quaecumque de
 facto extant, reparare, munire et fortificare, exceptis illis, de quibus
 utrinque nominatim cautum est. Ad incolarum vero commodas habita-
 tiones in extremis confiniis apertos pagos aedificare ubique sine impe-
 dimento et sine exceptione utrique parti liceat, dummodo sub hoc prae-
 textu fortalitia non erigantur.

Art. VIII. Incursiones hostiles et occupationes omnesque insultus
 clam aut ex improvisa facti, devastationes et depopulationes territorii
 utriusque dominii omnino et severissimis mandatis prohibitaе sint ac
 illicitae. Transgressores vero articuli hujus ubicunque deprehensi statim
 incarcerentur et per jurisdictionem loci, ubi captivati fuerint, pro merito
 puniantur, absque ulla remissione, et rapta quaecumque sint, diligentissime
 perquisita et adinventata, cum omni aequitate dominis suis restituantur.
 Capitanei quoque ipsimet, commendantes et praefecti utriusque partis ad
 justitiam nulla admissa injuria integerrime administrandam sub amissione
 officii non solum, sed etiam vitae et honoris adstricti sint atque obligati.

Art. IX. Maneat porro etiam illicitum futuris quoque temporibus
 receptaculum vel fomentum dare malis hominibus, rebellibus subditisuta

male contentis, sed ejusmodi homines et omnes praedones, raptores, etiam si alterius partis subditi sint, quos in ditione sua deprehenderit, merito supplicio afficere utraque pars adstricta sit; qui si deprehendi nequeant, capitaneis aut praefectis eorum, sicubi eos latitare compertum fuerit, indicentur, iique illos puniendi mandatum habeant. Quod si nec hi officio suo in punitione talium sceleratorum satisfecerint, indignationem Imperatoris sui incurrant aut officiis exuantur, aut ipsimet poenas pro reis luant. Quoque magis nefariorum hujusmodi petulantibus cautum sit, neutri partium liceat intertenere et alere Haydones, quos liberos nuncupant, Plagiarios Pribeck dictos, atque id genus facinorosorum hominum, qui non sunt alterutrius principis stipendio conducti, sed rapto vivunt, tamque ii, quam qui eos aluerint, pro demerito puniantur, talesque nefarii, etiam si consuetae vitae emendationem prae se ferant, nullam fidem mereantur, nec prope confinia tolerantur, sed ad alia remotiora loca transferantur.

Art. X. Cum tempore praesentis hujus belli plures ex Hungaris et Transylvanis a subjectione suae Caesareae Majestatis secedentes ad confinia excelsi Imperii sese receperint, atque hac in parte etiam conclusae per iudicias inter utrumque Imperium almae huic paci debitis modis in futuram securitatem providendum sit, de praedictis ita pactum est, ut in ditionibus ante nominati excelsi Imperii ad lubitum possint locari et accommodari; ne tamen aliquo modo confiniorum tranquillitas et subditorum quies perturbari queat, loca, ubi praedicti collocabuntur, remota sint ab omnibus limitaneis et confinariis partibus, et uxoribus illorum dabitur facultas sequendi maritos suos iisque in imperatorio, assignato ad hoc, districtu cohabitandi. Cumque imposterum in reliquos subditos potentissimi Ottomannorum Imperatoris annunerandi veniant, non liceat illis a subjectione ejusdem amplius recedere: et si qui recesserint atque ad patriam iterum reverti voluerint, in numero et conditione malevolorum recenseantur, neque illis a Caesareis fomentum aut receptaculum praebeatur; quinimo deprehensi Ottomannis confiniorum gubernatoribus extradantur, quo magis utrinque securitati pacis prospiciatur.

Art. XI. Ad tollendas penitus quascunque in confiniis super aliquorum armistitii hujus aut quavis de re imposterum enascentes controversias, differentias aut discordias, ubi prompto et maturo remedio opus sit, ordinentur utrinque in confiniis primo quoque tempore electi pari numero commissarii, viri neutiquam avidi, sed graves, probi, prudentes, experti, atque pacifici; hique loco opportuno convenientes, sine exercitu, cum aequali pacificarum personarum comitiva, omnes et singulas hujusmodi controversias emergentes audiant, cognoscant, decidant et ami-

No. 8. cabiliter componant; talem denique ordinem et modum constituent, quo
 1699 utraque pars suos homines et subditos citra omnem tergiversationem
 Ian. 26. vel praetextum gravissimis poenis ad sinceram ac firman pacis obser-
 vantiam compellat; quod si vero negotia tanti momenti occurrerent, quae
 per commissarios utriusque partis componi et expediri non possent, tunc
 ad ambos potentissimos Imperatores remittantur, ut ipsi complanandis
 iisdem, sedandis et extinguendis modum et rationem invenire et adhi-
 bere valeant, ita ut tales controversiae, quam fieri poterit, intra brevis-
 simum temporis spatium componantur, nec earum resolutio ulla ratione
 negligatur aut protrahatur. || Cumque praeterea in antecedentibus sacris
 capitulationibus duella et mutuae ad certamen provocationes fuerint vetitae,
 imposterum etiam sint illicitae, et si qui ad singulare certamen venire
 ausi fuerint, in illos ut transgressores gravissime animadvertatur.

Art. XII. Captivi, tempore praesentis belli ex utraque parte in cap-
 tivitatem abacti et in publicis carceribus adhuc superstites, cum occa-
 sione istius almae pacis eliberationem tandem aliquando merito sperent
 nec possint sine laesione Majestatis Imperatoriae et laudatae consuetu-
 dinis in eadem captivitatis miseria et calamitate relinqui, usitatis ab
 antiquo vel honestioribus adhuc rationibus per commutationem in liber-
 tatem asserantur, et si plures aut melioris conditionis in una quam in
 altera parte invenientur, pro reliquorum etiam eliberatione, quando so-
 lennes legati instantias afferent, gratiosa et huic almae paci conveniens
 utriusque Imperatoris pietas nequaquam denegetur; caeteris vero, qui in
 privatorum potestate sunt, vel apud ipsos Tartaros, licitum sit elibera-
 tionem suam honesto et, quam fieri poterit, mediocri lytro procurare.
 Quod si cum captivi domino honesta accommodatio fieri non poterit,
 iudices locorum litem omnem per compositionem dirimant, sin autem
 praedictis viis id confici haud posset, captivi pretiis eorum, sive per
 testimonia sive per juramenta probatis atque solutis, eliberentur. Nec
 possint domini aviditate majoris lucri sese redemptioni eorundem oppo-
 nere, et quandoquidem ex parte excelsi Imperii Ottomannici homines
 non emitterentur, qui taliter eliberandis captivis operam adhibeant, spec-
 tabit ad probitatem Caesareorum praefectorum, ut ad dimittendum Ot-
 tomannos captivos, quo empti sunt pretio, sincere liquidato, dominos
 illorum adstringant, atque ita sanctum hoc opus pari utrinque pietate
 promoveatur; quousque demum captivi utrinque praedicta ratione eli-
 berentur, legati plenipotentarii ex utraque parte officia sua adhibebunt,
 ut interea miseri captivi benigne tractentur.

Art. XIII. Pro religiosis ac religionis Christianae exercitio justa ritum
 Romano-Catholicae Ecclesiae, quaecunque praecedentes gloriosissimi Ot-

tomannorum Imperatores in regnis suis sive per edicta et mandata specialia favorabiliter concesserunt, ea omnia serenissimus et potentissimus Ottomannorum Imperator imposterum etiam observanda confirmabit, ita ut ecclesias suas praefati religiosi reparare atque resarcire possint, functiones suas ab antiquo consuetas exercent et nemini permissum sit, contra sacras capitulationes et contra leges Divinas aliquo genere molestiae aut pecuniariae petitionis eosdem religiosos cujuscunque ordinis et conditionis afficere, sed consueta imperatoria pietate gaudeant et fruantur. Praeterea serenissimi et potentissimi Romanorum Imperatoris solenni ad fulgidam Portam legato licitum sit, commissa sibi circa religionem et loca Christianae visitationis in sancta civitate Jerusalem existentia exponere atque instantias suas ad Imperiale solium afferre.

No. 8.
1699
Ian. 26.

Art. XIV. Comercia juxta antecedentes etiam sacras capitulationes libera sint utriusque partis subditis in omnibus imperiorum regnis et ditionibus; ut autem utrique parti utili ratione et sine fraude et dolo peragantur, inter deputatos commissarios rem mercatoriam bene intelligentes tempore solennium utrinque legationum contractabitur, et sicuti cum aliis excelsi Imperii amicis nationibus observatum est, ita etiam subditi cujuscunque nationis Caesareae Majestatis securitate et utilitate commerciorum in regnis excelsi Imperii idoneis modis et usitatis privilegiis gaudebunt et perfruentur

Art. XV. Quaecunque conditiones in antiquis sacris capitulationibus expressae sunt, nec praedictis punctis hoc tractatu stipulatis aut liberimo cujusque possidentium dominio et usui ejusdem adversantur aut praejudicant, posthac etiam colantur sancte et observentur, cassatis et annullatis iis, quae supradictis quocunque modo repugnant.

Art. XVI. Ut quoque tanto magis armistitium hoc bonaque inter ambos potentissimos Imperatores amicitia firmetur ac coalescat, mittentur solennes utrinque legati ex aequo usitatis ceremonialibus ab introitu in confinia usque ad reditum in locum secundae permutationis excipiendi, honorandi, tractandi atque prosequendi, qui in signum amicitiae spontaneum munus, conveniens tamen et utriusque Imperatoris dignitati consentaneum asserent; et prima aestate in mense Junio iter, praevia mutua correspondentia, uno eodemque tempore suscipientes in Sirmiensi confinio, more jam pridem inter utrumque imperium observato, permutabuntur. Solennibus porro legatis in imperatoriis aulis quidquid libuerit, petere liceat ac permittatur.

Art. XVII. Regula et norma curialium in recipiendis receptisque pariter honorandis et tractandis ministris ultro citroque commeantibus et commorantibus juxta usitatam prioribus etiam temporibus modalitatem,

No. 8. deinceps ab utrinque cum aequali decore et secundum distinctam cha-
 1699 character missorum praerogativam observetur. || Legatis Caesareis et
 Ian. 26. residentibus et quibusvis eorundem hominibus pro suo arbitrio, quibus-
 cunque placuerit, vestibus uti licitum sit, neve quisquam impedimento
 esse possit. Ministri porro Caesarei, sive oratoris, sive legati, sive resi-
 dentis, sive agentis munere fungantur, quibus reliquorum principum ful-
 gidae Portae amicorum legati et agentes immunitatibus et privilegiis
 perfruuntur, eadem libertate, imo ad distinguendam Caesareae dignitatis
 praerogativam usitatis melioribus modis fruantur habeantque liberam
 potestatem conducendi interpretes. Cursores etiam et alii eorum homines
 Viena ad fulgidam Portam atque iterum redeuntes et ultro citroque ve-
 nientes salvo passu tuto et secure permeent atque, ut commode iter suum
 perficiant, omni favore coadjuventur.

Art. XVIII. Pax ista, quamvis secundum propositas conditiones con-
 clusa, tum demum integrum ex omni parte robor obligationis et debitae
 observantiae vinculum accipiet et inducet, cum omnia et singula, quae
 de confiniis supra recensito modo ultro citroque promissa et acceptata
 sunt, tam de distinctionibus limitum, quam de evacuationibus et demo-
 litionibus plenarie in effectum et executionem deducta fuerint, ita, ut,
 absoluta designatione limitum in unoquoque confinio statim subsequatur
 demolitio aut evacuatio; quod ut quam cellerrime succedat, designentur
 ad limites et terminos confiniorum ponendos et distinguendos ex utraque
 parte commissarii, qui die aequinoctii, scilicet 22. mensis Martii, aut 12
 secundum veterem stylum, anni millesimi sexcentissimi nonagesimi noni,
 in locis inter commissarios consensu gubernatorum utriusque confinii
 determinandis, mediocri et pacifico comitatu conveniant atque intra spa-
 tium duorum mensium si possibile sit, aut etiam citius, ubi fieri poterit,
 confinia limitibus et terminis manifestis per superiores articulos consti-
 tutis destinguant, separent, determinent et statuta inter legatos pleni-
 potentiariorum utriusque imperii accuratissime et citissime exequantur.

Art. XIX. Has vero conditiones et articulos ad formam hic mutuo
 placitam a Majestatibus utriusque Imperatoris ratihabitu iri, atque ut
 solennia ratificationis diplomata intra spatium triginta dierum a die
 subscriptionis vel citius in confiniis per illustrissimos et excellentissimos
 legatos plenipotentiariorum mediatores reciproce recteque commutentur, legati
 plenipotentiariorum utriusque imperii sese infallibiliter obligant atque praes-
 tituros compromittunt.

Art. XX. Duret armistitium hocce et extendatur, favente Deo, ad
 viginti quinque annos continue sequentes, a die, qua ejusdem subscriptio
 facta fuerit; quo annorum numero elapso, vel etiam medio tempore,

priusquam elabatur, liberum esto utrique partium, si ita placuerit, pacem hanc ad plures adhuc annos prorogare. || Itaque mutuo et libero consensu quaecunque stabilita sunt pacta inter Majestatem serenissimi et potentissimi Romanorum Imperatoris et Majestatem serenissimi et potentissimi Ottomannorum Imperatoris et haeredes eorundem, imperia quoque et regna ipsorum, terra item marique sitas regiones, civitates, urbes, subditos et clientes, observentur sancte, religiose ac inviolabiliter, et demandetur serio omnibus utriusque partis gubernatoribus, praefectis, ducibus exercituum atque militiis et quibusvis in eorundem clientela, obdientia et subjectione existentibus, ut illi quoque, praedeclearatis conditionibus, clausulis, pactis et articulis sese adaequate conformantes, omnibus modis caveant, ne contra pacem et amicitiam hanc sub quocunque nomine aut praetextu se invicem offendant aut damnicent, se quolibet prorsus inimicitiae genere abstinendo bonam colant vicinitatem, certo scientes, quod si eatenus admoniti morem non gesserint, severissimis in se poenis animadvertendum fore. || Ipse quoque Crimensis Chanus et omnes Tartarorum gentes, quovis nomine vocitatae, ad pacis hujus et bonae vicinitatis et reconciliationis jura rite observanda adstricti sint, nec iisdem contraveniendo hostilitates qualescunque exerceant erga quasvis Caesareas provincias earumque subditos aut clientes. Porro sive ex aliis exercituum generibus, sive ex nationibus Tartarorum, si quis contra sacras imperatorias hasce capitulationes et contra pacta et articulos earum quidpiam ausus fuerit, is poenis rigorosissimis coërceatur. || Incipiat vero modo dicta pax, quies et securitas subditorum utriusque imperii a suprafata die subscriptionis, et cessent exinde atque sustollantur omnes utrinque inimicitiae, et subditi utriusque partis securitate et tranquillitate fruantur. Eoque fine et quo magis per summam curam ac sedulitatem hostilitates inhiberi possint, transmittantur quam celerrime mandata et edicta publicandae pacis ad omnes confinium praefectos; cumque spatium aliquod temporis requiratur, intra quod officiales in remotioribus praesertim confiniis istam conclusae pacis notitiam obtinere valeant, statuuntur viginti dies pro termino, post quem si quis hostile quidpiam alterutra ex parte admittere praesumpserit, poenis superius declaratis irremissibiliter subiaceat. || Ut demum pacis conditiones, viginti hisce articulis conclusae, utrinque acceptatae et debito summoque cum respectu inviolatae observentur, siquidem domini plenipotentiarum Ottomannici vi concessae iisdem facultatis imperatoriae instrumentum Turcico sermone exaratum et subscriptum legitimum et validum nobis exhibuerint, nos quoque vi mandati et plenipotentiae nostrae propriis manibus et propriis sigillis subscriptas et signatas hasce pac-

No. 8. torum litteras in latino idiomate tanquam legitimum et validum vicissim
 1699 instrumentum extradidimus.
 Ian. 26.

No. 9. — Tractatulus de pace de la Passarovitz din 21 Iulie 1718.

Instrumentum pacis inter Romano-Cæsaream Majestatem et Ottomanicam Portam compositum Passarovicii die 21 Iulii 1718.

In nomine Sacro-Sanctæ et Individuæ Trinitatis.

No. 9. Postquam duobus abhinc annis infauste acciderit, ut inter augustis-
 1718 simum et potentissimum Romanorum Imperatorem Carolum VI. (plen. tit.)
 Iulie 21. et serenissimum ac potentissimum Magnum Sultanum Ahmed Hanum, Ottomanorum ac Asiae et Graeciae Imperatorem, pax et tranquillitas, illa, quae per gloriosissimos amborum magnorum Principum ac Imperatorum praedecessores Carlovizii in Sirmio conclusa et stabilita fuerat, summum in eorundem subditorum detrimentum, perturbationem et negotiorum jacturam per nova quaedam dissidia ante elapsum terminum interrumpebatur exindeque cruentum et exitiale bellum exortum sit, quod magnas provinciis et regnis devastationes et populorum desolationes attulit, divina tamen opitulante clementia tam salutaria ambo imperia susceperunt consilia, ut de reconciliandis exacerbatis animis, parcenda humani sanguinis effusione et prospicienda subditorum salute et bono cogitaretur. Ideo interpositis serenissimi ac potentissimi Magnae Britanniae Regis ac alte potentium dominorum Ordinum Generalium unitarum Belgii provinciarum officiis eo res perductae sunt, ut ad tractandam et concludendam pacem ac renovandam pristinam amicitiam legati plenipotentis sat amplis in instructi in aliquem locum mitterentur, ubi de certis conditionibus convenirent. Itaque ex parte serenissimi, potentissimi ac invictissimi Romanorum Imperatoris illustrissimus et excellentissimus dominus Hugo Damianus de Virmont, intimus et imperialis aulico bellicus consiliarius, rei pedestris supremus praefectus et constitutus tribunus, ac excellentissimus dominus Michael a Tallmann, imperialis aulico bellicus consiliarius, ex parte vero serenissimi ac potentissimi Magni Sultani Ahmed Hani Ottomannici imperii illustrissimus et excellentissimus dominus Ibrahim Aga, aerarii Ottomannici secundae divisionis praeses, et excellentissimus dominus Achmed Aga, ejusdem aerarii tertiae divisionis praeses, nec non nomine serenissimi ac potentissimi Magnae Britanniae

Regis excellentissimus dominus Robertus de Sutton, eques auratus, et alte potentium Ordinum Generalium unitarum Belgii provinciarum excellentissimus dominus comes de Coliers statim circa principium praeteriti mensis Maji hic Passarovicii comparuere, qui solemni congressu et habitis quibusdam sub tentorio usitato more colloquiis exhibitisque mutuo plenipotentis ita felici successu hujus pacis opus perfecere, ut in sequentes viginti mutuos articulos convenerint.

No. 9.
1718
Julie 21.

Art. I. Provinciarum Moldaviae et Valachiae partim Poloniae et partim Transylvaniae limitibus conterminae interjacentibus, ut ab antiquo, montibus distinguantur et separentur, ita ut ab omni parte antiquorum confiniorum termini observentur nullaque in his nec ultro nec citro fiat mutatio, et cum partes Valachiae cis Alutam fluvium sitae cum locis et munimento Temesvarini in potestate et possessione S. C. Rom. Imp. Majestatis sint, juxta acceptatum fundamentum pacis, *uti possidetis*, in ejusdem dominio et potestate maneanť, ita, ut praedicti fluvii ripa orientalis ad Ottomannicum imperium, ripa vero occidentalis ad Romanum pertineat. E Transylvania elabens fluvius Aluta usque ad locum ubi in Danubium exoneratur, inde vero juxta ripas Danubii fluvii versus Orsovam usque ad locum, e cujus regione Timock fluvius in Danubium influit, constituantur confinia atque, ut ante haec circa fluvium Marusinum observatum fuerat, Aluta quoad potanotem pecorum et piscationis aliasque ejusmodi perquam necessarias utilitates utriusque partis subditis communis sit. Germanorum eorundem subditorum navibus onerariis ex Transylvania in Danubium ultro citroque conmeare liceat aliarumque cymbarum absque impedimento usus permittitur, naves tanen molendinariae in locis convenientibus, ubi navigationi mercatorum obesse non possunt, communi gubernatorum in confiniis existentium consensu collocentur. Et cum nonnulli Boyari alique minoris conditionis ex Valachia Ottomannica tempore belli ad partes Romano Caesareas se receperint, ii vigore hujus pacis ad pristinos lares revertere et ibi commorando ad instar aliorum habitationibus, bonis et terris suis pacifice frui poterunt.

Art. II. A loco, ubi Timock in Danubium influit, circiter decem horas sursum utriusque imperii confinium constituitur, Isperleckbanea cum suis antiquis territoriis Ottomannico, Ressoval vero Romano Imperio permanentibus et inde inter montes versus Parakin pergatur, ita, ut Parakin Romano-Caesareae et Risna Ottomannicae ditioni relictis inter utriusque medium percongruum situm progrediatur in Istolaz, et ibi transeundo parvam Moravam juxta citeriorem ripam ad Schaback et inter Schaback et Bilanam per terram ad Bedka procedatur, inde flectendo circa territorium Zozolense eatur Bellinam ad ripam Drinae fluvii

No 9. sitam, Belgrado seu Alba Graeca, Parakin, Istalaz, Schabaz, Bedka et
 1718 Bellina cum antiquis suis territoriis augustissimo Rom. Imperatori, cum
 Iulie 21. a sua Majestate possessa sint, Zokol vero et Rasna cum suis etiam an-
 tiquis territoriis Ottomannico Imperio permanentibus, Timok fluvio cum
 suis emolumentis utriusque subditi communiter gaudeant.

Art. III. Cum a Drina fluvio usque ad Unnam intraque ripam fluvii Savi apertae sitae sive oclusae arces et palanka Romanorum Imperatoris milite insessae sint, cum antiquis suis territoriis juxta fundamentum pacis in ejusdem S. Caes. Majestatis potestate permanente, quare etiam integer fluvius Savus cum suis ripis ad eandem pertinet.

Art. IV. A loco, ubi fluvius Unna in Savum influit, usque ad territorium antiqui Novi, quod Porta Ottomannica possidet, in ripa orientali dicti fluvii situm Jassenoviz et Dobiza nec non aliquot turres et insulae cum praesidio Romano-Caesareo insessae sint, juxta fundamentum pacis cum antiquis suis territoriis Sacrae Caes. Majestati permanente.

Art. V. Quemadmodum novi Novi territoria in occidentali Unnae ripa ex parte Croatiae sita (quae tum augustissimo Rom. Imperatori apertinebant) post tractatum Carloviziensem propter aliqua, quae tempore separationis limitum exorta sunt, dissidia et controversias, destructa hoc nomine nuncupata palanka, imperio Ottomannico tradita fuere, ita iterum ad reconciliationem et satisfactionem S. Caes. Majestati restituantur et in ejusdem potestatem cum omnibus inter antiquos suos limites existentibus locis et terris revertant.

Art. VI. Loca demum, quae in partibus Croatiae sita a Savo fluvio distantia ab utraque parte possessa et praesidiis custodita, juxta Carlovizii tractatum cum suis territoriis in utriusque potestate maneant atque, si quaedam adhuc occupata fuerint, viginti quatuor annos lunares continuo sequentes a die, qua ejusdem subscriptio facta fuerit, utriusque imperii ad determinandos limites deputati commissarii per controversias decident et usque ad extremitatem Croatiae eorum locorum territoria, quae in unius aut alterius imperii possessione mansura sunt, distinctis limitibus ac signis separent et determinent; sicuti per Carloviziensem ita etiam per praesentem tractatum liberum ac licitum esto, ab utraque parte possessa munimenta et arces, quaequaque de facto exstant, pro securitate utriusque partis reparare, munire et fortificare, ad incolarum vero commodas habitationes in extremis confiniis apertos pagos aedificare ubique sine impedimento et exceptione utrique parti fas esto, dummodo sub hoc praetextu nova fortalitia non erigantur.

Art. VII. Pax ista quamvis secundum praedictas condiciones bona concordia conclusa sit, attamen ut omnia, quae de confiniis promissa et

acceptata sunt, ex omni parte robur accipiant, constituentur quamprimum ab utraque parte experti, fidi et pacifici commissarii hique loco opportuno, ubi illis visum fuerit, convenientes cum quieto committatu et famulatio intra spatium duorum mensium et citius, si fieri poterit, confinia metis et terminis manifestis per superiores articulos designata distinguant et determinent et statuta ab utrinque accuratissime et citissime executioni mandentur.

Art. VIII. Definiti tandem per hosce tractatus et subsecuta, ubi opus fuerit, locali deputatorum commissariorum operatione stabiliti sive deinceps idoneo tempore per operam commissariorum utrinque stabiliendi confinium limites sancte utrinque et religiose observentur, ita ut sub nulla ratione aut praetextu extendi, transferri aut mutari possint, neque liceat alicui paciscentium parti in alterius partis territorium ultra statutos semel terminos aut lineas quidquam juris aut potestatis praetendere aut exercere aut alterius partis subditos sive ad deditionem sive ad pendendum tributum quaecumque sive praeteritum sive futurum sive ad quamvis aliam humano ingenio excogitabilem exactionis aut vexationis speciem adigere aut molestare, sed omnis alteratio juste amoveatur.

Art. IX. Ad tollendas penitus quascumque in confiniis super aliquo articulorum armistitii hujus aut quavis de re imposterum eascentes controversias, differentias aut discordias, ubi prompto et maturo remedio opus sit, ordinentur utrinque in confiniis primo quoque tempore electi pari numero commissarii, viri nequitiam avidi, sed graves, probi, prudentes, experti atque pacifici, hique loco opportuno convenientes sine exercitu cum aequali pacificarum personarum comitiva omnes et singulas hujusmodi contraversias emergentes audiant, cognoscant, decidant et amicaliter componant, talem denique ordinem et modum constituent, quo utraque pars suos homines et subditos citra omnem tergiversationem vel praetextum gravissimis poenis ad sinceram ac firmam pacis observantiam compellat; quod si vero negotia tanti momenti occurrerent, quae per commissarios utriusque partis componi et expediri non possent, tunc ad ambos potentissimos Imperatores remittantur, ut ipsi complanandis iisdem, sedandis et extinguendis modum et rationem invenire et adhibere valeant, ita ut tales controversiae, quam fieri poterit, intra brevissimum temporis spatium componantur nec earum resolutio ulla ratione negligatur aut protrahatur. Cumque praeterea in antecedentibus sacris capitulationibus duella et mutuae ad certamen provocationes fuerint vetitae, imposterum etiam sint illicitae, et si qui ad singulare certamen venire ausi fuerint, in illos ut transgressores gravissime animadvertatur.

Art. X. Incursiones hostiles et occupationes omnesque insultus clam

No. 9. aut ex improvise facti, devastationes et depopulationes territorii utriusque
 1718 dominii omnino et severissimis mandatis prohibitaе sint ac illicitae.
 Iulie 21. Transgressores articuli hujus, ubicunque deprehensi, statim incarcerentur
 et per jurisdictionem loci, ubi captivati fuerint, pro merito puniantur
 absque ulla remissione, et rapta quaecunque sunt, diligentissime perqui-
 sita et adinventata cum omni aequitate dominis suis restituantur. Capitanei
 quoque ipsimet, commendantes et praefecti utriusque partis ad justitiam
 nulla admissa incuria integerrime administrandam sub amissione officii
 non solum sed etiam vitae et honoris adstricti sint atque obligati.

Art. XI. Pro religiosis et religionis Christianae exercitio juxta ritum
 Romano-Catholicae ecclesiae quaecunque praecedentes gloriosissimi Otto-
 manorum Imperatores in regnis suis sive per antecedentes sacras ca-
 pitulationes sive per alia signa imperialia sive per edicta et mandata
 specialia favorabiliter concesserunt, ea omnia serenissimus et potentis-
 simus Ottomannorum Imperator imposterum etiam observanda confirmabit,
 ita ut ecclesias suas ab antiquo consuetas exercere et nemini permissum
 sit, contra priores capitulationes et leges aliquo genere molestiae aut
 pecuniariae petitionis ejusdem religiosos, cujuscunque ordinis et condi-
 tionis sint, adficere sed consueta imperatoria pietate gaudeant et fruantur.
 Praeterea augustissimi Romanorum Imperatoris solemniter ad Portam Ot-
 tomannicam legato licitum sit commissa circa religionem et loca Chris-
 tianae visitationis in sancta civitate Jerusalem aliisque in locis, ubi
 ecclesias huerint, exponere atque instantias suas facere.

Art. XII. Publici captivi antecedentis et praesentis belli, ex utraque
 parte in captivitatem abacti et in publicis carceribus adhuc detenti, con-
 sideratione istius almae pacis eliberationem sperent nec possint diutius
 sine laesione Majestatis Imperatoriae clementiae et laudatae consuetudinis
 ac generositaris in eadem captivitatis miseria et calamitate relinqui, sed
 modo ab antiquo consueto cuncti captivi a dato hujus pacis tractatus
 ab utraque parte intra dies 61 libertatem adsequantur, peculiariter cum
 in partibus Transylvaniae captivitate detineantur, Nicolaus Scarlati voi-
 voda ac filii ejus denique domestici contra liberos barones Stein et Pe-
 trasch, cum penes eos Christianopoli in 7 turribus existentibus hominibus
 permutati sint, quare et ii a dato hujusce pacis tractatus intra dies 31
 in confiniis Valachiae invicem permutentur et eliberentur. Caeteris vero,
 qui in privatorum potestate sunt vel apud ipsos Tartaros, licitum sit
 eliberationem suam honesto et, quam fieri poterit, mediocri lytro pro-
 curare; quodsi cum captivi domino honesta accommodatio fieri non po-
 terit, iudices locorum litem omnem per compositionem dirimant; sin
 autem praedictis viis id etiam confici haud posset, captivi pretiis eorum

sive per testimonia sive per juramenta probatis atque solutis eliberentur nec possint domini aviditate majoris lucri sese redemptioni eorundem opponere; et quandoquidem a parte imperatoris Ottomannici homines non emitterentur, qui taliter eliberandis captivis operam adhibeant, spectabit ad probitatem Caesareorum praefectorum, ut ad dimittendum Ottomannos captivos, quo enti sunt, pretio sincere liquidato dominos illorum adstringant atque ita sanctum hoc opus pari utrinque pietate promoveatur.

Art. XIII. Utriusque partis mercatores juxta antecedentes capitulationes pacis in ditionibus utriusque imperii rem mercatoriam libere, secure et pacifice exercent. Romanorum Imperatori jam modo subjectarum atque inposterum per suam Majestatem a Christianae religionis statibus acquirendarum provinciarum mercatoribus et subditis, cujuscunque sint nationis, terra marique, prout ad hanc rem destinati commissarii convenerint, sub signis et litteris patentibus Romano-Caeseis in regnis ac provinciis Ottomannicis pacificus aditus et reditus pateat, emtio et venditio libera sit et solutis necessario pendendis vectigalibus neququam molestentur, quin immo protegantur, consules et interpretes, qui mercatorum curabunt negotia (ubi praedicti commissarii convenerint) in ditionibus Ottomannicis constituantur et reliquis Christianis a tributo liberis nationibus concessus favor etiam Romano-Caeseis mercatoribus confirmetur et concedatur eademque ipsi utilitate et securitate gaudeant et perfuantur. Algerinis, Tunetanis et Tripolitanis aliisque, quibus inhiberi necesse est, serio demandatur, ut inposterum pacis capitulationibus neququam contravenientes nullam prorsus paci adversantem actionem perpetrent. Coerceantur quoque in ripa maris sitae Dulcinensis arcis incolae, ne deinceps piraticam exercent, neve naves mercatorum infestent et demnificent, eorum fregatis et reliquis manibus piraticis sublatis alias exstruere prohibeantur, ita quidem, ut in tales praedones, qui contra imperiales pacis capitulationes mercatorum navibus damna invehere et aggredi ausi fuerint, restitutis omnibus depraedatis rebus et bonis resartisque damnis et jacturis ac in libertatem adsertis captivis, quos ceperant, juxta leges, ut justitia exiget, ad aliorum exemplum animadvertantur et puniantur. Ut autem commercii res omnis fraudis expers sit, quidquid ab utraque parte constituti et de illis tractantes commissarii concluderint ac determinaverint, rati habeatur, in capitulationibus inseratur ac adjungatur

Art. XIV. Porro etiam maneat illicitum futuris quoque temporibus receptaculum dare malis hominibus, rebellibus, subditis aut male contentis, sed ejusmodi homines et omnes praedones, raptores, etiamsi alterius partis subditi sint, quos in ditione sua deprehenderint, merito

No. 9. supplico adficere, utraque pars adstricta sit; qui si deprehendi nequeant, 1718 capitaneis et praefectis eorum, sic ubi eos latitare compertum fuerit, Iulie 21. indicentur iique illos puniendi mandatum habeant; quodsi nec hi officio suo in punitione talium sceleratorum satisfecerint, indignationem Imperatoris sui incurrant, aut officiis exuantur aut ipsimet poenas pro reis luant. Quoque magis nefariorum hujusmodi petulantibus cautum sit, neutri partium liceat intertenere aut alere Haydones, quos liberos nuncupant, plagiaros Pribeck dictos atque id genus facinorosorum hominum, qui non sunt alterutrius principis stipendio conducti, sed raptu vivunt, tamque ii, quam qui eos aluerint, pro demerito puniantur, talesque nefarii, etiamsi consuetae vitae emendationem prae se ferant, nullam fidem mereantur nec prope confinia tolerentur, sed ad alia remotiora loca transferantur.

Art. XV. Ne tamen aliquo modo tranquillitas et subditorum quies perturbari queat, loca, ubi Rogozius, Berezenius, Antonius Esterhasi, Forgatsch, Adamus Vay et Michael Zacky aliique Hungari, qui tempore belli ab obedientia augustissimi Rom. Imperatoris desciverunt et in Ottomannicis ditionibus refugium quaesiverunt, in Ottomannico imperio ad lubitum collocabuntur et accommodabuntur, remota sint a limitaneis et confinariis partibus, et uxores illorum non impediuntur maritos suos sequi et cum iis in adsignato districtu commorari.

Art XVI. Proponentibus plenipotentiariis S. Caes. Rom. Imperialis Majestatis, ut rex Poloniae ejusque respublica in hocce tractata simul comprehendantur, responsum est, inter regem Poloniae ejusdemque dictam rempublicam pacem perpetuam et firmam et nullas cum Ottomannico imperio controversias versari. Si autem Poloni ratione Choczin aut ob alia negotia ad proferendum aliquid haberent, per legatos aut per litteras apud Ottomannicam Portam notificare et exponere poterunt, quae aequitate et justitia determinabuntur.

Art. XVII. Ut quoque tanto magis armistitium hoc bonaque inter ambos potentissimos Imperatores amicitia firmetur ac valescat, mittentur solennes utrinque legati ex aequo usitatis ceremonialibus ab introitu in confinia usque ad reditum in loco secundae pernoctationis excipiendi, honorandi, tractandi atque prosequendi, qui in signum amicitiae spontaneum munus conveniens, tamen et utriusque Imperatoris dignitati consentaneum, adferent et in aequinoctio mense Martio iter praevia mutua correspondentia uno eodemque tempore suscipientes in confiniis more jam pridem inter utrumque imperium observato permutabuntur, solenniter porro legatis in imperatoriis aulis, quidquid libuerit, petere liceat atque permittatur.

Art. XVIII. Regula et norma curialium in recipiendis recessisque

pariter honorandis et tractandis ministris ultro citroque comitantibus et cominorantibus juxta usitatam prioribus etiam temporibus modalitatem deinceps ab utrinque cum aequali decore et secundum distinctam characteris missorum praerogativam observetur. Legatis Caesareis et residentibus et quibusvis eorundem hominibus pro suo arbitrio, quibusque placuerit vestibus, uti licitum sit neve quispiam impedimento esse possit. Ministri porro Caesarei, sive oratoris sive ablegati sive residentis sive agentis munere fungantur, quibus reliquorum principum Ottomannicae portae amicorum legati et agentes immunitatibus et privilegiis perfruantur, eadem libertate, immo ad distinguendam Caesareae dignitatis praerogativam usitatis melioribus modis fruuntur habeantque liberam potestatem conducendi interpretes; cursores etiam et alii eorum homines Vienna ad Ottomannicam Portam atque iterum redeuntes et ultro citroque venientes salvo passu tuto et secure permeent atque, ut commode iter suum perficiant, omni favore coadjuventur.

Art. XIX. Has vero conditiones et articulos ad formam hic mutuo placitam a Majestatibus utriusque Imperatoris rati habitum iri atque ut solennia ratificationis diplomata intra spatium triginta dierum a die subscriptionis vel citius in confiniis per excellentissimos legatos plenipotentiarios et mediatores reciproce recte commutentur, legati plenipotentiarii utriusque imperii sese infallibiliter praestituros obligant et committunt.

Art. XX. Duret armistitium hocce et extendatur favente Deo ad viginti quatuor annos, quo annorum numero elapso vel etiam medio tempore, priusquam elabatur, liberum esto utrique partium, si ita placuerit, pasem hanc ad plures annos adhuc prorogare. || Itaque mutuo et libero consensu quaecunque stabilita sunt pacta inter Majestatem serenissimi et potentissimi Romanorum Imperatoris et Majestatem serenissimi et potentissimi Ottomannorum Imperatoris et haeredes eorundem, imperia quoque et regna ipsorum, terra item marique sitas regiones, civitates, urbes, subditos et clientes, observentur sancte, religiose et inviolabiliter Et demandetur serio omnibus utriusque partis gubernatoribus, praefectis, ducibus exercituum atque militibus et quibusvis in eorundem clientela, obedientia et subjectione existentibus, ut illi quoque praedeclearatis conditionibus, clausulis, pactis et articulis sese adaequate conformantes omnibus modis caveant, ne contra pacem et amicitiam hanc sub quocunque nomine aut praetextu se invicem offendant aut damificent, sed quolibet prorsus inimicitiae genere abstinendo bonam colant vicinitatem, certo scientes, quodsi eatenus admoniti morem non gesserint, severissimis in se poenis animadvertendum fore. Ipse quoque Crimensis

No 9. Chanus et omnes Tartarae gentes quovis nomine vocitatae ad pacis
 1718 hujus et bonae vicinitatis et reconciliationis jura rite observanda adstricti
 Iulie 21. sint nec iisdem contraveniendo hostilitates qualescunque exerceant erga
 quasvis Romano-Caesareas provincias earumque subditos et clientes; porro
 sive ex aliis exercituum generibus sive ex nationibus Tartarorum, si
 quis contra sacras imperatorias hasce capitulationes et contra pacta et
 articulos earum quidpiam ausus fuerit, is poenis rigorisissimis coër-
 ceatur. || Incipiat vero dicto modo pax, quies et securitas subditorum
 utriusque imperii a supra fata die subscriptionis et cessent exinde atque
 sustollantur omnes utrinque inimicitiae, et subditi utriusque partis se-
 curitate et tranquillitate fruantur. Eoque fine et quo magis per summam
 curam et sedulitatem hostilitates inhiberi possint, transmittantur quam
 celerrime mandata et edicta publicandae pacis ad omnes confiniorum
 praefectos, cumque spatium aliquod temporis requiratur, intra quod of-
 ficiales in remotioribus praesertim confiniis istam conclusae pacis noti-
 tiam obtinere valeant, statuuntur viginti dies pro termino, post quem,
 si quis hostile quidpiam alterutra ex parte admittere praesumserit, poenis
 superius declaratis irremissibiliter subjaceat. Ut demum conditiones pacis,
 viginti hisce articulis conclusae, utrinque acceptatae et debito summoque
 cum respectu inviolatae observentur, siquidem domini plenipotentiarü Ot-
 tomannici vi concessa iisdem facultatis imperatoriae instrumentum Tur-
 cico sermone exaratum et subscriptum legitimum et validum nobis exhi-
 buerint, nos quoque vi mandati et plenipotentiae nostrae propriis manibus
 et propriis sigillis subscriptas hasce pactorum litteras in latino idiomate
 tanquam legitimum et validum instrumentum extradidimus.

Acta haec sunt in congressu, ad Passarovicium in Servia sub ten-
 toriis celebrato, die vigesimo primo Junii anno domini millesimo septin-
 gentesimo decimo octavo.

D. H. Comes de Virmont.
 (L. S)

Michael a Dalmann.
 (L. S)

Nos Robertus Sutton, eques auratus ex parte serenissimi et poten-
 tissimi domini Georgii, Magnae Britanniae Regis, et Jacobus comes Co-
 lyer ex parte alte potentium dominorum foederati Belgii Ordinum Gene-
 ralium legati mediatores haec praemissa coram nobis et sub directione
 mediationis nostrae ita acta, conclusa et firmata esse vigore publici
 muneris nostri pariter subscriptione et sigillorum nostrorum appositione
 attestamur et firmamus.

Rob. Sutton.
 (L. S)

J. C. Colyer.
 (L. S)

No 10.— Tractatul de comerciū de la Passarovitz, din 27 Iulie 1718.

Tractatus commercii initus Passarovicii die 27 Julii 1718.

In Nomine Sanctissimae et Individuae Trinitatis.

Ad perpetuam rei memoriam notum sit omnibus et singulis, quorum interest aut quodammodo interesse poterit. Posteaquam divina favente gratia inter augustissimum, serenissimum et potentissimum principem ac dominum, dominum Carolum, electum Romanorum Imperatorem, semper Augustum, Germaniae, Hispaniarum, Indiārum, nec non Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Serviae et utriusque Siciliae etc. etc. regem, archiducem Austriae, ducem Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Limburgiae, Luxemburgiae, Würtembergae, superioris et inferioris Silesiae et Sueviae, sacri Romani imperii marchionem Burgoviae, Moraviae, superioris et inferioris Lusatae, comitem Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Goritiae, Ferretis, Kyburgi etc. etc., ex una, et serenissimum atque potentissimum principem et dominum dominum Sultanum Achmed Han, Ottomannorum, Asiae Graeciaeque Imperatorem ab altera parte, alma pax restaurata et conclusa sit, ambae imperatoriae Majestates, quidquid eandem firmiorem reddere reciprocamque consensionem et fiduciam augere valet, contribuere satagentes, nihil opportunius eum in finem existimaverunt, quam si pro utriusque imperii subditis liberum commercium fluviis, terra marique stabiliretur eorumque particulares eatenus rationes per convenientes articulos dirigantur talique via omnibus difficultatibus et dissensionibus, quae bonam amicitiam labefactare possent, solide firmiterque praecaveatur. Itaque ex parte sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Cathol. Maj. illustrissimus dominus Anselmus Franciscus a Fleischmann, imperialis aulico-bellicus consiliarius, ex parte vero Ottomannicae imperatoriae Majestatis illustrissimus dominus Seiffulah Effendi, actualis nischandschi, id est minister in sultanicis diplomatibus, mandatis et decretis tesseram imperialem formans, denominati et plenipotencia mandatisque instructi deputati prope Passarovicium congressi et juxta insertum in almae pacis instrumento XIII. articulum in sequentes viginti articulos convenerunt.

Art. I. Liberum et universale commercium inter utriusque Romani et Ottomannici imperii subditos fluviis, terra marique statum est, volentes, ut nomine subditorum Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Catholicae Majestatis comprehendantur Germani, Hungari, Itali, Belgae,

No. 10.
1718
Iul. 27

No. 10. 1718
Julie 27. cujuscunque nationis et religionis, qui actualiter regimini imperiali regio subjacent vel quocunque tempore, modo et titulo subiacere debent; hi merces suas, exceptis armis et pulvere pyrio aliisque prohibitis rebus, in omnibus ditionibus Ottomannicis distrahere libereque mercaturam exercere valeant. Cunctae vexillis seu aplustribus et litteris patentibus Romano-Caesareo regiis instructae naves portus imperio turcico subjectos libere accedere, ultro citroque commere, ibidem mercimonia sua exponere, damna iisdem navibus a maris procellis vel quocunque alio accidente illata resarcire, vina et quaecunque sufficientia cibaria aliaque necessaria persoluto pretio apparare et ex iisdem portibus exire incolumes possint.

Art. II. Utriusque imperii subditi et mercatores libere in Danubio mercaturam exercent, mercatores autem suae Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Majestatis merces, quas per Danubium in imperium Turcicum invehunt, Widinii, Rudscik aliisque in locis e navibus extrahere, curribus pretio consueto conductis imponere et terra in quemcunque locum secure transportare mercaturamque exercere possint; etiam mercatoribus Romano-Caesareo-Regiis (prout conventum est, ne naves Dannbiae in Pontum Euxinum intrent) Ibrailae, Issakciae, Kiliae aliisque in emporiis, ubi tscaiçae aliaque in Pontum Euxinum commeantes naves reperiuntur, naulo consueto conducere, merces suas imponere easque Constantino-polim, in Crimeam et Trapezuntem, Synopolim aliaque in emporia maris Euxini (ubi merces distrahuntur) transportare, sine impedimento ultro citroque commere mercaturamque exercere liberum esto.

Art. III. A mercatoribus utriusque imperii pro mercibus, quae fluviis-terra marique vehuntur, in uno telonii loco, scilicet semel quando im-
portantur et secunda vice quando aliae exportantur, pro vectigali tribus per centum exsolutis, minimum quidquid supra haec memorata tria per centum quispiam exigere praesumat, mercatoresque in portu Ottomanico ob felicem navis adventum, prout etiam aliae Ottomanici imperii amicae nationes praestare solent, pro consuetudine, selamet dicta, trecentos asperos, id est tres florenos et quartam thaleri partem exsolvant. A mastarie, cassabie aliisque impositionibus et juribus autem omnimodo immunes sint, modusque iste respectu mercatorum utriusque partis observetur. Imperiales mercatores possint de mercibus suis, terra, mari et fluviis allatis, casu, quo teloniarum aut inspectores easdem pluris, quam par est, judicarent, praefata tria per centum in natura, id est iisdem mercibus solvere, qua solutione teloniarum contenti esse debent; vectigal in quacunque vulgati commercii moneta praestetur, ultra quod nullus imperialium mercatorum molestandus sit. Naves imperiales, mercibus in

ditionibus Ottomannicis emptis onustae, solutis semel in Ottomannico telonio vectigalibus acceptisque a teloniorum praefectis syngraphis, vulgo *teskere* dictis, in portibus aut in arcibus ad angustias Hellesponti sitis, vulgo *Dardanella* dictis, iterato non visitentur, sed juxta tenorem praefatarum syngrapharum procedatur. Si alicui imperiali navi non faveret occasio vendendi aut commutandi sua mercimonia et vellet de Ottomannico portu ad alium vela ventis dare, solutis semel tribus per centum in primo Turcico telonio et exhibita teloniaris syngrapha, *teskere* dicta, nullibi quidpiam amplius solvere tenebitur. Si quis utriusque imperii mercatorum circa telonium fraude uteretur, merces suas non soluto vectigali clam subtrahens, deprehensus in facto pro poena duplum portorium dare tenebitur. Ab utriusque partis mercatoribus subditisque de pecunia auri vel argenti, quam invehunt vel extrahunt, nec non de aliis mercimoniis, de quibus aliae amicae nationes telonium solvere non solent, vectigal nellatenus exigatur. Telonarii Ottomannici mercatoribus Caesareo-Regiis soluto vectigali de mercibus navibus impositis syngraphas sine mora extradant, ne dilatione hujus discessus navis impediatur. Mercatores imperiales ex eo. quod merces suas e propriis navibus Turcicis imponant et in quaedam Ottomannici imperii emporia transportent, ultra vectigal in hac capitulatione stabilitum non molestentur.

Art. IV. Quaecunq; mercimonia in ditionibus Turcicis Ottomanicae Portae amicorum regum negotiationibus coemendi, commutandi et in suas devehendi provincias data fuerit facultas, etiam Caesareo-Regiis mercatoribus concessa sit, et si quidpiam e prohibitis rebus mercibusve a praedicta Porta Ottomannica aliis nationibus concedatur, id prae omnibus in Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Majestatis considerationem suis negotiatoribus emere et evehere permittatur.

Art. V. Ad majorem mercatorum imperialium securitatem, quietem rei que mercatoriae incrementum Sacra Romano-Caesarea Regiaque Catholica Majestas per suum ministrum pro tempore ad Portam Ottomanicam existentem in maris Mediterranei ditionumque Ottomannicarum emporiis, insulis, ac ubicunq; ab aliis exteris nationibus consules et interpretes instituti sunt, pariter consules, vice-consules, agentes, factores, interpretes datis decretis creare et stabilire queat. Si autem in aliis locis, in quibus hucusque praedictorum nullus morabatur, hujusmodi consules, vice-consules, agentes etc. commercii necessitas requirat, per ministrum alte praefatae Caesareae-Regiaeque Majestatis Ottomanicae Portae exponatur; si deinceps praedicto ministro permissio concedatur, congrua diplomata dabuntur, ut denominati consules, vice-consules, agentes, interpretes etc. ab imperii Ottomannici ministris assignatorumque locorum

No. 10.
1718
Julie 27.

No. 10. officialibus adjuventur et protegantur iisque in omnibus eventibus assistentia praebetur. In quocunque Ottomaunici imperii loco Caesareorum negotiatorum quispiam e vita discederat, bona illius nullo modo a fisco contrectentur, sed a ministris Caesareis eorumque deputatis integre recipiantur. Casu, quo suae Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Majestatis ad Portam Ottomannicam existenti ministro viderentur congruum, loco consulum in praedictis locis solos interpretes constituere, hi interpretes non solum neququam molestentur, sed iisdem favoribus, privilegiis et protectionalibus, consulibus concessis gaudeant et perfruantur. Vigore hujus almae capitulationis Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis consules, vice-consules, interpretes, mercatores omnesque eorum in actuali servitio existentes famuli ab omni tributo aliisque impositionibus liberi et immunes sint. Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Majestatis subditi, consules, interpretes, mercatores hominesque in eorum servitiis existentes ob cuncta sua commercii, emptionis, venditionis, fide jussionis aliarumque rerum negotia judicem accedant illaque peragenda judiciali protocollo inferant, ac ab eodem litteras judiciales, vulgo hugget dictas, aut validas syngraphas accipiant; orta deinceps controversia, dictae litterae judiciales aut syngraphae, uti etiam praefetum protocollum inspiciatur et juxta legem et justitiam procedatur. Gubernatores alique provinciarum Ottomannicarum officiales cujuscunque dignitatis neminem praedictorum Caesareorum hominum accusationis aliove praetextu in carcerem detrudere, molestiis et injuriis afficere praesumant. Si vero eorum quispiam in Ottomannico judicio sistendus esset, is scitu consulum praesenteque interprete compareat et per praedictos consules et interpretes ad carcerem Caesareum ducatur. Si cuidam a mercatore Caesareo-Regio quidquam debeatur, creditor debitum suum opera consulum, vice-consulium, interpretum a suo debitore et nemine alio praetendat. Saepius dictis consulibus, vice-consulibus, interpretibus, mercatoribus illorumque domesticis et famulis in suis habitationibus liberum Romanae Catholicae religionis exercitium permittatur, exterarumque nationes ad hujusmodi religionis functiones accedentes nullo prorsus modo impediuntur aut molestentur. Lite vel controversia contra Caesareo-Regios consules, vice-consules, interpretes, mercatores etc. exorta, si ea summam trium millium asperorum, id est 25 thalerorum excesserit, in nullo provinciarum tribunali decidi possit, sed ad Portae Ottomannicae judicium remittatur. Si vero controversia inter Caesareo-Regios mercatores orta fuerit, juxta leges et solita eorum constituta a consulibus et interpretibus etc. examinatur et determinetur. Nulla praedictorum mercatorum ad discessum jamjam expedita navis ob litem enascentem detineatur, sed lis et controversia celeriter opera con-

sulum, agentium et interpretum decidatur; et si quispiam Cesareorum aliqua de causa in iudicio Ottomannico sistendus foret, is absente interprete ad praedictum iudicium comparere non teneatur. Cesareo-Regii mercatores, in quemcunque Ottomannici imperii locum iverint, a provinciarum gubernatoribus, iudicibus et cunctis officialibus ejusque regni praefectis petitione donativorum immunes sint et hanc ob causam nullo modo molestantur.

Art. VI. Portae Ottomannicae pro securitate et tranquillitate suorum subditorum et mercatorum ad tractanda necessaria eorundem negotia procuratores, vulgo sachbender dictos, in ditionibus Cesareo-Regiis constituere volenti liberum esto, ordinesque ab aula imperiali Sacrae Romano-Caesareae Regiaeque Majestatis officialibus cujuscuque conditionis dabuntur, ut praedicti Ottomanico diplomate muniti procuratores in illis locis, ubi commercii necessitas requirit, protegantur nullaque molestia afficiantur et, si Turcicorum mercatorum quispiam e vita discesserit, relicta ipsius bona saepius dictus Ottomannus procurator custodienda recipiat.

Art. VII. Nullus ministrorum et officialium Ottomannici imperii navibus, vexillis seu aplustribus litterisque patentibus Romano-Caesareo-Regiis instructis, in quodam Turcico portu appulsis jactisque anchoris, permanendi, discedendi, mercimonia imponendi aut extrahendi facultatem denegat.

Art. VIII. Navibus imperialibus maris fluctibus procellisque jactatis Ottomannici imperii naucleri aliique rei maritimae experti, qui in illa vicinitate reperiuntur, opem ferant et casu, quo quandam praedictarum navium naufragium subire contigerit, merces a fluctibus ad litus ejectae Cesareo-Regiis consulibus in proximis locis existentibus integre extradantur.

Art. IX. Ex eo, quod Melitenses et piratae passim in Mediterraneo circumvagantes Turcis aliisque Ottomannici imperii subditis damna intulerint, Cesareo-Regii mercatores eorumque naves hanc ob causam neutiquam molestantur.

Art. X. Ottomannicae Portae subditi mercatores, si naves Cesareo-Regis ascendere aut iisdem merces aliasve res imponere velint, hi jura, quae ab illis Angli, Galli et Batavi exigunt, solvere tenebuntur.

Art. XI. Mercatorum Cesareo-Regiorum naves neque ad copiarum Ottomannicarum neque aliarum ad publicum pertinentium rerum transportationem vi adigantur.

Art. XII. Dum utriusque imperii naves bellicae in mari sibi invicem obviae factae fuerint, iis, qualesnam essent, compertis, erectione et ex-

No. 10. plicatione vexillorum seu aplustrium ex utraque parte amicitiae demonstratio exhibeatur.
1718
Iulie 27.

Art. XIII. Liberum esto Caesareo-Regiis subditis, sive commercii, sive piae peregrinationis causa ad quemcunque ditionum Ottomannicarum locum contendere, ultro citroque absque impedimento commeari; iis autem ne in quocunque loco et itinere a tributis exactoribus aliisque hominibus infestentur, a Porta Ottomannica rigorosae litterae patentes dabuntur.

Art. XIV. Hebraei se negotiis mercatorum imperialium immiscere et sive imperii Ottomannici diplomate aut quadam potenti intercessione proxonetam. vulgo sensal aut Unterhandler, agere minime praesumant, nisi a dictis mercatoribus Caesareo-Regiis spontanea et libera voluntate ad hoc servitium admittantur. Si vero Hebraei ex eo, quod ad praefatum proxonetae servitium non vocentur, perfide conspirare, mercatoribus Caesareo-Regiis damna inferre intendant, in aliorum exemplum severissime puniantur.

Art. XV. Mercatoribus Caesareo-Regiis ut dissidia et inconvenientiae, quae plerumque diversas inter nationes exoriri solent, evitentur, ad imponenda et conservanda sua mercimonia praestito consueto censu unus proprius et commodus locus, vulgo chan dictus, a Porta Ottomanica ad instantiam ministri Caesarei apud eandem existentis assignabitur.

Art. XVI. Si e Caesareo-Regiorum consulum, vice-consulum, agentium, interpretum etc. famulatio, aut mercatorum quispiam quorundam odio aut iniquo proposito Mahometanismum amplexus fuisse accusaretur, talis accusatio irrita et vana censeatur, donec hujusmodi homo in praesentia Caesareo-Regiis interpretis spontaneo et deliberato animo Mahometanismum profiteatur; nullatenus vero talis religionis mutatio illi suffragetur, casu, quo de aere alieno quid haberet, ad solvenda debita sua adstringatur et compellatur.

Art. XVII. Si mercatorum subditorumve Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis in nave piratica quispiam inventus fuerit, capta nave abductisque in servitutem piratis nequiquam captivetur, sed liber dimittatur.

Art. XVIII. Si haecce inter duos serenissimos et potentissimos Imperatores conclusa alma pax et amicitia in inimicitiam (quod Deus avertat) commutaretur, omnes utriusque imperii subditi in fluviis, terra et mari existentes tempestive certiores fiant, ut acceptis solutisque debitis cum suis bonis salvi et incolomes ad confinia exire valeant.

Art. XIX. Mercatores Persiani, qui ex imperio Caesareo-Regio per Danubium ad confinia Ottomannica pervenire intendunt, solutis semel et more consueto ultra impositionem, reffitae dictam, in telonio Ottomannico quinque per centum acceptaque a telonariis soluti vectigalis syngrapha,

ulterioris portorii solutioni nullibi subiaceant; similiter illi, qui ex Persia per Ottomannica confinia ad ditones Caesareo-Regias commeari cupiunt, solutis in Ponto Euxino vel in Danubio semel quinque per centum iterata vectigalis solutione non molestantur.

No. 10.
1718.
Iulie 27.

Art. XX. Praesentis hujusce commercii tractatus articuli ab utriusque partis commissariis, plenipotentia et mandatis instructis, manibus sigillisque propriis signati et corroborati imposterum sancte et religiose observentur, ac iisdem per nullum mandatum ab utroque imperio emanandum ullo modo praedictumque tractatum a Majestatibus utriusque Imperatoris intra spatium triginta dierum a die subscriptionis ratihabitum iri sese infallibiliter obligant atque praestituros compromittunt praefati commissarii, ut demum commercii condiciones, viginti hisce articulis conclusae, utrinque acceptatae debito summoque cum respectu inviolatae observentur; siquidem dominus deputatus Ottomannicus vi concessae eidem facultatis imperatoriae instrumentum Turcico sermone exaratum et subscriptum legitimum et validum mihi exhibuit, ego quoque vi mandati et plenipotentiae meae manu sigilloque proprio subscriptum et signatum hunc commercii tractatum in latino idiomate tanquam legitimum et validum vicissim instrumentum extradidi.

Dabantur prope Passarovicium die vigesima septima Julii, anno millesimo septingentesimo decimo octavo.

(L. S.) Anselmus Franciscus de Fleischmann.

Cum igitur praedictus commerciorum et navigationis tractatus, prout hic verbotenus scriptus et insertus legitur, post colloquia, similiter prope Passarovicium eum in finem instituta, mandato nostro confectus sit, nos illum in omnibus et singulis punctis et articulis, praehabita matura et diligenti consideratione, ex certa nostra scientia pro nostra parte omni meliori modo et forma approbamus, ratificamus et confirmamus ratumque et firmum esse et fore virtute praesentium declaramus; simulque verbo imperiali regioque promittimus pro nobis ac haeredibus et successoribus nostris, quod illa omnia et singula firmiter, sincere et inviolabiliter servabimus, adimplebimus atque per supradictos haeredes et successores nostros eodem plane pacto observari et adimpleri debere volumus atque decrevimus, neque patiemur, ut vel ex nostra parte, vel per alios praememorato commerciorum et navigationis tractatui, quomodocunque id fieri possit, ulla ratione contraveniatur, omni dolo et fraude exclusis. In horum omnium testimonium et fidem sigillum nostrum Caesareum majus huic diplomati manu nostra subscripto appendi jussimus.

Datum in civitate nostra Viennae, die decima sexta mensis Augu-

No 10. sti anno millesimo septingentesimo decimo octavo, regnorum nostrorum
 1718 Romani septimo, Hispanici decimo quinto, Hungarici vero et Bohemici
 Iulie 27. octavo.

Carolus.

Eugenius. (L. S.)
 a Subaudia. (P.)

Ad mandatum S. Caes. Reg.

Cathol. Maj. proprium.

Antonius Josephus ab Oettl.

No. 11. — Tractatul de pace de la Belgrad, din 18 Septem-
 vrie 1739.

Instrumentum Pacis, inter Romano-Caesaream Mejestatem et Otto-
 manicam Portam subscriptum Belgradi die 18 Sept. 1739.

In Nomine Sanctissimae et Individuae Trinitatis.

No. 11.
 1739
 Sept 18

Cum, quae pro sopiendis dissidiis bellique motibus, inter serenissi-
 mum et potentissimum principem, dominam Annam, Russorum autocra-
 trice, ac praefulgidam Porta menatis, impensa antehac fuerit amica opera,
 incassum cesserit, atqua exin infauste acciderit, ut, quae vigesima prima
 mensis Julii die anno 1718 Passarovicii inter utrumque imperium felici-
 ter conclusa fuerat pax, non sine subjectorum populorum damno ac
 regionum strage, ante praefixum terminum interrupta ac proinde inter
 augustissimum ac potentissimum principem ac dominum Carolum VI.,
 electum Romanorum Imperatorem, semper Augustum, Germaniae, His-
 paniarum, Indiarum, nec non Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae,
 Slavoniae et utriusque Siciliae etc. regem, archiducem Austriae, ducem
 Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Lin-
 burgiae, Luxemburgiae, Wirtembergae, superioris et inferioris Silesiae et
 Sueviae, S. R. I. marchionem Burgoviae, Moraviae, superioris et infe-
 rioris Lusatiae, comitem Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Goritiae, Ferretis,
 Chiburgi etc. ab una, et serenissimum ac potentissimum principum ac
 dominum Sultanum Mustaffa Han, Ottomanorum, Asiae et Graeciae Im-
 peratorem, ab altera parte cruentum ac exitiale bellum exortum sit, non
 modo eodem, quo id evenit, tempore de conciliandis animis ac evitanda
 ulteriore humani sanguinis effusione saluberrima agitata fuerunt consilia,
 sed et rupto posthaec Nemirovensi congressu, divina favente clementia
 ac interveniente serenissimi et potentissimi principis Ludovici XV., Gal-
 liarum Regis Christianissimi, amica conciliatoria opera inchoatum prius

pacis opus ad finem productum fuit: siquidem cum illustrissimus et excellentissimus dominus Ludovicus Salvator, marchio de Villeneuve, Regi Christianissimo a consiliis status nec non et illius ad Portam Ottomannicam orator extraordinarius et plenipotentarius, non solum conciliatoris, sed et sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis plenipotentarii munere, in ipsa negotii limine functus esset, tandem eo rei ventum esset, ut sacra Caesarea Regiaeque Majestas citius instaurandae pacis desiderio mota illustrissimum et excellentissimum dominum comitem a Neiperg, sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Majestatis supremum rei tormentariae praefectum, colonellum regiminis pedestris camerariumque actualem nec non gubernatorem provisoriae constitutum ducatus Luxemburgiae, comitatus Chigni ac bannatus Temesvariensis, sua plena potentia ad pacem cum imperio Ottomannico ineundam munierit: qua instructus supradictus illustrissimus et excellentissimus comes a Neiperg cum se ad castra Ottomannica ad Belgradum et in Gallici oratoris ibi degentis lentoria contulisset, habitis nonnullis colloquiis, annuente supremo imperii Ottomannici Vezirio, excellentissimo domino Mehemed Pacha, cum honoratissimis dominis Ali Pacha, Bosniae gubernatore, olim supremo Vezirio, nunc Ottomannici exercitus Seraskierio, Ali Pacha, Romeliae gubernatore, praesentibus et colloquiis intervenientibus janissariorum praefecto Hassan Aga, tum equestris, tum pedestris Ottomannicae militiae ordinumque tribunis, una simul cum honorando Anatoliae supremo iudice castrensi, Essad Effendi, honoratissimis Reis Effendi, Mustapha Effendi et Mehtupei Effendi, Naghib Mehemed Effendi et Tefterdar Atiff Mustapha Effendi nominati, caeterisque imperii Ottomannici praecipuis ministris vicissim supra nonnulla praeliminaria pacis, quae prima die mensis Septembris hujus inter illustrissimum et excellentissimum comitem a Neiperg ex una parte et supremum Ottomannicum imperii Vezirium ex altera parte subscripta fuere, interveniente Regis Christianissimi tum conciliatoria opera, tum fidejussoria, vulgo guarantia dicta (ex utraque parte requisita), ex quibus articulis cum nonnulla iam sint, ut conventum erat, executioni mandata; supererat, ut et juxta ultimum articulum in decem dies de solenni et definitivo tractatu convenirent Quem ob finem denno institutis colloquiis cum supramemoratis dominis tandem eo res perducta est, ut inter praefatum illustrissimum et excellentissimum dominum comitem a Neiperg, sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis plenipotentiarum, ex una parte et magnificentissimum dominum Mehemed Pacha, Ottomannici imperii supremum Vezirium, absoluta et plena, qua suo munere utitur, potestate pollentem, ex altera parte, interveniente, ut dictum est, illustrissimi et excellentissimi domini Marchionis de Villeneuve conciliatoria opera nec non et Regis Christia-

No. 11.
1739
Sept. 18.

No. 11. nissimi fidejussione, sive guarantia, de subsequentibus pacis articulis, 1739
 Sept. 18. solemnī isto et definitivo tractatu convenirent.

Art. I. Fortalitium Belgradi, seu Alba Graeca nuncupatum, anno 1717 Caesareis armis occupatum, evacuetur et una cum antiquo olim, quo circumdabatur, muro, etiam ut nunc est resarcito, nec non cum munimentis, vetusto muro inseparabiliter adhaerentibus, Ottomannico imperio restituatur. Insuper loca, in quibus pulvis tormentarius asservatur et classicae rei armamentaria, militum aedes et caetera, quae in dicta civitate extant, publica et privata aedificia ad Ottomannicum imperium pertinebunt. Reliqua vero recentia munimenta demoliantur, usque adeo, ut ipsi quoque ductus viae obiectae (vulgo chemin couvert) et, quae inde sequitur, proclivis planities (nuncupata glacis) destruantur, quemadmodum et exigua propugnacula e regione Belgradi in ripis Danubii et Savi existentia, ea lege et conditione, ut caveatur, ne, quod Ottomannicae Portae cessum est, ullum inde damnum patiatur.

Art. II. Similiter fortalitium Sabatz (Turcico idiomate Bujurdulen nuncupatum) imperio Ottomannico restituatur in eodem statu, quo olim erat, iisdemque conditionibus, quae supra de Belgradi fortalitio stipulata fuerant; arma, tormenta, res cibariae et omnis denique bellicus apparatus, quibus dicta fortalitia Belgradi et Sabatz sunt instructa, caeteraque omnia, quae vehi possunt, nec non naves bellicae et reliquae omnes cymbae, quae in duobus fluminibus reperiuntur, ad augustissimum Romanorum Imperatorem pertinentes, in ipsius dominio et potestate permanebunt, et vice versa in dictis fortalitiis Belgradi et Sabatz ea demum Ottomannico imperio pernitebunt, quae supra in stipulationem venerunt.

Art. III. Sacra Caesarea Regiaque Majestat Serviae provinciam, in qua situm est Belgradi fortalitium, Portae Ottomanicae cedit. Linites et confinia utriusque imperii Danubii et Savi flumina constituent. Et fines verum provinciae Serviae iidem ex parte Bosniae sint, qui erant Carolovicensi tractatu.

Art. IV. Sacra Romano-Caesarea Majestas Ottomanicae Portae universam Valachiam Austriacam una cum ejus montibus cedit nec non concedit dictae Ottomanicae Portae propugnaculum in Valachia existens, Perichan nuncupatum, a Sacra Caesarea Regiaque Majestate constructum, hoc pacto tamen, ut munimenta illius demoliantur, nec imposterum ab Ottomanica Porta restitui possint.

Art. V. Insula et fortalitium Orsova et propugnaculum, sanctae Elisabethae dictum, in statu integro ad imperium Ottomannicum pertinebunt. Banatus Temesvarensis sub augustissimi Romanorum Imperatoris ditione in integrum ad Valachiae limites usque permanebit: excepta tamen

parva ista planitie, quae ex opposita parte insulae Orsovae sita est et distinguitur et conterminatur ex una parte a rivo Zerna, a Meadea defluente, ex altera a Danubio, tum a rivo quodam, qui Valachiae Austriacae fines constituit, denique a primis montium collibus Banatus, qui insulae Orsovae objacent, juxta lineam, quae a rivo ad rivum ducetur, eadem ubique servata distantia, quae adest inter dictum flumen et colles e regione Orsovae objacentes, quae quidem planities in Ottomannica ditione permanebit, ea tamen lege, quodsi Turcae integrum cursum rive Zernae ita deflectere possint, ut penes et juxta oppidum, vetus Orsova dictum, defluere possit, tunc vetus illud Orsova eidem planitiei tactum contiguum, excepto tamen illius territorio, ad Ottomannicam Portam pertinebit, eo pacto tamen, ut illud munire nequaquam liceat. Portae Ottomannicae verum unius anni conceditur spatium, per quod dicti rivi Zernae cursum deflectere possit, quo transacto omne jus amittet in dictum vetus Orsovam, quod in Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis ditione permanebit. Munimenta loci Meadeae, qui juxta jam stabilita confinia Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis est, ab Ottomannis sine mora destruantur, nec imposterum a Caesareis reaedificentur. Munimina quoque penes Danubium et Savum sita, quorum demolitio fuit statuta et in potestate Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis remanent, non restaurentur.

Art. VI. Jam incepta munimentorum demolitio, uti per antedictos articulos conventum est, nulla interposita mora continuanda, ut quam primum fieri poterit, terminetur. Interea, juxta speciatim concessam facultatem, honorandissimus Pacha, Romeliae Seraskierius, tantum cum quingentis hominibus in loco civitatis Belpradi designato se detineat et vigore in praeliminari expressi articuli praeter ipsum Pacham et ejus officiales, qui apud illum sunt, nulli alteri limina circumposita mansionibus eorum praeterire et in reliquam civitatis partem ingredi minime licitum censebitur, nisi post integram civitatis munimentorum demolitionem. Eadem norma observabitur in fortalio Belgradi demoliendo, quod Ottomannici milites non occupabunt, nisi post munimentorum, quae destruenda sunt, integram subversionem et evacuationem. Cumque vero vicissim statutum est, a die subscriptionis praeliminariorum utrinque penitus cesset omnis hostilitas et quaecunque alterius partis contributionum exactio oportet, serio demandetur, nisi jam demandatum sit, ut a die praedictae praeliminariorum subscriptionis, etiamsi inscie ab utraque parte in captivitatem abacta sint mancipia, absque ullo lytro reciproce restituantur. Ottomannicae copiae, quae hinc inde in Banatu Temesvarensi reperiuntur, praeter ad Meadeae demolitionem destinatas, incessanter abscedant, qui tamen peracto ipsis commisso opere etiam sine mora revertantur, et quidem

No 11.
1739
Sept. 18.

No. 11. usque eo, quod nullus eorum, qui in Banatu reperitur, subditos Caesareos
 1739 minimo damno ac injuria afficiat.
 Sept. 18.

Art. VII. Danubii et Savi ripis, una ex parte ad augustissimum Romanorum Imperatorem, altera vero ex parte ad Ottomannicum imperium spectantibus, promanans inde tam quoad piscationes cujuscunque naturae, potationem pecorum, quam alios necessarios usus emolumentum utriusque partis subditis commune sit, hoc pacto tamen, ne piscatum euntes utrisque partis subditis commune sit, hoc pacto tamen, ne piscatum euntes, utriusque partis subditi fluvii medietatem pertranseant. Naves quidem molendinariae in locis convenientibus, ubi navigationi mercatorum obesse non possunt, communi gubernatorum in confiniis existentium consensu, collocentur. Pro communi commoditate subditis utriusque partis licitum esto, sine molestia et dispendio naves et cymbas illorum contra aquae cursum per alteram ripam, cum per propriam hoc fieri nequit, remulcare et trahere. Si quae vero in Danubio et Savo enascantur aut jam enatae sint insulae, illi ex contrahentibus cedant, cujus ripae sint viciniores, quod ipsum per commissarios, juxta subsequentem articulum profigendis limitibus denominandos, intra terminum ibidem expressum erit dimetendum. Ad incolarum vero commodas habitationes in extremis confiniis pagosa edificare, ubique sine impedimentis et exceptione utrique parti fas esto.

Art. VIII. Quicumque ex Boyaris aliisque minoris Valachis aut Moldavis, tum etiam aliis incolis ditionum Ottomannico imperio subjectarum, cujuscunque gradus aut dignitatis sint, ad partes augustissimi Romanorum Imperatoris belli tempore sese receperint, ii vigore hujus pacis et sanctitae in eadem plenissimae praeteritorum oblivionis ad pistinas suas mansiones, si velint, revertere et ibi commorari atque ad instar aliorum habitationibus, bonis ac terris suis pacifice frui poterunt. Caeteris quoque subditis, qui ex utraque parte belli tempore ab obedientia illorum legitimi domini desciverint et ad alteram partem se contulerint, omnino utrinque parcatur et ad pristinos lares suos reverti licitum sit. Praesertim vero subditi Serviae et Banatus, qui tempore belli ad Caesaream sive ad Ottomannicam ditionem se dederint, tam quoad bona, quam quoad vitam omnino incolumes sint.

Art. IX. Pro religiosis et religionis Christianae exercitio juxta ritum Romano-Catholicae ecclesiae quaecunque praecedentes gloriosissimi Ottomannorum Imperatores in regnis suis sive per antecedentes sacras capitulationes sive per alia signa imperialia sive per edicta et mandata specialia tam ante Passarovicensem pacem, quam post eandem jamjam conclusam favorabiliter concesserunt, ea omnia ac speciatim quoque, quaecunque ad requisitionem augustissimi Romanorum Imperatoris patribus

ordinis sanctissimae Trinitatis de redemptione captivorum fuerunt indulta, serenissimus Ottomannorum Imperator inposterum etiam observanda confirmabit, ita ut ecclesias suas praefati religiosi cum legis scitu reparare et resarcire nec non functiones suas ab antiquo consuetas exercere possint, et nemini permissum sit, contra priores capitulationes et leges aliquo genere molestiae aut pecuniariae petitionis eosdem religiosos et alios, cujuscunque ordinis et conditionis sint, afficere, sed consueta imperatoria pietate gaudeant et fruantur. Praeterea augustissimi Romanorum Imperatoris solemni ad Ottomannicam Portam legato licitum sit, commissa sibi circa religionem et loca Christianae visitationis in saucta civitate Jerusalem aliisque in locis, ubi dicti religiosi ecclesias habuerint, exponere atque instantias suas facere.

Art. X. Publici captivi, antecedentis et praesentis belli tempore ex utraque parte in captivitatem ducti et in publicis carceribus adhuc detenti, consideratione almae pacis eliberationem sperent, nec possint diutine sine laesione imperatoriae clementiae et laudatae consuetudinis ac generositatis in eadem captivitatis miseria et calamitate relinqui, sed modo ab antiquo consueto cuncti captivi a die hujus tractatus pacis ab utraque parte intra dies sexaginta unum in libertatem asserantur. Caeteris vero, qui in privatorum potestate vel pud ipsos Tartaros sunt, dummodo Christianam profiteantur religionem, eliberationem suam honeste et, quam fieri poterit, mediocri lytro procurare licitum sit. Quodsi cum captivi domino honesta conventio fieri non poterit, iudices locorum litem omnem per compositionem dirimant; sin autem praedictis viis id etiam confici haud posset, captivi, pretiis eorum sive per testimonia, sive per juramenta probatis atque solutis, eliberentur, nec possunt domini aviditate majoris lucri sese redemptioni eorundem opponere. || Magnus Ottomannorum legatus, ae Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis ditiones iturus, quum in iisdem ad captivos Ottomannicos eliberandos operam dare voluerit, ministri et officiales Caesarei eorum libertati satagent, dum in Muhametanismo persistent. Et quandoquidem a parte imperii Ottomannici homines sive ante legationem, sive post eandem non emitterentur, qui taliter eliberandis captivis operam adhibebunt, spectabit ad probitatem Caesareorum praefectorum, ut ad dimittendum Ottomannos captivos, quominti sunt, pretio sincere comprobato dominos illorum adstringant, inde ad confinia transmittant, hoc pacto tamen, ut pretium lytri ipsis mittatur atque ita sanctum hoc opus pari utrinque pietate promoveatur; donec demum captivi utrinque praedicta ratione liberentur, ex utraque parte officia adhibeantur, ut interea miseri captivi benigne tractantur.

Art. XI. Utriusque partis mercatores in ditionibus utriusque imperii

No. 11. rem mercatoriam libere, secure et pacifice exerceant subditisque ac mercatoribus provinciarum Romanorum Imperatori subjectarum, cujuscunque sint nationis, terra marique propriis navibus, mare lucusque usitato, sub signis et litteris patentibus Romano-Caeseis, in regnis et provinciis Ottomannicis pacificus aditus et reditus pateat emtioque ac veditio libera sit et, solutis vectigalibus lucusque pondi solitis, neutiquam molestentur, quin immo protegantur, ita ut, quicunque in ditionibus Ottomannico imperio subditis reliquis Christianis a tributo liberis nationibus, etiam amicissimis, ac speciatim Gallis, Anglis, Batavisque concessus est favor Romano-Caeseis mercatoribus pariter concessus et confirmatus censedu& sit, eademque ipsi utilitate ac securitate gaudere et frui debeant. Vicissim Ottomannici imperii subditi et mercatores, cum confinia terrarum ac ditionum augustissimo Romanorum Imperatori subjectarum ingressi fuerint, non dissimili modo tractentur ibidemque mercaturam exercentes omnibus in negotiis protegantur et defendantur. | Algerinis, Tunetanis et Tripolitanis aliisque, quibus id mandare necesse est, serio injungatur, ut imposterum pacis conditionibus ac initis seorsim pactis conventis nulla in re contraveniant. || Coërceantur quoque in ripa maris sitae Dulcinensis arcis incolae alique in illis partibus degentes Ottomannici imperii subditi, ne deinceps piraticam exerçant aut naves mercatorum infestent illisque damnum inferant atque, cymbis illorum seu fregattis et reliquis navibus piraticis sublatis, alias extruere prohibeantur; ita quidem, ut in tales praedones, quotiescunque pacis capitulationibus quocunque modo contravenire ausi fuerint, restitutis cunctis in praedam ablatis rebus, resarcitis damnis, in libertatem assertis captivis, juxta legum rigorem severe animadvertatur.

Art. XII. De Persico commercio sequentem in modum conventum est, quod subditis augustissimi Romanorum Imperatoris erga solutionem vectigalium praecedente articulo memoratorum per Danubium et Turcicum territorium in Persiam mercaturam exercere liceat; neque minus Persae mercatores, tum ex ditionibus Romano-Caeseis in Turcicam advenientes, tum ex Persia per Ottomannicam in ditiones Romano-Caeseas transeuntes, quamprimum tam vectigal ad normam quinque per centum, quam impositionem, quae vulgo reftie nuncupatur, solverunt, sub ullo praetextu, ulteriore onere aut exactione gravari debeant.

Art. XIII. Pax ista quamvis secundum praedictas condiciones bona concordia conclusa sit, attamen ut omnia, quae de confiniis promissa et acceptata sunt, ex omni parte effectum nanciscantur, constituentur inter spatium unius mensis ab utraque parte experti, fidi et pacifici commissarii iique loco opportuno, quam primum fieri poterit, et absque mora

confinia metis et terminis manifestis per superiores articulos designata distinguant et determinent et statuta ab utrinque accuratissime et citissime executioni mandentur.

No. 11.
1739
Sept. 18.

Art. XIV. Definiti tandem per hosce tractatus et subsecuta, ubi opus fuerit, locali deputatorum commissariorum separatione stabiliti sive deinceps idoneo tempore per operam commissariorum mutuo stabiliendi confinium limites sancte utrinque et religiose observentur, ita, ut nulla ratione aut praetextu extendi, transferri aut mutari possint. Neque liceat alicui paciscentium parti in alterius partis territorium ultra statutos semel terminos aut limites quidquam juris aut potestatis praetendere aut exercere aut alterius partis subditos sive ad deditionem sive ad pendendum tributum quaecunque sive praeteritum sive futurum sive ad quamvis aliam humano ingenio excogitabilem exactionis aut vexationis speciem adigere aut molestare, sed omnis alteratio ex integro amoveatur.

Art. XV. Ad tollendas penitus quascunque in confinibus super aliquo articulo armistitii hujus aut quavis de re imposterum enascentes controversias, differentias aut discordias, ubi prompto et maturo remedio opus erit, ordinentur utrinque in confinibus primo quoque tempore electi pari numero commissarii, viri nequitiam avari, sed graves, probi, prudentes, experti atque pacifici, hique loco opportuno convenientes sine exercitu cum aequali pacificarum personarum comitiva omnes et singulas hujusmodi controversias emergentes audiant, cognoscant, decident et amabiliter componant, talem denique ordinem et modum constituent, quo utraque pars suos homines et subditos citra omnem tergiversationem vel praetextum gravissimis poenis ad sinceram ac firmam pacis observationem compellat; quod si vero negotia tanti momenti occurrerent, quae per commissarios utriusque partis componi et expediri non possent, tunc ad ambos potentissimos Imperatores remittantur, ut ipsi complandis iisdem, sedandis et extinguendis modum et rationem adhibere valeant, ita ut tales controversiae, quam fieri poterit, intra brevissimum temporis spatium componantur nec eorum determinatio ulla ratione negligatur aut protrahatur. Cumque praeterea in antecedentibus sacris capitulationibus duella et mutuae ad certamen provocationes fuerint vetitae, imposterum etiam sint illicitae, et si qui in singulare certamen venire ausi fuerint, in illos ut transgressores gravissime animadvertatur.

Art. XVI. Incursiones hostiles et occupationes omnesque insultus, clam aut ex improvise facti, devastationes et depopulationes territorii utriusque dominii omnino et severissimis mandatis prohibita sint ac illicitae. Transgressores vero articuli hujus, ubicunque deprehensi, statim incarcerentur et per jurisdictionem loci, ubi captivi fuerint, pro merito

No. 11. puniantur acsque ulla remissione, et rapta quaecunque sint, diligentissime perquisita et adinventata secundum omnem aequitatem dominis suis restituantur. Capitanei quoque ipsimet, commendantes et praefecti utriusque partis ad justitiam nulla admissa incuria integerrime administrandam sub amissione officii non solum sed etiam vitae et honoris adstricti sint atque obligati.

Art. XVII. Si haecce inter duos serenissimos et potentissimos Imperatores conclusa alma pax et amicitia in inimicitiam, quod Deus avertat, commutaretur, omnes utriusquo imperii subditi in fluviis, terra et mari existentes tempestive certiores fiant, ut acceptis solutisque debitis cum suis bonis salvi et incolumes ad confinia exire valeant.

Art. XVIII. Maneat porro etiam illicitum, futuris quoque temporibus receptaculum vel fomentum dare malis hominibus, rebellibus subditis aut male contentis, sed ejusmodi homines et omnes praedones, raptores, etiamsi alterius partis subditi sint, quos in ditione sua deprehenderit, merito supplicio afficere, utraque pars adstricta sit; qui si deprehendi nequeant, capitaneis aut praefectis eorum, sic ubi eos latitare compertum fuerit, indicentur iique illos puniendi mandatum habeant; quodsi nec hi officio suo in punitione talium sceleratorum satisfecerint, indignationem Imperatoris sui incurrant, aut officiis exuantur aut ipsimet poenas pro reis luant. Quoque magis nefariorum hujusmodi petulantis cautum sit, neutri partium liceat intertenere aut alere Haydones, quos liberos nuncupant, plagiaris Pribeck dictos atque id genus facinorosorum hominum, qui non sunt alterutrius principis stipendio conducti, sed raptu vivunt, tamque ii, quam qui eos aluerint, pro demerito puniantur, telesque nefarii, etiamsi consuetae vitae emendationem prae se ferant, nullam fidem mereantur nec prope confinia tolerentur, sed ad alia remotiora loca transferantur.

Art. XIX. Ne tamen aliquo modo confiniorum tranquillitas et subditorum quies perturbetur, loca, ubi Michael Czacky aliique Hungari, qui ab obedientia augustissimi Romanorum Imperatoris desciverunt et in Ottomannicis ditionibus belli tempore refugium quaesiverunt, in praedictis ditionibus ad lubitum collocabuntur, remota sint a limitaneis et confinariis partibus, uxores tamen illorum non impediuntur maritos suos sequi et cum iis in assignato districtu commorari.

Art. XX Ut quoque tanto magis armistitium hoc bonaque inter ambos potentissimos Imperatores amicitia firmetur ac valescat, mittentur solennes utrinque legati ex aequo usitatis ceremonialibus ab introitu in confinia usque ad reditum in locum secundae permutationis excipiendi, honorandi, tractandi atque prosequendi, qui in signum amicitiae sponta-

neum munus conveniens, tamen et utriusque Imperatoris dignitati consentaneum, afferent et in mense Maji iter praevia mutua correspondentia uno eodemque tempore suscipientes in confiniis Belgradi more jam pridem inter utrumque imperium observato permutabuntur, solemnibus porro legatis in imperatoriis aulis, quidquid libuerit, petere liceat atque permittatur.

Art. XXI. Regula et norma curialium in recipiendis receptisque pariter honorandis et tractandis ministris ultro citroque commeantibus et commorantibus juxta usitatum prioribus etiam temporibus modalitatem deinceps ab utrinque cum aequali decore et secundum distinctam characteris missorum praerogativam observetur. Legatis Romano-Caesareis et residentibus et quibusvis eorundem hominibus pro suo arbitrio, quibusque placuerit, vestibus uti licitum sit neve quisquam impedimento esse possit. Ministri porro Caesarei, sive oratoris sive legati sive residentis sive agentis munere fungantur, quibus reliquorum principum Ottomanicae portae amicorum legati et agentes immunitatibus et privilegiis perfruantur, eadem libertate, inmo ad distinguendam Caesareae dignitatis praerogativam usitatis melioribus modis fruuntur habeantque liberam potestatem conducendi interpretes; cursores etiam et alii eorum homines ab aula Caesarea ad Ottomanicam Portam euntes atque iterum redeuntes et ultro citroque venientes salvo passu tuto et secure permeent atque, ut commode iter suum perficiant, omni favore adjuventur.

Art. XXII. Has vero condiciones et articulos ad formam hic mutuo placitam a Majestatibus utriusque Imperatoris rati habitum iri atque ut solennia ratificationis diplomata intra spatium triginta dierum a die subscriptionis vel citias per excellentissimum Regis Christianissimi legatum ad Ottomanicam Portam et plenipotentiarium mediatorem nunc in campo Ottomanico degentem reciproce commutentur et promissis ex utraque parte firmiter stando nihil in contrarium fiat.

Art. XXIII. Duret armistitium hocce et extendatur favente Deo ad viginti septem annos et continuo sequentes a die, qua ejusdem subscriptio facta fuerit, quo annorum numero elapso vel etiam medio tempore, priusquam elabatur, liberum esto utrique partium, sit ita placuerit, pacem hanc ad plures adhuc annos prorogare. || Itaque mutuo et libero consensu quaecumque stabilita sunt pacta inter Majestatem augustissimi et potentissimi Romanorum Imperatoris et Majestatem serenissimi et potentissimi Ottomanorum Imperatoris et haeredes eorundem, imperia quoque et regna ipsorum, terra item marique sitas regiones, civitates, urbes, subditos et clientes, observentur sancte, religiose et inviolabiliter. || Et demandetur serio omnibus utriusque partis gubernatoribus, praefectis, du-

No. 11. 1739
Sept. 18. cibus exercituum atque copiis et quibusvis in eorundem clientela, obedientia et subiectione existentibus, uti illi quoque praedecaratis conditionibus, clausulis, pactis et articulis sese adaequate conformantes omnibus modis caveant, ne contra pacem et amicitiam hanc sub quocunque nomine aut praetextu se invicem offendant aut damnificent, sed quolibet prorsus inimicitiae genere abstinendo bonam colant vicinitatem, certo scientes, quodsi eatenus admoniti morem non gesserint, severissimis in se poenis animadvertendum fore. || Ipse quoque Crimensis Chanus et omnes Tartarorum gentes quovis nomine vocitatae ad pacis hujus et bonae vicinitatis et reconciliationis jura rite observanda adstricti sint nec iisdem contraveniendo hostilitates qualescunque exercent erga quasvis Romano-Caesareas provincias, earum subditos aut clientes; porro sive ex aliis exercituum generibus, sive ex nationibus Tartarorum, si quis contra sacras imperatorias hasce capitulationes et contra pacta et articulos earum quidpiam ausus fuerit, is poenis rigorosissimis coërceatur. || Incipiat vero dicto modo pax, quies et securitas subditorum utriusque imperii a die subscriptionis hujus et praeliminariorum, cessent exinde atque sustollantur omnes utrinque inimicitiae, et subditi utriusque partis securitate et tranquillitate fruantur. Eoque fine et quo magis per summam curam ac sedulitatem hostilitates inhiberi possint, transmittantur quam celerrime mandata et dicta publicandae pacis ad omnes confinium praefectos, cumque spatium aliquod temporis requiratur, intra quod officiales in remotioribus praesertim confiniis istam conclusae pacis notitiam obtinere valeant, statuuntur 30 dies pro termino, post quem, si quis hostile quidpiam alterutra ex parte admittere praesumserit, poenis superius declaratis irremissibiliter subjaceat. || Ut demum conditiones pacis, hisce articulis conclusae, utrinque et debito cum respectu inviolatae observentur, siquidem excellentissimus Mehemed Pacha, imperii Otomannici supremus Vezirius, vi absolutae et plenae potestatis ipsi ex suo munere competentis instrumentum Turcico sermone exaratum et subscriptum legitimum atque validum exhibuerit, nos quoque vi mandati et plenipotentiae nostrae propriis manibus et propriis sigillis subscriptas hasce pactorum litteras in latino idiomate tanquam legitimum et validum instrumentum extradidimus.

Acta haec sunt in congressu, ad Belgradum in Servia sub tentoriis celebrato, die 18 Septembris 1739.

No. 12. — Conventiunea de la Constantinopol, din 6 Iulie 1771 — neratificată.¹⁾

Comme la Cour Impériale et la Sublime Porte-Ottomane se sont toujours occupées à remplir avec sincérité les devoirs mutuels, fondés sur le puissant lien d'un bon voisinage et d'une paix perpétuelle, et n'ont jamais cessé de rechercher avec affection et cordialité les moyens les plus propres à consolider et à resserrer de plus en plus les nœuds fortunés de la bienveillance réciproque; sur ces entre-faites le cours du repos des Nations et de la prospérité publique ayant été interrompu, par le commencement et la durée d'une guerre, qui depuis quelque tems s'est élevée entre la Sublime Porte et la Russie, par un concours d'accidens, les deux Cours, en conséquence de leurs sentimens mutuels, ont cru devoir prendre amicalement en considération la manière la plus efficace, pour faire cesser au plutôt un fléau aussi préjudiciable à la tranquillité générale, en rétablissant la paix d'une façon convenable à la dignité de l'Empire Ottoman; et comme à cette fin on a cru à propos, et jugé nécessaire pour la prompte exécution, d'un dessein aussi salutaire, d'établir de concert une Convention sur certains points, et les désirs et les vœux des deux parties ne pouvant que se réunir pour l'augmentation d'un objet, qui devoit produire un succès si heureux, à cet effet et pour commencer et régler au plutôt cet ouvrage salutaire, la Sublime Porte ayant constitué pour ses Plénipotentiaires le très-excellent Ali Mehemed Emir Effendi Kadilesker actuel de Natalie, et Bey Ismael Bey substitué à la charge de Bey Ukkusalé auprès de l'Etrier Sultanique, et Seid-Omer Effendi, qui ayant ci-devant occupé la charge de Bey Ukkusalé se trouve actuellement substitué à celle de Nichangi également auprès de l'Etrier Sultanique; et la Cour Impériale ayant de son côté nommé pour son Plénipotentiaire le Sieur François Marie de Thugut, Chevalier de St. Empire Romain, Conseiller actuel et Ministre Résident de LL. MM. II. et RR. auprès de la Sublime Porte. Les plénipotentiaires des deux côtés, après avoir, selon l'usage, produit leurs pleins pouvoirs respectifs, ayant discuté la matière, dans plusieurs Conférences tenues à ce sujet, sont convenus, sous la bénédiction du très-haut, sur les cinq articles suivans.

Art. I La Sublime Porte payera à le Cour Impériale, pour frais et préparatifs de guerre, 20 mille Bourses d'argent, de 500 piastres chacune,

¹⁾. Martens, „Recueil de Traités“, Tome II, 2e éd., pag. 19—23 — Wenck, T. III, pag. 280.

No. 12.
1771
Iulie 6.

No. 12. de sorte que d'abord après la signature de la présente Convention, il
 1771 sera envoyé 4 mille Bourses aux frontières, et les 16 mille restantes
 Iulie 6. seront de même remises aux frontières avec promptitude l'une après
 l'autre, en observant toujours les précautions nécessaires au secret. ||
 Toute la somme sera livrée de cette façon en entier dans l'espace de
 huit mois, à raison de huit mille bourses par chaque quatre mois;
 que si cependant la nécessité du secret l'exigeoit, le délai d'un seul
 mois ne seroit pas imputé à contrevention ni à dommage. Et si de plus
 la Cour Impériale, ainsi que les Plénipotentiaires respectifs en sont con-
 venus dans leurs Conférences, jugeoit à propos d'employer 2 ou 3 mille
 Bourses à la réussite de certaines vues secrètes, elle pourra le faire, et
 dès qu'elle en donnera avis, elle en sera indemnisée, et la dite somme
 sera payée par la Sublime Porte.

Art. II. La Sublime Porte pour témoigner sa gratitude et la parfaite
 reconnaissance des procédés généreux, qui ont été manifestés de la part
 de LL. MM. II. et RR. leur remettra de plein gré et leur cédera en don
 toutes les parties des dépendances de la Province de Wallachie, qui se
 trouvent bornées d'un côté par les frontières de la Transilvanie et du
 Bannat de Temiswar, d'un autre côté par le Danube, et de l'autre côté
 par la rivière Othe et la Cour Impériale exercera de plus la supériorité
 sur la rivière Othe.

Art. III. Comme les habitans de la Wallachie et de la Moldavie n'ont
 cessé depuis plusieurs années de troubler la tranquillité des frontières
 de la Transilvanie et d'étendre leurs usurpations sur le territoire de LL.
 MM. II. et RR. pour qu'à l'avenir il ne subsiste aucun prétexte d'usur-
 pation ni de transgression, on recherchera et distinguera à l'amiable les
 anciennes bornes incontinent après la conclusion de la paix, et dans
 cet arrangement encore on s'appliquera à satisfaire la Cour Impériale.

Art. IV. Le commerce des sujets de Leurs Majestés Impériales et
 Royales jouira dans toute l'étendu de l'Empire Ottoman de la protection
 la plus décidée de la Sublime Porte, en sorte que tous les articles de
 sûreté, franchise, utilité et autres accordés aux marchands et sujets de
 toute autre nation quelconque, seront exécutés et observés en faveur
 des marchands et sujets de la Cour Impériale, surtout on n'exigera dé-
 sormais des susdits marchands et sujets la Mezzéserie de la douane. et,
 si à l'avenir les Ministres, qui résident de la part de la Cour Impériale,
 près de la Sublime Porte, proposent quelque chose qui tende à faciliter
 et augmenter le commerce de leur nation, leurs représentations seront
 favorablement écoutées et admises d'une manière correspondante aux devoirs
 étroits d'amitié et de bienveillance, qui subsistent entre les deux Empires.

De plus la Sublime Porte s'engagera et s'obligera dans le sens, qu'exige la bienveillance réciproque, à être garante et caution de ce que les Régences d'Algèr, Tunis et Tripoli de Barbarie observent à l'avenir avec la plus scrupuleuse exactitude les règles d'amitié, vis-à-vis les bâtimens, qui parcourent les mers avec Pavillon et Patentes de LL. MM. II. et RR. à quoi la Sublime Porte ne leur permettra désormais de contrevenir en aucune façon, et empêchera et fera cesser absolument toute prévarication contraire.

Art. V. LL. MM. II. et RR. en égard aux quatre articles ci-dessus et aux sentimens, qui sont dûs au voisinage, s'engageront à délivrer des mains de la Russie, par la voie de la négociation ou par la voie des armes, et à faire restituer comme ci-devant à la Porte les Forteresses, Possessions et Territoires, qui se trouvant dans la possession de la Sublime Porte, ont été envahis par les Russes depuis le commencement de la guerre, qui s'est élevée entre l'Empire Ottoman et la Russie, sans que l'indépendance et les libertés de la République de Pologne, sujet de la présente guerre, souffrent la moindre altération, à ce que le traité de paix, sous l'aide du Très-Puissant, soit fait conformément aux conditions de la paix conclue avec la Russie sous Belgrade en 1739 ou que, selon que les circonstances du tems l'exigeront, la paix soit rétablie à des conditions, qui s'accordent avec la dignité de la Sublime Porte, et dont l'acceptation et admission soit à son égard exempte d'inconvéniens majeurs. De plus LL. MM. II. et RR. ne permettront pas que désormais la Russie mette en avant des vains prétextes tendant à retarder la conclusion de l'affaire; mais levant au-plutôt tous les obstacles contraires à cet utile dessein, et préférant à tout le rétablissement de la tranquillité générale, Elles commenceront l'ouvrage salutaire de la paix. || En foi de quoi et pour l'exacte observation des conditions contenues dans les articles ci-dessus, Nous soussigné Ministre Résident et Plénipotentiaire de LL. MM. II. et RR. en vertu des Pleins-pouvoirs, qui nous ont été donnés par les susdites Majestés, avons signé le présent instrument, et y avons apposé le cachet de nos Armes, pour être échangé contre un exemplaire écrit en langue turque, signé et scellé en due forme par le très-magnifique Vizir Mahammed Pacha Kaïmakan de l'Etrier Sultanique, en vertu de sa charge et de Ses Pleins-pouvoirs.

Fait à Constantinople, le 6 Juillet 1771.

(L. S.) F. M. de Thngut.

No. 12.
1771
Julie 6.

No. 13.—Convențiunea pentru cesiunea Bucovinei și regula-
rea fruntariei Transilvane, semnată la Constanti-
nopol în 7 Maiü 1775.¹⁾

(Neumann, t. I p. 173.)

No. 13.
1775
Maiü 7.

Le Sieur Baron de Thugut, Internonce et Ministre Plénipotentielle de Leurs Majestés Impériale et Impériale-Royale Apostolique, ayant remis à la sublime Porte un mémoire scellé, dans lequel il a fait connoître, qu'il étoit chargé de la part de Sa Cour de certaines représentations, amicales, qui étoient relatives au besoin d'une communication, par des passages faciles à travers les terres de la Moldavie, entre la Transylvanie et les Provinces de Galicie et de Lodomerie possédées actuellement par l'Auguste Maison d'Autriche, d'après leur revendication sur le Roi et la République de Pologne, et de plus, à une fixation et détermination plus particulière des Confins des deux Empires dans quelques Parties de frontières de la Transylvanie, l'Internonce et Ministre Plénipotentielle de L.L. M.M. I et I. R. A., ayant en outre notifié, qu'il se trouvoit muni des Pleinspouvoirs nécessaires pour traiter et statuer sur les dites Propositions, fondées sur la sincère union et parfaite harmonie, qui subsistent si heureusement entre les deux Cours, ainsi que sur le désir d'affermir et consolider de plus en plus l'ancienne amitié des deux Empires, La Sublime Porte ayant de son côté nommé des Plénipotentiaires, pour régler définitivement les susdits objets, le très honoré Ahmed Efendi, ci-devant juge suprême de Constantinople et le très Excellent Ismail Raif Beg Efendi, Reisukkutlab actuel de l'Empire Ottoman, et ces Plénipotentiaires ayant tenu plusieurs conférences avec le dit Internonce et Ministre Plénipotentielle, dans lesquelles les demandes amicales de la Cour Impériale ont été dñement exposées et discutées, de plein gré, et d'un commun accord des deux Parties, et en considération du bon voisinage et de l'ancienne amitié, on est convenu des quatre Articles, qui se trouvent déduits et déclarés ci-après mot pour mot.

Art. I. Ayant égard aux Représentations amicales de L.L. M.M. I et I. R. A. sur le besoin d'une communication facile et d'une contiguité immédiate entre la Transylvanie et les Provinces de Galicie et Lodomerie possédées actuellement par la Cour Impériale, d'après leur revendication sur le Roi et la République de Pologne, et pour donner une preuve non équivoque d'amitié, d'affection et de bon voisinage, la su-

1). Neumann, „Recueil des Traités et Conventions conclus par l'Autriche.“ T. I, p. 173—176.

blime Porte abandonne et cède à la Cour Impériale les Terres contenues d'une part entre le Niester, les Confins de Pokutie, de Hongrie et de Transylvanie, et borné de l'autre part par les limites, qui seront expliquées et déclarées ci-après, de manière, que le Territoire susmentionné renfermé entre les dites limites appartiendra désormais à perpétuité à la Cour Impériale en pleine jouissance et propriété : En conséquence de quoi L.L. M.M. I. et I. R. A., aussi bien que la sublime Porte destineront et enverront des Commissaires pour faire une démarcation, qui distingue d'une manière claire et précise les Domaines des deux Empires et pour établir et fixer des limites, qui à l'avenir serviront de séparation stable aux Possessions réciproques. Et comme il a été convenu, que les dits Commissaires respectifs se régleront depuis la frontière de la Transylvanie jusqu'au territoire de Chotzim, sur la Carte, qu'a exhibée de la Part de La Cour l'Internonce et Ministre Plénipotentaire de L. L. M. M. I. et I. R. A., et que la sublime Porte de son Côté a également adoptée, il sera fait deux Copies Authentiques de la susdite Carte, l'une desquelles sera remise aux Commissaires de L. L. M. M. I. et I. R. A., et l'autre aux Commissaires de la sublime Porte, de sorte que, lorsqu'ils mettront la main à l'ouvrage de la Délimitation, en commençant aux extrémités de la Transylvanie, au Ruisseau appelé Tesna imputzita, et en fermant successivement les Villages de Kandremi, Stulpikani, Kapokodrolny, Suczava, Siret et Tschernovize, et au delà du Pruth devant Tschernanka, lieu du district de Tschernovize, et qui restera en dedans des Confins Impériaux, jusqu'au Territoire de Chotzim, ils se conformeront à la Carte ci dessus mentionnée, et sans outrepasser les parties de Terrain, qui y sont désignées, ils choisiront les endroits propres pour la séparation des frontières, afin d'éviter les nouvelles contestations, auxquelles le doute et l'incertitude pourroient donner lieu, et ils auront soin d'établir les limites concertées dans la meilleure forme et la plus convenable : Pour ce qui concerne la démarcation ultérieure des terres jusqu'au Niester, depuis l'endroit où le Territoire de Chotzim joint le District de Tschernovize, l'on est convenu du consentement des deux parties sur ce point en cette manière qu'à condition, que les Commissaires de la sublime Porte indiquent hors du Territoire de Chotzim, depuis le dit endroit jusqu'au Niester des frontières bien distinctes et semblables à celles, qu'ont établies actuellement les officiers de la Cour Impériale, les Commissaires de la dite Cour ne s'opposeront point, à ce que les Terrains affectés à la forteresse de Chotzim restent, comme par le passé, en la Possession de la sublime Porte.

Art. II. Il ne sera point bâti de forteresse de la part de la Cour

No. 13. Impériale dans l'étendue des Terres, que la sublime Porte Lui abandonne
1775 et cède, selon les limites et la désignation ci-dessus énoncées.
Mai 7.

Art. III. Comme les habitants de la Moldavie et de la Vallachie, par des usurpations successives, ont envahi sur les frontières de la Transylvanie, le long des Confins de Moldavie et de Vallachie, différents terrains, lesquels ont été ensuite réunis depuis quelques Années à la dite Province de Transylvanie par le placement des Aigles; afin d'obvier à toute dispute et contestation qui pourroit s'élever dans l'avenir, et conformément à la demande faite par la Cour Impériale, il a été statué sur cet objet, du commun accord des deux Parties, qu'il sera adressé de la Part de la sublime Porte aux Princes de Moldavie et Vallachie, ce qui est nécessaire d'ordres rigoureux, pour que les limites dans les susdites parties soient observées à perpétuité telles qu'elles sont désignées dans la Carte, qu'a présentée l'Internonce et Ministre plénipotentiaire de L. L. M. M. I. et I. R. A., et comme elles se trouvent déterminées actuellement par les Aigles, qu'a fait placer la Cour Impériale, et pour que les dits Princes s'abstiennent de toute transgression et violation, qui seroient contraires à ce présent règlement.

Art IV. Comme du Côté du Bourg de Vieux Orsova, situé sur la rive gauche du Danube, vis-à-vis de la Fortresse d'Orsova, le mélange respectif de Territoire est sujet à occasioner du trouble dans l'ordre établi pour la Quarantaine et les douanes de la Cour Impériale, aussi bien qu'à d'autres égards, il a été proposé de la part de la dite Cour que la sublime Porte abandonnât le susdit Bourg, ainsi que la langue de Terre qui s'y trouve annexée: Mais vu que la sublime Porte s'engage de réprimer les habitants de vieux Orsova, et de pourvoir, à ce que de leur part il soit désormais soigneusement évité tout acte contraire aux devoirs du bon Voisinage, à la tranquillité des états de Leurs Majestés Impériale et Impériale Royale Apostolique, et à l'ordre y établi, il a été convenu, que les limites des deux Empires, dans la partie ci-dessus mentionnée, resteront dans l'Etat, où elles se trouvent actuellement.

Ces quatre Articles ayant été conclus et réglés selon la teneur ci-dessus, dans la vue d'affermir et consolider de plus en plus les liens de la parfaite Union et sincère Amitié, qui régissent si heureusement entre les deux Empires, et afin, qu'en écartant relativement aux frontières respectives tout différend et toute altercation, contraires à l'affection du bon Voisinage, la bienveillance réciproque soit préservée de tout changement et de toute altercation, et comme ainsi il ne doit plus rester désormais aucun sujet de contestation, concernant les Domaines et les limites des deux Cours, à cet effet et pour l'exacte et fidelle observation des quatre

Articles tels qu'ils se trouvent exprimés au long ci-dessus : Nous François Marie Baron de Thugut, Conseiller Aulique Actuel, Internonce et Ministre Plénipotentiaire de Leurs Majestés Impériale et Impériale Royale Apostolique en vertu des Pleinpouvoirs qui nous ont été donnés par leurs susdites Majestés, avons signé le présent Instrument authentique, et y avons fait apposer le Cachet de nos Armes, pour être échangé contre un Exemplanre écrit en langue turque, signé et scellé en dûe forme par le très-Excellent et Magnifique Suprême Vizir de l'Empire Ottoman, Yzzet Mehmed Pascha, en vertu de ses Pleinpouvoirs, et de l'absolue et libre puissance, qu'il tient de son Ministère.

Fait à Constantinopole le sept Mai, l'an mille sept cent, soixante et quinze.

(L. S.) François Marie, Baron de Thugut.

No. 13.
1775
Maiü 7.

No. 14.—Convențiune e splicativă pentru cessiunea Bucovinei semnată la Constantinopol în 12 Maiü 1776.

(Neumann, t. I p 199)

Étant survenu quelques doutes, difficultés et contestations entre les Commissaires destinés à la démarcation des limites, en conformité de la Convention conclue le 7 Mai 1775 entre la Cour Impériale et la sublime Porte, et ayant été jugé à propos de régler définitivement ces objets d'une manière convenable à la dignité des deux Cours, et à la parfaite et sincère amitié, qui subsiste entre elles, il a été tenu diverses conférences à Constantinople entre les Plénipotentiaires respectifs, dans les quelles les points contentieux amicalement discutés à différentes reprises, de plein gré et d'un commun accord des deux Parties, il a été stipulé ce qui suit. || Primo. La Cour Impériale se désistant de la demande du Territoire de Chotzim jusqu'à l'endroit nommé Rohatin, l'on s'en tiendra aux limites qu'a proposées en la dite Partie le Commissaire de la sublime Porte, conjointement avec les personnes choisies et députées parmi les Habitants de Chotzim, sous la condition, que la sublime Porte s'engage à pourvoir de toute manière à ce que les habitants de Chotzim n'apportent point de trouble dans les règles établies pour la Quarantaine, s'abstiennent de toute violation des Frontières Impériales, et si les Habitants de Chotzim se montrant réfractaires contre toute attente, leur persévérance en de pareils excès se manifestoit, la partie du Territoire de Chotzim jusqu'à Rohatin, sera amicalement et sans altercation de nouveau abandonnée à la Cour Impériale. • | Secundo. En échange

No. 14.
1776
Maiü 12.

No. 14. du territoire jusqu'à Rohatin, de la demande du quel la Cour Impériale
 1776 se désiste actuellement, l'on remettra à la dite Cour la partie des terres
 Maiü 12. de Moldavie, qui se trouve renfermée entre la Ruisseau de Rakitna et
 la Rivière de Prut, et qui contient neuf villages; de façon que, si désormais en la manière spécifiée ci-dessus à cause de la persévérance des Habitants de Chotzim dans leurs excès, il devenoit nécessaire de céder à la Cour Impériale l'espace de terre jusqu'à Rohatin, le territoire sus mentionné, compris entre le Rakitna et le Prut, sera de nouveau restitué à la sublime Porte. || Tertio. Il sera fait une nouvelle démarcation des terres, où se trouvent les villages contentieux, selon les rapports du Commissaire de la sublime Porte, entre la rivière de Suczava et celle de Siret; L'on se conformera dans cette délimitation à la Carte authentique et signée, qui a été remise aux Commissaires de deux Cours, pour servir de base dans l'affaire de la démarcation, et les villages, qui sont hors de la ligne tracée sur la dite Carte, seront restitués et rendus à la sublime Porte. | Les susdits Articles ayant été réglés et décidés en la manière énoncée ci-dessus, et comme ainsi il ne reste désormais aucun sujet d'altercation ni de contestation, les deux Parties sont convenues, que les Commissaires des deux Cours sans aucun délai ni difficulté ultérieure termineront et achèveront l'ouvrage de la délimitation, et qu'en échangeant selon l'usage les Instruments de Démarcation, ils consommeront la Commision, dont ils ont été chargés. En foi de quoi, etc.

Fait à Constantinople ce 12 May 1776.

(L. S.) François Marie, Baron de Thugut.

No. 15.—Convențiunea de delimitare a Bucovinei de la
 Palamutca din 2 Iulie 1776.

(Neumann t. I, p. 200)

Copia della Convenzione fissante i limiti della Bucovina, segnata dai Commissarj Cesareo Regni ed Ottomani a Palamutka sulli Confini della Moldavia, li 2 Luglio, 1776

In nome di dio altissimo.

No. 15. Secondo il tenore della Convenzione stabilita li sette di Maggio
 1776. Mille Settecento settanta cinque, ovvero secondo il computo delle Hegira
 Iulie 2 Mille Cento Ottanta nove, il settimo giorno della Luna Rebbinl Ewel, furono per facilitare la Comunicazione fra la Transilvania e le Provincie di Lodomeria e Gallicia, all'Augustissima Corte Imperial Reggia della

fulgida Porta Ottomana cedute ed abbandonate per sempre, in pieno possesso e proprietà, le terre contenute d'una parte tra il Niester, li confini di Pocuccia, d'Ongheria, e della Transilvania, e limitati dall'altra parte per i limiti specificatamente nella Carta marcati. | Onde per stabilire detti Confini nella forma più migliore e più convenevole, di sorte che marcati d'una maniera chiara e precisa servinoi all'avenire di separazione ferma alle reciproche Possessioni tre li duo Imperi, da canto delle Loro Maestà Imperiali Regie fù destinato e spedito come Commissario l'Illustrissimo Signore Vincenzo Baron de Barco Generale Maresciallo Tenente etc. e dalla parte della fulgida Porta Ottomana fu denominato ed inviato l'Illustrissimo Sig. Mechmed Tahir Agha decorato col carattere di Kapudschiler Kihajasi, li quali duoi nominati Commissarii, doppo aversi rincontrati degnamente in Baja, ed esibite secondo l'usanza vicendevolmente le loro Plenipotenze, hanno messo mano alla demarcazione. || Ma essendo esorti, doppo aver regolata una parte della demarcazione, novi dubbj, è seguito un altro accomodamento definitivo per mezzo dell'Illustrissimo Signor Barone de Thugut, Ministro Cesarco Regio appresso la fulgida Porta, e secondo il tenore di questa stipulazione si ha messo anche fine all'opera, di sorte, che si trovano presentemente regolati i Confini conposizione delle Aquile dal Principio in sino alla fine, in maniera come si siegue: | Si principiò al Ruscello nominato Tesna impuzzita presso i Confini della Transilvania, tragetata poi la Mogura Calolui, sulla Montagna Piatra la Ross, dove si rincontra il triplice Confinio, e gia vi esiste dalla parte di Transilvania un gran Segno d'aquila, per marcare le Nuove Cessioni, fù posto alla parte destra dell'Istesa Colonna un nuovo Segno d'aquila; di là racchiudendo li terreni del Villaggio Candremi, sulla metà della Montagna Lucato un segno d'aquila; Passando poi alla Montagna Pojana Vanaturoli, snlla cima di detta Montagna un segno d'aquila; di là al luogo, dove si meschia il Ruscello Seriscior con un altro chiamato Vale Ars un segno d'aquila. Di là coll'esclusione del Villaggio Sara Dorna et con esclusione del suo prato dalli Confini Imperiali, alla falda della Montagna Dial Nagro, presso la selva un segno d'aquila. Poi colla pendente dell'istessa Montagna al Ruscello Nagra Dorna dirimpetto del luogo chiamato Poro Lupoli un segno d'Aquila. Restando poi la metà del Ruscello Nagra Dorna all'Augustissima Corte Imperiale, e l'altra alla fulgida Porta Ottomana, all'Imboccatura dell'accennato Ruscello nel fiume Bistrizza un segno d'aquila; di là al luogo contiguo colla Bistrizza e la Vale detta Arama sul piede della Montagna chiamata Rarù un segno d'aquila. || In sino a questo punto la metà del fiume Bistrizza fa le frontiere Imperiali, l'altra quella

No. 15. della Porta Ottomana. Ma dalla Vale Arama rimanendo alla destra tutto
 1776 il fiume Bistrizza alla Porta Ottomana, siccome tutto il Villaggio Chirillu,
 Iulie 2. la parte sinistra in sino alla Montagna Rarù restando propria all'Augustissima Corte Imperiale, la rupe spaccata sulla Cima della detta Montagna Rarù si confermò come segno distintivo tra li duoi Confinj. || Di là alla Montagna Obsinu Chirillu un segno d'aquila, di là passando sul dorso delle Montagne Vuron Clefil e Capo Bojaseschu e rachiudendo tutti li terreni del Villaggio Stulpicani al Ruscello chiamato Vado Nigri-liassa un segno d'aquila; di là rimontando alle Montagne Obsina Ciurmerna e Cletita micca, sulla banda di questa ultima un segno d'aquila. || Dalla parte della Montagna Cletita micca alla Montagna Cletita mare, e su questa un segno d'aquila; dalla Montagna Cletita mare passando sulla cima e dorso delle Montagne Rotundo, Obsina Suvoristu continuando poi con le Montagne Obsina, Isachi, Iplei, in sino alla Montagna Dial Burago; per segnar li contigui terreni del Villaggio Capo Codrolui, sulla cima dell'accennata Montagna Dial Burago un segno d'aquila. || Poi alla ripa sinistra del fiume Moldava un segno d'aquila, ed un altro segno d'aquila a canto della gran strada, che passa da Capo Codrolui a Baja. Di là al Principio della Valle Samosciel un segno d'aquila, e poi ove entra la linea alla Vale Lucasesti un segno d'aquila. Di là colla Vale Samosmare racchiudendo tutti li terreni del Villaggio Zacharestie d'avanti il villaggio Littenmicca un segno d'aquila, di là continuando colla valle Samosvare, al luogo ove entra la Vale Boniesti un segno d'aquila, ed poi presso l'istessa valle ad una distanza un segno d'aquila; da quel punto passando coll'esclusione del Villaggio Boniesti e suoi terreni alla Montagna Boniesti, sulla cima della nominata Montagna un segno d'aquila. || Di là alla Vale Samos micca un segno d'aquila, poi passando dirimpeto il Villaggio Reasca, la Samos micca e la Valle detta Ruscina un segno d'aquila. Da quel luogo rimontando alla Montagna Vuron Dumbrova Resu, sulla cima di detta Montagna un segno d'aquila. || Di là escludendo il Villaggio Miresti, con suoi terreni dalli Limiti Imperiali, sulla Montagna Miresti, ove principia la Vale Racovo, un segno d'aquila; continuando con questa Vale insino al Villaggio Silicen all'imboccatura dell'acqua Balta Satuli nel fiume Suczava, che passa d'avanti le case del Villaggio Silicen, un segno d'aquila. || Passando poi da questo marcato punto colla metà della Riva e del fiume Suczava in sù, insino dirimpeto del Monastero Armeno, il quale e contiguo al Villaggio Şuczava, all'imboccatura del Ruscello Mitoc nel fiume Suczava un segno d'aquila. Poi col Ruscello Mitoc in su presso il ponte un segno d'aquila; di là continuando col succennato Ruscello, in sino dove entra

un altro Ruscello chiamato Datuli alla sorgente di questa ultima un segno d'aquila. || Di là alla Montagna d'avanti il Monastero Dragomir, presso una strada, che va a Chalefindesti un segno d'aquila continuando poi la linea dirittamente sul dorso di questa Montagna, in sino a Obsina Calafindesti, a questo nominato punto un segno d'aquila, di là d'avanti l'ultimo Quartiere del Villagio Calefindesti un segno d'aquila. || Passando poi a Podoscingia in linea dritta ad un gran Albero vicino all'ultima Casa d'avanti questo Villagio un segno d'aquila; ed anche dirimpetto di là presso la strada sù un altro Albero un segno d'aquila. || Di là ad una Vale vicina, presso la Vale chiamata Nagricina, all'Angolo di quella, sopra un gran Albero, un segno d'aquila, poi alla Vale negricina, sul ponte, ancora un segno d'aquila; Passando poi la Vale Negricina, e rimontando alla Montagna, sulla falda, al Principio della selva, dove si trovano quattro Alberi assieme, sopra uno di quelli Alberi un segno d'aquila, e di là col dorso dell'istessa Montagna, verso la parte, che scende verso il fiume Siret, lasciando alla sinistra il Villagio Siret colli suoi terreni proprio all'Augustissima Corte Imperiale, alla destra il Villagio Verbole colli suoi terreni proprio alla fulgida Porta, alla ripa dell'accennato fiume Siret un segno d'aquila. || Va poi colla metà del fiume Siret alquanto in giù, sino all'imboccatura del Ruscello Molnica, ove trovandosi già una aquila, si confermo come segno proprio de'limiti || Di là al Ponte dove si passo a Sinauz un segno d'aquila, poi un altro tal segno al punto, dove si meschia il Ruscello Molnica con un altro chiamato Turiatea. Di là al sorgente del Molnica un segno d'aquila vicino Prohorod. Di là sul dorso della Montagna tra il Valone Buda e fontina Dulliaroluj un segno d'aquila. Poi un segno d'aquila alla sorgente del Ruscello un segno d'aquila. Poi un segno d'aquila alla sorgente del Ruscello Lucavetz, ancora un altro tal segno presso il ponte, che passa sopra il mercato Ruscello Lucavetz, nel mezzo del Villagio detto Lucavetz, restando una parte del detto Villagio alla Corte Imperiale, e l'altra alla Porta Ottomana. Poi un segno d'aquila sul Ponte del Ruscello Lucavetz, che è già più vicino al Prut, ed in fine un segno d'aquila all'imboccatura del detto Ruscello nel Prut. || Alla ripa sinistra del fiume Prut, essendo al Ruscello Rachitna già contigui li terreni di Chotim e per ciò avendosi trovati presenti anche li Abitanti Deputati di Chotim, secondo la lor data notizia ed attestazione si hanno regolato li confini e poste le aquile, di là in sino al Niester, in seguente Maniera. || All'imboccatura del Ruscello Rachitna nel Prut un segno d'aquila; poi continuando coll'istesso Ruscello al Ponte del Villagio Nuova Sielce un segno d'aquila, più in là vicino al Villagio Rachitna presso il ponte, dove passa

No. 15.
1776
Iulie 2.

No 15 la Strade Maestre, un segno d'aquila. Poi al ponte della Vale Poro Dubova, che entra nella Rachitna, un segno d'aquila. | Di là continuando con questa ultima Vale in sino alla sua Sorgente nella selva, a quel indicato punto sopra un albero un segno d'aquila. Di là per una strada nuovamente aperta sul dorso della Montagna, dove giunge la Strada Maestra, un segno d'aquila; di là al punto. dove entra la strada da Colinghouz alla strada Maestra, sopra un albero un segno d'aquila. || Da quel punto poi continua la linea con la strada maestra insino a fontina Sanea, ove presso una Pietra un segno d'aquila, e vicino di là di nuovo sulla strada maestra un segno d'aquila sopra un albero. Facendo poi la strada maestra la separazione delli Confini, al punto, dove entre la strada di Dersanewitz un segno d'aquila sopra un albero. Di là all'uscio della Selva a Canto della Strada un segno d'aquila. || In sino a questo punto serve la metà della strada maestra per linea di demarcazione, di maniera, che la sinistra colla selva appartiene all'Augustissima Corte Imperiale, e la destra colla selva alla fulgida Porta Ottomanana. Dall'uscio della selva si volta la linea di separazione alla sinistra verso la Vale detta Saslui dere, ossia Vale giocosa. Onde alla prima sua sorgente un segno d'aquila, poi più basso ad un altro braccio di questa vale, un segno d'aquila, poi anche a Canto di questa accennata Vale, dove entra una Stradetta da Dersavenetz un segno d'aquila, ed un altro tal segno presso il ponte su questa vale, ove entra la gran strada da Dersavenetz. || Di là a quel punto, ove la vale Chrinova si congiunge con la Vale Dobra nuce e l'altra detta Saslui dere, un segno d'aquila. Poi all'imboccatura delle acque di dette Vali alla Vale detta Gramenza un segno d'aquila. Di là a Canto di quella ultima Vale, dove passa la strada da Dersavenetz a Pohorlofze un segno d'aquila. Poi un altro segno d'aquila presso la vale, dove una piccola strada va da Dersaventz a Pohorlofza Di là alla punta della Vale presso le ultime Case di Gramenza un segno d'aquila; Poi, presso il ponte grande, che passa sulla Vale Gramenza un segno d'aquila; di là un segno d'aquila al luogo, dove entra la vale Gramenza alla vale Aunot; poi sul gran Ponte che passa sulla Vale Aunot un segno d'aquila; di là dove si separa l'acqua del Molino di Palamutca da Torrente di Aunot un segno d'aquila; po di là, dove si meschia l'acqua di Czernipotoc all' Aunot un segno d'aquila. Di là poi, dirimpetto dell' Aunot un segno d'aquila, separandosi l'acqua del Molino, che appartiene alla parte Cesarea. Di là a Canto della Vale Aunot, dove passa la strada da Palamutka a Mitoc un segno d'aquila, ed in fine all'Imboccatura del Torrente di detta Vale Aunot nel Niester un segno d'aquila. Ed in questa maniera si ha finito la Demarcazione dei Limiti in sino al

fiume Niester. || Che li qui marcati limiti servino di qua inanzi d'una separazione stabile tra li duoi Impeij, in conformità di questo, e per dar tutta l'Authenticità publica, si hanno formati duoi uguali publici Instrumenti. || E siccome l'Illustrissimio Signore Meclned Tahir Agha-decorato col carattere di Capugiler Chihajosi ha esibito da parte sua lo Stromento di dimarcazione, scritto in lingua turca, e segnato di proprio pugno, cosi anche da me segnato Commissario Imperiale Regio, in Vigore della Plenipotenza conferitami graziosissimamente dall'Augustissima mia Corte, fù segnato il presente Istromento di propria mano, e doppo averlo munito collo mie Arme, in Contra Cambio di quel altro fu consegnato alle mani del detto signor Commissario della fulgida Porta Otmana.

Palamutka, li due de Luglio, l'anno mille settecento settanta sei.

(L. S.) Vincenzo Baron de Barco.

No. 15.
1776
Julie 2.

No. 16.—Tractatul de Pace de la Sistov, din 4 August 1791.

Traité de paix entre Sa Majesté Impériale Royale Apostolique et la Sublime Porte-Ottomane, fait à Sistow le 4. Août 1791.

Nos Leopoldus II, divina favente clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Lotharingiae, Styriae, Carinthiae et Carniolae, magnus dux Hetruriae, magnus princeps Transilvaniae, marchio Moraviae, dux Brabantiae, Limburgi, Luxemburgi et Geldriae, Würtembergae, superioris et inferioris Silesiae, Mediolani, Mantuae, Parmae, Placentiae, Guastallae, Osvecimiae, et Zatoriae, Calabriae, Barri, Montisferrati et Teschinae, princeps Sueviae et Carolopolis, comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hannoniae, Kiburgi, Goritiae et Gradiscae, marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, superioris et inferioris Lusatiae, Mussoponti et Nomenei, comes Namurci, provinciae Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarwerdae, Sahnæ et Falkenstenii, dominus marchiae Slavonicae et Meclianaæ. | Notum testatunq̄ue omnibus et singulis, quorum interest, pro Nobis, haeredibus et successoribus Notris tenore praesentium facimus. | Posteaquam divino favente numine inter Nostros et fulgidae Portae Ottomanicae ministros, plena utraque ex parte agendi facultate instructos, interveniente serenissimorum ac potentissimorum principum ac domino-

No. 16.
1791
August 4.

No. 16. rum, Angliae et Borussiae Regum, nec non celsorum ac potentium Or-
 1791 dinum Generalium foederati Belgii ministrorum, pari agendi facultate
 August 4. mitorum, conciliatoria opera de restauranda inter utrunque imperium
 pristina pace consilia collata sunt, actum et conventum atque ab iisdem
 solenne desuper pacis instrumentum in loco Sistow confectum ac signatum
 fuit, cujus tenor est sequens.

Au Nom de la Très-Sainte et Indivisible Trinité.

La cour Impériale et Royale et la Sublime Porte-Ottomane, animées d'un désir égal de rétablir les liaisons heureuses de paix, d'amitié et de bon voisinage, qui avoient subsisté pendant un demi siècle entre les deux empires et secondées dans ce dessein salutaire de la médiation efficace de leurs Majestés les Rois de la Grande-Bretagne et de Prusse et de LL. HH. PP. les Etats-Généraux des Provinces-Unies, ont nommé et désigné pour leurs ministres plénipotentiaires au congrès de paix assemblé à Sistow, savoir: Sa Maj. Impériale et Apostolique, le Baron Philippe d'Herbert Rathkeal, son conseiller aulique actuel, et le Comte François Esterhazy de Galantha, son chambellan actuel, Seigneur de la Seigneurie de Tottis et Seigneur héréditaire du Comté de Forchtenstein, et la Sublime Porte-Ottomane, le Reis Effendi ou ministre de affaires étrangères, Birri Abdullah Effendi, l'Ordou-Kadisi, ou grand juge des armées ottomanes, Ismet Ibrahim Bey, et le Ruznamegi ou controleur-général des finances, Durri Mehmed Effendi, lesquels, à l'intervention par le canal, et moyennant les bons offices des ministres plénipotentiaires des trois hautes puissances médiatrices dénommées savoir: du Chevalier Robert Murray Keith, membre du conseil privé de Sa Maj. Britannique, Chevalier du très-honorable ordre militaire du Bain, lieutenant-général de ses armées, son envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à la cour de Sa Maj. l'Empereur, actuellement son ministre plénipotentiaire au congrès de paix; du Marquis de Jérôme de Lucchesini, chambellan actuel de Sa Maj. le Roi de Prusse, son envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près de Sa Maj. le Roi et la République de Pologne, Chevalier de l'ordre de l'aigle-blanc, actuellement son ministre plénipotentiaire au congrès de paix; et du Baron Rénier de Haefthen, Seigneur d'Ophemert et Zennewynen, membre de l'ordre equestre de la province de Gueldres, député de cette province à l'assemblée de LL. HH. PP. les Etats-Généraux des Provinces-Unies, leur envoyé extraordinaire à la cour impériale et royale, actuellement leur ministre plénipotentiaire au congrès de paix; après s'être communiqué leur plein-pouvoirs respectifs,

et avoir tenu ensemble plusieurs conférences amicales, sont convenus des points et articles suivans, qui composent le présent traité définitif de paix.

No. 16.
1791
August 4.

Art. I. Il y aura désormais une paix perpétuelle et universelle, par terre, sur mer et sur les rivières, entre les deux empires, leurs sujets et vassaux, une amitié vraie et sincère, une union parfaite et étroite, une abolition et amnistie pleine et générale de toutes les hostilités, violences et injures, commises dans le cours de cette guerre, par les deux puissances, ou par les sujets et vassaux de l'une, qui ont suivi le parti de l'autre; et spécialement les habitans de toute condition du Monténègre, de la Bosnie, la Servie, la Valachie et la Moldavie. qui, en vertu de cette amnistie, pourront tous rentrer dans leurs anciennes demeures, possessions et droits quelconques et en jouir paisiblement, sans être jamais inquiétés, molestés, ni punis pour s'être déclarés contre leur propre souverain, ou pour avoir prêté hommage à la cour Impériale et Royale.

Art. II. Les deux hautes parties contractantes reconnoissent et admettent, pour base commune de la présente pacification le status quo strict antérieur à la guerre déclarée le 9 Février 1788. En conséquence de quoi elles renouvellent et confirment tels quels, dans le sens le plus strict et dans toute leur étendue, sans jamais rien faire, ni souffrir qu'il soit rien fait au contraire, le traité de Belgrade du 18. Septembre 1739, la convention du 5. Novembre de la même année, celle du 2. Mars 1741 explicatoire du traité de Belgrade, l'acte du 25. Mai 1747 qui perpétue la paix de Belgrade, la convention du 7. Mai 1775 sur la cession de la Buccovine, celle enfin du 12. Mai 1776 sur la démocratation de cette province: tous lesquels traités, actes et conventions, sont et demeureront à perpétuité dans leur pleine et entière force et vigueur, comme s'ils étoient transcrits et insérés ici de mot à mot.

Art. III. Et en particulier, la Sublime Porte-Ottomane renouvelle et confirme tels quels, dans le sens le plus strict et dans toute leur étendue, sans jamais rien faire, ni souffrir qu'il soit rien fait au contraire, le séned ou acte obligatoire du 8. Août 1783, renfermant l'obligation, de la part de la Sublime Porte-Ottomane, de procurer aux bâtimens marchands allemands qui ressortissent des ports de la cour impériale, la sûreté contre les corsaires des cantons de Barbarie et d'autres sujets Ottomans, et la réparation de tout dommage qu'ils pourroient en éprouver, le séned ou acte obligatoire du 24. Février 1784, en faveur du libre commerce et navigation des sujets impériaux et royaux sur toutes les terres, mers et fleuves de la domination Ottomane, le Ferman du 4. Décembre 1786, concernant les passages, repassages et séjours de pâtres et troupeaux de Transylvanie dans les provinces de Valachie et de Mol-

No. 16. davie, ainsi que tous autres fermans, actes et arrangemens ministériels
 1791 mutuellement reconnus, et qui étoient en vigueur avant le 9. Février
 August 4. 1788, pour la tranquillité et le bon ordre des frontières, pour l'avantage, la sûreté et les intérêts des sujets, commerce et navigation de la domination autrichienne; tous lesquels sénéds, fermans, actes et arrangemens reconnus sont et demeureront à perpétuité dans leur pleine et entière force et vigueur, comme s'ils étoient cités, transcrits, insérés et expliqués ici de mot à mot.

Art. IV. La cour impériale et royale de son côté, pour ramener aussi les choses à la base convenue du status quo strict de l'époque du 9. Février 1788, et pour correspondre pleinement aux procédés amicaux et équitables de la Sublime Porte-Ottomane, s'engage d'évacuer, céder et rendre à la dite Porte-Ottomane, dans leur entier et sans aucun partage, toutes les possessions, territoires, villes, forteresses et palanques, sous quelque dénomination que ce puisse être, conquises par les troupes de Sa Maj. Impériale pendant le cours de cette guerre, y compris toute la principauté de la Valachie, et les districts de la Moldavie occupés par les troupes impériales et de rétablir, telles quelles, les mêmes anciennes limites qui séparoient, à la dite époque du 9. Février 1788, les deux dominations. Quant aux forteresses, châteaux, palanques, conquises sur la Sublime Porte-Ottomane, la cour impériale et royale s'engage de les rendre dans l'état où elles étoient, at avec l'artillerie ottomane qui s'y trouvoit au moment de leur occupation.

Art. V. Et quant à la forteresse de Chotym et son district, vulgairement nommé la Raya, ils seront aussi évacués, cédés et rendus, sous les mêmes conditions dont on est convenu pour les autres forteresses; mais seulement après que la Sublime Porte-Ottomane aura conclu sa paix avec l'empire de toutes les Russies, et dans le terme précis qui sera stipulé pour l'évacuation des conquêtes de cette dernière puissance, jusqu'à laquelle époque la cour impériale et royale gardera en dépôt neutre la dite forteresse avec son district, sans se mêler plus de la guerre présente, ni prêter plus aucun secours, d'aucune manière directe ou indirecte, à la cour Impériale de Russie contre la Sublime Porte-Ottomane

Art. VI. D'abord après l'échange des ratifications l'on procédera, de part et d'autre, aux évacuations et respectivement à la reprise de toutes les conquêtes quelconques, ainsi qu'au rétablissement des anciennes limites des deux empires, dans les délais fixés ci-après. Des commissaires respectifs étant choisis et nommés, comme par l'art. XIII du traité de Belgrade, les uns conduiront les opérations de la Valachie et des cinq districts de la Moldavie, de façon à les terminer dans l'espace de trente

jours, à compter de celui de l'échange des ratifications; les autres se porteront à la Haute-Unna, pour rétablir les limites de la Bosnie, de la Servie et du Vieux-Bourg d'Orsowa avec ses environs, le tout d'après le status quo strict des possessions respectives avant le 9. Février 1788: l'on donnera à ces derniers l'espace plus long de deux mois, qui courent de la même époque, parce que ce temps est nécessaire pour démolir les ouvrages nouveaux des forteresses, et les remettre dans l'état où elles étoient à la conquête, ainsi que pour les transports de toute artillerie et des munitions de guerre et de bouche.

No. 16
1791
August 4.

Art. VII. Tous les prisonniers et captifs ottomans, tant civils que militaires, faits pendant le cours de cette guerre, ayant été sans nulle exception remis en liberté de la part de la cour Impériale et Royale, et consignés aux commissaires ottomans à Rusgiuk, à Viddin et en Bosnie, tandis qu'on n'a rendu, en échange, que ceux des sujets et soldats impériaux et royaux qui se trouvoient dans les prisons publiques, ou sous la puissance de quelques seigneurs bosniaques, et qu'il en reste encore un grand nombre dans la captivité domestique en Turquie, la sublime Porte-Ottomane, pour se conformer à cet égard à la règle du status quo strict antérieur à la guerre, et pour détruire avec elle toutes les calamités qu'elle entraîne, s'engage de rendre gratuitement, c'est à dire sans prix de rachat, ni rançon quelconque, à la cour Impériale et Royale, dans l'espace de deux mois après l'échange des ratifications, tous les prisonniers de guerre et esclaves, de tout age, tout sexe et toute condition, telle part qu'ils se trouvent, et à quelles personnes qu'ils appartiennent; de sorte que désormais aucun sujet des deux parties ne puisse plus être esclave sous l'autre domination: excepté seulement ceux, qui d'après les règles observées en pareil cas, auront fait constater d'avoir volontairement embrassé la religion chrétienne d'un côté, ou la religion mahométane de l'autre.

Art. VIII. Les sujets cependant de l'une partie, qui avant cette guerre, ou pendant son cours, se sont retirés sur les terres de l'autre, se sont soumis à sa domination, et y demeurent de plein gré, ne pourront jamais être réclamés par leur souverain naturel, mais ils seront désormais considérés et traités comme les autres sujets de la puissance à laquelle ils se sont donnés. En revanche les individus qui possèdent en même temps des biens fonds sous les deux dominations, pourront établir leur domicile de l'un et de l'autre côté, d'après leurs convenances, et sans qu'on puisse y mettre opposition; mais ils doivent se choisir, à leur gré, une domination unique, en vendant les possessions qu'ils ont sous l'autre gouvernement.

No. 16.
1791
August 4.

Art. IX. Les hautes parties contractantes désirant de faire renaître le plutôt possible le commerce, qui est le fruit de la paix, et d'étendre à la classe utile des marchands le bénéfice du retour au status quo strict, fixé par les Articles II et III ci-dessus, statuent que l'intervalle de la guerre, comme tel, ne doit apporter aucun préjudice aux sujets respectifs, c'est à dire, ni aux sujets Impériaux et Royaux dans l'Empire Ottoman, ni aux sujets ottomans dans la Monarchie Autrichienne; mais qu'il est libre aux uns et aux autres de reprendre leurs affaires là où ils les avoient laissées à l'époque de la déclaration de la guerre, de faire valoir tous leurs droits et prétensions quelconques antérieures à la guerre, de respecter leurs créances et effets, d'interpeller leurs débiteurs, de demander des indemnités à titre de payemens refusés, ou de dommages soufferts lors de la déclaration de guerre, contre la teneur des Articles XVII de Belgrade et XVIII du traité de commerce de Passarowitz, de réclamer enfin dans tous ces cas l'assistance des tribunaux et des gouvernemens respectifs, lesquels de leur côté, feront rendre à cet égard prompte et impartiale justice, sans admettrs jamais, comme une exception légitime, le laps de temps du chef de la durée de la guerre.

Art. X. Il sera d'abord donné aux commandans et gouverneurs limitrophes des deux empires, en les rendant même personnellement responsables de l'exécution, les ordres les plus précis et les plus stricts sur le prompt rétablissement de la police générale, de la tranquillité publique et du bon voisinage dans toute l'étendue des confins communs; l'inviolabilité des bornes replacées par les commissaires respectifs, le soin d'empêcher les empiètemens, les incursions et les dévastations; celui de procurer les réparations des injures et des dommages, celui enfin de punir les contrevenans et les coupables selon la gravité de leurs délits et crimes; en procédant à cet effet d'après les règles et principes fixés par les traités et les arrangemens précédens entre les deux hautes Cours, pour faire rentrer incessamment toutes choses dans leur état ancien régulier et paisible.

Art. XI. Il leur sera en même temps enjoint sérieusement et commandé de protéger les sujets de l'autre partie que leur commerce ou affaires obligeront à passer les confins, à voyager dans l'intérieur des provinces, à descendre et à remonter librement les rivières, observant et faisant observer à leur égard non seulement les offices de l'hospitalité, mais aussi tous les articles et dispositions des traités, conventions et actes confirmés aux Articles II et III ci-dessus, sans en exiger, ni permettre qu'il en soit exigé, à tel titre que ce puisse être, d'autres retributions ou droits que

ceux, qui y sont fixés pour les personnes et pour les marchandises de l'autre partie. No. 16.
1791
August 4.

Art. XII. Et quant à l'exercice de la religion catholique chrétienne dans l'Empire Ottoman, ses prêtres, ses sectateurs, ses églises à entretenir, ou à réparer, la liberté du culte et des personnes, la fréquentation et la protection des lieux saints de Jérusalem et d'autres endroits, la Sublime Porte-Ottomane renouvelle et confirme, d'après la règle du status quo strict, non seulement les privilèges assurés par l'article IX du traité de Belgrade à cette religion, mais aussi ceux qui ont été postérieurement concédés par ses fermans et autres actes émanés de son autorité.

Art. XIII. On enverra, de part et d'autre, des ministres du second rang, tant à l'occasion de cette heureuse paix, que pour annoncer, selon l'usage ancien, l'avènement des Augustes Souverains respectifs au trône de leurs ancêtres. Ces ministres seront reçus avec le cérémonial, honneurs et traitement usités entre les deux cours, et jouiront, en vertu du status quo strict, de toute les prérogatives du droit des gens et autres immunités attachées à leurs caractères, d'après les articles des traités et l'observance établie. Il en sera de même des successeurs de l'internonce et ministre plénipotentiaire Impérial et Royal résidans auprès de la Sublime Porte-Ottomane, eût cependant égard à la différence du rang dont ils pourront être revêtus, ainsi que de leurs subalternes, suites, gens, domestiques, maisons; et comme plusieurs de leurs couriers, venant de la cour Impériale ou allant vers elle, ont été dépouillés avant la guerre, la Sublime Porte-Ottomane non seulement ne négligera aucun moyen qui puisse procurer le dédommagement des effets déprédés, mais elle prendra aussi les mesures les plus efficaces et les plus solides, afin que ces couriers puissent désormais aller et venir avec toute sûreté et protection.

Art. XIV. Deux instrumens originaux parfaitement conformes du présent traité, l'un en langue française dont on s'est servi pour la commodité, et l'autre en langue turque, seront signés, le premier, des deux ministres plénipotentiaires impériaux et royaux et le second, des trois ministres plénipotentiaires ottomans, échangés l'un contre l'autre par l'entremise des ministres plénipotentiaires mediateurs, et envoyés respectivement aux deux hautes cours contractantes. Après quoi et dans l'espace de quarante jours, à compter de celui de la signature, ou plutôt si faire se peut, les diplomes solennels des ratifications, signés par les deux Augustes Souverains, seront pareillement échangés, par le ministère de la même médiation, entre les dits plénipotentiaires contractans, avec des copies légalisées de tous les traités, conventions et actes renouvelés,

No 16. confirmés et perpétuellement obligatoires pour les deux empires. || En
 1791
 August 4. conséquence de quoi et en vertu des plein-pouvoirs de Sa Majesté Impériale et Apostolique, nous Pierre Philippe Baron d'Herbert Rathkeal et nous François Comte Esterhazy de Galantha, ses ministres plénipotentiaires au congrès de paix, avons signé le présent traité et instrument authentique de paix, et y avons fait apposer le cachet de nos armes.

Fait à Sistow, à la salle de conférences le 4. jour du mois d'Août, l'an de grâce 1791.

Le Baron
 d'Herbert Rathkeal.
 (L. S.)

Le Comte
 François Esterhazy Galantha.
 (L. S.)

Nous plénipotentiaires de Sa Majesté le Roi de la Grande-Bretagne, de Sa Majesté le Roi de Prusse, et de leurs Hautes Puissances les Etats-Généraux des Provinces-Unies, ayant servi de médiateurs à l'ouvrage de la pacification, déclarons que le traité de paix ci-dessus, entre la cour Impériale et Royale et la Sublime Porte-Ottomane, avec toutes les clauses, conditions et stipulations, qui y sont contenues, a été conclu par la médiation de leurs Majestés les Rois de la Grande-Bretagne et de Prusse et de leurs Hautes Puissances les Etats-Généraux des Provinces-Unies. En foi de quoi nous avons signé les présentes de notre main, et y avons fait apposer le cachet de nos armes.

Fait à Sistow, ce quatre Août, mil sept cent quatre vingt et onze.

Robert Murray
 Keith.
 (L. S.)

Jerome Marquis
 de Lucchesini.
 (L. S.)

R. de Haeften.
 (L. S.)

Nos, quibus pacis studium nullo non tempore curae cordique fuit, visis et perpensis omnibus et singulis instrumenti articulis, illos ex certa nostra scientia, animo deliberato, in omnibus et per omnia approbavimus ac gratilhabuimus, prouti praesentium vigore approbamus et corroboramus, verbo Nostro Caesareo-Regio, pro Nobis, haeredibus et successoribus Nostris spondentes ac adpromittentes, Nos ea omnia, quae in praememorato solenni pacis instrumento continentur ac sancita sunt, quemadmodum ex altera quoque contrahentium parte iisdem pacis conditionibus plene satisfactum iri confidimus, fideliter adimpleturos, nec, ut a Nostris his ullo mod contraveniatur, unquam permissuros fore;

in quorum fidem majusque robor hasce ratihabitionis Nostrae tabulas manu Nostra subscripsimus sigilloque Nostro Caesareo-Regio archiducali majiori appenso firmari jussimus

No. 16.
1791
August 4.

Dabantur Viennae die 13. Augusti 1791.

Leopoldus. (L. S.)

Kaunitz Rietberg.

Ad mandatum sacrae Caesareae ac
Regiae Apostolicae Maj. proprium.
Antonius L. B. a Spielmann.

No. 17. — Tratatul special de la Sistov din 1791.

Art. I. Comme il y avait avant la guerre une négociation ouverte sur les demandes du gouvernement Impérial d'Autriche des terrains de la Province (Banat) de Temeswar, possédés par l'Empire Ottoman et les districts situés à la gauche de la rivière Unna, les deux hautes parties contractantes, considérant d'un côté l'état imparfait et les défauts de l'ancienne frontière dans ces parties, et voulant de l'autre y remédier d'une manière qui ne puisse ni changer ni être modifiée dans l'avenir, à la satisfaction commune, ont arrêté l'arrangement définitif spécifié dans les articles II et III de la présente convention, par lequel arrangement elles consentent de terminer foncièrement et définitivement tous les sujets de reclamations faisant l'objet de l'arrangement sus-mentionné et de la négociation précédente.

No. 17.
1791

Art. II. En conséquence de quoi, le Gouvernement Impérial Ottoman consent que le bourg et terrains du Vieux-Orsowa jusqu'à la Czerna, reste et demeure dans la possession et Souveraineté du Gouvernement Impérial d'Autriche, de façon que la Czerna fasse de ce côté-là désormais et à perpétuité, la frontière du Gouvernement Autrichien ; mais avec la condition expresse que le dit Gouvernement ne puisse jamais élever des forteresses ni sur le vieux bourg d'Orsova ni sur aucune autre partie des terrains cédés par le Gouvernement Impérial Ottoman en vertu du présent article. Pour la petite plaine située en face d'Ada-Callesi (Ile d'Orsowa), bornée par les confins spécifiés dans l'article V du traité de Belgrade, elle restera pour toujours, dans le sens le plus strict, neutre entre les deux états ; c'est à dire que la possession et la souveraineté de cette petite plaine n'appartiendra pas à l'un des deux gouvernements et les parties contractantes, dans ce cas, s'engagent à

No. 17. laisser la-dite plaine absolument libre, sans jamais permettre à personne
1791 d'y élever des batisses, d'y demeurer, ni d'y exercer la culture.

Art. III. Quant aux districts à la gauche de l'Unna, les deux hautes parties contractantes sont convenues que les limites des deux empires seront, désormais et à perpétuité, réglées de la manière que voici : la nouvelle ligne de séparation, d'après le dessein tracé en couleur rouge sur la carte annexée au présent article, commencera dans ces endroits à la rive droite de la rivière Glina, par le point marqué sur la dite carte, sera continué le long d'un petit ruisseau, qui se trouve là, pour laisser Czettin avec son district sous la domination du Gouvernement Impérial d'Autriche ; se dirigera le long de la banlieue du fort Ottoman Sturlick ou Sturhiz, marqué sur la carte en jaune, de façon que ce fort ainsi que sa banlieue, déterminée par la portée d'un coup de canon, restent dans la possession de l'Empire Ottoman ; d'où cette ligne se portera en droit chemin sur la Corano, pour suivre, en remontant, le cours de cette rivière, jusque et compris Dresnick qui restera avec son district sous la domination Impériale d'Autriche. || Ensuite de quoi, la-dite ligne se prolongera par la montagne de Smolianatz et l'endroit de Tischiewo, elle longera la haute montagne qui est dans ces parages et au pied de laquelle se trouve l'endroit de Lapatz, marqué sur la carte par un signe en jaune, et sera continuée jusqu'à la rivière Unna, à une heure de chemin au dessus de Vacoup, marqué en jaune ; d'où cette ligne prendra, en remontant, la rive gauche de l'Unna, jusqu'à ses sources occidentales, suivant la ligne marquée en rouge, pour se terminer par le plus droit chemin que donne la direction des hautes montagnes, au triple confin actuel, en laissant ainsi Sterniza Musulman, sous la domination Ottomane. || Le gouvernement Impérial Autrichien s'engage à ne jamais réparer ni construire aucunes fortifications quelconques, sous quelque titre et pour quelque excuse que ce puisse être, dans toute l'étendue, sans exception, du district que la Sublime Porte lui cède en vertu du présent article.

Art. IV. Le Gouvernement Impérial d'Autriche, afin de répondre aussi de son côté aux dispositions amicales que le Gouvernement Impérial Ottoman a montrées dans le règlement définitif des confins tant du côté du Bourg et terrains du Vieux-Orsowa, que sur la haute Unna, tel qu'il se trouve arrêté par les articles II et III du présent traité spécial, et pour affermer et sceller une fois de plus la paix qui vient d'être conclue entre les deux Empires, déclare de la manière la plus solennelle et publiquement qu'il reconnait et considère le présent règlement de

confins comme définitif et s'engage à ne former à l'avenir aucune prétention au-delà des limites fixées ci-dessus. No. 17.
1791

Art. V. Le Gouvernement Impérial d'Autriche pour manifester son consentement et sa satisfaction du règlement des limites fixées comme ci-dessus, s'engage de rendre à la Sublime Porte toutes les forteresses, châteaux et palanques, conquis sur l'Empire Ottoman, dans l'état où ils se trouvent actuellement et sans détruire aucune des réparations, ni les ouvrages nouveaux qu'on y a fait, renonçant en conséquence à la clause de démolition stipulée à la fin de l'article VI du traité définitif.

Art. VI. Le Gouvernement Autrichien secondant également le désir manifesté par la Sublime Porte de rentrer promptement dans la possession de tous les terrains conquis, concourt volontier à rapprocher les délais fixés aux évacuations dans l'article VI dudit traité; et établit avec la Sublime Porte qu'on comptera ces délais du jour de la signature du traité, et non plus de celui de l'échange des ratifications: savoir trente jours à compter de ce jour pour l'évacuation, cession et livraison de toute la Valachie et des cinq districts de la Moldavie, et de soixante jours à compter de la même époque pour tous les autres terrains conquis. || Les deux parties s'engagent, en outre, à effectuer l'échange des ratifications du traité de paix en quinze jours, tout au plus tard, au lieu de quarante jours fixés par l'article XIV du traité définitif.

Art. VII. Les ratifications de ce traité spécial seront dressés séparément, mais échangés le même jour que les ratifications du traité de paix.

En conséquence de quoi, et en vertu des pleins pouvoirs dont nous avons été munis par Sa Majesté Impériale le Sultan, ce présent Sénéde (acte), exposant les conditions du traité spécial susmentionné, composé de sept articles, de sa remise et de son échange au temps convenu, a été rédigé, écrit, signé et scellé par nous et remis aux plénipotentiaires (Autrichiens) afin qu'avec la grâce de Dieu Tout puissant il soit bien respecté par les deux parties et considéré comme un signe réciproque de fidèle amitié.

Le 3-me jour du mois de Zilhidjé de l'année 1205 de l'Hégire (anné de grâce 1791).

No 18. —Instrumentul de reambulare a fruntariei dintre
Banatul Temișoarei și Valahia de la Scărișoara
din 20 Iunie 1792.

Gränz Reambulirungs Instrument.

Zwischen dem Temesvarer Banat, und der Wallachey.

No. 18.
1792
Iunie 20.

Da zu folge dem unterm 4-ten August 1791 dass ist nach Türkischer Zeitrechnung den 5-ten des Monats Silhicse 1205 zwischen dem kais. königl: Hof und der hellglänzenden Pforte von denen heiderseitig bevollmächtigten Ministern in der Gerichtsbarkeit Schistov glücklich geschlossen, und unterfertigten Definitiv-Tractat bestimmt worden ist: dass die Gränz zwischen dem Banat, und der Wallachey beaugenscheiniget, und Reambulirt werden solle; so habe ich Endesgefertigter als der von dem Allerhöchsten K. K. Hofe ernannter Commissair sammt denen von der Ottomanischen Pforte ernannten bevollmächtigten Commissarien, und zwar: den Wohlgebornen El-Hacsi-Abdulach Effendi vormahligen Malietheske reschi und dem Wohlgebornen El-Hacsi Achmet Nnrulach Effendi Pforten Ingeneur den 7-ten Juni 1792: das ist nach Türkischer Zeitrechnung den 17-ten Schewal 1206 einstimmig dass Gränz Reambulirungs-Geschäft von dem Einfluss der Bachner in die Donau angefangen, und befunden; dass nämlich die Gränz von dem bey der Voditzer Mühl befindlichen K. K. Adler und Gränz-Hügel längst dem Bachner-Fluss aufwärts bis zu dem Einfluss dess Baches Czerovacz in die Bachna gehet; von wo der erstgedachte Bach Czerovacz die Gränz bis zu seinem Ursprung unterhalb dem Berg Meteris machet, längst welchem Bache Czerovatz: abermahls bei dem Cordons-Posten Bukovacs ein K. K. Adler, dann längst dem Bache auf der Höhe Alt-Tuffer wiederum ein K. K. Adler aufgestellt ist; und da von hieraus der Bach Czerovacz unzugänglich ist, hat man die Gränz-Adler auf dem Türkischen Gebirgs-Rücken gefunden, und selbe wegen marquirung der Gränz auf den Bergen Drenerg, und Fontina Perulny, und bey dem Cordons-Posten-Kurmatura, und Meteritz sammt zwey Gränz Hügeln, und zwey Gränz Steinen belassen, von hier läuft die Gränz auf dem Rücken des Berges Praedial fort, wo die Adler Poiana, Delmi, Fontina, Recse und sub Praedial, dann von Metericz bis hierher sechs Gränz-Hügel, und zu Vurfu Predial ein Adler, und zwey Gränz Hügel errichtet sind. Von gedachtem Berge Praedial erstrecket sich die Gränz an dem Rücken desselben bis an den Cordons-Posten Sulicza und befinden sich hieher die K. K. Ad-

lers Rekel, Vurfu Vatauluj, Creschana, Vurfu Veliki, Preslopi und Plostina Moschoroy, dann ausserdem in der Gegend von Rekel, und Vurfu Vatauluj die Gränz Hügel sub Reckel, und Poiana Reckel. Von dem Cordons-Posten Sulitza führet die Gräntze weiter über die Berge Sulitze Kreknek, Piatra Lukoschej, Vurfu Kloschej Prisiaka, und Ielenezac-mare bis zu dem Bache Czesna, längst welcher Strecke die K. K. Adlers Vurfu Sulicza, vurfu Kremenikuluj, Kornu Petri luj Koschej, Vurfu Petri luj Koschej, Piatra Vunete oder Piatra Komana, Poiana Petri luj Koschei, Vurfu Koscheu luj Prisaka, Entre Plejuri, Balta Czerbului, Fatza Felenetzu mare, und Czesna befindlich sind. Da jedoch der auf dem Berge Vurfu Petri luj Koschei bemerkter Adler von denen Unterthanen der Wallachey in Abrede gestellet, und dessen dasein vor Ausbruch des Krieges im Jahr 1788 geläugnet wird, so unterleget man diesen Punct der Allerhöchsten Entscheidung, und fernerem Befehlen bey hohen Höfe. || Hier formiret der Bach Czesna die Gränze bis zu dem fusse-Steng, welcher von derselben Rechts unter dem Muntiul le Sek zu dem am linken Ufer der Cserna befindlichen Cordons-Posten gehet, und daselbst die Gränze machet; alwo der Adler Czesna aufgestellet ist. || Von hier machet weiter der Czerna Fluss die Gräntze, bis zu dem fusse des Berges Kupanu, von welchem sodann die Gräntze über die Berge Dobrivór, Vurfu Tatul, Milsloku Reuluj, Tutilla, Godian, Moraru, und Skerischora führet, auf welcher Strecke sich die K. K. Adlers Gura Kraiovi, Kurmatura, Bussa Kupanului, Meltz, Vurfu Dobrivir, Kaku matiky, Kuretze oder Kraku Dragutzului, Pietre Albe, Piatra Gimboschy, Isvorului Dragomir, Isvoru Reului, oder Klenetsuk, Totilla, Godian, und Skeritsoare befindet. || Nachdem sich nun ausserdem auf dem Berge Vurfu Pietrilui Koschej befindlicher Adler die ganze Gräntze auf oben beschriebene Art nach den Allerhöchsten Willensmeinungen beider hohen Höfe, und zwar so wie sie im Jahre 1788 das ist nach Türkischer Rechnung im Jahre 1202 bestanden, getreulich vorgefunden hat, so sind zu mehrerer Bekräftigung zwey gleich lautende Gränz Reambulations Instrumente errichtet von uns beiderseitig bevollmächtigten Commissarien eigenhändig unterfertigt, und ausgewechselt worden. | Geschrieben aus dem Berge Skerischora den 20-ten Juny 1792 das ist nach der Türkischen Zeit-Rechnung den 29-ten Scheval 1206.

Adam Maovetsch
Oberst-Lieutenant des K. K. Wallachischen
Illirischen Regiments.

No. 19. —Instrumentul de reambulare a fruntariei dintre
Transilvania și Valahia de la Focșani din 28 Au-
gust 1792.

No. 19.
1792
Ang. 28.

Da in folge den unter den 4-ten Augusti 1791, dass ist nach Türkischer Zeit rechnung den 3-ten des Monats Zilhidscha 1205, zwischen den Käyserlich Königlichen Hof, und der hohen Pforte, von denen Betersötig bevollmächtigten Ministern zu Sistow geschlossenen und unterfertigten Definitiv Frieden geschlossen worden ist, dass die Gränzte den Grossfürstenthum Siebenbürgen, Kleinen und grossen Wallachey in zugehören genohmen und Reambulirt werden solte. So habe ich endes unterschriebener als die von aller Höhste Theuschen Hofe ernnant Bevollmächtigte Commissair, Nebst denen von der Ottomanischen Pforte ernnanten Commissarien, und zwahr den Wohlgebornen Elhasci Abdullah Effendi vormahligen Malie Teskiredsisi, und den Wohlgebornen Elhaschi Achmet Nunalah Effendi Pforten Ingenieur den 21-ten Junii 1792, das ist nach Türkischer Zeit rechnung den 2-ten Zilkidi 1206: einstimig, dass granitz Reambulations geschäft bey Szkerischora als dem dreyfachen, zwischen Siebenbürgen, Banath, und Kleine Wallachey Bestehenden gränzen die anfang genohmen, und folgender massen Befunden. || Bey Wirfu Tzuguchlararuluı zu Schkerischora ist der erste Adler bey den dreyfachen zwischen Banath, Kleinen Wallachey, und Siebenbürgen Bestehenden Confinio. Von hier gehet die granitz gerad vor auf den gipfel oder Wirfu des gebürges Bulzu, an welches sich Siebenbürgische gebürge anschliessen, Skurtele, ferner auf obirschie Vlassij, über den gipfel oder Wurfu Vlassij ziz, oder Vurfu Mikuschi, gipfel oder Vurfu Stini Mare, obirschie Galbini, auf den rüken, oder kulme Skerischora Galbinii, auf den rüken oder Kurmatura Virful Galbinuluj und über die Spize, oder Vurfu Skurtuluj dessen Kurmatura über Vurfu fecsi Mainij, auf den Wasserfall zum Adler Sturul Nr. 2. Ferners gehet die granitz auf den rüken Paltina, über die Spitze oder Virful Sorbeilor bis Pietra Alba auf den Thal oder Valia Siaka abwarhrt, so sich in den Schijlflus stürzet, und gegen der Adler N-ro 3-to Kimpu Scherului genannt hinauss laufet. || Von Kimpu Scherului laufet die granitz auf den Schijlflus hieunter fort bis auf Gura vai boului wendet sich auf trokenen Bden, und gehet schräg über drey gebürge als Restowan, mit Smida Batrina, Niagra Pietra, Galbinul ku csoka bies auf Pribagul genant Nr. 4: || Von hier gegen Orient auf den Fuss von Pribagul, Valia de Pesti, dan steigt über Pojana Secsului David rüken oder Kulme krakului Pietri maurului

über den gipfel, oder Virfu Siglo Secundo, über gebührg Siglo Primo, No. 19.
 allo der Adler Siglo primo existirt N-ro 5-to. || Von da aus laufet 1792
 die granitz auf den Fuss und rüken oder kulne des Berges Siglo, in den Aug. 28.
 Bach Zanoga auf dieses Baches wanne hinauf auf dessen entsprungung oder
 obirschie, über gebürgesgipfel odur Virfu Kornile den gipfeln oder Virful
 Negrile über den gipfel oder Virful Mutul den gipfel oder Virful Straza
 woselbst der Adler Strasa stehet N-ro 6-to. Ferners über gebürgs rüken
 Futesku, über kurnatura Kirstianului über den gipfel Kirstianu, über
 den ruken, oder kulme gebürges Schessu Diului, so auch Vulkan ge-
 nant wird, und der Adler Vulkan genant stehet. N-ro 7-mo. | Weiters
 von hier über das geberg Dragan über oberschie Pareului Diului, über
 Schezu Dunitri, auf obirschia Morischorii, über den gipfel oder Virfu
 Dumitri, über die spize oder Virfu Muntelui Dragoi, allwo der Adler
 Dragoi N-ro 8-vo stehet. || Von hier auf den ruken oder Kulne des
 gührges Mursile bies auf den Steinfelsen Paretele, in den Schülfluss.
 Weither über den Schylfluss pe Isvoru Stolosoi inauf bis unter den
 Piskul Pietrieschii, dan hieauf die Spize oder Virful gebührges Pietresi,
 von wanu etwas weithers. hinauf sich der Adler Polatiste No. 9 be-
 findet. || Dan laufet die gränz schröger linie unter den gebührgs Sapa
 bies auf Kurnatura Gropului, von da gerad hinunter auf den Bach Gro-
 paul bies in das Wasser Politischtine genant, über dieses Wasser gehet
 die graniz auf den Fuss des Berges Pojana Askunsa, oder Pe pitsiorul
 pojeni Askunsei bies auf dessen Spize oder Wirful von hier auf des Pris-
 loper gebührgs ruken oder Kulme auf den Adler Prislop No. 10-mo. ||
 Von da immer auf dessen rüken bies auf Virful Grivelor. Und Weithers
 auf den rüken Mutze Surupeszi bies auf den Adler Mundra genant No.
 11. als auf Paringul nach mehr führet. || Weiters laufet die graniz
 über dessen gipfel oder Virfu paringului, über die Spize, oder Virfu gru-
 iului frumos über die Spize oder Virfu roschilor gipfel oder Virful Pa-
 klischa, und immer auf dessen rüken, auf Virfu Iaschuluj, über die Spize
 oder Virful Koastra aluj Russ, dessen gipfel sich, auf der Wallachischen
 Seite bleibenden Piatra tajata, mitanschlüsset, und von hier bey den
 gipfel oder Wurful Gauritor, eben sich an die Wallachische Seithe an-
 schlüssend, weiters auf den rüken hinunter bis auf Kurnatura Csibanuluj,
 hierauf auf die Spize csibanuluj, dan anf den ruken bies groapa siaca,
 hierauf den ruken hinauf bis auf den Virful Gropu, und auf dessen rü-
 ken Kulne hinunter bies auf Kurnatura Gropi, allwo der Adler Kapra
 No. 12-o stehet. || Von hier auf den rüken oder Kulne, dan spize
 oder Virful Fometesku über die spize gebührgs Bufti, auf dessen rüken
 hinunter auf Kurnatura Pravetzului, über die spize Pravec, über Virful

No. 19 Pojana Mujeri, auf dessen rüken hinunter, bies auf den Adler Pojana
 1792 Mujerii No. 13-o. || Ferners auf den rüken Salanilor über dessen spize
 Aug 28 oder Virful bies zum Adler hinunter No. 14, Gura Poteskului oder Sa-
 lanca mare. || Hier gehet die graniz gerad hinunter auf den Bach von
 Sucida Mare, immer auf den Bach bies zum Salaner Bach, hier wird
 dieser Bach zessirt, so dan steigt die Graniz hinauf Smida mică, von
 hier über dessen Kurmatura neben Riu Gurile Salanilor, so auf den
 Wallachischen Seite bleibet, von da aber hinunter bies auf den zweit
 Bach Salan, hier wird der Bach wiederum zässirt, und gehet gerad über
 den Bach und Fuss des Berges Szlimoi bies auf den Adler Slimoj ge-
 nant No. 15. || Von hier wird gerad hinunter gegen Orient auf einen
 Fus des gebürges Slianoi bies in den Bach hinauf gegangen, wo sich
 der Bach Riul frunos mit den Bachl Prasa vereiniget, und Isvoru
 Prasi auf gennant wird, hier bleibet Riul frumos auf Siebenbürgischer
 Seite, dan laufet die graniz hinauf auf den Isvoru Prasi bies auf kraku
 Prasi auf der Wallachischen Seite und gehet trokene graniz auf den
 rüken oder kulme des gebürgs Prasa und Larga Berojului bies auf die
 spize oder Vurvu Larsilor, wo die 16-te Adler Piatra Alba genant ste-
 het. || Hier wendet sich die graniz gegen Mittag auf den fus des Ber-
 ges Prasa bis in den Pareu Balului, dieser Bach behaltet die graniz
 bis in Lotra fluss, oder nach Wallachischer Benennung Kapu podulului
 de Suratzü Gavestilor, allwo sich der 17-ten adler der Potraflusses
 Szeratlin befindet. Weithers hinunter an diesen Lotraflusse stehet der
 Adler 19-ten Hanosch. || Ferner noch weither hinunter auf nehmli-
 chen fluss Lotra stehet der Adler No. 20: 10 Lak de Dobrun genant
 wird. Hier bleibet der Lotra fluss in der Wallachey, und die graniz
 gehet gegen Orient, hinauf auf den rüken oder Kulme Turnurele wei-
 ters oberhalb Pojana furilor, bies zden Adler Piatra artzilor No. 21 ||
 Von hier gehet die graniz hinunter auf den pareu furilor genanten Bachl,
 über das Bachl Isvoru Rinseu dieses Bachl durch passirend, laufet die
 granitz hinauf in gerader linie über Kurmatura Sidului, wosich die than-
 nene mit der Bachl waldung conjungirt, dann von hier quer durch die
 Walldung hinunter bis in dass Bachl Isvoru Sidasa genant, hier zessirt
 man dieses Bachl, steigt gerad hinauf auf den Fus des Berges Voiniagul
 an ende des Thalhen berges, wo sich die graniz mit der Thannen Wal-
 dung conjungirt, Von hier hinunter gehet zu der Isvoru Voinaschfzü
 mitschi, Welcher Bach aus den gebürgren Voiniagu entspringet, von
 hier schräg hinauf durch Koasta Voinikului, biesuf diesen Kurmatura,
 allwo der 22-te Adler stehet und kurmatura Voinagului genant wird. ||
 Von hier hinauf auf diesen ruken oder kulme über die spize, oder Vir-

ful Voinaschitzii, weither auf diese rüken oder kulme, über das gebürg No. 19. und spize oder Virfu Dialu Niegru, über den gipfel Purgisch auf diesen 1792 rüken oder kulme und Obirschia, von hier hinauf über die spize, oder Aug. 28. Virful al lui farkasch und über allauf diesen rüken oder kulme fort, bei den Felsen des gebürges Girgul vorbey, 10: Pietra Piskului genant wird, weithers gehet die graniz bis zum obirschia krigului, von hier gerad hinunter in Thall auf den Bach unter den gebürg Koasta kiinennenilor, Welcher Bach die graniz Scheidet, und führt zu dem Adler Groschilor No. 23. || Weiters auf die nehmlichen Flus hinunter befindet der Adler No 24, Gura a lui Jagob genant: || Von hier abermahle auf den nehmlichen Bach, auf den 25 Adler 10: Riul Vadului nachmehr füret. || Hier stürzet sich dieser Bach in den Fluss Alt. Die graniz hingegen nehmt über den Altfluss, den Fortgang folgender massen. || Von den Altfluss, gehet die granitz hinauf gegen Orient auf den Bach, Valia lui frate und Beständig hinauf bis zu dessen obirschie, oder aufspringung von da auf den rüken oder kulme bis zum Herange Sersi, und weiters schrög miffon durch koasta sersi, bies piatra Alba, von hier immer auf den Rüken oder kulme hinauf bies Pietra Sokului, alwo der 26-ten Adler Mogura genant steht. || Weiters auf den rüken hinauf, über Kika fedeschului, von hier immer auf den rüken bis Virfu tatarului alwo der 27-ten Adler tataru stehet. || Ferners von hier bis zur queka kimpiana gerad, von dieser quelle flüsst, die helfte nach Siebenbürgen und andere helfte an die Walachey von hier hinauf, über die spize oder Virfu kokoriksului, über den gipfel Lakustilor, alssdan hinauf immer auf den rüken, bis auf die spize oder Virfu Surului, von da gehet man hinunter bies zu dessen Obirschie so dan hinauf, auf den Wasserfall bis auf die spize Budistavului und immer auf dessen rüken bies auf die spize, oder Virful Galbinn, dan auf dessen rüken bies Valia Kalderii sodan steigt die graniz auf das gebürg fundu Boi, weiter auf den gipfel Virful Negojului, über die spize Lespezilor, welcher auch Paltina genant wird, als dan über den gipfel oder Virful kaprezii, gipfel Budi, und über das gebürg Szinetsana fagaraschului, dan Spize oder Virful Moldovanului, spize gebürge Veturu, oder Valia Ré, dan Vurfurile Vulturii, über zwey gipfel, oder Vurfurile Galeskul, über vier spize oder Vurful auf Kurmatura, und gipfel gebürgs Lahota, Von hier über rüken, Kurmatura, und gipfel des gebürgs zernije, dan über die spize Ludischu, auf dessen rüken gegen Mittag so dan hinunter nach den Wasserfall auf den rüken des gebürgs Boatila bies auf dessen Kurmatura Sadel hinunter neben den Laken. Weiters über gipfel Bratili hinauf über den gipfel und rüken Valia Vladului, über die spize Berivojeskului Mik und Mare

No. 19. über die spize Luczelor und Komis bies in kurmatura Lereskul wo der
 1792 28-ten Adler fontina Rontsi sich befindet. || Von hier über den gipfel
 Aug. 28. Lereskul, nnd immer auf dessen rüken hinauf bies Fasetn Kapri weither
 hinauf auf den rüken bis auf gipfel Tamoschnlui Mare über die spize
 Tamaschn Mik nnd über den gipfel Piatra alui Krai welcher Felsen anch
 Bats genant wird weither auf dessen rüken hinauf in der fläche Soaka,
 von hier wiederum hinauf auf den rüken geböhrgs Klobacsetn, so anch
 grópele genant wird, weither hinauf bies auf den gipfel galbini, dan auf
 bies auf den rüken Sirnje, über Rogoasa, nnd über die spize des ge-
 bährhrgs Predyal, bies in dessen Kurmatnra, oder Sadtl in der Terzbürger
 Straft, alwo der 29-ten Adler Terzbürg oder Bran stehet. Von hier die
 Strasse hinauf auf den Spize Riu Pisknl Suveli. || Dan hinunter über
 dessen Kurmatnra oder Sadtl beständig auf den Wasser fall, so dan über
 den gipfel Pisknlui Berlindoja knrmatnra oder Sadtl Padini ku Drumu
 über den gipfel grnjului lestnm. || Dan hinunter über dessen knrma-
 tura, oder Sadtl beständig auf den Wasser fall, so dan über den gipfel
 Pisknlui Berlindoja knrmatnra oder Sadtl Padini kn Drumn, über den
 gipfel grujnlui lestum, dessen rüken hinunter, über den Sadtl oder
 gura podini Lungi, wo ein Steinernes Kreütz des Iheon flantsa ober
 der lalen stehet, weithers hinauf über den rüken Padini Lungsi, über
 den rüken Moschojnlui hinauf über zwey Hügel, oder Kulme a lui Drnga
 dan Sadtl alni Scheremet Hügel Paicului, über Sadtl Padina Ursnlui,
 über den rüken Mundrulni pe plainl Oilor, weiters gehet auf den gipfel
 Suntutillie, nnd über die spize Petrilor Albe, gleich wie anch über zwey
 gipfel Petrilor Albe, ferners über die spize Dudelor Mits, auf den rüken
 und gipfel Dudelor Mari, welcher gegen obirschie, oder entsprungung des
 Baches Bretejn lieget, aber mochte über diesen rüken nnd gipfel des
 gebürgs Pietrilor Sztrunsi mari nnd Mits, weither auf den rüken ge-
 bührges Kolezilor über Sadtl, und entsprungung Baches Oroaba, auf den
 rüken des gebührges Stina Batrina über den Sadte Valii Domniï, auf
 dessen rüken Sadtl nnd Entsprungungflusses Ialomitza, über den gipfel
 Pietrii Omulni, Weither auf den rüken des gebührgs Muntele Moraru,
 welches sich mit der gebührge Bnkschoja von Siebenbürgen benahbart.
 Hier stürzet sich die Graniz hinunter auf den Satl morarulni von hier
 fanget an das gebürg Bajul nnd die graniz steigt auf dessen rüken und
 gipfel, wie anch dessen Sadtl, so Armasarn gennent wird, nnd wiederum
 auf dessen rüken bies in den Sadtl Kapatsina Porkului, von hier erhöht
 sich auf die spize Kapatsini porknlui, welche Praovitza wie anch Pre-
 deal gennent wird, dan gehet die graniz immer auf den rüken dessen
 gebührges über Pojana Vorban, nnd weithers auf den rüken, bies auf

den Vladez, von da in die Temescher Strasse, alwo den 30-ten Adler Predial genent, steht. || Weithers gehet die graniz über die Strasse des Temescher fusses quer hinauf auf den Wasserfall, auf den ruken gebürigs Poristok Szuszajul, auf dessen spize ruken und Sadtl, bies o-birschia oder entsprungung Szaroztemesch von hier auf den ruken des gebüriges Piatra über die weisen Pojana Sudestzului und immer auf dessen rüken hinauf über dessen spize, ober den Felsen piatra mare so dan berg ab gegen Mittag beständig auf dessen ruken bies auf den Sadtl Pareu Roschu oder Verespatak, von hier über den ruken des gebürigs Laku Roschu, über dessen spize, dan über den gipfel des gebüriges Fusku, so sich mit dem gebürig Muschitza gegen Orient an der spize sich conjungirt, dessen Sonnseitlige Lehen den Siebenbürger Inwohner Paltina zu nenen flegen, weithers auf den rüken besagten Muschizi hinunter auf den Sadtl Predialuzo bey der entsprungung der Doftana über den gipfel Ladoseöveni, über den Sadtl des gebüriges Urtalu, über spize wie auch dessen ruken und über den Sadtl oder Kurmatura Csora, dan über dessen spize über den Sadtl Lanoga a lui Martin, über den gipfel des gebüriges Zanoga Mortului, dan über den Sadtl Valia niagra, über dessen gipfel und Sadtl, über dessen Sonuseithlige lehen von Siebenbürgen, so Pitsoru Kapri genenet wird, dan auf den Fluss des Wasser falles auf das gebührg Bobu mare, welches die Siebenbürger, Pitsorele Kaprilor nennen, ferners auf den ruken des gebürigs Bobu mik so sich mit dem Siebenbürgischen gebürig Muntele Kailor vereyniget, dan über den Sadtl des gebüriges Babesti über dessen spize und ruken mit der waldung so sich wiederum mit dem gebürige Muntele Kailor vereiniget, dan über Sadtl oder Kurmatura mit zwey aufgeworfenen haufen oder Morile, über den ruken des gebüriges Bratoesa Pietrosu, über dessen spize, dieses gebürig vereiniget, sich auf per Spize des Seibenbürgischen gebüriges Zanoga Bratoesa, auf den ruken des gebüriges Figei, über dessen Spize, so sich mit den gebürig Csukasch und Koleszu Naeti, auf siebenbürgischer seite conjungirt, über den rüken des gebüriges Kurroschu, oder Kuru pamuntului, über diesen spize, welches die Siebenbürger Pivoschka nennen. Weithers über den gipfel des gebüriges Stinalor Valia, und dessen rüken, so sich auf der spize mit den gebürige Laptelui vereiniget, welches Siebenbürgischer seits Kekko genenet wird, und auch über diesen Sadtl. Von hier steigt die graniz hinauf auf den ruken mit der Waldung oder Kulme ku padure Bokirnje. Dieses stehet auf dass siebenbürgische gebührg Tataru mik, oder Kistatar bies in die Bosaue landstrassen und Otaschu gennent wird, wo der Adler Kinay Telo oder Virful alui Krai No, 31; existirt. || Von hier laufet die gra-

No. 19.
1792
Aug. 28.

No. 19. niz auf den ruken, und über die spize Tataru Mare, so die Siebenbürger Tataruscha oder Kistatar nennen, weithers auf dessen ruken, welches Siebenbürgeseits Dialu Bik heissen, von hier immer auf dessen ruken, bis auf den Sadtl oder Kurmatura Krazna so dan auf den Bach Kratza hinunter bies in den Fluss Boza, so gura Kratzni nahmen führet. Von hier auf den Bozauer flus hinunter bies zum Felsen la Kieje oder Schlüssel. Hier wird von den Fluss Boza abgewichen, und steigt die graniz hinauf gegen Orient auf Dialu Kieie allwo der N-ro 32 stehet, und den Nahmen Szent Lasslo Kirai Keie oder Szwiata huj lasslo Kraj Piatra Führet. || Von hier immer hinauf auf den rüken des obbesagten Dialu Kiei, weither über zwey wesen, die Kis und Nagybola gennenet werden, ferner laufet die graniz hinunter auf den Virfu pojana ku Piatra, Kurmatura Szurdukului, welche Heroduku und Surduka nahmen führen. Weithers gehet die graniz auf den Szerduker Bachs hinunter bies an die ende oder schweif des gebühriges Hoscu Havas fark gennenet wird, hier bleibet der Bach Boczka und das Bachel, so von den Adler Hossu Havas fark herunterfließt rechts in der Wallahey, und steigt die graniz auf den zweyten ruken, oder kulme des gebühriges Haszani-schele, oder Hossu Havas weithers hinauf gehet auch über dessen Sadtl, oder kurmatura. So dan steigt wiederum auf den ruken, oder Mutje bies an den Adler Hoscu Havas fark oder muntie Piskului Haschasch N-ro 33-to. || Von hier ferners über des Hoszu Havas sonnseithige lehn in schröger linie, über den Sadtl Petakului, über den Bach Petak, quer überscheidet den ruken des gebühriges Hosu Kőz, und gehet in den Bach gura Temeschului, wo sich in den Bach Busculiza, oder Kisboczka stürzt von hier auf den Bach Temeschoju hinauf bies auf dessen Entspringung oder obirschie, dan auf den Sadtl Baleskului, wo der 24-te Adler Boroskaju stehet. || Von hier weither etwas links gegen Mitternacht bies auf die spize des gebühriges Baleskul, von hier hinunter auf den Bach Csulifanos bies in den Bach Buszka oi oder Olar Baczka, dan von hier auf besagten Bach hinauf bies auf gura Isvorului, so aus den gebührig Ginegiouvul hinunter fließet, auf diesen Bach langst, den auf Siebenbürgische Seite fallenden gebührige Magyaros auf den Bachel bies auf Sadtl des gebühriges Gynegyului, so auf den Wallachischen Seite ganz fallet, von hier auf den ruken des gebühriges Gorul bies auf dessen untersten Abhang, wo selbst der Adler Gorul Patak Nr. 35 stehet, und das Triplex confinium zwiesen Siebenbürgen Wallachei und Moldau existirt. || Nach dem sich nun die ganze graniz auf obbeschriebene Arth, nachden Allerhöchsten Willens meynung Beyder Höchen Hoffe, so wie sie in Jahr 1788, das ist nach Türkischer Zeitrechnung 1202, be-

standen getreulich vorgefunden hat, so sind zu mehrern Bekräftigung No. 19.
zwey gleich Lauthenden Reambulations Instrumenten verfasst, und von 1792
uns beiderseithig bevollmächtigten Commissarien unterschrieben, besiegelt Aug 28.
und ausgewechselt worden. So geschrieben zu Fokshan, den 28 Au-
gusti 1792.

(L. S.) Stojanich,
obrist Lieutenant und Kays:
Königl: bevollmächtigte Commissair.

(L. S.) Kallyiani,
hauptmann Kays: Königl: mit
Comissair.

No. 20.—Instrumentul de reambulare a fruntariii dintre
Moldova și Transilvania de la Folticenii din 14
Noemvrie 1792.

Gräntz Reambulations Instrument!

Zwischen dem Gross-fürstenthum Siebenbürgen und der Moldau!

Da Vermög unterfertigten Systoffer friedens Tractat nach türkischer No. 20.
Zeit-Rechnung den 3-ten des Monaths Zilhidsch-Ische 1205 oder Neuen 1792
Still von 4 Augusti 1791, von der Erlauchten Hohen Pforten, und dem Noem. 14.
Allerdurchlauchten Kays: Konigl: Hoff, die Gräntze zwischen dem Gross-
fürstenthum Siebenbürgen, und der Moldau zu Reambuliren beschlossen
worden, so sind von der Hohen ottomanischen Pforten, der Szabiká
Málje Teszkereceszi Száádétlu Hádsi Abdula Efendi, und der Chászá Mi-
már Hálefászi Izellu Hádsi Achmet Nurrtáh Efendi und wir Endesge-
fertigte von Kays: Konig: Wiener Hoff, als Bevollmächtigte Beyder Ho-
hen Höffen ernant worden, und haben wir nach ottomanischer Zeit-
Rechnung den 10-ten des Monaths Muchárem 1207, oder Neuen Still
an 29-n Augusti 1792, den anfang der Reambulation Beym Triplex-
Confinium gemacht, alwo der ursprung des Gor-Bachs, und der Zusam-
menhang der Beyden Gebürgsfüssen Gyürgyn und Gor die dreifache
Gräntze zwischen Siebenbürgen, Wallachey und der Moldau ausmachet;
und von obbenanten ursprung gehet die Gräntze dem Gor Bach hinun-
ter bis wo dieser Bach in die zábolá Putna einfällt, wo sich die 35-te
Gräntz-Adlers-Taffel Gor genant befündet! || 2). Von obiger gräntz taf-
fel macht der zábola Putna Bach aufwärts lincks bis zu seinen ursprung
die gräntze; Von dem ursprung der zabola Putna gehet die gräntz Linie
quer über den Rucken des Haray oldola, Wallachisch Fácze Here-oje
genant, in grader Linie bis an den ursprung der Vrántsa Putna. In die-

No 20. ser Linie zwischen Beyden Urspringen befündet sich die 36-te Gräntz-
 1792 Adlers-taffel, welche Haray oldolla genant wird! || 3). Von den Ur-
 Noem. 14 sprung der Vrántsa-Putna sohin erstreckt sich die Gräntze Abwärts in
 diesen Bach bis dahin, wo der Bach Szároz-Patak, oder Wallachisch
 Meruluj in die Vrántsa Putna einfließet, alwo sich abermahlen an einen
 fuss-Steig, der in die Moldau nach dem Dorff Koza führet, auf einen
 Wiesenfleck, oder Pojáne eine Gräntz-Adlers-Taffel Vrántsa Putna, oder
 Wallachisch Messtáha unter den N-ro 37 genant Befündet. || 4). Von
 dieser ersagten Gräntz-taffel nimmt der flus Vrántsa-Puțna seinen wei-
 teren Lauf rechts in die Moldau, und dienet nicht mehr zur Gräntz-
 scheidung an sondern nimmt die Gräntz Linie ferners Lincks gegen Norden
 ihren Gang, über den Gүpfel und Rucken des steillen Berges Messtákéte
 Šo Bértz, oder Wallachisch Pitsoru-Sseri, Vále-Lipse oder Wallachisch
 Perou-Páltinis, Jáhoros Bertz, oder Wallachisch Páltinisch Harang Bértz,
 und gehet bis in den Bach Lipse, wo selbst aus dem Berg Kalabuts, oder
 Walachisch Klébnk eine Quelle, oder Bachel einfließet; diese Bachel ma-
 chet die Gräntz-scheidung bis auf den Kalabuts, Walachisch Klébuk auf-
 wärts in beständig dicken Buchen und zum Theil mit Tannen vermischten
 Waldungen, alwo sich mehrmahlen eine Gräntz-Adlers-taffel unter den
 Namen Kalabuts N-ro 38 befündet! || 5). Von diesen mehr Bemerkten
 Berg Kalabuts, oder Klébuk, gehet die Gräntze gegen Norden grad in
 einen Wasser-Riess, die von diesen Berg entspringt, und durchschneidet
 die Válc-Káson, dann gehet die Linie in den aus-riess. oder Wallachisch
 Skurssurá aufwärts bis zu dem Berg-Rucken, und Hügel Dobočka-Fenye,
 oder Wallachisch Karatté genant, bis zum fuss des Berges Fejér Viz oder
 Runku-Alb, welcher bis an den Ojtos-fluss anstosset, alwo sich gleicher
 gestalten über diesen fluss Ojtos eine Gräntz-Adlers-Taffel, Nahmens
 Hindopatak, oder Wallachisch Csernike, unter den N-ro 39 Befündet! ||
 6). Von dieser Gräntz-Taffel formiret die Gräntz den Bach Hindopatak
 bis zum einfluss des Csernike-Patak, sodann diesen Bach aufwärts bis zu
 dessen ursprung, welche beyde Bäche unter einen Nahmen Csernike bey
 denen Moldaner erscheinen, aus diesen Bach ein in verschiedenen Gri-
 mungen bey zwey Stunden Lang daurenden fluss-Steig in einer Hoch-
 stämmigen Buchen Waldung über den Berg Rucken Csernike, oder Bey
 die Moldauer auch der fuss des Kis-Havas genant wird, alwo sich die
 Gräntz-Adlers-taffel N-ro 40 Csernike benant, befündet! 7). Von dieser
 Gräntz taffel laufet die Gräntze fort Rechts, in dass so genante Bachel
 Perou Pesskár, und gehet in diesen hinunter bis zu den Einfluss in
 Szalonz-Patak, oder Wallachisch Szlenik, abermahlen in diesen hinunter
 bis wo der Ketskés-Patak in Szlenik einfallet, sohin diesen Ketskés-

Patak, weiters hinauf bis unter den abhang des Berg Ketskés, Von hier ziehet sich die Gräntz über den Berg-Rucken des Ketskés dessen Bach Lincks lassend, ; bis an den abhang, des Bergs Nagy-Sándor, od. Wallachisch Sándru Mare hievon weiter auf den Berg-Rucken bis zum Gүpfel des Kis-Sándor, oder Sándru Mik, und gehet abermahlen auf den Berg-Rucken bis Szél-Kapu, oder Wallachisch Porte de Vent ; Von hier ferners bis auf den Gүpfel des Kis-Nemere, oder Nemere-Mik, und von da auf den zusammenhang des Kis, und Nagy-Nemere, alwo die 41-te Gräntz-Adlers-taffel Nemere, auch sonsten Széllkapu genant, stehet ! || 8). Von hier gehet die Gräntze über den Berg-Gүpfel des Nagy-Nemere, und laufet auf den abhang desselben bis zum zusammenhang des erst gedachten Nagy-Nemere, und Nemere-Fark-Havas, alwo sich abermahlen eine Gräntz-Adlers-taffel unter N-ro 42 Nemere-Fark-Havas genant, befündet. || 9). Ferners Traversiret von diesen Adler die Gräntze in dem Bach Kis-Ketskés sonsten auch Nemere Bach, Wallachisch und ungarisch Benamset, in diesen hinunter bis in den Einfluss, des Bardotz Patak, oder Wallachisch Berzentze, an diesen hinunter bis zum Uz Patak, und von da diesen Bach hinauf bis gradt gegen über dem Berg fuss Magyaros Sorka, oder Wallachisch Pitsoru-Öprezeskul zum so genanten Kö-kert, od. Wallachisch Gárdu de Piátrá, alwo unter diesen Nahmen die 43: Gräntz-Adlerstaffel stehet ! || 10). Hievon gehet die Gräntze Lincks über Magyaros-Sorka, oder Wallachisch Pe Pitsoru Oberzeskul, am Berg hinauf, bis wo sich die alda befündliche Fuss-Steige kreutzen von welchen einer auf dass Moldauische Gebürg Lápos, der andere auf das Siebürger Gebürg Magyaros, bis unter den Gүpfel desselben fort laufet, und von hier formiret die Gräntze der aus dem Magyaros entspringende kleine Bachel bis zu dessen einfluss in Csobános Patak und an diesen hinauf bis zur Mündung des kleinen Bachel Kerunte, genant. Von diesen Punckt, wo erst genantes Bachel in Csobános-Patak einfällt, gehet die Gräntze Lincks an abhang des Solyomtárs an einen kleinen Bachel, (welches unter der anhöhe des Solyomtárs entspringet) hinauf, alwo sich auf den gүpfel des Gebürgs Solyomtárs, unter eben diesen Nahmen die 44-te Gräntz-Adlers-taffel befündet. || 11). Von hier laufet die Gräntze in dem Bach Pritske, welchen die Moldauer Solyomtár Patak nehen, diesen hinunter bis zu den Einfluss in die Szulcza und an der Szulcza hinauf bis an die Mündung des Bachs Aga-Piaze, an diesen Bach ferners hinauf bis auf den Gүpfel von Kerek-Bük, alwo sich auch ein altes Moldauisches Ochsen-Kopf zeichen in einen Baum befündet, von diesen Gүpfel hinunter bis an dem Bach Csüges, schneidet diesen der quer, als dann über die Pojáne alui Stán, neben den Brun,

- No. 20. 1792
Noem. 14. welchen die Siebenbürger auch die Pojáná-Kotumbá nennen, von hier schneidet die Gräntze einen Bergsabhäng, welchen die Moldauer Fáygyétu-Alb, die Siebenbürger Fejér-Büh nennen, und dann wieder quer über den abhäng des Gebürgs Apa-Havas, wo eine Huth-Weiden ist, und abermahlen, weiter auf den Berg-Rucken Eget-Mezö, oder Wallachisch Pojáná Arss, bis Arsiczá-Popoi, nach diesen auf den Berg-Rucken Aldamás-Mezö, neben den Verhack, bis Aldamás Sorka, und von da weiters auf diesen Rucken längst denen Palisaden bis zum äussersten Thor des Gymes-Passes alwo die 45-te Gräntz-Adlers-Taffel am Ende der Brucken gegen der Moldau stehet. || 12). Von diesen Adler gehet die Gräntze Lincks nach der Länge der Laufenden Schantz, bis an den Tatos fluss schneidet denselben der quer, und gehet grad in die Mündung des Bachs Csudamirul und laufet so dann diesen Bach hinauf bis wo selber entspringt, von dieser Quelle schneidet die Gräntze den Berg-Rucken des Gebürgs Csudámir der quer, gehet auf den Rucken etwas hinauf, abermahl hinunter bis wo sich der Fuss-Steig kreuzet, welcher auf den Csudamir Berg-Rucken gehet, traversiret sodann an der Berg-Lehne zwischen den Csudamir, und Tar-Havas, steigt hinauf auf den Berg-Rucken Tar-Havas, wo sohin die Gräntze beständig auf diesen Berg-Rucken fortlaufet, bis zum Güpfel des Gebürgs, alwo sich die 46-te Gräntz-Adlers-taffel Grindus befündet. || 13). Von hier gehet die Gräntze auf den Berg-Rucken Tar-Havas, bis zu dessen Güpfel, alwo Rechts ein Fuss desselben gegen der Moldau, und Lincks ein Fuss gegen Siebenbürgen sich ziehet. Von dem Mittel Punckt dieser Beyden Füssen fallet die gräntze grad hinunter in dem Bach Tarkucza, schneidet denselben der quer, und steigt auf den Fuss des Berges, Tarkucza, über die Pojáné Nahmens, Arsiczá-Tarkuczi, und gehet weiters hinunter über das kleine Bachel Bálványos und sohin aufwärts über die Berghs-Lehne des Gebürgs Bálványos, bis zu den Gebürg Melleg-Havas, alwo unter diesen Nahmen die 47-te Gräntz-Adlers-taffel sich befündet. || 14). Von dieser Letzt berührten Taffel nehmet die Gräntze weiters ihren Lauf Lincks auf den Berg-Rucken des Fusses Melleg-Havas bis ins Thall hinunter, schneidet den Bach Brátos der quer, und steigt sohin auf den Berg-Rucken des Fusses Roska-Keresst bis zur Pojáné dieses Nahmens oder Wallachisch Krutsa-Rosi. Von dieser Pojáné steigt die Gräntze als dann bis zum nächst Liegenden Güpfel des Toroglás, welchen die Moldauer La Bour nennen. Von diesen Güpfel gehet ferners die Gräntze hinunter auf den mittleren Fuss des Berges gegen Siebenbürgen, und schneidet den Bach Ecze-Patak oder Wallachish Peroul-Acze der quer, und steigt sodann auf einen Hügl, von da hinunter zwischen Beyden quellen des

Ecze Bachs so zwischen den Siebenbürger Gebürg Hossu-Havas, oder Wallachisch Muntile-Lung, und den Moldaner-Gebürg Flora laufet, den Ursprung des Baches Iványos, Lincks lassend, die Gräntze steigt alsdann über den Zusammenhang des Flora, und Fuhdu-Iványos, und von da bis zum Ursprung des Tykos-Patak. Dann macht dieser Bach die Gräntze bis selber in den Fluss Békás einfällt, ferners an Békás fluss hinauf bis zur Mündung des Küssürüköpatak, oder Wallachisch Pissirig, alwo unter diesen Nahmen die 48-te Gräntz-Adler-Taffel sich befündet. || 15). Von dieser Taffel gehet mehr erwehte Gräntze in dem Bach Küstürüköpatak hinauf bis zu dessen Quelle, welche, von einen Fuss des Gebürgs Káprá so auch Wallachisch Fezetsélu Kápri heist, entspringet, von da gehet diese weiters auf den Rucken des Fusses Pitsoru-Fezetsétului und fällt in dem Bach Bistrá der Mündung des Bachs Peroul-Frenturi, grad gegenüber, und laufet sodann am Bisstrá-Bach hinauf bis an die Mündung des Bachs Bistrucz, läst diesen Rechts, und steigt Lincks auf den Rücken des Fusses Csitsiri, bis auf die Kurmetura Pentikului, alwo unter diesen Nahmen die 49-te Gräntz-Adlers-Taffel sich befündet. || 16). Von erst besagter Taffel gehet abermahl die Gräntze von den Ursprung des Bachs Péntek in demselben hinunter bis zu dessen Einfluss in dem Bach Kis-Besstereze Wallachisch Bisstritsare, und sodann an diese hinauf bis wo der Kis-Fenyös patak oder Wallachisch Peroul-Pressékáruluj in die Kis-Besstereze einfällt, von da etwas hinauf bis an die Mündung erst gedachten Kis-Fenyöspatak alwo unter eben diesen Nahmen die 50-te Gräntz-Adlers-Taffel stehet. || 17). Von hier laufet abermahlen die Gräntze in Bach Kis-Fenyöspatak, oder Wallachisch Peroul-Pressékáruluj hinauf, bis zu dessen Ursprung, und von da steigt diese auf den Güpfel des Kis-Fenyös-Teteje, Wallachisch Petrelle-Rosi, von hier sohin gehet die Gräntze beständig auf den Fuss-Steig welcher auf den Berg-Rucken gegen Albi neben der Pojâne Prelunka-Urssuluj, vorbey gehet, bis wo zwischen Ende des Gebürgs Albi und Czibles-Mik die Gräntz-Adlers-Taffel Obsina-Albilos genant, 51-te N-ro sich befündet. || 18). Von dieser Taffel gehet die Gräntze weiters auf den Güpfel des Czibles-Mik, und von da Lincks hinunter auf den Zusammenhang zwischen Czibles-Mik, und Czibles-Mare, oberhalb der Quelle des Bachs Kis-Gelenczés oder Wallachisch Krisstisoru und laufet in diesen Bach hinunter bis selber in dem Bach Kis-Fekete Viz Wallachisch Nyágrá-Ssekújásska einfällt, und sodann an diesen erst gedachten Bach etwas Lincks hinauf, bis zum Veres Borsék, Wallachisch Fentina Vinuluj, alwo unter diesen Nahmen die 52-te Gräntz-Adlers-Taffel sich befündet. 19). Die Gräntze gehet von dieser Taffel am Bach Kis-Fekete Viz, oder Wallachisch Nyágrá-Szeku-

No. 20. 1792
Noem. 14. jásska, hinauf bis zur Mündung des Bachs Drágojásse, alwo sich abermahlen eine Gräntz-Adlers-Taffel No. 53 unter diesen Nahmen befündet! || Allhier verlässt die Gräntze den Bach Kis-Fekete-Viz, und nimmt ihren weiteren Lauf in dem Bach Drágojásse aufwärts bis zur Mündung des Bachs Peltinis, und an diesen Bach Peltinis, hinauf, bis zu dessen Quelle, welche die Moldauer Apá lui zobán, nennen, von dieser Quelle steigt ferner die Gräntze auf den Zusammenhang der Gebürgen Peltinis und Diálu-Drágujássí, welcher Zusammenhang Prisslop heist, wo eine kleine Pojáne ist. Von hier gehet die Gräntze auf den Bergabhang des Gebürgs Diálu-Drágujássí beständig auf den alda befündlichen Fuss-Steig fort, bis wo der oft erwelnte Diálu Dragujássí mit einen Fuss des Gebürgs Kelimán, welcher Fuss Butsinis heist, zusammenstost, schneidet diesen der quer, und fallet oberhalb der Quelle des Bachs Butsinis ein, und von hier ziehet die Gräntze am abhang des Gebürgs Kelimán in einen Wasser-Riess bis zu einen alda befindlichen Felsen, diesen Lincks Lassendt, gehet alsdann die Gräntze weiters Beständig in den alda befündlichen Fuss-Steig bis zum Gebürgs-Fuss Csere-Bük und auf den Rucken dieses Fusses hinunter bis in den Bach Nagy-Fekete, Wallachisch Nyágrá Sáruluj, alwo der Bach Hájta, in dem Bach Nyágrá Sáruluj einfällt, sodann am Bach Hájta hinauf bis zur Mündung des Bachs Szkáfa als dann in diesen Bach abermahl hinauf bis zur Mündung des Bachs Teituri, und an diesen kleinen Bachel bis zum Bachel, und Ursprung Pietrille Rose aufwärts, welche dreyletzt benante Bachel bey denen Siebenbürger unter einen Nahmen Siráde genant werden, und von da auf den Rucken des Gebürgs Fuss bis zu denen Felsen Petrille-Rose, alwo die 54-te Gräntz-Adlers-Taffel unter diesen Nahmen genant sich befundet. || Allhier ist das Triplex-Confinium, von Siebenbürgen, Bucovina, und der Moldau; Wo die Gräntz Reambulation von Gross-Fürstenthum Siebenbürgen, und der Moldau von der bevollmächtigten Demarcations-Commission beschlossen wird, und mit unsern eigenen Unterschieft und Petschaft bestättigen. || Sig: Fultitsén nach ottomanischer Zeitrechnung den 29-ten Rebiüevel 1207 oder Neuen-Still den 14-ten November 1792.

Wzl^c von Thurnfeld m. p.
Major.
Kays: Königl: Bevollmächtigter.

Ernestus v. Aumer m. p.
Hauptmann.
Kays: Königl. Commissair.

IV.
TRACTATELE
DINTRE
TURCIA SI RUSIA.

No. 21. — Tractatul de pace de la Prut, din 21 Iulie 1711

Traité de Paix entre Sa Majesté Czarienne Pierre Alexiowitz et Achmet Han Sultan des Turcs, par lequel la Forteresse d'Azof doit estre rendue a la Porte Ottomane, avec demolition de quelques autres Places et Forts. Fait au Camp des Turcs près de la Riviere de Pruth le 6 de la Lune Gemaiel-Achir l'an de l'Hegire 1123 et le 21. Juillet 1711. [Sur une Copie envoyée de Constantinople par un Ministre public.]

No. 21.
1711
Iulie 21.

La raison de cet Ecrit auquel on doit ajoûter foi est: Que par la Grâce de Dieu, la Victorieuse Armée Musulmanne, ayant étroitement resserré le Czar de Moscovie avec toute son Armée dans le voisinage de la Rivière de Pruth, il a lui-même demandé la Paix, et sur ses Instances, les Traitez et Articles ont été reglez et accordez en la manière, qui suit. || 1. Qu'il rendra la Forteresse d'Azoph avec son Territoire et ses dépendances, dans le même état où elle étoit quand il la prit. || 2. Que Faiganrock, Kamenki, et le nouveau Fort, construit sur la Rivière de Saman, seront entièrement démolis, sans que jamais on puisse faire bâtir d'autres Forts au même lieu; et que le Canon avec les Munitions du Fort Kamenki, seront laissez à la sublime Porte. || 3. Que le Czar ne se mêlera plus des Polonois ni des Cosaques, qui dependent d'eux; et qu'on apelle Barabasci et Potcati, non plus que de ceux qui dependent du très heureux Han-Doulet-Gherai, mais qu'il les laissera sur l'ancien pied et qu'il retirera toutes ses forces de leur País. || 4. Que les Marchands pourront venir avec leurs Marchandises sous la Domination bien gardée; mais que perssonne ne pourra résider à la Haute Porte en qualité d'Ambassadeur. || 5. Que tous les Musulmans qui ont

No. 21. été faits Prisonniers, ou Esclaves par les Moscovites, avant ou pendant
 1711 cette Guerre, seront remis en liberté. || 6. Que le roi de Suède s'étant
 Iulie 21. rangé sous les Ailes de la puissante Protection de la Haute, aura un
 libre et sûr passage pour s'en retourner, sans pouvoir y être empêché,
 ou retenu en aucune manière par les Moscovites; et que la Paix se fasse
 entr'eux, s'ils sont inclinez à la faire, et s'ils peuvent s'entendre entr'-
 eux. || 7. Et à l'avenir il ne sera fait aucun tort ou dommage par la
 Porte aux Moscovites, comme pareillement ceux-ci n'en feront point aux
 Sujets et dépendans de la Haute Porte.

La Bonté Royale et infinie de mon très Puissant et Gracieux Seigneur et Empereur est suppliée qu'illui plaise de ratifier les susdits Articles; et d'oublier la précédente mauvaise conduite du Czar. || C'est en la manière ci-dessus exprimeé, qu'en vertu du Plein-Pouvoir, qui m'en a été donné, j'ai fait la Paix avec lui, et lui en ai consigné l'Instrument. Nous conviendrons aussi des Otages, qui seront donnez par le Czar, pour l'accomplissement des Articles, qu'il contient. Pareillement les Traitez de Paix appellez Temeruki seront échangez de part et d'autre; et ensuite l'Armee du Czar pourra s'en aller librement en son Païs, par le plus court chemin; sans qu'il lui soit fait aucun empêchement par l'Armée Victorieuse, in par les Tartares, ni par d'autres. Tous les Articles ci-dessus seront exécutez, et la Capitulation échangée des deux côtez; ensuite de quoi, et après que tout aura été à éfet, nous donnerons congé aux deux Otages, qui se trouvent présentement dans l'Armée Victorieuse, savoir le Renommé entre les Grands de la Nation du Messie le Chancelier Privé, Baron Pierre Schaphirof, et le Petit-fils de Czeremet Mihel de Boriz, desquels la fin soit heureuse; et nous leur permettrons aussi-tôt de retourner en leur Païs. || En foi de quoi, le présent Instrument a été signé au susdit Camp le 6 de la Lune Semaiel-Achir de l'an 1123; ou le 21, de Iuillet 1711.

Autre Copie du même Traité signée des seuls Ministres de Sa Majeste Czarienne. Au camp, le 12. Juillet, vieux stile 1711. [Sur une Copie qu'on dit avoir été communiquée a Leurs Hautes Puissances les Seigneurs Etats Generaux des Provinces-Unies par l'Ambassadeur de Sa Majesté Czarienne.]

Divina favente gratiâ Serenissimi ac Potentissimi Magni Domini Czari et Magni Ducis Petri Alexiowitz totius Russiae Autocratoris nos infra scripti nominati Plenipotentiarii hisce notum facimus. Noscum Serenissimi ac Potentissimi Domini Sultani Achmetis Chami Illustrissimo Magno Vizirio Machmete Passia, post exortum inter utriusque Im-

periuin Bellum, sequentem de aeterna pace Tractatum conclusisse. || No. 21.
 1. Postquam Pax inter Czaream Majestatem, et Sultaneam Majestatem
 1711
 Iulie 21.
 quae jam antea intercessit rupta esset, utriusque Exercitus etiam jam
 manu conseruissent, ulteriorem et omnimodam tanti humani sanguinis
 effusionem praevertendi animo, de restauranda pace consilium initum
 aeternumque duratura Pax sequentibus sub conditionibus inita fuit et
 conclusa. Utpote restituantur Turcis occupatae ab illis Urbes, et noviter
 extractae interum destruantur; utraque ex parte vacuae relinquuntur;
 tormenta omnia et res tormentaria commeatusque Bellici, et alia ex illis
 abducta Czareae Majestati permaneant, exceptis in Camemnon Tolin
 existentibus tormentis, quae Turcis tradantur. || 2. Utrique Parti Po-
 lonorum rebus se se immiscere vel illorum Subditos et Terras sibi
 arrogare non sit liberum. || 3. Mercatores tam Czareae Majestatis Sub-
 diti in Imperium Turcicum quam Sultanae Majestatis in Imperium Ru-
 thenicum iter facere, redire et Commercia agere, omni libertate gau-
 deant. || 4. Quia Rex Sueciae protectioni Sultanae Majestatis se com-
 misit, idcirco Czarea Majestas, Sultanae Majestatis amicitiae gratia, se
 illi liberum securumque reditum et transitum in ipsius terras concessu-
 ram promittit, et, si invicem convenire passunt, Pacem cum illo initu-
 ram. || 5. Utriusque Partis tam Russicae quam Turcicae Subditis in
 posterum damnum vel detrimentum aliquod a nemine inferatur. || 6. Vi-
 gore Tractatus hujus omnia antecedenter commissa acta hostilia obli-
 vioni tradantur; et facta Exemplarium permutatione (ad quem Actum
 nos sufficienti Plenipotencia instructi sumus) utriusque Partis Exercitus
 recedant neque in itinere alter alteri impedimentum afferat vel dam-
 num. || 7. Captivi Turci quotquot illorum in Imperio Czareae Majestatis
 et praesenter hic in Castris reperiuntur libertate donabuntur; similiter ex
 parte Sultanae Majestatis omnes post ruptam Pacem in captivitatem
 abducti Subditi Rutheni dimittentur et pristina libertate gaudebunt. In
 quorum fidem nos hunc Tractatum propriis manibus subscripsimus, Si-
 gilloque notavimus, et cum Illustrissimo Magno Vizirio Exemplaria per-
 mutavimus.

Datum in Castris Turcicis, stilo veteri die 12 Iulii 1711.

Imperii Vice-Cancellarius
 Baro Petrus Schaffirouw.

Generalis Major Comes
 Michel Scheremetouw

No. 22.—Tractatul de la Constantinopol, din 16 Noemvrie 1720.

No. 22.
1720
Noem. 16.

Essendo che la Pace ed Amicitia che già era stata stabilita trà la Fulgida e Sempre Stabile Porta, e Sua Maestà il Czarò di Russia con termine di trenta anni coll' intervento d'alcuni accidenti fù stata cambiata in hostilità ed inimicitia nella ripa del fiume Bruth con fuoco d'hostilità, che vomitava delle fiamme, e dichiaratosi lo consenso e lo destino divino Sua Maestà Czarina inclinandosi alla pace e parimente la Fulgida Porta concordandosi alla medema nel medemo luogo alli 6 della luna Semasiel Ahir dell' anno 1123. essendo accordati sopra il fondamento della pace certi punti e condizioni con stabilità e fermeza furono stati consegnati e ricevuti vicendevolmente, d'ambe le parti li instrumenti della sodetta pace. Ella poiche nell' essecuzione e coltivazione d'alcuni punti scorgendosi dalla parte di Sua Maestà Czarina qualche trascuragine, aveva cagionate delle confusioni alla detta pace, in tempo che la fulgida Porta S'accomodava ai nuovi apprestamenti di guerra, Sua Maestà Czarina havendole fatte l'occasioni le quali s'opponavano alla confermazione della pace con la coltivazione di tutti gl'articoli in essa specificati per mezzo dé mediazioni alli 10. della luna Rebbiul ewwel dell' anno 1124 in tempo di Jusuff Bassa all'ora Supremo Veziro havutasi la conferenza nella quale fù stato stabilito e racordato sopra sette articoli e doppo consegnati e ricevuti d'ambe le parti gl'instrumenti della pace, Sua Maestà Czarina non havendo coltivate le condizioni con menar fuori dalla Polonia le Sue truppe conform'era stato specificato in uno delle sette punti preaccennati fù stato fatto un altro movimento di campo e la Fulgida Porta transportata da Constantinopoli in Adrianopoli, ove fatte le provisioni delle milizie, e già essendo in procinto di camino, Sua Maestà Czarina mostrandosi di nuovo stabile nell' amicitia e nella coltivazione perfetta di tutte le condizioni della beata pace di nuovo in Adrianopoli nel tempo del difunto Aly Bassa allora Supremo Vezirio, havutasi la conferenza più delle volte trà li Ministri Plenipotenziarii d'ambe le parto furono stati accordati sopra lo fondamento della pace alcuni punti ch'erani stati specificati nell' instrumento formato in tempo di Iusuff Bassa, non occorrendo di cambiarli restorono nello suo stato, alcuni essendosi aggiunti ed inseriti, altri annichilati, fù stata conchiusa la beata pace nella più bella forma coll'accrescimento di quatro nuovi punti, ed in somma furono stati compiti 11. articoli contermini di 25. anni cominciando dall'anno 1125. e con questi belli modi la sudetta pace fù stata terminata e ridotta ad una forma regolata ed approbata, e venute dalla parte

di Sua Maestà Czarina le lettere di Ratificazione in conformità dell'istromento d'ambe le parti consegnati e ricevuti fù fatta compitamente d'ambe le parti l'essecuzione di tutte le condizioni stese e specificate negl' Imperiali Capitolazioni. Ora accioche la sudetta pace e stretta amicizia, che fiorisce fermamente trà la Fulgida Porta e Sua Maestà Czarina, sia custodita e sinceramente coltivata, essendo venuto qui dalla Fulgida Porta in segno dell'amicitia Aulico Consigliere ed Inviato Straordinario di Sua Maestà, che presentemente come hospite dimora presso la Fulgida Porta, Alessio Dazzoff, in vigore della comissione datagli, rappresentando piu delle volte l'intenzione di Sua Maestà Czarina per la confermazione in stabilimento della beata pace e ferma amicizia, ed informato preceamente com' anche la Fulgida Porta respira alla corroborazione ed osservazione della pace ed amicizia con somma fermeza. || Poiche la pace ed amicizia e la ferma benevolenza s'osserva e si custodisce d'ambe le parti honoratamente in cosi bella maniera essendosi stabilita per dover durar in perpetuo, e durarà coll'aggiuto di Dio mentre sarà custodita ed osservata da qualsisia accidente contrario, ed impedimento, v'è da formarsi d'ambe le parti perpetuamente un'eterna quiete riposo e sicurtà eli sudditi communi conforme che desideravano, hanno ottenuta la loro libertà e sicura tranquillità come salvi d'ogni sorte d'accidenti, essendosi dunque rappresentato, come Sua Maestà Czarina havesse una stima particolare, accioche la pace ed amicizia temporale fosse stabilita eternamente e per quel fine destinandosi dalla parte di Sua Maestà Czarina con ampia facultà Aulico Consigliere e sodetto Plenipotenziario Straordinario. Poiche questo negotio v'è di tal qualità che concerna la regola degl' Imperii ed il riposo delli sudditi in quest' accordata eterna benevolenza, la Fulgida Porta usa dello stile e delle frasi convenevoli ad una tal amicizia, la pace temporale accioche sia roborata e fermata in perpetuo. Le di cui condizioni stese nelli Imperiali Capitolazioni dovranno essere strettamente osservate e perpetuamente coltivate per esser un aggiuto, essendosi stabilita in una bella forma. Frà li punti stesi nella Sacra Capitolazione essendosi fornito il termine dell'articolo, che specifica il passaggio del Rè di Suecia in Suo Regno e la forteza Asof essendo stata consegnata alla Fulgida Porta, l'articolo spiegante la restituzione delli canoni di bronzo dall' antico trovatisi dentro in luogo di quelli di ferro, essendosi adimpito dalla parte di Sua Maestà Czarina li detti due punti non occorendo bisogno d'esser inseritti, si levano via e li restanti tutti gl'altri punti essendosi stesi e specificati, ora per la corroborazione della beata pace e stretta benevolenza eternamente stabilita alli dui detti articoli s'aggiungono alcune condizioni e gl'altri due punti essendosi di nuovo accresciuti final-

No. 22. mente la capitolazione della presente perpetua pace si conchiude sopra 13
 1720 articoli con approbata regolarità e con prospero fine in tal forma.
 Noem. 16.

1-mo. Le condizioni della Pace hora eternamente conchiusa da Sua Maestà Imperiale Ottomanna e Suoi gloriosi Successori e trà Sua Maestà il Czarò di tutta la Russia e Suoi Successori e trà i loro sudditi di qualsia natione, essendo stabilite e fermate in così fissa forma, che devano essere stabili e ferme la necessitudine dell' amicitia e la coltivazione della benevolenza, sia così ferma, dura e stabile, che s'adempisca d'ambe le parti l'essecuzioni di tutti quelli negotii ed articoli, che possono recare maggior utile ad ambe due parti reputati ed avertiti sinceramente tutti li danni e pregiudittii delle sudette parti; così parimente non sia dato soccorso nissuno alli nemici d'ambe le parti e gl'affari che potranno moltiplicar l'amicitia d'ambe le parti dovranno essere coltivati in modo che conviene ad una sincera pace e benevolenza eternamente stabilita, in somma la necessitudine eli vincoli dell' amicitia e vicinità dovrà essere strettamente osservata ed onorevolmente custodita d'ambe le parti in forma che conviene.

2-do. Sua Maestà Czarina sarà tenuta di menar fuori dalla Polonia tutte le Sue truppe in termine de due mesi dal giorno della sottoscrizione delli trattati e non dovrà restar dentro nella Polonia nissuna delle truppe di Sua Maestà Czarina e prima e dopo di questo trattato non restarà persona veruna dalle sudette truppe, con la scusa che fosse licenziata dalli servizi di Sua Maestà Czarina, mà in ogni maniera in termine delli sudetti due mesi saranno menati fuori della Polonia li Suoi esserciti. Sua Maestà Czarina non si mischierà negl'affari della Pollonia sotto veruna scusa, e levarà la mano dalla Polonia, e con modo di mandar soccorso in Pomerania non havrà di passar per Polonia ne per le Provincie ad essa appartenenti, e nel ritorno dalla Pomerania con le sue truppe tutt' unanimamente una volta passeranno per li confini dell' altra parte della Polonia in suo dominio, e non passsarà più per Polouia in Pomerania, ed in tempo ch'il Rè di Suezia e le sue truppe saranno entrato nella Polonia, e concitarà li Polonesi contra li Russi, e li tirerà per unirsi con il Rè di Suezia, e con questo modo subito che si scuoprisce la di loro inimichevol' intenzione, allora gl'esserciti di Sua Maestà Czarina havranno la libertà d'entrar in Polonia, e d'agire nemichevolmente contro li Suoi nemici, il che non dovrà esser imputato dalla Fulgida Porta alla rottura della pace, ed in caso che per questa cagione succedesse guerra trà Sua Maestà Czarina ed il Rè di Suezia, dopo la bottaglia ritirandosi il Rè di Suezia con le sue truppe fuori della Polonia Sua Maesta Czarina non dimorando più, dovrà ritirarsi anche Ella colle

Sue truppe, e sotto veruno pretesto non restarà in Polonia nissuno delli Russi. Ed in tempo ch'il Rè di Svezia vorrà passar per Polonia in suoi paesi coll'ajuto della Fulgida Porta, all' ora Sua Maestà Czarina e le Sue truppe non potranno entrar in Polonia con questo pretesto. In tal forma specificandosi nell' Imperiale Capitulazione, si fa quest' aggiunta, cioè è, in caso che sarà sentito, ch'il Rè di Svezia ò altra qualche Potenza Christiana fosse entrata in Polonia con esserciti per ridur il Regno di Polonia in Dominio assoluto, ed hereditario, ò di guastar gl'antichi diritti e costituzioni, e la libertà della Republica di Polonia, ò di smembrar qualche parte dal Regno di Polonia ad esso appartenente, informandosi infallibilmente sopra questa la Fulgida Porta (la di cui intenzione è, accioche la libertà antica del Regno di Polonia fosse proteggiata e custodita dalli contrarii disturbi, sinche Iddio vuole che continuasse per sempre nella sua stabilità) per impedir simili mal intentionati ingressi in Polonia, e per levar tali confusioni, e cattivi accidenti, in quel tempo sarà lecito a Sua Maestà Czarina di entrar in Polonia ed havendo avertiti li sudetti accidenti, senza dimora, ò senza far qualche danno o pregiudizio alla Polonia ò alli costituzioni ed antica libertà, sarà tenuta Sua Maestà Czarina di ritirarsi fuori dalla Polonia colle sue truppe. E poiche quest' affare e privo di qualsi sia cattiva intenzione ed usurpazione, anzi totalmente per esser confirmazione e roborazione dell' antica libertà di quel Regno, quest' affare è stato scielto commune. Onde Sua Maestà Czarina per risguardo e vantaggio delli Suoi proprii interessi, ò per facilitar le Suoi negozii contra li Suoi avversarii, non dovrà entrar in Polonia, se non quando saranno entrati dentro esserciti forastieri con intenzione di ridurla in successione hereditaria, ò d'annichilar li suoi antichi dritti.

3-20. Li Cossachi con le loro terre e fortezze, che si ritrovano da quell' altra parte del fiume Dnieper, come appartenenti al dominio di Sua Maestà Czarina che restino anche nell' avenire nella medema forma sotto il suo dominio come prima, e la fortezza di Chiova, che si ritrova da questa parte dell' istesso fiume, unitamente con li luoggetti ed appartenenze, e con li vecchy confini della medema fortezza Chiovia nella stessa forma che tali confini furono posti in tempo del difunto gloriosamente Sultan Melmed Chan, hanno da restar sotto il dominio di Sua Maestà Czarina e da tutt'il rimanente dall' altra parte del Dnieper sua Maestà ha da levar la mano, cosi pure della metà dell' isola Segi, che comunica da questa parte del predetto fiume, leverà stessamente la mano. E li Cossachi sudditi di Sua Maestà Czarina non potranno ne apertamente, ne di nascosto inferir danno veruno alli habitanti Crimesi, ed alle genti delle Provincie Musulmane dipendenti dalla Fulgida Porta, siano di qual-

No. 22.

1720

Noem. 16

No. 22
1720
Noem. 16.

sisia nazione o dinominazione, non inferendoli contro la Pace alcun danno e pregiudizio; e venendo ad usar trapassi contro la detta pace, all' ora Sua Maestà Czarina non havrà da scusarsi dicendo, loro essere Cossachi e non Russi, mà si compiacerà di castigarli, e di prohibirli acciò non cometano tali disordini. Così parimente anche le genti dé Tartari e Cossachi che sono dalla parte della Fulgida Porta, non posson portar alcun danno ò pregiudizio contro la pace, tanto alli Russi e Cossachi, come ad ogui altro suddito di qualunque nazion e denominazione si sia, che resta sotto la ubbidienza di Sua Maestà Czarina e venendo a far qualche trapasso contra la pace, all' ora dalla Fulgida Porta siano rigorosamente castigati.

4-to Poiche la fortezza Assoff si trova di frontiere al confine della Fulgida Porta, e la fortezza Cercasco di frontiere al confine di Sua Maestà Czarina e per esser quelle fortezze confiuanti, se si venisse a fabricare trà l'una e trà l'altra qualche nuova fortezza, potrebbero da ciò derivare occasioni dei disturbi, e dei cativi effetti, per ciò trà quelle due Piazze nell' avvenire dall' una e dall'altra parte non sia fabricata alcuna fortezza: e come è stato stabilito nell' instrumento di Iusuff Bassa, che in terminie de quatro mesi dovesse essere rovinato, avanti che fù stata resa Assoff alla Fulgida Porta e di rovinar Tainan, Doghanrogk, permetter le provisioni trà Cercasco ed Assoff sulla terra di Cercasco la fortezza fabricata e simile fabrica e fortificazione, se questa condizione non è stata adempita sin' adesso, hora appartiene perfettamente adimpirla, e giache quando la fortezza Assoff era sotto il Dominio di Sua Maestà Czarina ed in contro alla medema fortezza sulla riva del fiume Don era stata fabricata della stessa Maestà una certa fortificazione contigua, che poi, come fù ristituito Assoff sudetto alla Fulgida Porta è stata dimolita, e non v'essendo, che separi la fortificazione sudetta demolita dalla piazza d'Assoff, excepto che il fiume Don, così appartenendo essa alla fortificazione di Stessa Assoff, se la Fulgida Porta vorrà sull' istesso luogo demolito fabricar un' altra volta la fortificazione, puol fabricare.

5-to. La fortezza Assoff nella maniera, ch'è stata presa prima con li luoghi ed altre appartenenze, che sia parimente consegnata alla Fulgida Porta, e le fortezze Daigan e Cameno e la fortezza nuovo fabricata alla bocca di Samara essendo stata demolita, ed essendosi stabilito, che per avvenire non possono rifabricarsi fortezze e che resti abbandonata in deserto nel modo specificato è stato osservato, quest' articolo è stato adempito dalla parte di Sua Maestà Czarina, onde la detta

fortezza Assoff con le sue appartenenze dovrà restar in perpetuo nella possessione della Fulgida Porta. No 22
1720
Noem 16.

6-to. In tempo che fu stata couchiusa la pace alli confini di Moldavia il fortalizio di Sua Maestà Czarina detto Camenno e la nuova fortezza fabricata alla bocca di Samara essendo state demolite, ed essendosi stabilite che non potranno fabricarsi ne dall' una ne dall' altra parte, osservandosi parimente il detto articolo per l'avenire ne dall' una ne dall' altra parte non sarà fabricata fortezza.

7-mo. Dal luogo, dove scaricano in Dnieper li fiumi Samar ed Arel fatti confini per la giusta metà trà essi fiumi sin alli loro fonti, e la parte che riguarda verso il fiume Samar habbia da restar sotto il Dominio della fulgida Porta, e che essa fulgida Porta nella Sua parte di tali luoghi non debba fabricar alcuna fortezza, castello, ò Palanca, e la parte che riguarda verso il fiume Arel habbia da restar sotto il Dominio di Sua Maestà Czarina e che nella medema conformità non convenga alla Maestà Sua fabricar di nuovo fortezze, castelli, ò palanche, ed essendosi pur scritto avanti ciò nel trattato di pace sul fiume Bruthi, trà la fulgida Porta e Sua Maestà Czarina, che la fortezza Assoff dovesse essere resa alla Fulgida Porta, come era stata avanti, presa con tutte le Sue terre, ed altre appartenenze, e che dalli sorgenti de sopradetti fiumi Samar ed Arel fin a Don ed Assoff, che sono in mezzo, le terre fossero divise nell' istessa maniera, com' erano in tempo, che la fulgida Porta avanti che Assoff fosse capitata nelle mani dei Russi, con restar quelle a quella parte, dalla quale furono anticamente possedute; però se in tali luoghi vi fossero fortezze, ò palanche, restino messe come per avanti appresso quello, ch' hora le possiede, e li luoghi aperti vicini a Miusa rovinati, restino così, come sono rovinati.

8-vo. Li Russi, Cossachi ed altri sudditi della Russia, non inferiscano offese, ò usino delle licentiosità contro li sudditi delli confini Ottomanni, come sono quelli d'Assoff, Crim ed altri ne faccino schiavi ò levino animali ne causino danni ad alcuno ne apertamente ne di nascosto, mà s'astengliano fortemente di qualsivoglia tali discapiti e licentiosità, ed accadendo qualche loro fatto contrario alli Patti di questa beata Pace in tal caso doveranno esser rigorosamente e pubblicamente castigati. Così parimente dalla parte della Fulgida Porta dovranno mandarsi ordini alli Chani Crimesi, alli Calchi e Nuredini ed altri Sultani e geuti Tartare e commandanti e giudici confinarii, acciò nell' istesso modo non vada alcun di loro ne con pocca ne con grossa partita d'armati contro li sudditi e terre di Sua Maestà Czarina e non faccino ingiurie ò usino delle licentiosità con far schiavi o con rapir i loro animali non inferendoli danni ò pregiudizii ae

No. 22. apertamente ne di nascosto non incómodandoli in alcuna maniera. E se aparirà che si trovano alcuni in qualche fatto contrario alla beata pace, non dovranno esser protetti, mà castigati a misura delli loro delitti in virtù d'una retta giustizia e tutto ciò che venisse e dall' altra parte tolto ricuperar e ristituir alli loro padroni ò achi appartenesse, e se nell' una ò nell' altra parte necesse qualche contesa in così fatte licenziosità, anche tali contese ed aggravii dovrà essere cura delli Chani Crimesi e delli Sultani, che sono Seraskieri e Commandanti e giudici confirmarii d'ambe le parti di far una retta giustitia conservando ambe le parti confinanti li patti della beata Pace e troncando dall' inconvenienze, e se accadessero fatti, quali li comandanti e giudici confinariii dall' una e dall' altra parte non potessero terminar, all' ora si rinettino alla Fulgida Porta, ed in tal caso conviene procurar ch' anche tali cravezzi, comme meglio che si potrà, sollecitamente senza cavili e prolungamenti siano terminate.

9-no. Le genti di Calamuchi facendosi nemici s'apportassero danni ed offese alle genti Crimesi dipendenti dalla fulgida Porta ed alla gente dé Nacchai e de Cerchesi appartenenti alla Crimea, frà essi Calamuchi non si debba ritrovar alcun odelli Russi ne suddito della Russia, nello stesso modo, ne pure li Crimesi ò li Tartari sotto scusa de Calamuchi non devono inferire danni ò offese alli Russie loro terre, e se venisse inferita alcuna offesa ò danno fra ambe le parti, convien castigarli e refrenarli fortemente tali tristi huomini dovendo ristituirsi d'ambe le parte la robba e li animale, che fossero rapiti.

10-mo. Per la pretensione dei Crimesi proposta dalla Fulgida Porta non havendo noi la plenipotenza ed hora non sapendo di tal affare l'intenzione di Sua Maestà Czarina si parlerà un altro tempo con cousesto d'ambe le parti essendo messo così nelle Sacre Capitulazioni, come avanti s'è scritto ancora nella presente.

11-mo. Li mercanti sudditi della Fulgida Porta havranno la libertà d'andare tornare e trafficare per il Dominio di Sua Maestà Czarina; in conformità di ciò anche li mercanti sudditi della Maestà Czarina andranno, tornerano e trafficaranno con libertà per terra nel Dominio Ottomanno, ed in risguardo della presente pace eternamente stabilita ed in favore della amicitia si da la facoltà e la concessione al popolo Russo ed alli loro religiosi, che possono andar per retta via in Jerusalem dove visitando i sacri luoghi non restando ne dimorando più per retta via dovranno ritornarsi in dietro e da tali peregrini in Jerusalem ed in altri luoghi non si pertenderanno Haragi e Peshesi ed arrivando nel Dominio Ottomanno nell'andar e tornar in Gierusalem seguitando la

loro dritta via senza girar e senza dimorar in qualche luogo senza causa nell' andar e tornar per retta via, acciò possino caminar salvamente con sicurtà, li saranno dati dalla parte della Fulgida Porta li necessari¹⁾ commandamenti conformi alle sudette condizioni e per tali commandamenti non li sarà preteso nissun denaro.

12-mo. La Pace ch'era stabilita trà la fulgida Porta e Sua Maestà Czarina con termine prefisso hora eternamente conchiusa acciò si conservi immutabilmente con il consenso d'ambe le parti per stabilirla eternamente ò per renderla ferma nell'avenire roborata e perpetua ricerca, che siano adoperati li più effettivi modi per diffenderla da qual sisia confusione ed accidenti contrarii ed in tempo che la Fulgida Porta sentisse qualche accidenti, che turbass l'audito della medema investigando la pura verità e realtà, e levato che havrà ogni dubbio, accioche possa amover una così odibile relazione, e con la dimora qui presso la Fulgida Porta d'un Ministro Residente potendosi cultivar ed osserrar d'ambe le parti la Pace eternamente stabilita notificando loro, che fosse un utile commune così infalibilmente per custodir la sudetta stabilita pace ed amicitia dalli accidenti già spiegati e per invigilar ad ogni affare, sia concessa la dimora d'un Ministro Residente di Sua Maestà Czarina presso la Fulgiada Porta e per le persone, che dovranno andar e tornar colle lettere, saranno esibiti li commandamenti ò vero passaporti ed in maniera che si guardino gl'altri Ministri Residenti degl'amici della Fulgida Porta sarà trattato honorevolmente conforme si deve anche il detto Ministro Residente di Sua Maestà Czarina ed in tempo che si mandarà dalla parte della medema Czarea Maestà Ambasciator ò altro Representante alla Fulgida Porta arrivando alli confini Ottomanni dovranno essere ricevuti dalli commandanti confiniarii con ogni honore dovuta alle loro caratteri e dalli medemi saranno spediti honoratamente alla volta della Fulgida Porta, così parimente anche quelli, che saranno inviati dalla parte della Fulgida Porta arrivando alli confini del Dominio Russo dovranno essere ricevuti e rispettati nella medema honorevole forma, accioche s'adempiscano perfettamente le condizioni della beata pace.

13. Poiche la pace ed amicitia temporale durante trà la Fulgida Porta e Sua Maestà Czarina come l'accordo d'ambe le parti si stabilisce e si conferma con un fermo ed eterno fondamento sopra 13 articoli nel modo che dovrà essere eternamente osservata e coltivata, l'Aulico Consigliere ed Inviato Straordinario e Plenipotenziario di Sua Maestà Czarina, ch'è destinato per trattar e conchinder questa beata pace havendoci esibito istromento degno di fede e di stima, come tutti l'accordati punti saranno honorevolmente accetati ed approbati da Sua Maestà Czarina, in seguo

No. 22. di che doveranno venir della parte di Sua Maestà Czarina le lettere di ratificazione. In conformità di quello noi anche Sopremo Ministro in virtù di questa nostra autorità habbiamo consegnato alle mani del suddetto il presente istromento formato con nostro proprio sigillo e sotto scritto con apprezzato e degno di fede, e venute che saranno dalla parte di Sua Maestà Czarina le lettere di ratificazione e consegnate l'Imperiali Capitulazioni l'Inviato Straordinarii fornite le Sue Commissioni nel modo decente havrà la facoltà per il suo ritorno.

Scritto nell'Inclita Città di Constantinopoli a di 16. Novembre 1720.

Ibrahim Bassa.
Supremo Viziere

No. 23.—Tractatul de la Belgrad, din 18 Septembrie 1739.

In Nome de Signore Dio Creatore del Cielo della Terra e Fonte d'ogni felicità.

No. 23. Poiché tra la Serenissima Potentissima Gran Signora, per la Divina
1739 Clemenza Anna Imperatrice e Autocratrice di tutte le Russie, di Moscovia,
18. Sept. Kiovia, Wladimiria, Novo-Gorod, Czarina di Casan, Czarina di Astracan, Czarina di Siberia, Signora di Plescovia e Gran Duchessa di Smolensko, Duchessa d'Estonia, di Livonia, Carelia, Tuer, Ingoria, Permia, Viatka, Bolgaria, e altri luoghi, Signora e Gran Duchessa di Novo Grod inferiore, di Czernigovia, Rezan, Rostovia, Iarostavia, Betoozeria, Udoria, Obdoria, Condinia, Imperatrice di tutta la parte del Nord; Signora d'Iberia, e Principessa ereditaria e Sovrana delli Czari, di Cartalinia e Gruzinia, come pure dei Principi di Cabardinia, di Circassia, di Georgia e altri Luoghi Si Si Si d'una parte e il Serenissimo Potentissimo Principe, Sua Sultanea Maestà, Eccellentissimo dei Sultani Grande e Honoratissimo tra i Re, Elegantissimo difensore detta Mecca e Medina, come pure detta Santa Citta di Gierusalemme, Re e Imperatore di Amplissime Provincie situate in Europa e in Asia, e nelli Mari Bianco e Nero, Serenissimo potentissimo e Grande Imperatore Sultano, figlio di Sultani, Re e Figlio di Re Sultano Mahmud Khan, figlio di Sultan Mustapha Khan, dall'altra parte insorse questa crudele e rovinosa Guerra per i Sudditi d'ambe le Parti, le quali poi mosse di nuovo della Riconciliazione che e così grata a dis e alla commun inclinazione, giudicarono, di metter fine a questa

effusione di Sangue, e con la definizione di tutte le contese, pristabilire una perfetta Tranquillità e le leggi dell'antica amicizia e confinanza Tra i domini, Terre, e Sudditi d'ambe due le Parti per mezzo d'una fedele, sincera, e costante pace e perpetuo ligame di amicizia a favore e felicità delle Nazioni d'ambe due le parti, onde con l'adjuto e volontà del Supremo Dio e interveniente la Mediazione di Sua Maestà Christianissima l'affare é ridotto a ciò che per mezzo di quelli Ministri, che per tale pia opera furono accreditati da Ambe le Parti, con sufficiente e convenenza plenipotenza muniti, ciò è della parte di Sua Imperiale Maestà di tutte le Russie L'illustrissimo e Eccellentissimo signore Marchese di Ville Neufe, Consigliere di Stato din Sua Maestà Christianissima, e Suo Ambasciadore Straordinario Plenipotenziario alla Porta Ottomana, e della parte della detta fulgida Porta Ottomana L'eccellentissimo e Magnifico Hadi Mehmed Pacha, Grand Vezir dell'Imperio Ottomano; in Virtù della piena et Libera potenza che tiene del Suo Ministero, dopo più Conferenze tenute, trà detto Signore Ambasciadore e gli Ministri della Porta, venga stabilita e conclusa la presente inviolabile e costante pace sotto i susseguenti punti e Articoli.

Articolo Primo. Resti sospeso ed al giorno d'oggi e per sempre annullata ogni ostilità e inimicizia che insorse trà ambe le parti e che siano poste in obliuione perpetua, tutte quelle ostilità e Contrarietà, che con le armi, o altrimenti furono dall'una o dall'altera parte intraprese, comesse e produtte, o che in verun modo si procuri la vendella diesse; Anzi in vece di ciò, si mantegna una perpetua, costante e inviolabile pace, come per terra così per Mare. Parimente sia osservata una sincera armonia inalterabile, perpetua amicizia ed un assiduissimo adempimento e Conservazione di questi Articoli e Ligami Stabiliti trà ambe queste Supreme Contrattenti parti della Serenissima imperiale Maestà, e di Sua Sultanea Maestà, e Loro Eredie Successori parimente trà gli imperii Domini, Terre, Sudditi e Abitanti di ambe le parti talmente, che per l'avenire d'ambe le parti non solamente l'una non promuoverà contro l'altra nè secretamente, nè pubblicamente, qual si voglia ostilità o vero contrarietà, ma pure che in vece di ciò debbano cunservare trà se una fedele amicizia e una confinante sincera pace, col augurarsi e procurarsi reciprocamente ogni prosperità e felicità, acciò chè la stabilita pace e costante tranquillità inviolabilmente presti conservate a favore e aumento di ambi gli imperii e de Sudditi Loro.

Articolo Secondo. Epoi che ambe le parti sono sinceramente intenzionate di stabilir trà ambi questi imperii una durabile e costante pace acciò chè in sudditi delli medemi non possino profittare e vivere in

No. 23. ogni prospera tranquillità, e acciò ché ogni motivo di contesa e dissensione siano affatto trastornate e levate, per questo motivo di Commune consenso si è convenuto, che gli confini delli due Imperii saranno gli Stessi, come sono stati stabiliti nelli antecedenti Trattati, e precisamente come saranno chiaramente spiegati con una convenzione che sarà fatta in conseguenza di questo Trattato.

Articolo Terzo. La Fortezza di Asow sarà demolita totalmente, e periglioso d'una sincera e perpetua pace nell'avenire il territorio della detta fortezza, secondo li limiti fissati per il Trattato dell'anno Mille Sette Cento sarà voto e servirà di Barriera trà gli dui Imperii, in contra cambio di questa sarà lecito alla Russia di fare fabricare una Fortezza novamente in vicinanza dell'isola di Cirkask verso Asow, la quale isola situata nel fiume Don e ab antico Confine della Russia, e parimente della parte dell'imperio Ottomanno sarà lecito di costruire una Fortezza alli confini deli Couiban verso Asow; secondo la determinazione del sito delle suddette due Fortezze, che sarà fatta per gli Commissarii nominati d'ambe due le Parti, all'Equità e discrezione delli quali la Decisione si è primessa, et anche con questa condizione, che l'antica fortezza di Taganrok già demolita, non dovrà pristabilirsi, e che la Potenza Russa non potrà avere, nè costruire al mar di Zabache e al mar Nero Flotte navali e altre navi.

Articolo Quarto. Ed acciò che Li sudditi d'ambe le parti restino maggiormente e più positivamente instrutti delli confini che verranno stabiliti, subito dopo la confirmazione di questo Trattato di pace debbono essere dalla parte d'ambissi imperii destinati e spediti gli sopra detti Commissarii Capaci e muniti di plenipotenza e di istruzioni così sufficienti, che in questa commissione non possino intervenire alcune superflue difficoltà, ma ché radunatisi assieme in virtù di questo trattato dessino senza indugio tra ambi gli imperii gli confini, e ché dopo avere posto nelli Luoghi convenevoli i segni che per L'avenire e sempre devono servire, confermino con i soliti istromenti e scritture tutti e detti confini, col specificare nelle medeme tutte le particolarità toccanti li stessi confini. Li quali Commissarii dovranno aver compila, e perfezionata questa loro commissione nel termine di Sei Mesi dopo la permutazione delle Ratificazioni del presente Trattato.

Articolo Quinto. I Cosachi e Calmuchi sudditi di Sua Imperiale Maestà e dell'imperio di tutte le Russie parimente qualsisia altra Gente e Nazione che è suddita dei detto Imperio non intraprenderanno alcuna invasione, nè mostrare dovranno alcuna ostilità contro i Tartari della Crimnea sudditi dell'imperio Ottomanno, col recare alli medesimi danni

e provine; anzi i suddetti dovranno affatto astenersi da simili inquiete intraprese e da ogni altra contrarietà a questa santa Pace, poichè venendo effettivamente ad essere da loro commesse qual si sia temerità, in tal caso dovranno essere rigorosamente puniti; parimente i sudditi dell'Imperio Ottomanno, i Tartari della Crimea e generalmente tutti gli altri sudditi della Porta Ottomanna, di qual si sia nome e qualità, non ardiranno intrompendere alcune invasioni, nè commettere veruna Ostilità intorro le Città, Ville e Luoghi del dominio di Sua Imperiale Maestà di tutte le Russie così pure contro i suoi sudditi, tanto della Grande, come della piccola Russia, parimente contra le Città dei Cosacchi sudditi di Sua Imperiale Maestà, e le loro abitazioni poste per i Lidi del Boristene Tanai e d'altrove, nè pure contro le Piccole Fortezze, Ville e i loro Abitanti e generalmente contro e nelli confini dell'Imperio di tutte le Russie (: che saranno espressi e convenuti:) Così pure non dovranno commettere veruna ostilità, nè recare apertamente o secretamente alcun danno con far schiavi o condurre via il loro Bestiame a pure inquietarli in qual si sia altra forma, e ché, se ardiranno, in qual si voglia mod recare danno o far forto, o procedere ostilmente contro i sudditi e Vassalli din Sua Imperiale Maestà, che non siano protetti, ma che secondo le Leggi divine e i Dritti della giustizia, e secondo l'enormità del lor Delitto siano rigorosamente puniti, e che ricercando tutto quelle, che d'ambe le parti potrebbe essere stato violentemente preso, dovranno restituirlo alli proprietarij.

Articolo Sesto. Circa ambe le Cabarde, cioè la Maggiore et la Minore, così pure circa la Nazione Cabardiense si è convenuto d'ambe le parti che quelle Cabarde resteranno libere e non saranno sotto il Dominio nè dell'uno nè dell'altro Imperio, ma serviranno di Barriera trá ambi gli Imperii, e che dalla parte della Fulgida Porta nè i Turchi nè i Tartari, non s'ingeriranno in quelle nè meno le inquieteranno, e che parimente anche dall'Imperio di tutte le Russie non saranno molestate, ma che tuttavia secondo L'antico costume L'Imperio di tutte le Russie prenderà Ostaggi dalli suddetti Cabardini, non per altro ché per mantenerli quieti, essendo lecito alla Porta Ottomanna di prendere Ostaggi delli Medemi per L'istesso fine e in caso che li mentovati Cabardini dassero motivo di lamento all'una o all'altra Potenza, sarà lecito a ciascheduno di esse di castigarli e punirli.

Articolo Settimo. Tutti Poigionieri e schiavi d'ambe le parti presintanto avanti questa guerra, come per il corso della medesima, in qual si sia occasione, o che per qualche motivo sono tratti e fino al presente si trovano nelle sud dette parti, siano militanti o di qual si sia altra

No 23. qualità (: eccettuando però quelli che nell'imperio di tutte le Russie
 1739 abbracciarono la Religione Christiana, o parimente quelli, che nell'imperio
 18 Sept. Ottomanno abbracciarono la Maomettana:) Senza Ditzationo dopo la ratificazione di questo Salutifero Trattato di Pace senza cambio o Riscatto, tutti e senza alcuna eccezione quanti potrabbero trovarsi al presente come per l'avenire in ambe le suddette parti devono essere senza indugio Liberati e Licenziati; e de circa la libertà delli detti Prigionieri sia con rigorosi ordini publicato, per tutte le Città e provincie d'ambe le parti, acciò che senza procrastinazione et senza veruna difficoltà sia effettivamente conceduta tale libertà e congedo. Tutti quelli schiav, iche dopo la conchiusione di questo trattato o sia durante questa pace saranno fortivamente presa dalli Dominij di Sua Imperiale Maestà, e condotti in Schiavitù, e che poi si troveranno nelle parti della Crimea Budjack o pure Cuban, o alttrove trà Ottomanni, Tartari, e altri sudditi della Fulgida Porta che questi siano liberati, e restituiti senza veruna riscatto, e a tutte quelle persone, che con Passaporti di S. M. I. s'incammineranno verso quelle parti per liberare glj Schiavi Russi, tanto nell'andare che nel ritornare (: procurando quietamente la sole libertà delli Schiavi:) che non sia fatta veruna violenza, anzi che siano puniti quelli, che contro le Leggi Divine exercitaranno qualele violenza, faranno qualele danno alle medesime persone.

Articolo Ottavo. Le dopo la conchiusione o la ratificazione del presente trattato di pace, alcuni delli sudditi d'ambe le parti dopo aver commesso qualche delitto, Disubidienza, o tradimento si salvasse, o si ritirasse in una delle due parti, questi tali in nissuna forma non dovranno essere ricevuti, ma dovranno essere subito restituiti, o almeno devono essere scacciati fori del Stato e dominio dell'imperio, dove si trovano, accische per mezzo di simili infami nomini, non venga promossa o cagionata qualche freddura e superflua contesa trà questi due imperii, eccettuando solamente quelli che nell'imperio di tutte le Russie si saranno fatti Christiani, o in quello della parte Ottomanna, si saranno fatti Maomettani; E da quà avanti se alcun suddito dell'imperio delle Russie fuggirà nelli Stati della Porta Ottomanna o che alcun sudditi di questa fuggirà nelle parti delle Russie, quando saranno reclamati, o sia domandati da una parte o dall'altra saranno reciprocamente restituiti.

Articolo Nono. Il Commercio essendo frutto della Pace, e che procura alli Dominij e Sudditi ogni vantaggiosa abbondanza per questo si permette alli Mercanti sudditi della Fulgida Porta di esercitare Liberamente nel Dominio di tutte le Russie il loro Commercio in quella istessa forma comme è permesso alli Mercanti delle altre Potenze, e con l'istesso

pagamento delli medesimi Dritti: in contraccambio deve essere reciprocamente permesso ai Mercanti sudditi dell'imperio di tutte le Russie di esercitare con pari Libertà il Loro Traffico nelle parti dell'imperio Ottomanno, ma per quel che tocca al Commercio delli Russi sopra il Mar Nero, questo sarà fatto sopra Bastimenti appartenenti alli sudditi Turchi.

Articolo Decimo. Se però durante questa pace succederanno per qualche motivo tra i sudditi d'ambe le parti contese e dissensioni, in tal caso i Governatori e Comandanti nelle confini dovranno con ogni rettitudine fare le dovute ricerche e le insorte dissensioni venendo poi ad essere trattate tra ambi gli imperii saranno con mezzi convenevoli per maggior conservazione della pace e amicizia acquistate, e che per simili dispute che potrebbero accadere tra li confinanti sudditi non s'intraprenda da alcuna delle parti veruna ostilità anzi che con ogni perfetta attenzione e modo amichevole si procuri da ambe le parti l'inalterabile conservazione della quiete.

Articolo Undecimo. Tanto alli Secolari come alli Ecclesiastici della Nazione dell'imperio di tutte Le Russie sarà liberamente permesso d'andare a visitare tanto la Santa Città di Gierusalem come gli altri Luoghi, che meritano d'essere visitati, e che da questi passeggeri pelegriani nè in Gierusalem nè altrove sarà richiesto nè tributo nè pagamento alcuno dalli sudditi dell'imperio Ottomanno, ma se li darà il passaporto necessario nella maniera istessa come la Porta la sole concedere alli sudditi d'altre nazioni amiche dell'imperio Ottomanno, e di più non si esercitarà alcuna violenza o altro torto secondo la Legge Divina verso gli Ecclesiastici Russi per tutto quel tempo che si tratteniranno nelle parti de Dominio Ottomanno.

Articolo Duodecimo. Circa il Titolo imperiale mentionato per parte di Sua Maestà di tutte le Russie se ne tratterà incessantemente e amichevolmente e si convenirà a sodisfazione d'ambe le parti secondo richiede la Convenienza e Soprema dignità e potenza di Sua Imperiale Maestà.

Articolo Decimo Terzo. Per maggior conservazione tra ambi gli imperii di Russie e Porta Ottomanna della presente stabilita pace di tutti gli articoli di questo trattato e di tutto quello che potrebbe esser necessario per li affari d'ambi li Dominj e delli Sudditi loro, si permette appresso la porta la Residenza delli Ministri di Sua Imperiale Maestà, con quel carattere che la medema Maestà giudicarà si a convenevole e i detti Ministri con tutto il Loro sequito tanto in quello che concerne i Privileggi ed immunità come in ogni altra cosa saranno e dovranno essere mantenuti e rispettati come i Ministri delle altre Potenze le più distinte.

Articolo decimo Quarto. Ed accioche tanto maggiormente la pre-

No. 23. sente Pace e buona amicizia trá ambi gli jmperii venga stabilita e confermata, si manderanno de ambe le parti solenni e straordinarii Ambasciadori nel tempo che sarà per appresso di commune consenso delle due Corti fissato e determinato, gli quali Ambasciadori saranno con uguaglianza cambiati, sullo frontiere ricevuti, onorati e trattati, con le medeme Ceremonie e nell'istessa forma e modo, come si pratica per le Ambasciate reciproche trà le Potenze piú distinte e la Porta Ottomanna, e saranno per mezzo di questi Ambasciadori portati in segno d'amicizia reciprochi doni convenevoli alla dignità delle loro imperiali Maestà.

Articolo Decimo Quinto. Si è convenuto di piu, che nel termine di tre mesi da computarsi dal giorno della sottoscrizione del presente trattato gli instrumenti delle Ratificazioni di esso saranno cambiati per mezzo dell'illustrissimo e Eccellentissimo Signore Ambasciadore di Sua Maestà Christianissima Mediatrice della presente pace. E finalmente per la piú chiara spiegazione delli presenti articoli si dichiara, che essendo convenuto per l'articolo quarto che saranno nominati Commissarii per il regolamento delli Limiti, e l'esecuzione della Convenzione, che deve essere fatta sopra essi, gli Commissari nominati dalla parte della Porta saranno subordinati al Khano della Crimea ed encora che se dalla parte dell'uno o dell' altro jmperio succederà qualche cosa, la quale non essendo compresa nelli Articoli del presente trattato di Pace potesse dare qualche alterazione alla pace perpetua, in tal caso si porterà rimedio subito, da una e da altra parte con giustizia e equità e acciò che le condizioni di questa pace conchiusa nelli quindici soprascritti articoli d'ambe le parti convenuti siano per l'avenire eseguite e mantenute con il debito rispetto inviolabili, si dichiara, che in virtù di questo presente Trattato, tutti gli altri precedenti Trattati restaranno per sempre senza alcuna forza e validità (alla riserva dei limiti che devera stabilirsi) e nel medemo tempo che l'Eccellentissimo e Magnifico Supremo Vezero, in virtù della sopradetta Plenipotenza a consegnato all'illustrissimo Eccellentissimo Signore Ambasciadore di Sua Maestà Christianissima l'istrumento della presente pace scritto in lingua Turca, anco il sopraccennato Illustrissimo e Eccellentissimo Signore Ambasciadore di Francia, in virtù della Sua Plenipotenza già communicata, à parimente consegnato al sopradetto Vizirio l'istesso instrumento di pace scritto in lingua italiana con la condizione che venendo il presente Trattato ad essere ratificato, sarà data la garrantia di Sua Maestà Christianissima.

Le projet du Traité de paix cydessus ayant été examiné, et approuvé dans différentes Conferences tenues avec les Ministres de la Porte:

Nous Louis Sauveur, Marquis de Villeneuve, Conseiller d'Etat et Ambassadeur extraordinaire et plenipotentiaire de l'Empereur de France à La Porte Ottomane en vertu des Pleins pouvoirs, qui nous ont été donnés par Sa Majesté de toutes Les Russies, que nous avons communiqué à la Porte, déclarons être convenus au nom de Sa dite Majesté de toutes Les Russies, avec Le Magnifique Seigneur Hadgi Mehmed Bacha, Grand Vizire de l'Empire Ottoman, en vertu du plein et absolu pouvoir, que Luy donne Son Ministre, des Conditions contenues dans les articles cidessus, et en ayant reçu L'instrument autentique Ecrit en langue Turque, signé et scellé par Le Grand Vizir de l'Empire Ottoman, Nous Luy avons remis Le present instrument écrit en italien, et souscrit par nous en françois, et scellé du cachet de nos armes, Nous reservant neanmoins la Ratification de Sa Majesté de toutes Les Russies et au cas qu'elle soit donnée, nous promettons de garantir le dit Traité pour et au Nom de l'Empereur de France sauf et reservé neanmoins ses droits et préeminences, auxquelles nous n'entendons, qu'il soit derogé,

Fait au camp de Belgrad, dans la Tente du Congrès, le dixhuitième Septembre de l'année Mil Sept Cent trente Neuf.

No. 23.
1739
Sept. 18.

No 24.— Convențiune între Turcia și Rusia pentru frontiere, din 2 Octobree 1739.

Traduction de la Convention signée le 2 Octobre 1739 pour régler les Limites entre l'Empire Ottoman, et la Russie, et qui a été remise par le G. Visir à l'Ambassadeur de France.

No 24.
1739
2 Octom.

Au Nom de Dieu Tout Puissant.

Les motifs qui ont donné Lieu au présent écrit, sont.

L'Empire Ottoman et la Cour de Russie, ayant voulu faire succéder à la froideur qui étoit survenue entre Elles une sincere amitié, pour cet effet ces deux Puissances seroient convenuës entre Elles d'un Traité de Paix conditionel, lequel auroit été arrêté, et conclu devant Belgrade le 14 de la lune Gemaziee à Khir, l'an de l'Egire 1152. par la mediation et plein pouvoir donné au très magnifique Ambassadeur Extraordinaire de France, Le Marquis de Villeneuve, de qui la fin soit comblée de bonheur: lequel instrument de traité auroit été échangé, et consigné pour être gardé en forme de dépôt; par le second article du susdit Traité, il auroit été convenu que les Limites des deux Puissances, seroient réglés sur le pied des Traités anterieurs, d'une maniere claire, et unanime, observant, que la convenance et dignité de l'Empire

No. 24. Ottoman et de la Russie soient observées et maintenues, c'est dans cette
1739
2 Octom. vue, et pour établir à l'avenir toutes choses, d'une façon solide, et constante, que Sa Hautesse a nommé des personnes, pour conférer, et discuter toutes ces matieres, avec le susdit Ambassadeur Mediateur et Plenipot^{re} et après plusieurs conferances, dans lesquelles on auroit disputé sur ces limites, après donc bien des allées et venuës, paroles portées et apportées, dont on auroit sur le champ rendu compte on seroit à la fin convenus des trois articles inserés dans le present Ecrit, lesquels articles doivent faire le Reglement des Limites, et si Dieu permet, qu'ils soient acceptés, on nomera au plutôt de part et d'autre de Commissaires, Gens d'honneur, discrets et justes, qui en mettant les signaux regleront toutes choses. Voicy les trois Articles dont on est convenu.

Premier Article. Les Limites qui sont à l'Occident du Boristhene vers le voisinage de la Pologne, seront réglés sur le pied de 1705, ce qui revient suivant l'Egire Turque à l'année 1118.

2-e Article. Pour ce qui est de l'autre coté du Boristhene depuis la petite riviere Salva, ou Kouskivoda, jusques à la Grande riviere Berda, on tirera une Ligne droite de la source de la dite Riviere Salva, à la Source du dit fleuve Berda, et tout terrain compris entre deux fleuves, resteront à la Sublime Porte.

3-ème Article Deplus depuis Berda jusques au fleuve Mins, les Limites seront Reglés sur le Pied du Reglement de limites fait en 1700.

Le present Ecrit contenant les Articles des limites a été changé avec son semblable Ecrit signé a Bullé par le susdit Ambassadeur en vertu de son Plein Pouvoir, de la même façon que l'a été le Traité precedent.

Ecrit le 28 de la Lune de Gamaziel à Khir l'an de l'Egire 1152.
Ehhag Mehemed Grand Vizir.

No. 25.— Convențiune între Turcia și Rusia făcută la Constantinopol, la 28 Octombrie 1739.

No. 25. Conventione stipulata trà S. M. I. di tutte le Russie, e l'Imperio
1739 Ottomanno, nell'atto del cambio delle ratificazioni, del Trattato sottos-
Octom. 28 critto nel Campo di Belgrado alli 7/18 Settembre 1739., e della Convenzione sottoscritta in Nissa ali 3 Ottobre seguente.

Essendo che nel Trattato concluso alli 18 Settembre del presente anno 1739 tra S. M. I. di tutte le Russie d'una parte, e la prefulgida Porta Ottomanna dall'altra parte, come ancora nella Convenzione conchiusa in conseguenza del sopraccennato Trattato alli 3 del mese d'Ottobre seguente trà li sopraccennati due Imperii si trovano alcuni articoli, li quali bisog-

nano essere più chiaramente dilucidati, si è trovato a proposito che nel tempo del cambio delle ratificazioni del sopraccennato Trattato e della sopraccennata convenzione si desse la debita dilucidazione, dichiarando e convenendo delli sottoseguenti articoli.

Articolo 1. Essendo espresso nell'articolo Secondo del Sopradetto Trattato, che li limiti delli dui Imperii sarranno li stessi come furono stabiliti pe li antecedenti Trattati, si dichiara che detti limiti, doppo il Trattato Conchiuso in Belgrado essendo stati regolati pe la Convenzione fatta in Nissa alli 3 del mese d'Ottobre passato devono restare stabiliti secondo la detta Convenzione, in modo che la sopraccennata espressione del detto articolo secondo del Trattato si trova inutile, nè potrà far pregiudizio a nessuna d'ambe le due parti contrattanti.

Articolo 2. Circa la demolizione convenuta della Fortezza di Azoff, si determina per il presente Articolo, che sarà cominciata la sopraccennata demolizione nel mese di Maggio del prossimo Anno 1740., e che aurà da finirsi nel spazio e termine di quatro mesi contando dall'ultimo giorno del soprodetto mese di Maggio, e anche più tosto se sarà possibile.

Articolo 3. Ben che nell'Articolo Terzo del detto Trattato sia espresso, che nell'Iso'a di Czercasko erano li antichi confini della Russia, però questo negozio dovendosi essere revisto sopra il proprio luogho, si dichiara che quella espressione, non potrà pregiudicare a nessuna delle parti, nè impedire, che li Commissarij regolino li Limiti, e il sito delle due nuove fortezze secondo la Giustizia e Discrezione.

Articolo 4. Sua Imp. Maestà di tutte le Russie per dare indicio dell'a sincerità colla quale procura il ristabilimento della pace, consente che la fortezza di Hotin, con i luoghi occupati dalle arme Russe nella Provincia di Moldavia, siano restituti alla Prefulgida Porta nello stato che si trovano.

Articolo 5. In caso che si ritrovassero sudditi di questi dui Imperii, quali nel tempo della ostilità avessero preso il partito dell' altra parte a questi tali d'ambe le parti sia perdonato, e alle loro famiglie e case ritornati, godino come per avanti le loro possessioni e robbe.

Questi presenti articoli nella maniera degl'altri articoli nelle Capitulationi e nelle Ratificazioni espressi, siano religiosamente osservati.

Nous Louis Sauveur Marquis de Villeneuve Conseiller d'Etat, et Ambassadeur Extraordinaire et Plenipotentiaire de L'Empereur de France à la Porte Ottomane, en consequence des pleins pouvoirs qui nous ont été donnés par Sa Majesté de toutes les Russies, en vertu desquels nous avons déjà signé le Traitté conclu entre Sa dite Majesté et la Porte le 18 du mois de Septembre dernier, et la Convention conclue à Nissa Le 3 Oc-

No. 25. 1739
28 Octom. tobre suivant entre les susdites Puissances, declarons, lors de l'Echange des Ratifications du susdit Traitté et de la susdite Convention, être encore convenus au nom de Sa dite Majesté de toutes les Russies avec le Magnifique Seigneur Hagdi Mehmet Pasha Grand Vizir de L'Empire Otomanne, en vertu du plein et absolu pouvoir, que Luy donne Son Ministre, et en consequence duquel, il a pareillement signé le susdit Traitté, des conditions contenues aux cinq articles couchés cy dessus, sous les reserves par nous mises au pied du susd^t Traité, Entendant, que les dits cinq articles ayent autant de force, que s'ils estoient inserés dans le dit Traité, et en ayant reçu l'instrument autentique escrit en langue turque, signé et scellé par le dit Grand Vizir de L'Empire Otoman, Nous Luy avons remis le present jnstrument escrit en Italien souscrit par nous en François, et scellé du sceau de nos armes

A Constantinople dans l'arsenal lieu du Congrès, le 28 Decembre 1739.

(L. S) Villeneuve.

No. 26. — Proclamația General-Feldmareșalului Rumianțov către locuitorii Valahiei, din 29 Noemvrie 1770.¹⁾

No. 26. 1770
Noem. 29 A împărăteștii măririi singură stăpânitoare a toată Russia întru tot milostivei stăpânei mele, Gheneral Feldmarșal stăpânitoriul armiei, a Malorusiei Gheneralul guvernator, coleghieii Prezident a Russei, a ordinei Sfinților Apostoli Andrei, Gheorghie și Alecsandru Nevulu, Golștinscului Svintei Annăi Cavaleri, eă cel mai jos iscălit tuturor lăcutorilor Cnejieii a Vlahiei, Cinului duhovnicesc, oștenesc, orașenilor, breslașilor și a lăcutorilor de obște la toți deosebit arătăm.

Voii ații auzit și ații vëzut toate lucrurile, cu care întru tot puternicul Dumneșeu aă blagoslovit cu pricina dreptății, și armele Russei într'această vară în multe biruințe și foarte slăvite s'aă arătat asupra necredincioșilor Mahometeni. || Iată gonind pe biruiții cel mare Veziri, și hanul Crâmului, care prin perderea puterii sale aă cunoscut puterea celor ce s'aă oștit întru numele lui Iisus-Hristos: și acoperindu-se cu rușine și cu nevoile, s'aă depărtat de la armele Russei pedepsindu-i pe dânsii pentru a lor mândrie și nedreptate, așăzându-se oștile întru toată Avgustinei Stăpânei mele până la marginea Dunărei. || Iată cetățile a nepriatenului, Akkerman, Chilia, Ismail, Brăila și Benderul, s'aă întors în cenușă pentru dărjia lui; cu lucrarea sabiei i-aă plecat

¹⁾ După un exemplar original tipărit, din Bibl. Acad.

acea ce ține Schipetrul, și au izbăvit noroadele de la cel mai prea greu jug; aceste celăți noroadelor față arată, cu câtă putere acoperemântului Stăpânei noastre, și cu cât același prea înalt mâna ajutoarează, întru tot locul cu prea înaltă Inpărătriții socotință. || Întru această punere Eū cătră voi lăcuitoilor a Cnejieī Vlahiei, întru întâiū arăt fiind că mai mare bucurie și osârdie veți lna voi întorcându-se cătră voi oștile a Rusiei, care au izgonit pre Turci și care acum încă mai mult pământul vostru din jugul turcesc v'am slobozit. || Măcar chiar a voastră vedere fără de uimire au știutū pricina cea adevărată, pentru care oștile noastre mai înainte de aceste nevoite au fost din București a eși, ci pentru mai mare credință, Eū voao voiū spune despre partea mea: Nimică alt n'au fost aceia cu vre-o pricină fără cât a cunoaște pentru gândurile nepriiatenului, ci el cu toate puterile lui și cu mult număr strângându-și din depărtatele locuri de sub stăpânirea lui, i-au îndreptat peste Dunăre în stânga Prutului, pentru aceia și oștenii noștri au fost datorī aicea să se strângă, ca odată cel mare Veziriū cu oștenii acolo să se sfarme și să se isgonească peste Dunăre. Ci noi lui Dumneđeū slavă și mulțumire am făcut, întărind pe tot ceasul marginea Dunării întru stăpânirea noastră, iar prin aceste și mai mare pază este pentru pământul Vlahiei. || Cu câtă nepriință au fost această pricină a oștilor ci și pe lângă aceia nu de tot au fost lăsați, măcar că oștile au fost depărtate de la granița Vlahiei și au slătut oștindu-se toată vara nepărăsindu-se părțile cele gătite a oștilor la amândouă marginile Siretului cu socotința la lucrurile neprietenui în pământul Vlahiei, și de ar fi el acolo ca să se întărească a strica ori cu tirănie asupra lăcuitoilor, noi n'am fi lăsat și mai înainte a merge spre stricarea lucrurilor celor rele. Ci acum când toate puterile a neprietenui s'au stricat și s'au izgonit peste Dunăre, când oștile cele biruitoare a Rusiei acoperind marginea Dunării, s'au dat odihnă tutulor lăcuitoilor de această parte lăudând pe Dumneđeū ajutorul nostru: ca să se întoarcă tot omul cătră lucrul său, lucrătoriul de pământ să-și pue mânule cătră lucrul pământului, meșterul cătră lucrul său, iară vândătoriul cătră a sa agonisită, incredințându-vă că cu adevărat ve nădăjduesc, că oștile de la prea milostiva Stăpână mi s'au încredințat, au făcut tare apărare înprotiva tutulor năvălirilor care ar fi putut a sfărma cu bună voire cei ce sunt niți Impărătești Mării. Eū încă îndoesc mai cu credință și întru aceia vă nădăjduesc că miloserdie și iubire de oameni întru tot Avgustinei singură stăpânitoareī noastre să întinde, nu numai către pravoslavnicii creștini ai pământului vostru, pentru care fără de măsură milă și bunătate, ci toate orașele stăpânirii turcești, iar mai osebit în pământul Craiovei lăcuitoiri, și toate legile,

No. 26.

1770

Noem. 29.

No 26. măcar și singurii Turcii numai ei mai cu vreme din bună voire să a-
 1770 lerge supt apărare și stăpânirea Imperatriiții a toată Russia și înpro-
 Noem. 29. tiva oștilor Impărătești să nu se scoale, apoi vor lăcui în casele lor
 fără de nevoie, și oștile a Rusiei nu să vor atinge cătră dânșii, nici
 cătră averea lor, nici la o întâmplare a nu-î lăsa cătră partea bunătățil-
 lor lor. || Cătră sfârșitul acesta, eū mă puiū cătră bună nădejde la
 osârdia voastră și bună voire a tutulor lăcuitoilor pământului Vlahiei,
 ci vădënd osteneala oștilor Rusiei, întru sfărâmarea neprietenului celui
 de obște, și lungindu-se încă și acum cu osteneală spre paza lor nu se vor
 părăsi a arăta cătră oștenii bună priință și vor face parte după puțință
 dintru a lor hrană pentru hrana oștenilor, și cu cât a lor, va fi silință,
 cu atâta va fi cunoștință și mulțumire, cu toate cele arătate măi sus
 de mine pentru folosința lăcuitoilor acelu pământ a se păzi negreșit.
 Și s'aū dat în târgul Iașului, anul 1770, Noemvrie 29. || Și la ade-
 vărată scrisoare a Strălucirii sale așa s'aū iscălit.

Graf Petru Rumianțov.

(în locu peceții)

No. 27 — Proclamația Feldmareșalului Comite Rumianțov că-
 tre locuitorii Moldovei, din 9 Fevruarie 1771¹⁾.

No. 27. Graf Petru Rumianțov, a Impărăteștii măririi singură stăpânitoare
 1771 a toată Russia întru tot milostivei stăpânei mele Gheneral Feldmarșal
 Fevr. 9. stăpânitorul armiei, a Malorussiei Gheneral gubernator, coleghiei Pre-
 zident a Rusiei, ordinei Sfinților Apostoli Andreiū, Gheorghie și Alec-
 sandrul Nevului și a Goștinscului Svintei Annăi Cavaleriū.

Fac tuturor și fiește căruia deosebită înștiințare cui să cade a ști. No-
 rodul Cnejieii Moldovei cu mâna cea puternică a Impărăteștii Măririi a mele
 întru tot Milostivei Stăpână pentru slobozirea de supt jugul Mahome-
 tenilor, și fiind îngrădiți cu paza Impărăteștii măririi, tocma la mijlocul
 oștirii să folosește fiește care cu cea desăvârșită odihnă, și s'aū rădicat
 deasupra norodului toate strânsurile birului care cu simțire au auzit spre
 milostivirea și a iubirei de oameni ce s'aū întemeiat asupra Norodului cu stă-
 pânirea Impărătească. Iară neprietenul nostru cel de obște mult s'aū surpat,
 purtându-se cu multe feluri spre stricăciunea norodului, dar n'au putut nici
 într'un chip să le strice, ci acum chiar pentru dânșii fiind nevoiți a se apăra. ||
 Ci cătră cele săvârșite și pre înalte socotințe întru tot Augustinei noastre
 stăpână, lăcuitoii aceștii Cnejii să cade ca să-și pue nădejde și cu întărirea

¹⁾ După un exemplar original tipărit, din Bibl. Acad.

pentru odilna lor cea din lăuntru sporind spre folosința nebiruitei și de Dumnezeu blagoslovitei armele Împărăteșii Măririi, și norodul cel din lăuntru Cnejeii, cu acea odihnă să se îndulcească și să fie păziți de toate strâmbătățile și năvălirile, ci și de către făcătorii de rele, cari s'au fost înrădăcinat supt muncitorii varvari să fie păziți, și pentru aceia după bună plăcerea Eii, mi-au poruncit întru tot Milostiva stăpână, ca toți și fiește care ce se află supt stăpânirea cea blagoslovită a Eii să se folosească după putința și averea lui, căci nu voiaște întru tot Milostiva Stăpâna, din veniturii a spori la haznalile Eii, cu care s'au fost însărcinat noroadele despre neprietenii creștinescului nume, dară s'au silit încă și cei ce au urmat lor de au îngreuiaț pe ticălosul norod. || Măcar că multe înștiințări înii vin către mine, și-mi iaste multă jéle pentru lăcuiitorii acestii Cnejii, osăbit satele nu rar zugrumați să află de cătră cei puși pentru paza rânduialelor și folosul norodului, și strângând veniturile supt numele haznalei Împărăteștii Măririi, fac asupreală prădăciune ticălosului norod, carele pentru multă supărare nu-și pot câștiga îndestularea lor, neștiindu-și dreptatea cea cu îndestulare; însă din cei putincioși și bogați, și mult asămănării aceia să asamăuă stricarea și prădăciunea la ticăloșii cei ce o pătinesc. || După datorie s'au legat a păzi pe norod de toate greutățile ca aceste. Eū mă silesc a lătura mâna spre piarderea a toate la céle ce se iaū cu sila și fără de orânduială peste măsură cu darea birului și altele, și a să tăia din toate céle ce pre lângă acéstea au eșit rău trebuitoare. Decī cătră întemeiare cu bună orânduială și dreptate judecătorilor înainte le puiū cumpene de folosința divanului, cât și ispravnicilor; ca toți lăcuiitorii acestii Cnejii cătră toate trebuințele să-și afle judecată și milă, odihnă și îndestulare, fără frică, atâta cât să cunoască a Eii iubire cea de oameni, pentru a lor socotință și miloserdie, acei nemărginite a noastrei Stăpână și mult bine să aștepte, și mai la bună orânduială și după acéia fiind toți înstrămtoriți și păgubiți de va fi la o cercare a lor asupra cuiva, ori de la Divan îndestulare nu vor avea, cale este slobodă, și ușile deșchise, aducându-și cătră mine cu dreptate a lor jalobe, căci să cuvine a păzi pe cei zugrumați, și va face așăzare celor asupriți judecata cea dreaptă. Iară înprotiva aceia care a face lor stricăciune și pagube, și ca niște stricători odilnei țării oprind norodului a să folosi desăvârșit cu milele Stăpânitoareii care varsă norodului milă de ajuns: pedeapsă puiū, este un Punct din céle dintăi după datorii mea, și toți pentru aciasta să aibă înștiințare. Aciastă filă în publică pre la Biserică strângându-să norodul și la locurile cele numite să se citească.

Datu-s'au în gazda cé mare.

No. 27. Și s'aũ dat în Tãrgul Iașului, anul 1771: februarie: 9 zile. || Și
1771 la adevãratã scrisoare a Strãlucirii sale așa s'aũ iscãlit.
Fevr. 9.

Grafñ Petru Rumãanțovñ.

(în locu pecetii.)

No. 28.— Convențiunea de armistițiũ din Giurgiu, din 30
Maiũ 1772.

(Martens Recueil II (ed. 2.), p. 84).

No 28. Au nom de Dieu, etc.
1772 Comme les deux puissances belligérantes, voulant mettre fin à l'ef-
30 Maiũ. fusion du sang humain et aux dévastations, sont disposées, sous la
médiation des cours de Vienne et de Berlin, à rétablir la paix et à se
prêter, en conséquence, à un armistice préliminaire, pendant lequel per-
sonne ne pourra se procurer aucun avantage, ni étendre ses frontières,
ni se servir du droit de convenance, ni s'approprier, de quelque manière
que ce soit, aucune possession que celles que chaque puissance aura au
jour que les plénipotentiaires auront fixé le lieu de leur assemblée, l'on
est convenu des articles suivans:

Art. I. Toutes hostilités et opérations de guerre cesseront partout
où les troupes russes et ottomanes se trouvent actuellement.

Art. II. L'armistice aura lieu chez les troupes russes qui sont à
Giurgewo et en deçã du Danube, ainsi que chez les troupes ottomanes
campées vis-à-vis de cette ville et sur la rive opposée du Danube, à
compter du jour que les présentes auront été signés, ainsi qu' en Asie,
à compter du jour de l'arrivée des courriers qui y seront incessamment
expédiés par les deux puissances.

Art. III. Les troupes des deux parties resteront dans la même position
où elles sont aujourd'hui, et le Danube leur servira de limites. On ne
construira aucune forteresse sur les rives de ce fleuve, et l'on ne ré-
parera point les forteresses ruinées vers la fin de la dernière campagne
savoir: Babadogh, Tulcza, Isaceaia, Maczin et Hirsowa.

Art. IV. La Porte accorde à la Russie de pouvoir envoyer des cour-
riers par Constantinople, dans l'Archipel, pour informer les commandants
dans ces parages, tant de la flotte que des troupes de débarquement, afin qu'ils
puissent s'arranger avec les Turcs au sujet de la présente convention.

Art. V. Cet armistice s'étend aussi à toute la Crimée et à la mer
Noire, de sorte qu'aucun bâtiment armé turc ne pourra se rendre de la
mer Noire vers le Danube, ou vers les côtes de la Bessarabie dans le
Dniester. Aucun vaisseau turc, quelque nom qu'il porte, ne pourra aussi

s'approcher des ports ou des rivières de la Crimée, si ce n'est dans un cas de la dernière nécessité. Il est permis cependant de naviguer librement sur le Danube avec les bâtiments qui y sont en usage. Mais s'il s'élève quelques différends entre les habitants des deux rives, on nommera, de l'une et de l'autre part, des commissaires pour les finir selon le droit de l'équité.

Art. VI. La Porte s'engage à ne pas renforcer, pendant l'armistice, les garnisons d'Oczakow et de Kinburn, et à ne leur envoyer aucunes munitions de guerre ou de bouche, ni des instruments ou outils de guerre, quoiqu'il lui soit libre d'envoyer les vivres les plus nécessaires pour ces garnisons et les habitants. On accorde aux bâtiments, qui seront employés à transporter ces vivres, de pouvoir se retirer en cas de nécessité dans les ports de la Crimée ou dans les rivières de la Bessarabie.

Art. VII. Il sera permis de même aux bâtiments russes, tant en Asie qu'en Europe, de pouvoir se retirer en cas de nécessité sur les côtes de l'empire ottoman.

Art. VIII. Les hostilités en Asie, dans la Tartarie de Cuban et en Georgie, en un mot partout où il se trouve des troupes, cesseront aussi du temps qu'on y recevra avis de l'armistice.

Art. IX. La durée du présent armistice sera réglée par les ministres plénipotentiaires au Congrès, qui pourront la prolonger ou l'abrèger selon que les circonstances l'exigeront. Mais si la paix ne se conclue pas définitivement, le terme de cet armistice en Georgie, en Mingrèlie et dans les autres pays asiatiques ne sera point prolongé après le 1-er octobre prochain.

Art. X. La ville où le Congrès se tiendra soit en Moldavie, soit en Valachie, sera désignée dans huit jours par MM. les plénipotentiaires des deux cours.

Fait, près de Giurgewo, le 19/30 mai 1772.

Signé, de la part du comte de Romanzow, par le conseiller d'Etat,
Simolin,

Et, de la part du grand-vizir, par Hosa-Seid-Abdulkorim, Effendi,
Muka Belèdzi ou écrivain du Divan.

No. 29.— Act adițional prin care Marele Vizir ratifică convențiunea precedentă din Giurgiu.

Martens, Recueil, II (ed. 2), p. 87.

Nous nous reposons sur l'assistance de Dieu indivisible dans son essence incomparable et créateur de l'univers. || Par ordre de celui
qui, pour le bon plaisir et la grâce éternelle du Très-Haut, est le très-

No. 29.

No 29
1772.

bon, très-puissant et très-juste empereur, mon gracieux maître, doué de toutes les qualités impériales et d'amour pour le service de la sainte ville de la Mecque, et revêtu de la puissance souveraine sur une infinité de peuples, régnant sur une grande étendue de pays et de mers, qui est le plus sage entre les sultans et le plus juste, le plus éminent entre les princes dignes de vénération, et le chef le plus célèbre et le plus glorieux de la race la plus excellente du monde; à raison de quoi tous ses serviteurs et tous les habitants du pays lui rendent des actions de grâces pour la faveur la plus petite qu'il leur fait. Le malheur et la misère des sujets qui lui sont confiés, lui ont, selon l'humanité impériale qui lui est propre, touché le cœur, comme tout le monde en a été témoin, et s'il était possible d'expliquer précisément suivant nos idées, par les faits et les circonstances, les événements qui appartiennent à la sagesse secrète de l'Être suprême, et qui ont été effectués par elle, il se manifesterait clairement aux yeux des hommes sages et prudents, que, par quelques cas et quelques causes obscures, l'amitié subsistante entre le Sublime-Empire ottoman, qui existe à jamais, et la Russie, a été rompue, et que le feu de la guerre a été allumé par là et entretenu depuis plusieurs années, ce qui a fait répandre tant de sang humain des deux côtés. || Cependant, quoique tout ceci soit arrivé en vertu des décrets déjà antérieurement faits par le Créateur tout-puissant, la continuation de la guerre et de l'inimitié entre les habitants des deux partis a causé les plus grands troubles et occasionné beaucoup de dévastations. Comme pour cette raison, le plus célèbre des grands princes qui croient en Jésus, le plus excellent entre les principaux du peuple du Messie, l'arbitre des affaires publiques qui arrivent parmi les peuples de Nazareth, qui possède de la splendeur et de la majesté, qui règne avec honneur et avec gloire, le très-illustre et très-heureux empereur d'Allemagne, ainsi que le roi de Prusse, dont la fin soit heureuse et qui soit conduit sur les voies du ciel, ont envoyé des lettres à leurs ministres résidants auprès de la splendide Porte afin de s'assembler à un Congrès pour la conclusion de la paix et pour suspendre la guerre des deux côtés. Et, comme ce dessein a été agréé tant de la part du très-haut empire que par la Russie; qu'il a été résolu de nommer des plénipotentiaires pour commencer et cimenter l'amitié; que l'impératrice de Russie, la plus célèbre entre les grands potentats qui croient en Jésus, la plus excellente entre les plus intègres du peuple du Messie, l'arbitre des affaires publiques qui arrivent parmi les peuples de Nazareth, qui possède de la splendeur et de la majesté, qui règne avec probité et avec honneur, la très-glorieuse, très-illustre, et très-gracieuse impératrice, dont la fin soit heureuse et qui soit con-

duite sur les voies du ciel, a désiré pareillement de consommer cette bonne affaire; qu'il lui a plu de faire expédier une lettre à ce sujet; et que les plénipotentiaires sus-mentionnés ont fait en conséquence des propositions au très-haut trône impérial; et, comme enfin les projets, qui tendent à l'avancement de la tranquillité sont nécessaires aux serviteurs de Dieu, le principal point de l'armistice consistant donc à faire les arrangements et les préparatifs à cette fin: pour ces raisons, en vertu du plein pouvoir impérial qui m'a été donné pour entrer en conférence sur la conclusion de l'armistice, j'ai nommé un des membres du haut Divan impérial, savoir, celui qui est revêtu du caractère de président du collège de révision et commandant de six régiments de cavalerie, l'un d'entre les principaux et louables, l'honorable Seid Abdul-Kérim-Effendi, dont la gloire puisse toujours accroître comme aussi de la part du feld-maréchal russe, a été commis le très-respectable entre les principaux peuples du Messie, Jean Simolin, dont la fin soit bénie, lesquels deux ministres, dans leur conférence tenue sous la ville de Shursha (Giurgewo), ont conclu un armistice consistant en neuf articles, dont l'invincible armée impériale a reçu l'acte expédié par le plénipotentiaire russe sous son sceau. Le feld-maréchal de l'armée russe, le plus célèbre entre les seigneurs du peuple du Messie et le plus digne entre les nobles qui croient en Jésus, le très-respectable et illustre notre ami, le comte Pierre Alexandrowitz Romanzow, dont la fin soit bénie, a approuvé ces articles et les a confirmés par la ratification. De notre côté aussi, nous confirmons pareillement les susdits points par ce présent acte de notre main et nous y apposons notre sceau afin qu'ils soient observés partout où il appartiendra. || (A la suite de cette ratification, se trouvent les articles de la convention, à la tête de laquelle il y a quelques traits de plume, et, en marge, est apposé le sceau du grand-vizir, imprimé avec de l'encre, et dans lequel se trouve le nom de Mehemet).

No. 29.
1772.

No. 30.—Tractatul de la Kuciuk-Kainargi, din 10 Iulie 1774.

(Martens, Recueil II (éd. 2.), 280)

Traité de paix perpétuelle et d'amitié entre l'empire de Russie et la Porte Ottomane, conclu le 10 juillet dans la tente du commandant en chef le feld-maréchal comte de Roumanzow, près du village de Koutchouk-Kaynardgi sur la rive droite du Danube par les plénipotentiaires nommés par lui et par le grand-vizir, confirmé par les deux chefs le 15 du même mois, et approuvé et ratifié par Sa Hautesse à Constantinople le 10 janvier 1775.

No. 30.
1774
10 Iulie.

No. 30.

Au nom de Dieu Tout-Puissant.

1774
10 Iulie.

Les Souverains des deux Empires belligérants, celui de toutes les Russies et la Porte ottomane souhaitant et désirant mutuellement de mettre fin à la guerre qui a duré jusqu'à présent entre les deux États, et de parvenir au rétablissement de la paix par des personnes de confiance respectivement autorisés à cet effet, ont nommé et muni de leurs pleins pouvoirs effectifs pour négocier, arrêter, conclure et signer le traité de paix entre les deux hauts empires, savoir: S. M. l'Impératrice de toutes les Russies, le comte Pierre de Roumanzow, général feld-maréchal, commandant de son armée, gouverneur général de la petite Russie, etc., et Sa Hautesse le grand-vizir de la Sublime-Porte, Mousson Zadé Mechmet Pacha. || En conséquence, ces deux commandants des armées le feld-maréchal comte Pierre de Roumanzow et le grand-vizir Mousson Zadé Mechmet Pacha, pour se conformer aux vues de leurs cours, ont donné toute leur attention à cette affaire et les plénipotentiaires, Nischandgi Resmi Achmet Effendi et Ibrahim Munib Reis Effendi, envoyés le 5 de juillet 1774 par le grand-vizir de la part de la Sublime-Porte, ont conjointement avec le plénipotentiaire nommé par le dit feld-maréchal, le prince Nicolas Repnin, lieutenant-général, etc., dressé, arrêté, conclu, signé et muni du cachet de leurs armes, en présence du général feldmaréchal comte de Rounanzow dans sa tente les articles suivants de la paix perpétuelle entre l'Empire de toutes les Russies et la Porte-Ottomane.

Art. I. Dès à présent et pour toujours cesseront toutes les hostilités et l'inimitié qui ont eu lieu jusqu'ici et toutes les actions et entreprises ennemies faites de part et d'autre par les armes ou d'autre manière seront ensevelies dans un éternel oubli, sans qu'il en soit tiré vengeance par quelque moyen que ce puisse être; mais, au contraire, il y aura une paix perpétuelle, constante et inviolable, tant par mer que par terre. Pareillement il sera cultivé entre les deux hautes partie contractantes, S. M. l'Impératrice de toutes les Russies et Sa Hautesse, leurs successeurs et héritiers, ainsi qu'entre les deux empires, leurs États, terres, sujets et habitants une union sincère et une amitié perpétuelle et inviolable avec un soigneux accomplissement et maintien de ces articles; de façon qu'aucune des deux parties n'entreprendra à l'avenir à l'égard de l'autre aucune action ou dessein ennemi que ce soit, ni en secret ni ouvertement. Et en conséquence du renouvellement d'une amitié si sincère, les deux parties contractantes accordent respectivement une amnistie et pardon général à tous ceux de leurs sujets sans distinction, qui se sont rendus coupables de quelque crime envers l'une ou l'autre des deux parties; délivrant et mettant en liberté ceux qui se trouvent

aux galères ou en prison; permettant à tous bannis, ou exilés de retourner chez eux avec promesse de leur rendre après la paix tous les honneurs et biens dont ils ont joui ci-devant, et de ne leur faire ni souffrir que d'autres leur fassent impunément quelque insulte, dommage ou offense sous quelque prétexte que ce soit; mais que chacun d'eux puisse vivre sous la garde et protection des lois et coutumes de son pays, ainsi que ses compatriotes.

Art. II. Si, après la conclusion du traité et l'échange des ratifications, quelques sujets des deux empires, ayant commis quelque crime capital, ou s'étant rendus coupables de désobéissance ou de trahison, voulaient se cacher ou chercher asile chez l'une des deux puissances, ils n'y devront être reçus ni gardés sous aucun prétexte, mais immédiatement livrés ou du moins chassés des Etats de la puissance chez laquelle ils se seraient retirés, afin que pour de tels malfaiteurs il ne s'éleve aucun refroidissement ou contestation inutile entre les deux Empires, à l'exception cependant de ceux qui, dans l'empire de Russie, auront embrassé la religion chrétienne et dans l'empire ottoman la religion mahométane. Pareillement au cas que quelques sujets des deux empires, soit chrétiens ou mahométans, ayant commis quelque forfait ou délit ou pour quelque cause que ce soit passent d'un empire dans l'autre, ils seront immédiatement livrés dès que la réquisition en sera faite.

Art. III. Tous les peuples Tartares, ceux de la Crimée, du Budgiac, du Kuban, les Edissans, Geambouiluks et Editschkuls, seront reconnus sans aucune exception par les deux Empires pour nations libres et entièrement indépendantes de toute puissance étrangère, gouvernés par leur propre souverain de la race de Chingis-Khan, élu et élevé sur le trône par tous les peuples Tartares; lequel les gouvernera d'après leurs anciennes lois et usages, n'en rendant aucun compte que ce soit à aucune puissance étrangère; c'est pourquoi, ni la cour de Russie, ni la Porte ottomane ne devront se mêler, sous quelque prétexte que se soit, de l'élection du dit Khan non plus que de leurs affaires domestiques, politiques, civiles et intérieures, mais au contraire avouer et considérer la dite nation Tartare dans son état politique et civil sur le même pied que les autres puissances qui se gouvernent par elles-mêmes et ne dépendent que de Dieu seul; quant aux cérémonies de religion, comme les Tartares professent le même culte que les Musulmans, ils se régleront à l'égard de Sa Hautesse comme Grand Calife du mahométisme, selon les préceptes que leur prescrit leur loi sans aucun préjudice néanmoins de la confirmation de leur liberté politique et civile. La Russie laisse

No. 30.
1774
10 Iulie.

No. 30. à cette nation Tartare, à l'exception des forteresses de Kertsch et Jenicale avec leurs districts et ports que la Russie garde pour elle, toutes les villes, forteresses, habitations, terres et ports qu'elle a conquis en Crimée et au Kuban : le terrain situé entre les rivières Berda, Konskie, Vodi et le Dnieper, ainsi que tout celui situé jusqu'à la frontière de Pologne entre le Boug et le Dniester, à l'exception de la forteresse d'Oczakow avec son ancien territoire qui appartiendront comme ci-devant à la Sublime-Porte, et elle promet de faire sortir ses troupes de leurs possessions, d'abord après la conclusion et l'échange du traité de paix. La Sublime-Porte ottomane s'engage pareillement de son côté à se désister de tout droit quelconque qu'elle pourrait avoir sur les forteresses, villes, habitations, etc., en Crimée, au Kuban et dans l'île de Taman, de ne tenir dans ces endroits aucune garnison ni autres gens armés, cédant ces Etats aux Tartares de la même manière que la cour de Russie, c'est-à-dire en pleine propriété et souveraineté absolue et indépendante. Pareillement la Sublime-Porte s'engage de la manière la plus solennelle et promet de n'introduire, ni entretenir à l'avenir aucune garnison ou gens armés quelconques dans les susdites villes, forteresses, terres et habitations, ni dans l'intérieur de ces Etats aucun intendant ou employé militaire, de quelque dénomination que ce soit, mais de laisser tous les Tartares dans la même parfaite liberté et indépendance que les laisse l'empire de Russie.

Art. IV. Il est conforme au droit naturel de chaque Puissance de faire dans son propre pays telles dispositions qu'elle juge à-propos, en conséquence il est respectivement réservé aux deux Empires une liberté parfaite et illimitée de construire en neuf, chacun dans ses Etats et en dedans de ses frontières, en tels endroits qu'il trouvera convenables, toute sorte de forteresses, villes, habitations, édifices et demeures, ainsi que de réparer et rebâtir les anciennes forteresses, villes, habitations, etc.

Art. V. Après la conclusion de cette heureuse paix et le renouvellement de l'amitié sincère et du bon voisinage, la cour impériale de Russie dorénavant aura toujours auprès de la Sublime-Porte un ministre de second rang c'est-à-dire un envoyé ou un ministre plénipotentiaire ; la Sublime-Porte marquera à son caractère toute l'attention et les égards qui s'observent envers les ministres des puissances les plus distinguées ; et dans toutes les fonctions publiques, le susdit ministre devra suivre immédiatement celui de l'Empereur, s'il a le même caractère que lui ; mais s'il a un autre caractère, c'est-à-dire supérieur ou inférieur, alors le ministre russe suivra immédiatement l'ambassadeur de Hollande, et, en son absence, celui de Venise.

Art. VI Si quelqu'un de ceux qui se trouvent au service actuel du ministre russe pendant son séjour près de la Sublime-Porte, ayant fait quelque vol, ou commis quelque crime ou action punissable, voulait pour se soustraire au châtement, se faire Turc, quoiqu'il ne puisse pas être refusé, cependant après lui avoir fait subir la peine qu'il mérite, tous les effets volés devront être restitués en entier, conformément à la spécification du ministre. Mais ceux qui voudront prendre le turban étant ivres, ne devront être reçus qu'après que leur ivresse sera passée et leur raison revenue dans son état naturel ; et même alors leur dernière déclaration ne se fera qu'en présence d'un interprète envoyé par le ministre, et de quelque musulman non suspect de partialité.

Art. VII. La Sublime-Porte promet de protéger constamment la religion chrétienne et ses églises ; et aussi elle permet aux ministres de la cour impériale de Russie de faire dans toutes les occasions des représentations, tant en faveur de la nouvelle église à Constantinople, dont il sera fait mention dans l'article 14, que pour ceux qui la desservent, promettant de les prendre en considération comme faites par une personne de confiance d'une puissance voisine et sincèrement amie.

Art. VIII. Il sera libre et permis aux sujets de l'empire de Russie tant séculiers qu'ecclésiastiques, de visiter la sainte ville de Jérusalem et autres lieux dignes d'attention. Il ne sera exigé de ces pèlerins et voyageurs, par qui que ce puisse être, ni à Jérusalem ni ailleurs, ni sur la route aucun charatsch, contribution, droit ou autre imposition ; mais ils seront munis de passeports et firmans tels qu'on en donne aux sujets des autres puissances amies. Pendant leur séjour dans l'Empire Ottoman il ne leur sera fait le moindre tort ni offense, mais au contraire ils seront scus la protection la plus rigide des lois.

Art. IX. Les interprètes auprès des ministres russes résidant à Constantinople, de quelque nation qu'ils soient, étant employés à des affaires d'Etat, et conséquemment servant les deux empires, doivent être considérés et traités avec toute sorte de bienveillance ; ils n'auront rien à souffrir à raison des affaires dont leurs principaux les auraient chargés.

Art. X. Si entre la signature de ces articles de paix et les ordres qui, sur cela seront expédiés par les commandants des deux armées respectives, il survenait quelque part quelque fait d'armes, aucune partie ne s'en tiendra offensée, comme aussi le succès en sera nul, toute acquisition restituée et aucun avantage n'en restera à l'une ni à l'autre partie.

Art. XI. Pour la commodité et l'avantage des deux empires, il y aura une navigation libre et sans obstacles pour les vaisseaux marchands appartenant aux deux puissances contractantes, dans toutes les mers

No. 30. qui baignent leurs terres ; la Sublime-Porte accorde aux vaisseaux marchands russes nommément tels que ceux qu'emploient partout pour le commerce et dans les ports les autres puissances, un libre passage de la mer Noire dans la mer Blanche et réciproquement de la mer Blanche dans la mer Noire ; comme aussi d'entrer dans tous les ports et havres existants, ou sur les côtes de la mer ou dans les passages et canaux qui joignent ces mers. Pareillement, la Sublime-Porte permet aux sujets russes de commercer dans ses Etats, par terre ainsi que par eau et sur le Danube, par leurs vaisseaux, conformément à ce qui a été spécifié plus haut dans cet article et cela aux mêmes privilèges et avantages dont jouissent dans ses Etats les nations les plus amies et que la Sublime-Porte favorise le plus dans le commerce, tels que les Français et les Anglais ; et les capitulations de ces deux nations et autres, de même que si elles étaient insérées ici mot pour mot, devront servir de règle en tout et partout pour ce qui regarde tant le commerce que les commerçants russes, lesquels en payant les mêmes douanes, peuvent importer et exporter toutes sortes de marchandises et aborder à tous les ports et havres, tant sur la mer Noire que sur les autres mers, Constantinople y étant nommément compris. || En accordant de la manière ci-dessus aux sujets respectifs la liberté du commerce et de la navigation sur toutes les eaux sans exceptions, les deux empires permettent en même temps aux marchands de s'arrêter dans leurs Etats autant de temps que leurs intérêts l'exigeront, et leur promettent la même sûreté et liberté dont jouissent les sujets des autres cours amies. || Et afin d'observer l'ordre en tout, la Sublime-Porte permet également qu'il réside des consuls et vice-consuls dans tous les lieux où la cour de Russie jugera à propos d'en établir, et ils seront traités et considérés en parfaite égalité avec les consuls des autres puissances amies. Elle leur permet d'avoir des interprètes nommés Baraïli ou à patentes, les munissant effectivement de patentes impériales et les faisant jouir des mêmes prérogatives que ceux au service des dites nations française, anglaise et autres. || De même la Russie permet aux sujets de la Sublime-Porte de commercer dans ses Etats par mer et par terre avec les mêmes prérogatives et avantages dont jouissent les nations les plus amies et en payant les douanes accoutumées. En cas d'accident qui pourrait arriver aux vaisseaux, les deux empires sont tenus respectivement de leur donner la même assistance qui se donne en pareil cas aux autres nations amies ; et les choses nécessaires leur seront fournies aux prix ordinaires.

Art. XII. Lorsque la cour impériale de Russie sera intentionnée de

faire quelque traité de commerce avec les régences de l'Afrique comme Tripoli, Tunis et Alger, la Sublime-Porte s'engage d'employer son pouvoir et son crédit pour effectuer les vues de la susdite cour à cet égard, et de garantir par rapport aux dites régences toutes les conditions qui auront été stipulées dans ces traités.

Art. XIII. La Sublime-Porte promet d'employer le titre sacré d'Impératrice de toutes les Russies dans tous les actes et lettres publiques ainsi que dans tout les autres cas en langue turque, c'est-à-dire Temamen Roussielerin Padischag.

Art. XIV. A l'exemple des autres puissances, on permet à la haute cour de Russie, outre la chapelle bâtie dans la maison du ministre, de construire dans un quartier de Galata dans la rue nommée Bey Oglu, une église publique du rite grec, laquelle sera toujours sous la protection des ministres de cet empire et à l'abri de toute gêne et de toute avanie.

Art XV. Quoique, de la manière dont les limites des deux puissances contractantes sont arrangées, on ait lieu d'espérer que les sujets respectifs ne trouveront plus d'occasion à des différends et des contestations essentielles entre eux, néanmoins, à tout événement et pour éviter tout ce qui pourrait occasionner du refroidissement, ou causer quelque mécontentement que ce soit, les deux empires conviennent mutuellement que tous cas pareils seront examinés par les gouverneurs et commandants des frontières, ou par des commissaires nommés à cet effet, lesquels seront tenus, après recherches exactement faites de rendre justice actuelle à qui il appartiendra sans la moindre perte de temps, avec condition expresse que des événements de cette nature ne pourront jamais servir de prétexte à la moindre altération de l'amitié et bonne union rétablies par le présent traité.

Art. XVI. L'empire de Russie restitue à la Sublime-Porte toute la Bessarabie avec les villes d'Akkerman, Kilija, Ismaïl et avec les bourgs et villages et tout ce que contient cette province, comme aussi elle lui restitue la forteresse de Bender. Pareillement l'empire de Russie restitue à la Sublime-Porte les deux principautés de Valachie et de Moldavie avec toutes les forteresses, villes, bourgs, villages et tout ce qu'elles contiennent, et la Sublime-Porte les reçoit aux conditions suivantes, avec promesse solennelle de les observer saintement: 1 D'observer à l'égard de tous les habitants de ces principautés de quelque dignité, rang, état, vocation et extraction qu'ils puissent être, sans la moindre exception, l'amnistie absolue et éternel oubli stipulés dans le premier article de traité en faveur de tous ceux qui effectivement auraient commis quelque crime,

No 30. ou auraient été soupçonnés d'avoir eu intention de nuire aux intérêts de
 1774 la Sublime-Porte, les rétablissant dans leurs premières dignités, rangs et
 10 Iulie. possessions, et leur rendant les biens dont ils ont joui devant le pré-
 sente guerre. 2. De n'empêcher aucunement l'exercice libre de la religion
 chrétienne et de ne mettre aucun obstacle à la construction de nouvel-
 les églises et à la réparation des anciennes ainsi que cela a été précé-
 demment. 3. De restituer aux couvents et aux autres particuliers les
 terres et possessions ci-devant à eux appartenantes, qui leur ont été
 prises contre toute justice, situées aux environs de Brahilow, de Choczim,
 de Bender, etc., appelées aujourd'hui Rai. 4. D'avoir pour les ecclésias-
 tiques l'estime particulière que leur état exige. 5. D'accorder aux fa-
 milles qui désireront quitter leur patrie pour s'établir ailleurs une libre
 sortie avec tous leurs biens; et pour que ces familles puissent arranger
 convenablement leurs affaires, on leur fixe le terme d'une année pour
 cette émigration libre de leur patrie, à compter du jour où le présent
 traité sera échangé. 6. De ne demander ni exiger aucun paiement pour
 de vieux comptes, de quelque nature qu'ils puissent être. 7. De n'exiger
 de ces peuples aucune contribution ni paiement pour tout le temps de
 la durée de la guerre; et même à cause des dévastations auxquelles ils
 ont été exposés, de les tenir quittes de tout impôt pour deux années,
 à compter du jour de l'échange du présent traité. 8. A l'échéance du
 terme marqué, la Porte promet d'en user avec toute humanité et gé-
 nérosité dans les impositions qu'elle mettra sur eux en argent, et de les
 recevoir, par la voie de députés qui lui seront envoyés tous les deux
 ans; au terme du paiement de ces impôts, les pachas, ni les gouverneurs,
 ni telle autre personne que ce puisse être ne devra les obérer, ni exiger
 d'eux d'autres paiements ou impositions, sous quelque prétexte ou
 dénomination que ce soit; mais ils doivent jouir de tous les mêmes avan-
 tages dont ils ont joui pendant le règne du feu Sultan. 9. La Porte
 permet aux princes de ces deux États d'avoir auprès d'elle un chargé
 d'affaires, pris d'entre les chrétiens de la communion grecque, lesquels
 veilleront aux affaires concernant les dites principautés, et seront traités
 avec bonté de la Porte et, nonobstant leur peu d'importance, considérés
 comme personnes jouissant du droit des gens, c'est-à-dire à l'abri de
 toute violence. 10. La Porte consent aussi, que selon que les circons-
 tances de ces deux principautés pourront l'exiger, les ministres de la
 cour impériale de Russie, résidant auprès d'elle puissent parler en leur
 faveur, et promet de les écouter avec les égards qui conviennent à des
 puissances amies et respectées.

Art. XVII. L'empire de Russie restitué à la Sublime-Porte toutes

les îles de l'Archipel qui se trouvent sous sa dépendance, et la Sublime Porte de son côté promet: 1. D'observer saintement à l'égard des habitants de ces îles les conditions stipulées dans le premier article concernant l'amnistie générale et l'oubli éternel de tous crimes quelconque commis ou soupçonnés au préjudice des intérêts de la Sublime-Porte. 2. Que la religion chrétienne ne sera point exposée à la moindre oppression; non plus que les églises, et qu'il ne sera mis aucun empêchement à leur construction ou réparation; perilleusement que ceux qui les desservent ne seront ni opprimés, ni outragés. 3. Qu'il ne sera exigé de ces îles aucun paiement des impôts annuels auxquelles elles étaient assujetties, savoir, depuis le temps qu'elles se sont trouvées sous la dépendance de l'empire de Russie, et de plus en considération des grandes pertes qu'elles ont eu à souffrir pendant la guerre, pour deux ans à compter du temps de restitution à la Sublime-Porte. 4. De permettre aux familles qui voudront quitter leur patrie et s'établir ailleurs, de sortir librement avec leurs biens, et afin que ces familles puissent commodément mettre ordre à leur affaires, il leur est accordé le terme d'un an pour cette libre émigration, à compter du jour de l'échange du présent traité; et 5. Au cas que la flotte russe, au moment de son départ, lequel devra avoir lieu dans trois mois, à compter du jour de l'échange du présent traité, ait besoin de quelque chose, la Sublime-Porte promet de la fournir de tout, autant qu'il sera possible.

Art. XVIII. Le château de Kinburn, situé à l'embouchure du Dnieper, avec un district proportionné le long de la rive gauche du Dnieper, et le coin qui forme le désert, entre le Bug et le Dnieper, demeure sous la pleine, perpétuelle et incontestable domination de l'empire de Russie.

Art. XIX. Les forteresses de Jenicale et Kertsch, situées dans la presqu'île de Crimée avec leurs ports et avec tout ce qu'elles renferment, de plus avec leurs districts, à commencer de la mer Noire et en suivant l'ancienne frontière de Kertsch jusqu'à l'endroit Bugak et de Bugak, en montant en droite ligne jusqu'à la mer d'Azow, demeurent sous la domination pleine, perpétuelle et incontestable de l'empire de Russie.

Art. XX. La ville d'Azov avec son district et les limites marquées dans les instruments faits en 1700, c'est-à-dire en 1113, entre le gouverneur Tolstoi et Hassan Pacha, gouverneur d'Atschug, appartiendra à perpétuité à l'empire de Russie.

Art. XXI. Les deux Cabardes, savoir: la grande et la petite, à cause de leur voisinage avec les Tartares se trouvent en une plus grande connexion avec les Chans de Crimée; c'est pour quoi il doit être réservé au Chan

No 30. de Crimée à consentir avec son conseil et les anciens de la nation Tar-
 1774 tare que ces pays appartiennent à la Cour Impériale de Russie.
 10 Iulie.

Art. XXII. Les deux empires sont convenus d'anéantir et de laisser dans un éternel oubli tous les traités et conventions précédemment faites entre les deux Etats, y compris la convention de Belgrade avec celle qui l'ont suivie: et de ne fonder jamais aucune prétention à raison des dites conventions, à l'exception cependant de celle faite en 1700 entre le gouverneur Tolstoï et Hassan Pacha, gouverneur d'Atschug, au sujet des limites du district d'Azow et de la démarcation de la frontière du Kuban, laquelle demeurera invariablement telle qu'elle a été ci-devant.

Art. XXIII. Les forteresses qui se trouvent dans une partie de la Géorgie et de la Mingrélie, comme Bogdadgick, Kutatis et Scheherban, conquises par les armes russes, seront regardées par la Russie comme appartenant à ceux dont elles ont dépendu anciennement; de sorte que si anciennement ou depuis fort longtemps ces villes ont été définitivement sous la domination de la Sublime-Porte, elles seront reconnues lui appartenir; et d'après l'échange du présent traité, les troupes russes sortiront au temps convenu des susdites provinces de Géorgie et de Mingrélie: la Sublime-Porte, de son côté, s'engage conformément au contenu du premier article, d'accorder une amnistie générale à tous ceux dans ces contrées qui, dans le cours de la présente guerre, l'auraient offensée de quelque manière que ce soit. Elle renonce solennellement et à perpétuité à exiger des tributs de garçons et de filles et toute autre espèce d'imposition; Elle s'engage de ne reconnaître de ces peuples pour ses sujets, que ceux qui lui auront appartenu de toute ancienneté; de laisser et remettre tous les châteaux et lieux fortifiés qui ont été sous la domination des Géorgiens et des Mingréliens à leur propre garde et leur propre gouvernement, comme aussi de ne gêner en aucune manière la religion, les monastères et les églises, de ne pas empêcher de réparer celles qui sont ruinées, ni d'en construire de neuves, et ces peuples ne seront point opprimés de la part du gouverneur de Tschildirsk et autres chefs et officiers par des exactions qui les dépouillent de leurs biens, mais comme les susdits peuples se trouvent sujets de la Sublime-Porte, la Russie ne devra à l'avenir se mêler en aucune façon de leurs affaires ni les molester.

Art. XXIV. Aussitôt après la signature et la confirmation de ces articles, toutes les troupes russes qui se trouvent en Bulgarie à la rive droite du Danube se retireront, et dans un mois, à compter du jour de la signature, elles passeront de l'autre côté du fleuve. Lorsque toutes les troupes passeront le Danube, on remettra aux Turcs le château de

Hirsow qu'on leur évacuera après que toutes les troupes russes auront effectivement passé à la rive gauche de ce fleuve. Ensuite on procédera à l'évacuation de la Valachie et de la Bessarabie dans le même temps pour laquelle il est fixé le terme de deux mois. Après que toutes les troupes auront quitté ces deux provinces, on remettra aux troupes turques d'un côté les forteresses de Giurgewo et ensuite Brahilow, et de l'autre la ville d'Ismail et les forteresses de Kilia, et ensuite d'Akkermann, desquelles places sortiront alors les garnisons russes, pour suivre les autres troupes, de sorte que pour l'évacuation entière des dites provinces on prescrit le terme de trois mois. || Enfin les troupes impériales de Russie sortiront deux mois après cela de la Moldavie et passeront à la rive gauche du Dniester ; ainsi l'évacuation des pays susdits se fera dans cinq mois à compter de la susdite signature du traité de paix perpétuelle entre les deux empires contractants ; lorsque toutes les troupes russes seront passées à la rive gauche du Dniester, on abandonnera aux troupes turques les forteresses de Chotzum et de Bender, à cette condition toutefois, que le château de Kiburn avec le district qui lui appartient et le désert situé entre le Dnieper et le Bug aient déjà été remis en pleine, perpétuelle et incontestable souveraineté à l'empire de Russie, conformément à l'article XVIII du traité de paix perpétuelle entre les deux empires. || Quant aux îles de l'Archipel, elles seront laissées comme ci-devant à la domination légitime de la Porte ottomane, par la flotte et les troupes impériales de Russie, aussitôt que les arrangements et besoins particuliers le permettront, sur quoi il n'est pas possible ici de fixer le laps de temps précis. || Et la Sublime-Porte pour accélérer d'autant plus tôt le départ de la dite flotte, s'engage déjà comme puissance amie à lui fournir, autant que cela lui sera possible, toutes les choses dont elle aura besoin. || Tant que les troupes impériales de Russie séjourneront dans les provinces à restituer à la Sublime-Porte, le gouvernement et la police y resteront dans la même vigueur qu'actuellement et depuis la conquête, et la Porte ne devra y prendre aucune part pour tout ce temps et jusqu'à l'entière sortie de toutes les troupes. Jusqu'au dernier jour de leur sortie de ces pays, les troupes russes seront fournies de toutes les choses nécessaires tant en vivres qu'autres choses, de la même manière que cela leur a été fourni jusqu'à présent. || Les troupes de la Sublime-Porte ne devront mettre le pied dans les forteresses qui lui seront restituées et elle ne pourra commencer à exercer son autorité dans les pays qui lui seront remis, que lorsqu'à chaque place ou pays qui aura été évacué par les troupes russes, le commandant de ces troupes en aura donné connaissance à l'officier commis à

No. 30.

1774

10 Iulia.

No. 30. cet effet de la part de la Porte ottomane. || Les troupes russes pour-
 1774 ront, selon leur bon plaisir, vider leurs magasins de munitions de guerre
 10 Iulie. et de bouche qui sont dans les forteresses, villes et partout ailleurs où
 il s'en trouve, et ils ne laisseront dans les forteresses rendues à la Su-
 blime-Porte que la seule artillerie turque, autant qu'il s'y en trouve
 réellement. Les habitants dans tous les pays restitués à la Sublime-Porte,
 de quelque état et condition qu'ils soient, qui se trouvent au service im-
 périeur de Russie, ont la liberté entre le terme donné d'une année fixé
 dans les articles XVI et XVII du traité de paix, de partir et de se re-
 tirer avec leur familles et leurs biens à la suite des troupes russes; et
 conformément aux susdits articles, la Sublime-Porte s'engage de ne s'op-
 poser à leur sortie ni alors ni pendant le terme entier d'une année.

Art. XXV. Tous les prisonniers de guerre et esclaves dans les deux
 empires, hommes et femmes, de quelque rang ou dignité qu'ils soient,
 à l'exception de ceux qui, dans l'empire de Russie, auront quitté volon-
 tairement le mohamétisme pour embrasser la religion chrétienne, ou dans
 l'empire ottoman auront quitté volontairement le christianisme pour em-
 brasser la religion mahométane, seront immédiatement après l'échange
 des ratifications de ce traité et sans aucune excuse que ce puisse être,
 remis en liberté de part et d'autre, rendus et délivrés sans rachat ni ran-
 çon; pareillement tous les chrétiens tombés en servitude, comme Polo-
 nais, Moldaves, Valaques, Péloponésiens, habitants des îles et Géorgiens,
 tous sans la moindre exception, devront être mis en liberté sans rançon
 ni rachat. Pareillement tous les sujets russes qui, depuis la conclusion
 de cette heureuse paix, seraient tombés par quelque accident en servi-
 tude et se trouveraient dans l'empire ottoman, devront être délivrés et
 rendus de la même manière; ce que l'empire de Russie promet d'obser-
 ver aussi de son côté envers la Porte ottomane et ses sujets.

Art. XXVI. Après avoir reçu d'ici la nouvelle de la signature de
 ces articles, le commandant de l'armée russe en Crimée, et le gouver-
 neur d'Oczakow doivent aussitôt se communiquer l'un à l'autre sur ce
 qui les regarde, et dans deux mois après la signature du traité envoyer
 respectivement des personnes accréditées pour effectuer, d'une part, la
 tradition, et de l'autre, la prise de possession du château de Kinburn
 avec le désert, ainsi qu'il est stipulé dans l'article XVIII, ci-dessus; que
 les dits commissaires devront absolument effectuer dans deux mois, du
 jour de leur assemblée, afin que dans quatre mois ou même plutôt, à
 compter depuis la signature de ce traité, toute cette affaire soit sûre-
 ment achevée, et immédiatement après la chose exécutée, il en sera
 donné connaissance à Leurs Excellences le feld-maréchal et la grand vizir.

Art. XXVII. Mais afin que la présente paix et sincère amitié entre les deux empires soient d'autant plus fortement et authentiquement scellées et confirmées, il sera envoyé de part et d'autre des ambassades solennelles et extraordinaires avec les ratifications impériales fermées confirmatives du traité de paix, au temps dont elles seront convenues entre elles. On ira sur les frontières à la rencontre des ambassadeurs, de la même manière et ils seront reçus et traités avec les mêmes honneurs et cérémonies que cela s'observe dans les ambassades respectives entre la Porte ottomane et les puissances les plus respectables. Et pour marque d'amitié il sera réciproquement envoyé par les dits ambassadeurs des présents proportionnés à la dignité de leurs majestés impériales.

Art. XXVIII. Après que ces articles de la paix perpétuelle auront été signés par les susdits plénipotentiaires, le lieutenant général prince Repnin, et de la Sublime-Porte le Nischandgi Resmi Achmet Effendi et Ibrahim Munib Effendi, les hostilités doivent cesser entre les armées principales ainsi qu'entre les corps séparés tant sur la terre que sur les eaux, d'abord qu'on en aura reçu l'ordre des commandants des deux armées. A cet effet, il devra être envoyé d'abord de la part du feld-maréchal et du grand-vizir des courriers dans l'Archipel, à la flotte qui se trouve sur la mer Noire vis-à-vis de la Crimée, et dans tous les autres endroits où les hostilités se font de part ou d'autre, afin qu'en vertu de la paix conclue, toute inimitié et tous faits d'armes cessent; et ces courriers seront munis d'ordres de la part du feld-maréchal et du grand-vizir, de telle sorte que le courrier russe s'il arrive plutôt chez le commandant auquel il est adressé, puisse par lui faire passer au commandant turc les ordres du grand-vizir; et pareillement si c'est le courrier de celui-ci qui arrive le premier, lors le commandant turc fasse passer au commandant russe les ordres du feld-maréchal. || Et comme les négociations et confections de cette paix ont été confiées par les souverains des empires respectifs aux soins des commandants en chef de leurs armées, savoir: le feld-maréchal comte Pierre de Roumanzov et le grand-vizir de la Sublime Porte Moussun Zadé Mechmet Pacha, les dits feld-maréchal et le grand-vizir devront confirmer, en vertu du plein pouvoir donné à chacun d'eux par leurs souverains, tous les susdits articles de la paix perpétuelle ainsi qu'ils sont ici exprimés, et avec la même force que s'ils avaient été faits en leur présence, les signer et munir du cachet de leurs armes, garder et accomplir fidèlement et inviolablement tout ce qui a été stipulé et promis, ne faire ni ne souffrir qu'il soit rien fait par qui que ce soit en contravention du dit traité et les exemplaires parfaitement conformes à celui-ci signés d'eux et munis

No. 30.
1774
10 Julie.

No. 30 de leurs cachets de la part du grand-vizir en langue turque et italienne et
 1774 de la part du feld-maréchal en russe et italien, de même que les pleins
 10 Iulie. pouvoirs à eux donnés par les souverains seront respectivement échan-
 gés par les mêmes personnes ci-dessus nommées, qui ont été envoyées
 du côté de la Sublime-Porte au feld-maréchal, dans cinq jours imman-
 quablement à compter du jour de la signature du présent traité, et
 plutôt s'il est possible; en statuant dès à présent qu'elles recevront les
 dits exemplaires du feld-maréchal d'abord qu'elles auront donné connais-
 sance que ceux du grand-vizir leur sont arrivés.

Ce 10 juillet 1774.

Comte Pierre de Roumanzow. Mousson Zade Mechmet Bacha.
 Prince Nicolas Repnin. Resmi Achmet Effendi.
 Ibrahim Munib Effendi.

No. 31.— Article separate a Tractatului de Kuciuk-
 Kainargi.

(Wilkinson, Tableau, ed. franc. p. 214.)

No. 31. *Art. I-er.* Quoique dans l'article 17 du Traité de paix aujourd'hui
 1774 souscrit, il soit indiqué, que dans trois mois la flotte impériale russe
 10 Iulie. devra évacuer les îles de l'Archipel; comme dans l'article 24 du même
 traité il est expliqué que dans un tel éloignement il n'est pas possible de
 spécifier quel temps sera nécessaire, nous nous sommes accordés à nous
 en tenir à ce dernier article. En conséquence de quoi nous répétons que
 la dite flotte impériale russe évacuera l'Archipel le plus tôt possible,
 sans déterminer pour cela un temps limité; et pour faciliter l'exécution
 de cette évacuation, la Sublime Porte lui fournira tout ce qui sera besoin
 pour son voyage, autant que cela dépendra d'elle.

Cet article séparé recevra ensemble avec tout le traité la même
 confirmation, et nous lui donnons la même force et stabilité, que s'il
 était inscrit mot à mot dans le traité souscrit aujourd'hui. En foi de
 quoi nous avons signé de notre main et scellé de nos sceaux.

Au Camp près Kutschouc-Kainardgi, le 10 juillet 1774.

Art. II. Il est réglé et établi par cet article séparé, que la Sublime
 Porte paiera à l'Empire russe, pour les dépenses de la guerre, la somme
 de 15,000 bourses ou 7 1/2 millions de piastres, qui font en monnaie
 russe 4 1/2 millions de roubles, en trois ans et en trois termes. Le pre-
 mier terme de ce paiement se fera le 1-er janvier de l'an 1775; le second
 terme de paiement le 1-er janvier 1776; le troisième paiement le 1-er

janvier 1777. Chaque paiement de 5000 bourses sera fait par la Sublime Porte au Ministre russe accrédité près la dite Sublime Porte; et si la cour de Russie voulait outre cela quelque autre sûreté, la Porte Ottomane la satisfaira en cela, en quoi elle s'oblige religieusement. Cet article séparé aura sa confirmation ensemble avec tout le traité signé aujourd'hui et nous lui donnons la même force et la même stabilité, que s'il était inscrit mot à mot dans le traité fait aujourd'hui entre les deux empires respectifs: en foi de quoi nous l'avons signé de notre main et scellé de nos sceaux.

No. 31.
1774
10 Iulie.

Au Camp de Kutschouc-Kaïnardgi le 10 juillet 1774.

Par un édit de l'Impératrice de Russie en date du ¹⁹/₃₀ Mai 1775, qui fixe un jour d'actions de grâces pour le rétablissement de la paix, on voit que les ratifications ont été échangées à Constantinople le ¹⁸/₂₄ janvier 1775, entre le chargé d'affaires de Russie, le Colonel Peterson, et le Grand-Vizir lui-même.

No. 32.— Hatişerif pentru pronomiile Moldoviî, care s'a scris de la Poartă, către domnul Grigorie Ghica Vodă, din 4 Noemvrie 1774.

(C)ădrescu. Urnicariul, VI, 433—446.)

Lauda prinţipilor de neamu lui Iesus, Domnule al Moldoviî Skerlet zaidea Grigorie Voevoda, sfârşitul cu bine să se încheie || După ce va agiunge acest înalt împărătesc semn, cunoscut să fie, precum că acele 2 de obşte anaforale ce s'aũ trimis la întăritul prag al împărăţiei mele de la mitropolit, episcopii, arhimandriţii, egumenii, şi de la ceialalţi, adecă: boierii, boerănaşii, căpitaniî, şi alţi lăcuitoari a Moldovei, prin mâna a 2 boierî;—aşăjdirea şi cea din gură arătare a acestor 2 boierî, aũ agiuns şi s'aũ adus la pragul scaunului împărăţiei mele, şi perelipsisul lor s'a vëdut, şi s'a cunoscut la împărăţia mea. —Rugăciunea şi cerirea lor, fiind cu deadinsul ca să îndemne îndurarea şi mila mea, pentru aceea spre vestirea, înştiinţarea, şi arătarea care să întinde spre milă asupra lăcuitoilor acei ţări, şi pentru cea deapururea negrişă şi apërare asupra tuturor celor de supt umbra împărăţiei mele:—Iată cele de cătră dănşii cerute ponturi, unul câte unul se arată într'acest al meu puternic firman. Şi așa tuturor să fie aceasta spre cunoaştere şi înştiinţare. || Fiind că memlechetul Moldovei, şi a ţării Romănesci, este bun cheler a împărăţiei mele; acoverirea, apărarea, şi bună tocmala lor,

No. 32
1774
4 Noemv.

No. 32. le va fi încredințat, ca cei întru dânsăle lăcuitoari, să pitreacă întru toată
 1774 odihna și negrija. || De la o vreme încoace urmându-se cele dese, grab-
 4 Noem. nice și în protiva obiceiului, scoaterea și punerea a domnilor la numi-
 tele țării, și celelalte greutăți și supărări, cu care să însărcina aceste
 țări, afară că s'au pustiet, și au agiuns la nemărginită tulburare, cum
 și la vremea oștirei, raiaoa s'au sărăcit și s'au năcăjit, ajungând
 la ticălósă rísăpă.—Drept aceea, fiind-că în tot chipul, pofta și voința
 împărăției mele este pentru buna orânduială și tocmală a stării, măn-
 găerea, odihna, și liniștea inimilor raelii, hotărîm ca de acum înainte
 aceste numite 2 țări să câștige și să aibă toată tocmirea și buna
 rânduială, și raelile, lăcuitoarii ce se află într-insele (cari ni s'au în-
 credințat amanet de la zîditoriul a tótă făptura) să se bucure de odihna
 și liniștea lor, și să li să împlinească cererile lor, plătind numai obici-
 nuitul haraciū, ear alte încărcări și cheltueli multe puține ci era,
 care să da mai nainte de vremea oștirei, cu nume de havaeturi, cu du-
 mieale, obuducturi, și geaižale, acelea s'au propit și s'au rădicat cu
 ștergerea de istovū;—osăbit find că statornicia Domnilor este numai și
 numai pricină a tocmelei țării și a odihnii și liniștei raelii, pentru aceea
 s'au legat cu hotărâre : ca Domniū amândurora țărilor să nu se mai
 scoată, fără cât numai se va arata de față, și se va dovedi vre'o vină
 a lor, adevărată și cunoscută de toți, de care se cade scóterea lor.—
 Și această bună rânduială a hotărârii să se ție după legăturile ce s'au
 dat, întru amândouē părțile, păzindu-se fără strămutare, și cu statorni-
 cie deapururea, și pentru ca să fie locuitoarii și raiaoa întru toată odihna
 și mângâerea, și Domnul lor statornic, și fără nici o frică, fiind înaltă
 voea împărăției mele, ca să li să dea câte unū hatișerif întărit și înpo-
 dobit cu sfintele mele slove, care de a pururea să slăvească și să ur-
 meze.—Deci după această stare, al mieū sfântū hatișerif, care înadins
 s'au dat acum dupre un berat, înpodobit cu sfinte și milostive slove,
 de împărăteasca mea îndurare și milostivire, care să cade fireșcii împă-
 râteșcii mele dăruii.—Haraciūl, care se va pune asupra raelii Moldo-
 veii, se va aduce în doī anī, prin boeri care se vor trimete, și plătin-
 du-l il vor da la hazneoa împărăției mele;—și fiind că acest loc din
 pricina oștirei, s'au păgubit și s'au sărăcit, după legăturile păcii, ce s'au
 încheeat între amândouē împărățiile s'au ertat raelii Moldovii haraciul
 de 2 anī, cum și alte cereri, începând de la 14 a luniū Gimazāl Ebel,
 a anului Otomanesc, 1188, iară de la Christos din 6 Iulie 1774 până
 la sfârșitul acestor doī anī; la această pricină, împărăția mea fiind
 milosărdnică, cătră saraca raeaoa, au făcut scădere spre înbelșugarea țā-
 riī; ear săvărșindu-se sorocul acelor 2 anī, precum mai sus s'au arătat,

apoi haraciul care va să se rânduiească, se va plăti în 2 ani, odată prin mâna boerului ce se va trimete de Domn, și pentru cele vechi socotele, ori în ce chip ar fi fost, atât la baniî numărați cât și la alt chip, nici odată vre un ban să se ea.—Turcii cu raele, și raelile între dânșii, având pricinî de judecată, Domnul Moldovei să judece, și după dovedită dreptatea lor, și după dréptă judecată, să facă împlinire pricinelor ce s'ar arăta între Turci, și între raeli; divanu kiatibi, ce se va afla lângă Domnul Moldovii, și alți turci, să le așeze, și să le curme păzându-se mijlocirea: ear pricinele care vor fi prin mijlocirea Turcilor, după cererile pricinuitoare lor, de nu vor lua sfârșitul, și jalba lor se va arata mincinoasă, și scoposul lor este numai ca să păgubească și să măbnească pe săracii raeli cu acele mincinoase jalobe, care sânt înprotiva dreptului, saraca rae, să nu se păgubească năcăjindu-se. || Și earășî giudecățile care nu vor lua sfârșit cu mijlocirea turcilor și cu a făcătorilor de pace, când vor videa înpotrivirea, ca să se hotărască și să se curme, să se caute cu dreptate, înaintea cadiului de Brăila, și așa să ea sfârșit, însă cadiul de Brăila, să hotărască și să curme pricinî ca acestea fără a da nici la o parte voie ca să se urmeze vre o faptă în potriua giudecăței cei curate, ci numai să săvîrșască cu dreptate și cu luare aminte, și să se păzască a nu asupra pe săracii raeli, cu un chip ca acela; și raiaoa Moldovei să nu se supere, nici să se silească de nimeca să se facă ihzar la alt loc.—Iar pentru jalobile dieților, și a rudeniei care sunt pentru clironomie, mărturia lui Pavel greul, să priimesce asupra lui Mahmet turcul, și la aceasta, afară de dieată și de rudeni, se va urma după cum este hotărît în fetvaoa cea sfântă, căci la jalobile de mat și de edat, nu sunt priimate mărturiile grecilor asupra turcului (cutare), ci dar după numita fetvâ să se urmeze. || Din ascherli și dintr'alții ce doresc a intra în Moldova să facă răutăți, unii ca aceia să se trimată la cele de aproape sarhatuî, ca prin marafetul zabeților să se pedepsască spre înfrânarea lor. || Unii din locitorii sarhaturilor și a cazalilor Dunărei, cari în potriua nizamului ce s'au dat mai nainte, făr de nici o voie, vin în pământul Moldovii, cari învrăjbindu-se și sfădindu-se între dânșii se omorâ, și pe urmă cer plata uciderei, cu mare supărări și păgubiri raelii, pentru care macar că s'au fost dat mai nainte multe sfinte porunci, ca să se pustiească moșiile și căștile lor ce au fost făcut în Moldova, și ei înprenă cu alții ce umblă pe acolo de capul lor, să se gonească, și să se depărteze; dar nu este îndoială, că de acest fel făcători de rău, vor socoti ca să se întrecă, earășî într'acest pământ, însă deacum înainte, afară din neguțitorii ce se vor rândui și se vor număra din fiește care sarhat, altul

No. 32. să nu fie slobod, ca să între în Moldova.—Și acei numărați neguțitorî, să aibă a lua de la zabeții lor, teșcherele de voie ca să le arate la
1774
Noem. 4. Domn, orî la epitropul seû, și așa prin cărți date, să fie slobozî a umbra prin țară pentru neguțitoria lor. || Și pe la locurile ce vor umbra, să nu se facă nici un fel de așăzare, saû casă, nici să are, nici să samene, nici să supere pe raea, nici să le dea bani înainte, și pentru dinordosărea acestora fiind scris la împărăteștile firmanurî, care s'au dat mai înainte, cunoscut și știut să fie la toți că așa va rămănea, și se va urma fără schimbare.—Câte locuri și moșii au fost mai înainte din vechiul a mănăstirilor s'altora, care pe urmă s'au luat fără dreptate de sarhatlăi, cu nume de raea, cercetându-se cu amăruntu, și adiverindu-se, să se întorcă la stăpâniî lor. || Așăjdirea neguțitorîi turci nu vor avea volnicie, a ține moșii, ceaflicurî, și a pășuna vite în pământul Moldovîi.—Mariî Vizirî mei, și cinstiții pași, la mergerea cătră mansupurile lor, și la întorcere, să abat din drumul cel drept, și întră în Moldova, și eaû de la locuitorî cu mic preț, și cu cuvînt de peșchiș, hrană și alte trebuinciöse, și cai de mezâl, și cu alte asuprele ei supără.—Deci fiind că acestea sunt poprite, nici într'un chip nu se mulțemesce împărăția mea, ca vizirî și ca pașii și óminiî lor, să între în Moldova ca să pricinuească acest fel de pagube raelîi. || Aseminea și olacile cu trebuinciöse trebî, mergend și viind la o samă de părți să nu-și lesă drumul, nici să-și ceie cai mai mulți din cât le scrie firmanul de mezil.—Fiind că s'au dat mai înainte slăvite poronci, a căroro perilipsis să se urmeze, și cu hotărîre voim ca să se păzască numitele șuraturî, și de se va afla cinevași ca să îndrăznească la vr'o mișcare împotrivă, fără de aparare, se va pedepsi.—Raelile Moldovei ce vor merge la casabale, sate și târgurî, care sunt pe lângă Dunărea, pentru negustoria saû alte trebuințe a lor, hărăcerî și alți zabeți să nu-î supere cu cererî de haraciû și spinge, saû cu alte pricinî; așăjdirea pe oaminî și colgiî lor să nu-î trimată în Moldova, cu pricinî, că cer raele străine. Și măcar că pentru aceasta s'au mai poruncit, dar și acum se va da șcire cu slăvite poronci cătră cei ce se cade, și care nu se vor supune a urma, se vor necinsti și se vor pedepsi. || Pentru portul și înbrăcămîntea locuitorilor Moldovîi, după pronomiile și serbestiet, adecă slobozenia patriei lor, nici de cum să nu fie supărați de cătră nime.—Și macar că boierîi cariî au venit cu magzarurile, au înștiințat precum că sunt date din vechiul slăvite poronci cu hatișerif, pentru raelile Moldovei: care or vrea să se turcască să nu pótă să ceie parte de clironomie; dar, fiind că nu s'au găsit pentru acésta la condicele de hatișerife saû firme, și aceasta fiind că vine la pricinile de gîudecăți; s'au cercetat la

pravili întru care arată așa : „Când Petru Grecu se va turci și va muri, „Pavăl grecu, tatăl lui, nu se face clironom fiului său celui turcit. „Iarăși Petru Grecu, barbatu Mariei, turcindu-se, și murind femeea lui „Mariea, în legea grecească, Petru care s'aũ turcit, nu se face clirono- „mul femeii lui. Și earăși: Pavel, ficiorul lui Petru Grecu, turcindu-se, „și murind Petru, tatăl lui, în legea grecească, Pavel turcitul, nu „clironomisește pe Petru tatăl lui. — Și Petru turcitul, după ce va „erta pe robul său Pavel grecul, și murind numitul Pavel robul neturcit, „Petru turcu stăpâna lui, nu clironomisește pe Pavel grecul, robul său.“ — Deci fiind-că s'aũ dat aceste patru sfinte fetvale, se va ține în samă, și se va urma după perelipsul lor.—Șciuta somă a oilor, care după poroncă, se cumpără în fieșce care an din Moldova prin mijlocirea casa- bașilor, și cumpăratura lor care se face prin oameni și saigi casa- bașilor, fiind că da pricină de supărare, nedreptate și pagube raelei, pentru acésta spre ușurarea săracilor, chipul cumpărăturii aceștiea, a oilor s'aũ ertat. — Dar tragerea oilor de la pre păzite țările împărăției mele, fiind că este de trebuință pentru tainurile Măriei mele, și pentru cea mai cu lesnire hrană a locuitorilor scaunului împărăției mele, raiaoa Moldovei, să nu ascundă oile lor care sunt de vânzare, ci să le vîndă cu prețul lor, la neguțitori și gealepe; și la acésta să fie privighere și epimelia Domnilor ca să triimită mulțime de oi la Țarigrad, ne- vîndându-se la alte părți, ci numai acelora neguțitori și gealepe, ce vor să le aducă la înalta mea Poartă. || Moldova fiind că este che- ler a împărăției mele, ca să tragă mulțime de zaharea la Țarigrad, va căuta la trimeterea țării Muntenesci și a Moldovii, pentru aceasta zahareoa Mucaesilii ce se cerea de la aceste două țări, fiind că a- duce pagubă și asupreală raelii, s'aũ făcut împărăteasca mea scădere, ca să se poprească și aceasta: rânduind într'acest chip să fie, adecă: raelile care sunt în Moldova și pogóra la șchele mulțime de roduri și legume, și cu prețul ce se va tâmpla, să le vîndă la reizi coră- biilor capanului, nedându-le la alte părți. — Și cu pricină că s'aũ ră- dicat Mucaiasaoa să nu se lenească a se lucra și a nu sămăna, nici să ascundă zachereoa care o aũ de vânzare, ca și ei să se câștige, și lo- cuitorii din norocita cetatea mea, să nu cadă în supărare de hrana lor, ci necontentit Domnul și boerii Moldovii, să silească la aceasta.—Iar cele ce s'aũ tîmplat din pricina oștirei împărăției mele, ori-ce feliu de vine și greșeli, s'aũ arătat din partea boerilor ș'a raelilor de țara Muntenescă, și din Moldova; până acum faptele și mișcările lor s'aũ uitat și s'aũ ertat de cătră împărăția mea, și pentru trecute lucrările lor, nu va trece prin pomenirea împărăției mele, scopusul isbândirii și a răsplă-

No. 32. tirei.—Așijderea și de acum înainte până când nu se vor întorce de la chendrulū supunerēi și a plecăciuneī, arătând numai semnele supunerēi și a biruluī lor, adeveriți să fie precum că afară de daruri și îndurări și din milostivire și mila mea, nu vor fi viderate, și se va arăta tuturor lăsare și ertăciune a împărățiī mele, pentru care să se poruncească și să se propoveduească rugăciunea pentru îndelungimea viețiī și norocirea împărăției mele. || Pentru cinurile boerilor, a Domnilor țării Românești și a Moldovei, care era obiceiuite a să da la obraze, credincioase și vrednice, din boerīi pămētenī și greci, care acestea sunt legate la voea și stăpânirea Domnilor, așa să se urmeze și de acum înainte.—Feliurimī de chereștē pentru trebuința cetățīlor Rumeliei, fiind din vechiū rânduite a se tăea din munții Moldovīi, după sinetrile bina eminilor, să se plătească tăetul și adusul acelor chereștele (când să vor cere) din banīi biruluī țării, ce se strânge de Domnū.—Pentru zaherele și alte lucruri ce se aduc din țară la schelea Galaților, fiind că după obiceiul țării se lua vamă de Domnul Moldovīi, și oamenii luī Chelinazăr care mergea la Galați da supărare, de acum înainte să lipsască cu totul această supărare din partea numituluī nazăr. — Și pentru că. nu se află la condica divanuluī Mezeū, de s'aū dat mai înainte poroncă pentru aceasta, se va porunci ca să se poprească de a se mai trimete la Galați vameș, atât de la Kilinazări, cât și din partea Saccīi. || Pentru topirea auruluī ș'a argintuluī, la norocita taraphanā a împărăției mele, fiind că se trimetea în toți anīi un om cu pricină ca să strângă o somă de sălitră, cerēndu-se aceasta din țara Moldovīi, cu chip de eltuzam, din care să pricinuea supărare și asupreală raelīi, care este înpotriva voințiī împărăției mele, ne am milostivit de s'aū oprit și acestea. || Dar acum cărătura și aducerea acestuī model, fiind trebuincioasă la norocită taraphanaoa mea, Domnul Moldovīi să o plătească din haraciul țării, și să o trimată la scheli, înștiințând ca să se aducă pe mare la scaunul împărăției mele. || Fiind că la diande sus împărăției mele este nelipsită și neștearsă mila cătră cei săraci, neputincioși, și cătră toți de obștie, cum și îndurarea cătră amanetul care mi s'aū încredințat de la țīitorulū a toate, mai vartos asupra raelīi, și a zidirei țării Romānesci și a Moldovīi, și acelor de mai sus pe larg arătate puncturi, în care să arată tocmala și întemeerea acestor două țări, și de attendipsirea pămēntenilor de tot felul de asuprelī, ca să petreacă în odihnă și în pază supt umbra împărăției mele. || Iar tu carele ești numit Domn, să deșchizi și să cetești impodobitul meu firman, de obștie cătră toți, arătându-le de față cel drept perelipsis, și ca de acum înainte să fie statornică această bună rânduială, și să țīi în samă la vreme de trebuință,

să păzăști acest slăvit firman la mâna ta, împlinind și sêvêrșind acelea ce întru dênసు se cuprind, și aceia care se vor mișca împotriva firmanului, ca să se pedepsască în vreme de trebuință, să scrii la ușa milostivului scaunului meu, macar că greșalele și vinovățiile boerilor și a lăcuiitorilor care s'aũ făcut în vremea oștilor, precum s'aũ scris mai sus, s'aũ ertat și s'aũ lăsat, și s'aũ dat porunca mea, earășî ca să'și dobândească boeriile, cinurile, și moșile care aũ fost a lor mai nainte de oștire. || Decî pentru ca să fie nestrămutate numitele ponturi de apărare, și pentru tocmeirea locului care s'aũ pustiit la vremea oștirea, pămêntenii să se odihnească să fie în pace; să facă silința să stea ca să se deordosască locul, să se întemeeze, și ca să vie la bună stare, pentru chivernisala și ajutorul hranei vieții boerilor și a tuturor. — Și după obiceiul vechiu al pămênțului să'și dobândească veniturile ce i se cade, și aflându-și cea d'ântăiũ stare, să se acopere și să se păzească numiții boeri, cari să cheltuească puterea lor cu tótă osârdiea, ca să aducă împlinire datoria supunerii lor, urmând poruncii și hotărîrii Domnului lor, și purtându-se după obiceiul țerilor se vor afla în odihnă și bună stare. — Iar aceia cari nu se vor supune la această poruncă, ci în potriva voinții mele, vor păgubi și vor mălmi pe sâraca raiã cu cerere fără cale, și să vor amesteca la pricinũ care nu se cade lor, și se vor împotrivi ca să nu ia sfârșit binele economiei care va să înceapã Domnul lor, spre cea de obște tocmealã și bună orânduealã a țerei, și spre odihna inimei raelii, îndrăznind la mișcări ca acelea în potriva voei Domnului carele să alege, să sue și se orânduesce din partea înaltului meu devlet, unii ca aceia după trebuință se cade ca să'și ia pedeapsa lor. Decî precum cei după vreme ce aũ stătit Domni la toată puterea cei deplinã stăpînire, aũ avut această voie și slobozenie, așa și tu cu chipul cel de sus arătat, să mitalirisești voinicia ta, ca să pedepsești pe unii ca aceia, spre învêțatura altora, și să faci tot chipul de silință și chivernisealã pentru odihna saracei raelii, și pentru paza bunei rândueli a țerei; pentru aceea s'aũ dat și s'aũ trimes această slăvitã poruncã a mea. | Ci dar atât boerii, cât și raelile Moldovii, să nu se batã din drumul cel drept a supunerii ce li se cade, la împărătescile mele porunci, la care sunt datorî ca să urneze cu toată plecãciunea, credința, dreptatea, și curatã inimã, și împlinindu-se pururea ce li se cade, vor intra la o rânduialã, dobândind tot felul de milã și darul împărăției mele. — Așijderea și pentru pagubele și stricãciunile ce aũ ispitit în vremea oștirea, vor lua bune rãsplãtiri de supt umbra acoperemîntului împărăției mele. și fiesce carele uitând trecutele necazuri, va dobândi necurmatã liniște și odihnã. — Iar tu, numitele Domn, și diadohii tăi, urmând după poruncile de sus arã-

No. 32. tate, și împlinind datoria slujbei către înaltul meu devlet, să aduci slă-
 1774 voslovie și mulțumire pentru cele înainte ochilor vădute daruri a împă-
 Noem. 4. răției mele, fiind încredințați că pînă când nu se va arăta dovedită
 greșală vrednică, să nu cădeți la grija scoaterei și a despărțirei, ci um-
 blând cu credință și cu dreptate, veți fi statornici în domnia Moldovei,
 și acele mai sus numite ponturi, vor fi deapurarea neclătite și stator-
 nice. Și după cum în vremea împărăției celui ce locuesce în raiu prea
 slăvit strămoșul meu Sultanul Mehemet chan (asupra căruia să fie vēr-
 sate repejunele ertiării), așa și acum se va pune căutare și silință dea-
 purarea la pronomiile și odihna vóstră din partea împărăției mele, și de
 către marii mei viziri, cum și de către înțelepții mei epitropi, într'acel
 ceas, după ce se va lua însciințare, că cine-va din Sarhatlii din pregiurul
 țerei vor îndrăzni la vr'o faptă înpotriva datului nizam, cunoscut și
 adeverit să fie, cum că se vor pedepsi. - Iar locuitorii Moldovei, toți de
 obștie, să urmeze înălțând rugăciuni pentru mărirea și stăpânirea mea.
 —Și pentru ca să te păzesci și să te ferești de tot chipul de împotri-
 vire, s'aũ dat prea slăvită această poruncă a mea, căreia se cade su-
 punere și ascultare, și după perelipsis aveți să umblați cu silință ferin-
 du-vẽ de înpotrivire.—Așa să scitiți și să dați credință la sfântul meu semn.
 Scris la mijlocul lunii Șeval anul 1188 otõm.

iar de la Chrs. 1774 Noembr. 4.

În de Dumneđu păzitul Constantinopol.

No. 33.— Act relativ la Crimeea, semnat la schimbarea ra-
 tificărei Tractatului din 1774, care a avut loc în 28
 Ianuarie 1775.

(Martens, Recueil (ed. 3), III, 681.)

No. 33. Gleich nach seiner Erhebung soll der neue Chan, sowohl dem Hofe
 1775 zu Petersburg als der Pforte davon Nachricht geben; der Gross-Sultan
 28 Januar. soll gehalten sein ihn, nach dieser Nachricht, dafür zu erkennen, und
 ihm den Zobelpelz, Turban und Säbel überschicken. Man soll fortfahren,
 für das Wohlsein des türkischen Kaisers in allen Moscheen zu beten, und
 die Münze welche geschlagen wird, soll mit seinem Namen bezeichnet
 sein. Die Kadis oder Richter sollen durch die Kadileskiers zu Konstan-
 tinopel bestätigt werden, doch mit der ausdrücklichen Bedingung, dass
 die Pforte sich deswegen nicht das geringste, in Ansehung der Regie-
 rung der Krim oder deren Unabhängigkeit, herausnehmen darf. Denn da

die Verwaltung der Gerechtigkeit bey den Ottomanen aufs genaueste mit dem geistlichen Regiment verknüpft ist; so soll dieses, dem geschlossenen Tractat zu folge, dem Grossherrn allein die oberste geistliche Stelle verschaffen. Seine Hoheit soll, als Nachfolger der Kalifen, das Recht behalten den neuerwählten Chan als einen Bekenner der Muhammedanischen Religion, anzunehmen, und Richter einzusetzen, welche zu gleicher Zeit Diener der Religion sind. Alle diese Bedingungen beziehen sich also allein auf die geistliche Regierung, und haben gar keine Beziehung auf die politische Verfassung oder die Verwaltung der bürgerlichen Geschäfte in der Krim.

No. 33.
1775
28 Januar.

No. 34.— Convențiunea pentru fruntariii dintre Turcia și Rusia, din 4 Aprilie 1775.

(Martens, Recueil, II, 390).

Bei dem letztern zwischen der glänzenden Ottomanischen Pforte und dem Russischen Reich zu gemeinschaftlicher Ruhe und Sicherheit bei Klein-Kainardji geschlossenen und nach türkischer Jahresrechnung von dem Uebergang Mahomets im 1188, nach russischer Jahresrechnung von der Geburt Christi im 1774 Jahr, unterschriebenen Tractat eines glückseligen und ewigen Friedens, ist im 18-ten Punct festgestellt, dass das Schloss Kinburn an der Mündung des Dnepers, nebst einem hinlänglichen Kreise an der linken Seite des Flusses, und dem Winkel wüsten Landes zwischen dem Dneper und Bug, dem Russischen Reich zum völligen unwiderstreitigen und ewigen Besitz bleiben soll. Kraft dieses bin ich von Scherifs Geschlecht auf allerhöchsten Befehl der glänzenden Pforte zur Erfüllung dieses Puncts des ewigen Friedens, so wie von Seiten des russischen Reichs Seine Excellenz der Herr General-Major Johann Kochius verordnet worden. Wir als zu diesem Werk Bevollmächtigte sind nach Mahomets Uebergange im 1188 Jahre am 13-ten Tage des Mondes Silgidsche, nach Russischer Jahresrechnung am 3-ten Februar 1775 nach Kilburum abgegangen, das Schloss Kinburn ist zur Erfüllung des vorgedachten Punctes von mir gedachten Herrn Generalmajor übergeben und von ihm in Empfang genommen worden. Von hier sind wir nach hinlänglicher Ueberlegung und gehabten Wortwechsel wegen des Kreises der auf der linken Seite des Flusses freiwillig abgetreten werden sollte, zur einstimmigen Festsetzung der Grenzen zusammen abgereiset. || Wir fingen von Kilburum oder dem sich gegen den Dneper erstreckenden Vor-

No. 34.
1775
4 Aprilie.

No. 34. gebürge an, zwischen den Gewässern des schwarzen Meeres und des Dnepri-
 1775 schen Limans in die Länge 6 Stunden, d. i. nach Russischem Maas 36 Werst
 Aprilie 4. in die Breite, an einigen Stellen zu $\frac{1}{4}$ oder $\frac{1}{2}$, an andern zu 1 oder zu $1\frac{1}{2}$
 Stunde, d. i. zu 2, 4, 6 und 9 Werst, wo alles Land sandig und unfruchtbar
 ist. || Hierauf gingen wir an der linken Seite des Dnepers, den Ort Shovib-
 skoi Kut, auf türkisch Achdshewa vorbei, von der Ecke des Vorgebürges hin-
 ter dem Schloss Kinburn $12\frac{1}{2}$ Stunde der 75 Werst bis an den Ort Goloi Pe-
 rewos, auf türkisch Kurschun Lügetschidi, wo an dem Dneper die Grenze
 bezeichnet und desfalls am Ufer ein Erdhügel (Kurgan) mit untergestreuten
 Kohlen aufgeschüttet wurde. Von diesen Kurgan geht die Gränze in's Land
 südwest 3 Werst oder $\frac{1}{2}$ Stunde bis auf einen am Wege liegenden Kurgan,
 wo eine Grube gegraben und zum Zeichen mit Kohlen gefüllt worden.
 Von hier verfügte man sich weiter von dem aufgeschütteten Kurgan nach
 der Seite vom Borrison Kut oder Achdsheba, und von demselben in ge-
 rader Linie eine Stunde oder 7 Werst, bis zu einem aufgeschütteten
 Kurgan, welcher $\frac{1}{4}$ Stunde von dem Dneper bey Achdsheba Kut, abliegt,
 überhaupt ist die Länge von Goloi Perewos bis zu diesem Kurgan 10
 Werst. Die Breite dieses Stück Landes von dem Ufer bis zur Linie ist
 $\frac{1}{2}$ oder $\frac{1}{4}$ Stunde und von Achdshebug Kurgan südlich bis zum Kur-
 gan, wo vorher ein Tartarischer Begräbnissplatz Mesanlitepe gewesen,
 $4\frac{1}{2}$ Werst oder $\frac{3}{4}$ Stunden zwischen diesen beiden Oertern ist ein Kur-
 gan aufgeschüttet und auf Mesanlitepe ein Wahrzeichen aufgestellt worden,
 von welchem westwärts in gerader Linie bis an den Steinbrunnen oder
 Kopka und die Ufer des schwarzen Meeres, wo wiederum ein Grenzkur-
 gan aufgeschüttet ward, $4\frac{1}{2}$ Stunde oder 28 Werst sind. || Auf dieser
 ganzen Linie sind zur Bezeichnung der Grenzen noch 3 Kurgans aufge-
 schüttet worden. Die Breite des festen Landes zwischen der geraden Linie
 und dem Ufer des Dnepers ist 1 oder $1\frac{1}{2}$ Stunden d. i. 6 oder 9 Werst.
 Von gedachten letzten beim Meerufer aufgeschütteten Kurgan längst
 dem Wege aus Kinburn über Kilburum oder bis an die Ecke des Vor-
 gebürges hinter dem Schloss Kinburn sind $7\frac{1}{2}$ Stunde oder 47 Werst.
 Die aufgeschütteten Kurgans bezeichnen die Grenzen des Kinburnschen
 Kreises, welchen wir Bevollmächtigte hiemit dem Russischen Reich
 zum ewigen Besitz übergeben. || In den zwischen Kinburn und der
 Kopka gelegenen Salzseen, wird in Betracht der zwischen beiden Reichen
 obwaltenden Eintracht, den Einwohnern der nahegelegenen Stadt Otschacow erlaubt, zur gehörigen Zeit und mit erhaltenen Billets von den
 Befehlshabern beider Städte Salz zu bereiten und auszuführen, welches
 zu mehrerer Bestätigung in gegenwärtiger Convention bemerkt wird. ||
 Ehe wir den Winkel wüsten Landes zwischen dem Dneper und Bug zufolge

eines der Punkte des glückseligen Friedens abgetreten haben, befragten wir, laut unseren Verhaltungsbefehlen, den russischen Commissarius: Was für ein Stück Landes eigentlich unter diesem Winkel verstanden werde, wo er anfangen und wo er sich eigentlich endige. Auf unsere freundschaftliche Anfrage erhielten wir von seiner Seite die nicht minder freundschaftliche Antwort, dass dieser Winkel wüsten Landes von der alten Grenze beider Reiche, auf der Seite des Dnepers von der Mündung des Flüsschen Kamenka, auf der Seite des Bugs aber von dem Ort genannt Garda seinen Anfang nehme, und sich bei dem Zusammenfluss beider Flüsse endige, so dass diese Gewässer die natürliche Grenze des Russischen Reichs machen sollen. Dieses sei offenbar das Stück Land, welches laut dem Friedenstractat dem russischen Reiche abgetreten werden müsse, und dieses hätte er nach seinen erhaltenen Befehlen ganz in Empfang zu nehmen, und wäre dabei nichts zu theilen. Nach dieser Erörterung verfügten wir verordnete Commissarien beider Reiche uns auf die andere Seite des Dnepers, wir unterredeten weiter über diese Sache, und antworteten nach geschehener Untersuchung dem Russischen Commissarius, da wir den im Friedenstractat erwähnten Winkel wüsten Landes für denselben erkennen, den sie uns angezeigt haben und von uns fordern; so wird der von dem Fluss Kamenka auf der Seite des Dnepers, und von Garda auf der Seite des Bugs, durch beide Flüsse eingeschlossene Winkel wüsten Landes, zum ewigen Besitz in die Hände des russischen Reichs überliefert, mit welchen Worten also die Uebergabe geschah. Beider Reiche Unterthanen wird die Erlaubniss ertheilet in Liman und in den Flüssen Dneper und Bug zu fischen und zu schwimmen. Auch wird aus nachbarlicher Freundschaft ohne Widerrede erlaubt neben den Ufern des Dnepers Holz und Gesträuch zu hauen, welches desfalls mit in dieser Convention bemerkt wird. || Auf diese Art ist vorgeschriebener Winkel wüsten Landes zwischen dem Dneper und Bug bis zu ihrem Zusammenfluss, wie auch die Stadt Kinburn mit einem hinlänglichen obangezeigten Kreise übergeben worden, und bleibt dem russischen Reich zum völligen unwiderstreitigen Besitz. || Und also soll alles vorgedachte auf gutwillige und treue Uebereinkunft beider Theile gegründet, eben so wie der Tractat mit seinen Punkten beobachtet und gehalten werden. Dieserwegen haben wir diese Convention in türkischer Sprache geschrieben und mit unsern Siegeln bekräftigt, gedachten Herrn Commissarius übergeben. Gleichermaassen hat er ein Exemplar in russischer Sprache, welches mit dem unsrigen, ohne einigen Zusatz oder Verminderung völlig gleich lautendist, uns übergeben, und uns eine Uebersetzung unter der Unterschrift des der Türkischen Sprache kundigen Collegien secretärs Dementjew mitteilen lassen, welche wir auch empfangen haben.

No. 34. Geschrieben, vom Uebergange Mahomets im 1189 Jahr den 14-ten
 1775 Tag des Mondes Seferul Chair am Sonnabende, nach Russischer Jahr-
 Aprilie 4. rechnung von der Geburt Christi den 4-ten April 1775.

Unterschrieben

(L. S.) Commissarius der glänzenden Pforte: El Seid Scherif
 Mechmed.

(L. S.) Der glänzenden ottomanischen Pforte Knecht: Scheich
 Salid Muwella, Mufti von Otschacow, verordnet zur
 Bestimmung der Grenzen von Kinburn.

No. 35 — Convențiunea explicativă din Constantinopole,
 din 10 Martie 1779.

(Martens, Recueil (ed. 2), II, 653).

No. 35. Au nom de Dieu tout-puissant.
 1779 Depuis la conclusion du traité de paix éternelle entre l'empire de
 Martie 10. toutes les Russies et la Porte ottomane à Cainardgé le 10 de juillet
 1774 et de l'Egire 1188, il est survenu sur quelques articles de ce
 traité et particulièrement à raison de la transformation des Tartares de
 la Crimée et autres en une puissance libre, indépendante et soumise à
 Dieu seul, divers malentendus et contestations, qui sont parvenus au
 point de priver les sujets respectifs de la jouissance des fruits de la
 paix qui sont la bonne harmonie et la sûreté. Pour éteindre et écarter
 une fois pour toutes des inconvéniens aussi désagréables qui peuvent oc-
 casionner entre les deux empires la discorde et des hostilités, on est con-
 venu mutuellement et amiablement par le moyen des plénipotentiaires
 des deux empires, munis de pleinpouvoirs, d'entamer une nouvelle né-
 gociation à Constantinople, dans la pure intention d'éclaircir et d'ex-
 pliquer les doutes sans rompre ni altérer le susdit traité de Cainardgé.
 A cet effet, Sa Majesté impériale, la très-Auguste et très-Puissante Im-
 pératrice et Souveraine de Toutes les Russies de sa part a choisi et
 muni de pleinpouvoirs le haut et noble Alexandre Stachieff, son con-
 seiller d'Etat, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près de
 la Sublime-Porte, etc., et la Sublime-Porte, de son côté, a choisi le
 très-honoré et très-estimé Hagi Abdulrezzac Effendi Bahir, ci-devant
 Reis Effendi et Defter Emini, et actuellement Nisciangi, lesquels minist-
 très respectifs s'étant duement légitimés par l'échange de leurs plein-
 pouvoirs après les avoir produits, confrontés et trouvés dans la forme

requis ont arrêté, conclu, signé et scellé de leurs cachets la nouvelle convention d'éclaircissement du contenu suivant.

Art. I. On confirme par cette nouvelle convention le traité de paix éternelle de Cainardgé, conjointement avec ses deux articles séparés dans toute sa force, et dans tous ses points sans exclusion, chacun selon son sens littéral, comme si ledit traité eût été inséré ici mot pour mot dans toute son étendue, à l'exception des articles qu'on a expressément et précisément désigné et éclairci dans les articles de la présente convention. En conséquence de quoi, la paix, l'amitié, l'harmonie et le bon voisinage entre les deux hauts empires doivent subsister éternellement sans aucune altération ni infraction, et les deux empires s'engagent aussi saintement que solennellement de veiller chacun de son côté à ce qu'aucun de leurs sujets ne puisse entreprendre, encore moins effectuer rien qui puisse porter atteinte ou être préjudiciable à cette convention sacrée.

Art. II. Pour rendre plus clair et plus précis le sens de l'article 3 du traité de Cainardgé, l'empire de Russie, en considération de l'amitié qui règne entre les deux empires et pour complaire à la Sublime-Porte, consent que les Chans des Tartares, après leur élection et élévation à cette dignité par le vœu libre et unanime des Tartares, envoient à la Sublime-Porte, tant de leur part que de celle des peuples de leur domination, des députés avec des Mahzars, conçus en termes conformes à l'instrument qu'on vient de fixer pour servir de règle une fois pour toutes, dans lesquels Mahzars seront exprimés la reconnaissance du Halifat suprême de la religion mahométane en la personne de Sa Hautesse le Grand Seigneur, et la demande de sa bénédiction spirituelle tant pour le Chan que pour la nation Tartare, l'envoi d'une lettre de bénédiction convenable à la dignité libre et indépendante d'un souverain, professant la même religion que les Ottomans. La cour impériale de Russie, eu égard à la même amitié et condescendance envers la Porte ottomane promet encore de ne s'opposer à rien de ce qui peut être indispensablement nécessaire ou relatif à l'unité de leur religion, et la Sublime-Porte ottomane s'oblige et promet solennellement : ||

1) De ne porter aucune atteinte ni gêner, en quelque manière que ce soit, sous le prétexte de la connexité et influence spirituelle, le pouvoir civil et politique des Chans tartares, qui leur appartient en qualité de souverains qui gouvernent leurs États à l'égard du temporel, sans en rendre compte à aucune puissance sur la terre. || 2) De donner, sans la moindre difficulté et sans alléguer aucun prétexte de refus, la lettre de bénédiction de Sa Hautesse le Grand Seigneur, en sa qualité de Halife suprême de

No 35. la religion mahométane à chacun des Chans de Crimée qui sera librement élu et élevé à cette dignité par la nation tartare à chaque vacance
 1779
 Martie 10. légitime. || 3) De ne jamais supprimer ou altérer un seul mot de la forme des lettres de bénédiction dont la Porte ottomane est présentement convenue pour servir de modèle et de règle immuable à l'avenir. || 4) La Sublime-Porte ayant déjà renoncé dans le traité de paix de Caïnardgé à tous ses droits temporels sur toutes les hordes, tribus et races tartares, elle s'engage de nouveau dans la présente convention, de ne jamais les renouveler, sous quelque prétexte que ce soit, mais de reconnaître et considérer ces peuples comme nation libre et indépendante selon le contenu de l'article 3 du traité ci-dessus mentionné, lequel article, outre ce qui est énoncé dans celui-ci, doit être regardé comme s'il y était rappelé mot pour mot. || 5) Enfin, s'il survenait relativement aux Tartares quelque cas inopiné et non prévu dans la présente convention, les deux hauts empires s'engagent à ne prendre aucune mesure quelconque avant de s'en être entendu amiablement.

Art. III. Aussitôt que l'arrangement détaillé ci-dessus dans le second article atteindra à sa perfection par l'acte formel et convenu de la part de la Sublime-Porte, d'un côté, et du gouvernement des Tartares de l'autre, relativement à la forme des Mahzars de notification de ces derniers et des lettres de bénédiction que Sa Hautesse le Grand Seigneur doit donner à chaque nouvelle élection du Chan, ainsi qu'à l'égard des autres cérémonies spirituelles que la nation tartare doit observer et suivre à l'avenir, selon la confession mahométane relativement à la connexité de religion avec la Porte-Ottomane, en considération de Halifat, en ce cas, et après avoir fait de la part des deux empires les déclarations solennelles de la même teneur, que les soussignés plénipotentiaires des deux côtés ont indépendamment de cela réglé, signé et scellé de leurs cachets, afin de déterminer plus précisément pour l'avenir la forme et la nature de la liberté et indépendance des Tartares, la cour impériale de Russie promet de retirer immédiatement toutes ses troupes, à savoir de la Crimée et de l'île de Taman dans le terme de trois mois, et du Cuban dans celui de trois mois et vingt jours, à raison de la distance plus grande au plus tard, ou plus tôt s'il se peut, à dater du jour de cette convention et de ne pas les y réintroduire, sous aucun prétexte que ce soit, comme la Sublime-Porte s'engage d'observer inviolablement la même chose de sa part.

Art. IV. Dès que la Sublime-Porte sera informée par le gouvernement de Crimée que les dites troupes auront effectivement passé la ligne de Pérécop, et qu'elle aura reçu tant de la part du Chan Schahin Ghi-

rey, que de la nation tartare des nouveaux députés avec les Malhzars dans la forme établie, Sa Hautesse le grand Seigneur, conformément à la promesse qu'il a donnée préalablement et par écrit à la cour impériale de Russie, voudra bien reconnaître Son Altesse Schahin Ghirey pour Chan, et en cette qualité le munir de lettres de bénédiction dans la forme dont on est convenu, par où seront terminés et finis tous les embarras, relativement aux affaires des Tartares à la satisfaction réciproque des deux empires.

No. 35.
1779
Martie 10

Art. V. La cour impériale de Russie, pour prouver à la Sublime-Porte qu'elle ne veut pas lui causer des embarras, consent à se désister de la cession qu'on a fait aux Tartares du terrain, qui se trouve situé entre le Dniester, Bog, la frontière de Pologne et la mer Noire, que la Porte prétend appartenir au territoire d'Oczacow, cependant aux conditions suivantes : || 1) Que la Sublime-Porte de son côté s'entendra et conviendra avec le Chan et le gouverneur de la Crimée, attendu que ce terrain leur est approprié par le 3-e article du traité: la cour impériale de Russie promet d'employer de bonne foi et avec zèle ses bon offices pour que le Chan et le gouvernement tartare consentent aussi de bon gré à céder ce terrain et se flatte d'avance de la réussite, pourvu que la Porte leur fasse la première proposition, pour ne pas porter atteinte à l'indépendance des Tartares au moment de son établissement; || 2) Pour la tranquillité des trois puissances limitrophes de ce terrain, la Sublime-Porte s'engage et promet, après en avoir pris une portion suffisante pour former le district d'Oczacow en ligne droite, jusqu'à ses Etats les plus proches, de laisser le reste du dit terrain sous sa propriété tout-à-fait vide, sans aucune habitation ou autres établissements de quelque nature que ce soit, à l'exception des villages et habitations qui s'y trouvent actuellement, dont la Sublime-Porte remettra à la cour impériale de Russie la liste, les noms, force et qualité des habitants avec la promesse de ne pas y permettre quelques nouveaux établissements ou demeures, ni souffrir des gens sans aveu; à la conservation de ces villages dans leur état actuel, l'Envoyé de Russie ne souscrit que sub sperati, et || 3) Pour éviter toute altercation entre les deux empires, la Sublime-Porte promet, conformément à l'article second du traité, de rendre à la Russie les Cosaques de Zaparog, en cas qu'ils veuillent profiter de l'amnistie que S. M. l'Impératrice de toutes les Russies, par sa magnanimité et bonté naturelle leur accorde; autrement le gouvernement ottoman s'engage de les retirer en deçà du Danube, plus loin qu'il se pourra de la mer Noire, dans l'intérieur du pays.

Art. VI. Pour écarter à l'avenir tout malentendu et contestation à

No. 35. l'égard de la navigation, l'on déclare que la Sublime-Porte ottomane
 1779
 Martie 10. permet un libre passage de la mer Noire dans la Blanche et de la mer Blanche dans la Noire aux vaisseaux marchands russes, précisément de la forme et de la grandeur qu'emploient à Constantinople et autres ports et havres ottomans, les autres nations, et particulièrement les Français et Anglais comme les deux nations les plus favorisées et qu'on avait prises pour exemple dans l'article du traité de paix relatif au commerce et à la navigation russe. Selon les vérifications faites, les vaisseaux marchands de ces deux nations, ainsi que des autres, qui viennent par la mer Blanche à Constantinople portent jusqu'à seize mille kilos ou huit mille kantars, qui reviennent à vingt-six mille quatre cents pouds, poids russe; ainsi pour déterminer une fois pour toutes une certaine forme et grandeur pour les vaisseaux russes, on prend pour règle ce gabarit de la plus petite jusqu'à la plus grande proportion, qui est de mille jusqu'à seize mille kilos ou huit mille kantars; que pour donner encore à cette occasion une preuve de la sincérité de ses sentiments amiables, la cour impériale de Russie admet volontiers et promet d'ordonner à ses sujets que les vaisseaux qu'ils enverront désormais dans les ports ottomans ne surpassent pas le dit gabarit, n'y soient autrement armés et équipés que ceux des deux nations ci-dessus mentionnées, n'employant dans leur équipages les sujets de la Sublime-Porte qu'en cas de nécessité et de l'aveu du gouvernement ottoman, ce que la Sublime-Porte s'engage d'observer également de son côté envers la cour impériale de Russie, ainsi que de garder religieusement et inviolablement tous les autres engagements spécifiés dans le onzième article du traité de Cainardgé, et particulièrement qu'on n'exige pas des sujets russes des droits d'entrée et de sortie, autres que ceux que paient les deux nations, française et anglaise. Pour obvier à tout malentendu dans les objets de commerce entre les deux empires, on est convenu de part et d'autre de s'en expliquer et d'en former une convention à part, sur la base et conformément au sens des capitulations françaises et anglaises, en les adaptant au commerce de Russie autant que la nature en est susceptible.

Art. VII. Comme le seizième article du traité de paix relativement aux principautés de Moldavie et de Valachie se rapporte aux temps passés, celui d'à présent demande donc quelque changement dans cet article, c'est pourquoi on est convenu et la Sublime-Porte s'oblige de nouveau: || 1) De ne pas mettre, en quelque manière que ce soit, des obstacles ou empêchements à la confession et l'exercice parfaitement libre de la religion chrétienne, ainsi qu'à la construction de nouvelles

églises avec la réparation des vieilles, selon le vrai sens de l'article ci-dessus mentionné du traité; || 2) De restituer tant aux couvents qu'aux particuliers les terres et les autres possessions qui leur appartenaient aux environs de Brahilow, Chotin, Bender et autres lieux, lesquelles terres et possessions présentement portent la dénomination de rayés, à dater de l'époque de la conclusion du traité de Belgrade en 1739, selon l'ère chrétienne, et de l'Egire 1152, ainsi que de condescendre à l'intercession de la cour impériale de Russie pour laisser divers particuliers des deux principautés en possession aussi paisible qu'irrévocable des biens fonds de leurs ancêtres, situés dans les deux principautés, qui leur ont été adjugés sur preuves examinées dans le temps que le gouvernement russe y existait; || 3) De reconnaître et d'honorer des égards et distinctions convenables le clergé chrétien de ces deux principautés; || 4) D'imposer le tribut des deux principautés avec modération et humanité, et qu'il sera apporté à Constantinople par des députés nationaux, que chaque principauté enverra à la Porte tous les deux ans. De ne pas souffrir qu'aucun pacha, gouverneur ou telle autre personne que ce soit vexe ou demande des deux principautés quelque autre paiement ou impôt, sous quelques dénomination et prétexte que ce soit, tant qu'elles continueront de s'acquitter régulièrement du tribut mentionné, une fois réglé et fixé; en outre, la Sublime-Porte s'engage de conserver religieusement dans leur force originale les premiers hatischerifs que Sa Hautesse le Grand Seigneur régnant a donné à ces deux principautés lors de leur retour sous sa domination pour la tranquillité et la sûreté des sujets; || 5) Que chaque principauté entretiendra à Constantinople un chargé d'affaires chrétien de la communion grecque, lequel la Sublime-Porte accueillera avec bonté et considérera comme jouissant du droit des gens, c'est-à-dire, à l'abri de toute violence et avanie; || 6) La cour impériale de Russie, de son côté, promet de n'employer le droit d'intercession, qui est réservé à son ministre dans le traité de paix, en faveur des deux principautés, qu'uniquement pour la conservation inviolable des conditions spécifiées dans cet article.

Art. VIII. Au lieu de la restitution que le traité de Cainardgé assure aux habitants de Morée de leurs terres et autres biens, qui se trouvent depuis leur confiscation avoir été appropriés aux mosquées, vacufs et autres fondations pieuses, la Sublime-Porte promet d'indemniser ces habitants en toute justice et équité, en leur assignant d'autres terres ou des avantages proportionnés à leurs pertes, et la cour impériale de Russie y consent volontiers, se reposant sur la parole et la promesse de la Sublime-Porte.

No. 35.
1779
Martie 10

No. 35
1779
Martie 20.

Art. IX. Cette convention servant d'annexe et d'éclaircissement au traité de paix conclu à Cainardgé doit être regardée comme une partie du dit traité, et conserver éternellement la force et la sainteté des engagements y stipulés des deux parts, les plénipotentiaires sont convenus de la consolider par des ratifications solennelles sous la propre signature tant de S. M. impériale la très-Auguste et très-Puissante Souveraine de toutes les Russies, que de celle de Sa Hautesse le Sultan ottoman, lesquelles ratifications dans la forme usitée doivent être échangées ici à Constantinople aussitôt que faire se pourra, et au plus tard en quatre mois après la conclusion de cette convention, dont ayant fait deux exemplaires d'un et même contenu les ministres plénipotentiaires ci-dessus mentionnés, pour plus de sûreté ont signé, de leurs propres mains, eu y apposant leurs cachets ordinaires.

Fait à Constantinople le 10 de mars, l'an mil sept cent soixante-dix-neuf.

(L. S.) Alexandre Stachieff.

No. 36.— Împărătescul hatihumaïum, din 1780.

(Codrescu, Urlicariu, III, 113—125)

No. 36.
1780.

Lauda Domnilor celor din neamul lui Mesie, alesule între stăpănitoriî neamului lui Iisus, astăzi Domn Moldovii Scărlat Zade Konstantin VVDA, a căruia sfârșiturî să se mărginească cu fericire. Agiungând acest Pre înalt împărătesc sămn să'ți fie în cunoștinți că, fiind că tu, numitul VVD, nu numai că ești neam acelor dragomanî și domnî, care au slujit pre puterniceî mele împărățiî și plină de mărire vecinică singură stăpănire de 150 anî și mai bine, cu desăvârșită credință și dreptate, atât la marea dragomanie a pre înaltului împărătescului meu divan, cât și la domniile Moldovii, și a țării Românești cu slujbe lăudate și mult vrednice, ce și tu însuși pentru necovârșita ta istețime și credință, fiind orânduit de 25 de anî, și mai înainte la mari și înalte trebî a pre înalteî mele împărățiî, ai vărsat tot chipul de siliuță și de ostenelă spre a împlini tôte cele căzute slugeștiî tale datorii, și a te arăta prin dreptatea și credința ta cu față curată, și așa metaherisindu-te pre puternica me împărăție la cele mai din lăuntru și de mari urmări trebî, se privede luminat în fruntea vredniciei și a primitoareî tale estețime, semnele a dreptei judecăți, a înalteî minți și a înțelepciunei tale, și lumina, răvna și credința ta în oare-ce dregătorie și slujbă. Și la vremea

cunoscându-te încă mai din nainte mai presus de cât asemenea tăi ai fost ales și încredințat tainelor pre puternicii mele împărăției, ispitindu-se cu piatra prubii, și mehengiul împărăteștii mele cercări, credincioasele tale fapte ca un mai lămurit și nesticat, și arătându-te la toate vrednic de credință și de ipolipsis a împărăteștii ele mării, te-ai făcut cirac cu dregătoria marii dragomăni a împărătescului meu înalt divan, care acest memuriet al tău macar că nu se asemănă altor vremi întâmpinindu-se în fapte gingașe trebii, dar cu toate aceste numai și numai din covârșirea estețimei și a vredniciei tale, și din dreapta judecată și măsurată cumpănire și din fireasca părintească a ta dreaptă credință, arătând și la acea vreme slujbe priimate la pre puternica me împărăție și ostenele vrednice de mulțămă și de răsplătire, te-ai cunoscut și te-ai adeverit mai pre sus de cât toți, cei mai din naintea ta și cei asemenea ție. Și fiind că s'au văzut și s'au cunoscut a ta deplină știință ce ai atât a obiceiurilor neamurilor europiene cât și a deosebitelor orânduie a înălțimei și a mării pre puternicei mele împărății cu cea mai temeinică statornicie și priveghere, și cu acea desăvârșit știință crailor Evropei ai făcut treabă a ști pe amăruntul toate chipurile ce se cuvin la așăzările cu dănsii și a interesurilor între dănsii, stând îndelungate vremi ecsaporiton pre puternicii mele împărății, și aducându-te cu nemărginite sălinți și credință la sfătuirile lucrurilor de taină a împărăției mele; pentru aceste din daruri a tale era cunoscut că trebuia că câștige acea dorire a ta, a te avea și a te metahirisi împărăția me la împărăteștile marii slujbe deapurarea pe lângă sineși. || Dar fiind că la vremile acele era trebuință de cât toate mai ales de ocrotirea și bună orânduieala a se pune pământul Moldovii la cale locul clironomicesc, și ca un chelariu împărăției mele; și se cere liniștire și încredințare, și odihnă lăcuiitorilor cu îndreptare și bună așăzare împărăteștii mele raele, trebuind a lipsi și a se îndrepta oareș-care începuturi de rele urmări, și să se cheme pământul la urma sa. Și la cea de început în toate bună orânduieală, care această voință a împărăției mele ca să între în lucru și să se isprăvească era foarte de trebuință ca să se orânduiească cu pre deplină putere, și voi un domn ca tine, vrednic de toată ipolipsa și de credință la împărătesca me mărire de odată dăruit cu deplină înștiințare a politiceștilor lucruri, și înțălept și socotit și credincios. || Și socotindu-se acestor după norocită cere a împărăției mele trebuințioase lucruri puneri le cale ca o slujbă ce s'ar săvârși în însuși norocită me împărătească cetate, pentru aceea și s'au orânduie și s'au încredințat în umerile slugeștii tale supnerii de la singură stăpânitoarea mărirea me, domnia pământului Moldovii și te-ai făcut ales cirac, adică făclie ce au aprins'o însuși împărăția me cu mă-

No 36. na sa. || De atuncea dar în coace ai întărit și ai încredințat cea din
 1780. început cătră tine înpărăteasca me bună ipolipsie adiverind și pecetluind
 credința și dreptatea ta, și aceasta prin însuși numai fireasca ta înțelep-
 ciune, și înștiințată lucrurilor politicești deprindere fără să se mișce și
 să clătească temeliile statorniciei tale, și a măririi de suflet și a ostene-
 leii și a silinței tale de multe deosăbitele întâmplări care după trebuința
 vremei și a lucrărilor năvălise, înbrăcându-te cu înbărbătare și cu lupta
 ostinelei la ori-ce trebuință, despre o parte săvârșind fără cel mai mic
 cusur toate trebile ce ți se orânduia și ți se încredința în umerile cre-
 dinței tale de la pre puternica me înpărăție, despre alta neîncetând a
 arăta și a înștiința de multe treburi mari și gingașe cu toată ce pe amă-
 runtul știință și lămurită cercare cu toate întâmplările lor și cu socote-
 lele ce se cuvine, care era de trebuință să se înștiințeze înpărătesca me
 mărire, și la înștiințările ce avei cu cei de pe la margine și de pe la
 împrejurul țerei ai mei mari viziri și alții aducându-te la toate cu pași
 socotiți, ai petrecut și ai trăit cu dănsii cu bună înțelegere și cu prie-
 teșug. || Săvârșind toate orânduielele miriei și poroncile care ți se da,
 și grijind pentru cele trebuincioase ale oștilor și pentru tocirea și gă-
 țirea înpărăteștilor mele sarhatuiri, și pentru toate alte înpărătești a mele
 slujbe, și mai ales ajungând și îndestulând cu mare cheltueli în pu-
 țină vreme toate cele trebuincioase a marilor mei viziri și beilor-beilorbei
 și a bimbașilor și a ogeacfilor și a celoralalte toate stări oști-
 nești celor trecătoare și celor rânduite spre paza pământului, n'ai pri-
 cinuit cu acestea nici o cheltueală la mirie, ce mai ales ai scăzut și
 ai înpuținat din cât cerea cea pe amăruntul socoteala a slujbei tale,
 la socoteala ce ai avut cu mirie și celoralalte a tale cheltuele, și
 încă mai mult după slugeasca ta supunere ai adus și dar la înpărăteasca
 mirie, toate atâtea chereștele ce ai primit pentru facerea podului celui
 mare, făcând și alte multe lăudate și mult vrednice slujbe pre puter-
 nicii mele înpărății, care s'au cunoscut și au luminat în vedere puin-
 du-se tot chipul de silință a trimite și nenumărate zaherele și mulțime
 de oi la înpărăteasca me cetate. || Și în scurt fiind că ai cunoscut
 dreptățile înpărăteștilor mele cătră tine faceri de bine, și te-ai arătat pre
 deplin mulțamitor, cheltuind toate puterile tale spre norocita și fericita
 curgere pre puterniceii mele înpărății, care cu toate aceste, fiind încredin-
 țată înpărăteasca me mărire cum că sunt cunoscute și mărturisite de toți
 marii mei viziri și ministri, și voitori de bine a pre puterniceii mele
 înpărății și cum că din zi în zi crește și se adaoge după dreptate și
 după vrednicia ta bună ipolipsie de la toți cătră tine și fiind toate sluj-
 bele tale vrednice de laudă și primite la înpărăteasca me mărire, și pen-

tră această te-ai arătat deplin vrednic împărăteștilor noastre rugă. Iată dar îți rugăm ca să'ți fie spre bine și spre desfătare și spre veselie toate milele și facerile de bine, ce după vrednicie s'au vărsat asupra ta de la prea puternica me împărăție și să câștigi în îndelungate vremi supt împărăteasca me umbră împărăteștile milele mele, unde se petrece și fericit și învrednicit deapănarea a gusta roduri bune. || Dar fiind că unul din obiceiurile cele pre cuvioase a înaltei mele împărății este ca să câștige împărăteștile mele mile toți cei ce slujesc cu credință împărăției mele, și ș'au aratat răvna și credința lor, trebuia fără de sminteală după cea firească a noastră spre facere de bine plecare, să răsplătim împărăteștile noastre dreptăți cu tot chipul de răsplătire și faceri de bine pe un ecest feliu de emictar și vechiu credinciosă slugă a împărăției mele ca tine. Dar de vreme în toate plinele de adevăr și de toată ipolipsa și vrednice scrisori a tale după dreptatea inimii tale și măsurata mulțămire, arătându-te mulțămit către facerile de bine a împărăteștii mele mării n'ai lipsit a ne arăta că cel mai ales scop al tău și nemărginită dorirea este ca după ce'i sluji cu toată curățenia și adevărul împărăției mele cât va vre sfântul Dumnezeu la încredințata ta ție de la împărăteasca me mărire domnia pământului Moldovii, și vei săvârși toate cele căzute slugesții tale supuneră, atuncea să te întorci și să te învrednicești de ocrotirea și mila care ești obișnuit, adică sărutând înaltul împărătescul meu prag, să o ai spre mare fală ca când ai câștigat toată dorirea ta, pentru care te și rogi ca pe lângă celelalte mile și îndurări care s'au găsit cu dreptate pentru tine de la împărăția mea adăogându-se și această mare milă și facere de bine spre lauda și fala ta să te învrednicești cu bucurie a câștiga această dorire. || Și măcar că este luminat cunoscut la împărăteasca mea mărire, cum că ești pre deplin vrednic împărăteștii mele mile și facere de bine; dar fiind că din neconținutele scrisori a tale a înțeles deplin împărăteasca mea mărire că cel mai ales scopus al dreptei tale voințe este ca să faci prin căzutele chipuri și mijlociri să se adevereze și să se încredințeze toți boerii și raelile încredințatului ție pământ al Moldovei, cum că până la acea vreme ce va bine-voi împărăția mea la numita ta de mai sus rugăminte ce vor câștiga în drepte zilele împărăției mele tot chipul de ocrotire și de apărare și nu li se va întâmpla cât de puțin ceva care să le pricinuiască mâhniciune și turburare, ca dându-le această încredințare și liniștire a sufletului să se silească spre săvârșirea datoriei slugesții lor plecare și supunere, rugându-se pentru împărăteasca mea mărire. Și după aceasta adeverez prin numitele scrisori că de când ți s'a încredințat de la prea puternica mea împărăție în umerele vredniciei tale domnia Mol-

No. 36. 1780. dovei, încredințând cu tot chipul atât pe boeri, cât și pe cele-lalte raele pentru bogatele către dênșii mile și îndurări a împărăției mele, n'au lipsit a sevârși datoriea lor și a cunoaște dreptățile împărăției mele faceri de hine, și adăogându-se cu prea deplină credință și dreptate a sevârși cele căzute slugeștii lor supunere și a pune cu cea mai presus dorire a sufletului toată puterea lor spre a împlini toate împărăteștile slujbe și orânduile, tremurând toți ca nu cum-va vre unul dintr'înșii a necunos-când datoriea celor căzute slugeștii lor supunere către puternica mea împărăție, aș din pricina tineretelor s'aș aflat până la un pâr la vre o mișcare neplăcută în potrivea slugeștilor datorii și a căzutei slugește su-punere, nerespunzând pre deplin la fericita împărăteasca mea voință, de unde să se nască vre un prepus de nemulțumire; și cum că supuin-du-se deplin la toate poroncile tale și la voința și bună orânduiala ta, și adu-cându-se către tine cu cea mai adâncă plecare și supunere aș vărsat necovârșite silinți a multe slujbe a împărăteștilor mele sarhaturî și la trimitirea către împărăteasca mea cetate de tot felul de zaherea, și ori ce s'aș cerut de la pământul acela; și cum că acei ce aș fost orânduiri din partea ta la slujbele pământului și a raelei s'aș adus toți cu mare pază, ferindu-se de a îndrăzni a supăra pe saraci raeleni. Și cât iarăși pe de altă parte te silește la cele ce sunt spre mângâerea lor, fiind de toți pre deplin mulțămîit. Pentru care și n'am lipsit după ce către tine ca toate și pentru toate, împărăteasca mea necovârșită credință și ipolipsie, cu neconținute scrisori din începutul slujbei tale, a înștiința cum că o cunoști ca o datorie nemișcată; aceasta arăta către împărăția mea dreptățile credinței și a ravnii lor și urmările lor cele plăcute și vrednice de laudă, de o potrivă cu înțeleptele tale și drepte orânduile, care după slugeasca ta ce căzută datorie aș orânduit. Și fiind-că ade-vărat scopul tău este ca să isprăvești cu chipuri și cu mijlociri a crește și a înmulți milele și îndurările împărăției mele asupra lor, și ră-sipindu-se cu totul prepusurile ce pot să se întâmple din mincinoasele arătări celor ce sunt chip de adevăr, seamănă din patimă cu al sêu fieste-care sfârșit și scopus să fie adiverități și bine încredințați. Pentru aceasta deci îi vei încredința că, supuin-du-se deplin la înțeleapta ta ocărmiuire și la cele de opotrivă cu împărăteasca mea voință socotite și lăndate a tale chipuri care supt împărăteasca me umbră sunt cunoscute și cer-cate, se vor apăra și se vor acoperi supt împărăteasca me umbră, în cât va bine-voi sfântul Dumnezeu. || Și măcar că este știut, că din pri-cina cunoscutelor întâmplări ce aș curs, după trebuința vremei și a In-crărilor că și raelele pământului Moldovii sunt călcați și stenahoriți cu pagubele ce le s'aș întâmplat, și starea ta este cunoscut că este străin-

torită și lipsită, fiind-că s'aŭ prelungit căzutele ție răsplătiri, supt în-părăteasca me umbră și chip a te aduce la răsuflare. Dar de vreme că arăți că ai ostenit la numitul pământ al Moldovii, și aŭ prisosit asupra lui ostenelele tale, și ai luat plecare către aceia locuitori, fiind dinspre amândouă părțile aceeași răspundere și încredințare cu inimă curată, și pentru aceea primește ori ce fel de strâmtoreală a stărei tale, și cu puțin te mulțamește, ca să petreci vremi cu încredințare și liniștea duhului tău, cheltuind toată silința ta ca să odihnești și să mulțamești în-părăteasca me voință la această gingașă slujbă ce te-ai orânduit, după căzuta ta slugească datorie, în ce chip să vede din neconținutele tale scrisori, prin care aceasta te rogi deapaurarea ca să fie în-părăteasca me milostivă plecare spre cele ce sunt spre bună stare și bună orândueală pământului, și spre răsuflare și odihna ticăloasei raele, pentru care ai adevărit și ai luminat, și cu acest chip ce săvârșire faci cea din inimă curată a ta slujbă. || Deci fiind că ești slugă dreaptă împărăției mele, și neamul slugilor drepte a ei, și ispitit în toate mișcările tale, pentru care și are în-părăteasca me mărire către tine nemărginita credință și ipolipsis ce nu s'aŭ învrednicit ninenea din cei mai înainte de tine și asemenea ție, și cheltuește toate chipurile tale la toate trebuințele ce s'aŭ încredințat și întâiu și pe urmă, în umerele credinței și a slugeștii tale supunerii, având știința celor mai adânci taie, fiind ecsaporiton a pre puterniceii mele în-părății, după cum cere credința ta și răvnitoarea plecare; și fiind că toate scrisorile tale aŭ nebiruită ipolipsie la în-părăteasca me mărire, pentru aceasta dar se ascultă toate cererile tale, și are toată trecerea și credința la împărăția me cea pentru boeri și pentru cealalți lăcuitori a ta mărturie. Și măcar că este știut că se aduce ei cu drepte mișcări și căzute chipuri, la cele ce caută spre rânduiala și buna starea pământului, este și aceasta o lucrare și un rod a socaltelor și înțeleptelor tale isprăvi, cu toate aceste în cât se vor aduce și deacum înainte cu căzuta plecare și supunere la poruncile tale și la bună orânduiala ta, și se vor sili cu arătarea căzutei lor credinți către puternica me împărăție ca să isprăvească, să dai tu și deacum înainte pentru dênșii pînă la atâta acest fel de mărturie, vor căștiga și ei în tot chipul înaltele împărăteștile mile supt acoperemîntul împărăției mele. Că a se aduce toți supușii după neclătită datorie lor, cu drepte și bune mișcări către ocărmitorii, și stăpânitorii locurilor și a țerei lor, la care sunt datorii a avea toată plecarea și pre deplină supunere, și a se întemeia între stăpânitorii și între supușii o asemenea răspundere și legătură, rodul și folosul dintr'aceasta să întoarce și să aduce către însuși supușii aceia. || Deci, pentru ca să se încredințeze toți boerii și

No. 36
1780.

raelele pământului Moldovei, că până când ți se va da împărăteasca mea voe ca să câștigi acea fală a săruta după nemărginita ta dorire împărătescul meu înalt prag, nu se vor scărbi nici se va tulbura sufletul lor nici de o schimbare de lucruri, ce vei rămânea tu deapururea în slujba aceasta cu pre deplină putere. Și în cât se vor sili și ei cu nemărginite silinți ca să împlinescă după slugeasca lor nebiruită datorie împărăteștilor mele poronci și slujbe, vor avea tot chipul de răsufire și de odihnă, supt împărăteasca mea umbră, rugându-se deapururea sfântului Dumneșeu după slugeasca lor datorie, pentru slava și strălucirea înaltei mele împărății, și pentru vieța și întărirea împărăteștii mele stăpâniri. || După împărătescul meu întru norocire dat sfânt hatilumaghium, s'au dat această sfântă a me poruncă și înadins mai mult pentru arătarea și luminarea laudelor a căroră te-ai făcut vrednic spre fala și lauda ta, și spre creșterea cinstei și a ipolipsei tale, și s'au ales de la împărăteasca me tablă un armăsar ales pricinuitor de laudă înpodobit cu mare mărire, cu divan rahtë și cu abacii, și ți se trimite cu acest ce aduce această sfântă împărătească poruncă. || Decî te vei încredința tu numitul VVD, că puind tot chipul de silință și toată puterea ta ca să arăți și deacum înainte vrednice de laudă și primite slujbe, după cum până acum, și să chivernisești și să ocărmuești țara și să puî la cale și să îndreptezi toate a le raele, și să săvârșești toate împărăteștile mele orânduile ce te vei noroci prin înaltele împărăteștile mele poronci, și să trimiți la împărăteasca me cetate multe zaherele, și să dai la locul unde ești orânduit cele pe tot anul după datorie me la miri și să împlinești toate obișnuitele deosebitele slujbe care cere de la tine împărăția me, și puind toată puterea ta după nemișcată datoria ta a mulțami împărăteasca me norocită vieță, fără să faci cea mai mică sminteală despre partea ta la acest fel de slujbe, după cum și până acum (care este o arătare de mulțamire împărăteștii mele către tine mile) vei câștiga bogat deapururea împărăteasca me dorită plecare la toate cererile și rugămintele tale. || Vei îmtâmpina decî cu pași plini de cinste și slăvită primire pre pricinuitorul de bucurie și de veselie împărătescul meu armăsar, lăudându-te și fălindu-te cu dânsul, și te vei ruga necontentit împreună cu toți boerii și lăcuiorii pământului ca cu un glas pentru neclătită întărirea și sănătatea împărăteștii mele mării, și vei pune tot chipul de sălință și de supusă voință a odilni pre deplin pe prea slăvita me împărătească voință, cu săvârșirea celor de mai sus slujbe, ferindu-te de cele în protivă. || Poruncind decî împărătește ca să săvârșești, după înțelegere aceștii date pentru această pricină cu chipul ce s'au arătat a

mele împărătești porunci, care cere fără de greș plecare și supunere de la toți aceștia. Crede împărătescului meu semn.

In anul 1194. Pe la sfârșitul lunei Trimiz, în pázitul de Dumneđeș Țarigrad.

No. 36.
1780.

No. 37.— Tractatul de comerț de la Constantinopole, diá 21 Iunie 1783.

(Martens, Recueil, III, p. 615.)

Au nom de Dieu Tout-Puissant.

Comme il se trouve écrit dans la Convention explicatoire d'Ainali Kavac, qui confirme le traité conclu par le passé à Kainardgé entre l'Empire de Russie et la Sublime-Porte, qu'on est convenu et établi entre les deux Empires, que toutes les conditions, spécifiées dans l'onzième article du dit traité doivent être maintenues sans altération et ponctuellement; et que pour obvier à tout malentendu entre les deux Empires relativement au commerce, on doit par la voie de négociation s'en expliquer; et en prenant pour base le contenu des capitulations accordées aux Français et aux Anglais, en les uniformant tant, qu'il sera possible, de les adopter à la nature du commerce de la Russie, régler relativement au commerce une Convention à part, et comme selon le susdit onzième article les capitulations des Français, des Anglais et des autres nations, de même que si elles étaient insérées ici mot pour mot, doivent servir de règle en tout et partout pour ce qui regarde tant le commerce, que les commerçants Russes, on trouva nécessaire de régler la dite Convention à part, en sorte que les marchands Russes doivent jouir des mêmes privilèges, libertés, immunités, et concessions dont jouissent les marchands des Puissances susmentionnées. Les deux Empires désirant donc ardemment, que leurs marchands et sujets puissent dorénavant, sans disputes, malentendus et oppression jouir des avantages du commerce, qui est le fruit de la bienheureuse paix, ont entrepris le règlement de cette nouvelle Convention à part, relative au commerce, et ont nommé des Plénipotentiaires, c'est-à-dire Sa Majesté Impériale la Très-Auguste et Très-Puissante Impératrice et Souveraine de toutes les Russies, de Sa part, le Haut et Noble Jaques de Bulhakow, Son Envoyé extraordinaire et Ministre plénipotentiaire auprès de la Sublime Porte Ottomane, Conseiller d'Etat et Chevalier des ordres de St. Wladimir et St. Stanislas, et la Sublime-Porte de son côté, le très-

No. 37.
1783
21 Iunie.

No. 37. honoré, et très-estimé Seid Mehemed Hayri Effendi, son Grand-Chancelier
 1783
 21 Juin. actuel, lesquels Plénipotentiaires, après avoir entre eux échangé les
 pleinpouvoirs à eux donnés dans la forme due et convenable ont réglé,
 stipulé, signé et cacheté les articles suivants.

Art. I. La Sublime-Porte promet entièrement à tous les sujets Russes en général, de naviguer librement et d'exercer leur commerce dans tous les États, tant par terre que sur les mers, eaux et sur le Danube et partout, où la navigation et le commerce pourront convenir aux sujets Russes; c'est pourquoi il sera libre à tout commerçant Russe de voyager, demeurer et rester dans les Etats de la Porte sous la protection particulière de son gouvernement aussi longtemps, que l'avantage de son commerce pourra l'exiger.

Art. II. Les deux parties sont convenues, que leurs sujets puissent entrer en tout temps dans leurs ports, lieux et villes avec leurs vaisseaux et bâtimens ou chariots et autres voitures propres pour le transport; y exercer le commerce et y avoir leur demeure, et que les mariniers, les passagers et les vaisseaux, tant ceux de la Porte, que de la Russie, (quand même il y aurait parmi l'équipage quelques personnes de nations étrangères) soient reçus amicalement, et que des deux côtés on ne forcera sous aucun prétexte ni les matelots, ni les passagers à entrer au service contre leur gré, en excluant toutefois les sujets de chaque partie au cas, qu'ils soient nécessaires pour le service de leur souverain. Si quelqu'un de l'équipage ou un matelot se sera évadé du service, ou du vaisseau, il doit être rendu tout de suite, à moins qu'il n'ait pris la religion dominante du pays, où il désirera de rester, c'est-à-dire, s'il ne s'est pas fait Musulman en Turquie, ou Chrétien en Russie. Parèillement il sera libre aux sujets des deux Parties, d'acheter dans les dits endroits, après avoir payé les prix effectifs, tous ce dont ils auront besoin, et de radouber et calfater leurs vaisseaux, bâtimens et chariots et d'acheter toutes les provisions nécessaires pour leur subsistance et voyage, et de rester et partir des dits endroits selon leur bon plaisir, sans aucun empêchement ou gêne; cependant ils seront obligés certainement de se conformer aux droits et règlements des Etats des deux Empires, dans lesquels ils se trouveront, dans tous les cas, au sujet desquels il n'aura pas été fait de règlement à part dans ce Traité de commerce.

Art. III. Les marchands et en général tous les sujets Russes peuvent voyager dans les Etats de la Porte, avec les passeports, qui leur seront donnés en Russie: si cependant outre cela le Ministre, ou quelqu'un des consuls Russes, demandera des passeports de la Porte pour eux, ou nommément pour quelqu'un d'entre eux, ils doivent leur être

donnés sans délai par les Tribunaux établis à cet effet ; et pour un plus grand avantage des sujets Russes, ils pourront porter les habillements, que chacun porte dans son pays et exercer dans l'Empire Ottoman ses affaires sans obstacle. Pareillement on ne doit pas exiger d'eux le droits nommé Characz, ou quelque'autre impôt et après qu'ils auront payé les douanes, établies en vertu de ce traité, pour les marchandises, qu'ils auront avec eux, les Pachas, Cadis et autres officiers seront tenus de les laisser passer sans empêchement. Pour une égale sûreté des sujets de la Porte dans les Etats de la Russie, ils seront munis pour les affaires du commerce des passeports et certificats nécessaires pour leur route de manière que tous les marchands et sujets de la Porte, qui pour les marchandises, qu'ils autront avec eux, auront payé les douanes fixées par les tarifs, pourront continuer leur route sans aucun empêchement partout où ils voudront.

Art. IV. Comme depuis la paix éternelle, conclue avec la Sublime-Porte à Kainardgé en 1774, les sujets Russes font commerce de leurs biens et en partie même par le moyen de leurs bâtimens et qu'ils viennent dans les villes et ports de l'Empire Ottoman et en sortent, se reposant sur la sûreté et la solidité de la paix, la Sublime Porte s'engage à ce qu'il soit donné à leurs vaisseaux, qui pourront souffrir en mer et avoir besoin de secours, d'assistance nécessaire de la part des vaisseaux de guerre et autrés qui se trouveront dans leur proximité, et que pareillement les Commandants de ces vaisseaux ne négligent rien en faveur de l'avantage et du secours des sujets Russes, mettant tout leur soin et attention à leur procurer pour de l'argent toutes les provisions nécessaires : et si par de fortes tempêtes leurs vaisseaux étaient jettées sur un banc de sable, ou sur le bord de la mer, les Gouverneurs, juges et autres Chefs doivent leur prêter secours et leur restituer sans difficulté toutes les marchandises et biens sauvés du naufrage. Pareillement la Cour Impériale de Russie s'engage réciproquement de son côté, de donner par ses vaisseaux de guerre et autres tout secours à ceux de la Porte et d'observer à l'égard de ses sujets tout ce qui a été établi dans cet article en faveur des Russes.

Art. V. Si par quelque malheur les vaisseaux Russes faisaient naufrage sur les côtes de l'Empire Ottoman, on leur prêtera de la part de la Porte tout le secours nécessaire en cherchant les biens et en réparant le vaisseau naufragé, et on n'exigera aucun droit et impôt des marchandises, qui seront sauvées et chargées sur un autre vaisseau pour être transportées à l'endroit de leur destination, au cas que ces marchandises ne soient pas vendues dans le premier endroit. Par contre on s'en-

No. 37. gage de la part de la Russie, en cas de quelque malheur ou naufrage
 1788 d'un vaisseau Turc, de lui accorder toute aide et assistance, et en gé-
 21 Juin. néral donner aux sujets commerçans de la Sublime Porte tous les soins
 nécessaires en pareil cas.

Art. VI. Les marchands, dragomans et tous les sujets Russes en général, peuvent aller et venir librement tant par mer, que par terre, pour vendre, acheter et commercer dans les Etats de la Sublime Porte, et après avoir payé les droits de la donané, ne doivent pas être arrêtés sur leur route, ni inquiétés par quoique ce soit de la part des officiers de la marine et autres troupes de la Porte, et réciproquement la Cour Impériale de la Russie permet aux sujets de la Porte d'aller et venir librement, par mer et par terre dans les Etats de l'Empire de Russie pour leur commerce et affaires mercantiles sans les arrêter nulle part en chemin dès qu'ils auront payé les droits selon les tarifs de la Russie.

Art. VII. La Sublime Porte s'engage à ne point forcer les marchands Russes à acheter ou vendre des marchandises, contre leur gré, en faveur de quelques Compagnies privilégiées ou de quelques autres sociétés ou des monopolistes, et par là même de ne pas les assujettir à quelque gêne ou embarras dans leur commerce. Pareillement les sujets de la Porte jouiront de cette même liberté dans les Etats de la Russie.

Art. VIII. Si un sujet Russe se trouve endetté dans les Etats de la Porte, on demandera du débiteur même le payement de ses dettes, et nullement de quelque autre sujet Russe et ce dernier n'ayant pas cautionné pour l'autre, ne doit pas même être cité en justice, et il n'y a que le débiteur qui soit obligé seul de répondre de tout, et réciproquement on en agira de même en Russie avec les sujets de la Porte Ottomane. || Si un sujet Russe vient à mourir, ses biens et effets sans que personne ose s'y ingérer seront remis à ses exécuteurs testamentaires et s'il meurt ab intestat, ses biens seront donnés, par l'entremise du Consul de Russie, en garde à ses compatriotes; à quoi les officiers du fisc et du droit d'aubaine ne doivent mettre aucun obstacle, ni s'y ingérer d'aucune manière.

Art. IX. Les marchands, les Dragomans et les Consuls Russes, dans leurs ventes et achats, qu'ils feront aux sujets de la Porte Ottomane, ainsi que dans leur commerce, cautionnements et autres affaires de justice, doivent se présenter chez le Cadi (juge) où leurs contrats dressés par écrit seront enrégistrés, afin qu'en cas de quelque différend, on puisse faire les recherches nécessaires et prononcer la sentence de ces affaires litigieuses; en conséquence celui, qui sans être muni de ces for-

malités et documents de justice, voudrait intenter un procès à un sujet Russe ne produisant que de faux témoins, on ne permettra point de pareilles supercheries, et on n'écouterà point leurs demandes contraires à la justice. Pareillement, si par pure avidité d'argent quelqu'un portait une plainte contre un sujet Russe d'avoir dit des injures, on empêchera que le sujet Russe soit offensé et accusé, tout comme aussi, si au cas qu'il se fût absenté à cause de ses dettes ou autre faute, on ne doit pas attaquer et inquiéter absolument en aucune manière un autre sujet Russe innocent dans cette affaire, et, qui n'aura pas cautionné pour lui. Tout ce qui a été arrêté dans cet article pour la sûreté des Russes, qui commercent dans les Etats de la sublime Porte, la Cour Impériale de Russie promet également de l'observer de son côté vis-à-vis des sujets de la Porte Ottomane commerçants en Russie ; et pour éviter tout empêchement dans l'exercice de leur commerce, leurs contrats ou autres engagements avec les sujets Russes, par rapport aux affaires de commerce, seront enrégistrés, et les différends qui par fois pourront naître entre eux, lévés.

Art. X. S'il se trouve un sujet Russe en esclavage dans les Etats de la Porte, et que le Consul Russe le déclare effectivement être Russe, il sera présenté avec son procureur à la Cour de Sa Hautesse, pour faire l'examen de toutes les circonstances, qui le regardent, et le rendre ensuite à la demande du dit Consul ; tout comme aussi, si dans les Etats de la Russie il se trouvoit des sujets de la Porte Ottomane, ils seront rendus à la sublime Porte, sans la moindre difficulté, après qu'on en aura donné les preuves nécessaires ; toutefois cependant on ne les rendra de part et d'autre que dans le cas où ils n'auront pas pris la religion dominante du pays, car ceux-là ne doivent pas être rendus. Quant aux sujets Russes qui pourront à l'avenir demeurer dans l'Empire Ottoman, la Sublime Porte s'engage à ne pas exiger d'eux le droit nommé characz.

Art. XI. Les vaisseaux, galères et troupes de mer de la Porte qui rencontreront en mer des vaisseaux Russes et pareillement les vaisseaux de guerre ou autres, ainsi que les troupes de la marine Russe, qui rencontreront en mer les vaisseaux de la Porte doivent veiller non seulement à ce qu'il ne soit point fait aucun tort ou dommage aux sujets respectifs, mais ils sont tenus encore de se donner mutuellement des marques d'une amitié réciproque et si les sujets Russes de leur propre gré ne feront aucun présent aux sujets de la Porte, on ne doit pas les vexer pour cela, ni prendre par force des agrêts, hardes, et en un mot

No. 37.
1783
21 Iunie.

No. 37. rien, tout comme les sujets Russes ne doivent non plus exiger des
1783 présents quelconques de la Porte.
21 Juin.

Art. XII. La Sublime Porte s'engage à recevoir, protéger et défendre les vaisseaux et bâtiments sous pavillon Russe, qui viendront dans l'Empire Ottoman, et de les laisser retourner en toute sûreté ; et si on saisissait quelques uns de leurs agrêts et effets, on emploiera tout le soin possible non seulement à trouver les personnes et les effets, mais aussi à punir exemplairement les offenseurs, de quelque condition qu'ils soient. Et réciproquement la Cour Impériale de Russie promet de son côté de remplir les mêmes engagements vis-à-vis des vaisseaux et bâtiments de la Porte, qui viendront dans les Etats de la Russie, et en sortiront, et de leur procurer d'une part toute la sûreté possible par rapport à leurs effets et agrêts, comme aussi d'autre part d'observer qu'il ne soit fait aucune offense aux sujets de la Porte.

Art. XIII. Mais afin que les sujets de la Porte ne puissent pas pour exercer leur commerce, partir à l'insu de la Sublime-Porte, on est convenu, qu'ils n'obtiendront le passeport nécessaire à cet effet de la part du Ministre de Russie autrement qu'après une information préalable à ce sujet du gouvernement de la Porte, et que celui-ci lui aura demandé le dit passeport, tout comme aussi les sujets Russes seront obligés pour l'exercice de leur commerce dans les villes, qui sont dans l'intérieur de la domination Ottomane d'obtenir de la Porte le Firman, dont ils auront besoin; laquelle s'engage en vertu du présent article de l'accorder chaque fois à la réquisition du Ministre de Russie et d'ordonner de les faire donner dans les provinces par les Pachas ou Commandants à la réquisition des Consuls de la dite Puissance.

Art. XIV. Quant les Capitaines des vaisseaux ou les patrons des bâtiments Russes auront besoin de faire calfater, donner les suifs et doubler leurs vaisseaux, les Commandants dans toutes les villes, forteresses et ports de la Porte ne doivent non seulement pas mettre obstacle, qu'il leur soit fourni pour de l'argent la quantité de suif, goudron, poix, ouvriers et instruments, dont ils auront besoin, mais ils doivent aussi les assister autant, qu'il leur sera possible, et s'il arrive que par quelque malheur un vaisseau Russe vient à manquer d'agrêts, on leur permettra d'acheter les ancrs, voiles et autres matériaux nécessaires pour son appareil, mais on ne demandera pas pour cela des présents des sujets Russes. Et lorsque les vaisseaux sous pavillon Russe se trouveront dans quelque échelle, les fermiers, Mousselins et autres officiers, ainsi que les Caratschis ne doivent pas les arrêter sous prétexte, qu'ils doivent percevoir les droits de Charatsch des passagers, qu'on doit conduire

sans obstacle à l'endroit de leur destination, et s'il s'y trouvera des Rayas ou sujets de la Porte, ceux-ci doivent payer le dit droit, étant arrivés à l'endroit de leur destination. || Un secours réciproque et la même assistance seront accordés dans les Etats de la Russie, aux vaisseaux de la Porte Ottomane, auxquels on fournira sans obstacle pour de l'argent le suif, le goudron, la poix, les ouvriers et les instruments ainsi qu'en cas de malheur, les ancres, voiles et les matériaux nécessaires pour l'appareil du vaisseau.

No. 37.
1783
21 Junie.

Art. XV. Lorsque les vaisseaux de guerre, ou les bâtiments marchands Russes rencontreront des vaisseaux de guerre ou autres bâtiment de la Porte-Ottomane, le Capitaine, Pacha, les Capitaines des vaisseaux de guerre, les Beys des galères, les commandants des galliottes et autres bâtiments de la Sublime-Porte, non seulement ne doivent pas arrêter tous ces vaisseaux et bâtiments Russes et encore moins leur être à charge, ou leur extorquer, sous quelque prétexte que ce soit, des présent, mais ils doivent encore leur donner toutes les marques d'une amitié réciproque, qui réponde à la bonne intelligence, qui subsiste entre les deux Empires. La même chose sera observée à l'égard des vaisseaux de la Porte Ottomane tant par les vaisseaux de guerre et autres sous pavillon Russe, que par leurs commandants avec lesquels ils pourraient se rencontres, et on agira vis-à-vis des vaisseaux de la Sublime-Porte de la même manière que la Porte s'est engagée d'agir vis-à-vis des vaisseaux Russes.

Art. XVI. Lorsque les vaisseaux marchands sous pavillon Russe rencontreront des vaisseaux de guerre, des galères et autres bâtiments appartenant à la Porte et s'il se trouve que les Russes, non-obstant l'intention qu'ils auraient de faire les honneurs usités ne puissent pas approcher des vaisseaux de guerre de la Porte Ottomane, à cause de l'impossibilité qui se trouve quelque fois à mettre avec promptitude la chaloupe à la mer, si tôt qu'on remarquera que les préparatifs nécessaires ont été fait pour remplir l'usage pratiqué, on ne doit pas les inquiéter sous prétexte, que de la part du vaisseau marchand Russe on ait tardé de venir à bord des vaisseaux de guerre de la Porte. La Cour Impériale de Russie s'engage d'observer la même chose vis-à-vis des vaisseaux marchands de la Porte. | La Sublime-Porte s'engage aussi de ne pas arrêter sous aucun prétexte dans les échelles, qui lui appartiennent, tous les vaisseaux sous pavillon Russe et en même temps de ne pas leur prendre ni leurs chaloupes, ni leurs matelots et comme c'est particulièrement de la détention des bâtiments, qui sont chargés de marchandises, qu'il peut résulter un grand dommage, on est convenu réciproquement de part et d'autre, de ne point s'arrêter les uns les autres.

No 37. Lorsque les commandants des vaisseaux de guerre de la Porte arriveront dans celles de ses échelles, où les sujets Russes pourront demeurer à cause de leur commerce, ils sont tenus pour prévenir toutes les insultes qui pourraient être faites aux sujets Russes de la part des gens et des mariniers qui se trouvent sur le vaisseau de ne laisser ces derniers sur terre, qu'avec un nombre suffisant d'officiers et de mettre des sentinelles pour la sûreté des Russes et de leur commerce. Et lorsque les sujets Russes mettront pied à terre, les Commandants des forteresses ou des villes maritimes, et les autres officiers de terre, ne doivent pas les offenser en aucune manière, et si on portera des plaintes qu'on a convenue à cet article, les coupables, après que l'affaire aura été prouvée seront punis sévèrement, tout comme aussi on ne permettra pas aux sujets Russes, de faire quelque chose que ce soit contraire à l'amitié et à la bonne intelligence, qui subsiste entre les Cour Impériale de Russie et la Sublime-Porte.

Art. XVII. Comme la nation Russe doit être regardée dans les États de la Sublime-Porte Ottomane à l'égal de la Française et Anglaise, comme des nations qui en sont les plus favorisées, la Porte s'engage aussi par cet article, d'accorder aux sujets Russes tous les privilèges et honneurs, dont on se sert vis-à-vis d'elles et d'autres nations libres; tout comme dans l'Empire de Russie on accordera réciproquement aux sujets de la Porte les mêmes égards dont jouissent les nations les plus favorisées et amies de la Russie.

Art. XVIII. Les vaisseaux sous Pavillon Russe qui arriveront dans les échelles de l'Empire Ottoman, doivent être reçus amialement; et peuvent y acheter pour leur argent toutes les boissons et vivres, dont ils auront besoin, et personne ne doit les empêcher à les acheter, vendre et les transporter; ni exiger d'eux pour une pareille permission aucun droit ni présent. Et réciproquement les vaisseaux de la Porte Ottomane seront reçus dans les États de la Russie avec bienveillance, et on leur permettra sans aucun empêchement d'acheter pour leur argent les vivres dont ils auront besoin.

Art. XIX. Les sujets et marchands Russes, qui pour leur trafic vont et viennent par terre de la Russie, ou des autres pays de l'Europe, dans les États de la Sublime-Porte, dans ceux de la Russie et des autres puissances, se trouvant avoir en main des passeports, qui les démontrent être sujets Russes, les Commandants, juges et autres officiers de la Sublime-Porte ni qui que ce soit ne doivent pas les molester, et les forcer de payer le Characz, ou autres impositions, mais ils doivent envers eux agir amicalement. Et en vertu du présent traité, tant pour les marchandises et choses, que de la Russie, ou de pays des autres Puissances,

ils apporteront dans les Etats de la Subline-Porte, que pour celles que des États de la Subline-Porte, ils exporteront en Russie ou dans des pays des autres Puissances, après avoir une fois et en un seul endroit reçu le droit de la douane, les douaniers des endroits par où ils passeront, ne doivent pas obliger les susdits marchands de payer la seconde fois la douane, ou quelqu'autre droit. Et si, contre le présent règlement, on prendra d'eux pour la seconde fois la douane, on doit obliger de faire la restitution ceux qui l'ont prise. Principalement dans les Provinces de Moldavie et de Valachie, contre tous les règlements et règles, les Douaniers et autres officiers ne doivent pas obliger les marchands Russes qui passent par ces endroits, à payer divers droits de transit sous différents noms inventés d'eux. Et pour les marchandises, que les susdits marchands porteront des Etats de Russie ou de ceux des Puissances dans les dites deux Provinces et autres pays de la Sublime-Porte, ils ne payeront la douane que de trois pour cent et une seule fois dans l'endroit, où ils vendront leurs dites marchandises: comme pareillement pour les marchandises qu'ils exporteront conformément au présent traité des susdites deux Provinces et autres pays de la Porte dans les Etats de Russie, ou dans ceux des autres Puissances, ils ne payeront aussi la douane qu'une seule fois et trois pour cent, dans l'endroit où ils auront acheté leurs dites marchandises, et il est défendu d'exiger ni de prendre d'eux contre cet arrangement et règle aucun droit ou payement inventé sous quelque nom que ce soit. Les teskerès du reçu doivent leur être livrés dans les endroits, où ils ont payé la douane, et ces teskerès, qui leur seront donnés doivent être valables dans tous les endroits des Etats de la Sublime-Porte.

Art. XX. La Sublime-Porte s'est engagée par l'article XI de son traité de paix et l'article VI de sa convention, d'approprier au commerce que les sujets Russes font dans les Etats, les mêmes avantages dont jouissent dans ses Etats les Français et les Anglais, comme des nations amies et qui en sont les plus favorisées, et à cet effet de n'exiger d'eux d'autres droits que ceux que payent ces deux nations: en conséquence de quoi on est convenu dans cet article que les sujets Russes, en apportant des marchandises dans les Etats de la Sublime-Porte et en les exportant de ses Etats en Russie, payeront les mêmes droits que payent les susdites deux nations Française et Anglaise, savoir trois pour cent, bien entendu cependant, que les vaisseaux marchands Russes, après avoir payé les droits de la douane une fois, ne seront plus obligés à les payer dans un autre endroit de la domination de la Porte. || Pour confirmer d'autant plus les droits, que payeront les sujets russes qui doi-

No. 37. vent être les mêmes que payent les susdites deux nations on a inséré ici les articles de leurs capitulations avec la Sublime-Porte qui dans toute leur étendue doivent servir d'exemple aux Russes: car il est écrit dans les Capitulations Françaises: „quoique les marchands Français ayent de tout temps payé cinq pour cent de douane sur les marchandises, qu'ils apporteraient dans nos Etats et qu'ils en emportaient, comme ils ont prié de reduire ce droit à trois pour cent, en considération de l'ancienne amitié qu'ils ont avec Notre Sublime-Porte, et de le faire insérer dans ces nouvelles Capitulations, Nous aurions agréé leur demande, et Nous ordonnons, qu'en conformité on ne puisse exiger d'eux plus de trois pour cent, et lors qu'ils payeront leur douane, on la recevra en monnaie courante dans nos Etats, pour la même valeur, qu'elle est reçue au trésor inépuisable, sans pouvoir être inquiétés sur la plus ou la moins value d'icelle.“ Et dans les capitulations anglaises on a stipulé également ce qui suit: „Les marchands Anglais se trouvant à Alep, à Caire et dans les autres villes de l'Empire Ottoman, ainsi que ceux qui viennent sous pavillon Anglais, peuvent sans le moindre danger exercer leur commerce en payant comme ci devant les droits des marchandises selon leur valeur à raison seulement de trois pour cent, et ils ne sont pas tenus de donner un seul aspre en sus.“ Et pareillement les sujets de la Porte, qui apporteront des marchandises dans les Etats de la Russie, y payeront les mêmes droits, que payent les nations amies et les plus favorisées par la Russie, en se conformant aux tarifs qui y sont publiés.

Art. XXI. Quoiqu'il est stipulé, que les sujets de l'Empire de Russie, commerçant dans l'Empire Ottoman, ne payent que trois pour cent de douane pour les marchandises qu'ils apporteront de Russie, ou des Etats d'autres Puissances, dans ceux de la Porte Ottomane, ainsi que pour celles qu'ils exportent des Etats de la Porte Ottomane en Russie, ou dans les Etats d'autres Puissances; cependant pour obvier à toutes les disputes, qui peuvent survenir entre les marchands et les douaniers par rapport à l'estimation de la valeur des marchandises, il a été jugé nécessaire de régler un tarif, qui serve à jamais de règle aux commerçants Russes et aux douaniers dans les Etats Ottomans: c'est pourquoi la Sublime-Porte autorisa de son côté El Hadgi Mehemed Aga Directeur de la Douane de Constantinople et l'Envoyé de Russie du sien le Sr. Nicolas Pisani, premier Dragoman et conseiller de Cour pour effectuer cet arrangement du tarif; lequel ayant été définitivement réglé par les susdits, signé et cacheté par le Douanier susmentionné le 9 de la lune Schevall 1196, c'est à dire le 5 de Sept. 1782 et reconnu par la Porte le 11 de la

même Luné Schevall, a déjà été remis à l'Envoyé de Russie. En conséquence de quoi la Sublime-Porte, qui avait déjà donné de sa part dans son temps un exemplaire authentique du dit tarif à l'Envoyé de Russie, le confirme actuellement dans toute son étendue par cet article, et s'engage solennellement de la faire observer en faveur des commerçants Russes dans tous ses Etats sans exception. Pour cet effet la Sublime-Porte enverra des copies exactes de ce tarif, pour être enrégistrées dans les livres de toutes les douanes, ainsi que dans les protocoles des Mehkemés de sa domination. Elle ordonnera qu'il soit observé scrupuleusement, et que pour toutes les marchandises d'importation et d'exportation, qui ne sont pas nommées dans le susdit tarif, les douaniers ne prétendent et ne prennent que trois pour cent sur la valeur des marchandises, et si les douaniers voudront estimer les marchandises qui ne sont point nommées dans le tarif, à un prix plus haut que ne porte leur véritable valeur, les marchands Russes auront le droit, au lieu d'argent comptant, de les payer en nature, en marchandises même et toujours à raison de trois pour cent. Et pour ce qui regarde le vin, que les sujets Russes achètent dans les Etats de la Porte et surtout en Archipel, pour le porter en Russie par la Mer Noire et autres voies, ils payeront le droit de la douane sur le lieu où ils achètent le vin, à raison de trois pour cent, et après avoir reçu le Teskéré qu'on leur livrera sans la moindre difficulté ils ne seront plus obligés de payer à leur passage par le Canal de Constantinople, ni Bitirmé, ni aucun autre droit quelconque. Et comme les douaniers et Voivodes des îles de l'Archipel sont pour la plupart des Rayas, leurs Teskérés, quand même ils seraient écrits en grec, seront reconnus pour valables sans aucune difficulté.

Art. XXII. Pareillement on est convenu, de percevoir des droits dans les ports de la Sublime-Porte de celles des marchandises Russes, qui seront déchargées pour être vendues; et quant à celles qui doivent être envoyées dans d'autres villes maritimes, on n'en prendra point des droits, et on ne fera à ce sujet aucun empêchement, car ils seront payés dans les endroits où ces marchandises seront déchargées pour y être vendues.

Art. XXIII. On n'exigera pas des sujets Russes de nouveaux impôts appelés Kassabie, Rest, Bady, Jassakouly, et on ne prendra pas plus de trois cent aspres de chaque bâtiment pour le droit de bon voyage appelé en turc Selamet-Resmi.

Art. XXIV. Comme on a déterminé plus haut dans l'article vingt que les marchands Russes, et ceux qui appartiennent à la Russie n'auront à payer que trois pour cent de droits, tant des marchandises qui seront

No. 37. 1793
21 Juin. apportées de la Russie dans les Etats de la Porte, que de celles, qu'ils exporteront de ses Etats dans leur pays; la Sublime-Porte s'engage en conséquence de ne pas les empêcher, qu'après avoir payé les droits fixés dans ce traité, ils puissent charger toutes les marchandises qu'ils exporteront dans leur pays.

Art. XXV. Lorsque les marchands Russes auront payé conformément à ce traité, les droits de trois pour cent et reçu comme de coutume la quittance appelée Eda-Teskeressi, celle-ci, après avoir été produite, doit être regardée comme effective et on n'exigera d'eux aucunement des droits pour la seconde fois, dans quelques endroits des Etats de la Porte-Ottomane qu'ils portent ces marchandises. Si cependant il pouvait se rencontrer que le prix des marchandises fût trouvé trop haut à proportion de la taxe, dont on est convenu, la Sublime-Porte promet avec toute la déférence possible, de changer ce tarif ou taxe de manière qu'on n'exige pas des sujets Russes effectivement des droits plus de trois pour cent. Et si les marchands Russes viendront vendre les marchandises, qu'ils apporteront à quelques uns des sujets de la Porte, personne ne doit les en empêcher, ni disputer avec eux là-dessus, sous prétexte d'avoir un privilège ou une prérogative particulière à les acheter laissant en cela une entière liberté aux Russes qui commercent dans les Etats de la Sublime-Porte, et les affranchissant du pouvoir et de la vexation de toutes sortes de sociétés privilégiées ou des monopolistes.

Art. XXVI. Les marchands Russes et autres protégés par la Russie ne sont pas obligés de payer un impôt ou droit des monnaies d'or et d'argent, qu'ils apporteront dans l'Empire Ottoman, ainsi que de celles qu'ils en exporteront, et ne peuvent pas être forcés à faire de leurs monnaies des monnaies Turques.

Art. XXVII. Les sujets Russes doivent être affranchis du paiement de l'impôt des piastres qu'ils apporteront; et en conséquence les officiers de la monnaie et les trésoriers ne doivent pas les inquiéter en les forçant à faire de leurs piastres des monnaies de l'Empire Ottoman.

Art. XXVIII. Comme en conséquence de la réclamation, qui a été faite par la Cour Impériale de Russie à la Sublime Porte sur l'affranchissement des marchandises Russes du droit de messeterie, tant par rapport à ceux qui vendent, que de ceux qui achètent, celle-ci les en ayant affranchis, a fait émaner à cet effet un firman qui abolit ce droit: en conséquence la Sublime Porte s'engage de nouveau par cet article, de n'exiger à l'avenir des marchandises qui seront chargées dans les ports de la Russie et apportées à Constantinople sur des vaisseaux avec des lettres de propriété et pavillon Russe, ainsi que de celles qui seront

chargées sur des vaisseaux Russes à Constantinople pour être transportées en Russie, d'autres droits que ceux qui sont fixés dans ce traité.

Art. XXIX. Quoique dans l'article vingt de ce traité, on soit convenu de part et d'autre, que les sujets Russes à l'exemple des Français et Anglais, comme des nations amies et les plus favorisées de la Porte payent trois pour cent des marchandises qu'ils importeront dans ses Etats et qu'ils en exporteront, et réciproquement, que les sujets de la Sublime-Porte payent dans les ports de la Russie, tant des marchandises qu'ils apporteront dans les Etats de la Russie que de celles qu'ils en exporteront, les mêmes droits fixés par les tarifs, aux quels sont soumis les autres nations amies, néanmoins les sujets respectifs seront obligés de se conformer aux mêmes usages, coutumes et obligations, auxquelles sont soumises dans les deux Etats ces mêmes nations amies, qui en sont les plus favorisées, en tant qu'ils ne seront point contraires à cet acte solennel entre les deux Empires.

Art. XXX. Comme en conséquence de l'article onze du traité de paix, conclu à Cainardgé en 1774 et de l'article six de la convention explicatoire passée le 10 Mars de l'année 1779, on est convenu, que tous les vaisseaux marchands sous pavillon Russe puissent passer librement par le Canal de Constantinople, de la mer Noire dans la mer Blanche et réciproquement de la mer Blanche dans la mer Noire, et qu'en outre dans le susdit article six de la convention la forme de ces vaisseaux et le poids de la cargaison, qu'ils doivent porter, sont déterminés à l'exemple des vaisseaux Français et Anglais comme ceux des nations amies et les plus favorisées par la Sublime Porte, de même pour prévenir tout malentendu à cet égard, on est convenu de confirmer dans le présent article que la forme des vaisseaux marchands Russes doit être exactement celle des susdits vaisseaux marchands Français, Anglais, et des autres nations depuis la moindre proportion jusqu'à la plus grande, et pour régler le poids, qu'ils doivent porter, on leur a fixé depuis le moindre poids jusqu'au plus grand, celui de mille jusqu'à seize mille quilots ou bien huit mille cantars, qui font vingt mille quatre cent pouds au poids de Russie. La Porte s'engage par le présent, non seulement de ne mettre aucune empêchement à des pareils vaisseaux qui seront sous pavillon Russe, car n'étant pas chargés de marchandises qui doivent être vendues dans les Etats de la Porte, ils ne doivent pas même être exposés à la moindre détention ou visite de quelques marchandises qu'ils soient chargés, vu que, ne s'arrêtant pas dans les Etats de la Porte, ils ne feront que passer par le dit Canal de la mer Noire dans la mer Blanche et puis dans la Méditerranée dans

No. 37.
1783
21 Junie.

No. 37. des pays qui ne sont pas soumis à la Porte, et Elle promet par contre
1783 d'accorder à leur passage toutes les facilités, auxquelles on peut s'at-
21 Juin tendre de l'amitié qui subsiste si heureusement entre les deux Empires.

Art. XXXI. La Sublime Porte s'engage de ne pas prétendre, ni ne permettre, à qui que ce soit, d'exiger aucune douane ou droit de la cargaison des bâtimens marchands Russes qui viennent des Etats de Russie, pour passer dans les mers Blanche et Méditerranée, ainsi que de ceux qui passent de ces deux mers dans la mer Noire. Et à leur passage par le canal ils ne doivent pas être forcés de décharger ni à Constantinople, ni dans aucun autre endroit les cargaisons dont ils sont chargés.

Art. XXXII. La Sublime Porte s'engage que les vaisseaux et bâtimens sous pavillon Russe, qui viennent de la mer Noire et passent par le canal de Constantinople, après qu'il aura été présenté la liste de leur cargaison, vérifiée par le Ministre de Russie et leur sera donné sans retard le Firman l'iznisefiné ne soient en aucune façon arrêtés et que les dits bâtimens produisant le dit Firman à leur passage de sortie aux Dardanelles de la mer Blanche, puissent sans aucun retard aller, où bon leur plaira. Pareillement les bâtimens sous pavillon Russe venant d'autres pays par les Dardanelles de la mer Blanche pour retourner aux ports de la Russie sur la mer Noire, à leur passage par les Dardanelles de cette mer, en montrant le Firman, qu'ils auront reçu eu conséquence de la liste présentée de leur cargaison et vérifiée par le Ministre de Russie, passeront sans s'arrêter.

Art. XXXIII. A tous les vaisseaux et bâtimens sous pavillon Russe qui passent de cette manière par le canal de Constantinople, qui, sans s'y arrêter, voudront continuer leur route plus loin, à leur passage par le susdit canal, en prêtant une parfaite foi aux listes de leurs cargaisons, vérifiées par le Ministre de Russie, on donnera le firman Iznisefiné, selon qu'il a été spécifié dans l'article trente deux. Mais en cas de quelque doute ou soupçon de la part de la Porte, qu'il se trouve de ses sujets parmi les gens qui composent l'équipage du vaisseau, la Cour Impériale de Russie consent, que l'on fasse la visite de l'équipage d'un tel vaisseau sans toucher cependant, ainsi qu'il a été dit plus haut, aux marchandises chargées dans ce vaisseau ; et même dans ce cas on agira avec beaucoup de circonspection et sans faire aucune insulte au Capitaine ou Patron du bâtiment, afin de ne pas mettre en faisant quelquefois des visites superflues, des entraves à tout le commerce de transit, dont on est déjà convenu dans le traité de paix.

Art. XXXIV. La même chose doit être observée à l'égard des pareils

vaisseaux, qui retournant dans les ports de la Russie ne feront que passer par les États et les mers appartenant à la Sublime-Porte. et qui excepté la visite de l'équipage ou des gens du vaisseau, ne doivent être soumis à aucun autre.

No. 37.
1783
Juin 21.

Art. XXXV. S'il arrivait, que les vaisseaux fussent chargés de vivres pour être exportés de la Russie dans d'autres États qui ne sont pas soumis à la Porte, ou bien s'il leur arrivait encore de transporter des vivres des dits pays dans les États de la Russie, pourvu qu'ils ne soient pas seulement des États de la domination Ottomane, ces vaisseaux ne s'arrêtant pas par cette même raison nulle part dans l'Empire Ottoman, ne doivent pas être soumis à aucun règlement du pays; mais ils pourront passer librement par le canal de Constantinople conformément à l'article trente premier de ce traité de commerce.

Art. XXXVI. En réciprocité de ces engagements de la Sublime-Porte. la Cour Impériale de Russie, pour lui donner une marque de son amitié, permet à ses sujets d'acheter dans les ports de la Russie situés sur la mer Noire à un prix libre, du blé et d'autres provisions dont ils auront besoin, et de les transporter à Constantinople, ne leur faisant en cela aucun empêchement, mais fournissant au contraire tous les moyens possibles à tout ce qui peut étendre leur commerce dans les États de la Russie.

Art. XXXVII. Lorsqu'avec le consentement du Patron ou Capitaine du vaisseau les sujets de la Porte chargeront à un prix convenu leur marchandise sur des vaisseaux Russes pour les transporter d'un port de l'Empire Ottoman dans un autre, on ne leur mettra pas en cela d'obstacles, et si les affrêteurs des vaisseaux les abandonneront en chemin, sans y être engagés par des justes raisons, les Cadis et autres Chefs sont tenus de les obliger à rembourser en entier au Capitaine ou Patron du vaisseau le Nolis dont on sera convenu pour le frêt des vaisseaux.

Art. XXXVIII. Si en cas d'une nécessité urgente on aura besoin de fréter un vaisseau Russe pour le compte de la Sublime-Porte, les Commandants ou autres officiers chargés du frêt doivent en informer le Ministre Russe ou les Consuls, là, où il s'en trouvera pour désigner les vaisseaux, qu'ils trouveront propres à cela, et dans les endroits, où il n'y aura point de Consul Russe, les bâtiments pourront être frétés de leur propre gré par le Capitaine ou Patron du vaisseau, et le prix dont on sera convenu, leur doit être payé en conséquence sans retard, mais en cas même d'un pareil besoin la Porte ne frêtera le vaisseau Russe autrement, que d'après un accord volontaire, et on ne doit surtout pas

No. 37. arrêter d'autres vaisseaux, qui ne seront pas frétés et particulièrement ceux qui seront déjà chargés de quelques marchandises, car ces derniers ne doivent absolument pas être obligés à les décharger, et on ne leur doit faire aucune insulte.

1783

Junie 21.

Art. XXXIX. Lorsqu'un sujet Russe chargera dans un pays ennemi son propre vaisseau de provisions ou d'autres marchandises pour les transporter également dans un pays ennemi et qu'ils recontera des vaisseaux de la Porte Ottomane on ne doit pas lui prendre son vaisseau ou les marchandises sous prétexte, qu'il porte les provisions et les marchandises chez l'ennemi et on ne fera point esclaves les gens, qui s'y trouvent.

Art. XL. Lorsqu'une des parties contractantes se trouverait en guerre avec une puissance étrangère quelconque il n'est pas défendu aux sujets de l'autre partie contractante de faire leur commerce avec celle-ci et de fréquenter ses Etats, pourvu qu'ils n'importent pas chez l'ennemi des munitions ou provisions de guerre. On comprendra sous la dénomination de munitions de guerre les choses suivantes, savoir: canons, mortiers, armes à feu, pistolets, bombes, grénades, boulets, balles, fusils, pierres à feu, mèches, poudre, salpêtre, souffre, cuirasses, piques, épées, ceinturons, poches-à-cartouche, selles et brides, en exceptant toutefois la quantité nécessaire pour la défense du vaisseau et de son équipage. Au reste les effets qui ne se trouvent point spécifiées ici ne seront pas réputés munitions de guerre et navales.

Art. XLI. Lorsqu'un sujet de la Porte exporterait des vivres chargés dans ses Etats et qu'il fût saisi en chemin en cas que l'exportation en fût prohibée, ou n'arrêtera, ni ne punira point les sujets Russes qui serviront sur de pareils navires des sujets de la Porte.

Art. XLII. Quand les sujets de Russie achèteront des vivres sur des bâtiments de la Porte et se rencontreront avec les vaisseaux en s'en retournant dans leur patrie et non dans des Etats d'une Puissance ennemie ou non alliée de la Porte, dans ce cas les vaisseaux Russes ne seront point confisqués, mais au contraire relâchés avec tout leur équipage Et si malgré cette stipulation on en arrêtaient quelqu'un d'eux, on sera tenu de le relâcher et de lui restituer toutes ses hardes qu'on lui aura pris.

Art. XLIII. La Sublime-Porte s'engage à ne point confisquer les biens des marchands Russes qui se trouveront à bord d'un vaisseau ennemi, ni à ne les pas faire esclaves, lorsqu'ils s'y trouveront pour affaires de commerce et point pour celles de guerre.

Art. XLIV. En permettant aux sujets des deux Empires de porter leurs marchandises dans les Etats respectifs, il a été convenu des deux

parts, qu'ils pourront avoir des endroits et des magasins propres à y mettre leurs marchandises et les y conserver, ainsi que des maisons pour y demeurer. Les gouvernements respectifs des deux parties contractantes veilleront à ce que les sujets des deux parts en faisant entre eux des contrats pour le bail des maisons et magasins remplissent tous les engagements, qu'ils contractent entre eux à cet effet. En cas de plainte au sujet de manque à ces conditions, on accordera toute aide et justice possible; c'est à quoi la Cour Impériale de Russie s'engage vis-à-vis des sujets de la Porte et pareillement la Sublime-Porte Ottomane vis-à-vis des commerçants Russes, qui seront domiciliés dans ses Etats.

Art. XLV. Il a été pareillement convenu, que les sujets Russes pourront acheter à Smyrne, à Alexandrie et ailleurs dans les Etats de la Sublime-Porte, excepté la ville de Constantinople, de la soie et du riz ainsi que du café du levant et de l'huile qu'ils pourront transporter en Russie sans le moindre empêchement.

Art. XLVI. Pareillement les sujets Russes pourront exporter des Etats de la Porte Ottomane des cotons en laine et des cotons filés et des maroquins et acheter de la cire et des cuirs, qu'ils pourront transporter où bon leur semblera.

XLVII. Comme la Porte Ottomane abonde en fruits, les vaisseaux Russes en temps d'abondance pourront venir acheter des figues, du raisin, des noisettes et autres semblables, sans être exposés au moindre empêchement, après avoir toutefois acquitté les droits de douane conformément au présent traité. Il a été de même arrêté que les vaisseaux Russes pourront acheter et charger du sel dans l'île de Chypre et autres villes de la domination Ottomane, de la même manière, que les sujets de la Porte eux-mêmes sans souffrir les moindres obstacles de la part des Commandants, Gouverneurs, Cadis et autres Officiers

Art. XLVIII. Pour prévenir tout abus, qui pourrait résulter de la part des vaisseaux marchands, naviguant sous pavillon Russe, la Cour Impériale de Russie, pour témoigner l'amitié qu'Elle porte à la Sublime-Porte Ottomane, consent à ce que son Ministre, résident auprès de celle-ci réponde du pavillon.

Art. XLIX. Les Ministres Russes seront exempts du droit et impôt appelé Badi et autres de tous les effets importés pour leur compte, soit pour en faire des présent ou pour leurs habillement, ainsi que des différentes provisions de vivres et de boissons pour leur propre usage.

Art. L. Les dragomans au service des Ministres et des Consuls Russes sont exempts du droit de Charatsch, de celui de Cassabié et d'autres semblables connus sous le nom de Tehaelif-Ourfé.

No. 37. Art. LI. Des privilèges et droits accordés aux sujets Russes jouiront
1783 pareillement les dragomans et autres personnes au service du Ministre
Juin 21. et des Consuls Russes.

Art. LII. Comme en vertu de l'article onze du traité de Cainardgé la Cour Impériale de Russie a le droit de nommer des Consuls dans toute l'étendue de la domination Ottomane, où la Russie voudra en avoir pour les affaires de commerce, la Sublime-Porte s'engage par le présent article de n'y porter aucun empêchement, afin qu'ils puissent jouir de tous les droits et privilèges, qui leur sont dûs à l'instar des Consuls Français et Anglais, comme ceux d'une nation amie et la plus favorisée quand même il ne se trouverait sur les mêmes lieux aucun Consul, soit Français ou Anglais.

Art. LIII. Les Pachas, Cadis et autres Commandants dans les Etats de la Porte ne défendront aucunement aux Consuls ou à leurs substitués d'arborer le pavillon ou les armes de leur Souverain.

Art. LIV. Pour veiller à la sûreté des maisons où les Consuls seront logés, ils pourront demander les Jannissaires, qu'ils voudront, et ces Jannissaires seront protégés par les Odabachias et autres Officiers, sans que ceux-ci puissent pour cela exiger d'eux le moindre impôt ou gratification.

Art. LV. Les Consuls Russes et ceux qui en relèvent, comme les Dragomans et les marchands, pourront faire du vin dans leurs maisons et en faire venir de même du dehors pour leur propre consommation, sans que personne puisse les empêcher.

Art. LVI. Lorsqu'on enverra du raisin, pour en faire du vin dans les maisons des Consuls, Dragomans et autres personnes relevantes de la Cour Impériale de Russie, ou lorsqu'on portera chez eux du vin pour leur provision, l'Aga des Jannissaires, le Bostangi Pacha, le Toptschi Bachi, les Voivodes et autres officiers n'exigeront aucun droit ou gratification pour le transport, ainsi que pour l'importation de ces vins.

Art. LVII. Lorsque quelqu'un voudra entrer en procès avec les Consuls, établis pour affaires de commerce, ou ne les arrêtera point, ni on ne mettra point le scellé à leurs maisons; mais le procès doit être informé à la Porte. Dans le cas, où on produirait des ordonnances publiées avant ou après la conclusion de ce traité, contraires au présent arrangement, elles seront nulles et de nul effet et on agira à cet égard conformément au présent article.

Art. LVIII. Les Consuls et commerçants Russes se trouvant en litige avec des Consuls et négociants d'une autre nation chrétienne peuvent se justifier auprès du Ministre Russe accrédité à la Porte, si les

deux parties litigieuses y consentent. Et si elles ne veulent point que leur procès soit informé par les Pachas, les Cadis, les Officiers et par les inspecteurs des douanes de la Porte, alors ceux-ci ne pourront pas les obliger ni s'ingérer aucunement dans leurs affaires sans le consentement de toutes les deux parties en litige.

No. 37.
1783
Junio 21.

Art. LIX. Personne dans les Etats de la Sublime Porte ne pourra forcer les Consuls Russes, de comparaitre en personne devant les tribunaux, lorsqu'ils ont leurs dragomans, et en cas de quelque besoin, les sujets de la Porte Ottomane pourront s'expliquer sur leurs affaires avec les dragomans envoyés par les Consuls.

Art. LX. Pour protéger les vaisseaux Russes en mer contre les corsaires barbaresques, ainsi que pour mettre les Consuls et les marchands Russes à l'abri des insultes dans les ports où ces pirates peuvent mouiller, la Sublime Porte s'oblige de veiller de la manière la plus sévère à ce que les Pachas, Commandants et autres officiers dans l'Empire Ottoman protègent et défendent les Consuls et marchands Russes. Et lorsque le Ministre et les Consuls Russes auront vérifié par des témoignages, que les vaisseaux arrivés aux ports ou forteresses, appartenantes à la Porte, jouissent effectivement de la protection du pavillon Russe, alors tous les Commandants de ces Ports seront obligés de tâcher de toute façon que les susdits Corsaires ne saisissent point les vaisseaux russes et que surtout aucun vaisseau, se trouvant près de la forteresse ne soit pris, si les Corsaires causent aux sujets Russes des pertes, dans ceux des endroits de la domination ottomane, où il y a des Pachas et Commandants, ces derniers sont tenus à dédomnager toutes les pertes, causées par leur négligence.

Art. LXI. Lorsqu'un sujet Russe en rencontrant des corsaires d'Alger, de Tunis ou de Tripolis viendrait à être fait prisonnier, ou que ces pirates saisiraient le bâtiment, ou les biens des marchands Russes, dans ce cas la Sublime Porte s'oblige de se servir de son pouvoir sur les cantons, pour affranchir tout sujet Russe, qui aura été fait esclave de cette manière et pour lui restituer les bâtiments et les biens qu'on lui aura enlevés.

Art. LXII. Lorsque les Corsaires ou autres ennemis de la Sublime Porte commettraient des pirateries sur les côtes de ses dominations, on n'incommodera pour cela ni ne sera aucunement à charge aux Consuls et marchands Russes. Mais comme pour la sûreté réciproque, il est nécessaire de connaître les Pirates nommés Forbans pour qu'ils soient également connus de chacun, les Officiers Commandants sont tenus, lorsque de tels bâtiments corsaires ou autres barbaresques abordent dans les ports de l'Empire Ottoman, d'examiner soigneusement les passeports et de procéder avec eux selon les lois, à condition cependant que les Con-

No. 37
1783
Juin 21.

suls prennent des informations exactes de tous les bâliments qui arrivent sous pavillon Russe, et qu'il les communiquent ensuite aux officiers de la Porte avec lesquels les dits Consuls Russes pourront entretenir réciproquement des liaisons pour se communiquer mutuellement, soit de bouche, ou par écrit, tout ce qui pourra acheminer la sûreté réciproque.

Art. LXIII. Il a été convenu à l'égard des commerçants Russes dans l'Empire Ottoman, qu'en cas de dispute avec un marchand russe et lors d'une plainte au Cadi à ce sujet, le juge n'informera le procès qu'en présence du Dragoman Russe et si le translateur est occupé alors d'une autre affaire importante, on le prorogera jusqu'à son arrivée. Par contre les sujets Russes sont obligés pour ne point abuser du prétexte de l'absence du Dragoman de le faire comparaître sans délai en justice. Si la dispute s'élève entre des sujets Russes, leur Ministre à la Sublime Porte ou leurs Consuls pourront examiner leurs différends et prononcer l'arrêt conformément aux lois et usages Russes, sans le moindre empêchement ou difficulté de la part de qui que ce soit.

Art. LXIV. Les procès qui passent la somme de quatre mille aspres, seront informés au Divan et pas dans aucun autre Tribunal.

Art. LXV. Si un sujet de la Porte soit marchand ou autre, a une lettre de change sur un sujet Russe, et que celui-ci ou son subordonné ne l'accepte point, on ne pourra pas le forcer de payer sans une cause légitime, mais on en exigera un refus par écrit, pour s'en servir ensuite contre le tireur. Par contre les Ministres ou les Consuls de Russie s'emploieront de tout leur pouvoir à faire payer les bonnes lettres de change.

Art. LXVI. Lorsqu'un marchand Russe voudra partir pour un autre endroit et que le Consul en fera caution, on ne pourra pas l'empêcher sous prétexte de lui faire payer ses dettes et les procès excédant la somme de quatre mille aspres seront informés à la Cour de Sa Hautesse ainsi qu'on est déjà convenu ci-dessus dans l'article soixante quatre du présent traité.

Art. LXVII. Les employés à la justice, Officiers etc. de la Porte ne pourront pas entrer par force dans une maison habitée par un sujet Russe, et dans un cas de nécessité urgente il faudra en prévenir le Ministre ou les Consuls là, où il en-a ; ensuite on ira sur les lieux avec ceux, qu'ils auront commis à cet effet, faute de quoi la Sublime Porte s'engage à punir les contrevenants selon toute la rigueur des lois.

Art. LXVIII. Les procès entre les sujets Russes et d'autres particuliers, qui auront déjà été terminés juridiquement et par Chodget, ne pourront plus être informés une seconde fois ; mais si la nécessité exige ce second examen, on ne permettra point aux parties en litige de comparaître en justice, ni on n'enverra point des Commissaires ou Huissiers

pour les chercher sans en avoir prévenu le Ministre Russe, ou attendu, du consul la réponse avec une explication claire de toute l'affaire. On accordera aussi un temps suffisant pour rassembler des informations détaillées touchant le cas en question. Au reste il a été convenu, que lorsqu'il sera ordonné de revoir dérechef un procès déjà terminé, on ne décidera rien à cet égard, qu'à la Cour de Sa Hautesse. Dans ce cas les sujets de Russie et ceux qui en dépendent, peuvent en personne comparaître en justice, ou constituer à leur place des plénipotentiaires en forme juridique. Les sujets de la Porte, voulant intenter un procès à ceux de Russie, ne seront point écoutés à moins qu'il ne soient munis de titres authentiques ou de certificats de la part des Tribunaux.

Art. LXIX. En cas d'une banqueroute d'un négociant Russe ou d'un autre dépendant de la Russie, les créanciers seront payés des effets restants, si les créanciers ne pourront point produire un témoignage véridique, pour prouver que le Consul Russe, Dragoman ou autre Russe font caution pour le Banqueroutier, on ne fera aucune prétention à la charge des dits Consuls, Dragomans, ou autres sujets Russes quelconques, et on ne les arrêtera point, ni ne leur causera le moindre désagrément sous prétexte qu'ils sont responsables des dettes.

Art. LXX. Si à l'avenir le bien du commerce exigeait, qu'on établisse des courtiers, tous comme les Français en ont en Turquie, ces mêmes courtiers, nommés par des marchands, de quelque nation qu'ils soient, ne seront aucunement molestés dans l'exercice de leurs charges, ni on ne leur fera aucune violence. Il dépendra absolument du choix des négociants Russes, de nommer des Courtiers de telle nation, que bon leur semble, sans excepter même la juive. Lorsque ces courtiers viendront à être congédiés ou à mourir, on n'exigera absolument rien de leurs successeurs, sous prétexte du droit nommés Edec.

Art. LXXI. On n'exigera point le droit de Charatsch des sujets Russes, soit mariés ou non mariés qui habitent dans les Etats de l'Empire Ottoman, et de telle condition, qu'ils puissent être.

Art. LXXII. En cas de meurtre ou d'autres désordres entre les sujets Russes, le Ministre ou les consuls Russes pourront examiner les cas et y prononcer l'arrêt que leur dicteront leurs lois et ordonnances sans qu'aucun des officiers de la Porte puisse les en empêcher.

Art. LXXIII. Si on commet un meurtre sur des lieux où se trouvent des sujets Russes, et si on n'aura aucune preuve contre eux, ils ne seront aucunement inquiétés à ce sujet par des informations, ni aggravés par le payement de l'amende Dgéréomé.

Art. LXXIV. Lorsqu'un sujet de Russie ou tel autre, jouissant de

No. 37. sa protection, commettra un meurtre ou un autre crime, et que le Gouvernement en sera informé, les juges et officiers de la Porte ne jugeront de pareils cas, qu'en présence du consul ou de ceux, qui auront été commis à cet effet par le Ministre ou le Consul, quelque part qu'ils se trouvent. Pour observer la plus grande équité dans ces sortes de cas, on exige réciproquement des deux contractants qu'ils veillent à ce qu'ils soient examinés et jugés avec une attention égale.

Art. LXXV. Quoiqu'il est très sûr et avec l'aide de Dieu hors de probabilité que les fondements de la paix et amitié qui sont établis, et subsistant entre les deux Empires, puissent être ébranlés et renversés; cependant, comme de temps en temps il naît de fausses nouvelles contraires à la vérité, qui troublent la sûreté et donnent de l'inquiétude aux marchands respectifs, il était nécessaire d'insérer dans le présent traité de commerce un article, qui puisse anéantir une pareille inquiétude des dits marchands. Ainsi on déclare que de la manière, que cela se trouve dans quelques uns des traités, s'il arrivait (Dieu en préserve) que l'amitié et l'alliance, qui subsistent entre l'Empire de Russie et la Sublime-Porte, se changeat en discorde et inimitié, les sujets des deux Empires qui font le commerce dans les Etats respectifs, auront la liberté, en comptant du jour de la rupture jusqu'au terme de six mois de vendre leurs marchandises, effets et tout ce qu'ils possèdent et s'en retourner sans obstacle avec leurs biens dans les frontières de leur patrie; ils seront garantis et protégés de tous les deux côtés et on ne manquera pas de leur accorder des deux parts l'assistance et protection nécessaire.

Art. LXXVI. Pour faciliter le commerce des sujets respectifs, ainsi que la correspondance réciproque, la Sublime-Porte s'engage de pourvoir aux moyens de la célérité, sûreté et commodité de la poste et des courriers Russes, qui vont et viennent aux frontières de la Russie. C'est à quoi la Cour Impériale de Russie s'engage pareillement de son côté.

Art. LXXVII. Comme dans l'article onze du traité de Cainardgé et dans le sixième article de la convention explicatoire il a été arrêté que le commerce Russe jouira de tous les droits et privilèges qui sont accordés dans les capitulations françaises et anglaises; et quoiqu'une partie de ces capitulations ait été insérée dans ce traité, pour autant qu'elles ont du rapport au commerce Russe, cependant les deux hautes parties contractantes s'engagent en outre de laisser dans leur force même ceux des articles des capitulations qui ne sont pas insérés ici, pour l'avantage des sujets Russes. En conséquence la Sublime-Porte confirme aux sujets Russes tout ce qui est renfermé dans les capitulations avec les Vénitiens vu qu'elles sont appropriées aux Français dans leurs ca-

pitulations avec la Porte, en défendant au reste à tous et à chacun de n'opposer aucun obstacle ni chicane à l'exécution de ce traité avec la Cour Impériale de Russie.

No. 37.
1783
Junic 21.

Art. LXXVIII. Tous les Gouverneurs, Amiraux, Vicaires, Cadis, Directeurs de Douane, Capitaines de la marine et en général tous les habitants de l'Empire Ottoman, ainsi que tous les sujets Russes de toute condition, seront tenus de remplir le présent traité avec toute l'exactitude possible et sans y porter la moindre atteinte. Si quelqu'un s'y oppose, ou témoigne de la mauvaise volonté dans son exécution, il sera déclaré rebelle et criminel et puni comme tel sans délai, pour servir d'exemple aux autres.

Art. LXXIX. Pareillement les deux hautes parties contractantes s'engagent à ne point contrevenir au présent traité et les Gouverneurs, Commandants, Cadis, Douaniers, Voïvodes, Mousselims, Officiers et autres personnes employées dans l'Empire Ottoman, ne doivent pas contrevenir à ce traité, et si de part ou d'autre on l'enfreint en inquiétant quelqu'un soit de parole ou par faits, les sujets Russes seront punis par les Consuls ou leurs Chefs, conformément à ce traité, tout comme la Sublime-Porte s'engage à avoir soin que ses sujets soient punis sur les représentations du Ministre ou des Consuls Russes et après un examen suffisant de l'affaire, si le cas l'exige.

Art. LXXX. En outre la Cour Impériale de Russie pour témoigner l'amitié particulière, qu' Elle porte à la Sublime-Porte promet par le présent article de donner en toute occasion aux sujets de la Porte toute sorte de secours, quant à leurs affaires mercantiles dans les ports de Russie pour étendre le commerce réciproque, ainsi que leur accorder toute justice dans les Tribunaux.

Art. LXXI. Au reste comme la Cour Impériale de Russie, en s'accordant dans ce traité de commerce sur les droits de douane et autres stipulations en faveur de ses sujets commerçant dans les États de la Porte Ottomane, ne demande rien autre chose que les mêmes avantages et une parfaite égalité avec les nations favorisées dans les États de la Porte, à quoi la Porte s'est déjà engagée par l'article onze du traité de paix de Cainardgé et le sixième article de la convention explicatoire, les sujets de la Porte pour ce qui est de leur commerce dans les ports de Russie, ne pourront pareillement exiger autre chose si non une parfaite égalité avec les nations les plus favorisées en Russie, et ne payeront par conséquent dans les États de Russie qu'exactly les mêmes droits que payent les Anglais et les autres nations les plus amies d'après les tarifs établis en Russie.

No. 37.
1783
Iunie 21

Le présent traité de commerce sera tant de la part de Sa Majesté Impériale la Très-Auguste et Très-Puissante Impératrice et Souveraine de toutes les Russies, que de celle de Sa Hautesse le Sultan Ottoman, confirmé et ratifié par des ratifications solennelles, signées et écrites de la manière usitée, qui seront échangées à Constantinople le plutôt possible, et au plus tard dans l'espace de quatre mois, à compter du jour de la conclusion de ce traité, du quel les plénipotentiaires respectifs ayant fait deux exemplaires d'un contenu égal, les ont signés de leurs mains, cachetés de leurs cachets et échangés entre eux.

Fait à Constantinople ce dix de Juin l'an mille-sept-cent-quatre-vingt-trois.

L'original Russe signé
(L. S.) Jaques Boulgakoff.

(Ce traité de commerce a été ratifié par Sa Maj. Impériale, ainsi que par Sa Hautesse et les ratifications ont été échangées selon l'usage ordinaire par les Plénipotentiaires respectifs le 21 Sept 1783)

No 38.— Proclamațiunea Comitelui Petru Romianțov către locuitorii Moldovei și Valahiei, din 20 Iulie 1783.

(Codrescu, Uricar, VI, 377—382).

No. 38.
1783
Iulie 20.

Graf Petru Romianțov a împărăteștii măririi singurei stăpînitoare a toată Rusiea, intru tot milostivei Doamnei mele.

General Ferd-Marșal, poruncitor armiei cei dintâi, a Malo-Rusiei general guvernator, prezident malorosieneștei colegii, ordinilor rusești împărătești a sfântului apostol Andrei, oștenescului mare mucenic și purtător de biruințe Georgie, de crucea cea tare a lui Alecsandru Nevski și Goștinscului sfinteii Aniî cavalier.

Tuturor și fiește-căruia din locuitorii Cnejiilor în Moldavia, Valahia, Basarabia, și a Banatului Craioviî, ori la ce stepînie și dregătorii ar fi, pe lângă mărturisirea adevăratei milii poftit de bine, fac înștiințare, că după multe vederate silinți ce s'aũ făcut din partea mea spre a voastră apărare, liniște și negrijă, împlinind pre înalta voie a împărăteștii măririi, întru tot milostivei doamnei mele, lăsând pe fiește carele întru odihnele și protimisirele lui, cu toată ușurința pre cât se poate, și dând celora ce se rănduesc la mai mari stări și la dregătorii aducearea aminte și învățaturî, ca tuturor celor ce se vor jălui după dreptate să aibă a le face îndreptare; iar silniciile și asuprelele să aibă a se cer-

ceta și a se pedepsi cu tot feliul de iuțime ; nici de cum nu puteam eu să aștept ca să se afle în patriile voastre unii ca aceia, care să răspundă cu atâta împotrivor chip la toate aceste purtări de grijă și faceri de bine, după cum spre mare jale adese se arată, că uniea, metalirisind spre rău încredințările ce li s'au dat, cari să deosebesc din obștie, și căutând numai nedrept folosul interesului lor, macar să fie și cu stricăciune aproapelui seă, îngreuiază pre norod cu feliori de asupriră, la o vreme când, după oșteneștile trebă ce sînt, și făr de acestea lăcuiitorii firește simțesc oare-care îngreueri, puind asupra locuitorilor stringerea, care nu sunt volnicii, și ascund sub numele trebuințelor oștenescă saă supt alte pricină Aceste fapte, vrednice de osîndă, eu, după cum mai înainte am voit ca să dau tot feliul de chipuri ce s'a păzit spre dezrădăcinare, așijderea și acum earăși poruncesc, ca vorniciă, namesciă i parcălabii, și alți mai mari a satelor, să nu ia îndrăzneală a cere, saă a lua de la locuitori ori ce felii de lucruri, până nu le se vor da rândueli în scris de la ispravnică saă alți dregători, ce vor avea în mâni date trebă ca acestea, în care să se arăte tocmai și lămurit, cu a cui poroncă și pentru ce trebuință se face acea stringere ; și cât este poronca să se rânduiească și să se stringă din toată țara, și după hotărîrea ce s'a fi dat din divan de obște pe ținuturi, sate, după cumpănirea dreaptă, atuncea vor fi datoră sătenii fiește căruea sat a se cislui între dănsii, după puțină fiește căruea și a împlini acea rânduieală, luând cvitanții de la stringătoriă ce vor fi rânduii ; ca dovedindu-se vre unul din dregători saă stringători, că au făcut vre o îngreuiere undeva peste r ndueală, să fie osândit supt toată iuțimea pedepsiă pravililor, ce sînt rânduie pentru uniea ca aceia. || Alții uitànd cu totul Unirea credinței, și creștineasca datorie, hrănesc în inimile lor priință cătră cel de obște neprietin, și se fac organe spre slujba lui, ajutând la săvârșirea scopului seă spre perzarea creștinilor, precum proaspătă pildă la acésta s'au vėđut acum la banatul Craioviă, unde neprietinul, avėnd înștiințare înscris prin Manole Vodă, carele au fugit cu Turciă, cu un mazil anume Mihaă Stiă, că din ținutul Mehedinții ce au fost căpitan la zalea, i cu un Filip și Mitrea tot dintr'același ținut, înștiințand pe norod, le făgăduia odihnă, și ușurință după ce va intra el la oblăduirea țării ; dar după ce, pentru depărtarea oștenilor noștri au găsit chip a intra în lăuntrul țării, prăpădind satele prin foc, și făcând norodului cumplită stricăciune, iarăși s'au întors spre fugă. Eu cu toate acestea n'am lăsat, după năvălirea ce s'au făcut, de neprietină la partea aceea, a da poroncă, ca să se cerceteza greșalele ofițerilor, căroră li s'au fost încredințat paza acestoră margini, și nu vor rămânea fără căđuta pedeapsă.

No. 38. Căci, cunoscînd voi cât sînt de neadevărate și mai ales primejditoare
 1783
 Iulie 20. făgăduințele vărvărești, și înprotivă văzînd tare apărarea și îngrădirea
 voastră cu oștile împărătești Măririi, de la care neprietenul aă avut tot
 deauna și mai vartos într'acéstă vară pretutindine înfrăngerii; se ve pă-
 ziiți de viclesugurile lui, și nesuferind pre cei adăpați cu alui otravă,
 cari tulbură liniștea voastră, îndată ce se vor afla undeva, unii ca aceș-
 tia, sau îi veți simți, să'i prindeți și să'i trimetiți la mine, ca să'si
 iea pedeapsa ce li se cade pentru aceste rele faptele lor. ¶ La cea de
 pe urmă fiind că mulți, anume că să strâng pentru dragostea legii și
 a patriei lor, să între în rîndueala oștenească, luând nume de volintiri,
 (precum cu adevărat să și află unii de acestia lângă oștile împărătești
 Măririi, înprotivă neprietinului), ei se numesc cu acest nume, numai ca
 să scape de angăriile ce sînt de obștie, și vremea care ar putea să o
 metalirisască spre stricăciunea și gonirea neprietinului, ei o cheltuesc
 spre căutarea numai a osebite interesurilor lor, fugind de la slujbă, și
 adesea făcînd patrioților lor asuprelî, răpirii, și furtuşaguri; după cum
 de acéstă afară de alte înșciințări și jalobe mai cu deadinsu am luat în-
 șciințare din raporturile comandirilor din țara Muntenească, și de la
 Craiova, pentru stricăciunile și tiraniile ce fac locuitorilor acești nu-
 miți volintiri, ce umblă de capetele lor. ¶ Eă, socotind acest rău și
 pentru ca să lipsască, măcar că acum întăi am dat comandirilor poroncă,
 și tot felul de chipuri ce s'ar pute, cum și publicații de înșciințare, ca cei
 care cu adevărat sînt scriși între oșteni, și se afe în slujbă nelipsiți,
 să aibă a se folosi cu volniciile și scutelile ce sînt date și orănduite
 pentru oșteni; iar carii port numai nume de oșteni și umblă de ca-
 petele lor să se prindă de pe unde se vor afla, și să se trimată pe la
 comande supt caraul; așijderea am mai scris cătră măria lor generalii,
 ce sînt comandiri asupra corposurilor, ca pentru toți capitani și volin-
 tirii cari vor fi pe lîngă oștile de subt povățuirea lor, și se vor afla
 cu adevărat la slujbă, să aibă a-i pune la isvoade anume, arătând nume-
 le lor și a satelor din care sînt și din ce vreme să află la slujbă; și
 de acest fel de izvoade să trimată la mine și la comandirii acestor
 Cnejii, adecă la măria sa general maior Rînscoi Cosarcov, și la briga-
 diriul Meder, ca dintr'aceste cunoscându-se cei ce cu adevărat se află
 în slujbă, să fie deosebiți de acei cari cu năpaste poartă acest nume,
 și să se poată folosi cu căduta scuteală despre angăriile ce vor fi pe
 țară; și înprotivă cei care fug de la slujbe și se mistuiesc prin sate,
 umblând numai ca să scape de angării sau să se arăte cu nesupunere
 cătră dregători, și mai vartos făcînd pagube și zulumuri lăcuitarilor, pe
 unii ca aceea, orî din ce sat or fi, să se prindă și să se trimată la

mine, ca să-și iea pedeapsa ce li se cade pentru acest fel de umblete și fapte. Iar până când generalii comandiri vor împlini poronca acésta, poruncesc la aceste Cnejii, să se dea prin sate înștiințare, ca orî-cine va să fie în slujba oștilor împărătești Mării supt nume de volintiri, să aibă a se folosi cu cele orânduite apărări și scuteli, însă numai singuri aceia ce vor merge la slujbă iar nu alții supt numele lor. Și uniea ca aceștiea să aibă a merge la oșteneștii comandiri ca să se scrie. Iar care se vor afla fără cărți de la mine sau de la generalii comandiri a corposurilor, ședînd în deșert pe la casele lor, și mai vartos făcînd cuiva pagnbe sau asuprelî, pe uniea ca aceia sînt datorî mai marii satelor a-î arăta la dregătorii țării, ca să se trimită după coman-dele de la care vor fi, ca să se pedepsească, și să se puie la locul lor în slujbă. Iar când mai marii satelor sau dregătorii îi vor îngădui pe uniea ca aceea, și nu'i vor prinde ca să'i trimită după poroncă; apoi nu numai că ei se vor pedepsi în locul acelora, ce și pentru tóte pagubele ce se vor face de aceia, ei vor fi datorî a răspunde.—Și pen-tru ca să fie toți înștiințați de această a mea deschisă carte în Mol-dova, în țara Muntenéscă, în Basarabia și în Banatul Craiovii, poron-cesc să se arăte de obște la toți, cetindu-se prin biserici și puindu-se pe la locuri de publică.

S'au dat în lagăr lîngă Ialomiț, aproape de sat Valearoei.
1783 Iulie 20.

G. Petru Romianțov.

No. 39.—Manifestul Impărătesei Russei Ecaterina, relativ la ocuparea Crimeei și a Tartariei Cubanice, din 8 Aprilie 1783.

(Martens, Recueil, III (ed. 2), 581.)

Von Gottes Gnaden Wir Katharina die Zweite, Kaiserin und Selbst- herrscherin aller Reussen etc. etc. No 39.
1783

In dem letzten Kriege mit der Ottomanischen Pforte, da die Stärke und die Siege Unserer Waffen Uns vollkommen berechtigten, die in Un- sern Händen befindliche Krim zu Unserm Vortheil zu behalten, haben Wir diese und andere ausgebreitete Eroberungen der damaligen Wieder- herstellung des guten Vernehmens und der Freundschaft mit der Otto- manischen Pforte aufgeopfert, indem Wir in dieser Absicht aus den tar- tarischen Völkern einen freien und unabhängigen Staat bildeten, nun die Aprilie 8.

No. 39. Veranlassung und die Mittel zu den zwischen Russland und der Pforte bei der vorigen Verfassung der Tataren oft entstandenen Zwistigkeitne und Kaltsinn auf immer zu entfernen. || Gleichwohl haben wir in den Grenzen jenes Theils Unsers Reichs Ruhe und Sicherheit, die doch die Früchte dieser Einrichtung sein sollten, nicht erhalten Die Tataren liessen sich durch fremdes Zureden bewegen, sogleich ihrem eigenen von Uns ihnen verliehenen Glücksstande zuwider zu handeln. Der bei jener Veränderung ihrer Verfassung von ihnen erwählte Chan wurde aus seinem Sitze und Vaterlande von einem Fremdling verdrängt, der damit umging, sie wieder unter das Joch der vorigen Herrschaft zu bringen. Der eine Theil von ihnen schlug sich blindlings zu ihm; der andere war nicht vermögend Widerstand zu thun. Bei so bewandten Sachen waren Wir genöthigt, wenn wir anders das von Uns aufgeführte Gebäude eines Unserer besten Kriegs-Erwerbnisse unverletzt erhalten wollten, die gutgesinnten Tataren in unsern Schutz zu nehmen, ihnen die Freiheit, anstatt des Sahib Girey einen andern rechtmässigen Chan zu wählen, zu verschaffen, und seine Regierung in Gang zu bringen. Dazu war nöthig Unsere Kriegsmacht in Bewegung zu setzen, ein ansehnliches Corps derselben in der rauhesten Jahreszeit nach der Krim abzufertigen, es daselbst lange zu unterhalten, und endlich wider die Auführer mit Gewalt der Waffen zu verfahren, woraus beinahe ein neuer Krieg mit der Ottomanischen Pforte entstanden wäre, wie solches bei allen in frischem Andenken ist. Doch damals ging, dem Höchsten sei Dank, dieses Ungewitter vorüber, indem von Seiten der Pforte ein rechtmässiger und souveräner Chan in der Person des Schahin Girey erkannt wurde. Die Bewerkstelligung dieser Umänderung kostete unserem Reiche kein geringes; allein Wir hatten wenigstens gehofft, dass selbige durch die künftige Sicherheit der Nachbarschaft würde vergütet werden. Gleichwohl hat die Zeit, und zwar sehr bald, dieser Voraussetzung durch den Erfolg widersprochen. Ein im abgewichenen Jahr entstandener neuer Aufruhr, dessen wahrer Ursprung uns nicht verborgen ist, nöthigte Uns wieder zu einer förmlichen Kriegserklärung und zu einer neuen Abfertigung Unserer Truppen nach der Krim und nach der Kubanschen Seite, die auch noch jetzo da sind; denn ohne dieselben hatte Friede, Ruhe und Ordnung unter den Tataren nicht statt haben können, da schon die wirkliche Erfahrung vieler Jahre auf alle Weise darthut, dass, wie ihre vorige Abhängigkeit von der Pforte Kaltsinn und Misshelligkeiten zwischen den beiden Mächten veranlasste, so auch ihre Umbildung zu einem freien Staat, bei ihrer Unfähigkeit die Früchte einer solchen Freiheit zu schmecken, Uns beständig Unruhe, Kosten und Beschwerlichkeit für Unsere Kriegsvölker verursacht. || Es

ist weltbekannt, dass, da Wir Unserer Seits so rechtmässige Ursachen hatten, mehr als ein einmal unsere Kriegsvölker in das tatarische Gebiet einrücken zu lassen, wir dennoch, so lange das Interesse Unsers Reichs sich mit der Hoffnung des bessern verbinden liess, Uns daselbst keine Oberherrschaft zugeeignet, und diejenigen Tataren mit Rache und Strafe verschonet haben, welche wider Unser Kriegsheer. das für die Wohlgesinnten zur Stillung der verderblichen Unruhen stritte, Feindseligkeiten ausgeübt hatten. || Jetzo aber, da Wir von der einen Seite, die bis hierher gegen die Tataren und wegen der Tataren verwandten ansehnlichen Ausgaben erwägen, welche, nach einer zuverlässigen Berechnung, über 12 Millionen Rubel betragen, ohne des allē Geld-Schätzungen übersteigenden Verlustes an Menschen zu gedenken; und da Uns von der andern Seite bekannt geworden ist, dass die Ottomanische Pforte anfängt, die oberste Gewalt im tatarischen Gebiete, nämlich auf der Insel Taman, auszuüben, wo ein Beamter derselben, der mit Kriegsvölkern dahin gekommen war, den Abgeordneten, durch welchen des Chan Schahin Gerei sich nach der Ursache seiner Ankunft erkundigte, öffentlich enthaupten liess, und die dasigen Einwohner für türkische Unterthanen erklärte; vernichtet dieses Verfahren Unsere vorige gegenseitige Verbindlichkeiten in Ansehung der Freiheit und Unabhängigkeit der Tatarischen Völker, überzeugt Uns noch mehr, dass Unsere Anordnung bei dem Friedensschluss, da Wir die Tataren unabhängig machten, nicht hinreichend ist, allen Veranlassungen zu Misshelligkeiten, die wegen der Tataren entstehen können, vorzubeugen, und versetzt Uns in alle durch Unsere Siege während des letzten Krieges erworbene Rechte, die bis zu dem Friedensschluss ihre volle Kraft und Gültigkeit hatten. Um also, vermöge der Uns obliegenden Fürsorge für das Wohl und die Grösse des Vaterlandes, die Vortheile und die Sicherheit desselben dauerhaft zu machen, und ein Mittel fest zu setzen, das die unangenehmen Ursachen auf immer entfernen möge, welche den zwischen dem Russischen und dem Ottomanischen Reiche geschlossenen ewigen Frieden stören, dessen beständige Haltung Unser aufrichtiger Wunsch ist, wie auch zur Ersetzung und Vergütung des Verlustes, haben wir beschlossen, die Krimmische Halbinsel, die Insel Taman und die ganze Kubansche Seite unter Unsere Herrschaft zu nehmen. Indem Wir den Einwohnern der gedachten Gegenden Kraft dieses Unsers Kaiserlichen Manifests eine solche Veränderung ihrer Verfassung ankündigen, so versprechen Wir heilig und unverbrüchlich für Uns und Unsere Thronfolger, sie Unsern eingebornen Unterthanen gleich zu halten, ihre Personen, Vermögen, Tempel und angeborne Religion, deren freie Ausübung mit allen verordneten Gebräuchen nicht gehindert werden soll, zu

No. 39.
1783
Aprilie 8.

No 39. schützen und zu vertheidigen, und endlich einem jeden Stande unter
 1783 ihnen alle Gerechtsame und Vorzüge, die ein solcher in Russland ge-
 Aprilie 8. niesst, vergönnen; wogegen Wir von der Dankbarkeit Unserer neuen Un-
 terthanen fordern und erwarten, dass sie ihrer glücklichen Verwandlung,
 da sie aus Aufruhr und Zügellosigkeit in Friede, Ruhe und gesetzmässige
 Ordnung gebracht sind, sich bestreben werden, durch Treue, Eifer und
 gute Sitten Unseren alten Unterthanen zu gleichen, und eben so wie diese,
 Unsere Kaiserliche Gnade und Mildthätigkeit zu verdienen.

Gegeben in Unserer Residenz-Stadt zum heiligen Peter den 8-ten
 April, nach Christi Geburt 1783 und Unserer Regierung in 21 Jahre.

Das Original ist von Ihrer
 Kaiserlichen Majestät eigenhändig
 also unterschrieben

(L. S.)

Gedruckt in St. Petersburg beim
 Senat im April 1783.

Katharina.

No. 40.— Senedul Impăratului Turcesc privitor la privi-
 leginl Moldovei și a Valachiei, din 1783.

(Wilkinson, 2-de éd franç, p. 355.)

No. 46.
 1788.

En réponse aux notes que l'estimable envoyé de Russie, notre ami,
 et notre respectable ami l'internonce d'Allemagne, avaient présentées de
 concert, par ordre de leurs gouvernements respectifs, notes fondées sur
 les traité et convention de Kaïnardgik et d'Aünelu-Kavak, et datées du
 quatrième jour de novembre, l'an de Jésus-Christ 1782. || Il avait,
 suivant l'usage de la Porte, été remis à chacun de nos dits amis les
 ministres susdits, le 23 de Moharrem de l'an de l'hégire 1197 (1782),
 une note dans laquelle la Sublime-Porte acceptait, conformément aux
 conditions des dits traité et convention, les trois objets tels qu'ils étaient
 conçus et demandés par leurs notes, et s'engageait à les faire exécuter. ||
 L'un de ces trois objets fondés sur les dits actes, étant l'article de la
 Valachie et de la Moldavie, a été arrêté ainsi qu'il suit. || La Sublime-
 Porte s'oblige à maintenir et à faire observer les conditions stipulées
 dans les traité et convention de Kaïnardgik et d'Aünelu-Kavak, en faveur
 de ces deux provinces, et à renouveler les firmans décorés d'un Kha'tti-
 humaïoun, donnés à chacune des deux principautés en l'an 1188 (1774),
 d'après envoyées alors en leur nom par les boïards, et à y ajouter les
 articles détaillés ci-après :

	<u>Piastros</u>	<u>Paras</u>	No. 40. 1783.
1). Désormais il ne sera pas demandé; à la Valachie au delà de 619 bourses, faisant en piastres	309.500	—	
Et à la Moldavie, au delà de 335 bourses et 444 piastres ¹ / ₂	167.944	20	
Total . . .	<u>477.444</u>	<u>20</u>	

Le montant de ces contributions sera livré en espèces à Constantinople, à la fin de chaque année, et le paiement n'en pourra être fait par assignations.

2). L'on percevra, sur la Valachie, Pour donatives aux Beirams, en argent ou effets . . .	90.000	—
Pour donatives de l'Etrier	40.000	—
Total pour la Valachie . . .	<u>130.000</u>	<u>—</u>

Sur la Moldavie, Pour donatives aux Beirams, en argent ou effets . . .	90.000	—
Pour donatives de l'Etrier	25.000	—
Total pour la Moldavie . . .	<u>115.000</u>	<u>—</u>
Total pour les deux provinces . . .	<u>245.000</u>	<u>—</u>

On ne pourra rien exiger de plus.

3). L'on ne prendra rien aux princes pour les continuer dans leurs places; et à moins qu'ils n'aient commis un délit bien constaté, ils ne pourront être déposés.

4). L'on ne pourra demander en revenus et présents d'usage, aux princes nouvellement en place, un seul para de plus que par le passé; on ne pourra non plus prendre ces revenus ou présents sur les raïas. Ils seront fournis sur ce qui revient d'ordinaire aux princes en droits sur les salines, les fermes à bail annuel, la douane, et sur les profits d'autres droits semblables.

5). Il n'est pas permis, par la Sublime-Porte, aux pachas, Kadis et autres officiers des pays environnants, d'exiger, de leur autorité privée, aucun revenu qui puisse porter préjudice aux raïas, ni d'envoyer des commissaires uniquement pour soutirer de l'argent et des présents.

6). Quand il arrivera des mutations sans les charges principales de la Sublime-Porte, les princes ne seront tenus à donner aucun revenu ou présent.

7). La Sublime-Porte ne fera sur les deux provinces la traite usitée en grains et autres fournitures, que de manière à ce que les habitants n'éprouvent eux-mêmes aucune pénurie. Ces achats, faits par le miri (le fisc), seront payés comptant, et le transport ne sera pas à la charge

No. 40. des habitants. A plus forte raison, dans le cours du commerce, quand
1783. les achats seront faits par des négociants, les paiements auront lieu en argent comptant et au prix courant de la province.

8). Quant à la redevance de moutons, attendu qu'il a anciennement été exposé que, mise à exécution dans les deux principautés par les saïdjis (pâtres) et gens appartenant aux Kassab-bachis (chefs des bouchers), elle donnait lieu à des vexations contre les raïas, elle est supprimée. Comme cependant ce n'est que des provinces de l'Empire que l'on peut tirer les moutons pour les pensions alimentaires à la charge du domaine et pour la consommation des habitants de Constantinople, les moutons que devront vendre les raïas des deux provinces, seront vendus au prix courant aux marchands et conducteurs de troupeaux. Les hospodars veilleront à l'entretien de l'abondance à Constantinople, par l'envoi nécessaire des montons. L'on insérera encore dans les nouveaux firmans qui vont émaner, l'ordre d'apporter le plus grand soin à l'exécution ultérieure de cette mesure, déjà renfermée dans les commandements cités plus haut.

9). Quand on voudra prendre dans les deux provinces des bois et autres matériaux nécessaires aux constructions, on préviendra les princes de la quantité demandée; on fera ensuite transporter ces matériaux aux frontières des deux provinces; un commissaire ad-hoc payera, argent comptant, pour la coupe et le transport, ce qui sera convenable aux pauvres raïas, l'on ne pourra les forcer à les transporter hors de la frontière. Quand on demandera à ces provinces des ouvriers et des chariots, on ne rabattra rien sur le prix d'usage, qui sera payé ensuite.

10). Il est défendu à tous habitants des pays circonvoisins, hors les négociants porteurs de firmans, à tout iamak (recrue) et à tout autre individu, d'entrer dans les deux susdites provinces, dans l'intention de vexer les raïas d'ensemencer les terres de ces raïas, de s'en emparer, ou d'y faire entrer et paître des animaux. Quiconque osera manquer au présent règlement, sera sévèrement puni.

11). Si, postérieurement à la paix, il est des terres dont on se soit emparé, elles seront rendues aux raïas qui en sont les propriétaires.

12). La Sublime-Porte n'enverra point de commissaires dans ces deux provinces, tant qu'il n'arrivera aucune affaire de grande conséquence qui nécessite cette mesure; et quand elle en enverra, ces commissaires ne pourront rien réclamer des raïas pour prix de leurs fonctions; ils ne pourront non plus pour aucune raison et sous aucun prétexte, y prolonger leur séjour. || La Sublime-Porte ayant pris l'engagement d'insérer dans des firmans toutes ces conditions, et d'en faire sans délai observer et maintenir en entier l'exécution. || Pour notifier cet engagement,

le présent sened, revêtu de notre sceau et signature, a été remis à notre ami l'envoyé de Russie. No. 40.
1783.

Le 15 de Saffer. 1198 (1783).

No. 41.—Hatişeriful Sultanului Abdul Hamid pentru Principatele Moldova și Valahia, din 1784.

(Raicewich, Osservazioni, p. 270).

Traduzione del Hattisceriff del Sultano Abdul-Hamid a favore de' Principati di Vallachia, e Moldavia rinovato l'anno 1784. No. 41.
1784

Parole scritte di pugno del Sultano : „In conformità si operi.“

Inclito fra i Principi segnaci di Gesù Scherlet-Zade Alessandro Vojvoda di Moldavia, che il tuo fine sia felice. || Giungendoti questo alto segno Imperiale, ti sia noto, che l'anno 1188 nella Luna di Scewal furono emanati due alti comandamenti sopra ornati col nostro Imperiale potente carattere, fatti particolarmente per la Vallachia, e Moldavia, i quali contenevano quanto siegue. || Che i sudditi di queste due provincie che sono le Canove del potente mio Imperio, non diano in avvenire, dopo aver pagato il fissato tributo, altre contribuzione sotto varj nomi, come si praticava prima dell' ultima guerra. || Che i loro Vojvodi non siano deposti fino a tanto che non apparisca qualche segno potente di ribellione; che un tale regolamento sia osservato stabile in perpetuo senza cambiamento, o deposizione, conforme i Trattati già fatti fra 'l potente nostro Imperio, et la Corte di Russia; che per questo ogetto debbano darsi a i Principi *Berati* ornati col mio sacro carattere, e accompagnati da clemenza, accio gli abitanti vivano consolati, e tranquilli, ed i loro Principi con sicurezza, e quiete d'animo: || che del Tributo che i sudditi sono obbligati di dare, se ne faccia ogni due anni una volta il pagamento al nostro Imperiale Tesoro in Costantinopoli per mezzo del loro Agente. || Che i sudditi di Moldavia, e Vallachia siano liberi dal Tributo, ed altre imposizioni, cominciando dall'anno 1188, e la luna di *Gemasiul-Ewel*, fino al termine de' due anni. || Che dopo terminati i sudetti due anni, si debba pagare, come si è detto, ogni due anni una volta il Tributo, che dalla somma pietà, e misericordia verso di loro sarà determinato, e che si spedisca per mano dell' Agente nominato dal Principe appresso la nostra sublime Porta. || Che per i conti, e debiti vecchi, non si faccia veruna ricerca si di de-

No. 41. nari, che di qual si sia altro genere. || Che succedendo fra Turco, e
 1784. Cristiano suddito qualche contesa, debba esaminarsi dal Principe di
 Moldavia l' affare unitamente al suo Divan-Effendi, ed altri Turchi che
 si troveranno colà, procurando un accomodamento che contenti entrambi;
 ma se la sua mediazione non produrrà il bramato effetto, si chiami
 il Cadi d'Ibraila il quale giudicherà, e terminerà la lite con somma
 integrità, e senza opprimere il suddito, essendo nostra ferma volontà, che
 il suddito non debba essere citato ad altri Tribunali fuori del Paese. ||
 Che essendo emanata una sacra decisione, o *Fetfà* in cause le quali
 fossero per credità con testamento, o per parentela, è accettabile la te-
 stimonianza di Pietro Greco contro *Omer* Turco in quelle case però che
 fossero avanti la giustizia fuori di parentela, o testamento, la testimo-
 nianza contro il Turco non sia accettabile, sicchè a tenore dell' alto
Fetfà siegua &c. || Che quanti dei Militari, o altri commettessero
 qualche delitto nel Paese della Moldavia, siano presi, e mandati nelle
 vicine Fortezze per essere castigati d'a loro Comandanti. || Che es-
 sendo stati spediti in passato diversi Fermani intorno ad alcuni Mi-
 litari delle Fortezze, ed abitanti delle rive del Danubio, che contro
 i nostri regolamenti entravano senza permesso ne' due Principati
 facendo risse, uccidendosi frà di loro, e dopo ricercando il riscatto del
 sangue muovevano liti, e domandavano danari ai sudditi di Moldavia re-
 cando loro altri disturbi; come pure intorno all' estirpazione degli
 nomini cattivi i quali scorrevano il Paese, ed' alla distruzione (secondo
 i prelodati regolamenti) delle possessioni, et abitazioni, che questi cos-
 truivano sul terreno della Moldavia; Ora non essendo lontano dal cre-
 dere, che tali malviventi possano aver' intenzione di fare lo stesso, in-
 tendiamo, che il descritto regolamento negli emanati alti ordini si pra-
 tichi, ed eseguisca inalterabilmente, e che in avvenire non debba entrare
 in Moldavia, che un dato numero di Negozianti conosciuti di ogni for-
 tezza i quali debbano avere la licenza in iscritto da i loro Comandanti
 per presentarla al Voivoda di Moldavia, o al suo Officiale, e riceverne
 da essi il permesso in carta; che non acquistino case ne' Distretti, non
 seminino, non molestino i sudditi, e non diano danaro ad usura. || Che
 per simili fraudolenti cause, i Visiri, i Comandanti, ed i Giudici, non
 permettano, che sia danneggiato il suddito con ispedizioni di Com-
 messari. || Che le Possessioni, e Terre che altre volte spettavano ai Mo-
 nasteri, o ai Bojari, e poi ingiustamente sono state tolte ad essi, ed al
 presente vengono nominate Raja, siano a suo tempo restituite ai res-
 pettivi proprietari, dopo un giusto esame. || Che non sia lecito ai Ne-
 gozianti Turchi di prendere possessioni, e tenute, o pascolare animali

in Moldavia. = Che i sudditi non venghino danneggiati in verun modo da i Visiri, e Pascià, o dalle loro Genti che escono dal retto cammino per entrare in Moldavia, essendo vietato a i gran Visiri, ed agli onorati Pascià di molestare i poveri nell' andare ai loro governi, di cambiare strada per entrare nella Moldavia, e prendere da i sudditi provvisioni di ogni sorte senza pagamento, o disturbarli con altre domande. Similmente, che le Persone che vanno, e vengono per importanti affari in alcune parti, non entrino nella Moldavia, uscendo dal retto cammino, e quelli, che vengono per affari in Moldavia, non cerchino alle Poste più cavalli di quelli che sono fissati nel loro Fermano di Posta: E poichè furono emanati alti ordini contenenti le accennate prescrizioni, non siegua in avvenire la menoma mancanza nell' inpreteribile esecuzione, ed osservanza delle medesime: Se taluno si monstrera disubbediente, si prenda cura della sua immediata correzione. || Che i sudditi di Moldavia i quali passano per negozio ne' Villaggi, e Terre, e Mercati su le rive del Danubio, non siano molestati dagli Esattori de Tributo, e dà altri Officiali di quelle parti con domande di tributo, o testatico, o per verun' altra causa: che quelli delle rive del Danubio non entrino in Moldavia con pretesto di ricercare i loro sudditi, e per quest'oggetto saranno spediti altri *Fermani* a chi spetta, con ordini positivi, e minaccie. || Che i sudditi, ed abitanti della Moldavia, a tenore de' privilegi del Luogo, non siano molestati da chi che sia interno alla loro maniera di vestire. || Che riguardo al caso, che abbracciando un suddito la fede Maomettana non possa cercare porzione di eredità; essendo questa una materia oscura in legge, si esaminò pertiò il *Fetfà*, e sono emanati i seguenti quattro sacri *Fetfà*: Pietro Cristiano, dopo che sarà santificato con la Santità del Musulmanismo, o sia vera fede, se morisse Pavolo suo Padre Cristiano, egli non lo eredita. Pietro Cristiano marito di Maria Cristiana, fatto Turco, morendo Maria Cristiana, Petro non l' eredita. Pavolo Cristiano padre di Pietro Cristiano fatto Turco, morendo il figlio, il padre non lo eredita. Il Turco Mechmet, dopo aver data la libertà al suo schiavo Pietro Cristiano, se morisse Pietro senza farsi Turco, Mechmet non lo eredita. Gli accennati quattro *Fetfà* siano dunque eseguiti. || Che dovendosi comprare per mano de' commessionati del capo macellajo la nota quantità di pecore nella Moldavia, avendo questi cagionato danni, ed ingiustizie ai poveri, Noi usando clemenza verso i medesimi, abbiamo abolito l' antico modo di compra: ma poichè è inevitabile, e necessario, che si conducano pecore dal custodito mio stato per le porzioni di carne dispensate dal mio Tesoro, e per l' alimento degli abitanti dell' alta mia Dominante, i sudditi di Moldavia non devono nascondere le pecore ven-

No. 41. 1784. dibili, ma venderle ai negozianti di carne, ed il Voivoda di Moldavia non peve mancare di attenzione acciò le pecore siano date a i sudetti negozianti che dovranno trasportarle in Costantinopoli, nè venderle in altra parte. || Che il Paese della Moldavia essendo la Canova del felice mio Soglio, ed essendo determinata la venuta delle necessarie vettovaglie da Vallachia, e Moldavia, i sudditi di Moldavia per contracambiare alla contribuzione in grani, che per nostra clemenza fu levata poco fà; devono far pervenire abbondantemente alla scala del Danubio i grani, e le biade che acquistano seminando, e vender tutto al prezzo corrente ai Capitani delle navi del mercato detto *Capan* di Costantinopoli, non dandoli ad altri luoghi, e sul riflesso d'essere stata levata detta contribuzione, che non cessino di seminare, o per fine di monopolio, non nascondino i grani che hanno, e che raccolgono In tal modo essi potranno vantaggiarsi, e gli abitanti del nostro felice Soglio saranno liberi dalla carestia: e di ciò ne abbiano cura il Voivoda, ed i Bojari in perpetuo. || Che qualunque mancanza, o delitto de' sudditi, e Bojari della Vallachia, e Moldavia, che appar vedi necessità nel tempo delle guerre, sia loro tutto perdonato, e posto in una totale dimenticanza; che non si pensi nè a castigare, nè a rimporverare le loro passate procedure, e siano certi in avvenire, fino a tanto che non travieranno dal centro dell' ubbidienza, dall' adempimento del tributo, dal fornire le provvisioni, e dagli altri doveri di sudditi, di non isperimentare altro, che benignità, e clemenza. || Che stando in arbitrio de Principi di Valachia, e Moldavia il dare gl'impieghi del Paese a i soggetti distinti frà i Nazionali, ed ai Greci, ed a quanti di essi sono fedeli, e degni di governare, resti in libertà de' Principi di prevalersi pel loro servizio, secondo il bisogno, tanto de' Greci, quanto de' Paesani, preferendo però i Signori del Paese negl'impieghi che sono propri a' loro. || Che le qualità de' legnami che occorono per le fortezze situate nella Romelia, si seguitino a tagliare come per lo addietro, e si trasportino da i monti della Vallachia, e Moldavia, mediante le giuste mercedi, per il taglio, e trasporto che si pagheranno da i Tributi di Vallachia, e Moldavia, a tenore delle ricevute degl'Intendenti delle fabbriche senza la diminuzione di un' obolo. || Che si usi diligenza acciò in' avvenire non sia mandato senza necessità un Doganiere in Galac, tanto per parte del Governatore di Chilà, che d' Isacheia. || Che non vada alcuno in Moldavia a nome dell' Appaltatore per ricercare il nitro, che fa d' uopo alla nostra ricca Zecca, ma il necessarie nitro venga procurato dal Principe, ed il trasporto, e costo di esso si defalcherà da' Tributo, ed egli darà avviso alla nostra ricca zecca, acciò la faccia ricevere alla scala, che sarà prevenuta, per trasportar'lo in Costantinopoli

Stantechè fin' ora non è stata commessa veruna mancanza per parte del No 41.
sudetti Paesi nell' adempimento ai dovuti obblighi di servitù, si sono 1784.
aggiunti ai suddetti Capitoli i seguenti punti dettati dalla nostra Impe-
riale misericordia, onde si guardino in' avvenire dalla menoma mancanza,
ed usino prontezza, e diligenza, per quanto occorre al nostro Imperiale
servizio, e prestino intiera ubbidienza ai loro Principi, non mancando
d' un atomo alla dovuta fedeltà, e servitù. E perciò si fa noto, che in'
avvenire non si ricerchi dalla Vallachia, che Borse 619 e dalla Mol-
davia Borse 135, e piastre 444. per loro Tributo che sarà alla fine di
ciascun' anno contribuito al felice mio Soglio, nel caso non fosse stato
impiegato in commessioni. || Che per il regalo del *Bairam* si esigano
dalla Vallachia piastre 90000, in contanti, e robbe, e 40000 piastre per
Richiabie, e dalla Moldavia si esigano 90000 piastre in contanti, e robbe
per il *Bairam*, e 25000 piastre per il *Richiabie*, e non si domandi
altro. || Che da i Principi non si esigga danaro per conferma, e non si
depongano sino a tanto che non si commettesse da || loro qualche delitto
evidente || Che non sia ricercato da i nuovi Principi per dritti, e re-
gali un obolo di più del solito, e questi non si esiggano da i sudditi
ma si diano dalle rendite particolari de Principi. || Che non si tollera
dal nostro potente Soglio, che i Pascià, Cadi, o altri Comandanti ch-
si trovano in que' contorni, pretendino Tributo, o ricerchino regali dalle
due Provincie, ricadendo ciò in danno del Suddito, e che essi specise-
cano in loro nome Commessari fuori del solo, ed unico caso di ritirare
denaro del Tributo da noi ordinario. || Che non siano i Principi obbli-
gati a dare regali quando sieguono cambiamenti nel Ministero del nostro
potente Imperio. || Che il nostro potente Imperio esigga provvisioni di
ogni sorte, ma in grado, che queste non apportino angustia agli Abi-
tanti delle due Provincie, e quando le domanderà il Tesoro, siano pa-
gate in danaro contante, senza aggravare gli Abitanti delle spese del
trasporto, e quando saranno comprate da i Mercanti debbano pagarsi
in contanti al prezzo corrente sul luogo. || Che essendoci note le in-
giustizie, ed oppressioni, che succedono nelle compre delle Pecore che si
fanno per mezzo degli uomini del Capo Macellajo, si è tolta tal forma
di compre di Pecore, ma perchè è necessario, che gli Abitanti di Co-
stantinopoli siano provveduti dal custodito nostro Imperio; i sudditi delle
due Provincie che vogliono vendere le loro pecore, le vendano ai Mer-
canti al prezzo corrente, ed i Principi abbiano cura, che non si faccia
mancanza nello spedirle al nostro felice Soglio. || Che quando sarà nostra
volontà di esigersi dalle due Provincie legnami, o altro per le fabbriche
pubbliche, sia dia prevvio avviso ai Principi, ed in tal modo si transpor-

No. 41. tino ai consini delle due Provincie, e dai Commessari a ciò destinati, 1784. si paghi ai sudditi in contanti tanto il valore, che il trasporto di detti legnami, nè si usi violenza per farglieli trasportare fuori de' confini; e quando si ricerca dagli Abitanti de' due luoghi lavoro, e fatica, si dia loro il consueto pagamento senza diminuzione, o ritardo. || Che non si permetta l'entrata ne' detti luoghi a veruno de' circonvicini abitanti militari, o altri, che ivi si recassero ad oggetto di far danno ai Sudditi, ma soltanto si conceda ai Mercanti, che hanno *Fermani*; come pure s'impedisca, che altri venga a seminare, o a pascolare animali in Terre appartenenti agli Abitanti de' luoghi, o ad impadronirsi delle medesime; e chi ardirà d'operare dolosamente contro questo sistema, sarà castigato. || Che se dopo la pace sono stati usurpati dai vicini Turchi alcuni terreni nelle due Provincie, siano questi restituiti a' proprietari. || Che senza urgente bisogno non si spedisca Commesario dal nostro potente Soglio nelle due Provincie, e quando verrà spedito, che non debbano i Sudditi pagare la sua commessione, nè egli dilungare la sua dimora inventando pretesti, e motivi. || E' dunque nostra clemente Imperiale volontà, che siano osservati, ed eseguiti i suddetti capitoli unitamente alle prime condizioni del sistema; e poichè la misericordia verso de' Poveri, ed impotenti, e la clemenza verso i soggetti è proprio attributo di segnalata giustizia del nostro Governo, che spande abbondantisime grazie sopra i Sudditi di Vallachia, e Moldavia, acciò siano preservati da qualunque sorte d'ingiustizia, e stabili nella loro felicità, e tranquilla permanenza sotto l'ombra del nostro Imperio; così si è dato il presente nostro alto ordine ornato dell'Imperiale nostro carattere, comandando, che, dopo aperto, e letto alla presenza generale di tutt' i Metropoliti, Vescovi, Abati, de' Bojari, Bojarnasci, Capitani, Officiali, Abitanti, e Sudditi, e fatto ad essi palese il suo contenuto dettato dalla giustizia, si conservi presso di loro, e che in avvenire si osservino tutt' i suddetti punti del fissato sistema nel modo si è spiegato, e fatto noti e sia tua cura scrivere, e partecipare alla clemente nostra Porta, se mai veruno agirà in contrario, acciò subito ne sia fatta vendetta. || Quando poi i Bojari di Valachia, e Moldavia si condurranno verso il potente nostro Imperio con sedeltà, e verso i loro Principi con obbedienza, e sommissione, restino ad essi le loro terre, e possessioni, e quanto hanno in prima ottenuto in virtù di Diplomi, officii, e gradi siccome precedentemente fu comandato. || In seguito si abbia cura, che si osservino in perpetuo i nominati precetti, e che i Paesi si mantenghino in istato felice, perchè dalla loro felicità dipende l'alimento de' Nobili; che questi vivano quietamente, e non facciano intrighi; prestino obbedienza ai Prin-

cipi, e colla loro subordinazione si rendano degni di ottenere, secondo gli antichi costumi de' luoghi, i gradi, e i lucri spettanti a loro. Se poi qualcuno de' Nobili ardisse di fare domande irragionevoli, e che sogliono apportar confusione nello stabilito sistema, come da un tempo in quà hanno costumato di fare, o molestassero i Sudditi contro la nostra volontà, e dopo che saranno comandati di astenersene, non prestassero obbedienza, e si muovessero contro i voleri di quel Principe che dalla potente nostra Sovranità sarà eletto, e destinato a governarli, e che ha permissione, piena autorità, ed arbitrio di castigare tali temerari con le meritate pene; Tu che sei Principe attuale, devi sempre invigilare alla correzione di tal gente, usando tutta la cura per il mantenimento del buon ordine; e perchè il povero Suddito viva con tranquillità, che la distribuzione del Tributo si faccia egualmente, senza aggravare più uno, che l' altro per impegni, e si pratici il giusto. || Con altrettanta attenzione devi raccomandare, ed insinuare à tutti i Nobili, e Sudditi di porgere voti per la conservazione della nostra vita, e per la durevole gloria, e felicità della nostra potenza: Fà, che intendano tutti il senso dell' alto nostr' ordine, cioè, che tanto i Nobili, quanto i Sudditi di Moldavia, non traviando dalla retta strada di osservare i doveri di subordinazione agl' Imperiali nostri decreti, che esiger devono una rassegnata obbedienza, e non ommettendo giammai la consueta fedeltà, e rettitudine, e la purità de' costumi, siano certi di godere infinita quiete, e riposo non disgiunto dagli effetti della nostra Imperiale clemenza, e misericordia. || Tu, e i tuoi Successori prestando servitù, e gratitudine alla potente nostra Sovranità, ed all' infinita nostra Imperiale Munificenza, ed osservando i suddetti comandi, non avrai timore di essere depresso fino a tanto che non apparisca in Te patente dellito che dia motivo al cambiamento, ma resterai fermo nel Principato di Moldavia; ed è certo, ed indubitabile, che nell' ora stessa in cui ci sarà noto, che qualcuno degli Abitanti delle Rive del Danubio, e delle Fortezze grandi, e piccole ardirà d' opporsi a questo stabilimento, sarà fatta contro di lui vendetta. || E sarà invigilato con perpetua cura, e gelosa attenzione dalla Nostra Sovranità, e da i Gran Visiri, ed onorati Pascià sul riposo, e privilegi, che furono accordati in tempo del giustissimo Imperio del Nostro Avo Sultan Meclumet-Han.

Traduction allemande.

(Martens, Recueil, Tom. III (2-de ed.), p. 710)

Worte mit des Sultans Hand geschrieben: „dem soll nachgelebt werden.“

Berühmter unter den Fürsten, die Nachfolger Jesu sind, Scherletzade

No. 41. Alexander Woywode der Moldau, beglückt sei dein Ende!

1784.

Mit dem Empfang dieses hohen Kaiserlichen Zeichens sei Dir zu wissen gethan, dass im Jahr 1188 im Monde Schewal zwei hohe, mit unserer Kaiserlichen mächtigen Handschrift oben gezierte, für die Wallachey und Moldau besonders eingerichtete Befehle ausgegangen sind, die folgendes enthalten: || Dass die Unterthanen dieser beiden Landschaften, welche die Keller meines mächtigen Reichs sind, ins Küftige, wenn sie die festgesetzte Steuer bezahlt haben, keine andre Auflagen unter verschiedenen Namen, wie es vor dem letzten Krieg geschah, mehr geben sollen. || Dass ihre Woywoden nicht sollen abgesetzt werden, so lange sich nicht einige deutliche Spuren des Aufstands zeigen, dass diese Anordnung auf immer fest soll beobachtet werden, ohne Veränderung oder Absetzung, den Verträgen gemäss, die bereits zwischen unserm mächtigen Reich und dem Russischen Hofe gemacht sind; dass desswegen dem Fürsten Berate sollen gegeben werden mit meiner heiligen Handschrift geziert und mit Gnade begleitet, damit die Einwohner getröstet und ruhig leben und die Fürsten gesichert und getrosten Muths sein können. | Dass die Bezahlung der Steuer, welche die Unterthanen zu geben schuldig sind, alle zwei Jahr einmal durch ihren Geschäftsträger an unsern Kaiserlichen Schatz in Constantinopel geschehen soll. || Dass die Unterthanen der Moldau und Wallachay von der Steuer und andern Auflagen vom Monde Gemastul-Ewel 1188 an bis nach Verlauf von zwei Jahren frei sen sollen. || Dass nach Verlauf bemeldeter 2 Jahre die Steuer, welche mit grösster Milde und Barmherzigkeit gegen sie wird bestimmt werden, wie gesagt alle zwei Jahr einmal soll bezahlt und durch die Hand des gemeldeten Geschäftsträgers des Fürsten an Unsere erhabene Pforte abgeliefert werden. || Dass für Rechnungen und alte Schulden kein Nachsuchen weder an Geld noch auf irgend eine andre Art geschehen soll. || Dass, wenn sich zwischen einem Türken und einem christlichen Unterthanen ein Streit erhebt, die Sache von dem Fürsten in Gemeinschaft mit seinem Divan Effendi und andern sich dort befindenden Türken soll untersucht und ein Vergleich getroffen werden, der beide Theile befriedigt: sollte aber seine Vermittelung nicht die erwünschte Wirkung haben, so soll der Kadi von Braila gerufen werden, welcher

nrtheilen und den Streit mit grösster Redlichkeit und ohne den Unterthan zu drücken, entscheiden soll, indem es unser fester Wille ist, dass der Unterthan nicht vor andre Richtersthühle ansser dem Lande soll gezogen werden. || Dass vermöge einer ergangenen heiligen Entscheidung oder Fetfa das Zeugniß Peters des Griechen gegen Omer den Türken, in Erbschaftssachen, es sei nun durch Vermächtniß oder Verwandtschaft, anzunehmen sei; in Sachen aber, die rechtsstreitig sind ohne Verwandtschaft oder Vermächtniß zu betreffen, das Zeugniß gegen den Türken nicht anzunehmen sei; wesswegen nochlant Inhalt des hohen Fetfa folgt u. s. w. || Dass wenn Leute vom Kriegsstand oder andere im Lande der Moldau ein Verbrechen begangen haben, sie ergriffen und in die nächste Vestung sollen geliefert werden, damit ihr Befehlshaber sie bestrafe. || Da ehemals verschiedene Fermane ausgefertigt sind, betreffend diejenigen vom Kriegsstand und die Anwohner an den Ufern der Donau, die gegen unsre Verordnung ohne Erlaubniß in die beiden Landschaften kamen, Handel anfangen, sich einander unbrachten, hernach das vergossne Blut zu rächen suchten, und dem Unterthanen der Moldau Processe anhängen, ihnen andre Unruhen erregten und Geld abforderten; desgleichen betreffend die Ansrottung der schlechten Lente, die im Lande herumlaufen, wie auch (nach Inhalt gemeldeter Verordnungen) die Zerstörung der Besitzungen und Wohnungen, die sie auf moldanischem Boden haben; und da wir nicht ungeneigt sind zu glauben, dass solches Gesindel die Absicht haben könnte, dies ferner zu thun: so wollen wir, dass die gemeldete Verordnung in den Gang gebracht und nach den ergangenen hohen Befehlen unveränderlich ausgeübt werde; dass ins künftige aus jeder Vestung nicht mehr als eine bestimmte Anzahl bekannter Kaufleute in die Moldau gehe, welche eine geschriebene Erlaubniß von den Befehlshabern bei sich führen sollen, um sie dem Woywoden der Moldau oder seinen Beamten vorzuzeigen und von ihnen einen Erlaubnißschein dagegen zu empfangen; dass sie endlich in den Landschaften keine Häuser sich anschaffen, nicht säen, die Unterthanen nicht beunruhigen und kein Geld auf Wucher leihen sollen. Dass wegen gleicher betrügerischen Ursachen die Visire, Befehlshaber und Richter nicht erlauben sollen, dass die Unterthanen mit Abfertigung der Commissarien in Schaden gebracht werden. | Dass die Besitzungen und Ländereien die ehemals den Klöstern und Bojaren gehörten, und ihnen hernach mit Unrecht geraubt sind, und anjetzt Raia genannt werden, zu ihrer Zeit nach einer rechtmässigen Untersuchung ihren verschiedenen Eigenthümern sollen wieder gegeben werden. | Dass es den türkischen Kaufleuten nicht erlaubt sein soll, in der Moldau

No. 41. 1794. Besitz und Güter zu nehmen oder Vieh zu weiden. || Dass die Unterthanen auf keine Weise von den Visiren, Paschas oder ihren Leuten, wenn sie vom rechten Wege abgehen, um in die Moldau zu kommen, sollen in Schaden gebracht werden, da es den Grossvisiren und den geehrten Paschas verboten ist, wenn sie in ihre Statthalterschaften abgehen, die Armuth zu belästigen, eine andere Strasse zu nehmen, um in die Moldau zu kommen, von den Unterthanen ohne Bezahlung irgend einen Vorrath zu nehmen oder sie mit andern Forderungen zu beunruhigen; dessgleichen, dass diejenigen, die wegen wichtiger Geschäfte in irgend einer Gegend hin und her reisen, nicht aus dem rechten Wege gehn und in die Moldau kommen sollen, und dass die, welche Geschäfte wegen in die Moldau müssen, auf der Post nicht mehr Pferde nehmen sollen, als in ihrem Postferman bestimmt sind: und da die hohen Befehle ausgegangen sind, welche die gemeldeten Vorschriften enthalten, so soll in der unvermeidlichen Ausübung und Beobachtung derselben ins künftige im geringsten nicht gefehlt werden: wenn sich jemand ungehorsam zeigt, so soll man auf die unmittelbare Bestrafung bedacht sein. || Dass die Unterthanen der Moldau, welche des Handels wegen in die Dörfer und Herrschaften und auf die Märkte an den Ufern der Donau kommen, nicht von den Steuereinnehmern oder andern Beamten dieser Art mit Abforderung von Steuer-oder Kopfgeld oder aus andern Ursachen sollen belästigt werden: es soll keiner von den Ufern der Donau unter dem Vorwand, seine Unterthanen zu suchen, in die Moldau kommen, und es sollen dazu für diejenigen, die es angeht, andre Fermane mit ausdrücklichen und bedrohenden Befehlen ausgefertigt werden. || Dass die Unterthanen und Einwohner der Moldau nach dem Inhalt der Freiheiten jedes Orts von niemanden über die Art sich zu kleiden sollen belästigt werden. || In Betracht des Falles, da ein Unterthan, der den Mahometanischen Glauben annimmt, nicht Theil an der Erbschaft suchen kann, da dies in den Gesetzen ein dunkler Gegenstand ist; so hat man das Fetfa untersucht, und es sind die folgenden 4 geheiligten Fetfa ausgegangen: || Wenn Peter der Christ sich mit der Heiligkeit des Moslemis oder wahren Glaubens geheiligt hat, und Paul der Christ sein Vater stirbt, so erbt er ihm nicht. Wenn Peter der Christ Ehemann von Maria der Christinn ein Türke worden ist, und die Christinn Maria stirbt, so erbt Peter ihr nicht. || Wenn Paul der Christ, Vater des Christen Peter, ein Türke worden ist, so erbt nach dem Tode des Sohnes der Vater ihm nicht. || Wenn der Türk Mehmet seinem Slaven Peter dem Christen die Freiheit gegeben hat, und Peter stirbt, ohne dass er Türke geworden ist, so erbt Mehmet ihm

nicht. Die 4 gemeldeten Fetfa sollen also gehalten werden. || Da die bekannte Anzahl Schaafe durch die Unterhändler des Oberschlächters in der Moldau müssen gekauft werden, und da diese den Armen oft Schaden verursacht, und Ungemächlichkeiten verübt haben, so haben wir nach unsrer Gnade gegen dieselben den alten Brauch des Ankaufs abgeschafft: da es aber unvermeidlich und nothwendig ist, dass zum Vorrath des von meinem Throne auszutheilenden Fleisches, und zur Versorgung der Einwohner meiner hohen Hauptstadt aus dem Staate, der meinen Schutz genießt, Schaafe hergeführt werden; so sollen die Unterthanen der Moldau ihre verkaufbaren Schaafe nicht verbergen, sondern sie an die Fleischhändler verkaufen, und der Woywode der Moldau soll es nicht an Aufmerksamkeit fehlen lassen, damit die Schaafe den gemeldeten Unterhändlern überlassen werden, welche sie nach Constantinopel und nicht anderswo hinbringen sollen. || Da das Land Moldau der Keller meines glücklichen Thrones ist, und da ausgemacht ist, dass die nöthigen Lebensmittel aus der Wallachey und Moldau hergebracht werden, so sollen die Einwohner der Moldau, um gegen die seit kurzem durch unsere Gnade aufgehobenen Steuern, Roggen liefern zu können, reichlich Roggen und Hafer, welche die Aussaat gegeben, an den Ladungsplatz der Donau liefern, und alles zum Marktpreis dem Hauptmann oder sogenannten Capan des Handelsschiffes von Constantinopel verkaufen und es nicht anders wohin liefern; sie sollen in Rücksicht dass die gemeldete Steuer aufgehoben ist, nicht aufhören zu säen, oder den Roggen den sie vorräthig haben und ernten, nicht zum ausschliessenden Handel verbergen. So werden sie selbst gewinnen, und die Unterthanen meines glücklichen Thrones von der Theurung befreit bleiben; und dafür soll der Woywod und die Bojaren beständig sorgen. || Alle Fehler und Vergehungen der Unterthanen und Bojaren der Wallachey und der Moldau, welche die Kriegszeit mit sich zu bringen schien, sollen ihnen verziehen, und in gänzliche Vergessenheit gestellt sein; es soll weder an Züchtigung, noch an Vorwürfe über ihre vorhergegangenen Schritte gedacht werden, und sie können versichert sein, dass sie nichts anders als Gnade und Huld erfahren werden, so lange sie nicht weichen aus dem Mittelpunkt des Gehorsams, von Bezahlung der Steuer, der Lieferung der Lebensmittel und der andern Pflichten des Untertans. || Da es den Fürsten der Wallachey und der Moldau frei steht, die Aemter des Landes an angesehene Unterthanen im Lande, an Griechen und an einen jeden zu geben, der ihnen treu und zum Regiment würdig ist, so bleibt den Fürsten die Freiheit, nach ihrem Bedürfniss sich sowohl der Griechen als der Eingebornen zu bedienen, doch vorzüglich der Herrn des Landes, zu

No. 41. Aemtern, die ihnen gebühren. || Dass die nöthigen Arten von Bauholz
 1784. für die in Rum-illi gelegenen Festungen nach wie vor sollen gehauen
 und von den Bergen der Wallachey und Moldau sollen gebracht werden,
 gegen den billigen Lohn für das Fällen und Fortschaffen, welcher von
 den Abgaben der Wallachey und Moldau nach dem Empfangschein der
 Banaufseher ohne den geringsten Abzug soll bezahlt werden. || Dass man
 darauf Acht haben solle, dass ins künftige nicht unnöthiger Weise weder
 vom Statthalter von Kili noch von Issachia ein Zollbedienter nach Gal-
 latsch gesetzt werde. | Dass Niemand unter dem Namen eines Päch-
 ters in die Moldau kommen soll, um Salpeter zum Gebrauch unsrer reichen
 Münzstädte aufzusuchen, sondern dass der nöthige Salpeter von den
 Fürsten angeschafft und der Fuhrlohn nebst der Bezahlung von der Steuer
 abgezogen werde, und dass die Fürsten davon an unsre reiche Münzstädte
 Bericht geben sollen, damit sie dasselbe an dem Ladungsort, wo vorher
 Nachricht eingeschickt werden muss, können abholen und nach Con-
 stantinopel bringen lassen. Da bisher von Seiten der unterworfenen Länder
 in der Erfüllung der schuldigen Pflichten der Dienstbarkeit im geringsten
 nicht gefehlt ist, so sind den gemeldeten Hauptstücken noch folgende
 Punkte beigefügt, welche unsere Kaiserliche Barmherzigkeit uns eingab,
 daher sie sich ins künftige hüten sollen, im mindesten dagegen zu
 fehlen, und so weit unser Kaiserlicher Dienst erfordert, Bereitwilligkeit
 und Eifer zeigen, ihren Fürsten völligen Gehorsam leisten und es nicht
 in einem Pünktchen an Treue und Dienstbarkeit sollen fehlen lassen |
 Es sei also hiermit kund, dass ins künftige nicht mehr als 619 Beutel
 von der Wallachei und 135 Beutel und 444 Piaster von der Moldau als
 Steuern sollen gefordert werden, welche am Ende jedes Jahres meinem
 glücklichen Thron abzutragen sind, falls man sie nicht zu Aufträgen verwendet
 hat. Dass zum Geschenk des Bairams von der Wallachei 90000 Piaster
 in Geld und Waaren und 40000 Piaster für Richiabie, und von der Moldau
 90000 Piaster in Geld und Waaren zum Bairam und 25,000 Piaster zum
 Richiabie und nichts weiter soll gefordert werden. | Dass den Für-
 sten nichts für ihre Bestätigung soll abgefordert werden, und dass man
 sie nicht absetzen wird, als bis sie irgend ein augenscheinliches Verbre-
 chen begangen haben. || Dass den neuen Fürsten an Gebühren und Geschen-
 ken im geringsten nichts über das Hergebrachte soll zugemuthet werden
 und dass es nicht von den Unterthanen soll eingetrieben, sondern aus
 den eigenen Einkünften der Fürsten bezahlt werden. || Dass man es
 von unserm mächtigen Throne nicht dulden wird, wenn die Pachas, Ca-
 dis und andere Befehlshaber, die sich in den dortigen Gegenden befin-
 den, von den beiden Landschaften Steuern fordern oder Geschenke be-

gehen, welches den Unterthanen zum Schaden gereicht, oder wenn sie in ihren Namen Commissarien schicken wollen, ausser in dem einzigen Fall, um das Geld von uns angeordneten Steuern zu erheben. | Dass die Fürsten nicht sollen genöthigt sein, bei vorfallenden Veränderungen in dem Ministerium unsers mächtigen Reichs Geschenke zu geben. | Da unser mächtiges Reich Vorräthe aller Art verlangt, so soll es nur in so weit geschehen, dass die Einwohner der beiden Landschaften nicht dadurch in Mangel gerathen, und wenn die Schatzkammer sie verlangt, sollen sie mit baarem Gelde bezahlt werden, ohne die Unterthanen mit den Kosten des Fortbringens zu beschweren, und wenn sie von den Handelsleuten gekauft werden, so sollen sie nach dem im Ort gangbaren Preise mit baarem Gelde bezahlet werden. | Da die Ungerechtigkeiten und Unterdrückungen bekannt sind, die beim Einkauf der Schaaf, der durch die Leute des Oberschlächters geschieht, vorkommen, so ist diese Art des Einkaufs der Schaaf abgeschafft; da es aber nöthig ist, dass die Einwohner von Constantinopel von dem Reich, das unter unserm Schutz steht, versorgt werden; so sollen die Unterthanen der beiden Landschaften, die ihre Schaaf verkaufen wollen, sie den Kaufleuten zum gangbaren Preis verkaufen, und die Fürsten sollen Sorge tragen, dass man nicht ernangele sie zu unserm glücklichen Throne zu schaffen. || Wenn es unser Wille sein wird, von den beiden Provinzen Holz oder andere Sachen zu den öffentlichen Gebäuden zu fordern, so soll den Fürsten vorläufige Nachricht gegeben werden, dass man es an die Grenzen der beiden Landschaften bringe, und es soll von den dazu bestimmten Commissarien sowohl der Werth, als das Anführen des Holzes baar bezahlt werden; auch soll man keine Gewalt brauchen, das Holz über die Gränzen fahren zu lassen; und wann man den Einwohnern beider Gegenden Mühe und Arbeit zumuthet, so soll man ihnen ohne Abkürzung und Zögern den gewöhnlichen Lohn geben. | Keinen der benachbarten Anwohner vom Kriegsstande oder andern, die sich hinbegeben, den Unterthanen Schaden zu verursachen, soll der Eingang in beide Landschaften erlaubt sein, sondern nur den Kaufleuten, die Fernane haben; auch soll verhütet werden, dass nicht andre auf die den Einwohnern zugehörige Güter kommen, darauf zu säen, Vieh zu weiden, oder sich derselben zu bemächtigen; wer sich untersteht gegen diese Einrichtung Hinterlist zu brauchen, der soll gezüchtigt werden. || Wenn nach dem Frieden in beiden Landschaften von den benachbarten Türken Güter in Besitz genommen sind, so sollen sie den Eigenthümern wieder ausgeliefert werden. | Ohne dringende Noth soll in keine der beiden Landschaften ein Commissair von unserm mächtigen Thron geschickt werden, wenn es aber geschieht, so sollen

No. 41. die Unterthanen ihn nicht für die Verrichtung bezahlen, und er soll
 1784 seinen Aufenthalt nicht durch Erfindungen eines Vorwandes oder einiger Ursachen verlängern. ¶ Es ist also unser gnädiger Kaiserlicher Wille, dass die gemeldeten Stücke zugleich mit den ersten Bedingungen der Einrichtung beobachtet und ausgeführt werden: und da die Barmherzigkeit gegen Arme und Ohnmächtige, und Gnade gegen die Unterthanen die erste Eigenschaft der ausgezeichneten Gerechtigkeit unserer Regierung ist, welche im Ueberfluss ihre Huld ausbreitet über die Unterthanen der Wallachei und Moldau, damit sie vor jeder Art Ungerechtigkeit bewahrt, und unter dem Schatten unsers Reichs in ihrer Glückseligkeit und ruhigen Fortdauer bestätigt werden; so ist gegenwärtiger hoher Befehl mit unsrer Kaiserlichen Handschrift geziert, ausgefertigt und befohlen worden, dass nach Eröffnung und Vorlesung desselben, in allgemeiner Gegenwart aller Metropolitnen, Bischöffe, Aebte, Bojaren, Bojarnasken, Hauptleute, Beamte, Einwohner und Unterthanen, ihnen der Inhalt den die Gerechtigkeit uns eingegeben hat, kund gemacht, und bei ihnen aufbewahrt werde, und dass man ins künftige alle gemeldeten Punkte der festgesetzten Einrichtung so beobachte, wie dieselbe erklärt und bekannt gemacht ist: und es sei deine Sorge unsrer gnädigen Pforte zu schreiben und es mitzutheilen wenn Jemand dagegen handelt, damit er schleunig bestraft werde. ¶ Wenn endlich die Bojaren der Wallachey und Moldau sich gegen unser mächtiges Reich treu und gegen ihre Fürsten gehorsam und unterwürfig bezeigen, so sollen ihre Ländereien, Besitzungen und Alles bleiben was sie ehemals durch Urkunden an Aemtern und Würden erhalten haben, so wie es vorhin geboten ist. ¶ Dem zufolge trage man Sorge, dass die genannten Befehle immer beobachtet werden, und dass die Länder sich in einem glücklichen Zustande erhalten, weil von ihrer Glückseligkeit der Unterhalt des Adels abhängt, damit diese ruhig leben und keine Verwirrungen machen; sie sollen dem Fürsten Gehorsam leisten, und durch ihre Folgsamkeit sich würdig machen, nach dem alten Gebrauch der Landschaften, diejenigen Würden und Vortheile zu erhalten, die ihnen zukommen. Wenn hernach Jemand von den Edelleuten sich unterstünde, unvernünftige Forderungen zu machen, und in der festgesetzten Einrichtung Verwirrung zu machen, wie sie es seit einiger Zeit zu thun gewohnt waren, oder die Unterthanen wider unsern Willen zu belästigen, und wenn ihnen befohlen wird, sich dessen zu enthalten, nicht Gehorsam leisten, und sich gegen den Willen des Fürsten auflehnen, der nach dem Recht unsrer mächtigen Oberherrschaft erwählt, und sie zu regieren bestimmt ist, und der Erlaubniss, völlige Gewalt und Freiheit hat, solche Verwegene auf die verdiente Art zu strafen: So sollst du, der jetzige Fürst,

immer für die Bestrafung solcher Leute wachen, und zur Erhaltung der öffentlichen Ordnung alle mögliche Sorge anwenden; und damit der arme Unterthan in Ruhe lebe, so soll die Vertheilung der Steuern gleichförmig geschehen, ohne durch Verpfändung den einen mehr als den andern zu beschweren, und soll die Gerechtigkeit ausgeübt werden. || Mit eben so vieler Aufmerksamkeit sollst Du es allen Edeln und Unterthanen empfehlen und einschärfen, dass sie für die Erhaltung unsers Lebens, und für den dauernden Ruhm und die Glückseligkeit unsrer Macht beten; Mache, dass sie alle den Sinn unsers hohen Befehls einsehen, damit sowohl die Edeln als die Unterthanen der Moldau dadurch, dass sie von der graden Strasse der Beobachtung ihrer Pflicht der Unterwürfigkeit gegen unsre Kaiserliche Schlüsse, die einen unumschränkten Gehorsam fordern, ja nicht abweichen, und ihre gewöhnliche Treue, Rechtschaffenheit und Reinigkeit ihrer Sitten nicht verläugnen, versichert sein können, einer Ruhe ohne Ende, einer Ruhe, die von den Wirkungen unsrer Kaiserlichen Gnade und Barinherzigkeit unzertrennlich ist, geniessen zu können. || Wenn Du und Deine Nachfolger unsrer mächtigen Oberherrlichkeit und unsrer unendlichen Kaiserlichen Freigebigkeit alle Dienstgeffissenheit und Dankbarkeit beweisest, und die gemeldeten Befehle hältst, so sollst Du keine Furcht haben abgesetzt zu werden, so lange an Dir kein offenes Vergehen erscheint, das Grund zur Veränderung geben könnte, sondern Du wirst in dem Fürstenthum Moldau bestätigt bleiben; und es ist gewiss und unbezweifelt, dass man, sobald es dort bekannt gemacht sein wird, an jeden der Bewohner an den Ufern der Donau und von den grossen und kleinen Festungen, der sich erkühnen sollte, dieser Anordnung zuwider zu handeln, Rache nehmen wird.

Und es soll mit beständiger Sorgfalt und eifersüchtiger Aufmerksamkeit von unsrer Oberherrlichkeit und den Gross Visiren und den geehrten Pascha's für die Ruhe und die Vorrechte gewacht werden, die ertheilt sind zur Zeit der gerechten Regierung unsers Grossvaters, des Sultans Mehmet Han.

No 42.—Tractatul de pace și de amicie din Constantino-
pole, din 8 Ianuarie 1784.

(Martens, Recueil, III, 2-e éd., 707).

Au nom du Dieu Tout-Puissant.

La cour Impériale de Russie et la Sublime-Porte Ottomane, voulant
et désirant saisir toutes les occasions qui peuvent produire l'accroisse-⁸

(Acte și Documente).

14

No. 42.
1784
8 Ianuarie.

No. 42. ment et l'affermissement de l'amitié et de la bonne harmonie qui existent
 1784
 8 Janvier. entre elles, et considérant que le nouvel état de choses en Crimée, à Taman et dans le Cuban, aurait pu occasionner des discussions et peut-être une rupture entre les deux empires, les dites deux cours ont pris la résolution de s'entendre amiablement sur cette affaire, et après l'avoir bien considérée, voulant constamment qu'il ne reste dorénavant entre elles aucun sujet de discussion, pour pouvoir à l'avenir jouir de part et d'autre des avantages d'une paix solide et heureuse, du bon voisinage et du commerce établi, ont trouvé nécessaire de la régler sur un pied solide. En conséquence de quoi, les deux Empires s'étant expliqués là-dessus, et voulant stipuler l'acte présent avec l'engagement le plus solennel de l'observer exactement, ont choisi et muni de leurs pleinpouvoirs, savoir : S. M. Impériale de toutes les Russies de sa part, le haut et noble Jacques de Bulhakow, son Envoyé extra-ordinaire et Ministre plénipotentiaire auprès de la Sublime-Porte ottomane, conseiller d'Etat, et chevalier des ordres de Wladimir et de Saint-Stanislas, et S. M. le Sultan Ottoman, de son côté, les très-honorés et très-estimés son grand amiral actuel, le vizir Hassan Pascha, le ci-devant Stamboul Cadissi, qui a actuellement le rang de kaziasker de Natolie, Mufti Zadé Achmet Effendi, et son grand chancelier actuel Hadzi Mustapha Effendi, lesquels plénipotentiaires, après avoir échangé entre eux les pleinpouvoirs donnés à eux dans la forme dûe et convenable, ont signé et cacheté les articles suivants :

Art. 1. Le traité de paix de 1774, la convention de 1775, touchant les limites, la convention explicatoire de 1779, et le traité de commerce de 1783, continueront d'être strictement et inviolablement observés de part et d'autre dans tous leurs points et articles, à l'exception de l'article 3 du traité de 1774 et des articles 2, 3 et 4 de la convention explicatoire de 1779, lesquels articles ne seront plus d'aucune valeur ni force obligatoire pour les deux Empires; mais, comme dans le susdit article 3 du traité sus-mentionné de 1774, se trouve l'expression que la forteresse d'Oczakow et son ancien territoire appartiendraient comme ci-devant à la Porte, cette expression aura sa valeur et sera observée telle qu'elle est.

Art. 2. La cour impériale de Russie ne fera jamais valoir les droits que les Chans des Tartares avaient formés sur le territoire de la forteresse Soudjak-Calessi, et par conséquent elle la reconnaît appartenir en toute souveraineté à la Porte.

Art. 3. En admettant pour frontière dans le Cuban la rivière Cuban, la dite cour de Russie renonce en même temps à toutes les nations

tartares qui sont en-deçà de la dite rivière, c'est-à-dire entre la rivière Cuban et la mer Noire. No. 42.
1784

Le présent acte sera, tant de la part de Sa Majesté Impériale la très-Auguste et très-Puissante Impératrice et Souveraine de toutes les Russies, que de celle de Sa Majesté le Sultan Ottoman, confirmé et ratifié par des ratifications solennelles, signées et écrites de la manière usitée, qui seront échangées à Constantinople, dans l'espace de quatre mois, où plus tôt s'il sera possible, à compter de la conclusion de cet acte duquel les plénipotentiaires respectifs ayant fait deux exemplaires d'un contenu égal, les ont signés de leurs mains, cachetés de leurs cachets et échangés entre eux. 8 Janvier.

Fait à Constantinople le 28 décembre 1783 (8 janvier 1784).

Vizir Grasi Hassan Pacha

Capudani Devjah. Anadul Pajhe- Jaques de Bulhakow.

shili Subica Istambul, Cazizi Mufti

Zade Achacmet Effendi. Reissul

Kiutap, Devletti Allyhe Hadzi

. Mustafa Effendi.

(Les ratifications ont été échangées le 11 avril 1784).

No. 43.— Proclamația împărătesei Ecaterina II, din 7 Septembrie 1785.

(Codrescu, Urlicariu, VI, 62—71).

Noi cu mila lui Dumnezeu Ecaterina a doua însăși stăpânitoare a toată Rosia, înștiințez pe toți credincioșii supușii noștri. No. 43.
1785

Poarta Turcească, întărind prin tocmele înaintea a toată lumea cu Poarta Turcească, 7 Septem.
Rosia pacea vecinică, și iarăși lepădând'o au călcat sfințenia; și spre arătarea vestirei de război împărăției noastre, la 5 zile a lunii lui August poprind pre deplin ministrul nostru, becvitetel nontascoi sovetic Bolhacov, l'au pus la închisoare la Edicule. || In zădar s'au silit cătră divanul turcesc, prieteneștii soli ce se află în Țarigrad, a împăratului Rămului, și a craiului Franției a popri sila lui cea îndrăzneată, spre a strica dreptățile neamurilor, care de toți și de însuși varvarii se cinstesc. || De cine nu's știute chipurile cu cari noi ne-am purtat cătră Poartă? cu toate aceste la această deacum stare înpregiur a lucrurilor ne silim a li arăta înaintea a toată lumea. Răsboiul trecut cel mai de pe urmă la anul 1768 ni l'au vestit Poarta atât fără de veste și fără dreptate ca și acest de acum; ce feliu de stricăciune au făcut vrăjma-

No. 43
1785
7 Septem.

șilor sabia cea cu sila scoasă, este sciut de toată lumea. Armele noastre au stăpănit Moldavia, Vlahia, Basarabia, cu cetățile de prin pregiur, deacolo au trecut apa Dunărei, iarăși stăpânind și rânind oștile turcești în Bolgaria ; puterile noastre de pe mare, biruind toate înprotivirile steagurilor turcești, în bătălii ce le-au pricinuit mari stricăciuni, au stăpănit multe ostroave ale mării Albe. În mijlocul biruințelor și a isbânșilor când puterile turcești în stare a să potrive și a opri armele noastre cele purtătoare de biruință, care au pus para războiului în epicratia lor cu mare durere ; îndată Poarta turcească fiind turburată de atâte biruinți, au cerșut de la noi pacea. || Noi măcar că cunoșteam nevoia și stricăciunea întru care căduse ei prin acest război, nu ne-am împotrivit la aceasta, ce cu mână biruitoare am primit tocmelele pentru noi de măsură, iar pentru cei biruiți foarte folositoare, fiind că ne-am lipsit de dobânșile noastre cele mari, poprind pentru noi numai cetatea Călburnu cu cele de prin pregiur și cu marginea despre apele Buhului și a Niprului și alte două cetăți de la Crăm : Enicale și Gherciul, lăsând a fi de la fireasca noastră bunătate toate cele-lalte dobânși, și marele cheltueli ce am făcut în război pentru odihna de obștie a amânduror părților, ca să arătăm prin aceste că având război cu fericire, gândul nostru nu era câștigul, ce ocrotirea și odihna împărăției, care s'au întărit de al nostru general feldmareșal graf Romenșov zadunavșchi, în cumna oștilor aproape de Căinarjic, și din partea Porții pre înalt vizir Mehmet Musunzade ; din cele dintăișile a păcii aflând credință proastă și nevoie folosului nostru la negușitorii ce purta, ne dedese prin acest tractat, fără a nu'i pune margini pe uscat sau pe ape în stăpânirea sa, după pilda împărăției lor, cătră care ea arată mai mare prietenie, am socotit că făcând cu ea deosăbit tractat pentru negușitorii spre folos a amânduror părților, să legăm cu aceasta ca o legătură nedislegată, ne sfârșită întocmire, între supuși cu orânduială curată, spre fiește care întâmplare ; și după pricinile care pân acum s'au tãmplat, noi putem să nădăjduim că aceste noue tocmele, care însămnă pofta noastră ce curată, ca să rămânem cu Poarta în vecinica pace, îi vor da mai nainte mai mare putere. || Acum vom povesti cum răsplătea Poarta plecarea noastră cea fără de prepus, care stă în vecinica prieteșug cătră ea ; îndată ce Sultanul au întărit pacea de la Kăinargic, duhul cel viclean al divanului au îndreptat pornirea sa ca să întoarcă iarăși în robia sa cea mai din nainte pe neamurile tătărăști, care a nu fi supuși nici la o parte, ce de însuși stăpăniți se întărise de tractatul ce s'au șis : cu meșteșugiri și aflări împotrivoare buneii credințe, s'au gonit de la Crăm Chanul ce era pus cu dreptate Chan Gherei, și cu agiu-

toriuл Porței aŭ răpit de la el stăpănirea Devlet-Gherei. Lăngă aceste meșteșuguri trebuie să arătăm făgăduința ce ne-a dat Poarta, să curăță Tamanu de oști turcești, cum și de împreunarea care dintăiŭ aŭ fost ascunsă, iar pe urmă viderată, fiind că Căpitan-pașa ocărmuea flota cătră țarmurile acestei Hersoane. Când zurbaoa între Tătari asupra Chanuluilor Șahăn-Gherei să rădicase, ni se părea cum că întocmirea cea curată ce făcuse în anul 1779, care contenise aceste turburări de răsoiŭ, și prin care s'aŭ arătat curat toate cele cu îndoială cuviincioasă, spre cea deplin politicească slobozenie a Tătarilor; că va dipărta pentru de apururea toate pricinele de gălcevi care se hotăresc prin resoiŭ, însă în pre puțină vreme s'aŭ cunoscut, cum că aceste noue învoeli nu erau rostu de curățenie, ce acoperemănt de vicleșug, fiind că Poarta nu înceta cu tot chipul a sufla în Tătari duh răsvrătitoriŭ, de apururea, și a îndemna spre zorbale. || După ce oștile turcești și căpeteniile lor aŭ intrat în Sangeac și în Taman, pe lăngă aceste Tătariŭ aŭ îndrăsnit a intra de la Kuban în hotarele noastre. Noi privind primejdia din zurbaoa ce se înmulțea între Tătari, și că Poarta este agiutor zorbaliilor, precum în grabă atunce cu căpitanul oștilor ce venise la Taman, aŭ omorât pe omul ce Chanul trimisese să'l întrebe de pricina venirii sale, ne am silit a îndrepta cătră Crăm oștile noastre, ca să potolim zurbalile cu înfricoșări mai mult de cât cu pedepse, făcând știre Porții, atât pentru aceasta cât și ori pentru ce clintire a noastră cu deplină însciințare. || Iar cu toate aceste reul nu s'a înpușinat. Noi videm că nu continesc pagubile care am cheltuit milioane, pentru paza cea prăpădită a oștilor, nici nu putem a nădăjdui odihnă la marginile împărăției noastre. || Decî negăsind alt chip a păzi pace vecinică cu Poarta, am socotit să unim cu stăpănirea noastră Crămul, Tamanul și Cobanul, și așa să desrădăcinăm neamul jăfuitorilor, cari în multe chipuri prăda hotarele împărăției noastre, și de multe ori era pricina vrăjmășiilor ce se rădica între amândouă împărățiile. || Noi nu ne-am silit a face dobândă pentru lățimea hotarelor împărăției noastre cei pre largi, și fără de aceste nici spre împlinirea a multe pagube care cu aceste dobândi nu ni s'aŭ platit, dar ne-aŭ sălit la aceasta numai scoposul ca să scoatem din mijloc rădăcina aceștii neapărate vrăjmăși și sila ce am avuto, s'aŭ cunoscut de stapănirile prietenestî, și însuși Poarta aŭ mărturisit'o și aŭ primit că cu cale s'aŭ făcut aceasta de cătră noi, luând în stăpănirea noastră pământul din partea stăngă a apei Kubanului care din început să ținea de Crăm. || Noi am dat înapoi Porții: Moldava și Valahia, așăzând prin tractat ca să nu se ea dajde de la locuitoriŭ acestor țeri doi ani, și să se înfrăneze silnicia care îl lipseșce

No. 43. de folosul lor. N'au trecut doi ani și acea silnicie au început a îngreua aceste țări cu dajdii grele mai cu covârșire decât înainte. || În anul 1785 aceste țări au arătat Poarta pildă de călcare, omorând fără gîudecată și fără vină pe Domnul Moldovei Ghica, care se împotrivese numai la înstreinarea Bucovinei; apoi necontentitele jafuri ale acestei țări, și jalobile pentru acele a pătimașilor locuitorii cei de o lege cu noi, n'au muet nici odată divanul cel cumplit la inimă a face dreptate. Făgăduința Porței ca să nu schimbe Domnii acestor principaturi, nu s'au păzit, ce își schimbă adese ori gonind pre cei buni și înălțind pe tirani. || Nu de mult au picat soarta cea rea și asupra Domnului Moldovei Alexandru Mavrocordat, trimețindu-și pe Capigibașa să-l surgunească, și ferindu-se el de acest tiran, despre carele era înfricoșat cu moarte rea, ca și a Domnului Ghica, a alergat supt umbra apărării a pravoslaviei noastre stăpânirii, cari n'a putut a nu-i da căzuta apărare, mai ales că prieteneștile tocmele pentru aceste principaturi, nu se păzia de cătră Poartă, și nu se da cuviincioasa luare aminte spre ocrotirea celor tocmit prin tractat. || La învoiala de la Ainalicavac, se află tocmală într'acest chip ca Zaporojăniî cariî pîn atunce fugiseră, și cari nu s'au mulțemit cu ertarea ce li se dedese de cătră noi, să se dipărteze de la partea Dunărei la cele mai din lăuntru ale țării turcești. Această tocmală nu numai că nu se păzia de Poartă, ce încă priimind și pe alții ce mai fugia, înmulția ceata lor și nu-i da înapoi căpeteniilor noastre ce-i cerea cu puterea învoelilor. În așazarea capiturilor Crămului și a Tamanului și a Cobanului se hotărise ca apa Cobanului să fie hotar între împărății, iar noroadele Tătarilor ce lăcua pe de ceea parte a aceștii ape fiind supuși Porții, după așezarea aceasta, de multe ori întrând în hotarele noastre, făcea mari jafuri prădând și luând dobitoacele și alte averi și oameni; noi nici la aceasta n'am aflat dreptate cu acești supuși ai Porții. || Iracie împăratul Cartelinilor și a Catahetinilor în anul 1783 s'a dat pre sine și stăpânirea sa supt acoperemîntul stăpânirei noastre și a diadohului scaunului nostru, și a întărit pentru aceasta cu noi tocmeală în public primirea acestuea sub stăpânirea noastră, el nu se împotrivia învoelilor ce avem cu Poarta, fiind-că acest stăpânitor nu era închinat Împărăției turcesci, și Poarta însciințându-se de aceste învoeli ale noastre cu el, n'a pricinuit nimic, neavînd nici o dreptate să se amestice la pricinii de alătura cu ai săi; acolo dar nu înceta a face violenție și ajutând prin pași pe Lesghii, spre a intra în țerile acestui crai și a le călca robind pe creștini; între atâtea vrăjmășesci împotriviri iarăși prin acel pașă au silit pe acest crai să lepede învoiala ce făcuse cu noi, și să se dea Sultanului. || Toate aceste chipuri

înpotrivoare, și altele multe silnicii și goniri, ce Consulul nostru și Impărăția noastră au suferit pre cele de apururea meșteșuguri a le Porții ce au metahirisit, ca să ne lipsească de cele mai bune dobânzi care prin armă și prin învoelile le câștigasem, ne dă mare dreptate să ne purtăm cu tot chipul de înpotrivire; însă dreptatea de pace dă cea mai multă nădejde, că Poarta nu va mai face în veci vicieșug și meșteșugiri, și cum că sfințenia jurăminturilor, prin care toate noroadele au obicinuit a întări învoelile lor, va lucra în cugetul ei să le cinstescă, pentru acest sfirșit. || In vremea călătoriei noastre, am chemat la Hersona pre solul nostru Bulhacov, și i-am dat învățături orînduite spre înpăceluirea tuturor pricinilor, celor după cum vedem fără nici o dreptate, pînă și la cele mai mici care Poarta au aflat pentru a se apuca numai de cât de răsboiul cel pofțit de ea. || Noi am arătat socoteala noastră prieteneștilor curți: a Vienei și a Varșaviei, care au dat toată îndreptarea răbdărei noastre și a prelungirei răsboiului; fiind gata să unească ostenelele lor pentru a se păzi prieteșug între Impărăția noastră și între cea turcească, însă pornindu-se cu aceasta solul nostru la Țarigrad, n'a găsit în Turci cât de mică plecare spre înpăcăciunea lucrurilor || S'au chemat la 15 zile a lui Iulie, solul nostru de Reiz Efendi, carele ne-dându-i vreme spre arătarea celor drepte cereri ale noastre, a arătat mai nainte cele turcesci cereri, ce nu aveați nici un temel, care sunt aceste anume:

1. Să depărtăm de tot prieteșugul pe Împăratul Kartalinilor, supusul nostru și să nu ne amestecăm în trebile Giurgilor.
2. Să poruncim să li se dea Domnul Moldovei Alesandru Mavrocordat.
3. Să se schimbe din Iași vice-consulul Salunsky, aruncând asupra lui mari adevărîțe că ar fi ajutat la fugă pe numitul Domn și că ar fi trimes în Rusia raele turcesci.

4. Să dăm în stăpânirea lor 39 sate ce sunt la Călburn, care noi le-am stăpănit cu toată cuviința prin tractat.

5. Să primim Consulii turcesci în toată Rusia, și mai întâi la Crăm.

6. Să se facă mare cercetare corăbiilor moschicești, pentru ca să n'aibă corăbierii raele, nici să încarce cafea, unt-de-lemn, orez și alte asemene din cele ale pămîntului turcesc, pentru care ni-se dedese deplină slobođenie prin tractatul de neguțătorie.

7. Neguțătorii lor să plătească vama numai trei la sută.

Pentru toate aceste au făcut silă acest obraznic, puind vadea ca să vie răspunsul întâi pînă la 15, apoi pînă la 20 zile a lui August, vadea nici de cum potrivită cu depărtarea scaunului nostru. Cu lesnire era scaunului nostru ca să dea deslegare la aceste meșteșuguri, ce erau înpotrivate cu ființa tractaturilor, spre a cărora înpotrivire au metahirisit meșteșugire și

No. 43. viclenie la toate cererile aceste, întru care se descopere curat lepădarea
 1785 păcii. || De vreme că divanul turcesc a arătat curat cum toate așe-
 7 Septem. zările de pace ce s'a făcut la Cainargic nu le socotește adevărate, n'a
 vrut să dea răspuns solului nostru, nici ascultare la toate prietenesele
 disuri; s'a arătat împărătescul sol al Austriei pentru împreună ajutor,
 ce să păzesce între noi și între împăratul său, și solul Franței pentru
 părtinire, ce Craiul, Împăratul său, a primit bucuros spre săvârșirea
 așezării aceștei neînvoeli acum ca să încununeze viclenia sa dar cu
 sila. || Mai în urmă a chemat Poarta pe solul nostru, i-a arătat noue
 și foarte vrăjănășesci cereri, ca să dăm înapoi Cramul și să lepădăm
 toate tocmelele ce s'a făcut de obște pentru pacea vecinică, și trac-
 taturile cele de asemenea folos împărăției care ei le tăgăduesc;—decî dar,
 neluând de la solul nostru răspuns fără de cale, după sila lor, după
 cererile lor, într'acel ceas l'a rădicat la închisoare. Fiește cine făr de
 interes să judece pricina aceasta, care noi o arătăm în tot adevărul,
 cum se vede în partea noastră ce neconținută pentru odihna și liniștea
 întru care se cuprinde toată fericirea neamului omenesc; se vede pri-
 mirea celei de umilintă măsurî și chipurile prin carele noi am silit ca
 să păzim pacea cu Turcii; și cu toate aceste în mijlocul scoposelor noastre
 celor de pace de al doilea ne chiamă la rășboi vrăjmașul neamului
 creștinesc, în potriva gândului nostru, și metaherisind alte chipuri, ne-
 credința ce de obște, nepăzirea învoelilor păcii, de isnoavă călcarea le-
 gilor neamurilor, supărarea cea cu obrăznicie a puterii coroanîi noastre,
 aș pornit lupta. || Drept aceea înfățășindu-ne cu armele spre rășboi, nu
 după gândul nostru, ci după voința și răutatea acelor ce ne vrăjmașesc;
 noi am poruncit acum să se strîngă oștile noastre și comandirîi lor,
 mai marii noștri Generali: Graf Romențov Dunavșchi, și Principele
 Potenchin Taurienschi, să lucreze cu puterile ce li s'a încredințat lor,
 în potriva vrăjmașului. || Toți credincioșii supușii noștri uniți fierbințile
 voastre rugăciuni către Dumnezeu cel ce păzește într'atâta lungă vreme
 pe Rosia, ca puterea sa cea mai înaltă să meargă înaintea oștilor noastre
 care le-am rădicat spre apărare și paza sfintei pravoslavnicei noastre biserici,
 și a pre iubitei noastre patrii, și prin puternicul său ajutor, să răsplătim
 vrăjmașului după faptele sale. || Noi punem adevărata noastră credință,
 la dreptatea și la ajutoriul Domnului și la vitejia voevozilor noștri, și
 a oștilor, că vor urma urmelor celor nu de mult biruitoare, a căroră
 lumea duce pomenirea, iar vrăjmașul poartă ranile încă prospete.

S'a dat în sfințita cetate Petruburg, în anul 1785 Septembrie 7, al
 26 an al Împărăției noastre. Ecaterina.

No. 44.—Manifestul Impărătesei Rusiei Ecaterina către locuitorii Moldovei și Valahiei, din 17 Februarie 1788.

După Original tipărit).

Cu a lui Dumnezeu milă Noi Ecaterina a doua, Imperatriță și av-tocratorisă a toate Rosilor i proci, i proci, i proci.

Prea sfințiților Mitropoliți al Moldovlahiū și al Ungrovlahiū, de Dumne-deū iubitorilor Episcopi, cinștiților cei din partea bisericească, cei de bun neam și către noi cu iubire credincioși boieri, ostașilor, oroșan-ilor, și tuturor locuitorilor, din domnia țerei Moldovei, și a țerei Româ-nesci, a noastră Imperatorească bună-voire și milostivire.

La toate descoperirile răsmiriților, ce tot-deauna fără dreptate au des-clis Sultaniū turcești către Rosia, strămoșii noștri și noi însuși stăpâ-torii tronului Rosiei luând arme pentru apărare, n'au fost cuget numai de a birui pe vrājmaș, ci au fost împreunată cu acea mare râvnă a noas-tră, spre a scoate norodul cel credincios al lui Iisus Hristos, a izbăvi bise-rica orthodoxii grecesci din cel pătimitor necinstit jug al Agarinenilor. | Cel dintru prea înălțime Dumnezeu ce a blagoslovit armele noastre tot-dea-una cu biruințe asupra vrājmașului creștinesc, pentru cele ne cuprinse ale lui judecăți, n'au învrednicit la acele vremi pe toți creștinii acestor îndestulate pământuri ce sunt cădate sub chinuitoarea stăpânire a Muameta-nilor, a prăznui ei cu bucurie pe acea desăvârșită a lor scăpare. || Și așa cu nădejde de viitoare fericire, sfârșind cea de pe urmă a noastră răzmiriță cu Turcii ce ei au rămas biruiți, am întărit prin legăturile ce noi am făcut la pace soarta a tuturor locuitorilor creștini de la țara Moldovei și de la Țara Românească, cu acestea păzindu-le toate folosințele și bunele mijlociri a stăpânirii părții duhovnicesci, și mirenești, și deosebit a tu-turor locuitorilor. || Despre o parte aveți însciințare de bunătatea inimii noastre, și de acea părintească a noastră purtare de grije pentru voi, ca pentru un norod ce este de o lege cu noi, care tot-deauna au tras și trage și acum la dênșii al nostru acoperemînt; despre altă parte însuși simțiți cu grele închipuirii, acea nesfârșită răutate ce isvoresce din stăpâ-nirea Sultanului turcesc, supt care oare puteți voi socoti măcar o di a nu vă teme de repunerea vieței și a averii voastre; uciderea acea chi-nuită a Ghică domnului Moldovei, și a altor ai Dumnea-voastră boeri, vă dovedește acea groazneacă pildă, când de la curtea noastră pentru aceste neomenite urmări și pentru alte multe ce s'au făcut în pământul vostru, s'a fost dis otcârmuirii turcesci, cum că acele cu noi puse sfinte le-gături, ce de obște sunt ținute, zăticnesc de a face silă în potriiva pri-

No. 44.
1788
17 Febr.

No. 44.
1783
17 Febr.

veleghiurilor și obiceiurilor voastre, și în loc de a se căi ei, ne-am întem-pinat numai cu răutatea, cu înșelăciunea, și cu vicleșug, unite acestea cu călcarea de pravilă, prin care de iznoavă aș deschis răzmiriță. || Pentru aceea a noastră ostășască putere este pornită asupra vrăjmașului ; deci Turcii năpădind la hotarele noastre s'aș întâmpinat cu a lor pră-pădenie. || Dară după cum noi și la această de acum întâmplare, iarăș și iară este în inima noastră adiafendevsi legea și orthodoxeasca biserică grecească, și ca să aduceam la norocită stăpână cele creștinescî noroade ce pătimesc din varvariceasca tiranie, întâi dăm în știre de obște pen-tru aceasta tuturor locuitorilor din țara Moldovei și din țara Românească, cărei fiind-că suferă vrăjmașasca gonire și prăpădenia ce li se face de către oștile turcescî, doresc de aceea orthodoxească și creștinească lege, și hrănesc în inima lor bună încredințare la diafendevseala noastră, a-cestor fel de oameni le făgăduim noi deplin acoperământ de la armele noastre. || Două ale noastre puternice armii es ca să biruească pe acel vecinic vrăjmaș creștinesc ; curând o sumă de ostași dintr'aceste armii se pornesc la pământurile voastre, vor goni pe Turci din viețuirea lor de acolo, și vor întări a voastră neprimejduire ; vor fi pentru a voastră apărare în potriua feței neprietinilor, și locuind cu voi vor fi frați ai voștri. Urmările trecutei răzmirițe încă sunt proaspete în ținerea minții voastre, odihna voastră dintr'aceva vreme aș fost mai bună și mai ade-vărată de cât acea din zilele păcei. Cu asemenea orânduială și dragoste vin și acum la voi ostașii noștri. Otcârmitorii acestor oști sunt ai noștri Feldamarșali Grafu Romanțov Zadunaiski, și Knezu Potenkin Tavricescoi ; iubirea de oameni și dreptatea lor este în destul cunoscută de voi ; a-cesta vă dă vouă o nouă mijlocire de a voastră folosință ; dumneavoastră boieri și toți povățuitorii țerilor adunați-vă într'o inimă și veniți spre întâmpinarea polcurilor noastre, strângeți viteji ostași ai pământului vostru și uniți toată puterea voastră cu ale noastre arme, pentru a bi-rui pe Turci prin toate locurile ; acea rivnitoare nu herbințeală silință a voastră va fi cu răspătire folositoare, după cum s'aș răspătît de la noi mulți pentru acele deosebite ale lor slujbe la trecuta răzmiriță cu multe feluri de daruri ; așijderea și voi sfințita bisericescă putere, păstori turnei creștinescî, luați paloșul cel duhovnicesc, după cum dice cuvântul lui Dumnezeu, deșteptați pe acei ce sunt chemați la arme ca să împileze pe vrăjmașii ce viforăsc biserică lui Hristos ; aceasta de acum vreme este acea mai bună, aceste zile sunt cele folositoare. Înălțați a voastră ru-găciune către Dumnezeu, ca să trimită din cer a sa milă la acei ce diafendevsesc credința orthodoxească, să fie o stăpânire, după cum este o lege acea rusească cu a voastră.

S'au dat la thronul nostru în oraşu Sfântului Petru, la luna lui Februarie, la 17 zile, de la naşterea lui Hs: la anul 1788: din Inpărăţia Noastră la anul 26. No. 44.
1788
17 Febr.

La acel adevărat s'aũ iscălit cu însuşi a Ei Inpărătească Mărire mână, așa:

(Locu peceti)

Ecaterina.

S'aũ tipărit în Sanct-Peterburg la tipografia prea Sfinţitului Sinod.

No. 45.— Tractatul de pace de la Iaşi, din 9 Ianuarie 1792.

(Traduit de l'allemand.—Martens, Recueil V, 2-e éd., 291).

Au nom du Dieu tout-puissant.

Sa Majesté la très-puissante Impératrice et Autocrate de toutes les Russies, et Sa Majesté le sublime, très-puissant Empereur des Ottomans, sincèrement disposés, de part et d'autre, à rétablir la paix, qui avait été interrompue par certains événements, ainsi qu'à mettre fin à la guerre qui a duré jusqu'ici entre leurs empires respectifs, et à fonder de nouveau sur des bases solides la paix, l'amitié et la bonne intelligence, ont, en conséquence, jugé convenable de confier cette œuvre utile et salutaire au zèle et à la direction de leurs hauts plénipotentiaires, savoir: pour Sa Majesté l'Empereur des Ottomans, le très-illustre et le très-excellent le sieur Joussouf pacha, grand-vizir de la Sublime-Porte ottomane et pour Sa Majesté Impériale de Russie, le très-illustre et le très-excellent le sieur Alexandre, comte de Bosborodko, conseiller intime actuel et chevalier des ordres de sa souveraine, et pour que ces négociations de paix pussent être menées heureusement à terme par des personnes de confiance respectivement nommées et munies des pleinpouvoirs nécessaires pour arrêter, conclure et signer le présent traité de paix, on a choisi, nommé et muni des susdits pleinpouvoirs, savoir: pour la Porte ottomane, les très-excellents et très-honorables les sieurs: Abdallah Birri, Reis Effendi ou ministre des affaires étrangères, Ibrahim Ismet Bey, Ordou Kadisi ou grand juge des armées ottomanes, revêtu de la dignité d'effendi de Stamboul, et Mahomet Durri Effendi Rusnamadzii ou contrôleur général des finances; et pour l'empire de Russie, les très-excellents et très-honorables les sieurs Alexandre de Samoïloff, lieutenant général des armées de Sa Majesté la Czarine, son chambellan actuel, directeur de la chancellerie du Sénat dirigeant et chevalier de différents ordres, Joseph de Ribas, major général des armées, amiral de la flotte No. 45.
1792
9 Januar.

No. 45. stationnant à Racues, chevalier de differents ordres, et Sergius de Lascaroff, conseiller d'Etat et chevalier, lesquels assemblés en la ville de 1792
9 Januar. Jassy pour négocier une paix durable entre les deux empires, ont réciproquement accepté et conclus les articles suivants :

Art. 1. Entre Sa Majesté le Sultan et Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies, leurs héritiers et successeurs au trône, de même qu'entre leurs empires et sujets, dès à présent et pour toujours, cesseront toutes les hostilités et l'inimitié; celles-ci demeureront ensevelies dans un éternel oubli, et à l'avenir une paix solide et perpétuelle régnera sur terre et sur mer. Une constante amitié et une harmonie durable seront établies et entretenues par l'observation franche, loyale et consciencieuse des articles conclus dans le présent traité, de façon qu'aucune des deux parties, ni secrètement ni ouvertement, n'entreprendra ou ne tentera contre l'autre, d'action ou d'expédition que ce soit. En conséquence du renouvellement d'une amitié aussi sincère, les deux parties contractantes accordent respectivement une amnistie et un pardon général à tous ceux de leurs sujets, sans exception aucune, qui se seront rendus coupables envers l'une des deux parties, remettant en liberté ceux qui se trouvent aux galères ou en prison, autorisant tous bannis ou exilés à rentrer dans leurs foyers avec promesse de les laisser, après la paix, en pleine jouissance de tous les honneurs et biens qu'ils possédaient auparavant, sans qu'ils aient à subir les moindres insultes, dommages ou injures, mais au contraire de telle sorte que chacun d'eux, à l'égal de ses compatriotes, puisse vivre sous la protection et sauvegarde de lois et coutumes de son pays.

Art. II. Le traité de paix signé le 10 juillet 1774 ou le 14 du mois Evel de l'an de l'Hégire 1188, la convention explicative du 20-e jour de la lune de Zemaziel Akir 1193 ou du 10 mars 1779, le traité de commerce du 20 du mois de Ridzel 1197 ou 10 juin 1783, et l'acte relatif à l'incorporation de la Crimée et de l'île de Taman à l'empire russe, qui fixe pour frontière le fleuve Kuban et qui a été conclu le 15 du mois de Safer 1193 ou le 28 décembre 1783, demeurent confirmés par le présent nouveau traité de paix dans tous leurs articles, à l'exception de ceux qui seront modifiés par le traité actuel, ou qui l'auront été par les précédents, et les deux parties contractantes s'engagent à les observer religieusement et inviolablement et à les mettre à exécution en toute bonne foi et exactitude.

Art. III. En conséquence du second article des préliminaires où il est spécifié que le Dniester devra en tout temps servir de délimitation entre les deux empires, que les frontières de l'empire russe à l'avenir

s'étendront jusqu'au susdit fleuve, les deux parties contractantes sont tombées réciproquement d'accord et stipulent par le présent traité que le Dniester formera la ligne de démarcation entre la Sublime-Porte et l'empire de Russie, de telle sorte que le territoire entier qui se trouve sur la rive droite du Dniester sera restitué à la Sublime-Porte et demeurera à tout jamais sous sa domination absolue et incontestable; par contre, la totalité du territoire qui se trouve sur la rive gauche du même fleuve restera sous la domination absolue et incontestable de l'empire russe.

Art. IV. En conséquence de la susdite disposition spéciale, relative à la ligne de séparation des deux empires et en conséquence de l'art. 4 des préliminaires où il a été convenu que toutes les autres frontières resteront telles qu'elles étaient au commencement de la guerre actuelle et que les pays dont les troupes de l'empire russe ont pris possession seront rendus à la Sublime-Porte avec toutes les forteresses qui s'y trouvent et dans le même état où elles sont actuellement, Sa Majesté Impériale restitue à la Sublime-Porte la Bessarabie conquise par les armées russes, avec les places de Bender, Akierman, Kilia et Ismail, comme aussi les bourgs et villages que contient cette province. || En outre Sa Majesté Impériale restitue la province de Moldavie avec les villes, les villages et tout ce qu'elle contient, et la Sublime-Porte la reçoit aux conditions suivantes avec promesse de les exécuter de tous points: || 1). D'observer et de remplir saintement les clauses stipulées pour le plus grand avantage des deux provinces de Valachie et de Moldavie dans le traité de paix conclu en l'an de l'Hégire 1188 le 14-e jour de la lune Zemaziel Evel ou 10 juillet 1774, et depuis dans la convention explicative conclue le 20-e jour de la lune de Zemaziel Akir 1193 ou le 10 mars 1779, et dans l'acte du 15 du même mois de Saffer ou 28 décembre 1783, que le grand-vizir a négocié au nom de la Sublime-Porte. || 2). De ne demander ni exiger des populations de ces pays aucun paiement pour l'arriéré des comptes, de quelque nature qu'ils puissent être. || 3). De ne réclamer de ces principautés aucune contribution ni paiement pour tout le temps de la guerre, mais, au contraire, en considération des grandes pertes et des dévastations auxquelles ces peuples ont été exposés pendant les hostilités, de les exonérer de tous impôts et charges pour deux années à compter du jour de l'échange des ratifications du présent traité. || 4). De permettre aux familles qui voudront quitter leur patrie et s'établir ailleurs, de sortir librement et avec tous leurs biens, et afin que ces familles aient commodément le temps de prévenir leurs parents et alliés, sujets de l'empire ottoman, de leur permettre de vendre leurs biens meubles et immeubles aux sujets du dit empire, en se conformant

No. 45. aux lois du pays, enfin de mettre ordre à leurs affaires. Il leur est accordé pour cette libre expatriation le terme de quatorze mois, à compter
 1792
 9 Januar. du jour de l'échange des ratifications du présent traité.

Art. V. Comme preuve de la sincérité avec laquelle les deux hautes parties contractantes s'efforcent de rétablir, non-seulement dans le présent, mais encore de consolider d'une manière durable dans l'avenir la paix et la bonne harmonie en écartant tout ce qui serait de nature à donner le plus léger prétexte à des différends ou à des dissentiments, la Sublime-Porte s'engage, en faisant revivre le firman déjà expédié précédemment, à envoyer au commandant en chef des frontières le pacha d'Ahaltzik ou Achiska, des ordres lui défendant, dans les termes les plus sévères, d'inquiéter ou de molester ouvertement ou secrètement, et sous quelque prétexte que ce soit, les territoires et les habitants soumis au Tzar de Tiflis ou de Cartalinie, avec injonction formelle à lui adressée de ne jamais troubler la bonne intelligence et les rapports de bon voisinage.

Art. VI. Le second article du présent traité confirmant, par les précédentes conventions, l'acte du 28 décembre 1773 relatif à l'incorporation à l'empire russe de la Crimée et de l'île de Taman, ainsi qu'à la fixation comme ligne frontière, dans ces contrées et entre les deux empires, du fleuve Kuban, la Sublime-Porte s'oblige en conséquence solennellement, comme preuve de la loyauté avec laquelle elle est disposée à écarter dès à présent tout ce qui pourrait porter atteinte à la paix, à la tranquillité et à la bonne harmonie entre les deux empires, à user de toute son autorité et de tous les moyens propres à maintenir dans l'ordre et à réfréner les populations limitrophes de la rive gauche du Kuban, de façon à ce qu'elles s'abstiennent de toute incursion sur le territoire de l'empire russe et qu'elles ne puissent se livrer à l'égard des sujets russes et de leurs maisons, des terres et des habitants, ni secrètement ni ouvertement, et sous aucun prétexte, à des dévastations, brigandages ou dommages quels qu'ils soient. Et afin que ces peuplades n'enlèvent plus les gens pour les conduire en esclavage, la Sublime-Porte à cet effet, leur adressera les ordres les plus formels avec défense sévère de commettre de tels actes, sous peine des châtimens les plus rigoureux; en outre, après échange des ratifications du présent traité, elle fera publier la dite défense dans les diverses bourgades. Mais dans la supposition où postérieurement aux accords stipulés dans le présent traité et à la défense intimée à ces peuplades, des individus, parmi elles, oseraient néanmoins entreprendre des incursions sur le territoire russe, y causer des dévastations quelconques, dérober du bétail ou tout autre chose, ou emmener en servitude des sujets russes, dans ce cas, dès

que plainte aura été portée, les autorités judiciaires en seront avisées sans le moindre retard et les objets pillés ou volés devront être restitués. Surtout il ne sera apportée aucun obstacle à la délivrance et remise des sujets russes qui pourraient avoir été enlevés, pas plus qu'aux recherches faites dans ce but; en outre, les frais éventuellement occasionnés seront remboursés et les auteurs de ces audacieuses incursions sévèrement punis en présence du commissaire russe qui aura été nommé à cet effet par le commandant des frontières. Si, contre toute attente, satisfaction n'était pas donnée dans l'espace de six mois, à dater du jour ou plainte aura été portée, la Sublime-Porte prend l'engagement dans le délai d'un mois après la réclamation du ministre de Russie de payer intégralement tous les frais faits en pure perte dont auront été cause les auteurs de ces incursions, bien entendu que malgré cela les pénalités dont il est question ci-dessus ne cesseront pas d'être applicables dans la suite sans retard aucun.

Art. VII. Le commerce constituant le lien réel et durable d'une harmonie réciproque, la Sublime-Porte, à l'occasion du renouvellement de la paix et de l'amitié avec l'empire russe, voulant donner un gage de son sincère desir d'établir autant que possible des relations commerciales, sûres et profitables, entre les sujets des deux empires, convient à cet effet de maintenir et exécuter pleinement et entièrement l'art. VI du traité de commerce avec la Russie, relatif aux corsaires d'Alger de Tunis et de Tripoli et il est notamment stipulé que si un sujet russe vient à tomber au pouvoir des corsaires d'Alger, de Tunis et de Tripoli et est réduit en captivité par eux, ou si les pirates s'emparent d'un navire ou de marchandises, quelle qu'en soit la dénomination, appartenant à des marchands russes, la Porte, dans ce cas, s'engage à employer son autorité auprès des susdits États pour obtenir la mise en liberté des sujets russes qui seraient tombés de la sorte en esclavage, leur faire restituer le navire, les marchandises et les biens qui leur auraient été pris ou enlevés, et faire dédommager les intéressés de toutes les pertes qu'ils auraient essuyées de ce chef. Au cas où l'on apprendrait avec certitude, par des rapports, la non exécution des firmans de la part des susdites régences d'Alger, Tunis et Tripoli, la Sublime-Porte promet, sur la réclamation du ministre impérial de Russie ou du chargé d'affaires, de rembourser sur le trésor impérial les pertes dans l'espace de deux mois, et plus tôt si faire se peut, à dater du jour de la signature de la réclamation.

Art. VIII. Tous les prisonniers de guerre et autres esclaves, dans les deux empires, hommes et femmes, de quelque race et condition qu'ils soient,

No. 45. à l'exception de ceux qui, dans l'empire ottomann, auront quitté volontairement le christianisme pour embrasser la religion mahométane, seront, 1792
9 Januar. immédiatement après l'échange de ce traité, sans excuse que ce puisse être, remis en liberté de part et d'autre sans rançon ni rachat. Pareillement tous les autres chrétiens tombés en servitude, comme Polonais, Moldaves, Valaques, habitants du Péloponnèse et des Iles, Géorgiens et tous autres, sans exception, seront remis en liberté sans rançon ni rachat. De même tous les sujets russes qui, après la conclusion de cette heureuse paix, auraient été réduits en servitude, par quelque accident que ce soit, et se trouveraient dans l'empire ottoman, devront être remis en liberté de la même manière, et la Russie promet d'en faire autant, avec parfaite égalité et réciprocité à l'égard de la Porte ottomane et de ses sujets.

Art. IX. Afin qu'après l'armistice, et par suite de malentendu, des hostilités ne viennent à être commises pendant la durée des négociations maintenant si heureusement terminées, immédiatement après la signature du présent traité de paix, la grand-vizir de la Porte ottomane notifiera et fera connaître aux armées et flottes ottomanes, et pareillement le premier plénipotentiaire et membre actuel du Conseil privé de S. M. l'Impératrice de Russie, au commandant en chef des armées et flottes russes, que la paix et la concorde ont été complètement rétablies.

Art. X. Pour consolider d'une façon encore plus durable cette heureuse paix et sincère amitié entre les deux empires, il sera, à cette occasion, solennellement envoyé, de part et d'autre, des ambassadeurs en mission extraordinaire que les deux cours désigneront d'un commun accord. Les ambassadeurs respectifs seront reçus et accueillis sur les frontières avec la même étiquette, les mêmes honneurs et le même cérémonial en usage dans les respectives ambassades des puissances auxquelles les deux empires, à raison des liens d'amitié, rendent des honneurs. Des présents en rapport avec le rang de deux empires seront envoyés par l'entremise des susdits ambassadeurs.

Art. XI. Après la conclusion du traité de paix entre les deux grands empires et après l'échange des ratifications des souverains, les troupes impériales russes et la flotte qui stationne à Racues procéderont à l'évacuation du territoire ottoman. Mais comme, en raison des obstacles de la saison, il est nécessaire de différer la dite évacuation, les deux hautes parties contractantes sont tombées d'accord et ont fixé à cet effet pour dernier terme le 15 mai, vieux style, de l'année 1792, laquelle est au moment de commencer. A cette date, toutes les troupes de S. M. la Czarine se retireront le long de la rive gauche du Dniester,

et la flotte entière stationnée à Racues quittera définitivement l'embouchure du Danube. Tant que les troupes impériales russes séjourneront dans les forteresses et les pays conquis qui, aux termes du traité de paix, devront être restitués à la Porte Ottomane, l'administration et l'état de choses y resteront ce qu'ils étaient sous la conquête russe, et la Porte Ottomane ne pourra intervenir d'aucune manière avant l'époque de l'entière évacuation des troupes. Jusqu'au dernier jour de leur sortie de ces pays, les troupes russes seront approvisionnées de vivres et de tous objets nécessaires à leur besoins de la même manière qu'on les leur a fournis jusqu'à présent

No. 45.
1792
9 Ianuar.

Art. XII. Après la signature des présents articles de paix par les plénipotentiaires respectifs réunis à Jassy, le grand-vizir, au nom de la Sublime-Porte, et le conseiller privé actuel et premier plénipotentiaire de S. M. I. autocrate de toutes les Russies échangeront dans le délai de quinze jours, et plus tôt si faire se peut, toujours par l'entremise des plénipotentiaires ci-dessus nommés, les exemplaires des actes en vertu desquels cette oeuvre heureuse et salutaire de pacification reçoit sa force et sa pleine valeur.

Art. XIII. Le présent traité de paix perpétuelle si heureusement conclu sera, de la part de S. M. le Sultan et de la part de S. M. l'Impératrice de toutes les Russies, confirmé au moyen de ratifications solennelles munies de leur propre signature, et ses ratifications, dans l'espace de cinq semaines, ou plus tôt s'il est possible, à compter du jour de la conclusion du dit traité, seront échangées par les plénipotentiaires qui ont conclu le traité. Les exemplaires signés et munis du sceau de leurs armes ont été échangés entre les plénipotentiaires respectifs.

Fait à Jassy, le 29 décembre 1791 (9 janvier 1792,) ou le 15e jour de la lune du mois de Zemaziel Ewel de l'an de l'Hégire 1206.

(L. S.) Alexandre de Samoïloff.
Joseph Ribas.
Serge Lascaroff.

No. 46 Firman din anul 1792.

(Codrescu, Uricariu, III, 131—144).

„Alesule între Ighemonii neamului mesiacesc Alecsandre fiule a lui Constantin VVOD, să se facă sfârșitul tău cu bine. Ajungând această a noastră înaltă poruncă, cunoscut să'ți fie, că făcându-se pace între vecinica

No. 46.
1792.

No. 46. 1792. mea împărăție și Austria, după ce cu îndurare și milă către locuitorii acelor cinci ținuturi a Moldovii întoarse înapoi de către Austria s'a dat sfânta mea poruncă în coprire de ertare pentru tot felul de dări multe sau puține, în curgere de doi ani, începându-se de la trei a lunii zilhige la anul 1205, că s'a iscălit pace cu Austria; și conținând în urmă și războiul între vecinica mea împărăție și curtea Rusiei, s'a dat asemenea a mea sfântă poruncă în coprire ca raelile Moldovii, care în curgerea războiului după năvălirea vrăjmășască a venit în nenorocire, întâmpinând și ticăloșii, să fie ertați tot în vadă de doi ani, precum mai sus de la 22 a lunii Gemaziulahăr anul 1206 de tot felul de dări multe sau puține, precum și richiambigele și baïramlăcuri și alte deosebit teclifaturî; iar acum fiind că atât boerii pomenitei Moldovii, cât și alții mulți locuitori și raele au făcut rugăminte și cerere prin o jalbă grecească și tălmăcită, spre a se înnoi înalta poruncă în coprire de privilegii și bune orândueli a locului cu care mai înainte s'a miluit, ca unii ce și din învechime au arătat deosebită supunere și plecare către înaltul meu devlet; dar și din pricina năvălirii vrăjmășești în curgere aproape de patru ani, au cercat soarta în protivă și au venit în nenorocire, nevoiți fiind a lăsa casele lor și a se înprăștia încoace și încolo, și locul s'a pustiit. Așa dar pentru aceea de mai sus pomenită cerere și rugăminte a lor, cercetându-se condițiile de humaiuri ce se află în divan, s'a găsit că raelile Moldovei și a Valahiei, socotindu-se aceste două eparhii ca o magaza a înaltei mele împărății, plătind darea lor, să nu li se ceară socotele vechi orî în ce chip ar fi, sau în banî gata, sau într'alt chip; și când între raele și musulmanî se va naște pricină da judecată, atuncea Voevodul Moldovei, chemând pe amândouă părțile, și pe jeluitoari și pe pârâți, va da fiește căruia dreptul ce va descoperi; iar când se va întempla prigonire și sfadă între un musulman și o rae, atunci divanchiatipul Voevodului și alți musulmanî vor mijloci spre împăcarea părților prigonitoare; și pricinele acelea care nu vor lua sfârșit nici prin mijlocirea musulmanilor, nici prin vre-o altă alcătuire ce ar privi numai și numai să păgubească și să vatăme cu judecăți mincinoase și înșelătoare pe sêracile raele, acestea se vor înfățișa la cadiul Ibrailii, carele întru cea mai mare dreptate și neasuprire le va curma, îngrijindu-se cu tot chipul spre a nu urmă ceva în protiva dreptei judecăți, și având cea mai mare sirguintă și frică ca să nu pricinuească vre-o bântueală sêracilor raele a Moldovei, care pe lângă aceastia nu vor fi supărați cu tragere la strêine judecătoria; mai vârtos mărturia unui creștin pentru un otoman, va fi priimită la o judecată de epitropia vre-unui mort sau pentru strămoșești averi, iar în pricinî ce se

atârnă de darea drepturilor, după hotărîrea și glăsuirea pravililor nu va fi primită mărturia unui creștin pentru un otoman. Asemenea când un otoman, sau din starea oștinească, sau din altă stare, va fi supus supt învinovățire pentru vre-o greșală în Moldova, se va trimite la hotarele megieșite, și se va pedepsi de către otomanicescul său zabet; pe lângă aceste, cu toate că s'a dat locuitorilor Moldovei porunci una după alta, ca atât aceia care din hotarele și de pe lângă malurile Dunării fără voe în potrive alcătuirii de mai înainte trecând, intra în Moldova, și în prigonirile dintre dinșii cădând în ucidere supăra pe raele cu cerere preț de sînge, cum și alți făcători de rele și răi, care fără vre-un cuvînt umblă prin locurile Moldovii, să se gonească, și zidirile ce vor avea pe la moșii să se risipească, înuse neîncăpînd nici o îndoială că acei făcători de rele vor avea tot-dea-una în cugetare intrarea lor în Moldova, pentru aceasta se hotărește că afară din cei numiți neguțători și orînduiți nu este slobod nici unui otoman din locurile megieșite a intra în Moldova, dar și acești neguțători vor avea la mână mărturie înscrisă de la zabeții lor de voe, pe care arătându-le la Voevodul Moldovei sau la vechilul său și, luând în scris voe de la Voevod sau vechilul său, vor merge la ținuturile de afară, și după poruncile înalte de mai înainte ca să nu supere Turcii ce vor umbla prin ținuturi pe raele cu cerere de menzăluri, sau să semene și să secere și ei, sau să se facă stăpîni a vre-unei case sau menzâl, și atât după asemeniș chip să se lucreze nestrămutat aședămînturile împărătești. Asemenea să nu fie ertat și slobod a se supăra săracile raele, rânduindu-se munbașiri în Moldova din partea vizirilor, zabeturilor, și judecătorilor pentru mincinoase pricinî de judecăți. Pe lângă aceasta averile și pămînturile, care fiind mănăstirești sau a altor ipochimene, s'a luat din mâna lor, și se numesc a acelei raele ce le-au răpit, când se va dovedi că nedrept s'a luat, pămîntul său acaretul acela se va întoarce la cei drepti stăpîni. Așjidere nu se socotește de cuviință ca tagma neguțătorilor otomani să aibă în Moldova averi și moșii, sau să ție cu anul, sau să hrănească dobitoace. || Asemenea vizirii și mirimirani mergînd la mansupurile lor, să nu se abată din drumul cel drept și intrînd în Moldova să ceară cu silnicie fără plata căduță acele de trebuință lor pentru mîncare, sau menzăluri, sau cai, care aceste neîncuviințate lucruri nici de cum nu sunt primite împărăției mele, precum și acei care vor merge în niscai-va locuri cu pricinî de trebuință să nu se abată din drumul cel drept, și ajungînd în Moldova să ceară cai mai mulți de cât acei însemnați prin podorojna lor, care aceasta, de și pînă acum s'a trecut cu vedere, de acum însă înainte nu se va urma cea mai puțină lenevire spre paza aceștii orândueli, și pe cutezători se va pedepsi îndată. Asemenea și acei care strîng haraciul

No. 46. și alte zabeturi să nu supere pe locuitori, cerându-le spință pentru haraciū și alte silnice cereri, când merg pentru a lor pricină și câștiguri pe la satele și târgurile aproape de Dunăre; precum și oamenii săi colci zabeturilor, și strângătorilor de haraciū să nu fie slobođi a umbla prin Moldova supt cuvînt că caută rae străină; care aceste toate promiși se vor păzi întocmai nejeznite după acelea din vechime date înalte porunci, dar nici se vor cerceta de către vre-un otoman, pentru straele ce vor purta după slobozenia ce din învechime a avut locuitorii locului acestuia. || Boerii care cu puțin mai înainte au venit cu jalubă au făcut arătare, că s'ar fi aflând înalte porunci, și sfiute haturî în copriudere că dacă vre-unul din Moldoveni va lua lege otomanicească, să nu poată a mai cere clironomie de la creștinii săi părinți, și cu toate că cercetându-se condicele și catastivele nu s'a găsit să se fi dat acest fel de porunci sau sfânt hat, însă fiind că aceasta se atârnă de pravile, s'a căutat hotărîrea pravililor și s'a văduț legiuit că: dacă vre-un creștin se va sfinți cu sfintul islamismos, după moartea lui nu clironomisește creștinul său tată; și bărbatul unei creștine făcându-se musulman nu clironomisește pe soția sa murind în nelegiuire; și feciorul unei creștine, dacă se va face musulman, murind tatăl său creștin, nu'l clironomisește fiul cel musulman; și un musulman, avînd rob pe un creștin, și făcendu'l slobod, dacă va muri fără să vie la islamismos, nu'l clironomisește. Așa dar după aceste patru hotărîri de pravile se va păzi și în Moldova. Cu toate că s'a lăsat de a se mai cumpăra oi din Moldova prin casapbași, dar fiind-că este de neapărată trebuință a se strînge oi din toată acea de Dumneđu păzită stăpînire a mea, atât pentru hrana locuitorilor Țarigradului, cât și taînaturile miriei, raelile Moldaviei să nu ascundă oile ce le au spre vîndare, ce după prețul hotărît să le dea la neguțatori și celibii, și să nu arate cea mai mică nebăgare de seamă, spre a se trinite oi cu toată îndestularea supt privegherea și purtarea de grijă a Voevodului Moldovei; iar oile acestea dându-le neguțatorilor și celibeilor înadinși orându-i numai pentru aducerea oilor, să nu le vîndă într'altă parte de loc. Pe lângă acestea, fiind-că Moldova se socotește ca o magazie a înaltului meu scaun și adunarea zeherelelor trebuincioase se îngrădește numai din Moldova și Valahia, și au ajuns a se cere de la aceste două locuri pentru înmulțirea hranei locuitorilor Țarigradului zahereaia numită mucaghesău, care această cerere de mucaghesău pricinește stricăciunea și păgubirea săracilor raele; pentru aceasta s'a făcut înpărâtească așezare pentru desrădăcinarea acestui mucaghesău, sub această alcătuire: întăiu zahereaia ce se va strînge, împreună și dobitoacele, ducându-se la șele și vîndându-se după prețul hotărît, să se

trineată la Țarigrad prin înadins corăbii a capanului, și într'altă parte să nu se dea; al douilea să nu lase întru lenevire semănătura și secerișul supt cuvînt că s'a rădicat mucagioa și alții să neguțătorească cu zahereaua ce vor avea ei pentru vinđare, în căt și ei însuși să se folosească, dar și locuitorii Țarigradului să nu întâmpine lipsa de hrană trebuincioasă, iar Voevodul Moldovei împreună cu boerii se vor sîrgni în pricina aceasta. || Fiind-că din pricina războiului atăt din boeri căt și din raele aū căđut siliți în vre-o greșală, toate acestea, orî-ce fel de vor fi, lăsându-se întru uitare se iartă, numai dacă se vor afla acum cu supunere și ascultare, și ca niște supuși nu se vor abate din drunul plecării, și să fie încredințați că nu vor vedea alt de căt milostivire, milă și îndurare, și această împărătească a mea ertare să le-o faci cunoscută sfătuindu'i a petrece rugându-se pentru mulțimea anilor vieței mele și neclătirea împărăției mele. || Alegerea în trepte fiind spânzurată de mânele Domnului, acei de acum înaiute Domni vor alege după trebuința la acestea pe acei credincioși și vrednici atăt din Greci, căt și din pămîntenî. Pe lângă aceasta cherestelele care din învechime s'a obicinuit a se tăea din munții Moldovei și a Valahiei pentru cetățile de la Runile, să se ducă pe la cetăți, iar plata pentru tăiat și cărat, după acele pecetluite în scris adiverințe ce se vor da de către binaimine, se vor socoti deplin în banii birului care este în mâna Voevodului, fără a li se tăia măcar un ban. Asemenea, fiind-că Voevodul Moldovei după obicciul locului iea vamă pentru toate câte vin la Galați, nu se va face nici o împotrivire din partea nazărului Chilieî, carele prin oamenii săi își trage dritul asupra vămii Galaților; și fiind-că în condicele împărătești nici de cum nu se află scris ca să se afle în Galați vameș trimis de la Isaccea, se vor isgoni de acum înainte atăt oamenii nazărului Chilieî pentru vamă, căt și vameșii Isaccei. Dar și silitra care se strânge pe fiește care au pentru trebuința taraphanalei nu se va da în vinđare la alt-cineva, care cu aceasta să pricinuească stricăciunea și păgubirea săracilor raele, care este cu totul în potriua împărăteștii mele voinți, ce prin Voevodul Moldovei se va face iconomie ca atăt prețul căt și chiria pentru adus, să se socotească în birul țerei, iar aceasta dându-se mai întâi de știre taraphanalii se va pogorâ la ori și care schele, și prin corăbii se va trimite la Țarigrad. Și pentru ca să aibă putere și tărie fiește care poruncă împărătească, și acel în potrivă următor capetelor mai sus însemnate să se pedepsească, se va cerceta condica, și se va face arătare la împărăția mea. Pe lângă acestea boerii Valahiei și ai Moldovei, precum și cele-lalte raele, ertându-se, după cum s'a ăis mai sus, pentru greșelele în care aū căđut în curgerea războiului, vor stăpâni pămîntu-

No. 46. 1792. rile numitei moșii, și cinurile ce au avut înaintea războiului după două înalte porunci cu hatehumașumul ce s'a dat deosebit la 1108, la mijlocul lunei Seval; așa dar locuitorii acestor eparhii, boerii și săracii, pășind datornica supunere și plecare către împărăția mea, și arătând mare ascultare, și asemenea supunere igheumonului ce se va orându-i, nedepărtându-se nici de cum de datorie, ci îndeletnicindu-se cu acea mai desăvârșită privighere întru săvârșirea trebuitoarelor împărătesci slujbe fără cel mai mic cusur, vor fi părtași după vrednicie de milă și îndurare, și se vor umbri supt acoperământul împărăției. După aceste, pentru haraciul locului din Valahia nu se vor cere mai mult de 619 pungă, și din Moldova nimic mai mult de 135 pungă și 444 $\frac{1}{2}$ lei; și dându-se la sfârșitul fiește cărui an haraciul pomenit de la amândouă aceste eparhii la Țarigrad, nu se vor sili a mai da și la havalele; iar pentru băiramlăcuri se vor da din Valahia în bani numărați și Incuri 90000 lei, și dentru rechiabie 40000 lei, și din Moldova pentru băiramlăcuri în bani gata și lucruri 90000 lei, și pentru richiabie 25000 lei, și mai mult să nu se ceară. De la Domni să nu se ceară nimic pentru ipca; și dacă nu se vor dovedi vinovați de vre-o greșală să nu se schimbe; și de la Domni ce se fac acum din nou, să nu se ia nimic mai mult de acel obicinuit, fără a putea însă să ia și ei ceva de la raele, trăgând numai avaeturile lor, precum sare, vamă, și altele asemenea; asemenea pașii, cadii, și alți zabeți ce se află pe lângă aceste două eparhii, să nu ceară avaeturi supărătoare și păgubitoare pentru raele, precum și de a trimite mumbașiri numai și numai ca să ia daruri și să strângă bani, este cu totul în potrive înaltei mele împărății. Când va urma a se orându-i sau a se scobori acei ce se vor fi aflând în treptele înaltei mele împărății, să nu fie trebuință nici cu un chip a da beii vre-un avaet. Zaherelele ce se vor trimite din locul acesta, să se trimeată așa, în cât să nu se pricinuiască locuitorilor acestei eparhii vr'o strâmtoare, și când se va cumpăra din partea miriei să se plătească prețul zaherelei în numărătoare, și să nu se încarce asupra locuitorilor, iar cumpărându-se de către neguțătorii li se va plăti în numărătoare după prețul locului. || Fiind-că mai înainte au făcut arătare că cumpărătoarea oilor de la aceste două eparhii prin oameni și saigi a casapașilor pricinuesce păgubire raelilor, s'a lăsat a nu se mai urma aceasta cu chipul arătat; dar de trebuință fiind a se cumpăra oi din toată acea de Dumneșu păzită stăpânire a mea atât pentru locuitorii Țarigradului, cât și pentru tainaturii, vor vinde raelile acestor două locuri sub privigherea igheumonului lor oile cele de vinșare la neguțătorii și celebii cu prețul curgător, fără a trece cu vederea cât de puțin; ce cu înbelșugare trimitere de oi la Țarigrad, care aceasta se

coprinde întru amândouă pomenitele sfinte porunci; și în sfârșit să se facă siliuța cădută întru sevârșirea după cuviința poruncilor în pricina oilor. Când va fi trebuință a se cere cherește, și alte de nevoe de la aceste două locuri, mai întâi se va da de știre beilor câtă sumă trebuiesce, și în urmă se va pogori la hotarele amândoror pomenitelor eparhii, iar plata pentru tăiat și cărat se va da în numărătoare de către mumbașirii orânduții înadins pentru aceasta, precum va da mâna raelilor; și să nu fie siliți a o duce în locuri peste hotare. Și când se vor cere salaori și cară de la locuitorii acestor două eparhii, să nu li-se taie nici un bau măcar din prețul obicinuit, nici să se prelungească plata. Pe lângă acestea afară de fermanlăi neguțătorii nimeni altul nici din megieși, nici din emaci să nu intre în aceste două locuri, și umblând din loc în loc să păgubească pe raele aducând în locurile acestea dobitoace spre hrană, sau semănând și secerând pământurile și ogoarele locuitorilor acestor eparhii, sau să le stăpânească; și ori-care va cuteza a se purta în protiva aceștii orânduie se va pedepsi strașnic; asemenea dacă după pace s'au stăpinit nedrept pământuri sau țarinii, se vor întoarce la acei drepti stăpini; așijderea când nu va fi vre-o neapărată trebuință, să nu se trimeată mumbașiri din partea împărăției la aceste două locuri, și mumbașirii trimiși să nu poată cere de la raele ciubote, și pentru feluri de pricinii să nu întindă zăbava lor în Moldova. Pentru ca să se păzească și să se pue în lucrare cu toată scumpătatea alcătuirele de mai sus după acea din învechime așezare, de cuviință este a se păstra în mânele tale, ca cerând trebuința să se caute fiește-ce pont, și pe împotrivă următorul înaltelor porunci dovedindu-se să se pedepsească, de ori-ce stare va fi. || Boerii care arată supunere către Domnul lor și slujesc cu credință înaltului meu devlet să rămăe în cinurile și treptele ce au avut înaintea războiului, și să-și stăpânească pământurile ce se numesc moșii. Așa dar, fiind-că sărguința și privigherea a se pădi în nejejnire acele însemnate mai sus, aflându se boerii în liniștirea și dobândirea cinurilor lor, cu supunere întru unire cu Domnul lor către a mea împărăție, este pricinuitoare de fericirea țerii; și unii din boerii supără pe raele cu cererea peste puțină, și s'a poruncit ca aceștia să se tragă de la acest fel de nedrepte și fără de cuvânt lucrări, iar ei ne-supuindu-se se amestecă iarăși în pricinii nepotrivit lor, și așa îndrănesc a pricinui jejnire cerșutei bune orânduiei, împotrivindu-se chipurilor celor cu bună chibzuire a ocârmuirii Demnilor lor; pe aceștia Voevozii ca acei ce au slobodă putere, îi vor pedepsi, și-i vor înțelepți după cuviință. || Iar tu, precum s'a zis mai sus, să te sîrguesci atât spre pedeapsa acestora, cât și spre liniștirea săracilor raele. După aceasta, adunând dare potri-

No. 46.
1792.

vită fiește-cărui afără osebite și fără a se însărcina partea dării unuia asupra altuia cu feluri de pricină, și depărtându-te de o acest fel de apărare să te silești spre săvârșirea dreptății, precum și în Țilele săvârșitului moșului meu Sultan Abdulliamid s'a dat asemenea poruncă. Drept aceea, fiind-că împărăteasca mea milostivire se răvarsă bogat asupra tuturor raelilor de obște, de trebuință este a se pune în lucrare toate mijloacele ce ar privi spre liniștire și înmulțire. Așa dar împărăteasca mea milostivire și îndurare întindându-se către toți supușii săraci și în nevoi, care de la Dumneșă sunt amanet puterii mele, s'a socotit de cuviință să se întărească înalta poruncă ce s'a dat mai înainte pentru buna orândueală locului și în Țilele iubitoare de Dumneșă puterii mele pentru ca și în urmă să se facă purtare de grije și silința trebuincioasă spre liniștirea raelilor, și mai ales lucrându-se toate acele coprinse prin înalta poruncă dată pentru aceea cu milostivire și blândețe ertare de bir în curgere de doi ani, se va arăta toată osârdeia cădută spre a se unelti toate acele ce se atârnă de fericirea locului. Pentru aceasta s'a dat aceasta de acum înaltă poruncă, ca să se împărtașască raelile Moldovei ocrotirei și a apărării trebuincioase, dând după trecerea profezmiei de doi ani, și birul potrivit lor, rachiabigelilor, baïramlăcurile, precum și avaturile acestui de acum Voevod, păzindu-se nestrămutat alcătuirile de mai sus, care poruncă s'a trimis la tine. Iar tu num'ule Voevod, primind această înaltă poruncă și cetind'o înaintea Mitropolitului Moldovei, episcopilor, arhimândriților și egumenilor, a tuturor boerilor, căpitanilor, și altor locuitori de ori și ce stare, le vei arăta că în câtă vreme vor petrece cu căduta supunere întemeiată pe statornicia și curățenia ini-meii, se va revărsa bogat asupra lor împărăteasca mea milostivire, și tu, cum și urmașii tăi, când te vei arăta cu cunoștință împărăteștilor mele faceri de bine, și săvârșind pomenitele împărătești porunci nu vei avea nici o îngrijire pentru schimbarea ta în grabă, de cât numai atuncea când te vei dovedi vinovat vre-unei greșeli vrednică de a'ți pricinui schimbarea. Așteaptă dar, că și tu vei rămâne în domnia ta ca un credincios cu toate jertfile către împărăția mea, și acele mai sus însemnate după pronomiile date de către vecinicul întru pomenire unchiul meu Sultan Mahmet, se vor păzi nestrămutat și din partea împărăției mele, vizirii, și alții; și dacă cine-va din locuitori de peste Dunăre și alții, mici sau mari vor trece hotarele, în minutul acela se vor pedepsi. || Și tu te vei ruga pentru neclătirea și întărirea păzitei de Dumneșă puteri a mele, și cu sfătuirea ta și toți boerii Moldovei, depărtându-te cu frică de tot lucrul în potrivă. Așa să știi, și te supune sfântului meu semn.

S'a scris pe la mijlocul lunei Ramazan, 1206.

No. 47.— Tractatul de alianță defensivă de la Constantinopole, din 23 Decembrie 1793.

(Martens, Recueil, VI, 2-e éd., 632)

Au nom de Dieu Tout-Puissant.

Sa M. l'empereur des Ottomans et S. M. l'empereur de toutes les Russies, également animés du désir sincère, non-seulement de maintenir pour le bien de leurs Etats et sujets respectifs, la paix, l'amitié et la bonne intelligence qui existent heureusement entre eux, mais encore de les faire contribuer au rétablissement et à l'affermissement de la tranquillité générale, si fortement troublée à l'époque actuelle, et qui est le présent le plus salutaire à l'humanité, ont résolu de défendre encore les liens qui les unissent par la conclusion d'un traité d'alliance défensive. En conséquence, Leurs Majestés ont choisi et nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir : S. M. l'empereur des Ottomans, Effeid Ibrahim Ihmedbey, avec le titre de Kadileskier de Romélie, ci-devant Istambul Effendi, et Achmet Alis Reis Effendi, et S. M. l'empereur de Russie, le noble Vassili Tamara, son conseiller privé d'ambassadeur extraordinaire près la Porte Ottomane, lesquels après s'être communiqués leurs pleins pouvoirs qui ont été trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants :

No. 47.
1793
23 Decem.

Art. I. Il y aura à jamais paix, amitié et bonne intelligence entre S. M. l'empereur des Ottomans et S. M. l'empereur de toutes les Russies, leurs empires et leurs sujets, tant sur terre que sur mer, de manière que par cette alliance défensive il s'établira entre eux une union si intime qu'ils auront à l'avenir les mêmes amis et les mêmes ennemis. En conséquence, Leurs Majestés promettent de s'ouvrir sans réserves l'une à l'autre sur tous les objets qui concernent leur tranquillité et sûreté respectives, et de prendre toutes les mesures nécessaires pour s'opposer à toute entreprise hostile et qui leur serait nuisible, et pour rétablir la tranquillité générale.

Art. 2. Le traité de paix conclu à Jassy, le 29 décembre 1791, de l'Hégire 1206, le 15 de la lune de Gemaniel Covel, ainsi que tous les autres traités qui y sont compris, sont confirmés dans toute la teneur par celui-ci, comme s'ils avaient été insérés mot pour mot dans le présent traité d'alliance défensive.

Art. III. Pour donner à cette alliance son entier et parfait effet, les hautes parties contractantes se garantissent réciproquement leurs possessions. S. M. l'empereur de toutes les Russies garantit à la Sublime-

No. 47. Porte toutes ses possessions sans exception, telles qu'elles existaient avant l'invasion de l'Égypte, et S. M. l'empereur des Ottomans garantit toutes les possessions de la cour de Russie, telles qu'elles existent actuellement sans exception.

1793
23 Decem.

Art. 4. Quoique les deux parties se réservent le droit d'entrer en négociations avec d'autres puissances, et de conclure avec elles tous traités qu'exigeraient leurs intérêts, elles s'engagent cependant l'une envers l'autre de la manière la plus formelle à ne rien insérer dans ces traités qui puisse causer le moindre préjudice, dommage ou perte à l'une des deux, ou porter atteinte à l'intégrité de ses Etats. Elles se promettent, au contraire, réciproquement de faire tout ce qui peut conserver et maintenir l'honneur, la sûreté et l'avantage de l'une et de l'autre.

Art. V. S'il était formé quelque projet ou entreprise nuisible aux deux parties, ou à l'une d'elles, et que les forces qui seraient employées pour déjouer ces entreprises hostiles, ne se trouvassent pas suffisantes, alors une partie sera tenue de secourir l'autre par terre ou par mer, soit pour agir de concert, soit pour faire une diversion, ou elle assistera en argent, suivant que l'intérêt commun des alliés et leur sûreté l'exigeront. Dans ce cas, on s'entendra préalablement avec franchise; on fera le plus promptement possible toutes les dispositions nécessaires, et l'on remplira immédiatement après, avec loyauté, cette obligation.

Art VI. Le choix de ce secours, soit qu'il consiste en troupes auxiliaires ou en argent, dépendra de la partie attaquée, et au cas que celle-ci demande les premières, celle-ci ou l'escadre seront fournis trois mois après la réquisition; si elle préfère des subsides en argent, ils seront payés, années par années, à des termss fixés, à compter du jour de la déclaration de guerre de l'agresseur ou du commencement des hostilités.

Art. VII Les deux hautes parties contractantes faisant ainsi cause commune, soit avec toutes leurs forces ou seulement avec un secours stipulé, aucune des deux ne conclura un traité ou un armistice sans y comprendre l'autre et pourvoir à sa sûreté, et dans le cas où il serait formé quelque entreprise ou attaque contre la partie requise, en haine de l'alliance conclue ou du secours prêté, l'autre partie sera obligée de remplir avec loyauté et ponctualité les mêmes obligations pour la défense de la première.

Art. VIII. Dans le cas où les deux hauts alliés devraient faire agir de concert toutes leurs forces ou un secours stipulé, ils promettent de se communiquer réciproquement, avec une franchise sans réserve, le plan de leurs opérations militaires, d'en faciliter le plus qu'il sera possible

l'exécution; de se communiquer leurs vues relativement à la durée de la guerre et aux conditions de la paix, et de s'entendre à ce sujet en se conformant aux principes pacifiques et de modération. No. 47.
1793.
23 Decem.

Art. IX. Les troupes auxiliaires seront pourvues par leur souverain, proportionnellement à leur nombre, en artillerie, munitions et autres objets nécessaires; elles seront aussi soldées et entretenues par lui. La partie requérante les leur fournira, d'après les prix qui auront été convenus et fixés, à dater du jour où elles quitteront leurs frontières. La partie requérante leur procurera les quartiers et autres commodités dont jouissent ses propres troupes, ou que celles de la partie requise ont coutume d'avoir en temps de paix.

Art. X. La partie requérante fournira à l'escadre auxiliaire tous les vivres dont elle aura besoin, d'après ce qui aura été fixé à ce sujet, à commencer du jour de l'arrivée de cette escadre dans le canal, et pendant tout le temps qu'elle sera employée contre l'ennemi commun. La partie requérante fournira sans difficulté de ses arsenaux et magasins, à l'escadre, aux prix ordinaires, tout ce qui lui sera nécessaire, si elle devait se séparer. Les vaisseaux de guerre et de transport des deux cours alliées auront, pendant tout le temps que durera la guerre commune, la libre entrée dans leurs ports, soit pour y passer l'hiver, soit pour s'y réparer.

Art. XI. Toutes les trophées que l'on remportera sur l'ennemi et toutes les prises appartiendront aux troupes qui les auront acquises.

Art. XII. S. M. l'empereur des Ottomans et l'empereur de toutes les Russies n'ayant point en vue par le présent traité d'alliance défensive, de faire des conquêtes, mais seulement de défendre l'intégrité de leurs possessions respectives pour la sûreté de leurs sujets, et aussi de maintenir les autres puissances dans la situation respectable où elles se sont trouvées jusqu'à présent, et d'après laquelle elles formaient un contre-poids politique et nécessaire pour maintien de la tranquillité générale, Leurs Majestés ne manqueront pas d'inviter S. M. l'empereur roi de Bohême et de Hongrie, les rois de la Grande-Bretagne et de Prusse, ainsi que tous les autres potentats, à accéder à ce traité, dont le but est si juste et si salutaire.

Art. XIII. Quoique les deux hautes parties contractantes soient sincèrement intentionnées de maintenir cet engagement jusqu'au terme le plus éloigné, comme il se pourrait que dans la suite des circonstances exigeassent qu'il fût fait quelques changements à ce traité, on est convenu de fixer sa durée à huit ans, à dater du jour de l'échange des ratifications impériales. Les deux parties avant l'expiration de ce terme

No 47. se concerteront suivant l'état où seront les choses à cette époque sur le renouvellement du dit traité.
1793
23 Decem.

Art. XIV. Le présent traité d'alliance défensive sera ratifié par S. M. l'empereur des Ottomans et S. M. l'empereur de toutes les Rusies, et les ratifications seront échangées à Constantinople dans le terme de deux mois, et même plus tôt s'il est possible. En foi de quoi, nous soussignés, en vertu de nos pleins pouvoirs, avons signé le présent traité d'alliance défensive, et y avons apposé notre sceau.

Constantinople, le 23 décembre 1798.

Signé: Esseid Ibrahim Ihmet, avec le titre de kadileskier de Romélie.
Achmet Atif, reis effendi. Vassili Tamara, conseiller privé.

No. 48.— Ferman împărătesc din 1798.

(Codrescu, Uricaiu, III, 145—150)

No 48.
1798. Lauda Domnilor celor din neamul lui Mesia, alesule dintre stăpânitorii neamului lui Iisus, astăzi Domnule al Moldovei Alexandre Callimah, să se încheie săvârșirile tale cu fericire. Ajungând acest sfânt pe înalt semu știut să fie, că unul din obiceiurile cele pre cuvioase a prea înaltei mele împărății fiind netrecuta datorie și nedespățita râvnă de a ocroti și a păzi pe cei supuși ai săi întru toată dreptatea, de a revărsa isvoarele milostivirei către dînșii și de a se păzi întru toată buna orânduială, și fiind-că de către pronia Dumnezească s'aun miluit și s'aun dăruit mie stăpânirea și împărăția, neîncetată purtare de grije și cea mai întâiu silință are împărăția mea pentru bună și fericită stare de obște tuturor țărilor ce se află în supunerea pre puternicele mele stăpâniri; iar după aceasta aflarea și păzirea chipurilor folositoare care caută numai și nunaî spre răsufare, liniște și odihna celor de la Dumnezeu încredințați la împărăteasca me mărire supuse noroade și raele, și însfârșit de a fi cu neadormire spre cercetarea și aflarea din trecerile și urmările acelor orânduiri de către împărăția mea stăpânitori, judecători, și domni în țările stăpânirii mele. Deci fiind-că atarnă împărătescul nostru cuget a pune în lucrare cele ce se cuvin la împărăteasca me mărire, adică a cuprinde și a respăti cu milostivire pe acei care ocrotesc raele ce locuesc în stăpânirea împărăției mele și le păzesc întru bună orânduială liniște și dreptate, iar în protivă acelor ce urmează într'alt chip în protivă împărătescei mele bună voință de a li se face pedeapsă și perđare. Cu osebire dar și țara Moldaviei care este moștenire de la strămoșii mei

supt împărătescul meu schiptru de a fi în bună stare, și de a petrece ticăloasele raele întru toată fericirea, liniștea și răsuflarea, de a se ocârmui întru toată buna orânduială, fiind-că este cea mai întâiă din bunele voinți și cererile împărăției mele, nu încetăm deapurarea a cerceta starea întru care se află raelele și toți cei-lalți locuitori a Moldaviei, și toate chipurile odihnei lor, și într'un cuvânt neîncetat avem împărăteasca purtare de grije pentru cerșuta bună stare și fericirea pământului acestuia. || Tu dar numitul Domn, după a tale înțelepte chipuri și credincioase slujbe care s'au cercat și s'au ispitit cu îndestui ani mai înainte, în slujba marii dragomăni a împărătescului meu divan, de atuncea fiind-că se nădăjduia că la toate următoarele slujbe ce vei fi orânduit vei arăta urmări plăcute, laudate, cu credință și dreptate, ți s'au încredințat această mare slujbă a domniei Moldaviei. Iar acum de iznoavă, vrând împărăția me mai cu amăruntul a se încredința pentru chipurile petrecerei tale, s'au adeverit cu toată îndestularea, că purtându-te cu înțelepciunea și isteciuine, și alcătuiind toate mișcările tale a fi potrivite cu împărăteasca me înaltă voință și poruncă întocmai după cum se aștepta de la tine, cheltuesce silința cu toată credința atât pentru zaptul și buna ocârmuire a pământului cât și după întimplări pentru păzirea bunei orânduie, pe unii înfricoșindu-i și pedepsindu-i, iar pe alții coprinđându-i și umbrindu-i, și-i păzesce nestrămutat cu noanele bune petreceri cu muhafii și locuitorii împărătescilor mele sarhaturî; și că după cele mai înainte și pe urmă date înalte împărătesci porunci prin sfânt împărătescul meu hat, pentru nizamul pământului te afli spre mângăerea și cuprinderea seracilor, și pe cei răsipiți și strămutați dintr'ânșii aducându-i la urmările lor, cheltuesce tot felul de silință pentru bună ocârmuirea și fericita petrecerea pământului, depărtând și gonind toate răpirile și nedreptățile. || Și după toate aceste că vrând să arăți prin lucrare vederat mulțămirele tale, și pentru că din tinerețele tale te hrănesci cu pre bogatele mile a pre puternicele mele împărății și pentru că te-ai făcut mai ales chiarăși rădicare și creștere a împărătescilor mele mâni, fără preget te nevoește a pune în lucrare toate trebuincioasele slujbe și porunci după chipul cuviincios, iar mai ales te-ai silit a proftacsi în vreme toate cele trebuincioase pentru zidirile cetăților Achermanului și Chilieii, ca să sfârșesci în curândă vreme acele poruncite două hambare, la Benderiū ca să pogori împărătescul galion, care după cerere întocmai s'au făcut la Galați, ca să trimiți în vreme zaherelele, vitele și alte trebuincioase pentru taînăturile oștilor ce sunt rânduie asupra Vidinului, ca să proftacsesci la împărăteasca cetate a Țarigradului atât zaherele cât și trimiterea oilor prin gelspi. || Deci însfârșit, făcându-se toate aceste de mai sus luminate

No. 48
1798.

cunoscute la împărăția mea și cu adevărat încredințându-se că la toate cele-lalte slujbe și porunci și de obște la toate mișcărilor tale te porți tot cu aceeași silință, înțelepciune și credință; iar osebit pentru că ai dat pentru tine asemenea bună mărturie acel de acum vizir și cu desăvârșită putere epitrop al împărăției mele, că mult plăcut s'aun arătat ale tale laudate, înțelepte și credincioase urmări la prea puternica mea împărăție, și te-ai învrednicit de multe laude, căci aceasta a ta râvnă și pre plăcută urmare nu numai ai făcut vederată cea cu mare credință profimia aceasta a ta care ai spre a putea face cunoscută desăvârșită slugeasca ta bună mulțumire pentru bogatele împărătesci mile ce se revarsă către tine, ce încă ai adevărat și ai întărit și ale strămoșilor tăi către pre înalta, pre puternica mea împărăție credincioasa slujbă. Fii dar întru toată vrednicia de laudă; și iată dar îți voim ca se te învrednicesci a câștiga și cu desfătare a gusta de a pururea rodirile credinței și a dreptelor tale plăcute slujbe. || Decă dar, fiind-că este buna voință a împărăției mele ca și de acum în fericitul împărătescul meu ogur, să adaogi și se înmulțesci încă și alte credincioase slujbe, cu asemănarea celor trecute mai înainte lucrate, adică ca să te silești cu neadormire pentru buna stare și fericirea pământului, pentru răsuflarea și odihna săracilor raele, și să fii cu luare aminte a se păzi nestrămutat coprinderea înaltelor porunci pentru nizamul pământului, și din boeri și cei-lalți locuitori pre cei mărturisii în credință către pre puternica mea împărăție să'i mângâi și să'i cuprinzi, iar pe cei vrednici de pedeapsă să'i pedepsesci fără a trece cu vederea greșelele lor, și să nu erți la oră-cine cutezările de a eși din hotarul datoriilor sale, sau a se abate cu călcare peste o-rândueala stării sale, ca cu acest chip să se urmeze buna ocârmuire după cum cere hotarele cuviinței bunei oblăduiri. || Bani mirii împărătesci și obicinuitele rusunaturi să te silești a se împlini în vremea lor. | Pe ticăloasele raele să'i feresci de asuprire și nedreptăți, iar din boeri și cei-lalți câți se vor înprotivi la poruncile tale și câți în protiva pre înaltei împărăteștii mele bunii voințe vor cuteza a sălnici și a asupri să-racele raele, pe aceia după desăvârșită putere ce ai să'i pedepsesci spre înfrânarea urmării lor, și să cheltuesci toată silința în toată vremea fără preget cu ochiul neadormirei străjuind ca, după deplina putere ce ți s'aun dat, să afle toate chipurile folositoare pentru întemeerea și buna ocârmuire a pământului, întocmai după înțeleptele și credincioasele chipuri cu care și până acum te-ai purtat, nevoindu-te a trage și a dobândi rugele săracelor raele către pre puternica mea împărăție; și să arăți necontentit către împărăția mea în scris toate vredniciele de arătare ale tale socotințe. Spre aceasta dar, după sfântul împărătescul meu întru norocire dat

hatihumaium, s'aŭ făcut și această a me înaltă împărătească poruncă cuprinzătoare întăririi și întemeerii Domniei tale și iată ți se trimite. Decî, de te vei purta după chipul de mai sus arătat, și ca să puî în lucrare întru toate desăvêșită împărăteasca me înaltă poruncă și voință, te vei intrarma cu toate puterile silinței în fericitul ogur a împărăției mele, ca să arăți mai cu înadius și deacum înainte râvnă, profimie și credință, arătând săvêșirile tuturor celor ce mai sus s'aŭ norocit adică buneî ocărnuiri a pământului și toate cele-l'alte cerșute de la vrednicia desăvêșitei puteri ce ți s'aŭ dat, ca cu chipul acesta să se înmulțească și să se întărească cu adăogirea acea către puternica me împărătească norocită bună ipolipsis; să câștigi și deacum rāvārsarea bogatelor mile și nedeseștatelor faceri de bine de la pre puternica și iubitoare de dreptate împărăția me. Așa vei urma negreșit după coprinderea și înțelegerea acestei înalte împărătescî porunci ce s'aŭ dat la mijlocul luminei Șeval în anul 1212, în păzitul de Dumneșeu Țarigrad.

No. 48
1798.

No. 49.— Hatihumainmul din 1799.

(Codrescu, Uricariu, III, 156—162)

Intăiule a Ighemonilor neamului Mesiei, alesule a celor mai mari a neamului creștinesc Alexandre VVD al Moldaviei, să se închee sfârșitul tău cu bine. Căți, saŭ consuli saŭ vice-consuli vor fi orânduți atât pe la ostroavele a mării Albe și până la părțile de înprejma saŭ și la alte locuri prin care se vor fi petrecēnd neguțătoriele din împărățiile evropienesci ce petrec în pace cu puternica și vecinica împărăția me, aceștia ca să fie din neamul stăpânirei lor anume se coprinde prin ponturile se s'aŭ așezat la facerea păcei, precum cu totul în protiva tocmelelor păcei este cānd numiții consuli și vice-consuli vor fi din supușii puterniceî mele împărății; și pentru că mulți din supusele noastre raele de la o vreme meștesugind cu chip ca să se așeze consuli și vice-consuli și mulți luānd patente, cu obrāznicie aŭ îndrāznit a se așeza străini sudiți. | Spre îndreptarea și întocmirea acestor pricinî înadins la anul 1206, pe la începutul luneî lui Șefer s'aŭ scris împărătescî fermamuri, și s'aŭ trimis la toate ostroavele a mării Albe, și pe la părțile de înprejmă, anume lāmurind că căți consuli și vicî consuli, orî în carele ostrov s'aŭ și în care loc a mării Albe, se vor ivi că aŭ fost din a noastre supuse raele, ca nisce înprotivitori la tocmelele păcei și la pāmēteasca oblādnire, ca să fie fără de tārîe scrisorile ce vor fi avēnd de orāudneala lor în slujbă,

No. 49.
1799.

No. 49. și să se socotească ca niște proști supuși. Și câți din supusele raele a
1799. puternicele mele împărății vor îndrăzni a se face sau consuli din partea
sudeților străini, sau vor îndrăzni a lua patente a consulilor, cercetându-se să se pedepsească. Și câți iarăși sudiți și supuși de stăpânire străină cumpărând vor voi a dobândi moșii din lucrurile mișcătoare, ca un lucru împotrivor la sfânta pravilă și la așezările păcii, unii ca aceștia deacum să se zăticnească a cumpăra în coprirea puternicele mele împărății : case, dughene și alte lucruri nemișcătoare sau pentru sineși sau pentru biserici și mănăstiri. | Așijderea câți sudeți se vor însura luând fete ale supușilor raele a puternicele mele împărății, fiind acestora după sfânta lege, fiind-că rămân asemenea raele a puternicele mele împărății, aceștia să plătească atât bir și fiește-ce altă dare pentru averea lor; și de se vor împotrivi la legăturile acestea și la împărăteștile dreptăți, atât pentru sineși cât și pentru averile ce au, nici ca cum să nu se ascundă. De vreme dar că acele atuncea trimese porunci a împărăției mele, pentru că au fost pe scurt alcătuite, s'a dovedit că la multe părți de loc s'a urmat în potrivă, au trebuit pentru înțelegere, luând de iznoavă acele mai înainte scrise și potrivindu-le cu sfintele pravile, pre larg să scriem al 2-lea împărătești porunci pe la câte locuri va cere trebuința.

A. După chipul ce s'a scris mai înainte, câți din raelile împărăției mele, la aiul ce s'a pomenit pînă la sfârșitul lui Gerazielahăr, adică cu șapte ani mai înainte a sorocului ce s'a dat de cincă luni, au ajuns a se face sau consuli sau vice-consuli, fiind în potriva tocmelelor și a pămîntescii oblăduiri, ca să rămâie fără de putere toate scrisorile ce vor fi avînd.

B. Ori câți deacum prin mijlocirea de străini supuși, vor cuteza a lua consulatură în tot chipul să se socotească dajuice ori a avea patente : îndată ce se vor dovedi că au făcut de acestea, să se pedepsească cu tărie.

C. Câți străini sudeți, ori neguțătorînd ori umblînd pentru alte pricină, vor voi întru otomaniceasca stăpînire a câștiga prin cumpărătura pămînt sau alte moșii, în potrivă fiind la obiceiurile cele din început și la pămîntescile pravile, unii ca aceștia vîndînd moșiile lor la dajuice raele a însuși împărăției mele, să locuiască cu chirie și cu năimeală.

D. Ori-câți din dajuicii altor stăpîniri și din străini sudeți se vor fi însurat cu fete a raelilor împărăției mele, măcar că după sfintele pravile copiii lor se numără drepte raele a împărăției mele, dar cu chip prietenesc s'a trecut cu vederea acei copii câți se vor fi născut pînă la

acel soroc, cum și feciorii acestora câți de atunci se vor fi născut și se vor fi însurat cu fete a raelelor; și după pomenitul soroc, copiii ce vor fi făcut după prieteneasca trecere cu vedere, să se socotească ca niște streinii sudiți, și de se vor fi aflând sau în slujbă de consulat sau vor fi dobândit pământuri și lucruri nemișcătoare, aceștia precum și cei streinii dajnici și sudiți, păzind acele nemișcătoare ale lor averi, să rămăe fără prilej.

E. Iar câți sudiți după pomenitul soroc încoace se vor însura cu fete de ale raelelor, încredințându-se să se înștiințeze că copiii lor ce se vor nasce, au să se socotească drepte raele a puterniceii mele împărății. || Iată dar spre mai pre largă arătare, cât și spre înțelegerea alcătuirilor ce se coprink întru cele de mai înainte împărătești firmanuri, și de al doilea acum s'a dat aceste porunci a împărăției mele. Și fiind că s'a cerșut ca după pravile să se știe la cine se cuvine copiii ce se vor naște din sudiții însurați cu femeii raele a puterniceii mele împărății, s'a scos trei fetvale de la marele Săihulislam, care sunt aceste :

A. Petrea sudit și dajnic din stăpânire străină, viind în coprinkerea stăpânireii puterniceii mele împărății, de va vrea să cumpere vr'o parte de pământ din cele ce se dijmuesc sau din cele ce cu anul se țin în arendă ca un stăpîn a semăna într'ăcest pământ, unul ca acesta să lase a semăna, au nu se lasă ? (răspuns) Nu se lasă.

B. Pavel sudit și dajnic din stăpânire străină, viind în coprinkerea stăpânireii puterniceii mele împărății va începe a semăna țarină ca un nămaș (s'a întreat) : după pravilă, oprește-se Pavel de a semăna ? (răspuns) Se oprește.

C. Ioan sudit și dajnic din stăpânire străină viind în coprinkerea stăpânireii puterniceii mele împărății, s'a însurat cu Maria femeie raă; copilul Nicolae ce s'a născut dintr'eușii, de se va întoarce tatăl său Ioan la țara unde a fost mai înainte cu locuința, și el nevrând a merge cu tatăl său (se întreată), se cuvine a rămănea acest Nicolae la muma sa Maria ? (răspuns). Se cuvine.—Spre mai cu lungime și spre vecinica pace acelor date mai din nainte acelor împărătești porunci, și chipuri alcătuite întocmai cu sfintele pravile și cu obiceiurile pământului, s'a trimis și acum această împărătească a mea poruncă prin hatihumaum, atât către Domnul țării Românești cât și către Domnul țării Moldovii, cât și către alții ce s'a cădut. Drept aceea, măcar că după datorie și după cuviniță la unele ca aceste pricinii urmează a se face cât a fi mai mult la putință, privighere și luare aminte și și noapte ca să nu se întâmple cel mai mic lucru. || Fiind dar că s'a înștiințat împărăția mea că în țara Românească și în țara Moldovei se urmează câte-va pricinii în pro-

No. 49. tiva împărăteștilor mele porunci, s'a scris și acum această strașnică poruncă, și s'a trimis către tine Domnul Moldovii și către Domnul țării Românești tot într'o vreme ca să se urmeze neschimbat cu mare luare aminte și cu scumpete cele coprinse, după chipurile alcătuite de mai înainte, cât și ca să nu nască cel mai mic împotrivă lucru la orînduele ce s'a arătat. Așijderca după al optulea cap a tocmelelor de pace ce s'au făcut cu Austria, câți locuitori din coprinderea amânduror stăpâniri, adică mai înaintea răsmiriții după urmă, sau și în vremea răsmiriții vor fi prilejit de la o stăpânire la alta, făcându-se acolo supuși; unii ca aceștia, necerșindu-se nici de către o stăpânire a se aduce la urma lor unde locuia mai înainte, să se socotească după cum și alți străini sudiți; cum și câți supuși locuitori ori din coprinderea împărăteștii mele mării, sau a Austriei vor fi stăpâni pe averi nemișcătoare, fără a se zăcnici nici de către o stăpânire a alege în care într'amîndouă stăpâniri voesc a locui, să se îndatorească a vinde nemișcătoarele lor averi din partea celei-lalte stăpâniri. Tu dar numitul Domn al Moldovii, pliroforisindu-te în cât este de trebuință săvîrșirea celor arătate întru împărăteștile porunci celor mai din nainte cât și acestea de acum, al doilea și isprăvirea celor ce în capul al optulea a tocmelelor de pace ce s'a făcut între împărăția mea și între Austria s'a hotărît. După cum pe cei străini sudiți asemenea veți metalherisi, și pe cei orî-care dintru întâi fiind raele a împărăției mele, sau înaintea răsmiriții aceștia de pe urmă, sau în vremea aceștii răsmiriți au pribegit în țara nemțească și făcându-se acolo supuși dajnici vor umbra în țerile împărăției mele cu patente spre a neguțători; după cum în potrivă nu veți cunoasce de sudiți pe câți după răsmiriță pribegind în țara nemțească și luând patente vor umbra fără de nici un cuvînt în părțile împărăției mele. || Aceste toate bine cunoscându-le te veți sîrgui ca să se isprăvească după chipul mai înainte așezat. Drept aceasta, după ce acest împărătesc firman se va citi de obște și se va da în știință în auzul tuturor, câți vor îndrăsnii a umbra în potrivă, îndată fără mijlocire săi arăți către înalta împărătească Poartă cu numele și poreclile lor. Veți păzi cu luare aminte și toate chipurile ce s'au așezat întru tocmelele acelor-lalte evropenești împărății. || Luând împărăteasca această poruncă ce ți se trimite acum, te veți sili cu toată sîrguința și luare aminte spre împlinirea tuturor câte poruncim, după chipul mai înainte scris, ferindu-te cu totul de cele în potrivă acestor porunci.

In cetatea Țarigradului. La anul 1213 Muharem 7.

No. 50.— Convențiunea dintre Turcia și Rusia despre Republica celor Șapte-Insule, de la 21 Martie 1800.

(Martens, Recueil, 2-e éd., VII, 41).

Au nom de Dieu tout-puissant.

Le pays originairement soumis à la république de Venise, après avoir passé sous la domination des Français, ayant été, à l'aide du souverain arbitre de la victoire, délivré de ce joug odieux par les escadres combinées de la Russie et la Sublime Porte, secondées par le vœu unanime et les efforts des insulaires, Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies, et Sa Majesté l'empereur Ottoman étant convenus d'observer les principes de l'équité, de la modération et du désintéressement, principes dont l'exécution, a été de plus solennellement et explicitement stipulée dans le traité d'alliance défensive; et la dignité des deux cours exigeant qu'elles remplissent une promesse faite publiquement par l'une et par l'autre, il a été résolu d'établir dans ce pays un gouvernement tel qu'il n'arrive rien de contraire à la tranquillité et sûreté des Etats de la Sublime Porte, en raison du voisinage, et qui, conforme aux anciens usages, coutumes et religion du pays, soit en même temps agréable aux habitants délivrés du joug d'une puissance qui ne cesse d'employer des manœuvres publiques et secrètes pour réussir dans son dessein pervers de détruire et renverser les lois et les principes de toute religion et de la société humaine. En conséquence la cour impériale de Russie et la Sublime Porte, voulant d'un commun accord arranger solennellement cet ouvrage d'une manière solide et par des réglemens qui le rendent inaltérable et indissoluble, elles ont nommé et autorisé pour cet effet, savoir: Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies, le haut et noble Wasili Tamara, son conseiller privé, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près la Porte Ottomane, chevalier de l'ordre de Ste Anne et commandeur de l'ordre souverain de St. Jean de Jérusalem; et Sa Majesté l'empereur Ottoman, les très-excellents et très-honorables Effendi Ibrahim Ismet Bey, qualifié du titre de Cazi-Asker de Rounelie et ci-devant Istambol Effendi; et Ahmet Atif Reis-Effendi, lesquels plénipotentiaires, après l'échange de leurs pleinpouvoirs respectifs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivans :

No 50.
1800.
21 Martie

Art. I. Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies, considérant que les susdites îles ci-devant vénitiennes, vu leur proximité de la Morée et de l'Albanie, intéressent particulièrement la sûreté et tranquillité des Etats de la Sublime Porte, il a été convenu, que les susdites îles,

No. 50. à l'instar de la république de Raguse, formeroient une république, sou-
 1800. mise à titre de suzeraineté à la Sublime Porte, et gouvernée par les
 21 Martie principaux et notables du pays. Sa Majesté impériale de toutes les Rus-
 sies s'engage pour elle et ses successeurs, de garantir l'intégrité des
 États de la dite république, le maintien de sa constitution, qui sera ac-
 ceptée et ratifiée par les deux hautes parties contractantes, après avoir
 été soumise à leur approbation, de même que la perpétuité des privi-
 lèges qui lui seront accordés. Sa Majesté l'empereur Ottoman et ses suc-
 cesseurs étant suzerains de la susdite république, c'est-à-dire seigneurs,
 princes et protecteurs et la dite république, étant vassale de la Sublime
 Porte, c'est-à-dire, dépendante, soumise et protégée, les devoirs de cette
 protection seront religieusement observés par la Sublime Porte en faveur
 de la susdite république.

Art. II. En conséquence de l'article I, ci-dessus, les îles de Cor-
 fou, de Zante, de Céphalonie, de Santa-Maura, d'Itaque, de Pacsou, de
 Cérigo et toutes les îles grandes et petites, habitées, et inhabitées, si-
 tuées vis-à-vis de côtes de la Morée et de l'Albanie, lesquelles ont été
 détachées de Venise, et viennent d'être conquises, étant soumises à la
 Sublime Porte sous le nom de la république de Sept-Îles unies, la dite
 république et ses sujets jouiront pour leurs affaires politiques, pour leur
 constitution intérieure et pour leur commerce de privilèges, dont jouissent
 la république de Raguse et ses sujets; et les deux cours contractantes,
 pour exercer convenablement leur droit de conquête sur les dites îles,
 accepteront et ratifieront la constitution intérieure de la susdite répu-
 blique, par des actes solennels après l'avoir approuvée d'un commun
 accord.

Art. III. La susdite république de Sept-Îles unies en remplissant
 exactement envers la Sublime Porte les devoirs de fidélité et d'obéis-
 sance auxquels elle est tenue en raison de son vasselage, jouira pour
 toutes les dispositions intérieures et extérieures, absolument des mêmes
 droits et privilèges dont a coutume de jouir la république de Raguse.
 Les sujets de la dite république qui commerceront dans les États de la
 Sublime Porte ou qui y résident, seront sous l'action directe de leur
 consul ou vice-consul. Les mêmes coutumes qui ont lieu à l'égard des
 biens et des personnes des Ragusais, seront exactement observées pour
 ce qui les concerne. La Sublime Porte emploiera tous ses efforts pour
 que les vaisseaux et négociants de la susdite république soient protégés
 contre les régences de Barbarie, de la même manière que le sont les
 vaisseaux et négociants ragusais.

Art. IV. La susdite république, pour donner une marque de son

vasselage envers la Sublime Porte et reconnaître sa suzeraineté, promet de payer au trésor impérial, tous les trois ans, soixante et quinze mille piastres. Cette redevance sera présentée à la Sublime Porte par une ambassade solennelle, ainsi que l'est la redevance de la république de Raguse. La susdite somme ne pourra jamais être augmentée ni diminuée. La susdite république ne paiera aucune autre espèce de tribut outre la dite somme ; et ses sujets étant, ainsi que ceux de la république de Raguse, exempts de la capitation et de tous autres impôts dans les Etats de la Sublime Porte, il sera expédié dans tout l'empire les ordres nécessaires relatifs à cet objet.

No. 50.
1800.
21 Martie

Art. V. Les forteresses et autres ouvrages quelconques, existant actuellement dans les susdites îles, devant être remis à la susdite république, elle doit sans doute pourvoir à leur défense en y mettant garnison et de la manière qu'elle le jugera à propos. Mais pour que ces îles soient à l'abri de tous les événements possibles pendant la durée de la présente guerre, dans le cas où elle même n'aurait pas des forces suffisantes, il sera permis à la cour de Russie et à la Sublime Porte, ou bien au commandants de leurs escadres respectives, de faire entrer dans les forteresses des troupés réglées, de l'avis toute fois de la dite république et après un concert réciproque entre les deux hautes parties contractantes ou entre les commandants de leurs forces navales. Ces troupes y seront en garnison le temps qui sera nécessaire d'après les circonstances des affaires ; mais après la cessation de la guerre, les deux hautes cours susmentionnées évacueront les dites îles et en retireront sans faute leurs escadres et leurs troupes.

Art. VI. Les négociants et capitaines des susdites îles ayant depuis longtemps la permission de naviguer dans la Mer-Noire, les deux hautes parties contractantes sont convenues, que cette permission leur sera confirmée à l'avenir seulement sans leur propre pavillon. Ainsi cet objet sera rempli de la manière exposée.

Art. VII. Comme la Sublime Porte a à cœur la sûreté et tranquillité des susdites îles, le règlement antérieur relatif à la liberté du commerce et à la navigation dans les mers où ces îles sont situées, sera maintenu comme auparavant, de manière à ce qu'il ne soit point porté atteinte aux articles qui concernent le commerce et la sûreté et qui sont insérés *ab antiquo* dans les traités de la Sublime Porte avec les puissances limitrophes, et la Sublime Porte enjoindra sévèrement et rigoureusement aux régences de Barbarie, de ne pas dépasser les limites maritimes qui ont été assignées et marquées depuis un très grand nombre d'années.

No. 50
1800.
21 Martie

La Sublime Porte promet, comme une faveur éclatante et une grace insigne envers la susdite république, que ses bâtimens de guerre n'iront point au delà des susdites limites maritimes, tant qu'il n'y aura point de nécessité urgente, mais dans le cas d'une nécessité urgente et après qu'on aura prévenu la susdite république et son consul résident auprès de la Sublime Porte, il leur sera permis d'y aller, et les bâtimens de guerre qui seront expédiés se conformeront à la quarantaine et aux autres réglemens du pays, dans les lieux où ils iront.

Art. VIII. Les lieux de Prevesa, Parga, Vonitza et Butrinto, situés en terre ferme et détachés de Venise, étant contigus à l'Albanie, seront ainsi que leurs dépendances et attenances, annexés aux Etats de la Sublime Porte et lui appartiendront désormais. Mais tous les habitans de ces contrées étant sans exception de la religion chrétienne, les privilèges relatifs au culte religieux et à l'administration de la justice qui ont lieu dans les principautés de Moldavie et de Valachie, dont les habitans sont pareillement tous de la religion chrétienne, auront aussi exactement lieu à l'égard des habitans des susdites contrées. Les coutumes du pays relativement aux procédures civiles et criminelles, la nature des possessions et l'ordre des successions ne seront point changés. Il continuera d'être défendu aux Mahometans d'y acquérir des propriétés et de s'y domicilier ainsi qu'il est observé dans les susdites principauté de Moldavie et de Valachie. Mais comme ces contrées appartiennent en toute propriété à l'empire ottoman, il sera permis d'y établir un officier commandant, qui devra être absolument mahometan, et attendu qu'un grand nombre des sujets de la république des Sept-Îles unies ont des possessions dans les dites contrées, la Sublime Porte promet de déterminer dès-à-présent, le rang de cet officier, la nature et les droits de ses fonctions, ainsi que le lieu de sa résidence, le tout au gré du gouvernement de la susdite république.

Art. IX. La Sublime Porte promet que tout ce qui a rapport au culte religieux des rayas, habitans du susdit territoire, sera désormais maintenu et observé de la même manière qu'il l'a été jusqu'à présent. En conséquence ils auront une permission entière de réparer leurs églises, d'en construire de nouvelles et de sonner les cloches sans qu'on puisse y mettre aucun empêchement.

Art. X. D'après les sentimens généraux et bienfaisans de Sa Hautesse envers ses sujets et surtout d'après les soins qu'elle apporte pour contenter et satisfaire les dites rayas qui doivent être soumis pour la première fois à la Sublime Porte, elle ne veut retirer qu'un tribut modéré de rayas habitans de Prevesa, Perga, Venitza, Butrinto, ainsi que

de leurs dépendances; c'est pourquoi la Sublime Porte promet qu'il ne sera retiré d'eux, rien au delà de ce qu'ils étaient dans l'usage de payer à la ci-devant république de Venise. Les susdits rayas ayant éprouvé toute sorte de vexation pendant qu'ils étaient ci-devant sous la domination des Français et ayant beaucoup souffert aussi depuis ce temps, à cause des calamités de la guerre, ils seront exempts de tous impôts pendant deux années à compter de la date de la signature de la présente convention.

No. 50.
1800.
21 Martie.

Art. XI. Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies, pour témoigner l'amitié sincère qu'elle porte à Sa Majesté l'Empereur ottoman, et combien elle s'intéresse au bien-être de la Sublime Porte à titre de son alliée fidèle, promet d'employer ses soins pour faire accepter de garantir lors de la paix générale par les puissances alliées, et par les autres qui y seront invitées tous les principes contenus dans les articles II, V, VII et VIII ci-dessus, et relatifs au mode d'existence politique tant des susdites îles que des dites terres du continent, les unes et les autres détachées de Venise.

Art. XII. Cette convention sera ratifiée par leurs Majestés l'empereur de toutes les Russies et l'empereur ottoman, et les ratifications respectives devront être échangées à Constantinople dans deux mois et demi, ou plutôt si faire se peut.

En foi de quoi, nous soussignés en vertu de nos pleinpouvoirs, avons signé l'instrument de la présente convention, y avons apposé le sceau de nos armes et l'avons échangé contre un instrument de la même forme et teneur également signé par les susdits pleinpouvoirs et muni de leurs cachets.

Fait à Constantinople, le 21 mars 1800.

(L. S.)

W. Tamara.

No. 51.—Firmanul de Domnie a Domnului Alexandru Constantin Moruz VVD, 1802.

(Codrescu, Uricariu, III, 168—172)

Lauda stăpânitorilor neamului Mesiei, alesule între cei mai mari a neamului creștinesc, cel mai înainte Domn a țării Românești, iar astăzi Domnule al Moldaviei Const. Zade Alexandre VVD, săvârșirile tale să se închee cu bine. Ajungând acest înalt împărătesc al meu semn, știut să fie ție numitule Domn, că cunoscută și vădută făcându-se cea neapărată trebuință de a se face azlu cel de mai înainte VVD al Moldaviei Draco-

No. 51.
1802.

No. 51. zade Aleco pentru cea vederată a sa purtare neplăcută în slujbele țării
 1802. Moldaviei și a țerei Românesce, și pentru cutezarea sa spre fapte pri-
 cinuitoare de împovărarea locuitorilor, și în locul seǔ de a se rându și
 a se așeza un Domn cunoscut întru credință și ispitit întru mișcările
 sale îndestul și puternic, spre a întemeia fericirea pământului și odilna
 raelelor, și mărturisit întru vrednicie spre săvârșirea și lucrarea celor ce
 se coprind întru sfântul și înfrumusețatul înaltul împărătescul meǔ ha-
 tilhumaium care s'aǔ innoit spre cele mai înainte nizamuri a țerei, și de
 iznoavă acum miluite sureturi. Tu dar, numitul Domn, din cea mai
 întâiu vrăstă a ta arătând toate lucrurile și mișcările tale potrivite cu
 mulțumitoarea voință a înaltei mele împărății, te-ai purtat cu înțelep-
 ciune și credință spre bună săvârșirea tuturor împărăteștilor mele slujbe,
 care s'aǔ încredințat și s'aǔ rânduit la tine de către mărirea puterei
 mele, iar mai ales întru cele de mai înainte Domniile a'e tale la Moldova
 și la țara Românească, ai arătat credință și dreptate, cu lăudate slujbe
 după înalta mea voință spre buna starea țărilor și spre odilna raelelor,
 în cât toate lucrările și bunele tale chibzuri s'aǔ cercat prin ispita în-
 țelepciunei de către împărăteasca me mărire, și s'aǔ cunoscut și luminat
 s'aǔ vădut întru toate chipurile vrednicia și credința ta; și dintru cele mai
 de înainte ale tale bune chibzuri și mișcări vădute și cunoscute, fiind că
 și de acum înainte cu asemenea urmări vei cheltui toată vrednicia și
 puterea ta, ca să aduci în lucrare și să săvârșești slujbe lăudate potri-
 vite cu fericita mea împărătească mulțumire și pré înaltă voință, drept
 aceea din împărăteștile mele înalte mile și neprețuite stăpânești faceri
 de bine spre răsplătire ți s'aǔ dat ție Domnia țerei Moldaviei, care este
 dreaptă moștenire a împărăției mele după sfințitul de mare cuviință ha-
 tilhumaium ce s'aǔ dat de la 4 a luminei Gemazielahăr al anului cur-
 gătoriū 1217, și s'aǔ spânzurat asupra umerilor credinței tale ocăr-
 muirea și nizamul țerei după deplina putere ce s'aǔ dat ție; pentru
 aceasta înadins s'aǔ dat și acest înalt împărătesc al meǔ ferman pentru
 memurietul tăǔ, și s'a trimis ție. || Deci cunoscut făcându-se la adân-
 cimea minței tale, că de a se da ție spre răsplătirea cea mai sus numită
 Domnie a Moldaviei alegându-te din mijlocul tuturor Domniilor însuși
 împărăteasca mea voință, aceasta este numai și numai pentru cea către
 tine împărăteasca mea credință și ipolipsis și pentru osebita stăpânească
 întru tot făcătoare de bine iubire, și pentru cea cu multă credință drep-
 tate, înțelepciune și iscusință ce ai arătat în cele mai din nainte Domniile
 a tale la Moldova și la țara Românească, care ca o oglindă luminoasă
 aǔ strălucit, și pentru adevărata nădejde ce are împărăteasca mea mărire
 că și de acum înainte în norocirea împărăției mele vei cheltui toată si-

lucru spre a arăta lucrării plăcute mai mult de cât toți cei-lalți de mai înainte Domnii, vei merge cu grabă după împărăteasca mea poruncă la Moldova și te vei așeza suindu-te în scaunul stăpânirii tale. Și silindu-te după datoria conviețuirii supunerii tale și după cerșuta vrednicia ta spre îndreptarea și buna săvârșire a tuturor pricinilor țerei, și înputernicind mijlocul râvnei tale, te vei nevoi întru toate atât la zaptul boerilor și a celor-lalți locuitori, cât și la păzirea și apărarea săracilor raele, ferindu-ți de însărcinări și nedreptăți, și păzind cu nevătamare toate cele mai înainte și acum în sfârșit, prin împărătescul meu înalt hotărâment date nizamuri și sureturi, nelăsând a se întâmpla cea mai mică în potrivă urmare la orândueala și buna alcătuire ce este întru împărăteștile mele serhaturi și între țara Moldovei. Și această bună alcătuire să se păzească pururea nestrămutat, silindu-te și spre a trimite necutenit la împărăteasca cetate a Țarigradului îndestule oi și zaherele și ca să săvârșești la vreme cele cerșute prin înaltele mele fermanuri trebuincioase pentru împărăteștile mele serhaturi, și într'un cuvânt să pui în lucrare toate trebuincioasele slujbe a pre strălucitei mele împărății se se vor cere de la Domnia Moldaviei prin împărăteștile mele fermanuri după vreme, care se vor ațărna la stejarul datoriei și a supunerii tale, lucrându-le aceste toate cu cel mai bun chip și cu lăudate și plăcute mișcări; îngrijindu-te ca să arunci ochii privirii tale cu luare aminte la toate părțile de împrejur cu înțelepciune; mișcându-te pururea pentru buna starea țării și pentru toată odihna și liniștirea săracilor raele; păzind și cele căzute a unirei și a prieteniei cu stăpânitorii împărăteștilor mele serhaturi, și săvârșind or-ice pricină cu înțelepciune și iscusință, cheltinându-ți toată puterea ta ca să nu se întâmple cel mai mic cusur și nesilință la nici o slujbă în protiva împărăteștii mele bune nădejde; și în sfârșit vei fi lucrătorul îndreptării tuturor trebuincioaselor pricinii după împărăteasca mea voință, arătând lumiiat și făcând cunoscut tuturor că împărăteasca mea mărire dorește și voește răsufierea și odihna atât a boerilor cât și a tuturor locuitorilor țerei și a săracilor raele de supt umbrirea cea desfătăată a liniștitei petrecerii lor și că sunt revărsate către toate raelele pururea cu inbelșugarea împărăteștilor mele îndurări și nedeșertatelor mile, și ca să nu se întâmple cea mai puțină trecere cu vederea și ne silință de a se cânta și a se săvârși cu credință toate împărăteștile mele trebuincioase slujbe, și spre a se mulțumi împărăteasca mea mărire; toți locuitorii Moldaviei supuinđu-se întru toate chipurile la poruncile tale, a Domnului lor, pe acei ce se vor abate din datoria cea nestrămutată a supunerii și a ascultării și se vor cuteza a arăta mișcări în protiva datornicei credințe, îi vei pedepsi și îi vei înțelepți cu conviețuitoarea

No. 51.
1902. și căduta pedeapsă, iar pe acei cari îi vei cunoaște cu mărturisită credință și întru datorita supunerii lor către împărăția mea întemeieți și statorniciți cu neclintire, îi vei ocroti și îi vei cuprinde cu facere de bine și în sfârșit te vei sili pururea după istețimea minții și înțelepciunii tale și după adâncimea și iscusința ta ca să arăți pre plăcute slujbe, și acea firească a ta credință, pentru ca să întărești și mai mult să adeverești acea către tine bună împărătească a mea ipolipsis și credință; și pentru ca să arăți lăndate și bune primite lucrări și slujbe, și să priveghezi cu osebite ca să nu se întâmple cusur și nesilință întru nimica și ca să nu se urneze mișcare până la un pâr în protiva împărăteștii mele plăceri. Pentru aceasta s'au dat înaltul meu împărătesc ferman prin care se porncește ție ca, ajungând să pui în lucrare cuprinderea sa, care cere nestrămutata supunere și ascultare, ferindu-te cu luare aminte de cele înprotivă. Așa să știi. Crede împărătescului meu semn ce s'au scris la începutul luminei Regep a anului 1217 întru pázita de Dumneșeu cetate a Țarigradului.

No. 52.— Firmanul Porței către Alexandru Mornz VVD, din 1802.

(Codrescu, Uricariu, III, 173—176).

No. 52
1802. Alesule între Domniile neamului Mesieii Hale Bogdan VVD Alexandre, săvârșirile tale să se închee cu pace. Ajungând această înaltă împărătească a mea poruncă, știut să'ți fie că fiind arătat și vederat la împărăteasca mea mărire că tu cel mai sus pomenit Domn, crescut și hrănit fiind din copilăria ta în sfera pre puternicele mele împărății, la câte până acum huzmeturi și trebii a strălucitei mele împărății ai fost rânduit și mai vârtos în cele mai de nainte a tale Domniile a țării Românesce și a Moldaviei, nu numai te-ai purtat cu credință spre mulțumirea împărăteștii mele măriri, arătând vrednice de laudă slujbe și credință; și după cea firească a ta înțelepciune, iscusință, dreptate și credință, te-ai sîrguit atât la îndreptarea și ocărnuirea celor rezemate pe umerile vredniciei tale încredințate ție pricinii, și la apărarea și ocrotirea raelelor și la paza nizamului și a buneii orânduiele a acestor donă țări, cum și la memurietul lor; dar și de acum înainte vei pune toată vârtutea vredniciei tale ca să arăți vrednice și de laude slujbe; pentru aceasta s'au hărăzit puțin mai înainte din bogatele mele împărătești îndurări Domnia Moldaviei asupra vredniciei tale, și prin cea de mai înainte dată a mea înfrumusețată poruncă, cu cel plin de mărire hatilhumaium s'au întărit

nizamul țerei Moldaviei. Și fiind-că este știut că n'ai lipsit dintru început a arăta la înalta mea împărăție multă credință și silință a boerilor numitului memlechet, dând tot-d'auna bune pentru dênșii mărturii și în chezășluiră, că atât întru cea de mai înainte după pace a ta Domnie la Moldova, cum și în vremele aceste de acum, staă statornici și neclintiți în calea cea dreaptă a supunerei și a ascultărei, și neabătându-se din stejarul datornicei credință, întărind și încredințând acestea pentru dênșii bune mărturii și arătări a tale, și acest de curând trimis magzar a lor la înaltul împărătesc prag, s'au adaos către dênșii împărăteștile mele îndurări și bogată milostivire. Pentru aceasta dar după cel sfânt dat acum hatihumaium, însemnându-se în calemile a împărătescului meu divan acest mai sus pomenit magzar, și acolo păzindu-se s'au dat din porunca împărăției mele înadins această înaltă poruncă coprindețoare ca să faci lor arătare, pentru aceasta și să faci vederat către toți că s'au făcut știută și cunoscută la împărăteasca mea mărire sirguința și osirdia care ai arătat la săvârșirea celor căzute către pre puternica me împărăție cu dreptate și cu credință, și spre cuviincioasă mulțumire, pentru cele către dênșii revărsate cu înbelșugare strălucite a mele împărătești îndurări, și poruncitoare ca după cele arătate până acum vrednice de laudă urmări și bune chipuri a tale, asemenea și de acum să arăți neconținut acea silită credință și dreptate a ta, și acea firească purtare de grijă, și să pui toată virtutea și puterea ta ca să cercetezi și să îndreptezi cu bun și laudat chip și cu plăcute urmări toate pricinile țerei Moldavii. Aceste toate cunoscute făcându-se iscusinței tale. tu mai sus pomenițele Domn, te vei purta după chipul de mai sus arătat și încingându-te cu toată virtutea și râvna, vei arăta acea firească a ta dreptate și acea de mulțumire împărăteștii mele măriri plecarea ta. || Iar voi boerilor pomenitei țeri și cei-lalți locuitori, de vreme că de către voi în cel mai sus pomenit magzar, ați făcut rugăminte ca să nu fie ertat de a vă lipsi de acum înainte de pomenitul vostru Domn, care această cerere este unită și potrivită cu împărăteasca mea voință, și pentru că arătatul Domn este slugă dreaptă și credincioasă și emectar a înaltei mele împărății, fiu și urmaș a părinți și strămoși credincioși către pre puternica me împărăție, către carele are strălucita mea în mărire cu tot chipul bun ipolipsis și credință, și are adevărată și nestrămutată încredințare că va pune toată silința atât spre răsuflarea și buna stare a raelelor cum și la alte trebă a înaltei mele împărății, purtându-se cu chipuri vrednice de laudă și arătând plăcute slujbe, veți rămâne cu totul liniștiți despre îngrijirea azlului pomenitului Domn. Ce dar întru cuget și întru o unire din împreună cu Domnul vostru veți pune nemărginită silință la odihna

No. 52. 1802. și buna statornicia țerei Moldaviei, fiind cheler a împărăției mele, și spre răstflarea săracilor raele, iar mai vértos supuindu-vé poruncei și vouinței pomenitului Donuului vostru și purtându-vé după cele după vreme și acum în urmă date a mele porunci înalte și înfrumusețate cu hatihumaium, vé veți sârgui cu toată silința spre luctarea celor căđute supuere și credinței voastre, ferindu-vé de tot chipul și mișcarea înprotivă. Spre aceasta dar s'aú dat această înaltă poruncă a me, prin care poruiesc că ajungénd acolo, să urmați după strălucita ei copriudere, ceréndu-se negreșit supunere și ascultare, luând aminte și ferindu-vé de acele înprotiva urmăii. Aceasta știind, dați supunere împărătescului meu semn.

S'aú scris către sfârșitul lunei Regeb la anul 1217, întru cea de Dumneđeú păzită cetate a Țarigradului.

No. 53.—Comandament imperial al Sultauului, în care se află cuprinse regulamentele vechi și noue privitoare la provinciile Moldavia și Valahia, adresat Principelui Valahiei Constantiu, fiul lui Ipsilanti, din 1802.

(Wilkinson, 2-de ed. franç p. 361).

No. 53. 1802. A l'époque où la paix et l'amitié succédèrent aux hostilités survenues entre ma Sublime-Porte et l'Autriche, par pure commisération pour la triste situation des raïas de Valachie, qui avaient infiniment souffert pendant le cours de la guerre, j'avais, au milieu du mois de Moharrém de l'an 1206 (1791), fait émaner un noble commandement, monument de ma bienfaisance, qui leur accordait pour deux ans entiers, à compter du troisième jour de la lune de Zilhidjé 1205 (1790) l'exemption de toute capitation, donatives aux béirams, donatives pour l'étrier, et autres présents d'usage, et ordonnait que les pauvres raïas fussent à l'avenir protégés contre toute oppression. || A la suite de ces ordres, les métropolités, évêques, curés, tous les religieux et prêtres des différents monastères et églises, les boiards, commandants et autres officiers de Valachie, ont représenté dans diverses suppliques générales qui nous sont parvenues tant en turc qu'en grec, que depuis quelques années les malheurs et la misère avaient réduit la plupart des habitants à s'expatrier, que le pays était ruiné et qu'eux-mêmes exposants, forcés par leur positions malheureuse et par leurs pertes, enhardis d'ailleurs par leur profonde soumission pour ma Sublime-Porte, et fondés sur la clémence dont ils avaient antérieurement éprouvé les heureux effets, ils osaient solliciter le renouvellement d'un ancien firman impérial qui réglait

l'ordre à suivre dans le gouvernement de la province, et renfermait beaucoup d'autres dispositions. || Sur quoi, les registres des firmans déposés dans nos archives impériales, ayant été soigneusement consultés, l'on y a trouvé consigné :

Firman din 1188 (1774).

Un premier commandement sublime, émané en 1188 (1774) au milieu de la lune de Chewal, pour chacune des deux principautés de Valachie et de Moldavie, revêtu dans la partie supérieure d'un Khatti-Humaïoun, et ordonnant ce qui suit :

Article I. Les dispositions contenues dans des ordres antérieurs doivent être maintenues et exécutées à la lettre, savoir : || 1). Les raïas de Valachie et de Moldavie, provinces qui sont les greniers de ma Sublime-Porte, payeront désormais, proportionnellement à leurs facultés, leurs capitations; mais quant aux comptes du passé, on ne pourra exiger d'eux ni argent, ni quoi que ce soit. || 2). S'il s'élève quelque différend, soit entre un musulman et un raïa, soit entre deux raïas, l'hospodar de Valachie, consultant les lois de l'équité, écouterá les contendants, et rendra justice à celui à qui elle appartient; mais dans les procès survenus entre un musulman et un raïa, l'intervention du divan Kiatibi (secrétaire du divan) qui est auprès du prince et celles d'autres musulmans devenant nécessaires, ceux-ci chercheront à contenter les parties et à apaiser le différend. Si la méditation des conciliateurs et les instances des musulmans ont été infructueuses; s'il est démontré que ces prétentions injustes ont pour motif la pure animosité et pour unique but celui de tourmenter et de léser les pauvres raïas, et si la décision sur les lieux présente des difficultés insurmontables, l'on ne permettra pas que ces malheureux soient tourmentés par de pareils procès contraires aux lois et suscités par la mauvaise foi; mais l'affaire sera portée devant le Kadi de Djerdjova, qui l'examinera et la décidera d'après la loi et la justice. Les Kadis de Djerdjova, de leur côté, en prononçant sur les causes qui leur seront ainsi soumises, atront scrupuleusement égard au bon droit, ne se permettront rien qui puisse porter la moindre atteinte à la pureté des lois, et se garderont bien d'accabler de faibles raïas. || 3). On ne pourra non plus inquiéter les raïas de Valachie, en exigeant qu'ils comparaissent devant un autre tribunal que celui de Djerdjova. || 4). Et puisqu'il existe un fetva déclarant que : „le témoignage de raïas „contre Zeid musulman est recevable en justice dans les procès où il „s'agira de testament et de constater la naissance, mais non en matière

No. 53. de commerce, " l'on se conduira d'après l'esprit de ce fetva. || 5). Tout
 1802. militaire et autre qui commettra quelque délit dans l'intérieur de la Valachie, sera traduit aux frontières voisines et puni par l'entremise des officiers qui y commandent. || 6). Attendu qu'il n'est pas sans exemple que des habitants de pays limitrophes et des kadiliks du Danube entrant contre l'ordre anciennement établi et sans permission en Valachie, n'aient pris dispute entre eux, ne se soient entretués, n'aient réclamé ensuite le prix du sang, et par d'injustes prétentions et demandes d'argent ou d'effets, n'aient fait souffrir aux pauvres raïas toutes sortes de dommages et d'avanies, on est fondé à craindre que des bandits ne songent encore à s'introduire en Valachie, malgré les ordres fréquents donnés de chasser et éloigner, comme l'exigent les règlements anciens, ces vagabonds, qui dépassant les frontières, viennent ravager les Kajaks et les Mouchiés de la province. Il est en conséquence expressément défendu à tout individu des frontières, autre que les négociants, dont le nombre est déterminé, d'entrer en Valachie; et ces négociants même devront prendre des permis de leurs gouverneurs, les montrer au prince de Valachie ou à son ministre, dont ils recevront une autre permission, et dans les endroits où ils iront ils ne pourront ni posséder de maison ou autre domicile, ni labourer ou ensemercer les terres, ni tourmenter les raïas, ni se faire donner le sélam aktcheçi (prix du salut).

Article II. L'on ne différera, dans aucun cas, d'un seul instant à exécuter les articles contenus dans d'autres ordres sublimes ainsi conçus: || 1). Les vézirs, commandant et autres officiers, ne permettront point que, par l'envoi en Valachie de commissaires chargés de suivre des procès et prétentions évidemment controuvées, les pauvres raïas soient foulés. || 2). L'on a pris injustement aux monastères et à des particuliers des terres qu'ils possédaient depuis long-temps, et connues sous le nom de biens des raïas. Quand il aura, selon la justice, été soigneusement examiné et constaté si ces biens ont été pris contre tout droit, ils seront rendus aux véritables propriétaires. || 3). Pour que les Valaques trouvent plus d'avantages et de facilités dans le transport des marchandises qui leur appartiennent, soit de leur pays dans un autre, soit d'un autre pays dans le leur, il leur est permis de renouveler et entretenir les échelles d'Orach et de Fuloudj, qui, de toute ancienneté, leur sont assignées au besoin et pourvu que, sous d'autres rapports, il n'en résulte aucun dommage pour ma Sublime-Porte. || 4). Il est défendu aux négociants d'acquérir dans la Valachie des biens et des métairies, et d'y faire paître des animaux. || 5). Comme mes très illustres vézirs et béilérbéïs, en se rendant à leurs gouvernements, ou à leur retour, ne

doivent pas quitter le droit chemin pour entrer en Valachie, ni opprimer les pauvres, en prenant aux raïas, sans les payer, des fourrages, des vivres et des chevaux de poste, ou en faisant toute autre réquisition, ils s'abstiendront, eux et leurs gens, de faire aucun tort aux raïas en se détournant de leur route pour traverser la Valachie. || 6). De même les courriers qui, pour des affaires importantes, sont envoyés en divers endroits, ne se permettront point de détour, soit en allant, soit en revenant, pour tomber dans la Valachie; ils ne demanderont pas plus de chevaux que ne leur en accordent les ordres de poste dont ils sont porteurs. || 7). Ceux dont la commission serait pour la Valachie, ne pourront non plus vexer les habitants en exigeant plus de chevaux qu'il n'en est porté dans leur ordre de poste. || L'on veillera à ce que ceux qui oseraient enfreindre les présentes dispositions, soient à l'instant même punis.

Article III. L'on avertira qui de droit que des firmans nombreux ont été donnés pour que les raïas de Valachie, que leurs affaires ou leur commerce conduiront dans des villes, bourgs et marchés des rives du Danube, n'y soient point tourmentés par les percepteurs de capitations ni commandants de ces endroits, sous prétexte d'exiger de ces passagers les droits de capitation, d'Ispendjé et autres; et pour que l'on empêche les hommes et gardes qui appartiennent aux dits percepteurs et commandants, de passer en Valachie, en prétextant d'y rechercher des raïas étrangers. Tous ces désordres seront sévèrement réprimés.

Article IV. Les habitants et raïas de la province, en vertu des immunités et libertés accordées à la Valachie, ne pourront être inquiétés par personne pour leurs habits et costumes.

Article V. Comme il n'appartient qu'à la loi de déterminer quels sont ceux de raïas de Valachie qui, devenus musulmans, ne seraient plus habiles à réclamer leur part dans les successions, les diverses questions relatives à ce sujet ont été soumises à la décision du chef suprême de la loi. Quatre fetvas rendus en conséquence, ont déclaré: || 1). „Zéïd, qui était chrétien, après avoir embrassé l'islamisme, vient à mourir: Amr, chrétien et père de Zéïd, ne peut lui succéder.“ || 2). „Hindé, chrétienne, était mariée à Zéïd qui, d'abord chrétien, a ensuite embrassé l'islamisme. Hindé vient à mourir dans la religion chrétienne; Zéïd ne peut lui succéder.“ || 3). „Amr, chrétien, fils de Zéïd aussi chrétien, a embrassé l'islamisme; Zéïd meurt ensuite dans la religion chrétienne, Amr ne peut lui succéder.“ || 4). „Zéïd, musulman, avait pour esclave Amr, chrétien; il l'a affranchi. Amr meurt ensuite sans s'être fait musulman, Zéïd ne peut lui succéder.“ || L'on se règlera sur ces quatre fetvas.

No. 53.
1802.

Article VI. On avait fixé le nombre des moutons que devait fournir la Valachie chaque année, par l'entremise des kassab-bachis (chefs des bouchers); mais ayant été représenté que ces achats faits par les saïdjis (pâtres) et hommes des kassab-bachis, exposaient les raïas à des pertes et à toutes sortes de vexations, cette redevance en moutons, par compassion pour les pauvres, n'aura plus lieu comme ci-devant; seulement, comme il est indispensable, pour les pensions alimentaires à la charge du domaine, et pour la nourriture des habitants de Constantinople, de tirer des moutons de l'intérieur de l'Empire ottoman, il est défendu aux raïas de Valachie de cacher ceux qu'ils auraient à vendre. Ils devront donner au prix courant aux marchands et gens chargés de les conduire. L'hospodar de Valachie est chargé de veiller à ce que l'envoi abondant de moutons, à Constantinople, ne manque pas. || Ces moutons seront livrés aux marchands et hommes qui doivent les mener à Constantinople, et ne pourront être vendus ailleurs.

Article VII. Comme la Valachie est aussi le grenier de Constantinople, et que la traite de tous les grains nécessaires à cette capitale doit s'opérer exclusivement dans les deux provinces de Valachie et de Moldavie, quoique leur redevance en semblables denrées ait été antérieurement supprimée pour adoucir la situation des raïas de Valachie, cependant ces derniers ne restent pas moins tenus à transporter, partie partie, aux Echelles tous les grains et autres denrées qu'ils auront récoltés; à les vendre au prix courant aux capitaines des bâtiments du kapan (greniers publics), et à ne point les donner ailleurs. La suppression de la redevance, qui doit être ainsi compensée d'une autre manière, ne doit donc porter les habitants ni à renoncer à la culture de leurs terres, ni à cacher les blés qui se trouvent entre leurs mains, ni à les entasser avec des vues d'accaparement. En s'empressant au contraire de transporter et vendre leurs denrées, comme il est dit plus haut, les raïas valaques ne pourront qu'y trouver leur propre avantage, et les habitants de Constantinople seront à l'abri de la disette de vivres. Le prince et les boïards de Valachie veilleront continuellement au maintien de cette mesure

Art. VIII. Il est accordé aux boïards et raïas de Valachie et de Moldavie une amnistie générale pour tous les délits et toutes les fautes que par nécessité ils auront commis dans le temps des guerres. On ne songera ni à les poursuivre, ni à les punir pour leur conduite passée; et pourvu que par la suite ils ne sortent pas des bornes de l'obéissance et de la soumission, et qu'ils s'acquittent de tous les devoirs que leur impose leur qualité de tributaires et de raïas, ils doivent être sûrs qu'ils

n'éprouveront jamais que les effets de ma bienfaisance et de ma clémence.

Art. IX. On se règlera sur les articles des firmans impériaux donnés en l'an 77... et de celui donné en dernier lieu pour terminer le différend survenu au sujet des limites de l'Anatouna (la mère rivière du Danube), entre le nazir de Silistra et le prince de Valachie.

Art. X. Le soin de nommer aux places de Valachie et de Moldavie ceux, parmi les boïards et les Grecs, qui sont les plus distingués, les plus dignes de confiance et les plus capables de les remplir, étant remis à la volonté et au choix des hospodars des deux provinces, ils préféreront, pour les emplois qui appartiennent spécialement aux boïards, ceux parmi ces boïards qui auront le plus de mérite. Quant aux autres postes, les hospodars en disposeront à leur gré, en choisissant, suivant les besoins, soit parmi les Grecs, soit parmi les hommes du pays, les sujets dont la fidélité et les talents seront reconnus.

Art. XI. Les bois nécessaires pour la construction des châteaux qui se trouvent en Roumélie, seront coupés, comme par le passé, en Valachie et en Moldavie. Il en sera de même du transport; les frais de coupe et de charroi seront, sans qu'on puisse en rabattre ou retrancher un aspre, payés et acquittés en entier, d'après les quittances scellées, délivrées par les intendants des constructions, sur les fonds de la recette des capitations de Valachie et de Moldavie, dont les hospodars sont chargés.

Art. XII. Il est défendu aux oustas (commandants des corps de garde appostés par le gouvernement turc) de Mangalia de faire désormais paître, ni en été ni en hiver, dans l'intérieur de la Valachie, les animaux de la métairie de Mangalia confiée à leur garde; et les pauvres raïas seront défendus contre toutes les vexations desdits oustas.

Firman din 1198 (1783).

Il a été trouvé dans les mêmes archives impériales, un second commandement donné en l'an 1198, à la fin de rébi-ul-ewel (1783), sous le règne heureux de mon très glorieux oncle et prédécesseur le Sultan Abdul-Hamid (sur qui soit la miséricorde et le pardon) et contenant en détail les dispositions suivantes: || Les raïas des deux provinces de Valachie et de Moldavie n'ayant manqué à aucun des devoirs de sujets fidèles, sous la condition expresse que, sans se permettre aucun écart à l'avenir, ils resteront constamment attachés à ces devoirs, qu'ils auront pour leur hospodar une entière obéissance et soumission, et con-

No. 53. 1802. tinueront à donner tous les soins dus au service de ma personne impériale. || Cédant à l'impulsion de la clémence dont j'ai toujours usé envers eux, je consens à mettre à la suite des règlements déjà existants pour leur protection, quelques articles additionnels, savoir ;

Art. I. Désormais il ne sera pas demandé...¹⁾

Art. XIII. Ces articles et ceux renfermés dans les anciennes ordonnances, seront déposés entre les mains des hospodars, pour leur servir de règle de conduite. Au besoin, ils recourront aux registres ; ils agiront en conformité des dispositions exposées ci-dessus, et dans le cas de contravention, ils se hâteront d'en rendre compte à ma Sublime-Porte, refuge de la justice, qui châtiara les coupables quels qu'ils puissent être.

Art. XIV. Considérant qu'il a été ordonné ci-devant que les boïards fidèles à ma Sublime-Porte, et obéissants à leurs princes, fussent réintégrés dans les places et rangs qu'ils avaient avant la guerre, et dans leurs terres appelées Mouchiés. || Qu'une des causes de prospérité pour la province est que ces ordres soient à jamais exécutés ; que les terres au bon état desquelles sont attachés les moyens d'existence des boïards, soient bien entretenues ; que les boïards, rétablis dans tous les rangs et avantages premiers dont ils jouissaient en vertu des anciens usages de la province, soient protégés, défendus et employés ; qu'ils vivent tranquilles et paisibles à l'ombre de leurs privilèges, sous la condition qu'il ne s'écarteront en rien de la profonde soumission à laquelle ils sont tenus, et qu'ils obéiront en tout aux ordres et volontés de leurs hospodars. || Les boïards seront avertis de s'abstenir de toutes les réquisitions déplacées auxquelles, depuis quelque temps, ils se sont accoutumés contre les anciens usages de la province, et de se garder surtout de toutes ces demandes et exactions si hors de saison et devenues intolérables pour les raïas dans un pays dévasté par la guerre. || Et s'il s'en trouvait qui, ne se tenant pas pour avertis et contre mon bon plaisir, osassent inquiéter et léser les pauvres raïas, s'immiscer dans les affaires qui ne les regardent pas, élever des prétentions exagérées, troubler la tranquillité que l'on cherche à rétablir, s'opposer aux sages vues des hospodars pour la direction des affaires et pour répandre le calme dans l'âme des sujets de la province, qui enfin fussent assez téméraires pour se permettre aucune action qui s'écartât des volontés de l'hospodar choisi par ma Sublime-Porte, et qui leur aurait été préposé. || Puisque les hospodars ont la permission et l'autorité absolue de punir les coupables comme ils le mériteront, ils n'hésiteront pas à employer tous

¹⁾ Les douze premiers articles se trouvent dans le senéd que nous avons donné p 192—195.

leurs moyens et toutes leurs forces à sévir contre les auteurs de ces désordres, à procurer le repos aux raïas et à maintenir l'ordre dans la province. No. 53.
1802.

Art. XV. Les hospodars auront toujours soin que les contributions qui doivent porter également sur tous, soient levées sur tous, ainsi que le veut la justice ; que, sous quelque vain prétexte, quelques-uns se trouvant exceptés, leur quote-part ne retombe point à la charge d'un autre raïa qui aurait déjà satisfait à la sienne, et que, loin d'accorder de pareils privilèges, la plus juste balance soit toujours conservée.

Firman din 1206 (1791).

Pour renouveler ces deux firmans rendus, comme on l'a vu plus haut, l'un en 1188 et décoré d'un khatti-humaïoun, et l'autre en 1198, par suite du senéd, avait émané le noble commandement de l'an 1206, décoré aussi d'un khatti-humaïoun, et conçu dans ces termes: || Considérant que les dispositions ci-dessus concourent à la prospérité et à la population de la Valachie, et en préservent les habitants de toute oppression, || Et voulant que la clémence qui caractérise mon auguste personne, s'étende sur tous les faibles et malheureux, et que mes soins bienfaisants soient répartis entre tous les sujets que m'a confiés le maître des mondes, || J'ordonne que tous les articles contenues dans un firman anciennement émané et renfermant, comme il a été expliqué, l'ordre à suivre dans le gouvernement de la province, soient encore, sous mon règne, inséparables de celui de la justice, pris pour règle, afin qu'il en résulte le repos des raïas. || C'est dans le même esprit de commisération pour les raïas et les habitants surtout de la Valachie, que, pour combler les mesures propres à repeupler les provinces, a été donné un autre commandement portant en leur faveur, pendant deux ans, exemption de contributions, et ordonnant que, même après l'expiration de ce terme, l'on suivît, pour les capitations, donatives aux béïrams, donatives de l'étrier, revenus et présents aux hospodars, les réglemens ci-dessus qui, en allégeant le poids de tous ces impôts payables par les raïas de la province, assureront la tranquillité des pauvres.

Firman din 1217 (1802).

Cependant ayant été reconnu que le laps du temps avait introduit certains abus et altérations dans les réglemens ci-dessus, || Et l'envoyé de Russie, d'après le droit qu'a cette puissance d'intercéder en faveur

No 53. des deux provinces, droit accordé par les articles du traité qui existe
1802. entre elle et ma Sublime-Porte, ayant, par ordre de son gouvernement, fait savoir dans une note que, pour donner désormais aux dispositions susdites une force qui en facilitât l'exécution, sa cour désirait l'addition des articles ci-dessous énoncés; ils ont été ordonnés ainsi qu'il suit: || 1). Désormais le temps de la gestion des hospodars est fixé à sept années complètes, à compter du jour de leur nomination. || 2). Tant qu'il n'y aura point de leur part de délit avéré, ils ne pourront être déposés avant le terme ci-dessus; en sorte que si, pendant le cours de ces sept années, un hospodar se trouvait accusé de quelque faute, la Sublime-Porte en devrait avertir l'envoyé de Russie, et si, vérification faite de l'une et de l'autre part, il était évident et constaté que le susdit hospodar fût réellement coupable, il serait alors, mais dans ce seul cas, permis de le déposer. || 3). Tous les impôts, revenus et réquisitions nouvellement établis depuis le senèd. de 1198 (1783), demeureront supprimés; et c'est d'après cette base que les hospodars, de concert avec les boïards du divan, régleront et répartiront de la manière la plus juste les contributions annuelles. Les hospodars éviteront tout ce qui pourrait être contraire à cette mesure. || 4). Les hospodars prendront en considération les représentations qui pourront leur être faites par l'envoyé de Russie, et seront relatives tant à cet objet qu'aux privilèges de la province, et surtout à l'observation des articles contenus dans le présent sublime firman. || 5). Pour détruire l'abus qui s'est glissé au sujet des raïas jouissant d'exemptions (boïards de la province, connus sous le nom de sokotelniks), et pour dégrever d'autant les contribuables, aucun raïa, à l'exception du nombre des sokotelniks inscrits dans la vestiaire, ne sera exempt des contributions; tous en supporteront également le poids. || 6). Il est absolument défendu aux percepteurs d'user d'aucune espèce de violence contre les raïas. || 7). Comme il est nécessairement juste que la province de Moldavie, par un impôt particulier, vienne aussi un peu au secours de la Valachie pour la solde des troupes auxquelles, dans cette dernière province, est confiée la garde des villes, cet article sera réglé d'après les lois de la justice et de l'équité dans un autre commandement qui émanera à cette effet. || 8). Il est enjoint et ordonné à l'hospodar et aux boïards de Valachie de ne rien négliger pour accélérer l'évacuation de leur pays par les troupes, et pour aviser aux moyens de pourvoir à la paie ds gardes des villes. || 9). Dès que l'hospodar aura perçu les sommes dont la levée est indispensable, d'après le besoin de payer ces gardes, ma volonté suprême est que les raïas de Valachie jouissent d'une année d'exemption de tout impôt. || 10). Des firmans

règleront la quantité de provisions, telles que bois, grains, beurre, moutons, et en général toute production de Valachie que cette province devra fournir à ma Sublime-Porte. || 11). Ces firmans adressées aux boïards, seront ouverts et lus publiquement dans le divan de Valachie. || 12). L'on discutera conjointement avec les susdits boïards, s'il est possible ou non à la province de satisfaire en totalité ou en partie aux fournitures demandées. La requête qu'ils présenteront à ce sujet, par l'entremise de leur hospodar, sera écoutée. || 13). Le prix des provisions susdites sera payé par le trésor public argent comptant, sans différer et au prix courant; aucun achat n'aura lieu autrement. || 14). Le prix des grains que l'on achètera sera payé au taux fixé chaque année à l'échelle d'Ibraïl. || 15). Afin que le transport des fournitures ne devienne pas une charge pour les raïas auxquels on en ferait une corvée, les hospodars mettront la plus grande exactitude à faire fixer pour le transport de ces fournitures un taux proportionné à celui qui aura été fixé dans l'échelle susdite pour les fournitures elles-mêmes. || 16). Les sublimes firmans une fois ouverts et lus publiquement dans le divan, seront conservés dans les archives de la province. || 17). Les places du pays seront données aux habitants du pays; cependant l'hospodar pourra à son choix y nommer aussi ceux de la nation grecque qui, par leur probité et leurs connaissances, lui paraîtront les plus aptes à remplir ces emplois. || 18). Si les susdits grecs et boïards commettent quelques excès, le prince devra les déposer, les punir et les obliger à rendre ce qu'ils auront pris injustement. || 19). L'hospodar, assisté des boïards du divan, déterminera chaque année les dépenses nécessaires pour le service des postes et il ne prendra sous aucun prétexte rien au-dessus de la somme fixée. || 20). L'administration des hôpitaux, écoles, chemins et autres objets semblables particuliers à la province, sera, avec l'attache et par l'ordre de l'hospodar, confiée aux boïards du pays. || 21). A la mort des religieux qui ne sont attachés ni à des métropolitains, ni à des monastères, les biens qu'ils laisseront ne pourront être prétendus ni réclamés par personne; ces biens seront, par l'entremise des hospodars, donnés en revenus aux caisses destinées aux pauvres, aux orphelins, et à semblables bonnes œuvres. || 22). A la mort des religieux attachés à des monastères, on ne touchera pas aux biens qu'ils laisseront; mais ces biens reviendront aux monastères auxquels les décédés étaient attachés. || 23). Quant à la confirmation et à l'emploi des hommes, qui depuis longtemps sont habitués à servir dans la garde de la Valachie, cet article sera discuté et réglé par l'hospodar, aidé des boïards de la province. || 24). On rendra à la Valachie et à la Moldavie toutes les terres qui leur

No. 53. appartenaient, qui sont connues sous le nom de *biens des raïas*, et sises
 1802. en Valachie du côté de Djerdjova, Ibraïl, Caillé, et au delà de l'Alta ;
 et en Moldavie, dans l'arrondissement de Khotin, et qui avaient été
 successivement usurpées. Le terme auquel elles devront être rendues, sera
 fixé dans les firmans qui seront adressés à qui de besoin. || 25). Hors
 les negociants porteurs de firmans, tous ceux qui parmi les habitants des
 environs, ïamacks ou autres, voudraient, contre les privilèges de la Va-
 lachie, y entrer, séjourner et porter préjudice aux raïas, seront constam-
 ment éconduits et écartés de cette province. || 26). Tous les comman-
 dements qui seront par la suite envoyés à la Valachie, seront conformes
 à ces conditions et aux privilèges et règlements de la province. || 27).
 Le but le plus cher à mon cœur impérial étant que le bien-être, le
 repos et le bonheur soient assurés aux habitants de la province qui re-
 posent tranquilles et dans une pleine sécurité à l'ombre de ma puissance,
 et qu'on ne se permette aucun acte contraire aux privilèges accordés
 par le présent firman, || Tu t'empresseras, toi, hospodar de Valachie,
 d'après la fidélité, le zèle et le désir de me plaire qui te sont naturels
 à me rendre les actions de grâces qui me sont dues pour les nombreux,
 privilèges que vous avez obtenus, toi, les boïards et les habitants de la
 Valachie. || Tu donneras leur pleine exécution aux mesures voulues par
 mes commandements sublimes et conformes aux règlements cités plus
 haut. || Tu mettras tous tes soins à toujours remplir les devoirs d'un
 serviteur soumis et fidèle, et tu te garderas de permettre aucune action
 contraire, même de la valeur d'un atôme, à mes ordres et à ma volonté. ||
 C'est à ces fins que le présent noble commandement a émané et a été
 envoyé par || Quand donc, toi, hospodar susdit, tu auras fait l'ou-
 verture et la lecture de mes ordres suprêmes en présence de tous les
 métropolitites, évêques, archimandrites, curés, boïards de première et de
 deuxième classe, officiers, habitants et raïas de Valachie; quand tu en
 auras fait connaître et promulgué le contenu qu'a dicté ma justice, ||
 Il est incontestable || Que si les boïards et les raïas remplissent leur
 devoirs de sujets obéissants et fidèles, et si, attentifs à exécuter mes
 ordres impériaux auxquels tout doit soumission, ils ne s'écartent pas
 du droit chemin, les raïas et sujets, le faible et le malheureux éprou-
 veront aussi, sous mon règne marqué par la justice, les effets constants
 de ma bienfaisance et de ma commisération, et jouiront d'un repos et
 d'une tranquillité que rien ne pourra troubler. || Que si, toi et tes suc-
 cesseurs, fidèles à ma Sublime-Porte, et reconnaissants de mes nombreux
 bienfaits, vous faites exécuter dans leur entier les ordres ci-dessus dé-
 taillés, vous n'aurez pas à souffrir de l'inquiétude d'être déposés, à

moins qu'il n'existe de votre part un délit constaté qui nécessite votre déposition et changement; mais qu'au contraire vous serez maintenus dans vos gouvernements, pourvu que vous marchiez dans le sentier de la fidélité et de la droiture; || Que si vous prenez constamment pour votre règle les dispositions précitées, je respecterai de mon côté, et mes très illustres vèzrys et ministres respecteront aussi les privilèges dont vous avez joui dans les temps heureux de mon très glorieux aïeul qui habite aujourd'hui le paradis, Mouhammed Khan (sur qui soit répandu le torrent des miséricordes du Très Haut); || Il n'est pas moins certain que parmi les habitants des rives du Danube et des frontières, et parmi tous les autres, petits ou grands, ceux dont la conduite contreviendrait aux règlements établis, seront punis à l'instant même où avis en sera donné. || C'est donc à toi, hospodar de Valachie, de bien faire comprendre à tous les boïards, habitants et raïas de la province, l'esprit du présent commandement impérial; de les inviter et engager à adresser constamment leurs vœux à l'Eternel pour la durée de ma vie et de mon règne, pour la continuité de ma gloire et de ma puissance. || Tu te garderas du contraire.

Donné à la fin de djumazi-ul aghir 1217 (1802).

Nota remisă de Innalta Poartă Trimisului Rusiei.

Le laps du temps ayant introduit quelques altérations et abus dans plusieurs des dispositions que renferme un sublime firman décoré d'un khatti-humaïoun émané en l'an 1206 (1791) aux fins de renouveler deux autres firmans réglant l'ordre à suivre dans le gouvernement de la Moldavie et de la Valachie, le premier décoré aussi d'un khatti-humaïoun en date de l'an 1188 (1774), le second donné en conséquence d'un senéd daté de l'an 1198 (1783). || Et en vertu des conditions du traité de paix qui existe entre la Sublime-Porte et la Russie, cette dernière puissance ayant droit d'intercéder en faveur des deux provinces susdites; || Sur la note que nous a présentée, par ordre de sa cour, notre ami le très noble envoyé de Russie, résidant à Constantinople, dans laquelle pour donner auxdites conditions une force qui en facilitât l'exécution, il demandait l'addition de quelques nouveaux articles; A la suite de plusieurs ouvertures amicales avec l'envoyé de Russie, sur ce qu'exigeait cet objet, il a été réglé et arrêté dans une conférence, après une discussion longue et détaillée, que les dispositions antérieures seraient confirmées et consolidées par l'addition de nouveaux articles aux anciens déjà exprimés dans les deux sublimes firmans donnés aux deux pro-

No. 53. 1802
 vines sous les dates citées plus haut; | En conséquence, deux nobles commandements nouveaux viennent d'émaner revêtus tous deux d'un Khatti-humaïoun, l'un pour la Valachie, l'autre pour la Moldavie. || Comme le bien-être des habitants de ces deux principautés, qui sont les greniers de la Sublime-Porte, dont la durée sera éternelle, est l'objet continuel des soins de sa Hauteusse, la Sublime-Porte promet de faire exécuter désormais à la lettre la totalité des articles anciens et nouveaux contenus dans les susdits ordres; de ne pas permettre qu'on y contrevienne, et de toujours veiller à ce qu'ils servent de règle de conduite. || Cette note a été rédigée, écrite et remise officiellement ainsi qu'une copie des deux firmans susdits à notre ami l'envoyé de Russie, à l'effet que cet engagement pris par la Sublime-Porte puisse être notifié par lui à sa cour, qui est notre meilleure amie.

Le 4 de djumazi-ul aghir de l'an 1217 (1802).

(Traduction).

(Codrescu, Uricariu, III, 181—205).
 (Firmanul pentru Moldova).

„În vremea care s'a săvârșit cu bine pacea și învoirea între prea înalta mea vecinică împărăție și între împărăția nemțească, atunci milostiviindu-se împărăteasca mea mărire asupra stării celor cinci ținuturi a Moldovei cari s'au luat înapoi de la Nemți, a hărăzit prea înalt sfânt firman pentru ertarea dărilor a numitelor cinci ținuturi, atât de haraciū cât și de toate alte mari și mici biruri, socotindu-se această ertare a dărilor din ziua aceea din care s'a iscălit pacea Nemților, adică de la trei a lunii Zălhize a anului 1205 pînă la împlinirea de doi ani. Asemenea și după ce s'a schimbat urâciunea și vrajba ce a mijlocit mai înainte între împărăția mea și între împărăția Rușilor și s'a întors în pace și prietenie, după îndurarea către raelele celorlalte ținuturi ale Moldovei pentru cât au suferit nevoi și asupriri în vremea războiului, s'au dăruit iarăși prin înalt sfântul meu firman către sfârșitul lunii Gemazieavel a anului 1206, coprinđetor de ertarea dărilor a numitelor ținuturi a Moldovei, atât de haraciū cât și de hădia rechiabia și giupele și de toate altele mari și mici biruri, începându-se ertarea dărilor acestea de la 22 a lunii Gemazielahăr a anului 1206 și prelungindu-se pînă la împlinirea de doi ani. Iar după aceasta viind arzul grecesc din partea boerilor și a celorlalți locuitori ai Moldovei coprinđetor (după talmăcirea ce s'a arătat) că de patru și cinci ani s'au nevoit din pricina necazurilor, și strămtoririlor ce au suferit în vremea războiului cu năvălirile și călcările ce s'au întemplat a-și lăsa cei mai mulți dintr'înșii pa-

tria lor, și a se depărta de la dînsa pricinuinđu-se prăpădenia pămîntului Moldovei, și ajungînd locuitorii ei în cea mai proastă și jalnică stare, și că avînd supușii nenărginită plecare și supunere cu desevîrșită ascultare către prea puternica mea împărăție și sprijinindu-se în milostivirea și îndurarea puterii mele către dînșii, se roagă a se înnoi cel mai înainte dat prea înalt firman cuprinďetor buneî orîndueli a pămîntului Moldovei și a celorlalte osebite pronomii, decî căutându-se atunci caďdurile cele păzite întru împărătescul meu divan a firmanurilor ce se daű după vreme, fiindcă s'a găsit într'acelea cuprinderea aceasta că la anul 1188 către înjumătățirea luneî Șeval s'a hărăzit la amîndouă țerile aceste înalte sfinte firmanuri înfrumusețate cu prea sfîntul hatihumaïum, cuprinďend aceste de mai jos, adică: || „Raelele acestor două pămînturi ale țerei Romînescî și a Moldovei ce sunt socotite în locul chelerului împărăteștei mele măriri, plătind după starea lor darea anului, adică haraciul, să nu se supere pentru vechî socotelî orî în ce chip vor fi acele, saű de banî în naht saű de altele subt orî carî numiri și când se va întempla jalobă și prigonire, saű între vre unul din ehleislamî, adică din ceî de credința otomanicească cu vre unul din raele locuitor al țerei saű între două raele, această judecată Domnul Moldovei cel după vreme, cercetîndu-o după dreptate și ascultînd ăsele atăt a părășului căt și a părătului, să împlinească dreptul ce se va dovedi, și la sevîrșirea judecăților ce se vor întempla între ceî de credința otomanicească și între raele, să fie mijlocitor, atăt cel ce va afla divanefendesi a Domnului după vreme, căt și alții din credința otomanicească, iar dacă vre-o pricină de judecată dintru acestea ce vor fi între ceî de credința otomanicească și între raele nu va lua sevîrșire nici prin mijlocirea numiților, adecă divanefendisi ce va fi lîngă Domnul după vreme și alți otomanî, și se va arêta că cugetul acelor părăși saű și a părăților otomanî atárnă ca să pricinuiască stricăciune și să păgubească sêracile raele, să nu se îngăduească a se însărcina și a se asupra locuitorii cu acest fel de neadevêrat și în potriva pravilelor judecăți și jalube, ci sevîrșirea la asemenea prigoniri de îndoială să se facă înaintea cadiului Ibrailiî, căutându-se judecata după toată dreptatea. Iar cadiiî Ibrailiî sunt îndatoriți când se va orîndui la dînșii vre-o pricină de judecată din partea celui după vreme Domn al Moldovei să fie cu luare aminte, și nici într'un chip să nu facă lucru în potriva dreptăței și a pravilelor, silindu-se a da dreptate la partea unde se cuvine, și a nu se însărcina cu nedreptate sêracile raele ale țerei. || „Și că să nu se asupra și să se supere raelile Moldovei cerîndu-se și silindu-se a se rădica în altă parte de loc pentru vre-o pricină de judecată. || „Și fiind că s'a dat fetiva că mărturia unei

No. 53. raele asupra unuia din credința otomanicească este primită și socotită
1802. numai la judecățile clironomilor și a genealogiei lor adecă a rudeniilor, iar la celelalte pricină ce sunt pentru a neguțătorilor și a socotelilor este neprinită mărturia raelilor, pentru aceasta după cuprinderea numitei fetivali asemenea să se nrmeze. || „Și că orî-câți sau din oșteni (adică din tagma oștenească) sau din alții de credința otomanicească vor face vre-o greșală în țara Moldovei aceia să se trimeată la sarhaturile de priu prejur, și acolo să se pedepsească prin marafetul zabeților lor. || „Și că cu toate că sunt date mai înainte osebite înalte firmanuri, ca să nu cnteze în potriua nizamului de mai înainte a intra în pământul Moldovei serhatlăi și alții din taifalele caicilor Dunării poruncitoare ca să nu strice din temelii cășele ce sunt pe pământul Moldovei, cari mai înainte au apucat a se face, și să se isgonească acei cari fără nici o trebuință nmbă prin țară netrebniți și făcători de rele, dar cu toate acestea aproape de socoteală este, că de vor cerca unii ca aceștia a intra în țară, și după ce vor iscodi între dișii gâlcevii și va omori unul pe altul, apoi vor cere prețuri de sânge și prin neadevurate iscodiri și mincinoase, și prin cereri viclene de nedrepte lucruri și bani să poată pricinui chipuri asupraitoare și păgubitoare săracilor raele a Moldovei, pentru aceasta de acum înainte afară din cei rënduiți și numerați neguțători nimenea altul din sarhatură să nu cuteze a intra în pământul Moldovei, dară și acei cunoscuți neguțători ce s’au dîs mai sus, când vor veni în țară pentru neguțătoria lor să aibă a lua teșcherele de voe de la zabeții lor, și ajungînd la Moldova să arete teșcherelele acelea sau către însuși Domnul Moldovei sau către vechilul său, și luând iarăși alte teșcherele de voe sau de la însuși Domnul Moldovei sau de la vechilul Domnului, așa să urmeze cu slobozenie alișverișul lor, fără a nu cere la ținuturile unde vor merge pentru neguțătorii a zidi sau a cumpăra case pentru șederea lor, nici a ara și a semăna, nici a asupri cu alte chipuri pe raele, nici a da sălăm acasă, cari toate aceste într’acest chip se cuprind între înaltele porunci ce s’au dat mai înainte pentru nizam, și neapărat trebuie să se urmeze. || „Și că pentru neadevurate devalii și pricină, să nu fie slobod de a se rëndui la Moldova mumbașiri din partea vizirilor, cadiiilor și zabeților, spre supărarea săracilor raele. || „Și că câte locuri și moșii sau mănăstirești sau și a altora cari prin silnicii și nedreptate s’au stăpănit de către cei netrebniți, cari locuri se numesc și pînă acum raele, să se facă cercetare cu amănuntul și după toată dreptatea pentru aceasta și dovedindu-se că cu nedreptate s’au stăpănit, să se dea iarăși înapoi la acei adevărați stăpâni. || „Și că nu este ertat de a avé în pământul Moldovei neguțători otomani și ciftă-

lăcuri, nici să pășuneze vite. || „Și că fiind cu totul oprit cei ce merg la mansupurile lor, prea înălțații mei viziri și prea slăviții echitaiulăi a se abate din drumul cel drept, sau la mergerea sau la întoarcerea lor ca să intre prin țara Moldovei, și ca să ia de la raele fără plată cele pentru hrana lor, și oamenii lor sau cai de menzăl sau de a face alte asemenea cereri pricinuitoare de împilarea sêracilor raele, pentru aceasta nici într'un chip nu voesce împărăteasca mea mărire a se păgubi de acum locuitorii țerei Moldovei de către viziri și echituiulăi și de către ecpaelile lor, abătându-se din drumul cel drept și intrând în țara Moldovei. || „Asemenea și acei cari merg cu pricină trebuincioase, trecători sau Tătari sau și alții pe la sarhaturile împrejurul părților acestora, să nu se abată din drumul cel drept, nici să vie la Moldova, nici să ceară cai de menzăl mai mulți de cât să cuprind în firmanurile de menzăl ce au în mâinile lor, și câți iarăși vor merge după vreme cu memurieturi la țara Moldovei, nici ei să nu supere cerând mai mulți cai de cât cuprinderea firmanurilor de menzăl ce vor avé, și dacă pentru punerea în lucrare a acestor de mai sus cari toate se cuprind și în cele de mai înainte date porunci s'a urmat cea mai mică nesilință, iar de acum înainte pentru cea nestrămutată păzire a tuturor acestor sureturi, să se facă negreșit cea mai mare purtare de grijă, și ori care va cuteza a se arăta cu mișcare în potriva înaltei mele împărătești porunci fără cât de puțină prelungire să se pedepsească după cuviință unii ca aceia. || „Și că fiind de mai înainte date osebite înalte împărătești firmanuri, poruncitoare ca în vreme când vor merge raelile Moldovei la tîrgurile cazalelor și satelor peste Dunăre, sau pentru vre-o trebuință a lor sau pentru însuși alișverișul lor, să nu se supere de către haraccii și zabeții acelor părți, nici cu cereri de haraci și de spenți, nici cu alte pricinuirii dar nici oamenii haraccilor și a colgiilor cu cuvînt că caută oameni străini să nu intre în pămîntul Moldovei sau să unble din loc în loc; spre aceasta s'au dat porunci prin înalte firmanuri către acei ce s'au căduț ca să se depărteze cu totul de această mișcare. || „Și că atât raelile, cât și ceilalți locuitori ai Moldovei să nu aibă vre-o supărare de către nimeni asupra straelor și a portului lor, după ertarea și cea desevîrșit slobozenie a țerei către aceasta. || „Și că cu toate că boerii cei ce mai înainte au venit aicea cu magzar, au arêtat că s'ar fi dat mai de demult sfinte hatihumaïumuri că ori câți din raelile Moldovei vor primi credința otomanească nu pot a cere parte de clironomi de la părinții și rudeniile lor, dar aceasta nu s'a găsit în condicile caïdurilor precum că s'ar fi dat asemenea hatihumaïumuri sau prea înalte firmanuri, însă fiind că pricina aceasta este din cele ce atârnă la ale pravilei, cerându-se legiuita

No. 53. 1802. hotărîre, spre aceasta s'a dat patru sfinte fetfale cuprindeitoare: cea întâi, că dacă nazarineanul cutare, adecă creștinul va primi credința otomanicească și va muri, tatăl celui nazarinean cutare, fiind de asemenea credință, adecă nazarineanul nu poate să fie clironom fiului său ce s'a făcut otoman — al doilea, dacă cutare nazarinean, bărbatul nazarinencei cutăreia va primi credința otomanicească, iar numita femeia lui cutare va rămâne întru cea d'ântâii credință a ei și va muri, nu se poate face clironom; ei bărbatul său ce a primit credința otomanicească; — al treilea, dacă cutare nazarinean fiul cutăruia nazarinean va primi credința otomanicească, și va muri tatăl său în legea lui, nazarinean fiind, nu poate fiul lui ce a primit credința otomanicească a se face clironomul lui; — al patrulea dacă cutare din legea otomanicească va face slobod și va erta pe robul său, cutare nazarinean, iar robul lui acela va muri fără a nu primi credința otomanicească nu se poate face clironom acestui slobod rob nazarinean stăpânul său, acel ce l'a ertat; — aceste fiind fetfale se cuvine dar după cuprinderea lor a se urma cu nestrămutare. || „Și că fiind ertat și lăsat de a se face mumbaea, adecă de a se cumpăra oî cu prețuri hotărîte pe tot anul din țara Moldovei după înaltele firmanuri prin marafetul celui după vreme casapbașa, dar fiind și neapărată trebuință ca să se aducă oî din stăpânirea prea puternice mele împărății pentru tăinăturile miriei și pentru hrana locuitorilor Țarigradului. Drept aceea raelele țerei Moldovei să nu tănuiască oile ce vor avé de vîndare, ci cu prețul curgător să le vîndă la neguțători și jelepî și cu acest chip prin nazaretul Domnului Moldovei după vreme, să se facă cusur de a trămite la împărăteasca mea cetate a Țarigradului, orî cât de multă sumă de oî ce se va puté, și aceste oî să le vîndă locuitorii țerei Moldovei numai la neguțători și jelepîi aceia cari aŭ a le aduce la Țarigrad, iar nu în alte părți. || „Și că pămîntul Moldovei fiind socotit în locul cheleriului împărăteștii mele măriri, drept aceea și cererea de a se aduce multă zaherea din amândoué aceste țeri a Valahiei și a Moldovei este mai cu osebite nestrămutată și neapărată, căci suma hotărîtă a zaherelei ce se cere din țerile aceste, de tot felul este pentru îndestularea hranei celor ce locuiesc întru împărăteasca mea cetate a Țarigradului, pentru aceasta ca să nu se pricinuiască păgubire sêracilor raele a Moldovei, facem musaade împărăția mea spre depărtarea acestei păgubiri a se urma după chipul de mai jos, adecă din toate felurile de semănături cari prin lucrarea pămîntului fac raelile Moldovei, să pogoare neconținut îndestule sume de zaherele la schelele ce sunt pe Dunăre și să se vîndă după prețul curgător la reizi corăbiilor a cabanului, încă numai la acei reizi cari aŭ a veni la Țarigrad, iar nu întru alte părți, și locuitorii

Moldovei să nu părăsească lucrarea pământului și semănăturile, arătând nesiliința pentru că s'au rădăcat cererea cea hotărîită a sumei zaherea care se numia mucaesă, dar osebit să nu tăinuiască acești locuitori zaherea ce vor avé de vîndare cu cuget de precupii și rele căștiguri și întru aceștia chip și raelile Moldovei să se folosească și să dobîndescă din vîndarea zaherelilor, și cei ce locuiesc în împărăteasca mea cetate a Țarigradului, să nu pătinească lipsa pentru trebuincioasa lor hrană, deci la această pricină va cheltui pururea sălința cuviincioasă, atît Domnul Moldovei cel după vreme, cât și boerii țerii. || „Și că orî cât și orî în ce chip greșale au apucat a se face de către boeri și raelile țerei Muntenesci și a Moldovei în trecuta vreme a rășboiului după nevointă, toate acele ce s'au întemplat fapte și mișcări a lor, s'au ertat cu o desevirșită uitare de către împărăția mea, și nu-și va aduce aminte prea puternica mea împărăție în veci, nici pentru a le cerceta, nici pentru a face răsplătire rea către nimenea dintr'înșii pentru cele trecute fapte ale lor, și de acum înainte, în cât ei vor fi neclintiți din stejărul supunerii și a ascultării către prea puternica mea împărăție, și vor pune în lucrare cele căzute la datoria supușilor, neabătîndu-se din cuviincioasa lor plecare, nu vor vedé nimica alta din partea împărăției mele decăt inlostivire, îndurare și umbrire, care aceste fără de îndoială fiind, se vor arêta către toți de obștie. || „Și că boeriile țerei Românești și a Moldovei, fiind că se cuvine a se da la acei cari dintre Greci și pămîntenii vor fi mai aleși și cu îndestulare la buna chibzuirea lor și credincioși, pentru aceasta punctul boeriilor se lasă întru tot la acei după vreme Domnii ai țerei Românesce și ai Moldovei, spre a metaherisi în slujba lor după trebuință pre cei vrednici și credincioși, atît din Greci cât și din pămîntenii protimisind pe cei mai iscusiti din pămîntenii boeri la boeriile acele cari sunt chiarăși cuviincioase pămîntenilor. || „Și că, când vor trebui chereștele pentru zidirile cetăților ce sunt în partea Rumeliei să se taie acele chereștele din codrii țerei Românesce și a Moldovei, și să se care la locurile acele unde este trebuința, dar luându-se sineturii pecetluite de la binaemini pentru suma chereștelelor să se plătească nelipsit prețul tăiatului chereștelei și a cărătului din banii miriei a țerei Românesce și a Moldovei, fără a uu se scade nici un ban. || „Și că pentru cei mai înainte trămiși, cari mergeau la Galați diu partea acelu după vreme nazăr a Chilieii, și superau pentru cererea de giumberuc adecă de vamă, după ce vămile tuturor zaherelilor și a altor lucruri ce se scoboară la schele, după obiceiul țerei să iaă de către Domnul Moldovei, s'au dat înalte porunci ca să nu meargă de acum înainte la Galați oamenii de ai nazîrului Chilieii, nici să cuteze a supera pentru ce-

No. 53. rerea de giumbruc, iar osebit de aceasta fiind că nu s'a găsit trecut
 1802. în condicele calemului divanului că s'ar fi dat vre o dată înalta poruncă
 ca să fie la Galați ședători giumbruci de la Isaccea. Drept aceia să se
 facă silință de a lipsi cu totul aceasta fără de cale și fără cuvînt tră-
 miterea a giumbrucului de la Isaccea, și oamenii nazărului Chilieî. ||
 „Și fiind-că cu cuvînt și pricinuire de a se împlini și a se strînge
 din țara Moldovei pe tot anul acea hotărîită și sciută sumă de giuvergile
 adecă sălițră pentru trebuința zaraphanelei împărătești, se rînduia în
 tot anul când unul când altul, dîndu-se aceasta ca o chivernisală la
 acei ce se trîmit, și trîmișii aceia ce se numiau multezămî, mergînd
 acolo supărau și însărcinau sêracile raele, cari și aceasta fiind în protiva
 împărăteștei mele buneî voințe. Drept aceea de acum înainte nu va merge
 nimeni în țara Moldovei cu numiri de nazăr, sau multezime ca să
 ceară giuvergile, iar giuvergileaua ce este trebuincioasă pentru zara-
 phaneaua împărătească să se gătească prin mâna și marafetul aceluî
 după vreme Domn al Moldovei, plătindu-se deplin prețul atât al cum-
 părăturei cât și al chiriei dusului, către locuitorii țerei, din banii miriei
 împărătești ai Moldovei și într'acestași chip găsindu-se să se facă înscin-
 țare către zaraphaneaua împărătească la cari schele s'au scobărît, ca de
 acolo cu caice să se aducă la Țarigrad. || „Și că, ca să se păzească întrn
 desevîrșită lucrare tot nizamul acesta ce s'a dat, și să se facă împlinire de
 toate câte sunt pentru aceasta în sus țise, și să se pedepsească orî cine în
 potriua acesteî porunci va face mișcare. Drept aceea să se caute în vreme de
 trebuință caîdurile adecă condicile fiește căruia model din cele arătate mai
 sus, și să se facă arătate la prea înalta mea Poartă. || „Și fiind că s'au în-
 vrednicit a căștiga împărăteasca mea ertare pre cum s'a țis mai sus, cei ce
 au greșit orî în ce chip în vremea trecutului răsboiî, sau din boeri sau din
 raele, și locuitorii a Țerei Românesci și a Moldovei, drept aceea să li se
 înnoiască lor iarășî trebile boeriilor ce au avut mai înaintea răsboiului, dî-
 ndu-li-se înapoi și acareturile adecă moșiile lor, însă fiind că s'a găsit scris și
 trecut în caîdurile divanului împărătesc ca la cele ce se arată mai jos
 amăzării s'a adaos și această orêndueală pentru cuprinderea și umbrirea
 lor, după cea către dînșii împărăteasca mea mare milă și îndurare cu ho-
 țărîre ca să fie cu luare a mințe de acum înainte spre a pune în lucrare
 cele căđute la datornica lor supunere fără a nu se abate nici într'un chip și
 până la un pîr din calea credinței și a supunerei, ci aducînd nemărginită su-
 pnunere și ascultare către Domniî cei după vreme să facă silință, și să
 se îngrijască spre sevîrșirea împărăteștilor slujbe, depărtându-se cu cea
 mai mare luare aminte de cel mai mic cusur; cari aședări și sureturî sunt
 aceste de mai sus, adecă: || „De acum înainte să nu se ceară de la țara

Românească mai mult decât numai 619 pungă de bani, iar de la țara Moldovei numai 135 pungă și 445 lei și jumătate pentru haraciul anului, care dare a anului a fiește-căreia țării să se dea aicea la împărăteasca mea cetate a Țarigradului la sfârșitul anului, și să se rânduiască a se da în havalele. || „Și să se mai dea de la țara Românească 90,000 lei în naht și în lucruri subt numiri de idige și 40,000 lei cu numire de richiabia, iar de la Moldova pentru hidiea în bani și în lucru să se dea 90,000 lei și pentru richiabia 25,000 lei și mai mult să nu se ceară nimic. || „De la Domni să nu se ceară pe tot anul cheltuiala mucarelului, adecă a înoirii Domniei, și până nu se va întempla vre o greșală care să se dovedească adevărată, să nu se schimbe Domniii țerilor. || „De la Domni ce se fac după vreme să nu se ceară dări giazăle și avatură mai mult decât sunt obicnuite din vechi, dar și acele obicnuite giazăle și avatură să nu se ia de la raelele țerei, ci să se dea din eraturile ce se cuvin Domnilor, adecă din ocnă, vamă și din celelalte rusumatură. || „Pașii, Kadii, și alți zabeți ce sunt înprejurul acestor două țeri, să nu facă cereri și sâlnicie pentru daruri și avatură, a căroră păgubire atârână iarăși asupra sêracilor raele, și nici să trimită din partea lor mumbașiri, numai și numai pentru luări de bani și alte daruri, cari nu sunt ertate de către pre înalta mea împărăție. || „Când se va întempla azlu și de iznoavă rânduiri a răgialului împărăției mele, nu are a se da din țară nici un fel de giază sau avat. || „De la aceste mai sus numite două țeri să se ceară semănături și alte zaherele atât cât să nu se pricinuiască stenahorii raelelor, și când va cumpêra miria zaherea din țerile acele, să plătească prețul zaherelei în bani gata, și chiriea dusului să nu se însărcineze asupra locuitorilor, iar când vor cumpêra zaherele neguțatorii să o plătească după prețul curgător cu bani pe șin. || „Fiind că se cuprinde în cele de mai înainte date două înalte porunci după cum mai sus s'a arătat că de a se cumpêra oi din numitele țeri cu marafetul saigiilor și a oamenilor lui casapbaș, aceasta este pricinuire de pagubă și nedreptatea raelelor după cum mai înainte s'a arătat, s'a ertat de a se face cumpêrătura oilor întru acel chip, însă fiind trebuincios lucru de a se aduce oi din stăpânirea împărăției mele pentru tainaturile miriei și pentru hrana locuitorilor Țarigradului, pentru aceasta raelele țerei Moldaviei să nu tăinuească oile lor ce le au de vênđare ci cu prețul curgător să le vênđă la neguțatori și gelepii, și întru aceșai chip cu nazaretul celui după vreme Domn al Moldaviei să nu se facă cusur de a se trimite la Țarigrad ori cât de multă sumă de oi, și oile aceste să le vênđă locuitorii Moldaviei numai la acei neguțatori și gelepii cari vor aduce la împărăteasca mea cetate a Țarigradului, iar

No. 53. nu într'altă parte. Drept aceea și de acum înainte se va face silință prin
1802. lucrare la toate câte sunt pentru aceste trebuincioase. || „Când se vor cere de la amândouă țările aceste cherelele și alte trebuincioase pentru zidiri, mai întâiu să se dea însciințare Domnilor celor după vreme de suma ce se cere și întru acest chip să se care acele cerșute la hotarele țărilor, și să se plătească atât tăiatul cât și căratul raelelor de către mumbașirii ce vor fi la binalele aceste, în chip ca acela ca să le dea mâna și raelelor a fi mulțumiți și în banii pe șin, dar să nu se silească raelele ca să care aceste cereri de cherelele și altele, și afară de hotarele țerei nici într'un chip. || „Asemenea când se vor cere de la amândouă țările aceste lucrători și alți salahori și cari, să se plătească chîndelicurile fără a nu se scăde din cea obicinuită plată a lor nici un ban, dar nici să se urnească vreme pentru această plată a lor, să nu fie ertat a intra în țările aceste ninenea altul din ermaturile și alți locuitori de pe malul Dunărei ca să supere și să păgubească raelele, fără numai fermanlăii neguțatori. || „Să nu are, nici să semene pe pământurile raelelor acestor două țeri, nici să aducă vite pentru pășune și hrană, iar care va cuteza cu urmare în protiva nizamului să se pedepsească cu strășnicie. || „Dacă după încheerea păcei s'au stăpânit prin silnicie locuri de a raelelor să se întoarcă iarăși la stăpânirea lor. || „Când nu va fi mare trebuință și grabnică pricină să nu se trimită la țările aceste mumbașirii din partea prea puternicei mele împărății, și iarăși când se vor trimite să nu facă cerere de la raele pentru cheltueala mumbașărlăcului lor, nici cu izvodiri de pricină zadarnice să prelungească șederea lor în țară; cari toate aceste surefuri adăogindu-se de către cele de mai înainte pentru ca să se păzească pururea fiind în mânele lor, și când va fi trebuință să se caute caidurile fiește căruia made și să se pue în lucrare după cum hotărâsc, iar care va îndrăzni în protiva acestor surefuri a urma cel mai mic lucru, acela ori care va fi pentru ca să-și ia răsplătire să se arête către prea înalta mea Poartă și să se pedepsească. || „Și fiind că s'a fost dat prea înaltă poruncă ca boerilor ce au slujit cu credință prea puternicei mele împărății și aduc căduta supunere către Domnul lor să li se dea treptele boeriei lor ce s'au învrednicit înaintea rășboiului, și să le rămăe în stăpânire și moșiile lor, și fiind că de a se face privighere ca să se păzească pururea cele mai sus arătate surefuri și să se întemeze și să se adaoge acareturile boerilor către cari atîrnă ei pentru ca să trăească și pentru ca să dobândească după vechiul obicei folosințele cele dintru aceste, și rangurișe boerilor de mai înainte cu hotărîre ca să nu arête și ei nesilință până la cel mai mic lucru de a pune în lucrare cea după datorie cerută de

la dînșii nemărginită supunere și către poruncile și voințele Domnilor lor plecare, decî urmînd ei într'acestași chip să fie silință pentru cuprinderea și pentru odihna lor. || „Întru acestași chip dar, fiind că silința aceasta aduce fericirea țerilor s'a dat poruncă către boerii pămîntului să se depărteze de acele fără de cale ale lor cereri, iar mai ales de acele teclifuri și fără de orînduială arătări cari nu pot să le sufere și să le rădăce raelele din pricina sărăciei la care a ajuns țara în vremea războiului, iar care dintre dînșii nu se va arăta ascultător poruncei, și în protiva împărăteștei mele bune voințe va păgubi și va asupra săracile raele și se va amesteca în lucruri cari nu se cuvin lui și va cuteza a pune în lucrare fără cale și fără rînduială teclifuri și cereri eșite din hotarele lui pricinuitoare aceste de tulburare nizamului, și de stricarea orînduelei ceî bune, precum și dacă se va arăta împotrivor la lucrarea celor bune chibzuirî care va metaherisi Domnul pentru îndreptarea a umurului țerei, și pentru rîsufflarea și mîngăerea raelelor, și dacă va cuteza cineva către vre-o mișcare în protiva voinței Domnului, fiind că Domniî ce se aleg și se așadă asupra lor din partea împărăției mele aū toată desevîrșita putere spre a pedepsi cu cuvințioasa pedeapsă pe acei fără rînduială, drept aceea să fie toată silința ca să se pedepsească după chipul de mai sus unî ca aceia, și spre a se statornici paza rîsufflării săracelor raele și urmarea nizamului țerei. || „Birul anului obștesc care se cuvine a se strînge de la toate raelele fără osebite, după cum prin păzirea dreptăței va ajunge partea fiește căruia, să urmeze întru toată dreptatea, iar nu cu oarecarî fără cale aflări și pricinuirî, unî din raele să se însărcineze asupra celorlalți locuitorî. Decî să fie pururea cu luare amînte de a se păzi dreptate la acestea și de a se face depărtare de ocrotirî fără orînduială. | „Pentru toate acestea de mai sus sureturî s'a rînduit înalt sfânt firman plin de milostivire la anul 1198 în lumina Rebiuevel în vremea împărăției pururea pomenitului și prea fericitului, prea slăvitului moșului meu Sultan Hamid (asupra căruia revarsă milă și ertare), care firman s'a găsit trecut și în caidurile împărătescului divan, fiind dar că toate acestea câte s'aū arătat întocmirî și aședări, sunt pricinuitoare de înmulțirea și fericirea numitului pămînt al Moldovei și de împodobirea și mîntuirea de multe felurî de asuprirî a locuitorilor ei, drept aceea după acea către toți ceî nevoiți și săraci împărăteasca mea milostivire, care este din prea strălucitele darurî a prea dreptei împărăteștei mele fințe, și către raelele cari sunt amaneturî a sfântului Dumneșei Stăpănul lumei, împărăteasca mea îndurare s'a fost hărăzit la anul 1206 prea înaltul meu firman împodobit cu hatihumaium cuprinșetor amândoror celor șise mai sus sfintelor firma-

No. 53.
1802.

nuri, celui d'ântăiū ce s'a dat în anul 1188 întărit cu sfântul hatihumaium, precum s'a arătat mai sus, iar celui de al doilea potrivit cu suretul ce s'a dat la anul 1198 voind prea puternica mea împărătească mărire ca și în strălucitele zile a împărăției mele să fie în lucrare neschimbată acele sureturi, cari se cuprind în firmanul ce s'a dat mai înainte și să se întemeeze răsufierea săracilor, iar mai ales să se sevrișască chipurile cele ce sunt pentru înmulțirea și fericirea țerei, puindu-se în lucrare și noīma care în osebit firman ce s'a dat pentru ertarea dărilor de doi ani a raelelor după pace, după îndurarea și milostivirea cea către toți locuitorii Moldovei se cuprinde ; iar după împlinirea de doi ani a ertării dărilor să se întocmească dările de gizia idigtea și richiabia și ageanzările și altor havaele a fi potrivite cu acestea de mai sus arătate sureturi. Acestea dar se cuprind în cele de mai sus arătate prea înalte sfinte firmanuri, dar că cu trecerea vremei s'a pricinuit la unele din cele mai sus amăzări și sureturi turburare și în potrivă urmare : și după următoarele amăzări a actinamelei ce sunt între înalta mea împărăție și între împărăția Rusiei, are cuvînt de dreptate, împărăția Rusiei a face mijlocire pentru pămînturile țerei Românesce și a Moldovei, spre aceasta pentru întărirea lucrării ce de acum înainte a arătatelor sureturi, elciul împărăției Rusiei din Țarigrad a arătat către prea înalta mea împărăție, prin tacrir rënduit fiind, că din partea împărăției sale se cere adăogire la cele de mai înainte date sureturi și aceste ce se arată mai jos madele, adică : || „De acum înainte vremea Domniei lor să fie hotărîită deplin pînă la șapte ani, socotindu-se din ziua rënduirii Domnii lor și în câtă vreme nu se va arăta greșală vederată să nu se facă azludomniei mai înainte de împlinirea acelor 7 ani, în cât dacă în curgerea vremei arătate acelor 7 ani se va arăta învinovățire, dacă nu se da întăiū știre din partea înaltei mele împărății către elciul Rusiei și nu se va pliroforisi că în adevăr așa este, și nu se va arăta și se va dovedi că cu adevărat este învinovățit și supus greșalei aceia, să nu fie ertat a se schimba Domnii într'alt chip decât numai în vremea aceea. || „Acele ce s'aū isvodit din noū biruri, avaturī și cereri mai pe urmă de suretul ce s'a făcut la anul 1198 să lipsească cu totul și după acest temeū să rënduească și să hotărască Domnul Moldovei împreună cu boerī birurile anului și cererile sale împărțindu-le după cel mai drept chip și să se ferească cei după vreme Domnii de în potrivă urmare. || „Domnii după vreme a Moldovei să aibă socotite arătările ce va face după vreme elciul Rusiei, atât pentru această made a birurilor cât și pentru păzirea pronomiilor țerei, și pentru câte se cuprind aședări în această înaltă poruncă. || „Pentru ca să se rădice și să lipsească cu totul rea

urmarea ce era la madeaua celor fără bir raele scutiți a boerilor, și întru acest chip să se ușureze greutatea acestei cereri a birului, să nu rămâe slobod de bir nici unul din raele afară de numărul scutiților ce sunt trecuți în Visterie după vechiul obicei, ci toți de o potrivă să rădice sarcina acestui bir și să se stânjenească cu cea desevrșită oprire supărarea și asuprirea, care se făcea raelelor de către tacsăldarii birurilor ori cu ce chip. || „Și fiind că spre răsplătire, lefile oștilor ce sunt în țara Românească, este trebuință a se face ajutor de o sumă și din partea Moldovei aruncându-se osebite biruri; pentru aceasta să se chibzuiască cu dreptate cele cuviincioase la madeaua aceasta după osebuit înalt firman ce se va da pentru pricina aceasta. || „Câte tertipurî se vor face din partea prea înaltei mele împărășii atât din zaherele cât și de unt, oi, și într'un cuvînt și de alte metahuri a pămîntului să se facă anume arătate și lămurite sumele lor în firmanurile ce se vor da pentru aceste și într'aceste prea înalte firmanuri să se cuprinďă porunca și către boerii țerei și să se citească de față la divanul Moldovei și fiind că este să se facă voroavă cu boerii, dacă acel lucru cerșit ori ce va fi, este cu putință să se facă desevrșit, ori parte dintr'însul să se împlinească din țară ori nu, drept aceea cererea și rugăciunea ce vor face pentru acel lucru boerii prin mijlocirea Domnului lor să aibă ascultare, iar plata celor de mai sus șise tertipurî să se dea de către mirie fără prelungire după prețul curgător, iar într'alt chip să nu se facă mumbaeaua, adecă sălnică cumpăratură. || „Prețul zaherelei ce se cumpără pe tot anul din partea miriei să se plătească după fiatul care se taie pe tot anul la șchelea Galați și ca să nu se pricinuiască greutate locuitorilor cu dusul zaherelei cărându-se cu angărie, cel după vreme Domn se va sili cu credință a tăia fiatul zaherelei la numita șchelă, socotindu-se și chiria dusului. || „Firmanurile cari după vreme se dau către țara Moldovei să se citească de față în divanul Moldovei, și după citire să se pue în păstrare la caidurile țerei. || „Boeriile pămîntului să se dea la pămîntenii locuitorii țerei, dar să fie în mâna puterii Domnului după vreme, spre a alege și a orânduî la aceste și din Greci pe acei cinstiți, cu sciință și vrednici de acele boerii și când se va întempla vre-o asuprire urmată din partea Grecilor în boeriile acele între cari se vor afla rânduîți, Domnul după vreme să-i scoată și să-i pedepsească și pe dînșii asemenea ca pe boerii pămîntenii, și să-i silească a întoarce înapoi banii ce au luat cu asuprire. || „Câtă cheltueală va trebui pentru ținerea meuzăllhanalelor pe tot anul să o rânduiască și să o hotărască Domnul după vreme cu boerii divanului, și mai mult decât rânduita sumă să nu se ia cu nici un cuvînt

No. 53. de pricinuire. || „Ocărmuirea spitalelor, a scoalelor, a drumurilor și
1802. a altor asemenea pricinii ce înadins se cuvin țerei să se facă havale cu
porunca și hotărîrea celui după vreme Domn la boerii pămîntului. ||
„Din călugării ce nu sunt închinați și supuși la mănăstiri sau la mitro-
politul țerei murind, vre unul, toate cele rămase din averile sale să nu
se ia de către nimeni altul, ci împlinindu-se prin marafetul celui după
vreme Domn să rămăe ca un venit al casei săracilor, văduvilor și a
altor asemenea acestor bune lucrări; acei ce sunt cu metania lor pe la
mănăstiri dacă va muri vre-unul, averea lor ce va rămâne să fie ca un
venit al mănăstirei aceia către care și-are metania și supunerea sa. ||
„Câte locuri a țerei Românesce și a Moldovei se află acum sub nume
de raele cari s'au răpit și cu silnicie s'au stăpânit adecă în țara Ro-
mânească în partea Giurgiuului, Ibrailei, a Chilie și cealaltă parte de
Olt, iar la Moldavia în cuprinderea ținutului Hotinului, aceste cu sil-
nicie stăpânite locuri a țerei Românesce și a Moldovei să se întoarcă
înapoi, și întru prea înaltele firmanuri ce sunt să se dea pentru această
pricină către acei ce se cuvine, să se hotărască și vremea. || „Și fiind
că este buna voință a prea puternicei mele împărății precum mai sus
s'a arătat, ca să se facă privighere de acum înainte, afară de fermaulăii
neguțători, orî câți din locuitorii părților de afară sau ermacuri sau alții
vor cuteza în potriua aședărilor acestora să intre în țerile aceste și să
locuiască și să păgubească raelele, să se oprească și să se isgonească unii
ca aceia. || „Și de acum înainte câte înalte firmanuri se vor trimite
ca amândouă țerile acestea să fie potrivite cu aceste sureturi și cu pro-
nomiele și obiceiurile țerei, și ca să se pue în lucrare toate chipurile
și mijlocirile cari pricinuesc buna stare și fericirea și nemărginita li-
niște și odihna supușilor ce sunt locuitori sub împărăteasca mea mărire
în țara aceea și ca să nu se erte nici o mișcare în protiva pronomiilor
lari s'au hărăzit și s'au miluit țerei prin această a mea înaltă poruncă.
Spre aceasta s'a dat și s'a trimis ție acest înalt al meu firman porun-
citor, ca atât tu, numitul Domn al Moldovei, după fireasca ta cre-
dință și dreptate și râvnă către slujbele cele plăcute cât și boerii și locui-
torii țerei, aducând datornica mulțumire pentru câte pronomii v'atî învred-
nicit acum, și sârguindu-vă spre împlinirea tertipurilor celor cerșute prin
împărăteștile mele înalte firmanuri potrivite cu acele de mai sus scrise
aședări, să cheltuiți toată silința și putința pururea, ca să împliniți cele
cădute a supunerei și a ascultărei și să sevîrșiți cele cuviincioase la da-
toria și credința voastră, și să se facă luare aminte și depărtare spre a
nu se întempla încăpere de vre o lucrare în protiva acestui înalt firman
și a împărăteștei mele voinți până la un pîr. Poruncesc dar ca tu, nu-

mitule Domn, să citești această înaltă a mea sfântă poruncă întru auzul tuturor atât a mitropolitului țerei cât și a episcopilor, a călugărilor și a egumenilor și a tuturor boerilor și boerinașilor și a locuitorilor raele făcând cunoscută norodului cuprinderea cea de plină dreptate a împărăteștei mele bune voințe și să încredințezi pe toți că atât boerii cât și ceilalți locuitori ai Moldaviei, în cât nu se vor abate din calea cea dreaptă puind în lucrare cele cădute la supunerea și ascultarea lor, și aducând datornica urmare la prea înaltele firmanuri ce se dau, vor fi revărsate cu îmbelșugare împărăteștilor mele îndurări de obște către toate raelele și ceilalți supuși și către cei săraci și nevoiți și vor câștiga pururea și în toată vremea nemărginita răsufare și odihna în curgerea dreptelor ڃile a împărăției mele. Iar tu numitule Domn, și acei după tine diadohi a Domniei, în cât veți arăta cele cădute la datornica voastră supunere și mulțămire strălucitelor împărăteștilor mele faceri de bine către voi, și veți pune la cale și veți împlini câte cere neapărat cuprinderea a împărăteștilor mele porunci ce s'au arătat mai sus, să fie bine încredințat, că de nu se va arăta vre-o greșală a ta mărturisită și cunoscută, care să ceară azlu și schimbarea ta, nu vei cerca purtarea de grije de schimbarea Domniei și de purtare: și în cât vei rămâne nestrămutat întru știuta obicinuita ta credință și dreptate, vei fi neclintit din Domnia Moldovei, și nu numai că se vor păzi pururea toate cele mai sus arătate sureturi, dar și silința ce va face a se pune în lucrare atât din partea împărăteștei mele mării cât și din partea marilor mei viziri și prea slăviți epitropi ai împărăției mele, toate câte s'au învrednicit a câștiga raelele țerei aceștia pronomii și ușurinți în dreptele ڃile a prea slăvitului strămoșului meu Sultan Muhamet Han, (asupra căruia să reverse Domnul cele desfătate riuri a ertărei); și că este cunoscut fără de îndoială că toți locuitorii Dunărei și a sarhaturilor și a altor părți mari și mici, cari vor cuteza spre lucruri și fapte în protiva nizamului ce s'a dat, aceia îndată ce se va lua înștiințare pentru cutezarea cea fără rânduială a lor, se vor certa cu pedepsele cuviincioase. Incredințându-i dar și arătând tu, numitule Domn al Moldovei, tuturor boerilor și celorlalte raele și locuitori ai Moldovei cuprinderea acestui înalt firman împărătesc, le vei porunci ca să fie rugători pentru îndelungarea vieței mele și pentru întărirea slavei și puterei mele, ferindu-se de toate cele în protivă urmări a prea înaltei mele sfinte porunci. 1217.

(Papiu, Tesaur II, 308—315).
(Firmanul pentru Țara-Românească).

În vreme când cu norocire s'au sėvirișit pacea și împăciuirea între

No. 53.
1802.

prea înalta și vecinica împărăția mea și între împărăția Nemților, atunci milostivindu-se împărăția mea la starea cea din vremea răsmiriției ce a suferit raiaoa Țerei-Românesci, a miluit'o cu sfântă poruncă de ertarea dăjdiilor, de haraciū, de bairamlıc, de rechiabie și giaize. || Asemenea pe la înjumătățirea lui mulharel a leatului 1207, s'a mai dăruit iarăși sfânta mea poruncă cuprinđetoare de a nu se supăra năpăstuindu-se săraca raia. Iar în urmă viind grecesc și turcesc arzmalzar din partea celor din Țara-Românească, mitropolit, episcopi, egumeni și toți preoții după la mânăstiri și biserici, boeri, căpitani, și ceilalți zabiți, cu cuprindere, că mai nainte de câți va ani s'au silit din pricina celor ce au pățit asuprel și necazuri în vremea răsmiriției, de a părăsi cei mai mulți patria lor și a se depărta de la ea, și a se prăpădi memlechetul Țerei-Românesci și a veni locuitorii la ticăloasă stare, și că avënd mare supunere și ascultare la prea puternica împărăția mea, și răzimându-se la acea către ei milă și milostivire a împărăției mele, cer a se înnoi prea înalta poruncă ce s'a dat mai nainte, cuprinđetoare de nizamul Țerei-Românesci, și a multor siarturi, care s'a cercetat atunci la caidul ce se păzesce la împărătescul meu divan, de firmanurile ce se dau după vremi, fiind că s'a găsit acolo cuprins că la leatul 1188, la jumătatea lui sieval, s'a dăruit la amândouă țerile sfintele prea înaltele porunci împodobite cu sfântul hatihumaiun, arătându-se acestea ce se ăic în urmă. || Ca raelele a câte două țeri, Românesci și ale Moldovei, cari cuprind loc de cheler a prea puternicei împărăției mele, plătind după starea lor dajdea anului său haraciul, să nu se supere pentru multe fiteși ce socoteli, nici chiar bani, nici cu alte ori ce chip. || Și când se va întempla pîră și pricină, sau între Turci și între două raele, acest fel de pricină domnul Țerei-Românesci după vreme cercetând cu dreptate pe jeluitor și pe pîrit să îplinească dreptatea ce se va dovedi. Iar la hotărîrea pricinelor ce se vor întempla între Turci și între raele, să fie în mijloc și cel după vremi divan-efendisi al domnului, și alți zabiți. Iar de se va întempla ca aceste pricini între Turci și raele, de a nu lua sfârșit prin mijlocirea celor ce s'au ăis mai sus, al lui divan-efendi și altor zabiți, de la cei după vremi domni Țerei-Românesci, și se va dovedi că gândul acelor jeluitori sau pîriși Turci, este de a vătăma și a păgubi săraca raiaoa, să nu se suferă a se supăra și a se păgubi săraca raia, pentru acest fel de mincinoase și înpotriva dreptăței davale și pîri. Iar hotărîrea de acest fel cu îndoială pricină să se facă înaintea cadiului de Giurgiu, căutându-se judecata după dreptate, care cadii ai Giurgiului sunt datorii când se va rëndui la ei vre-o pîră ca aceasta despre partea Domnului după vremi, să fie cu luare aminte u

nu face nici de cum lucru afară din dreptate și din pravilă, și nevoindu-se a avé dreptate locul ei și a nu se năpăstui săraca raia; și încă a nu se supăra săraca raia, ducându-i cu sila, a se judeca la alt loc. de vreme că s'a scris fetfa cuprindețoare că mărturia a unui raia asupra unui Turc este primită și bună la pricină de clironomie, la cari să urmeze după fetfa. || Și că, câți din ascherlii sau alții, vor face vre-o greșală în lăuntru în Țara Românească, aceștia să se trimită la serhaturile din prejur și acolo să se pedepsească prin marafetul zabiților lor. || Și măcar că sunt multe înalte împărătești porunci, să nu cuteze în potruva nizamului ce s'a dat mai înainte de a intra în țară serhatlii și alții din locuitorii cazalilor după Dunăre, și înalte porunci sunt, ca să surpe cășlalile cari se făceau la Țara-Românească mai nainte, și să se isgonească cei ce umblă fără treabă netrebniți și oameni răi; dar nu este departe de a se întâmpla ca unii ca aceștia a se cere de a intra în țară, și după ce intră ei se vor gălcevi și vor omorî unul pe altul, după aceea să ceară prețul sângelui, și apucându-se de piri mincinoase și cerând lucruri și bani, a supăra și a păgubi pe săraca raia. Pentru aceasta de acum înainte, afară din rânduții și numiții cu număr neguțitori de la serhaturi, nimeni altul să nu cuteze a intra în țară. Și aceștia iarăși când au a merge la Țara-Românească pentru neguțătoria lor să-și ia teșcherele de voie de la zabiții lor, și ajungând în țară să arête acest fel de teșcherea sau la însuși Domnul Țerei sau la vechilul lui, și luând iarăși teșcherea de voie sau de la Domnul Țerei-Românesci sau de la vechilul lui, așa să se neguțătorească fără de a cere la județele în cari merg pentru neguțătoria lor, nici cu sălășuire a se aședa acolo, nici a ara, nici a semăna, nici a supăra în alt fel raelele, nici a da selemahceasă sau arvună, cari acestea toate se cuprind întocmai la înaltele porunci ce s'au dat mai nainte pentru nizam, și se cade a se urma. || Și că pentru acest fel de mincinoase davale, să nu se sufere a se rându în Țara-Românească mumbașiri despre partea vizirilor și cadiiilor și zabiților, spre supărarea săracilor raele. || Și că, câte locuri și moșii, sau mânăstiresci sau ale altor obraze, cari cu sila și cu năpăstuire, s'au stăpânit de acest fel de oameni netrebniți, și se numesc până în đioa de astăzi cu nume de raele, făcându-se pentru aceștia desvîrșită cercetare, și dovedindu-se că se stăpânesc cu năpăstuire, să se întoarcă la stăpânii lor cei adevărați. || Și că de va fi trebuință de a se înnoi și a se lucra cum și mai nainte schela cea veche a Țerei-Românesci, orașul de Floci, spre mai de folos și mai lesne ducerea de celor ce es din țară la alte țări sau din alte țări la Țara-Românească, să aibă voie locuitorii țerei, a înnoi și a umbla cu đisa schelă, însă cu chip

No. 53. de a nu păgubi pe prea înalta mea împărăție. || Și cum că nu se dă
1802. voie la neguțătorii Turci a ține în lăuntru în țară moșii și cefelicuri,
nici a pasce vite. || Și cum că, de vreme ce este poprit de a intra în
Țara-Românească cei ce merg la dregătoriile lor, prea înălțați vizirii mei,
și prea cinstiții mirimiranii mei, abătându-se din calea dreaptă la dusul
și la întoarcerea lor, și a lua de la raele fără de preț cele trebuincioase
ale lor, oamenilor și a vitelor lor, și a lua cai de olac, și făcând alte
cereri ca acestea, a bântui săraca raia; pentru aceasta nici într'un chip
nu este voința împărăției mele a se păgubi de acum înainte raele Țerei-
Românesce despre partea vizirilor și mirimiranilor și a oamenilor lor,
abătându-se din drumul cel drept și intrând în Țara-Românească. ||
Asemenea și cei cu pricină trebuincioase ce trec, sau Tătari, sau alții, la
multe locuri de prin prejurul acestei țări, să nu se abată din drumul lor
și să meargă în Țara-Românească, nici să ceară cai de olac mai mulți
decât se cuprinde la menzil-firman ce au la mânele lor. Așijderea și
cei ce se duc cu porunci la numita țară după vremi, să nu supere și
aceștia cerând mai mulți cai decât cele ce sunt scrise în menzil-firman
ce au în mâna lor; și la împlinirea acestora ce s'au ținut mai sus (cară
acestea toate se cuprind la poruncile ce s'au dat mai înainte) până acum
de s'a întemplat vre-o lenevire, dar de acum înainte la toate cele ce
s'au ținut șiarturi fără de greșală de a se păzi, se va face mare osârdie.
Iar cine se va cuteza a face mișcare în potriua înaltelor porunci, la
pedeapsa acestor fel de oameni se va face toată silința fără de cea mai
mică prelungire. || Și cum că, de vreme că sunt date multe înalte
porunci, poruncitoare cum că, când se duc raele Țerei-Românesce la ca-
sabale, sate și târguri de pe Dunăre sau pentru vre-o treabă a lor de
alișverișii să nu se supere de către haraccii și zabiții acestor părți, nici
cu cerere de haraci și spenge, nici cu alte pricinuiri, nici oamenii ha-
racciiilor și colgiu cu pricinuiri, că cer raele streine să intre în Țara-Ro-
mânească, și să umble încoace și încolo. Pentru aceasta se poruncește
și cu înalte porunci, celor cui se cade, și se opresc aceștia de acest fel
de lucru. || Și cum că raele și locuitorii Țerei-Românesce să nu se
supere de nimeni, după ertăciunea și slobozenia a Țerei-Românesce la
dăjdii și căiafet și portul lor. || Si cum că, câte raele în Țara-Româ-
nească ar fi primit legea turcească, nu pot a cere parte de moștenire
de la părinții și rudele lor; cercetându-se fetfaoa pravilei, fiind că această
pricină razimă la pravilă, s'au dat patru sfinte fetfale cuprinzând cel
dântăiu, că Nazarineanul cutare după ce va primi legea turcească și va
muri tatăl lui cutare, nu poate a-i fi fiu-seu moștenitor. Cel de al doilea,
Nazarineanul cutare, bărbatul cutăreia Nazarinence, de va veni la legea

turcească, nevasta acestuia rămânând la legea ei și murind ea, nu se face moștenitorul ei cel de a primit legea turcească, bărbatul ei. Al treilea fetfa, cutare Nazarinean feciorul altui cutare Nazarinean, de va primi legea turcească, și va muri tatăl său fiind creștin, feciorul lui nu se face moștenitorul lui. Al patrulea fetfa, cutare Turc, de va erta robul lui pe cutare Nazarinean, iar acest rob după ertăciune va muri fără de a primi legea turcească, cutare Turc, stăpânul său, nu se face clironom acelui ertat cutare Nazarinean. Decî aceste fetfale după cuprinderea lor se cade a se urma cum se cuvine. || Și cum că, măcar că s'a lăsat și s'a ertat mumbaiaoa și de a se cumpăra pe fiește care an oî, cu înnalte porunci, prin marafetul casap-bașii după vremi, dar este de mare trebuință de a se aduce oî din țiutul împărăției mele pentru tainaturele miriei și pentru hrana locuitorilor Țarigradului, pentru aceasta raelele Țerei-Românesci, să nu ascunđă oile lor de vîndare, ci cu prețul ce se politifsesce să le vîndă la neguțători și gelepi. Și așa cu privegherea celui după vremi domn al Țerei-Românesci, să nu facă cusur de a trimite la Țarigrad cât de multe oî, și aceste oî să le vîndă locuitorii Țerei-Românesci numai la acei neguțători și gelepi, cari le vor aduce în Țarigrad, iar nu în alte părți. || Și cum că, Țara-Românească fiind în loc de cheler împărătesc, și fiind că cererea și ducerea înmulțimei de zaherele, este cel mai de trebuință, aceste două țeri, Românească și Moldoviei, în loc de mucaesea ce se da mai nainte din toate felurile zaherelei, cari ară și seamănă, raelele țerei, să le coboare necontentit zaherele din destul la schelele Dunărei, și să le vîndă după prețul ce se politifsesce la reizii corăbiilor ai capanului, vîndînd zaherele la acei reizi cari vor merge la Țarigrad, iar nu la alte părți, dar fără de a se părăsi țeranii de arătură și semănătură lenevindu-se, că mucaeseiaoa zahereli s'a rădicat, nici să se ascunđă zahereaoa ce aŭ, cu gând de lăcomie, și cu acest chip raelele țerei să se folosească și să câștige, iar locuitorii Țarigradului să pătimească stenohorie de hrană. La această pricină să pue necontentit mare silință, atât cei după vreme Domni, cât și boerii. || Și cum că orî ce greșală s'a întîmplat a se face de nevoe de către boeri și raelele Țerei-Românesci și ai Moldoviei la rîsmirița trecută, acestea toate până acum fapte și mișcările lor, s'aŭ ertat cu desevîrșită ertare de către împărăția mea, și nu va pomeni împărăția mea nici odinioară, nici cu mustrare, nici cu isbîndă la nici unul dintre ei, pentru cele trecute faptele lor; și de acum înainte, pre cât vor fi statornici la steajărul supunerii și ascultării către prea puternica mea împărăție, și vor urma datorile supușilor, ne-abătîndu-se din supunerea ce se cade, n'aŭ a vedé alt cevași din partea împărăției mele, fără numai de cât milă, mi-

No. 53. 1802. Iostivire și milosîrdie, || Și cum că la pricina între Domnul Țerei-Românesci și între nazîrul Silistrei pentru hotarul de matca Dunărei să se urmeze cu luare aminte cea mai de pe urnă al doilea rînd dată poruncă la leatul 77 cuprinđătoare și de cele ce s'au dat mai nainte înalte porunci. || Și cum că boeriile Țerei-Românesci și a Moldovei, de vreme ce se cade a se da între Greci și între pămîntenii cei aleși cari pot a le chivernisi bine și cu credință, pentru aceasta, pricina boeriilor, se lasă la cei după vremi Domni Țerei-Românesci și Moldovei, ca să metacherisească la slujba lor după trebuință pe cei credincioși și vrednici atît din Greci cît și din pămîteni, protimisind însă pe cei mai de treabă din pămîteni boeri la boeriile ce sunt înadins pămîntenilor. || Și cum că, cînd va fi trebuință de chereștele pentru întemeierea cetăților de la Rumele, să se taie acestea din munții Țerei-Românesci și ai Moldovei, și să se care la locurile ce vor face trebuință, și luând șenec pecethuit de la binaemeni să se plătească fără de lipsă prețul tăerei și al căratului acestei chereștele din banii haraciului Țerei-Românesci și al Moldovei, fără de a se scăde nici un ban. || Și cum că vitele ce sunt în seama ustalei de la Mangalia și cari sunt la ciflicul Mangaliei să se oprească de acum înainte a nu le pasce în țară, atît vara cît și iarna, și într'aceștii chip să se apere sāraca raiaoa de paguba aceasta. Incă s'a găsit trecut în caidul divanului ca la suraturile ce se vor dice mai jos, s'a adaos și cel spre ajutor i apărarea lor șiart: după mila și milostivirea împărăției mele către ei, ca să aibă luare aminte de acum înainte, și ca să lucreze cele căđute la îndatorita lor supunere, făr de a se abate nici de cum pînă la un fir de pěr din calea dreptăței și a supunerii după datoria lor, și aducënd mare supunere la Domnii lor după vremi, făcënd silință și luare aminte la împlinirea împărăteștei slujbe, și depărtându-se cu mare luare aminte de cel mai puțin cusur. Acele șiarturi sunt acestea: || Cum că de acum înainte, să nu se ceară de la Țara-Românească mai mult de cît șease sute nouă-spre-đece pungi de bani; iar din țara Moldovei, mai mult de cît o sută trei-đeci și cinci pungi și patru sute patru-đeci și cinci tl.; cu nume de haraciul anului, care dajdie a fieșî-căreia țeri să se dea aici la Țarigrad la sfârșitul fieșî-căruia an, și să nu se rënduească în havalele. || Și cum că să se dea din partea Țerei-Românesci nouă-đeci de mii tl.; bani gata și lucruri la poclonul bairamului, și patru-đeci de mii rechiabie. Iar din partea țerei Moldovei, pentru poclonul bairamului în bani gata și în lucruri nouă-đeci de mii tl.; și rechiabie două-đeci și cinci mii tl.; iar mai mult să nu se ceară. || Și cum că pentru Domni să nu se ceară pe fieșî-care an banii mucareluului, și pre cît nu se va întempla vre-o greșeală

lui, și să se dovedească bine, să nu se mazilească, și de la Domniî ce se otînduesc după vremî, să nu se ceară giazele și avaturî mai mult decît este obicînit din vechime, care aceste obicînite giazele și avaturî să nu se iea de la raele, ci să se plătească din veniturile chiar ale Domnilor, ocne, vămî, și din rusumaturî. | Și cum că cei după împrejur acestor două țeri, pași, cadîi, și alți zabiți, să nu facă cereri și să ceară hasurî și avaturî a căroră pagubă se razimă la sāraca raia, și să nu trimită despre partea lor mumbașîrî, numai și numai de a lua banî, carî acestea nu se suferă de către împărăția mea. || Și cum că, cînd se va întempla a se face mazilî și a se rîndui cei din dregătoriele prea puterniceî mele împărății, n'au să dea nici un fel de giaze și avaturî lor. || Și cum că din numitele două țeri din toate felurimele zaherelilor să se ceară sumă pe cît nu se aduce supărare raelei, și cînd miria va cumpăra zaherea din numitele țeri, să se plătească prețul acei zaherele cu banî gata, și chiria să nu se încarce la raele. Iar cînd vor cumpăra neguțătorîi zaherele, să se plătească cu banî gata, cu prețul ce se politifsesce. || Și cum că, fiind că se cuprinde la acele date mai nainte sfinte poruncî, după cum s'a đis mai sus, că cumpărîndu-se oî din amîndouă đisele țeri prin marafetul saigiilor și ai oameuilor lui casap-bașa, este pricinuitor de pagubă și asupra la raele, cum s'a đis mai nainte, s'a ertat să nu se facă acea cumpărătoare de oî; dar de vreme că este trebuință de a se aduce oî din ținutul împărăției mele pentru tainaturile miriei, și pentru hrana locuitorilor Țarigradului, pentru aceasta, raelele Țerei-Romănescî să nu ascundă oile lor de vîndare, ci cu prețul ce se politifsesce să le vîndă la neguțatorî și la gelepî, și așa cu priveghearea celor după vremî Domniî ai țerei, să nu facă cusur de a porni la Țarigrad cît de multe oî, și să le vîndă locuitorîi țerei aceste oî numai la acei neguțatorî și gelepî, carî vor să le aducă la Țarigrad, iar nu la alte părți. Pentru care și de acum înainte se va face silință și lucrare cîte sunt de trebuință la acestea. || Și cum că, cînd se vor cere de la două țeri cherelele sau alte trebuincioase de zidirî, să se dea scire de suma cerută la Domniî după vremî, și așa să se care cele ce se cer, la hotarele acestor două țeri, să se plătească prețul tăierei și căratul la raele de la cei ce sunt meemui la acest fel de binale, cu mijloc care să dea mîna raelelor, și cu banî gata; dar să nu se silească raelele a le căra acestea ce se cer, sau cheres'ea, sau altele, afară din hotarele țerei lor. || Așijderea, cînd se va cere de la aceste două memlechetui, salahorî și cară, să se plătească fără de a se scăde din obicînuita plata lor nici un ban, nici să se prelungească vremea plătirei lor. || Și cum că, să nu se suferă a intra într'aceste două memlechetui afară

No. 53. din neguțătorii firmanlîi, nimeni din prejurul Dunărei, locuitori și iamaçi
1802. cu scoposul pagubei și vătămării raelei, și să umble întorcându-se prin țară, nici să are nici să semene locuri ce se cuvin raelelor a două memlecheturi, nici să bage vitele lor pentru pășiunea și hrana lor; iar cine va cuteza a face în potriua acestui nizam, să se pedepsească strașnic. || Și cum că de s'a stăpănit după pace locurile raelelor, să se întoarcă la stăpâniilor lor. || Și cum că, când nu va fi mare trebuință și grabnică pricină, să nu se trimiță cu mumbașiri la aceste două memlecheturi despre partea împărăției mele, și când se va trimite să nu se ceară plata mumbașieretului lor de la raele, nici să se zăbovească în țară cu isvodirea a fel de fel de pricinii. Acestea șiarturi adăogându-se la cele de mai nainte, să se urmeze totdeauna, și păzindu-se la mâinele lor, în vreme de trebuință să se caute căidurele fiește căreia pricinii dint'r'acestea, și să se lucreze acestea câte se cer; iar cine va cuteza în potriua acestora a face ceva, ori cine va fi, ca să se pedepsească, să se arête la prea puternica mea poartă și să-și iea pedeapsa. || Și de vreme că s'a dat mai nainte poruncă, că boerii cari au slujit cu credință la prea puternica împărăția mea și se supun la Domniilor lor, să li se dea chiar treptele și dregătoriele cari s'a învrednicit mai înainte de răsmiriță, și să li se lase în stăpânirea lor moșiile lor, în cât fiind că se face silință și nevoință de a se păzi totdeauna șiarturile ce s'a dis, și ca să se dregă și să se sporească moșiile și cuprinsurile boeriilor la cari razimă traiul lor, și ca să aibă după vechiul obicei folosurile ce se cuvin și treptele dregătorielor lor celor de mai nainte, cu șiart, ca să nu se lenevească cât un fir de pînă de a pune în faptă la cea îndatorită mare supunere și la porunca și voința domnilor lor, și când se vor purta așa, să li se facă silință spre ocrotirea lor, metacherisindu-i la dregătorii și păzindu-se privilegiurile lor, acest fel de silință fiind pricină la sporirea țerei; se poruncesce boerilor numitei țeri să se lase de cererile fără cuvînt și fără cuvință, și mai virtos de acele cereri, cari nu pot suferi raelele din pricina prăpădeniei în care a cădut țara în vremea războiului. Iar de nu se va supune vre unul dintr'aceștia la porunca aceasta, și în potriua împărăteștii mele voințe va păgubi și va supăra pe săraca raia, și se va amesteca la lucrurile cari nu i se cad, și va cuteza a se apuca de lucruri și cereri fără orînduială și afară din hotarele lui, cari pricinuesc turburare nizamului și răsvrătiri, și de va sta împotriva la urmarea acestor bune orîndueli cu cari umblă Domnul lor spre îndreptarea oblăduirii țerei și spre odihna și mîngăerea raelei, și de va cuteza la vre-o faptă fără voința Domnului său, de vreme că cei despre partea împărăției mele aleși și asupra lor rînduiți Domni, au toată vol-

nicia a pedepsi pe acest fel de nesupuși cu pedeapsa ce li se cuvine; pentru care să se facă toată silința de a pedepsi, după cum s'a ȃis, acest fel de nesupuși, ca să aibă repaos și odihnă sārachele raele, și paza nizamului țerei. || Și cum că dajdea de peste au care se analogisește la toată raiaoa să se adune de la toți după cum cu dreptate va căde în partea fiește căruia, iar nu cu unele mijloace și pricinuirii fără cale, unii din raele să se apere de dajde, și partea lor să se încarce la cealaltă raia; la acestea toate să se facă totdeauna luare aminte, ca să se păzească dreptatea, și de acest fel de apărare fără cale să se facă depărtare, ca să se urmeze dreptatea totdeauna. Și de vreme ce pentru acestea toate șiarturi, s'a dat pe larg sfânta poruncă plină de milostivire la leatul 1098, la luna lui rebiul-evel, la vremea împărăției a pomenitului întru fericire preaslăvitului unchiului meu sultan Hamid, (cărui fie milă și ertare) care poruncă s'a găsit trecută în caid cu toate aceste mai sus ȃise șiarturi, ce sunt pricinuitoare de dres și sporire: a ȃisei Țării Românești și a nizamului ei, și pricina de apărare a multor năpăstuirii a locuitorilor; pentru care, după mila împărăției mele asupra tuturor ticăloși și nevoiași, cari se nasc din bunătatea și iubirea de dreptate a împărăției mele, și după împărăteasca milostivire către raiaoa ce-mă este dată amanet de la Domnul Dumneȃeu, s'a fost dat împărăteasca mea poruncă la leatul 1206 împodobită cu sfânt hatihumaiu, cuprinȃetoare de cele două porunci date mai nainte, una cu sfântul hatihumaiu la leatul 1188, cum s'ă ȃis mai sus, iar una tot cu acest cuprins la leatul 1198, vrând împărăția mea și la cele pline de dreptate ȃilele împărăției mele a se urma asemenea aceste șiarturi cari se cuprind la porunca cea dată mai nainte, și ca să se sevărșească repaosul sārachilor, și mai virtos ca să se isprăvească cele spre îndreptarea și sporirea țerei, urmându-se lăudata noimă, care se cuprinde la cealaltă împărătească poruncă de ertare de doi ani după pace, după mila și milostivirea împărăției mele asupra tuturor locuitorilor țerei, iar după împlinirea ertării de doi ani să se îndrepteze cele ce aă a răspunde dajde, poclonul bairamului, și rechiabie, giaize, și alte avaturii, după șiarturile ce s'aă ȃis mai sus. Acestea însă cuprind poruncile ce s'aă dat mai nainte. Dar fiind că cu trecerea vremei s'aă pricinuit la unele dintre șiarturile ce s'aă arătat mai sus turburare și catachrisis, iar după cele de între prea puternică împărăția mea și între împărăția rusească nrmătoare șiarturi, ahtinamele, are dreptate împărăția rusească a face mijlocire pentru memlechetul Țerei-Românești și al Moldovei. || Pentru aceasta, spre întărirea împlinirii de acum înainte a ȃiselor șiarturi, solul ei ce se află în Țarigrad a arătat la prea înălțata mea Poartă prin tacrir, având

No 53. 1802. poruncă despre partea împărăției lui ca să ceară adaos la șierturile de mai nainte acestor madele ce se vor țice înainte. || Cum că de acum înainte vremea Domnilor să fie rânduia până în șapte ani deplin, socotindu-se din țioa ce se vor rânduia Domni, și pe cât nu se va arêta greșală dovedită, Domni să nu se facă mazlii mui naintea vremei de șapte ani, iar într'această diastimă de șapte ani, arêtându-se vina, de se va da scire despre partea împărăției mele către solul Rusiei, și de se va dovedi și se va încredința că cu adevărat este vinovat la greșeală, numai la acea vreme să fie slobod a-l mazlii. || Dăjdiele, avaturi, și cereri ce s'a u isvodit din noii în urma sinetului ce s'a făcut la leatul 1198, să lipsească, și după acest temeiu să rânduiască și să așede Domni țerei împreună cu boerii dările de preste an, și să le cisluiască după dreptate, și să aibă luare aminte ce după vremi Domnii Țerei-Românesci a avea ipolipsis la anafonalele și arêtările ce va face după vremi solul Rusiei, atât după această made a dăjdiilor cât și de privegiurile țerei, și mai virtos pentru paza șierturilor ce se cuprind la această prea înaltă împărătească poruncă. || Pentru ca să se rădice și să se lipsească catachrisis ce s'a întemplat, adecă la madeaoa raelelor ce nu dau bir, la scutelnicii boerilor, și așa ca să se ușureze greutatea acestei dări fără de orêndueală, să nu rămâe slobod de bir nici unul din raele, afară din suma scutelnicilor ce sunt scriși din vechime la visterie, ci toți de o potrivă să rădice greutatea dărei, și să se zăticnească cu totul fieși care supărare și neodihna către raele despre partea tacsildarilor dăjdiilor. || Și de vreme ce spre plata lefilor ostașilor din țară este trebuincios a se face o sumă de ajutor și despre partea Moldovei, aruncându-se dăjdiele deosebit pentru aceștia, să se otcârmuească acestea cu dreptate după prea înalta poruncă ce se va da pentru aceasta. Și încă să se poruncească Domnului cu boerii Țerei-Românesci pentru scoaterea cât de grab a ostașilor din țară, și pentru îndreptarea lefilor după luni ce s'a u țis mai sus. || Și de vreme ce plata numitelor lefi caută spre a se face tacsil banii ce sunt trebuincioși la aceasta, împlinind Domnul această însărcinată datoria lui, în urma acesteia să se dăruiască cu milostivire către raelele Țerei-Românesci o ertare de dajde un an deplin. || Câte orêndueli se vor face despre partea împărăției mele de felurime zaherea, de unt, de oi, și în scurt, de cele ce se fac în Țara-Românească, să se arête aievea suma acestora la poruncile ce se vor da pentru aceasta, și într'acest fel de înalte porunci să se numească porunca și către boeri, și să se citească de față întru aușul tuturor în divanul Țerei-Românesci. || Și de vreme ce este a se face vorbă cu boerii, acest fel de cerere, ori ce fel va fi, de este puțință tacsil toată sa u în parte, de la țară sa u

ba; pentru aceasta rugămintea și cererea ce vor face boerii prin marifetul Domnului lor să se asculte, iar prețul Țiselor rândueli să se plătească despre partea miriei, fără de prelungire de vreme, după prețul ce se politifsesce, dar cu alt fel să nu se facă mubaia. || Iar pentru zaherea ce se cumpără pe fieși care an despre partea miriei, să se plătească prețul după fiatul ce se va rupe pe fiește care an la schela Brăilei, și pentru ca să nu se încarce greutatea la raele, căratul zaherelei, cărându-se angaria, cel după vremi Domn să se silească cu credință ca să se rupă fiatul zaherelei la numita schelă, socotindu-se și chiria. || Cele după vremi înalte porunci ce se dau, și caută spre memlechetul Țerei-Românesci, să se citească întru auzul tuturor la divanul Țerei-Românesci, și după citania lor să se pue spre pază la condicele țerei. || Dregătoriele țerei, să se dea la pămîntenii, dar să fie în puterea Domnului după vremi să aleagă și să rânduiească la acelea și din Grecii cei cinstiți și cu știință și vrednici acestor dregătorii, și când se va întempla vre-o supărare despre partea Grecilor la dregătoriele ce vor fi rânduiești, cel după vremi Domn să-i mazilească, și să-i pedepsească și pe aceștia după cum și pe pămîntenii boerii, și să-i silească a întoarce înapoi cele ce au luat cu năpaste. || Câte cheltueli vor trebui pentru chiverniseala menzilorilor de preste an, să le rânduiească și să le hotărască pe fieși ce an, cel după vremi domn împreună cu boerii divanului, și mai mult decât suma cea rânduieșă să nu se mai iea, cu nici un fel de pricinuire. || Chiverniseala spitalurilor și scoalelor și podurilor și altor asemenea pricinii cari se cuvin și sunt chiar ale țerei, să se facă havalea porunca Domnului după vremi către boerii țerei. || Și din călugării ce nu sunt legați la mănăstiri și mitropolitul, murind cineva, cele ce rămân avuția lor, să nu se ceară de nimeni, ci să se facă tacsil prin marifetul Domnului după vremi, ca un venit casei ce se cuvine la săracii și la sărmani și la alte fapte bune; iar din călugării ce sunt legați la mănăstiri, de va muri cineva, averea lor să se iea, ca un venit mănăstirii la care a fost închiuat. || Pentru neferii ce sunt în slujba țerei din început pentru paza ei, să-i rânduiească Domnul după vremi, făcând vorbă pentru aceasta cu boerii pămîntenii. || Câte moșii ale Țerei-Românesci și a Moldovei cari sunt pe numele raelelor hrăpindu-se și stăpânindu-se cu nedreptate în Țara-Românească, în părțile Giurgiovului și Brăilei și Cule, și peste Olt, iar la Moldova, la ținutul Hotinului, acest fel de locuri hrăpitate a Țerei-Românesci și a Moldovei, să se întoarcă, și la înaltele porunci ce se dau de aceste pricinii către cei ce se cade, să se hotărască vremea. || Și fiind că este dinadins voința împărăției mele ca, după cum se arată mai sus, să se facă luare aminte, că de acum înainte,

No. 53. 1802. afară din neguțătorii fermanlîi, câți din locuitorii părților Dunărei și din iamacii și alții, în ptoriva șiarturilor vor vrea să intre la aceste două memlecheturi, și să se sîlășluiască și să păgubească pe raele, să se zăticnească și să se isgonească acest fel de oameni. || De acum înainte câte prea înalte porunci se vor trimite la aceste două țeri să fie potrivite cu aceste șiarturi și cu privilegiuri și obiceiurile țerilor. || Să se sêvîrșească toate mijloacele și chipuri cari pricinuesc îndreptare, sporire și bună stare și desêvêrșit repaosul locuitorilor țerei ce sunt subt acoperemîntul împêrăției mele, și să nu se sufere vre o faptă împotriva privilegiurilor ce s'au miluit țerile pîntr'această prea înaltă poruncă. Pentru aceasta s'au dat prea înaltă poruncă cuprinđetoare ca, după firească credința ta, și după dreptatea, osârđia și rîvua ta spre mulțămirea împêrăției mele, atît tu numitul Domn, cît și boerii și locuitorii țerei, făcênd îndatorită mulțumire pentru acestea cari v'ați învrednicit acum privilegiuri, și silîndu-vê la împlinirea rênduelelor, cari se vor cere prin înaltele împêrăteștele mele porunci, potrivite cu cele mai sus scrise șiarturi, să puneți tot felul de silință și nevoință totdeauna, ca să împliniți cele ce se cuvin la supunere și ascultare, și să isprăviți cele ce urmează la supunere și credința voastră, și să se facă luare aminte și pază de a nu suferi a se întêmpla vre-un lucru cît un fir de pîr în ptoriva acestei înalte porunci, și în ptoriva împêrăteștei mele voințe ce s'au trimis aici. Decî, poruncesc ca tu, mai sus numitul Domn, să citești această înaltă a mea poruncă înaintea mitropolitului, episcopilor, archimandriților, și călugêrilor, și egumenilor, și tuturor boerilor, boerinașilor, și locuitorilor raele, și să publicuesci noîma acestei arêtatoare iubire de dreptate a împêrăției mele, și să încredințezi pe toți că atît boerii, cît și cealaltă raia a țerei, pe cît nu se vor abate din calea cea dreaptă, urmând cuviincioasei supunerî și ascultării, și dând cea îndatorită urmare la prea înaltele împêrăteștile mele porunci, vor fi în ڃilele împêrăției mele cei iubitoare de dreptate în tot felul miluiți toată raiaoa, și cei slabî și neputincioși, cu împêrăteștele mele milî, și vor câștiga necontentit și pururea odihnă și repaos nemărginit. || Iar tu, mai sus numitul Domn și cei după tine Domni, pe cît faceți cele cuviincioase la supunerea voastră și la mulțumirea împêrăteștilor mele către voi faceri de bine, și sêvîrșiți câte se cer de la mai sus arêtate împêrăteștile mele porunci, să fiți încredințați că, de nu se va arêta vre-o greșeală a ta, dovedită și aiêvea cerênd mazilie și schimbarea ta, nu vei cerca grijea maziliei, și pre cît te afli la cea cunoscută și obicinuită credință și dreptatea ta, vei rêmâne la domnia țerei, și nu numai se vor păzi a pururea toate șiarturile ce s'au ڃis mai sus, ci se va face și

silință ca să se urmeze, atât despre partea împărăției mele, cât și despre partea vizirilor mei cei mari și slăviților vechilii împărăției mele, câte s'aũ învrednicit raelele țerei milii și repaos la fericite ȕilele a prea slăvitului moșul meu sultanul Muhamet, asupra căruia să plouă Domnul nemărginită ploae de ertare; și că este adevărat și negreșit că, câți diu locuitorii Dunărei, serhaturilor și altor părți mari sau mici, vor cuteza fapte în potriua nizamului ce s'aũ dat, acest fel de oameni, în ceasul ce se va lua veste de raele urmările lor, se vor pedepsi cu cuviincioase pedepse; și arătând și încredințând tu nunitule domn al Țerei-Romănesci, tuturor boerilor și celorlalte raele și locuitorilor țerei noima acestei prea înalte porunci, vei porunci și vei orânduie să fie napristan rugătorii către Domnul Dumneđeu pentru îndelungarea vieței și împărăției mele și pentru întemeierea slavei și măririi mele, păzindu-te de tot lucrul în potriua acestei înalte poruncei mele ce s'a dat la luna lui geinazeul-alhîr, a vĕleatului 1217.

No. 53.
1802.

No. 54.— Hatișerif ce a venit după arzul trimis de Boerii la Țarigrad. 1804 Iunie 1.

(Codrescu, Uricariu III, 176—156.)

Maĩ antăiũ a Ighemonilor neamului creștinesc Domn al Moldovei Constantin Zade Alecsandre VVDA, sfârșitul tĕũ să se închee cu bine. Ajungând acest al nostru înalt împărătesc semn, sciut să-ți fie că dintre cele maĩ de pe urmă trimise din partea ta și din partea boerilor țerei scri-sori și magzar, s'a înțeles că de la o vreme încoace în pămînturile Moldovei și a țerii Romănesci din oarecari știute pricinii cădĕnd din rĕnduiala lor treptele boeriei lor, se da și celor nevrednici și nedestoinici din pămînteni, și dintr'aceasta se pricinuia că unii ca aceia ce s'aũ adaos în boerie, îndată ce se vedeau la această rĕnduială, nu numai că cădea în păreri de a se socoti de-o potrivă cu bĕtrâniĩ boerii (pe carii neamul și credința și buna petrecere i-aũ făcut de a fi cei antăiũ ai pămîntului și din strămoșii lor sciuți și aleși), dar încă acești fără de rĕnduială nemulțumindu-se întru starea lor intraũ întru cugetări ca să ajungă și la cele maĩ mari boerii și la cele maĩ iscusite slujbe ale pămîntului, și așa îndrăsnind a trece peste hotarele lor, se atingeau și huleau mișcările și chipurile celor maĩ mari ai lor, precum s'a întĕmplat și în trecutele acestor vremi a Domnilor de maĩ înaintea ta, când pentru oareșicari ale lor sfârșituri și gânduri (pentru că se trecea cu vederea pedeapsa unora

No. 54.
1804
1 Iunie

No. 54.
1804
Iunie 1.

ca acestora) se adaoage din ți în ți îndrăsneala și nebăgarea de seamă a lor, în cât cutezaū să împrăstie pe drumuri și să lipească pe alocuri eftale cuprinđetoare de defăimări și hule, și să cadă dintr'alte asemenea necuviincioase urmări, cari cu toate că nu este îndoială că, tu Domnule al Moldovei, ai pus toată silința ca să le îndreptezi acestea ca pe niște fapte aducătoare de scandale, și pricinuitoare de turburare, și în potriua vechilor obiceiuri ale pămîntului, și te-ai sîrguit ca fieștecare din cei d'ântăiū și al doilea stare a boerilor păzindu-și hotarul seū după epanghelma și starea lui să nu se abată din măsurile sale și așa cei mai mulți dintre aceia cu mare deosebire înțelegendu-se s'aū alinat, dar din aceia unii din cei netrebnici și desfrânați, trecend iarăși peste măsurile lor, fiindcă aū căđut în necuviincioase și fără de rânduială porniri, în cât aū îndrăsnit să dea și către tine însuși în clip de jalbă o neiscălită hârtie cuprinđetoare de hule și de defăimări asupra bētrânilor boeri ai pămîntului, care această a lor mișcare a și pricinuit nu puțină mahniciune boerilor, pentru care s'a și făcut obștească rugăciune ca turburătorii aceia să se pedepsească spre pilda și a altora, și fiindcă cu adevărat după o așa mulțime de boeri o deșartă părere de a fi cu toții de o potrivă stare și cinste, este cu totul nefolositoare, vătămătoare și pricinuitoare de turburare și strămutătoare începătorilor, și canoanelor pămînteștilor bunelor rēndueli; pentru aceea de acum înainte te vei sili, tu, Domnule al Moldovei, ca acei d'ântăiū, al doilea și al treilea treaptă boerii păzindu-și hotarele lor rămâind și mulțumindu-se întru rēnduiala lor să se depărteze cu totul fiește care din părerile cele peste starea lor; și dacă vre unul dintre aceștia or din care rēnduială și treaptă va fi trecend peste măsurile sale, va îndrăsni spre a face vre-o mișcare, saū se va porni spre cuvinte necăđute și fără rēnduială pe unul ca acela (fiind că este dintre cele neapērate și de trebuință a se înfrâna) de va fi de îndestul spre a se înțelepți, îl vei isgoni din hotarele țerei, la ostroavele ce se află sułt înaltele stăpâniri, iar de nu, îl vei pedepsi și mai cu strașnică pedeapsă. Aceștia fără de îndoială după ce aū câștigat peste starea lor treaptă a boeriei de a îndrăsni să treacă hotarele lor și de a avē părerea și protimis și de a huli cu nedreptate și a pări în tot chipul pe bētrâni boeri cari petrec în credință și dreptate, socotindu-se pe sine a fi de o potrivă la acestea cu dînși, și cerend cele de o potrivă cu ei, este lucru pricinuit de turburare, și în potriua bunei orēndueli a pămîntului, ărept cea saū din treapta d'ântăiū saū de al doilea și al treilea din or și care va fi, de nu se vor părăsi de părerile cele fără cuvinte, și vor îndrāsni a face mișcări necăđute și netrebnice, și sfātuindu-i pe ei nu se vor înțelepți, negreșit trebuie să se pedepsească și să se isgonească din hotarele țerei precum

s'a mai ȃis, și prin silința ta să se privigheze după dreptate și cuviință și să se păzească întru toată buna ocârmuire a dreptei cumpeniri fără a nu se pricinui amestecare și turburare la nizamul și rëndueala pămîntului, care aceasta fiind că este însuși aceeași împărătească a mea voință se dă și se trimite ție înadins această a mea sfântă împărătească poruncă împodobită cu hatehumaïum. Ci dar tu cela ce ești sciută slugă întru atâta credință și dreptate și fiul credincioasei slugi a înaltei mele împărății, după ce dintru tine sădită înțelepciune adâncime de socotințe și iscusința ta precum și pînă acum cîte întru acele de ființă și mari pricini s'a încredințat la vrednicia și multa iscusința ta, s'au împlinit și s'au sfirșit după pofta și voința înaltei mele împărății și mai ales după ce s'a încredințat ție Domnia Moldovei fiind sciut împărăției mele înțeleptele mișcări și cele cu iscusință chipuri ale tale spre liniștea și odihna săracilor raele și spre împlinirea și buna ocârmuirea pricinilor pămîntului, și fiind vederată aceea cătră tine împărătească a mea credință și întemeiată pliroforie, așa și de acum înainte este bine încredințat împărătescul meu suflet, că toate credincioasele tale mișcări și înțeleptele chipuri vor fi bine plăcute și unite cu împărăteasca mea bună voință și socotință, te vei sili dar spre cele ce sunt de liniștea și odihna locuitorilor pămîntului și la cele pentru buna orînduială acelor d'ântăiū, al doilea și al treilea stări a boerilor poruncindu-le lor ca să-și păzească hotarele și rënduelile lor și să se depărteze de socotelile și de părerile isotimiei: în cât dacă vre unul dintre ei va păși hotarele sale, va îndrăsni să facă vre-o mișcare necuviincioasă, după acea întreagă și desăvîrșită putere și isticlat, care s'a dat ție din partea împărăției mele vei purta de grijă ca să-l pedepsești spre înfrânare, îl vei scoate pe el din hotarele țerii, și îl vei isgoni silindu-te ca să se păzească dreapta cumpenire și buna rënduială a pămîntului, și așa făcendu-se ție întru știință, că aceasta este aceea însuși a mea împărătească voință, te vei sârgui de a o pune în lucrare, asemenea cu chipul ce s'a ȃis arătînd și la aceasta acele din partea împărăției nădăjduite înțelepte chipuri și cu bună socotință mișcărilor tale. Iar voi boerilor țerii după ce se vor fac eși voue știut cele ce se cuprind, întru această a mea sfântă împărătească poruncă vę veți purta precum aceasta însemnează și cere cu nestrămutare, supuindu-vę întru toate la porunca, socotința și voința Domnului vostru, întru nimic și cât de puțin neabătendu-vę din punctul acei către el datornica voastră credință și buna plăcere, și așa silindu-ve cu toții ca să se păzească cele cădute datorii a credinței și supunerii voastre, vę veți depărta de toată în potrivă urmare, supuindu-vę la coprinderea acestei sfinte a mele porunci. Așa să

No 54. știți și să credeți sfântului împărătescului meu semn. S'a dat la începutul lui Safer a anului 1217, în cea de Dumneșă păzită cetate a Iunie 1. Țarigradului.

No. 55. -Manifestul Impăratului Rusesc Alexandru I, cari s'a cetit la 23 Decem. 1806 în divanele Moldovei și a Valahiei.

(Codrescu, Uricariu III, 210—213)

No. 55. Noi, Alexandru întâiu, Impărat și singur stăpânitor a toate Rusiele i proci, i proci.

1806
23 Decem. Către Domniile Mitropoliții, Episcopi, Preoți, Monahi a tuturor bisericelor și mănăstirelor, i către boerii către cei de neam, către căpitani și către toți locuitorii țărilor Moldaviei și ai Valahiei, sănătate.

Părinteștile griji și statornica luare aminte ce procatohii noștri în toate întemplierile au arătat pentru statornicia și slobozenia bisericăștii părți, acelor de neam și a tuturor locuitorilor țărilor Moldaviei și ai Valahiei, și osârdiea cu care au făcut aducerea aminte și cercare în puternice trataturile pentru bună starea voastră, cu drept cuvânt aceste toate au făcut pe stăpânitorii Rusiei ocrotitori pământului vostru. || Din ceasul suirei noastre la scaun urmând celor de mai dinnaintea noastră, neîncetat am priveghiat pentru păzirea liniștirii voastre, atât în faptă puind drepturile ce ne erau câștigate, cât și plecându-ne a face toate cele câte ne însuffa râvna noastră pentru a voastră fericire, fieștecăre din voi știe că privilegiurile ce au chezășluit averile și pre voi înși-vă, prin cât firea stăpânirii sub care trăiți o înlesnia, a fost săvârșirea neadormităi privegherii a procatohilor noștri și a noastră însuși. || Mișcările cari de vr'o câțava vreme a arătat Poarta după faptele cele după voia ei ce a cutezat a face, și după neînduplecarea a împlini legăturile, a întrebuițat intrarea oștilor noastre în Moldavia și Valachia. Așa dar înfătoșarea oștilor noastre vă va păzi de toate relele sub care pământul vostru era să se împrijmuiască, și se va păzi în sloboda lucrare a credinței, și desfătarea tuturor privilegiurilor voastre, atât însușimea credinței cât și a obicnuiților, ținerea de minte de atâtea slujbe de la o parte cât și de la alta, mai în scurt și acea din inimă poftă de atâtea veacuri vă va face a socoti pe vrednicele noastre oști ca o parte din însuși voi. Noi am avut toată luarea aminte ca să întemplinăm netreb-

nicile, cele în parte ce puteau curge din slobozenia ostaşilor. Generalii No 55.
 noştri şi ceilalţi orându-iţi şi însărcinaţi cu săvârşirea poruncilor noastre 1806
 nu vor lipsi nici într'un chip a păzi cea mai deplină şi mai bună orên- 23 Decem.
 duială chibzuindu-se cu dregătoriile locului, şi dându-vă încredinţare în
 toate dişele, că această trimitere a oştilor noastre nu numai că nu este
 întovărăşită cu nici o necuviinţă de război străin, dar încă are temeiu
 a întempera şi a apăra interesurile noastre şi ale voastre. Gândul nostru
 este ca să păzim în lucrarea dregătoriilor lor toate vrednicile după o-
 biceurile de mai înainte, însă când şi acele dregătorii din partea lor vor
 înlesni mergerea şi aşedarea oştilor noastre, cum şi lucrurile cu cari
 sunt însărcinate, şi cari atârnă numai şi numai spre a se păzi ţerile
 în cea desăvârşită şi deplină stare şi desfătare a privilegiurilor lor. ||
 Ori şi cum vor fi întemplerile, noi făgăduim a vă pricinui desfătare în
 toate prilejurile înaltei noastre ocrotiri, şi că puind în lucrare tot felul
 de chipuri ce va fi în puterea voastră, ca să lucraţi împreună la mânu-
 tuitoarea săvârşire ce vă punem înainte, care este de a se împinge din
 hotarele voastre ori ce vrăjmaş va voi să turbure lucrarea fericirii voastre,
 vă veţi arăta vrednici întru toate soartei ce vă gătim. || Decemv. 12
 Anul 1806.

Incredinţat cu iscălitura marelui Comandir a împărăteştilor oşti:
 Domnul General Mihelson.

No. 56.— Tractatul de armističiu de la Slobozia din 24 Au-
 gust 1807.

(Martens, Recueil, 2me éd. fr., VIII, p 689.)

La Sublime-Porte et la cour impériale de Russie désirant mutuel- No. 56.
 lement et sincèrement mettre fin à la guerre qui divise actuellement les 1807
 deux empires, et rétablir la paix et bonne harmonie avec la médiation 24 August
 de S. M. l'empereur des Français et roi d'Italie, que les deux hautes
 parties contractantes ont également acceptée, sont convenues qu'il y au-
 rait sur le champ armistice; elles ont nommé pour cet effet leurs plé-
 nipotentiaires respectifs, c'est-à-dire la Sublime-Porte, S. E. Said-Mehe-
 med-Galip-Effendi, ci-devant reis-effendi et actuellement neihandzi, et la
 cour de Russie, S. E. M. le général Sergio Lascarow, conseiller privé
 de S. M. l'empereur des toutes les Russies et chevalier de plusieurs or-
 dres; lesquels en présence de M. le Colonel adjutant-commandant Guil-
 leminot, envoyé par S. M. l'empereur des Français et roi d'Italie pour

No 56. assister aux arrangements relatifs à l'armistice, sont convenus des articles suivants :
1807
24 August.

Art. I. Aussitôt après la signature de l'armistice les généraux en chef des deux armées impériales, savoir : S. A. le grand vizir et S. E. le général en chef Michelson, enverront des courriers pour que les hostilités cessent tout-à-fait de part et d'autre, tant sur terre que sur mer, dans les rivières, et en un mot, partout où il se trouve des troupes des deux puissances.

Art. II. Comme la Sublime-Porte et la Russie désirent également de la manière la plus sincère, le rétablissement de la bonne harmonie, les hautes parties contractantes nommeront, aussitôt après la signature du présent armistice, des plénipotentiaires pour traiter et conclure la paix le plus tôt possible, dans tel endroit qu'ils auront jugé convenable. Si pendant les négociations pour la paix il s'élevé malheureusement des difficultés et que les affaires ne puissent s'arranger, l'armistice ne sera rompu que le printemps prochain, c'est-à-dire le 1-er de la lune de safer, l'an de l'Hégire 1223, et le 3 avril (v. st.) ou le 21 mars (n. st.) 1808 de l'ère chrétienne.

Art. III. Aussitôt après la signature du présent armistice, les troupes russes commenceront à évacuer la Valachie et la Moldavie, ainsi que toutes les provinces, forteresses et autres pays qu'elles ont occupés pendant cette guerre, et à se retirer à leurs anciennes frontières, de manière que l'évacuation soit entièrement terminée dans l'espace de trente-cinq-jours, à compter de la date du présent armistice. Les troupes russes laisseront dans les pays et forteresses qui doivent être évacués par elles, tous les effets, canons et munitions qui s'y trouvaient avant l'occupation. La Sublime-Porte nommera des commissaires qui recevront les dites forteresses, des officiers russes désignés à cet effet. Les troupes ottomanes sortiront de même de la Moldavie et de la Valachie, en dedans les trente-cinq jours pour repasser le Danube. Elles ne laisseront dans les forteresses d'Ismail, Brailow et Giurgiou que les garnisons suffisantes pour les garder. Les troupes russes correspondront avec les troupes ottomanes, afin que les deux armées commencent à se retirer en même temps de la Moldavie et de la Valachie. Les deux parties contractantes ne se mêleront nullement de l'administration des deux principautés de la Moldavie et de la Valachie, jusqu'à l'arrivée des plénipotentiaires chargés de la paix. Jusqu'à la conclusion de la paix les troupes ottomanes ne pourront occuper aucune des forteresses qui seront, en conséquence du présent armistice, évacuées par les troupes russes. Les habitants seuls pourront y entrer.

Art. IV. Conformément à l'article précédent, l'île de Ténédos, ainsi que tout autre endroit dans l'Archipel, qui, avant que la nouvelle de l'armistice y soit parvenue, aura été occupé par les troupes russes, seront évacués. Les vaisseaux russes qui sont mouillés devant Ténédos, ou quelque autre endroit de l'Archipel, retourneront à leurs ports, afin que le détroit des Dardanelles soit tout à fait ouvert et libre. Si les vaisseaux russes en se rendant à leurs ports sont obligés de s'arrêter dans quelque endroit de l'Archipel, à cause d'une tempête ou de quelque autre besoin indispensable, les officiers turcs n'y mettront aucun obstacle, et leur prêteront tout au contraire les secours nécessaires. Tous les vaisseaux de guerre ou autres vaisseaux ottomans qui, pendant la guerre, seraient tombés entre les mains des Russes, seront rendus avec leurs équipages, ainsi que les vaisseaux russes qui seraient tombés au pouvoir des forces ottomanes. Les vaisseaux russes en se rendant à leurs ports, ne prendront à bord aucun sujet de la Sublime-Porte.

No. 56.
1807
24 August

Art. V. Tous les bâtiments de flottille russe qui se trouvent dans l'embouchure de Sunné, ou de quelque autre embouchure, sortiront et se rendront à leurs ports, afin que les vaisseaux ottomans puissent aller et venir en toute sûreté. La Sublime-Porte donnera des ordres pour que les bâtiments russes, se rendant à leurs ports, soient respectés et qu'il leur soit permis d'entrer même dans quelque port ottoman, en cas qu'ils y soient obligés par une tempête ou par quelque autre besoin indispensable.

Art. VI. Tous les prisonniers de guerre et autres esclaves des deux sexes, de quelque qualité ou grade qu'ils soient, seront incessamment mis en liberté et rendus de part et d'autre sans aucune rançon, à l'exception cependant des musulmans qui auraient embrassé volontairement la religion chrétienne dans l'empire de la Russie, et les chrétiens sujets de la Russie, qui auraient pareillement embrassé volontairement la religion mahométane dans l'empire ottoman. Aussitôt après la conclusion du présent armistice, tous les commandants, officiers et habitants des forteresses de la Turquie qui se trouvent actuellement en Russie, seront rendus et envoyés en Turquie avec tous leurs effets et bagages.

Art. VII. Le présent traité d'armistice écrit en turc et français a été signé par les deux plénipotentiaires et par M. l'adjutant-commandant Guilleminot, et il a été échangé, afin qu'il soit ratifié par le grand vizir et par Son Excellence le général en chef Michelson.

Les deux plénipotentiaires auront soin que la dite ratification soit échangée dans une semaine, ou plus tôt si faire se peut. Fait et arrêté

No. 56. au château de Slobosia près de Giurgiou, le 20 de la lune de dyemaziulahir l'an de l'Hégire 1122 et le 12 août (v. st.) ou 23 août 1807 (n. st.) de l'ère chrétienne.

Signé: Mehemet-Galip Effendi. Sergio Laskarow. Guilleminet.

No. 57.— Tractatul de pace de la Bucurescî, din 28 Maiÿ 1812.

(Martens Nouv.-Recueil, III p. 397)

(Tradus din limba germană.)

No. 57. Au nom de Dieu tout-puissant.

1812
28 Maiÿ. Sa Majesté le sublime et très-puissant Empereur de toutes les Russies et Sa Hautesse le très-puissant Autocrate des Ottomans, animés tous les deux du désir de mettre fin à la guerre, qui a duré jusqu'à présent entre les deux Etats et de rétablir une paix solide, l'amitié et la concorde, ont daigné confier cette utile et salutaire mission aux soins et au zèle de leurs plénipotentiaires, c'est-à-dire Sa Majesté l'Empereur de Russie à Son Excellence le sieur Michel comte Golenitschef Kutusow, général d'infanterie, commandant en chef des armées, chevalier de tous les ordres de Russie, grand'croix de l'ordre impérial de Marie-Thérèse et de Saint-Jean de Jérusalem; et, d'autre part, Sa Hautesse l'Empereur des Ottomans à l'illustre Achmet pacha, grand-vizir et généralissime de la Sublime-Porte ottomane, afin que les termes de cette salutaire pacification étant arrêtés par des personnes de confiance que nommeront ces deux plénipotentiaires, le traité puisse être conclu et signé. Les susdits ont, en conséquence, choisi et muni de leurs pleinpouvoirs, pour la cour impériale de Russie, le sieur André Italinsky, conseiller intime de la cour de Russie, chambellan de Sa Majesté et chevalier des ordres de Saint-Wladimir et de Sainte-Anne, 2-e classe; en second lieu, le sieur Sabanejeff, major général dans l'armée de Sa Majesté impériale, chef d'un régiment à la grande armée du Danube, chevalier de l'ordre de Saint-Wladimir, etc.; et enfin, le sieur Joseph Fonton, conseiller à la cour de Sa Majesté impériale et chevalier de l'ordre de Saint-Wladimir, et de deuxième classe de l'ordre de Sainte-Anne; pour la Sublime-Porte, d'autre part, Leurs Excellences Saïd Mechmet-Galip-Effendi, kichaja-bey de la Sublime-Porte ottomane; en second lieu, Mastar-Zade-Ibrahim-Ali-Effendi, kazarkir et juge supérieur des armées ottomanes en Orient; en troisième lieu, Abdoul-Halip-Effendi, chancelier des janissaires; lesquels plénipotentiaires s'étant assemblés et ayant échangé leurs pleinpouvoirs, sont tombés d'accord sur les articles suivants:

Art. I. Les hostilités et le différend qui ont subsisté jusqu'à présent entre les deux monarchies cesseront en vertu de ce traité à dater de ce jour, tant sur mer que sur terre ; il y aura à perpétuité paix, amitié et bonne intelligence entre Sa Majesté impériale, l'autocrate et padischach de toutes les Russies et Sa Majesté impériale le Sultan et padischah des Ottomans, entre leurs héritiers et successeurs au trône et leurs empires respectifs. Les deux hautes parties contractantes, animées du sincère désir de prévenir tout ce qui pourrait faire renaître la mésintelligence entre leurs sujets, exécuteront scrupuleusement toutes les conditions du présent traité et apporteront la plus grande attention à ce que dans l'avenir, de part et d'autre, ni publiquement ni secrètement il ne soit rien entrepris de contraire à la présente convention.

No. 57.
1812
28 Maiï.

Art. II. Les hautes parties contractantes ainsi réconciliées, garantissent, par suite du rétablissement de la paix et de l'amitié, une amnistie complète et un pardon général à tous leurs sujets qui, pendant le cours de la guerre, ont pris part aux opérations militaires ou ont agi, d'une façon quelconque, contrairement aux intérêts de leur souverain ou de leur pays. En conséquence de cette amnistie, personne ne pourra, sous quelque prétexte que ce soit, être poursuivi à raison de sa conduite passée, et tous ceux qui rentreront dans leurs foyers jouiront, à l'égal de leurs compatriotes, sous la protection des lois, des droits qu'ils possédaient auparavant.

Art. III. Tous traités et conventions conclus dans les différentes négociations de paix et qui ont été reconnus, tant par la cour impériale de Russie que par la Porte ottomane, sont confirmés par le présent traité et conservent leur pleine vigueur, à l'exception des articles qui ont reçu depuis quelque modification. Les deux hautes parties contractantes, aujourd'hui réconciliées, se promettent mutuellement d'observer, de part et d'autre, religieusement et inviolablement le présent ainsi que les susdits traités.

Art. IV. Le premier article des préliminaires stipule que le Pruth, du point où cette rivière pénètre en Moldavie jusqu'à son confluent avec le Danube, puis à partir de cet endroit, la rive gauche de ce dernier fleuve jusqu'à Kilia et à son embouchure dans la mer Noire, formeront la limite des deux empires. La navigation restera néanmoins commune aux deux parties. Les petites îles du Danube, inhabitées avant le commencement des hostilités et que l'on rencontre à partir d'au delà d'Ismail jusqu'à Kilia, écherront de fait à l'empire russe, attendu qu'elles sont plus près de la rive gauche ; toutefois, elles ne seront sous la domination d'aucune des deux puissances, et il ne pourra plus y être élevé dorénavant ni fortifications ni remparts d'aucun genre, mais elles de-

No. 57. 1812
28 Maiũ. meureront désertes Il sera cependant permis aux sujets des deux pays de s'y livrer à la pêche ou d'y couper du bois en toute liberté. Les grandes îles, situées vis-à-vis d'Ismaïl et de Kilia, demeureront également désertes à la distance d'une heure en prenant pour point de départ le bord de la rive gauche du Danube le plus rapproché, qui, cependant, devra être d'abord fixé Les établissements qui, comme le vieux Kilia existaient avant l'ouverture des hostilités ne sont pas compris dans cette ligne de démarcation. Par le dernier paragraphe de l'article précité des préliminaires, la Sublime-Porte renonce à tous ses droits sur le territoire situé sur la rive gauche du Pruth et le cède à la cour impériale de Russie avec toutes les forteresses, villes et habitations qui s'y trouvent, ainsi que la moitié de la rivière du Pruth, qui forme la frontière entre les deux empires. Les navires marchands de l'une et l'autre puissance auront le droit d'entrer dans le bras de rivière auprès de Kilia librement et d'en sortir, ainsi que le droit de naviguer sur tout le cours du Danube. Mais les vaisseaux de guerre russes ne pourront remonter le Danube que jusqu'à l'embouchure du Pruth.

Art. V. Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies cède et restitue à la Sublime-Porte ottomane la partie de la Moldavie qui est située sur la rive droite du Pruth ainsi que la grande et petite Valachie avec toutes les forteresses dans leur état actuel, les villes, bourgades, villages, établissements quelconques, et tout ce que renferment ces provinces conjointement avec les îles du Danube, à l'exception toutefois de ce qui est mentionné à l'art. 4 du présent traité. || Les actes et conventions qui sont énumérés parmi les privilèges de la Moldavie seront confirmés d'après les bases de l'article 5 des préliminaires. Resteront également en vigueur les conventions spéciales et les dispositions consignées à l'article 4 du traité de Iassy, qui stipulent qu'aucun dédomagement ne devra être réclamé pour les revenus non recouvrés, ni aucune contribution exigée pour tout le temps de la durée de la guerre, que les habitants de ces deux provinces seront exemptés de tout impôt pour deux ans, à compter du jour de l'échange du présent traité, et que ceux qui voudraient émigrer dans d'autres Etats obtiendraient un délai convenable; à cet effet un terme de quatre mois leur sera accordé, et la Porte consentira à n'imposer la Moldavie que dans la proportion de son étendue actuelle.

Art. VI. Sauf en ce qui concerne la ligne de démarcation de la rivière Pruth, les autres frontières, tant en Asie que dans les provinces d'Europe, continueront à être les mêmes qu'avant la guerre actuelle, et la cour impériale de Russie, en vertu de l'article 3 des préliminaires, res-

titue à la Sublime-Porte ottomane toutes les forteresses et châteaux qui ont été couquis et qui sont compris dans l'intérieur de ces frontières, en l'état même où ils se trouvent présentement, avec toutes les villes, bourgades, villages et maisons que renferme l'étendue de ces territoires.

Art. VII. Les sujets ottomans qui après la déclaration de guerre sont restés dans la partie du territoire cédé actuellement à la Russie, ou qui y sont venus pendant le cours des hostilités, pourront se retirer dans les pays de la Sublime-Porte avec leurs familles et leur avoir, et s'y fixer pour toujours sans que personne puisse les en empêcher aucunement. Ils seront également libres de vendre leurs biens à n'importe quels habitants de l'endroit à et ils pourront émigrer dans les Etats ottomans avec ce qu'il leur conviendra d'emporter. Cette faculté est même étendue aux individus nés sur le territoire du pays cédé, où ils possèdent quelque fortune, mais qui se trouvent actuellement établis dans les Etats de la Porte ottomane. Il est accordé à ces derniers comme aux précédents, pour régler leurs affaires, un terme de dix-huit mois, à partir du jour de l'échange du présent traité. Pareillement les Tartares qui, durant la guerre actuelle, auront émigré de Bessarabie en Russie pourront, s'ils le veulent, retourner dans les Etats ottomans, avec cette condition toutefois, que la Sublime-Porte s'engage à rembourser à la cour de Russie les frais occasionnés par l'émigration et l'établissement de ces Tartares. De même les chrétiens qui possèdent des propriétés sur le territoire cédé à la Russie et qui y sont nés, mais résident dans d'autres districts des Etats ottomans, pourront, s'ils le veulent, rentrer dans le pays cédé et s'y fixer avec leurs familles et leur avoir, sans qu'ils puissent en être empêchés d'une manière quelconque. Ils sont aussi autorisés à disposer des biens qu'ils possèdent sous une dénomination quelconque dans les Etats de la Sublime-Porte en les vendant aux sujets ottomans et en emportant dans les Etats russes les capitaux qu'ils auront ainsi réalisés. Il est également accordé à ceux-ci comme aux premiers le terme de dix-huit mois, à partir du jour de la ratification de la paix.

Art. VIII. En conséquence de l'article 4 des préliminaires, bien qu'on ne puisse douter de la clémence et de la générosité que la Sublime-Porte, d'accord avec ses propres maximes, montrera à l'égard des Serbes, comme à un peuple qui depuis longtemps lui est sujet et tributaire, néanmoins, à raison de la part que les Serbes ont pris à la guerre actuelle, on a jugé équitable de fixer les arrangements nécessaires en vue de leur repos. En conséquence, la Sublime-Porte accorde aux Serbes amnistie pleine et entière, sans qu'ils puissent, en

No. 57.
1812
28 Maiï.

No. 57.
1812
28 Maiü.

aucune façon, être molestés dans leur sécurité à raison des événements passés. Les forteresses, construites par eux sur leur territoire à l'occasion de la guerre et qui ne se trouvaient pas déjà établies auparavant, seront rasées, en tant qu'elles ne seront plus utiles à l'avenir. La Sublime-Porte prendra, comme par le passé, en son pouvoir les places fortes, les châteaux et autres points fortifiés existants auparavant, elle les garnira d'artillerie, de vivres et de munitions de guerre, et y mettra des garnisons à son bon plaisir. Toutefois, afin que ces garnisons n'exercent pas de vexations à l'égard des Serbes, la Sublime-Porte, mue par des sentiments de commisération pour eux, prendra les mesures nécessaires pour leur sécurité. En outre la Sublime-Porte accordera aux Serbes, sur leur demande, les mêmes prérogatives dont jouissent ses autres sujets dans les îles de l'Archipel et dans les autres provinces de l'Empire, et voulant donner à la nation serbe une marque de sa magnanimité, elle consent à lui laisser l'indépendance de son administration intérieure, à user de modération dans les impositions, en les percevant directement, et arrêtant, de concert avec la nation serbe, les mesures indispensables à cet effet.

Art. IX. Tous les prisonniers se trouvant dans les deux empires, hommes et femmes, à quelque nationalité ou condition qu'ils appartiennent seront rendus sans rançon aucune, aussitôt après l'échange des ratifications du présent traité, à l'exception des chrétiens qui, dans les Etats de la Sublime-Porte, auront spontanément embrassé la religion musulmane, ou des mahométans qui, dans les Etats de l'empire russe, auront spontanément embrassé la religion chrétienne. Cette disposition est également applicable à tous les sujets russes qui, après la signature du présent traité de paix, auraient été faits prisonniers par un accident quelconque et se trouveraient sur le territoire de la Sublime-Porte. La cour impériale de Russie s'engage de traiter de la même manière tous les sujets de la Porte ottomane. Quant aux sommes employées par les deux hautes parties contractantes à l'entretien des prisonniers, il ne pourra être exigé de remboursement. De plus, chacune des deux puissances pourvoira les prisonniers de tout ce qui leur sera nécessaire pour leur voyage jusqu'à la frontière, où ils seront échangés par des commissaires nommés de part et d'autre.

Art. X. Tous les procès entre les sujets des deux empires, dont le cours aura été interrompu par les événements de la guerre, ne seront pas considérés comme terminés, mais devront être tranchés par les voies légales aussitôt après la conclusion de la paix. || Toutes les

dettes contractées entre les sujets respectifs, comme aussi les créances du fisc, devront être promptement et entièrement liquidées.

Art. XI. En conséquence du présent traité de paix conclu entre les deux puissants monarques et à la suite de l'échange des ratifications entre les deux souverains, les armées et les flottes de la cour impériale de Russie procéderont à l'évacuation du territoire et des eaux de l'empire ottoman. Toutefois cette opération ne pouvant s'accomplir sur-le-champ, en raison de grandes distances et d'autres difficultés, les deux hautes parties contractantes se sont mises d'accord et ont convenu de fixer un terme de trois mois, à partir du jour même de l'échange des ratifications, pour l'évacuation complète des provinces tant européennes qu'asiatiques. Pendant la durée de ce terme, les armées impériales russes évacueront entièrement le territoire européen et asiatique qui, en vertu des présents arrangements, doit être restitué à la Sublime-Porte ; les flottes et les transports de guerre quitteront également les eaux turques. Les places et forteresses où l'armée russe séjournera en attendant l'époque où commencera le délai convenu, demeureront, jusqu'à l'évacuation, soumises à l'administration de la cour de Russie, ainsi qu'elles le sont actuellement, sans que la Porte puisse s'y mêler d'une façon quelconque avant l'expiration du terme et l'entière évacuation du territoire par les troupes qui, jusqu'au jour de leur départ, se pourvoieront des vivres et de toutes autres choses nécessaires.

Art. XII. Au cas où soit le ministre résidant à Constantinople, soit le fondé de pouvoirs de la cour impériale de Russie, réclameraient par écrit, en vertu de l'article VII du traité de Iassy, des indemnités pour des dommages causés aux sujets et marchands russes par les corsaires des régences d'Alger, Tunis et Tripoli, ou protesteraient, dans des questions d'intérêts régies par le traité de commerce existant et d'où pourraient surgir des conflits ou des plaintes, la Sublime-Porte ne manquera jamais d'apporter tous ses soins pour que les clauses des traités soient observées et les difficultés signalées levées et écartées, sans cependant porter atteinte aux prescriptions et ordonances en vigueur sous ce rapport. La cour impériale de Russie promet aussi d'agir de même à l'égard de la Porte dans la mesure que comportent les lois de commerce en vigueur.

Art. XIII. La cour impériale de Russie est disposée à accepter, après la conclusion du présent traité, l'offre d'une intervention amicale de la Sublime-Porte auprès des Perses, ses corréligionnaires, afin que les hostilités cessant entre la cour impériale de Russie et l'empire persan, une entente réciproque puisse être négociée en vue de la conclusion de la paix.

No. 57.
1812
28 Mai.

No. 57. Art. XIV. După l'exchange des ratifications du présent traité de paix, les commandants en chef des armées des deux empires, tant sur mer que sur terre, donneront aux commandants des corps respectifs des ordres pour faire cesser les hostilités. Celles qui seraient commises après la signature du présent acte devront être considérées comme non avenues et ne pourront donner lieu à aucun changement dans les stipulations qu'il renferme. De même, tout ce qui dans cet intervalle aura été conquis par les troupes de l'une ou l'autre des deux parties contractantes, sera restitué sans le moindre délai.

Art. XV. După la signature de ces articles de paix par les plénipotentiaires respectifs, le principal plénipotentiaire de S. M. Impériale de Russie et le grand-vizir de la Sublime-Porte les confirmeront, et dix jours après la signature, ou plus tôt, si faire se peut, les instrumens du présent traité seront échangés par les susdits plénipotentiaires.

Art. XVI. Le présent traité de paix perpétuelle sera ratifié par S. M. l'empereur et Padischah de toutes les Russies et par S. M. le Grand-Sultan et Padischah des Ottomans, au moyen de ratifications solennelles munies des signatures autographes des deux souverains, et l'échange des ratifications se fera par l'intermédiaire des plénipotentiaires respectifs en la ville où le traité a été conclu et dans le délai de quatre semaines, ou plus tôt, si faire se peut, à compter du jour de la conclusion du présent acte. || Le présent instrument de paix contenant seize articles et qui entrera en vigueur aussitôt après qu'aura eu lieu l'échange des ratifications respectives, a été, en vertu de nos pleinpouvoirs, signé et scellé par nous et échangé contre un pareil, signé par les plénipotentiaires susmentionnés de la Sublime-Porte ottomane et muni de leurs sceaux.

Fait à Bucarest, le 16/28 mai 1812.

Signatures: André Italinski, m. p. (manu propria).
Jean Sabanejew, m. p.
Joseph Fonton, m. p.

No. 58 — Firman către Domnul Ioan Sandu Sturza VVD.

No. 58. 1822. Alesule întru cei ântâi ai neamului lui Mesie, orânduit Domn al Moldovei Ioane Sandul Sturza, a căruia sfârșit să se încheie cu norocire! Sciut să-ți fie că, fiind arătă în iveală înșelătoarea rea credință acelor din tacâmul fanarioșilor de mai înainte Domni, și celor supuși lor Greci

boeri, și făcându-se înaltă împărătească a mea voință ca să se rânduiască Domn după cum din veci era din cinstiții pămîntenii boeri. Tu Voevodule al Moldovei, care din purtarea ta s'a văduț că ai vrednicie și cum-păneală, s'a dăruit credinței tale acum domnia Moldovei, prin alegerea dintr'acei din Moldova și de curînd veniți la înalta mea Poartă prea credincioase raele a împărăției mele și fiind că spre dovada mulțumirei pentru această facere de bine și împărătească a mea mare milostivire s'a înfățișat din partea ta și din partea celor cu tine aicea aflați boeri, la pragul îndurător al prea puternicei mele Porți, o scrisoare grecească în chip de magzar, cuprindețoare de oareși care rugăminte, spre a se lucra de acum înainte deosebită siliuță și sîrguință spre dovadă și păzirea credinței și dreptății, și spre ținerea buneii statornicii a țerii, și ocrotirea locuitorilor, și a toată buneii rîndueli, care scrisoare talmăcindu-se s'a văduț noima sa, că cere milostivire, și se roagă ca, fiind că pînă acum trecuții Greci Domni, și cei supuși lor boeri, și acei pe cari îi trăgeau la ei, și îi întrebuițau în slujbe, și alții din neamul Grecilor, Sîrbii, Bulgari și Arnăuți și popii lor, făceau feluri de nedreptăți și supărări, și toți aceștia și fiește cari din ei, își aveau împărțășire la oareși cari turburătoare întemplări, este de anevoe să lipsească de acum cele spre ispită cunoscute pricinii, acei ce se pot prepune de asemenea oareși care răsvrătire, și pentru ca să se întemeeze cea desevîrșită siguranță, și liniște a țerei, și ca să se dobîndească în deobște odihnă și rîsuflare, să nu se mai scrie de acum Neferi din Grecii și Arnăuții ce se vor fi aflînd în Moldova, nici să se rânduiască din ei Delibași și Tufecibași, ci prin știrea și marafetul lui Divan Efendisi, și a lui Baș-beșleaga, să se aleagă Tufecibaș și Delibaș, și rînduindu-se la tine să scrie Neferi din adevărații pămîntenii cu cheazășie, ca să fie împreună cu cei rînduiți după ce se va socoti de tine și boerii pămîntenii. Pe lângă aceasta să se rînduiască de către înaltul meu Devlet un Divan Efendis, cu iscusiuță și un Baș-beșleagă vrednic ca să fie împreună cu tine, și fiind că în vremile trecute este pildă că au fost cu Baș-beșleaga șapte sute opt Neferi, spre aceasta să se rînduiască și acum spre paza țerii o mie de Neferi să fie sub ascultarea lui Baș-beșleaga din Turcii cinstiți, și lefile lor, după închipuirea cu care se da din început așa să se dea și acum, și pentru cei mai mulți ce acum au a li-se plăti din veniturile, și din deosebitele folosuri și havaeturii ale domniei și din ocne, și unii ca aceștia să se mulțumească cu lefile și taînaturile ce li se dau, silindu-se întru paza țerei împreună cu pămîntenii zabeți și Neferi. Mai pe urmă însă și acum că a încetat răul rîsmiriții și s'a întors liniște, de se va cunoaște că nu este trebuință de o mie Neferi să se

No. 58.
1822

scadă pe jumătate, și să rămâie numai cinci sute Neferi, ca să rămâie în slujbă precum și mai înainte, și dacă (Dumnezeu ferească) s'ar întem-
pla vre-o întemplantare ca cea de mai înainte turburătoare, fiind că nu vor fi îndestui Neferi cari se află cu Beșleaga, pentru aceea de pe acum să se dea înaltele porunci și povățuirii ocârmuitorilor sarhaturilor ca, când li-se va arăta lor trebuința din partea Domnului, a boerilor și a Baș-beșleagei, îndată să se trimită așcheriul cerșut și tunuri și alte trebuin-
cioase pentru război, subț purtare de grijă a Beșleagei și câți se află locuind în numita țară Greci, Sârbii, Bulgarii, și din neamul Arnăuților, și popii și alții din amestecate neamuri, fiind că despre aceștia nu poate să fie siguranță, și ca să fie deplină liniștita statornicie și siguranța țe-
rei precum se cuvine, toți să treacă la Rumel, afară numai de câți-va pentru cari pămîntenii se vor face chezași în iveală că se feresc de re-
lele urmări, și că sunt din rânduiala celor cinstiți; pentru acest fel de oameni cunoscuți să se facă isvod cu aședămînt ca din aceștia să nu se facă boeri sau alt soi de zabiți, și să nu se rânduiască de acum și nici într'o vreme în slujbele țerei, și așa să se dea voe la aceștia ca să rămâie și să șadă. Așa și acei ce la aceasta de curînd întemplantă răs-
miriță, atât acei ce s'au împrăștiat încoace și încolo, cât și aceia pentru cari este hotărîre a se trece la Rumel fel de fel de oameni, să nu poată nici într'o vreme să calce în țară, și dacă unii ca aceștia avînd
ale lor trebuințe vor avé gând să treacă prin țară, să se cerceteze de ocârmuitorii și zabeții și alți stăpăuitori a sarhaturilor, și de nu va fi vre-o pricină ca să se oprească, atunci la unii ca aceștia să se dea teșcherea cuprindețoare chipului și felului lor, și să se dea la Capuchehaiaoa țerei ce se va afla la sarhat, și acela să-l trimită la Căpitanii țerei, și el să-l dea la zabetul ce se numește Hatman și să-l facă teslim și dacă se va dovedi că este om care are trebuință și cinstit, să se ție pînă se va cerceta și-și va sfârși trebuința sa, și sfârșindu-se fără ză-
bavă îndată să-l întoarcă iarăși; iară de se va dovedi cevași necuviincios la el, îndată să se isgonească și să se alunge, și pentru aceștia asemenea să se dea porunci și povățuirii la câți se cuvine, și cei în țară aflați adeveriți sudeți, a altor puteri să nu stăpânească averi și moșii, și ei să le vîndă pămîntenilor cu cuviinciosul preț fără prelun-
gire. Și câți din raele cugetează să fie sudeți să li se ia din mână pa-
tentele și să-i supue în numărul raelelor ca mai înainte. Și de acum unii ca aceștia în trebuințele țerei sau alte nizamuri și huzmeturi să nu mai fie, și să se întărească întru aceasta de mai înainte date firmanuri, și sudeții cari vin în țară pentru neguțătorie și trebuință, dacă după ca-
noanele țerei, vor primi rânduiala de acest fel, și se va dovedi că nu

sunt din oamenii cei isgoniți, să se dea voe unora ca acelora să meargă și să vie. Și la trebuințele țerei mari și mici prin alegerea Domnilor să se rânduiească oameni din pământeni ispitiți și cinstiți și credincioși și să se întrebuițeze în slujbe, iar din Greci și din alte neamuri meste cu cuviință a fi în slujbe. Păzindu-se buna orânduială spre apărarea și mângâierea locuitorilor țerei, să se întărească cea din vechi boerie, sub ascultarea lor după vechiul obicei și cea dintre megieșitele împărăteștile mele sarliaturi din vechi urmată bună rânduială și armonie, să se păzească asemenea și de acum. Și fiind că cei de mai înainte Greci Domni opriau pe boerii cari vin la înalta mea Poartă, unul din boeri său doi cu magzar cu veclilime din partea boerilor obștiei pentru oareși care cerere a țerei, de acum înainte pentru oareși care a locului trebuință să nu se oprească a veni la înalta mea Poartă cari, dacă acești boeri ce vor voi a veni la Poartă de vor avé să se jeluiască pentru Domnul lor, atunci jaloba se va cerceta cu amăruntul de înalta mea Poartă, și de vor fi arătările drepte și adevărate, după cum va fi de cuviință se va pune în lucrare. Asemenea și când din întemplantare nu vor fi adevărate jeluirele, și se vor vedé a fi pe oareși care temeiu a rătăței, se vor pedepsi precum se cade. Popii greci ce până acum au fost ședând pe la pământeștele mânăstiri de cari se lucrau feluri de rele urmări, toți să se isgonească și să se alunge, și daca din embaticurile acele rânduie de la mânăstiri spre a se da la oareși cari alte mânăstiri, și la alte părți a împărăteștii mele stăpâniri, de va rămâne vre unul din aceste neplătite, să nu trimită Patriarhul din Țarigrad vre un popă ca să le primească, ci cu tacir să facă rugăminte către înalta Poartă, și de acolo însciintându-se Capuchehaoa cu acest chip să se îplinească cerșutul embatic. Pe lângă acestea să lipsească temelia rătățiilor, să se facă luare aminte ca să strice școalele grecesci, cari Grecii Domni au iscodit spre învățătura a oareși cari rătăți. Domni afară de avaturele lor cele vechi și orânduiețele venituri să nu iea, și acele câte Grecii Domni prin oareși cari chipuri au iscodit fără cuviință să lipsească cu totul. Așa dar cea singură stăpânitoare voință, și cel cu milostivire împărătesc al meu scopos fiind întemeiat spre a-și avé locuitorii cele obicnute obiceiuri, și pronomii și orânduiele, ce s'au întărit cu împărătești a mele firmanuri, și spre a se încredința de acum tuturor, și la neputincioasele raele siguranță și liniște și odihnă, s'a dat împărăteasca ascultare la toate cererile făcute pentru aceste, precum și pentru toate celelalte arătate; și în ponturile de mai sus fiind arătate, că Bașbeșleaga să se afle un an în slujba Beșlegiei, și la împlinirea anului schimbându-se să se aleagă altul care se va găsi cu cuviință și să se rânduiească. Cu acest chip rânduindu-se acum

No. 58. 1822. Bașbeșleagă pe cinstitul Eiub Aga din împărăteștii salahori, ca să meargă drept la Silistra și făcând o mie de neferi din oamenii ispititi și cinstiți, cari trebuiesc a fi cu el, și găsindu-i, când se vor trage în părțile de aici rânduile oști ce se află în Moldova, după înțeleptirea împărăteștilor mele porunci cari s'a dat, la prea cinstitul și prea slăvitul sfetnic și Vizir al meu Muhamet Selim Pașa (a cărui slavă fie vecinică), numitul Beșleagă luând cu el pe adunații o mie neferi și intrând în Moldova, i s'a dat lui înaltă vrednică de închinăciune a mea poruncă ca să se silească întru ascultarea ta, după cum se cuvine rânduirei sale. Pe lângă aceasta s'a rânduie să meargă împreună cu tine în slujba Chitapului cel din Hogegeani înaltului meu divan, ales prea cinstit și slăvit săghet Ibraim Nibi. Decî fiind că s'a dat înadins porunci și povățuire, la toți ocârmuitorii cei orânduieți stăpânitori, și către tine îndeosebi înalte porunci după chipul de mai sus, ca să proftacească oști și tunuri și cele trebuincioase ale rășboiului, ca să treacă în Moldova fără cu amăruntul cercetare a oamenilor necunoscuți, și acei cari sunt să se isgonească și să se alunge din țară, și că acei câți rămân în țară numerați să fie și cu chezașia pămîntenilor, iar afară de cei cinstiți și de credință oameni, sau Greci nici unul să nu se rânduiască nici într'o vreme în boerie, sau în slujbe pămîntesci, după cum s'a dat cele de trebuință povățuirii, și pentru ca să se oprească și să se anularisească nedreptele cereri închipuite de Grecii Domni, și iscoditele necuviincioase mișcări, și fiind că s'a dat în deosebi către tine, pentru nizamul și buna rânduială sudeților alte înalte porunci, și pentru cele mai sus pomenite cereri de rugăminte, cari pentru ca să intre în lucrare și punere la cale s'a încredințat cei cu istețime credinței tale, cu unite socotinți și a boerilor pămînteni, spre aceasta numai s'a dat această împărătească înaltă hotărîre și s'a trimis. Acum decî după ce vei înțelege ființa pricinei să sevăreșesci și să îndrepti fiește care pricină după cuviința credinței și istețimei și înțelepciunei tale, și după cum se cere de la tine, și să ieși aminte ca să se apere și să se mângăie neputincioasele raele de nedreptate, fiind foarte de anevoe aceasta. Să te silești ca să se statornicească și să se întoarcă odihna și liniștea, și arătând la orî ce pricină după înțelepciunea și cunoștința ta, cea trebuincioasă dreptate și credința ta, să puî în cât se poate cu cea mai tare sârguință și silință, pentru ca să dobândesci împărăteasca înaltă mântuitoare mulțumirea noastră. Spre aceasta s'a dat înaltul vrednic de închinăciune firman, prin care poruncim să te porți cu cerșuta credință. Intru aceștia chip cunoaște și fii credincios la sfântul nostru semn. 1822.

No. 59.—Firmanul de Domnie a lui Ioan Sandul Sturza VVD.
din 1 Iulie 1822.

Fiind că prea înaltul stăpânitor a toate și nesfârșitul și vecinicul dătătorul tuturor bunătăților, a căruî slavă și milă este necovârșită în veci și neasemenată de puterea cea mare și de darul său cel necnprins, a bine voit a orânduî pe a mea ființă ce din moștenire împărătească, și singură stăpânitoare spre a fi împărat stăpânitor preste fața pământului, și a pus prea slăvitul semn a prea înaltei mărireî sale asupra celor ce au petrecut cu bună cuviință întru dreptate prea slăviții stăpânitorî, fiind pragul meu cel înalt și prea slăvit, ca să fie scăpare a Eghimonilor și a meghistanilor, și a celor ce au pricinî. || Pentru aceea dar după drept cuvînt, spre mulțumire, pentru atâtea daruri este cu bună cuviință, a împărăteștei Mărirî întrn obiceiul păzit a împărăteștei singurî stăpânitoareî mărirî, ca toți supușii împărăției mele câtî se află sub îndatorita supunere și credință, și slabele raele să se păzească și să se ocrotească sub aripele împărăteștei mele milostivirî, întrn liniște și odihnă trăind, în fericită și nebântuită petrecere prin rînduirea unui stăpânitor vrednic și destoinic, spre a păzi fericita și norocita stare a pământului, și cu depărtarea strămbătăților celor izvodite, se revarsă semnele dreptăței. || Pentru acest cuvînt dar, fiind că și s'a făcut cunoscut, cum că purtătorul acestui înalt al meu firman împărătesc, plin de milostivire, alesule între neamul lui Iisus, și lauda între Eghimonii neamului Mesieî, Ioan Sandul Sturza, a cărnîa să fie norocit sfârșitul, carele fiind că este din boerîi cei cinstiți, și în bun ipolipsis pământului Moldaviei, și din însuși fisiognomia și a sa moralita, se vede pre deplin, cum că are vrednicie spre a oblədui cu bună orînduială și cu bună chibzuire pricinele locului și cum că va pune toată silința sa, spre a se arêta bine plăcute purtările sale, către împărăția mea, s'a hotărît către numitul din nemărginitele împărătești daruri, și din prea înalta împărăteasca milostivire, acum la anul 1237 la 24 a luneî Șăval, împărătescul Hatihnmaium, dându-se arêtatulî Ioan Sandul Sturza domnia Moldoveî ce din moștenire este avere a împărăției mele, prin făgăduință și îndatorire spre a păzi eparhia Moldoveî, și a ocroti și a apêra pe slabele și săracele raele, și când pe cele de mai înainte arêtate împărăteștile mele milostivirî și facerile de bine, după neapêrata trebuință a buneî stări a memlechetului Moldaviei, să aibă a se sili, ca să trimită și haraciul, ce se va rîndui a raelilor Moldoveî, după a sa putere la împărăteasca mea hazna; și într'un cuvînt să pue toată sîrguința spre

No. 59.
1822
Iulie 1.

No 59. a s\vârși toate pricinele c\atre p\am\intul Moldovei, dup\ n\ad\ajduita drep-
 1822 tate \u0219i credin\ta lui \intocmai dup\ \u00eemp\er\teasca noastr\ buna pl\acere,
 1 Iulie. precum \u0219i este n\ad\ajduit de la d\insul, c\ c\ va \u00eendrepta toate pricinele p\am-
 \u00eintului, pentru ca s\ c\stige prin drept cuv\nt, \u0219i \u00eemp\er\teasca noa-
 str\ bun\ pl\acere, dup\ \u00eendatorita supunere, \u0219i s\dicatul s\eu. || Pen-
 tru aceasta dup\ \u00eendalt \u00eemp\er\tescul firman, ce i s'a dat \u00eemp\reun\ cu ha-
 ti\eriful \u00eendocmai dup\ \u00eemp\er\te\teile porunc\ date, Ioan Sandul Sturza,
 va st\p\ani domnia Moldovei, pentru care s'a dat acest \u00eemp\er\tesc plin
 de bucurie \u0219i de veselie berat al meu, prin care poruncim ca mai sus
 numitul Voevod al Moldovei, s\ aib\ a st\p\ani principatul dup\ chipu-
 rile ce s'a\ ar\etat mai sus, adic\ \u0219i s\ ocroteasc\ \u0219ara \u0219i pe s\aracile \u0219i
 sl\abitele raele \u0219i s\ le apere \u0219i s\ le acopere, iar boerii memlechetului
 \u0219i ceilal\i zabe\i \u0219i raele s\ se ar\ete c\atre Divanul lor cu c\d\uta supu-
 nere \u0219i plecarea \u0219i s\ aduc\ ascultare la cuvintele lui, \u0219i la poruncele lui
 \u0219i s\ se dep\arteze cu totul de a se ar\eta cu \u00eempotrivire, \u0219i mai sus nu-
 mitul Voevod purt\ndu-se dup\ calea cea dreapt\ a \u00eendatoritei credin\te
 \u0219i st\p\iniri, \u0219i r\m\aind statornic \u0219i nesmintit \u00eendru datoriiile sale, s\ nu
 lipseasc\ de a ar\eta \u0219i a face cunoscut la prea \u00eendaltul prag a \u00eemp\er\tiei,
 c\at se va veni a se ar\eta, fiind de cuviin\ta pentru memlechet, \u0219i s\ se
 s\rgueasc\ cu luare aminte \u0219i cu silin\ta, ca s\ fac\ slujb\ plecat\, ar\et\nd
 os\rdie c\atre toate cele ce privesc dreapta credin\ta, \u0219i sadacatul
 lui. Aceste \u00eendocmai urm\ndu-le nimenea din oameni s\ nu se fac\ \u00eemp-
 otrivitori, ci sciind s\ aduc\ credin\ta la sf. semn, ce s'a scris la anii
 1237, 24 a lunei \u00cSeval.

No. 60.— Proclama\ia Feldmare\alului Wittgenstein c\atre
 locuitorii Moldovei \u0219i Valachiei din 25 Apri-
 lie, 1828.

No. 60. Locuitorilor Moldovei, \u0219i Valachiei!
 1828 Dup\ prea \u00eendalta a \u00eemp\er\te\teii Sale M\ariri porunc\, eu \u00eendru \u00eendru \u00eendru \u00eendru
 25 Aprilie. ra voastr\ cu armia \u00eendcredin\at\ oc\armuirii mele. Purt\toarea de biruin\ta
 oastea a singur St\p\anitorului a toat\ Rusia, ocrotitorul vostru, intr\nd
 \u00eendru hotarele Moldovei v\ aduce vou\ z\log a bunei r\endueli \u0219i a cei de
 s\v\ar\it sigurivsirii. || Locuitorilor de toate st\riile! primi\i pe vitejii
 osta\i Rosienesci ca pre fra\i \u0219i ca pre ap\er\atorii vo\tri c\ firesci. S\rgui-
 \u0219i-v\ a ajutarea mi\c\arile armiei \u0219i a o \u00eendestula pre ea la cele neap\erate
 trebuin\te: ar\eta\i nou\ doved\ a dragoste\ voastre, cei de demult cu-

noscute către Imperiū, care cu neadormire apără dreptățile voastre. || Răsboiul ce s'a declarat de către Rusia Porții Otomanicesci, are un scopos ca să se împlinescă făgăduințele cele călcate și ca să se rădăce întru putere tractaturile, cele ce înaintea a toată lumea s'au încheiat. Voi veți fi martori lucrărilor celor de răsboiū, a căroro urmările nu pot a se atinge de voi, în liniștea cea cu odihnă aferosiți-vă pre voi folosulū Patriei voastre, și nu vă depărtați de împlinirea datoriei ceī sfinte pentru voi. || Legiuirile și obiceiurile strămoșesci, dreptul a fiește căruia dintre voi, dreptățile și pronomiele a Sfintei Bisericeī noastre vor rămâne neclintite. || Spre siguranța buneī stării voastre Impărăteasca Sa Mărire a binevoit a-mi încredința mie, ca îndată să așed în Principatele acestea vremelnică înaltă ocârmuire, sub presidenția Sfetniculū de taină Graf Palen, asupra căruia Monarchul a pus credința Sa. Luī i-s'a dat putere și i-s'a poruncit a intra în dregătoria deplin inputernicitulū President al Divanurilor Moldovei și Valachiei. Din partea mea, eū nu voiū înceta a ajuta ostenelelor luī în ocârmuirea acestor Principaturi, și dimpreună cu aceia a avé priveghiere cea cu mai mare tărie, ca să se păzească rânduiala cea desevârșită în toate corpusurile și părțile ale armiei, care întru tot prea milostiv s'a încredințat mie. Și însuși cele mai mici ne-rândueli nescăpat se vor supune pedepsii; voi puteți a vă rezema pe aceste făgăduințe. || Locuitorilor Moldovei și Valachiei ! Răsboiul, ce se deschide de către Impărăteasca Sa Mărire după neapărata nevoe, nu vē va lipsi pe voi de toate acele îndemânări, ce sunt unite cu pacea, el fiind pornit spre aședarea liniștei va întări a voastră politicească fință prin tractaturile, cari pot șterge urmele necazurilor ce ați pătimit, și spre totdauna a îngrădi a voastră fericire. || Supunerea stăpânilor, nătarea împărechierilor celor pierdătoare, cari s'au născut din anarhie, jertfirea cu toate interesurile sale binelui celui de obște, acestea sunt îndatoririle, cari se pun asupra voastră, împliniți-le pre ele cu osârdie și cu unime într'un suflet, și cu aceasta ajutați scoposurilor celor făcătoare de bine a Împărăteștii Sale Măririi, cu a căruia nume vē îndatoresc pre voi către aceasta. Răvnind folosulū Patriei voastre, voi veți câștiga nouă dreptăți spre ocrotirea și mila a prea puterniculū monarch.

Glavnia Cvartira.

1828 Anul, Aprilie 25.

Cel mai mare povățuitor al armiei :
General Feld-marșal Graf Wittgenstein.

No. 61.— Convențiunea de la Akerman, din 7 Octombrie
1826, explicativă tratatului din Bucuresci.

(Martens, Nouveau Recueil, VI, 1053)

1. *Convențiunea explicativă Tratatului de pace de la Bucuresci.*

No. 61.
1826
7 Octom.

Au nom de Dieu tout-puissant

La cour impériale de Russie et la Sublime-Porte, animées du désir sincère de mettre un terme aux discussions qui se sont élevées entre elles depuis la conclusion du traité de Bucarest et voulant consolider les rapports des deux empires en leur donnant pour base une parfaite harmonie et une entière confiance réciproque sont convenues d'ouvrir, par le moyen d'une réunion de plénipotentiaires respectifs, une négociation amicale, dans la pure intention d'écarter de leurs relations mutuelles tout sujet de différend ultérieur et d'assurer pour l'avenir la pleine exécution du traité de Bucarest ainsi que des traités et des actes qu'il renouvelle ou confirme et dont l'observation peut seule garantir le maintien de la paix si heureusement établie entre la cour impériale de Russie et la Sublime-Porte ottomane. En conséquence, S. M. l'empereur et padischah de toutes les Russies et S. M. l'empereur et padischah des Ottomans, ont nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir : S. M. l'empereur et padischah de toutes les Russies, les sieurs comte Michel Woronzoff, aide-de-camp général, général d'infanterie, membre du conseil de l'empire, gouverneur général de la Nouvelle-Russie et commissaire plénipotentiaire de la province de Bessarabie, etc., et Alexandre de Ribeaupierre, conseiller privé, chambellan actuel, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près la Sublime-Porte, etc., et S. H. les sieurs Seid-Ibrahim-Hadi-Effendi, contrôleur-général d'Anatolie, 1-er plénipotentiaire et Seid-Mehmed-Iffet-Effendi, cadî provisoire de Sofia, avec rang de molla de Scutari, second plénipotentiaire ; lesquels après avoir échangé les copies vidimées de leurs pleinpouvoirs, trouvés en bonne et due forme, ont arrêté, conclu et signé, les articles suivants :

Art. I. Toutes les clauses et stipulations du traité de paix conclu à Bucarest le 16 mai 1812 (17e jour de la lune de djemaziul ewel de l'an de l'Hégire 1227), sont confirmées dans toutes leur force et valeur par la présente convention, comme si le traité de Bucarest s'y trouvait inséré mot pour mot, les éclaircissemens qui font l'objet de la présente convention ne devant servir qu'à déterminer le sens précis et à corroborer la teneur des articles du dit traité.

Art. II. L'article 4 du traité de Bucarest ayant stipulé pour les deux grandes îles du Danube, situées vis-à-vis d'Ismail et Kilia, lesquelles tout en demeurant propriété de la Porte ottomane, doivent rester en partie désertes et inhabitées, un mode de délimitation dont l'exécution a été reconnue impossible, vu les inconvénients qu'entraînent les fréquents débordements du fleuve, et l'expérience ayant démontré en outre la nécessité d'établir une séparation fixe et suffisamment étendue entre les riverains respectifs, pour leur ôter tout point de contact et pour faire cesser par là même les différends et les troubles continuels qui en résultent, la Sublime-Porte ottomane voulant donner à la cour impériale de Russie une preuve non équivoque de son désir sincère de cimenter les relations d'amitié et de bon voisinage entre les deux Etats, s'engage à exécuter et à maintenir l'arrangement qui a été convenu à cet égard à Constantinople entre l'envoyé de Russie et les ministres de la Sublime-Porte dans la conférence tenue le 21 août 1817, conformément aux dispositions consignées au protocole de cette conférence. En conséquence, les dispositions énoncées dans ce protocole et relatives à l'objet en question, seront considérées comme faisant partie intégrante de la présente convention.

Art. III. Les traités et actes relatifs aux privilèges dont jouissent la Moldavie et la Valachie, ayant été confirmés par une clause expresse de l'article 5 du traité de Bucarest, la Sublime-Porte s'engage solennellement à observer lesdits privilèges, traités et actes en toute occasion, avec la fidélité la plus scrupuleuse, et promet de renouveler, dans l'espace de six mois après la ratification de la présente convention, les hattî-chérifs de 1802, qui ont spécifié et garanti ces mêmes privilèges. En outre, vu les malheurs qu'ont essuyés ces provinces par suite des derniers événements, vu le choix fait de boiars Valaques et Moldaves pour être hospodars des deux principautés et vu que la cour impériale de Russie a donné son assentiment à cette mesure, il a été reconnu tant par la Sublime-Porte que par la cour de Russie que les hattî-chérifs ci-dessus mentionnés de l'année 1802 devaient indispensablement être complétés au moyen des clauses consignées dans l'acte séparé ci-joint, qui a été convenu entre les plénipotentiaires respectifs et qui est et sera considéré comme faisant partie intégrante de la présente convention.

Art. IV. Il a été stipulé par l'article 6 du traité de Bucarest que du côté de l'Asie, la frontière entre les deux empires serait rétablie comme elle était anciennement avant la guerre, et que la cour impériale de Russie restituerait à la Sublime-Porte Ottomane les forteresses et châteaux situés dans l'intérieur de cette frontière et conquis par ses

No. 61. armes. En conséquence de cette stipulation, et vu que la cour impériale
 1826 de Russie a évacué et restitué immédiatement après la paix celles de
 7 Octom. ces forteresses qui avaient été prises seulement pendant la guerre sur
 les troupes de la Sublime-Porte, il est convenu de part et d'autre, que
 désormais les frontières asiatiques entre les deux empires demeureront
 telles qu'elles existent aujourd'hui, et qu'un terme de deux ans est fixé
 afin d'aviser réciproquement aux moyens les plus propres à maintenir
 la tranquillité et la sûreté des sujets respectifs.

Art. V. La Sublime-Porte ottomane désirant donner à la cour impériale de Russie un témoignage éclatant de ses dispositions amicales et de sa scrupuleuse attention à remplir en entier les conditions du traité de Bucarest, mettra immédiatement à exécution toutes les clauses de l'art. 8 de ce traité relatives à la nation Servienne, laquelle étant ab antiquo sujette et tributaire de la Sublime-Porte, devra éprouver en toute occasion les effets de sa clémence et de sa générosité. En conséquence, la Sublime-Porte règlera avec les députés de la nation Servienne, les mesures qui seront jugées les plus convenables pour lui assurer les avantages stipulés en sa faveur, avantages dont la jouissance sera tout à la fois la juste récompense et le meilleur gage de la fidélité dont cette nation a donné des preuves à l'empire ottoman. Comme un terme de dix-huit mois est jugé nécessaire pour procéder aux vérifications qu'exige cet objet, conformément à l'acte séparé ci-joint convenu entre les plénipotentiaires respectifs, lesdites mesures seront réglées et arrêtées de concert avec la députation servienne à Constantinople et consignées en détail dans un firman suprême revêtu du hattî-chérif, lequel sera mis en vigueur dans le plus court délai possible et au plus tard dans le susdit terme de dix-huit mois, et sera en outre communiqué à la cour impériale de Russie et considéré dès lors comme faisant partie intégrante de la présente convention.

Art. VI. En vertu des stipulations expresses de l'art. 10 du traité de Bucarest, toutes les affaires et réclamations des sujets respectifs, lesquelles avaient été suspendues par l'événement de la guerre, devant être reprises et terminées de même, les créances que les sujets respectifs pouvaient avoir les uns contre les autres, ainsi que sur le fisc devant être examinées et réglées en toute justice et promptement et entièrement liquidées, il est convenu que toutes les affaires et réclamations des sujets russes à l'occasion des pertes qu'ils ont essuyées par les déprédations des pirates barbaresques, les confiscations faites au moment de la rupture entre les deux cours en 1806 et autres actes de même nature, y compris ceux qui ont eu lieu depuis l'année 1821, donneront lieu à une

liquidation et à un dédommagement équitable. A cet effet, il sera nommé sans délai, de part et d'autre, des commissaires qui vérifieront les états des pertes et fixeront le montant d'un dédommagement. Tous les travaux de ces commissaires seront terminés et la somme, à laquelle s'élèvera le dédommagement ci-dessus mentionné, sera renise en bloc à la légation impériale de Russie à Constantinople, dans un terme de dix-huit mois, à dater de la ratification de la présente convention. Il sera aussi observé une égale réciprocité envers les sujets de la Sublime-Porte.

Art. VII. La réparation des dommages causés aux sujets et négociants de la cour impériale de Russie, par les corsaires des régences d'Alger, de Tunis et de Tripoli et la pleine et entière exécution des stipulations du traité de commerce et de l'art. 7 du traité de Iassy, étant d'une stricte obligation pour la Sublime-Porte en vertu des clauses expresses de l'art. 12 du traité de Bucarest, lequel, conjointement avec l'art. 3 rappelle et confirme toutes les transactions antérieures, la Sublime-Porte réitère solennellement la promesse de remplir désormais avec la plus scrupuleuse fidélité tous ces engagements à cet égard. En conséquence: 1. La Sublime-Porte mettra tous ses soins à empêcher que les corsaires des régences barbaresques ne puissent, sous quelque prétexte que ce soit, inquiéter le commerce ou la navigation russe, et en cas de déprédation de leur part, dès qu'elle en sera instruite, elle s'engage itérativement à faire restituer, sans nul retard, toutes les prises faites par lesdits corsaires, à faire dédommager les sujets russes des pertes qu'ils auraient essayées, à adresser à cette fin un firman rigoureux aus régences barbaresques, de manière à ce qu'il ne soit plus nécessaire de le réitérer une seconde fois, et dans le cas où ce firman n'aurait pas été exécuté, à payer le montant de l'indemnité, de son trésor impérial, dans le terme de deux mois, spécifié en l'art. 7 du traité de Iassy, à dater du jour de la réclamation qui aurait été présentée à cet égard par le ministre de Russie sur la vérification qu'il en aurait faite. 2. La Sublime-Porte promet d'observer rigoureusement toutes les conditions du dit traité de commerce, de lever toutes les prohibitions contraires à la teneur expresse de ses stipulations, de ne mettre aucune entrave à la libre navigation des navires marchands sous pavillon russe dans toutes les mers et eaux de l'empire ottoman sans aucune exception, en un mot, de faire jouir les marchands, les capitaines et tous les sujets russes en général, des avantages et prérogatives, comme de l'entière liberté de commerce qui sont formellement stipulés par les traités existants entre les deux empires. 3. Conformément à l'article 1 du traité de commerce qui stipule en faveur de tous les sujets russes en général, la liberté de

No. 61.
1828
7 Octom.

navigation et de commerce dans tous les Etats de la Sublime-Porte, tant sur terre que sur mer, et partout où la navigation et le commerce pourront convenir aux sujets russes, et en vertu des clauses des art. 31 et 35 du dit traité, qui assurent le libre passage par le Canal de Constantinople des navires marchands russes, chargés de vivres ou autres marchandises et productions de la Russie ou d'autres Etats non soumis à l'empire ottoman, ainsi que la libre disposition de ces vivres, marchandises et productions, la Sublime-Porte promet de n'apporter aucun obstacle ni empêchement à ce que les bâtiments russes, chargés de blés et autres vivres, à leur arrivée dans le canal de Constantinople, le cas de besoin échéant, puissent transborder leur cargaison sur d'autres bâtiments, soit russes, soit d'autre nation étrangère, pour être transportée hors des Etats de la Sublime-Porte. 4. La Sublime-Porte acceptera les bons offices de la cour impériale de Russie à l'effet d'accorder, d'après les exemples précédents, l'entrée de la mer Noire aux bâtiments de puissances amies du gouvernement ottoman, qui n'ont pas encore obtenu ce privilège, de manière à ce que le commerce d'importation en Russie, par le moyen de ces bâtiments, et l'exportation des produits russes à leur bord, ne puissent essuyer aucune entrave.

Art. 8. La présente convention, servant d'éclaircissement et de complément au traité de Bucarest, sera ratifiée par Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies et Sa Majesté l'Empereur et Padischah des Ottomans, au moyen des ratifications solennelles munies de leur propre signature, suivant l'usage, qui seront échangées par les plénipotentiaires respectifs, dans le terme de quatre semaines ou plus tôt s'il est possible, à compter du jour de la conclusion de la présente convention.

Fait à Akerman, le 25 septembre (7 octobre) 1826.

2. *Act separat relativ la Principatele Moldovei și Valahiei.*

(Martens, Nouveau Recueil, VI, 1059).

Au nom de Dieu tout-puissant.

Les hospodars de Moldavie et de Valachie étant choisis parmi les bojars indigènes, leur élection sera désormais faite dans chacune de ces provinces d'après le consentement et la volonté de la Sublime-Porte, par l'assemblée générale du divan, conformément à l'ancien usage du pays. || Les bojars du divan de chaque province, comme corps du pays, et avec l'accord général des habitants, feront choix, pour la dignité de hospodar, d'un des bojars les plus anciens et les plus capables de la bien remplir, et ils présenteront à la Sublime-Porte par une requête (Arz Mahsar) le

candidat élu, lequel, s'il est agréé par la Sublime-Porte, sera nommé hospodar et recevra son investiture. Si par des raisons graves la nomination du candidat élu ne se trouvait point conforme au désir de la Sublime-Porte, dans ce cas, après que ces raisons graves auront été avérées par les deux cours, il sera permis de recommander aux dits bojars de procéder à l'élection d'une autre personne convenable. || La durée de l'administration des hospodars restera toujours fixée, comme par le passé, à sept années complètes et entières, à dater du jour de leur nomination, et ils ne pourront être destitués avant ce terme. Si, pendant la durée de leur administration, ils commettent quelque délit, la Sublime-Porte en informera le ministre de Russie, et lorsqu'après vérification faite de part et d'autre, il sera constaté que le hospodar s'est effectivement rendu coupable d'un délit, sa destitution sera permise dans ce cas seulement. || Les hospodars qui auront achevé leur terme de sept années, sans avoir donné, soit aux deux cours, soit au pays, aucun sujet de plainte légitime et grave, seront nommés de nouveau pour sept autres années, si la demande en est faite à la Sublime-Porte par les divans des provinces, et si le consentement général des habitants se manifeste à leur égard. || S'il arrive qu'un des hospodars abdique avant l'accomplissement du terme de sept ans, pour cause de vieillesse, de maladie ou pour toute raison, la Sublime-Porte en donnera connaissance à la cour de Russie, et l'abdication pourra avoir lieu d'après un accord préalable des deux cours. || Tout hospodar qui aurait été destitué après avoir fini son terme, ou qui aurait abdiqué, encourra la déchéance de son titre et pourra rentrer dans la classe des bojars, à condition de rester paisible et tranquille, mais sans pouvoir ni redevenir membre du divan, ni remplir aucune fonction publique, et sans pouvoir être réélu hospodar. || Les fils des hospodars destitués ou abdicataires conserveront la qualité de bojars, pourront occuper les charges du pays et être élus hospodars. || En cas de destitution, d'abdication ou de mort d'un hospodar, et jusqu'à ce qu'il lui soit donné un successeur, l'administration de la principauté sera confiée à des kaïmacans nommés par le divan de ladite principauté. || Le hattî-chérif de 1802 ayant ordonné l'abolition des impôts, redevances et réquisitions introduites depuis l'année 1198 (1783), les hospodars avec les bojars des divans respectifs détermineront et fixeront les impôts et les charges annuelles de la Moldavie et de la Valachie, en prenant pour base les règlements qui ont été établis à la suite du hattî-chérif de 1802. Les hospodars ne pourront dans aucun cas manquer au strict accomplissement de cette disposition. Ils auront égard aux représentations du ministre S. M. I. et

No. 61.
1826
7 Octom.

No. 61. à celles que les consuls de Russie leur adresseront d'après ses ordres, tant sur cet objet, que sur le maintien des privilèges du pays, et spécialement sur l'observation des clauses et articles insérés dans le présent acte. || Les hospodars, de concert avec les divans respectifs, fixeront dans chaque province le nombre des beschlis d'après celui qui existait avant les troubles de 1821. Ce nombre une fois fixé ne pourra être augmenté sous aucun prétexte, à moins que l'urgente nécessité n'en soit reconnue de part et d'autre, et il est bien entendu que les beschlis continueront à être formés et organisés comme ils l'étaient avant les troubles de 1821 ; que les agas continueront d'être choisis et nommés d'après le mode suivi avant la dite époque, et qu'enfin les beschlis et leurs agas ne rempliront jamais que les fonctions pour lesquelles ils ont été originairement institués, sans pouvoir se mêler des affaires du pays, ni se permettre aucune autre action. || Les usurpations faites sur le territoire de la Valachie du côté d'Ibrail, Ghierghiova et de Coulé, et au delà de l'Olta, seront restituées aux propriétaires, et il sera fixé pour la dite restitution un terme dans les firmans y relatifs, lesquels seront adressés à qui il appartient. || Ceux des bojars moldaves qui uniquement par suite des derniers troubles se sont vus forcés de quitter leur patrie, pourront y revenir librement, sans être inquiétés par qui que ce soit, et rentreront dans la pleine et entière jouissance de leurs droits, prérogatives, biens et propriétés comme par le passé. || La Sublime-Porte, eu égard aux malheurs qui ont pesé sur les principautés de la Moldavie et de la Valachie, par suite des derniers troubles, leur accordera deux années d'exemption des tributs et redevances qu'elles sont tenues de lui payer ; à l'expiration du terme de l'exemption ci-dessus mentionnée, les dits tributs et redevances seront acquittés au taux fixé par le hatti-chérif de 1802, et ne pourront être augmentés dans aucun cas. La Sublime-Porte accordera également aux habitants des deux principautés la liberté de commerce pour toutes les productions de leur sol et de leur industrie, dont ils pourront disposer comme bon leur semblera, sauf les restrictions exigées d'un côté par les fournitures dues annuellement à la Sublime-Porte, dont ces provinces sont comme les greniers, de l'autre par l'approvisionnement du pays. Toutes les dispositions du hatti-chérif de 1802, relatives à ces fournitures, à leur acquittement régulier aux prix courants, d'après lesquels elles doivent être soldées et dont la fixation appartiendra, en cas de litige, aux divans respectifs, seront remises en vigueur et observées à l'avenir avec une scrupuleuse exactitude. || Les bojars seront tenus d'exécuter les ordres des hospodars et de rester envers eux dans les bornes d'une parfaite soumis-

sion. De leur côté, les hospodars ne pourront sévir arbitrairement contre les bojars, ni leur faire subir des punitions non méritées et sans qu'ils aient commis quelque faute avérée, et les derniers ne subiront de peine qu'après avoir été jugés conformément aux lois et usages du pays. || Les troubles, survenus dans les dernières années en Moldavie et en Valachie, ayant porté la plus grave atteinte à l'ordre dans les diverses branches de l'administration intérieure, les hospodars seront tenus de s'occuper sans le moindre délai, avec les divans respectifs, des mesures nécessaires pour améliorer la situation des principautés confiées à leurs soins, et ces mesures feront l'objet d'un règlement général pour chaque province, lequel sera mis immédiatement à exécution. || Tous les autres droits et privilèges des principautés de Moldavie et de Valachie, et tous les hatti-chérifs qui les concernent, seront maintenus et observés, en tant qu'ils ne seront pas modifiés par le présent acte. | C'est pourquoi, nous soussignés, plénipotentiaires de S. M. l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, munis des pleinpouvoirs souverains, de concert avec les plénipotentiaires de la Sublime-Porte ottomane avons arrêté et réglé à l'égard de la Moldavie et de la Valachie les points ci-dessus, lesquels sont la conséquence de l'article III de la convention explicative et confirmative du traité de Bucharest, conclue en huit articles, dans les conférences à Akerman, entre nous et les plénipotentiaires ottomans.

En conséquence, etc.

3. *Act separat relativ la Serbia.*

(Martens, *Nouveau Recueil* VI, 1063).

Au nom de Dieu tout-puissant.

La Sublime-Porte, dans l'unique intention de remplir fidèlement les stipulations de l'article VIII du traité de Bucarest, ayant précédemment permis aux députés serviens à Constantinople de lui présenter les demandes de leur nation, sur les objets les plus convenables pour consolider la sûreté et le bien-être du pays, ces députés avaient précédemment exposé dans leur requête le voeu de la nation relativement à quelques-uns de ces objets, tel que la liberté du culte, le choix de ses chefs, l'indépendance de son administration intérieure, la réunion des districts détachés de la Servie, la réunion des différents impôts en un seul, l'abandon aux Serviens de la régie des biens appartenants à des Musulmans, à charge d'en payer le revenu ensemble avec le tribut, la liberté de commerce, la permission aux négociants serviens de voyager dans les états ottomans avec leurs propres passeports, l'établissement d'hô-

No. 61.
1826
7 Octom.

No. 61.
1826
7 Octom.

pitiaux, écoles et imprimeries, et enfin la défense aux musulmans, autres que ceux appartenants aux garnisons, de s'établir en Servie. Tandis que l'on s'occupait à vérifier et à régler les articles ci-dessus spécifiés, certains empêchements survenus en motivèrent l'ajournement. Mais la Sublime-Porte persistant aujourd'hui encore dans la ferme résolution d'accorder à la nation servienne les avantages stipulés dans l'article VIII du traité de Bucarest, elle règlera, de concert avec les députés serviens à Constantinople, les demandes ci-dessus mentionnées de cette nation fidèle et soumise, comme aussi toutes les autres qui lui seraient présentées par la députation servienne, et qui ne seront point contraires à la qualité de sujets de l'empire ottoman. || La Sublime-Porte informera la cour impériale de Russie de l'exécution qu'aura reçue l'article VIII du traité de Bucarest, et lui communiquera le firman revêtu du hattichérif par lequel les susdits avantages seront accordés. || C'est pourquoi, nous soussignés, plénipotentiaires de S. M. l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, munis des pleinpouvoirs souverains, de concert avec les plénipotentiaires de la Sublime-Porte ottomane, avons arrêté et réglé à l'égard des Serviens les points ci-dessus, lesquels sont la conséquence de l'article V de la convention explicative et confirmative du traité de Bucarest conclue en huit articles dans les conférences d'Akerman, entre nous, et les plénipotentiaires ottomans.

En conséquence, etc.

No. 62.— Tractatul de pace de la Adrianopole din 14 Septembrie 1829.

(Martens, Nouveau Recueil, VIII, 143)

No 62.
1829
14 Sept.

Au nom de Dieu tout-puissant.
Sa Majesté impériale le très-haut et très-puissant Empereur et autocrate de toutes les Russies, et Sa Hautesse le très-haut et très-puissant Empereur des Ottomans, animés d'un égal désir de mettre un terme aux calamités de la guerre, et de rétablir sur des bases solides et immuables la paix, l'amitié et la bonne harmonie entre leurs empires, ont résolu, d'un commun accord, de confier cette oeuvre salutaire aux soins et à la direction de leurs plénipotentiaires respectifs, c'est-à-dire S. M. I. de toutes les Russies au très-illustre, et très-excellent comte Diebitsch etc., etc., lequel, en vertu des pleinpouvoirs suprêmes dont il est muni, a délégué et nommé comme plénipotentiaires, de la part de la cour im-

périale de Russie, les très-excellents et très-honorables comte Alexis Orloff etc., et comte Frédéric Pahlen, et S. M. l'Empereur des Ottomans, les très-excellents et très-honorables Mehemed Sadick-Effendi, actuel grand defterdar de la Sublime-Porte ottomane, et Abdul Kadir Bey, Cazi Asker d'Anatolie, lesquels s'étant assemblés en la ville d'Adrinople, après avoir échangé leurs pleinpouvoirs, sont convenus des articles suivants :

Art. I. Toute inimitié et tout différend qui ont subsisté jusqu'à présent entre les deux empires cesseront à dater de ce jour, tant sur terre que sur mer, et il y aura à perpétuité paix, amitié et bonne intelligence entre S. M. l'Empereur et Padischah de toutes les Russies et S. H. l'Empereur et Padischah des Ottomans, leurs héritiers et successeurs au trône ainsi qu'entre leurs empires. Les deux hautes parties contractantes apporteront une attention particulière à prévenir tout ce qui pourrait faire renaître la mésintelligence entre leurs sujets respectifs. Elles rempliront scrupuleusement toutes les conditions du présent traité de paix, et veilleront de même à ce qu'il n'y soit contrevenu d'aucune manière directe ou indirecte.

Art. II. S. M. l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, voulant donner à S. H. l'Empereur et Padischah des Ottomans, un témoignage de la sincérité de ses dispositions amicales, restitue à la Sublime-Porte la principauté de Moldavie avec les limites qu'elle avait avant le commencement de la guerre à laquelle le présent traité vient de mettre un terme. S. M. I. restitue également la principauté de Valachie, le banat de Crajova, sans exception quelconque, la Bulgarie et le pays de Dobridgé, depuis le Danube jusqu'à la mer, avec Silistrie, Hirsova, Matchin, Isaktscha, Toultscha, Babadag, Bazardschik, Varna, Pravody et autres villes, bourgs et villages qu'il renferme, toute l'étendue du Balkan depuis Eminé-Bournou jusqu'à la mer Noire, avec Slimna, Tschamboly, Aida, Karnabat, Missemiria, Okhioly, Burgas, Sizépolis, Kirk-Klissi, la ville d'Adrinople, Lulé-Burgas, et enfin toutes les villes, bourgs et villages, et en général tous les endroits que les troupes russes ont occupés en Roumélie.

Art. III. Le Pruth continuera à former la limite des deux empires, du point où cette rivière touche le territoire de la Moldavie jusqu'à son confluent avec le Danube. De cet endroit, la ligne des frontières suivra le cours du Danube jusqu'à l'embouchure de Saint-Georges, de sorte qu'en laissant toutes les îles formées par les différents bras de ce fleuve en possession de la Russie, la rive droite en restera, comme par le passé, à la Porte ottomane Il est convenu, néanmoins, que cette rive

No. 62
1829
14 Sept

droite, à partir du point où le bras de Saint-Georges se sépare de celui de Soulineh, demeurera inhabitée à la distance de deux heures de ce fleuve, et qu'il n'y sera formé d'établissement d'aucune espèce, et que de même, sur les îles qui resteront en possession de la cour de Russie, à l'exception des quarantaines qui y seront établies, il ne sera permis d'y faire aucun autre établissement ni fortification. Les bâtiments marchands des deux puissances auront la faculté de naviguer sur le Danube, dans tout son cours. et ceux portant le pavillon ottoman pourront entrer librement dans les embouchures de Viliet de Souliné; celle de Saint-Georges demeurera commune aux pavillons de guerre et marchands des deux puissances contractantes. Mais les vaisseaux de guerre russes ne pourront, en remontant le Danube, dépasser l'endroit de sa jonction avec le Pruth.

Art. IV. La Géorgie, l'Iméritie, la Mingrélie, le Gouriel et plusieurs autres provinces du Caucase se trouvant réunies depuis de longues années et à perpétuité à l'Empire de Russie, et cet Empire ayant, en outre, par le traité conclu avec la Perse, à Touramantchai le 10 février 1828, acquis les Khanats d'Erivan et de Nakhitchevan, les deux hautes puissances contractantes ont reconnu le nécessité d'établir entre leurs Etats respectifs, sur toute cette ligne, une frontière bien déterminée et propre à prévenir toute discussion future. Elles ont pris également en considération les moyens propres à opposer des obstacles insurmontables aux incursions et aux brigandages qu'avaient exercés jusqu'ici les peuplades limitrophes, et qui ont si souvent compromis les rapports d'amitié et de bon voisinage entre les deux empires. En conséquence, il a été convenu de reconnaître désormais pour frontière entre les Etats de la cour impériale de Russie et ceux de la Sublime-Porte ottomane en Asie, la ligne qui, en suivant la limite actuelle du Gouriel, depuis la mer Noire, remonte jusqu'à la limite de l'Iméritie et de là, dans la direction la plus droite jusqu'au point de réunion des frontières des paschaliks d'Akhaltzik et de Kars avec celles de la Géorgie, laissant de cette manière au Nord et au dedans de cette ligne, la ville d'Akhaltzik et le fort d'Akhalkalaki, à une distance qui ne serait pas moindre de deux heures. Tous les pays situés au sud et à l'ouest de cette ligne de démarcation vers les pachaliks de Kars et de Trébizonde, avec la majeure partie du pachalik d'Akhaltzik resteront à perpétuité sous la domination de la Sublime-Porte, tandis que ceux qui sont situés au Nord et à l'Est de la dite ligne vers la Géorgie, l'Iméritie et le Gouriel, aussi bien que tout le littoral de la mer Noire depuis l'embouchure du Kouban jusqu'au port de Saint-Nicolas inclusivement, demeureront à perpétuité

sous la domination de l'empire de Russie. En conséquence, la cour impériale de Russie rend et restitue à la Sublime-Porte le restant du pachalik d'Akhaltzik, la ville et le pachalik de Kars, la ville et le pachalik de Bayazid, la ville et le pachalik d'Erzeroum ainsi que tous les endroits occupés par les troupes russes et qui se trouvent hors de la ligne ci-dessus indiquée.

Art. V. Les principautés de Moldavie et de Valachie s'étant, par suite d'une capitulation, placées sous la suzeraineté de la Sublime-Porte, et la Russie ayant garanti leur prospérité, il est entendu qu'elles conserveront tous les privilèges et immunités qui leur ont été accordés, soit par leurs capitulations, soit par les traités conclus entre les deux empires, ou par les hattî-chérifs émanés en divers temps. En conséquence, elles jouiront du libre exercice de leur culte, d'une sûreté parfaite, d'une administration nationale indépendante et d'une pleine liberté de commerce; les clauses additionnelles aux stipulations antécédentes, jugées nécessaires pour assurer à ces deux provinces la jouissance de leurs droits, sont consignées dans l'acte séparé ci-joint, qui est et sera considéré comme faisant partie intégrante du présent traité.

Art. VI. Les circonstances survenues depuis la conclusion de la convention d'Akerman n'ayant pas permis à la Sublime-Porte de s'occuper immédiatement de la mise à exécution des clauses de l'acte séparé relatif à la Serbie et annexé à l'art. V de la dite convention, elle s'engage de la manière la plus solennelle à les remplir sans le moindre délai et avec la plus scrupuleuse exactitude et à procéder nommément à la restitution immédiate des six districts détachés de la Serbie, de manière à assurer pour toujours la tranquillité et le bien-être de cette nation fidèle et soumise. Le firman revêtu du hattî-chérif qui ordonnera l'exécution des susdites clauses, sera délivré et officiellement communiqué à la cour impériale de Russie, dans le terme d'un mois, à dater de la signature du présent traité de paix.

Art. VII. Les sujets russes jouiront dans toute l'étendue de l'empire ottoman, tant sur terre que sur mer, de la pleine et entière liberté de commerce que leur assurent les traités, conclus antérieurement entre les deux hautes puissances contractantes. Il ne sera porté aucune atteinte à cette liberté de commerce et elle ne pourra être gênée dans aucun cas, ni sous aucun prétexte, par une prohibition ou restriction quelconque, ni par suite d'aucun règlement ou mesure, soit d'administration, soit de législation intérieure. Les sujets, bâtimens et marchandises russes seront à l'abri de toute violence et de toute chicane; les premiers demeureront sous la juridiction et police exclusive du mi-

No. 62.
1829
14 Sept

nistre et des consuls de Russie, les bâtiments russes ne seront jamais soumis à aucune visite de bord quelconque de la part des autorités ottomanes, ni en pleine mer ni dans aucun des ports ou rades soumis à la domination de la Sublime-Porte, et toute marchandise ou denrée appartenant à un sujet russe, après avoir acquitté les droits de douane réglés par les tarifs, pourra être librement vendue et déposée à terre dans les magasins du propriétaire ou consignataire, ou bien transportée sur un autre bâtiment, de quelque nation que ce puisse être, sans que le sujet russe ait besoin, dans ce cas, d'en donner avis aux autorités locales et encore moins de leur en demander la permission. Il est expressément convenu que les blés provenant de Russie jouiront de ces mêmes privilèges et que leur libre transit ne souffrira jamais, et sous aucun prétexte, la moindre difficulté ou empêchement. La Sublime-Porte s'engage en outre à veiller soigneusement à ce que le commerce et la navigation de la mer Noire en particulier, ne puissent éprouver aucune entrave, de quelque nature que ce soit. A cet effet, elle reconnaît et déclare le passage du canal de Constantinople et du détroit des Dardanelles entièrement libre et ouvert aux bâtiments russes sous pavillon marchand, chargés ou sur lest, soit qu'ils viennent de la mer Noire pour entrer dans la Méditerranée, soit que venant de la Méditerranée ils veulent entrer dans la mer Noire. Ces navires, pourvu qu'ils soient des bâtiments marchands, de quelque grandeur et de quelque portée qu'ils puissent être, ne seront exposés à aucun empêchement ou vexation quelconque ainsi qu'il a été réglé ci-dessus. Les deux cours s'entendront sur les moyens les plus propres à prévenir tout retard dans la délivrance des expéditions nécessaires. En vertu du même principe, le passage du canal de Constantinople et du détroit des Dardanelles est déclaré libre et ouvert à tous les bâtiments marchands des puissances qui se trouvent en état de paix avec la Sublime-Porte, soit qu'ils aillent dans les ports russes de la mer Noire, ou qu'ils en viennent chargés ou sur lest, aux mêmes conditions qui sont stipulées pour les navires sous pavillon russe. || Enfin, la Sublime-Porte reconnaissant à la Cour impériale de Russie le droit de s'assurer des garanties de cette pleine liberté de commerce et de navigation dans la mer Noire, déclare solennellement qu'il n'y sera jamais, et sous aucun prétexte quelconque, apporté de sa part le moindre obstacle. Elle promet surtout de ne jamais se permettre dorénavant d'arrêter ou de retenir les bâtiments chargés ou sur lest, soit russes, soit appartenant à des nations avec lesquelles l'empire ottoman ne serait pas en état de guerre déclarée, et passant par le canal de Constantinople et le détroit des Dardanelles,

pour se rendre de la mer Noire dans la Méditerranée, ou de la Méditerranée dans les ports russes de la mer Noire. Et si, ce qu'à Dieu ne plaise, quelque'une des stipulations contenues dans le présent article venait à être enfreinte sans que les réclamations du ministre de Russie à ce sujet obtinssent une pleine et prompte satisfaction, la Sublime-Porte reconnaît d'avance à la cour impériale de Russie le droit de considérer une pareille infraction comme un acte d'hostilité et d'user immédiatement de représailles envers l'empire ottoman.

Art. VIII. Les arrangements précédemment stipulés par l'art. 6 de la convention d'Akerman, à l'effet de régler et de liquider les réclamations des sujets et négociants respectifs, relativement à l'indemnité des pertes essayées à diverses époques de la guerre de 18`6, n'ayant pas reçu leur accomplissement, et le commerce russe ayant, depuis la conclusion de la convention précitée d'Akerman, éprouvé de nouveaux dommages considérables par suite des mesures adoptées touchant la navigation du Bosphore, il est convenu et arrêté que la Porte ottomane, en réparation de ces dommages et pertes, paiera à la cour impériale de Russie, dans le courant de dix-huit mois, à des termes qui seront réglés ultérieurement, la somme d'un million cinq cent mille ducats de Hollande, en sorte que l'acquiescement de cette somme mettra fin à toute réclamation ou prétention réciproque des deux puissances contractantes du chef des circonstances mentionnées ci-dessus.

Art. IX. La prolongation de la guerre, à laquelle le présent traité de paix met heureusement fin, ayant occasionné à la cour impériale de Russie des dépenses considérables, la Sublime-Porte reconnaît la nécessité de lui en offrir une indemnité convenable. C'est pourquoi, indépendamment de la cession d'une petite portion de territoire en Asie, stipulée dans l'art. 4, que la cour de Russie consent à recevoir à-compte de ladite indemnité, la Sublime-Porte s'engage à lui payer une somme d'argent dont la quotité sera réglée d'un commun accord.

Art. X. La Sublime-Porte, en déclarant son entière adhésion aux stipulations du traité conclu à Londres, le 24 juin (6 juillet) 1827, entre la Russie, la Grande-Bretagne et la France, accède également à l'acte arrêté, le 10 (22) mars 1829, d'un commun accord entre ces mêmes puissances sur la base du dit traité et contenant les arrangements de détails relatifs à son exécution définitive. Aussitôt après l'échange des ratifications du présent traité de paix, la Sublime-Porte nommera des plénipotentiaires pour convenir, avec ceux de la cour impériale de Russie et des cours d'Angleterre et de France, de la mise à exécution des dites stipulations et arrangements.

No. 62.
1329
14 Sept.

No. 62. 1829
14 Sept. Art. XI. Immédiatement après la signature du présent traité de paix entre les deux empires et l'échange des ratifications des deux souverains, la Sublime-Porte prendra les mesures nécessaires pour la prompte et scrupuleuse exécution des stipulations qu'il renferme, et nominément des art. 3 et 4 relatifs aux limites qui doivent séparer les deux empires tant en Europe qu'en Asie, des art. 5 et 6 concernant les principautés de Moldavie et de Valachie, ainsi que la Serbie, et du moment où ces différents articles pourront être considérés comme ayant été exécutés, la cour impériale de Russie procédera à l'évacuation du territoire de l'empire ottoman conformément aux bases établies par un acte séparé qui fait partie intégrante du présent traité de paix. Jusqu'à l'entière évacuation des pays occupés, l'administration et l'ordre de choses qui y sont établis actuellement sous l'influence de la cour impériale de Russie seront maintenus, et la Sublime-Porte ottomane ne pourra y intervenir d'aucune manière.

Art. XII. Aussitôt après la signature du présent traité de paix, il sera donné des ordres aux commandants des troupes respectives, tant sur terre que sur mer, pour faire cesser les hostilités. Celles qui auront été commises après la signature du présent traité seront considérées comme non avenues, et n'apporteront aucun changement aux stipulations qu'il renferme. De même tout ce qui dans cet intervalle aura été conquis par les troupes de l'une ou de l'autre des hautes puissances contractantes sera restitué sans le moindre délai.

Art. XIII. Les hautes puissances contractantes, en rétablissant entre elles les rapports d'une amitié sincère, accordent un pardon général et une amnistie pleine et entière à tous ceux de leurs sujets, de quelque condition qu'ils puissent être, qui, pendant le cours de la guerre, heureusement terminée aujourd'hui, auraient pris part aux opérations militaires ou manifesté, soit par leur conduite, soit par leurs opinions, leur attachement à l'une ou à l'autre des deux puissances contractantes. || En conséquence, aucun de ces individus ne sera inquiété ou poursuivi, ni dans sa personne, ni dans ses biens, à cause de sa conduite passée, et chacun d'eux, recouvrant les propriétés qu'il possédait auparavant, en aura la paisible jouissance sous la protection des lois ou bien sera libre de s'en défaire, dans l'espace de dix-huit mois, pour se transporter avec sa famille et ses biens meubles dans tels pays qu'il lui plaira de choisir, sans essayer de vexations ni d'entraves quelconques. || Il sera en outre accordé eux sujets respectifs établis dans les pays restitués à la Sublime-Porte ou cédés à la cour impériale de Russie le même terme de 18 mois à compter de l'échange des ratifications du présent traité

de paix, pour disposer, s'ils le jugent convenable, de leurs propriétés acquises soit avant, soit depuis la guerre et se retirer avec leur capitaine et leurs biens meubles des Etats de l'une des puissances contractantes, dans ceux de l'autre et réciproquement.

Art. XIV. Tous les prisonniers de guerre, de quelque nation, condition et sexe qu'il soient, qui se trouvent dans les deux empires doivent, aussitôt après l'échange des ratifications du présent traité de paix, être délivrés et rendus sans la moindre rançon ou paiement. Sont exceptés les chrétiens qui ont embrassé de leur plein gré la religion mahométane dans les Etats de la Sublime-Porte et les mahométans qui, également de leur plein gré, ont embrassé la religion chrétienne dans les Etats de l'empire de Russie. || On en agira de même à l'égard des sujets russes qui, après la signature du présent traité de paix seraient, d'une manière quelconque, tombés en captivité et se trouveraient dans les Etats de la Sublime-Porte. La cour impériale de Russie promet de son côté d'en user de la même manière, envers les sujets de la Sublime-Porte. || Il ne sera point exigé de remboursement des sommes qui ont été employées par les deux hautes parties contractantes à l'entretien des prisonniers. Chacune d'elle les pourvoira de tout ce qui leur sera nécessaire pour leur voyage jusqu'à la frontière où ils seront échangés par des commissaires nommés de part et d'autre.

Art. XV. Tous les traités, conventions et stipulations arrêtés et conclus à différentes époques entre la cour impériale de Russie et la Sublime-Porte ottomane, sauf les articles auxquels il a été dérogé par le présent traité de paix, sont confirmés dans toutes leurs forces et valeurs, et les deux hautes parties contractantes s'engagent à les observer religieusement et inviolablement.

Art. XVI. Le présent traité de paix sera ratifié par les deux hautes parties contractantes et l'échange des ratifications, entre les plénipotentiaires respectifs, aura lieu dans l'espace de six semaines, ou plus tôt si faire se pourra. || Le présent instrument de paix, contenant seize articles et auquel il sera mis la dernière main par l'échange des ratifications respectives dans le terme stipulé, a été, en vertu de nos pleinpouvoirs, signé et scellé par nous et échangé contre un autre pareil, signé par les plénipotentiaires susmentionnés de la Sublime-Porte ottomane et muni de leurs sceaux.

Fait à Andrinople, le 2 (14) septembre 1829.

Signé: Sadik Efendi.

Signé: Le comte Alexis Orloff.

Abdoul Kadir Bey.

Le comte F. de Pahlen.

No. 62.
1829
14 Sept.

No. 63.

1829
14 Sept.

No. 63.—Act separat de la Andrianopole relativ la principatele Moldaviei și Valahiei, din 14 Septembrie 1829.

(Martens. Nouveau Recueil, VIII, 152).

Les deux hautes puissances contractantes, en confirmant tout ce qui a été stipulé par l'acte séparé de la convention d'Akerman, relativement au mode d'élection des hospodars de Moldavie et de Valachie, ont reconnu la nécessité de donner à l'administration de ces provinces une base plus stable et plus conforme aux véritables intérêts des deux pays. A cet effet il a été convenu et réglé définitivement que la durée du gouvernement des hospodars ne serait plus bornée à sept ans, comme par le passé, mais qu'ils seraient dorénavant investis de cette dignité à vie, sauf les cas d'abdication volontaire ou de destitution pour cause de délits, prévus par le dit acte séparé. || Les hospodars régleront librement toutes les affaires intérieures de leurs provinces, en consultant leurs divans respectifs, sans pouvoir porter néanmoins aucune atteinte aux droits garantis aux deux pays par les hattî-chérifs, et ne seront troublés dans leur administration intérieure par aucun ordre contraire à ces droits. || La Sublime Porte promet et s'engage de veiller scrupuleusement à ce que les privilèges accordés à la Moldavie et à la Valachie ne soient d'aucune manière enfreints par ses commandants limitrophes; de ne souffrir aucune ingérence de leur part dans les affaires des deux provinces, et d'empêcher toute incursion des riverains de la rive droite du Danube sur le territoire valaque et moldave. Seront considérées comme faisant partie intégrante de ce territoire, toutes les îles attenantes à la rive gauche du Danube; et le chenal (*Thalwey*) de ce fleuve formera la limite des deux principautés, depuis son entrée dans les états ottomans jusqu'à son confluent avec le Pruth. || Pour mieux assurer l'inviolabilité du territoire moldave et valaque, la Sublime-Porte s'engage à ne conserver aucun point fortifié, à ne tolérer aucun établissement quelconque de ses sujets musulmans sur la rive gauche du Danube. En conséquence, il est invariablement arrêté que sur toute cette rive, dans la grande et petite Valachie, comme aussi en Moldavie, aucun mahométan ne pourra jamais avoir son domicile, et que l'on y admettra les seuls marchands, munis de firmans, qui viendront acheter pour leur propre compte dans les principautés les denrées nécessaires pour la consommation de Constantinople, ou d'autres objets. || Les villes turques situées sur la rive gauche du Danube se-

ront, ainsi que leurs territoires (*rayahs*), restituées à la Valachie, pour être désormais réunies à cette principauté, et les fortifications existantes auparavant sur cette rive ne pourront jamais être rétablies. Les musulmans qui possèdent des biens-fonds non usurpés sur des particuliers, soit dans ces mêmes villes, soit sur tout autre point de la rive gauche du Danube, seront tenus de les vendre aux indigènes dans l'espace de dix-huit mois. || Le gouvernement des deux principautés, jouissant de tous les privilèges d'une administration intérieure indépendante, pourra librement établir des cordons sanitaires et des quarantaines le long du Danube et ailleurs dans le pays, où il en sera besoin, sans que les étrangers qui y arrivent, tant musulmans que chrétiens, puissent se dispenser de l'exacte observation des règlements sanitaires. Pour le service des quarantaines, aussi bien que pour veiller à la sûreté des frontières, au maintien du bon ordre dans les villes et campagnes et à l'exécution des lois et règlements, le gouvernement de chaque principauté pourra entretenir un nombre de gardes armés, strictement nécessaire pour ces diverses fonctions. Le nombre et l'entretien de cette milice seront réglés par les hospodars de concert avec leurs divans respectifs, en se basant sur les anciens exemples. || La Sublime-Porte, animée du désir sincère de procurer aux deux principautés tout le bien-être dont elles peuvent jouir, et informée des abus et des vexations qui s'y commettent à l'occasion des diverses fournitures exigées pour la consommation de Constantinople, l'approvisionnement des forteresses situées sur le Danube et les besoins de l'arsenal, leur fait un abandon plein et entier de son droit à cet égard. En conséquence, la Valachie et la Moldavie seront pour toujours dispensées de fournir les grains et autres denrées, les moutons et les bois de construction qu'elles étaient tenues de livrer précédemment. || Il ne sera de même requis de ces provinces, en aucun cas, des ouvriers pour les travaux de forteresses, ni aucune autre corvée de quelque nature que ce soit. Mais afin de dédommager le trésor impérial des pertes que cet abandon total de ses droits pourrait lui faire éprouver, indépendamment du tribut annuel que les deux principautés doivent payer à la Sublime-Porte sous les dénominations de Karatsch, de l'Idiyé et de Bekiabyé (selon la teneur des hatti-chérifs de 1802), la Moldavie et la Valachie payeront chacune annuellement à la Sublime-Porte, par forme de compensation, une somme d'argent dont la quotité sera déterminée ultérieurement d'un commun accord. En outre, à chaque renouvellement des hospodars par le décès, l'abdication ou la destitution légale des titulaires, la principauté où le cas viendrait à échoir sera tenue de payer à la Sublime-Porte une somme équivalente au tribut annuel de la province, établi par

No. 63.
1829
14 Sept.

No. 63. les hattî-chérifs. Ces sommes exceptées, il ne sera jamais exigé du pays
 1829 ni des hospodars aucun autre tribut, redevance ou cadeau, sous quelque
 14 Sept prétexte que ce puisse être. || En vertu de l'abolissement des fournitures ci-dessus spécifiées, les habitants des principautés jouiront de la pleine liberté du commerce pour toutes les productions de leur sol et de leur industrie (stipulée par l'acte séparé de la convention d'Akerman), sans aucunes restrictions, hormis celles que les hospodars, de concert avec leurs divans respectifs, jugeront indispensable d'établir afin d'assurer l'approvisionnement du pays. Ils pourront naviguer librement sur le Danube avec leurs propres bâtimens, munis de passeports de leur gouvernement, et aller commercer dans les autres villes ou ports de la Sublime-Porte, sans être molestés par les percepteurs du Karatsch, ni exposés à aucune autre vexation. || De plus, la Sublime-Porte, considérant toutes les calamités que la Moldavie et la Valachie ont eu à supporter, et mue par un sentiment d'humanité tout particulier, consent à exempter les habitants de ces provinces pour l'espace de deux ans, à compter du jour où les principautés auront été entièrement évacuées par les troupes russes, du paiement des impôts annuels versés dans son trésor. || Enfin, la Sublime-Porte, désirant assurer de toutes les manières le bien-être futur des deux principautés, s'engage solennellement à confirmer les réglemens administratifs qui, durant l'occupation de ces deux provinces par les armées de la cour impériale, ont été faits d'après le voeu exprimé par les assemblées des plus notables habitants du pays, et qui devront à l'avenir servir de bases pour le régime intérieur des deux provinces, en tant bien entendu que les dits réglemens ne porteraient aucune atteinte aux droits de souveraineté de la Sublime-Porte. || C'est pourquoi, nous soussignés plénipotentiaires de S. M. l'Empereur et Padschah de toutes les Russies, de concert avec les plénipotentiaires de la Sublime-Porte ottomane, avons arrêté et réglé à l'égard de la Moldavie et de la Valachie les points ci-dessus, lesquels sont la conséquence de l'article V du traité de paix conclu à Andrinople entre nous et les plénipotentiaires ottomans. En conséquence, le présent acte séparé a été rédigé, muni de nos cachets et de nos signatures et delivré entre les mains des Plénipotentiaires de la Sublime-Porte.

Fait à Andrinople le $\frac{2}{14}$ Septembre 1829.

Sadik Effendi.
 Abdoul Kadir Bey.

Comte Alexis Orloff.
 Comte F. de Pahlen.

No. 64.— Act separat relativ la indemnisațiile de comer-
ciū și de resbel și la evacuarea Principatelor, din
2/14 Septembre 1829.

(Treaties (political and territorial) between Russia and Turkey, 1774—1849.
London. Harrison and sons. 1854 p 19)

La paix qui se conclue heureusement entre la Cour Impériale de Russie et la Sublime-Porte Ottomane, devant être maintenue à perpétuité entre les deux Hauts Empires, et afin de prévenir, dès à présent, tout sujet de discussion possible à l'avenir, il a été jugé nécessaire de régler par un acte séparé tout ce qui a rapport aux indemnités de commerce, à celles des frais de la guerre et à l'évacuation, moyennant les articles suivants :

No. 64.
1829
14 Sept.

Art. I. Dans un des paragraphes de l'acte séparé relatif aux Principautés de Moldavie et de Valachie et annexé à l'article V du Traité de Paix, il est stipulé que „les villes Turques situées sur la rive gauche du Danube seront, ainsi que leurs territoires (Rayahs), restituées à la Valachie, pour être désormais réunies à cette Principauté, et les fortifications existantes auparavant sur cette rive ne pourront jamais être rétablies etc“. || En conséquence de cette stipulation la forteresse de Giurgewo, qui se trouve encore occupée par les troupes de la Sublime-Porte, devra être évacuée et remise aux troupes Russes, et les fortifications en seront démolies. Cette évacuation sera effectuée dans l'espace de quinze jours après la signature du Traité de paix. Les troupes turques se retireront de Bucarest, emmenant avec elles toute l'artillerie, les munitions, leurs biens et effets. Il en sera de même des habitants musulmans qui auront également la faculté d'emporter avec eux leurs biens et effets.

Art. II. Par l'article 8 du Traité de Paix, il est stipulé que la Porte Ottomane, en réparation des pertes et dominages essayés par les sujets et négociants Russes à diverses époques depuis l'année 1806, payera à la Cour Impériale de Russie, dans le courant de 18 mois, à des termes qui seront réglés plus bas, la somme de 1,500,000 ducats de Hollande“. | En conséquence de cette stipulation il est convenu, qu'à l'échange des ratifications du Traité de Paix, la Porte Ottomane payera 100,000 ducats, que dans le terme de six mois après l'échange des ratifications elle payera 400,000 ducats, que dans les six mois suivants elle payera 500,000 ducats, et enfin, que dans autres six mois suivants elle payera

No. 64. les 500,000 ducats restants, ce qui complètera l'acquiescement entier de
 1829 la dite somme de 1,500,000 ducats dans le terme de dix-huit mois.
 14 Sept.

Art. III. Il est stipulé à l'article 9 du Traité de Paix, que la Sublime-Porte s'engage à payer à la Cour Impériale de Russie, en indemnité des frais de la guerre, une somme d'argent dont la quotité sera réglée d'un commun accord." || En conséquence de cette stipulation, il est convenu et arrêté, que la dite indemnité sera fixée à 10,000,000 ducats de Hollande et la Sublime-Porte promet d'acquiescer la dite somme d'après le mode de paiement qui sera déterminé par Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies sur le recours que la Sublime-Porte fait à sa générosité et à sa magnanimité. || En outre, afin d'alléger autant que possible le fardeau de ce paiement en numéraire, et de lui donner toutes les facilités nécessaires à cet effet, il est convenu que la Cour Impériale de Russie consentira à recevoir à compte de la somme ci-dessus spécifiée, des compensations en nature, en objets qui seront d'un commun accord reconnus recevables pour être portés en déduction de la dite indemnité.

Art. IV. Il est stipulé à l'article XI du Traité de Paix, que „la Cour Impériale de Russie procédera à l'évacuation du territoire ottoman, conformément aux bases établies par un acte séparé, qui fera partie intégrante du Traité de Paix“. || En conséquence de cette stipulation il est convenu et arrêté, que dès que les 100,000 ducats, à compte de l'indemnité stipulée pour les pertes des sujets et négociants Russes, auront été payés, ainsi qu'il a été stipulé ci-dessus à l'article II du présent Acte séparé; que dès que l'article VI du Traité de Paix relatif à la Serbie aura reçu son entière exécution; et que l'évacuation et la remise aux troupes Russes de Giurgevo auront été effectuées de la manière spécifiée ci-dessus à la article I du présent Acte; alors et dans le terme d'un mois après l'échange des ratifications du Traité de Paix, l'armée russe évacuera la ville d'Andrinople, Kirk-Klissa, Lulé Bourgas, Midia et Iniada et autres endroits; lesquels seront immédiatement remis aux autorités que la Porte Ottomane chargera de les recevoir. Aussitôt après que le paiement des 400,000 ducats de la dite indemnité pour les pertes des sujets et négociants russes aura été exactement effectué, c'est à dire, six mois après l'échange des ratifications, les troupes russes évacueront, dans l'espace d'un mois, toute l'étendue du pays depuis le Balkan jusqu'à la Mer et au Golfe de Bourgas, de manière que toutes les villes, bourgs et villages, seront remis aux autorités chargées par la Porte Ottomane de les recevoir, et les troupes russes se retireront et repasseront de l'autre coté du Balkan en Bulgaire et dans le pays de Dobridgé. ||

Lorsque le payement des 500,000 ducats de la dite indemnité pour les pertes des sujets et négociants russes aura été effectué, ainsi qu'il est spécifié ci-dessus, dans l'espace des autres six mois, alors les troupes russes évacueront entièrement et remettront aux autorités de la Porte, toute la Bulgarie et le pays de Dobridgé, avec toutes les villes, bourgs et villages qu'ils renferment, depuis le Danube jusqu'à la Mer Noire. || Les autres 500,000 ducats restants seront acquittés dans le terme de six autres mois: c'est-à-dire, dix huit mois après l'échange des ratifications. Et quant à l'évacuation mentionnée ci dessus, la ville de Silistrie et les Provinces de Valachie et de Moldavie en seront exceptées, et elles seront gardées en dépôt par la Cour Impériale de Russie, jusqu' à l'entier acquittement de la somme que la Porte Ottomane s'est engagée de payer pour indemnités des frais de la guerre, ainsi qu'il est stipulé à l'article III du présent acte, et de manière qu'aussitôt que ce payement aura eu lieu en entier, la Moldavie, la Valachie et la ville de Silistrie seront évacuées dans deux mois par les troupes russes et exactement restituées aux autorités de la Porte Ottomane. || Pour ce qui est de l'évacuation par les troupes russes des pays qui, du côté de l'Asie, doivent être restitués à la Porte Ottomane, conformément à l'article IV du Traité de Paix, il est convenu que cette évacuation commencera trois mois après l'échange des ratifications, et cela en vertu d'une convention particulière que le général en chef, Comte Paskewitsch d'Eriwan, règlera avec les commandants de la Porte Ottomane dans ces contrées, de manière toutefois que l'évacuation entière des pays restitués à l'Empire Ottoman puisse être achevée dans le terme de huit mois après l'échange des ratifications. || En conséquence, le présent Acte explicatif, en quatre articles, a été rédigé, muni de nos cachets et de nos signatures, et délivré entre les mains des Plénipotentiaires de la Sublime-Porte, et les ratifications en seront échangées ensemble avec celles du Traité de Paix, dont il fait partie intégrante.

Fait à Andrinople, le 2/14 Septembre 1829.

Sadik Effendi.

Comte Alexis Orloff.

Abdoul Kadir Bey.

Comte F. de Pahlen.

En vertu des pleinpouvoirs suprêmes, j'accepte et confirme les conditions que renferment les précédents Traité et Actes séparés.

Comte I. Diebitsch Zabalkansky.

No. 64.
1829
14 Sept.

No. 65.—Tractatul de la Unkiar-Iskelessi, din 8 Iulie 1833.

(Martens Nouveau Recueil, XI, 655)

No 65.
1833
8 Iulie.

Sa Majesté Impériale le très-haut et très-puissant Empereur et autocrate de toutes les Russies et Sa Hautesse le très-haut et très-puissant Empereur des Ottomans, également animés du sincère désir de maintenir le système de paix et de bonne harmonie heureusement établies entre les deux empires, ont résolu d'étendre et de fortifier la parfaite amitié et la confiance qui règnent entre eux par la conclusion d'un traité d'alliance défensive. || En conséquence, Leurs Majestés ont choisi et nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir: || Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, les très-excellents et très-honorables le sieur Alexis comte Orloff, son ambassadeur extraordinaire près la Sublime-Porte ottomane, etc., et le sieur Appollinaire Bouteneff, son envoyé extraordinaire près la Sublime-Porte ottomane, etc.; || Et Sa Hautesse le Sultan des Ottomans, le très-illustre et très-excellent le plus ancien de ses visirs, Hossew Mehemet Pacha, seraskier, commandant en chef des troupes de ligne régulières et gouverneur général de Constantinople, etc.; les très-excellents et très-honorables Ferzy Achmet Pacha, mouchir et commandant de la garde de Sa Hautesse, etc.; et Hadji-Mehemet-Akif-Effendi, reis-effendi actuel, etc.; || Lesquels après avoir échangé leurs pleinpouvoirs trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants:

Art. I. Il y aura à jamais paix, amitié et alliance entre Sa Majesté l'empereur de toutes les Russies et Sa Majesté l'Empereur des Ottomans, leurs empires et leurs sujets, tant sur terre que sur mer. Cette alliance ayant uniquement pour objet la défense commune de leurs Etats contre tout empiètement, Leurs Majestés promettent de s'entendre, sans réserve, sur tous les objets qui concernent leur tranquillité et sûreté respectives et de se prêter mutuellement à cet effet des secours matériels et l'assistance la plus efficace.

Art. II. Le traité de paix conclu à Andrinople le 2 Septembre, 1829, ainsi que les autres traités qui y sont compris, de même aussi que la convention signée à Saint Pétersbourg le 14 avril 1830, et l'arrangement conclu à Constantinople le 9 (21) juillet 1832, relatif à la Grèce, sont confirmés, dans toute leur teneur, par le présent traité d'alliance défensive, comme si les dites transactions y avaient été insérées mot pour mot.

Art. III. En conséquence du principe de conservation et de défense

mutuelle qui sert de base au présent traité d'alliance, et par suite du plus sincère désir d'assurer la durée, le maintien et l'entière indépendance de la Sublime-Porte, Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, dans le cas où les circonstances qui pourraient déterminer de nouveau la Sublime-Porte à réclamer l'assistance navale et militaire de la Russie viendraient à se présenter, quoique ce cas ne soit nullement à prévoir, s'il plaît à Dieu, promet de fournir par terre et par mer autant de troupes et de forces que les deux hautes parties contractantes le jugeraient nécessaire. D'après cela, il est convenu qu'en ce cas, les forces de terre et de mer dont la Sublime-Porte réclamerait le secours seront tenues à sa disposition.

Art. IV. Selon ce qui a été dit plus haut, dans le cas où l'une des deux puissances aura réclamé l'assistance de l'autre, les frais seuls d'approvisionnement pour les forces de terre et de mer qui seraient fournies tomberont à la charge de la puissance qui aura demandé le secours.

Art. V. Quoique les deux hautes parties contractantes soient sincèrement intentionnées de maintenir cet engagement jusqu'au terme le plus éloigné, comme il se pourrait que dans la suite les circonstances exigeassent qu'il fût apporté quelques changements à ce traité, on est convenu de fixer sa durée à huit ans, à dater du jour de l'échange des ratifications impériales. Les deux parties, avant l'expiration de ce terme, se concerteront suivant l'état où seront les choses à cette époque, sur le renouvellement du dit traité.

Art. VI. Le présent traité d'alliance défensive sera ratifié par les deux hautes parties contractantes, et les ratifications en seront échangées à Constantinople dans le terme de deux mois, ou plus tôt si faire se peut. || Le présent traité, contenant six articles et auquel il sera mis la dernière main par l'échange des ratifications respectives, ayant été arrêté entre nous, nous l'avons signé et scellé de nos sceaux, en vertu de nos pleinpouvoirs, et délivré en échange, contre un autre pareil, entre les mains des plénipotentiaires de la Sublime-Porte ottomane.

Fait à Constantinople, le 26 Juin (8 Juillet) l'an 1833 (le 20 de la lune de safer, l'an 1249 de l'Hégire).

Signé: (L. S.) Comte Alexis Orloff.
(L. S.) A. Bouteneff.

Suivent les signatures des trois plénipotentiaires ottomans.

au soussigné de faire connaître au cabinet impérial qu'une déclaration analogue a été soumise à la Porte ottomane par l'ambassadeur de Sa Majesté à Constantinople. No 65.
1833
8 Iulie.

Saint-Pétersbourg, le . . . octobre 1832.

Signé : J. de Lagréné.

Răspunsul ministrului afacerilor străine al Rusiei.

Le soussigné a reçu la note par laquelle M. J. de Lagréné, chargé d'affaires de S. M. le roi des Français lui a fait part du profond regret que la conclusion du traité du 8 juillet, entre la Russie et la Porte, a causé au gouvernement français, sans énoncer en même temps ni les motifs de ce regret, ni la nature des objections auxquelles ce traité pourrait donner lieu. Le soussigné ne saurait donc les connaître ; il peut encore moins les comprendre. || En effet, le traité du 8 juillet est purement défensif ; il a été conclu entre deux puissances indépendantes usant de la plénitude de leurs droits ; il ne porte nul préjudice aux intérêts d'aucun Etat quelconque. || Quelles seraient donc les objections que d'autres puissances se croiraient autorisées avec justice à élever contre une pareille transaction ? Comment surtout pourraient-elles déclarer qu'elles ne lui reconnaissent aucune valeur, à moins qu'il n'entre dans leurs vues de renverser un empire que le traité est destiné à conserver ? Mais tel ne peut être le dessein du gouvernement français. Il serait en contradiction ouverte avec toutes les déclarations qu'il a émises lors des dernières complications de l'Orient. Le soussigné doit, par conséquent, supposer que l'opinion énoncée dans la note de M. de Lagréné repose sur des données inexactes, et que, mieux éclairé par la communication du traité que la Porte a faite récemment à l'ambassadeur français à Constantinople, son gouvernement appréciera d'avantage la valeur et l'utilité d'une transaction conclue dans un esprit aussi pacifique que conservateur. || Cet acte change, il est vrai, la nature des relations entre la Russie et la Porte, car il a fait succéder à une longue inimitié des rapports d'intimité et de confiance, dans lesquels le gouvernement turc trouvera désormais une garantie de stabilité et, au besoin, des moyens de défense propres à assurer sa conservation. C'est dans cette conviction et guidé par les intentions les plus pures comme les plus désintéressées que S. M. l'Empereur est résolu de remplir fidèlement, le cas échéant, les obligations que le traité du 8 juillet lui impose, agissant ainsi comme si la déclaration contenue dans la note de M. de Lagréné n'existait pas.

Saint-Pétersbourg, le . . . octobre 1833.

Signé : Nesselrode.

No. 65.
1833
8 Iulie.

Notice sur le Traité d'Unkiar-Iskelessi.

(Martens N. R. XI, 665).

Il est remarquable que les originaux russe et turc de ce fameux traité diffèrent matériellement sur un ou deux points essentiels. || Le traité, tel qu'il se trouve dans les archives du Divan à Constantinople, traduit en turc et adopté par la Turquie comme si en propre, a été également retraduit par les drog-mans en français, et si les expressions dont ceux-ci se sont servis sont exactes, elles décèlent clairement la répugnance et l'humiliante abnégation avec lesquelles, en ce qui regarde la Porte, cette transaction clandestine a été conclue. || Voici les principales variantes des deux documents authentiques originaux: || L'original russe ne spécifie que le passage des Dardanelles; tandis que le traité de 1809 entre l'Angleterre et la Porte, dans lequel est reconnu à la Porte l'ancien droit de tenir fermées les Dardanelles en temps de paix à tout navire étranger, spécifie aussi la navigation de la Mer Noire, c. à d. du Bosphore, comme le second point auquel la Convention se rapporte également. De cette manière les Dardanelles pourraient devenir en temps de guerre l'avant-poste de l'Euxin. Quand la Russie voudra entrer en guerre, il faudra que la Turquie s'arme elle-même comme son alliée pour la défensive. || L'original turc, au lieu du passage de Dardanelles porte le passage de la Mer Blanche, c. à d. la Méditerranée, et cette désignation comprend, dit-on, les deux canaux, l'Hellespont et le Bosphore, en traversant la Mer de Marmara. || C'est là un moyen évasif, qui ne peut tromper personne. Il y a moyen sans doute d'arranger les choses de manière à flatter la fierté nationale turque, mais l'original russe ne parle que du passage des Dardanelles qui, s'il était fermé en temps de guerre, selon les dispositions de l'article secret additionnel, mettrait la Russie en possession de Constantinople. || Note de Morning Chronicle (1835), journal semi-officiel de Lord Palmerston

No. 66.— Tractat relativ la limitele asiaticе, la Principa-tele Moldovei și Valahiei și la indemnitate, semnat la San-Petersburg, în 29 Ianuarie 1834.

(Martens, Nouveau Recueil Général XV, 482.)

No. 66.
1834
29 Ianuar.

Le très-haut et très-puissant Empereur ottoman, mon bienfaiteur et maître, d'une part, et le très-haut et très-magnanime Empereur de toutes les Russies, de l'autre, animés du désir que leur inspirent l'amitié sincère, la sécurité et la confiance qui existent heureusement entre eux, d'arranger définitivement certains points du traité conclu entre les deux hautes puissances à Andrinople, lesquels n'ont pas été mis à exécution jusqu'à présent, ont nommé à cet effet Pour leurs plénipotentiaires, savoir: S. M. l'Empereur ottoman, S. Exc. Mouchir-Ahmed Pacha, conseiller militaire du sérail, ambassadeur extraordinaire de la Sublime-Porte à la cour impériale de Russie, etc.; et S. M. l'Empereur de Rus-

sie, LL. Ex. le comte Nesselrode, vice-chancelier de l'Empire, et le comte Alexis Orloff, général de cavalerie, aide-de-camp de l'Empereur, etc., lesquels, après avoir montré réciproquement leurs pleins pouvoirs, sont convenus des articles suivants :

No. 66.
1834
29 Januar

Art. I. Les deux hautes cours ayant jugé nécessaire d'établir, ainsi qu'il est stipulé dans le traité d'Andrinople, une ligne de démarcation entre les deux empires dans l'Orient, capable de prévenir désormais toute espèce de disputes et de discussions, il a été convenu que l'on tracerait une ligne qui peut empêcher entièrement des déprédations que les peuplades circonvoisines commettaient, et qui ont plus d'une fois compromis les relations de voisinage et d'amitié entre les deux empires. En conséquence, et après que les commissaires, de part et d'autre, ont examiné les lieux et pris des renseignements à cet égard, les deux parties contractantes ont résolu de procéder à la fixation des frontières, de manière à ce que le but qu'on s'est sagement proposé dans le traité d'Andrinople fût complètement rempli; et, pour cela, elles ont adopté, de commun accord, la ligne que l'on voit tracée en couleur rouge dans la carte qui est jointe au présent traité. || Conformément au quatrième article du traité d'Andrinople, cette ligne part du port de Saint Nicolas sur la côte de la mer Noire, suit les frontières actuelles de la province de Guriel, monte jusqu'aux confins de Jura, et de là elle traverse la province d'Akhiskha et elle aboutit au point où les provinces d'Akhiskha et de Kars se réunissent à la province de Géorgie. Ainsi la plus grande partie de la province d'Akhiskha reste, avec les autres pays et terres dont il est question dans le dit traité, sous la domination de la Sublime-Porte, comme on voit par la carte dont deux copies ont été faites et collationnées par les plénipotentiaires des deux puissances, et qui, considérées comme faisant partie du présent traité, doivent y être jointes pour y voir la manière dont les limites futures des deux empires ont été fixées. || Après l'échange des ratifications du présent traité, et aussitôt que l'on aura fait planter des poteaux par des commissaires nommés de part et d'autre, d'après la ligne tracée dans la carte, d'un bout à l'autre, les troupes russes évacueront les terres situées au-dehors de cette ligne, et se retireront dans les bornes qu'elle prescrit. De même, les musulmans qui se trouvent dans les terres peu considérables qui sont comprises dans la ligne qui passe devant le Sandjack de Groubhan et des extrémités des Sandjacks de Ponskron et de Djildir, lesquels voudront s'établir dans les terres de la Sublime-Porte, pourront, dans le terme de dix-huit mois, à dater du jour de l'échange des ratifications du

No. 66. traité, finir les affaires qui les attachaient au pays, et se transporter dans les Etats turcs, sans que l'on y mette obstacle.

1834
29 Januar.

Art. II. Par l'instrument, fait séparément à Andrinople relativement aux Principautés de Valachie et de Moldavie, la Sublime-Porte a pris l'engagement de reconnaître formellement les réglemens faits, pendant que les troupes russes occupaient ces provinces, par les principaux habitants sur leur administration intérieure; la Sublime-Porte ne trouvant rien dans les articles de cette Constitution qui puisse affecter ses droits de souveraineté, consent dès à présent à reconnaître formellement la dite Constitution. || Elle s'engage à publier à cet égard un firman accompagné d'un hattî-chériff, deux mois après l'échange des ratifications, et à donner une copie du même à la mission russe à Constantinople. || Après la reconnaissance formelle de la Constitution, les hospodars de Valachie et de Moldavie seront nommés, mais pour cette seule fois-ci, et comme un cas tout particulier, de la manière qui a été convenue, il y a quelque temps, entre les deux puissances contractantes, et ils commenceront à gouverner les deux provinces conformément à la Constitution, laquelle est une suite des stipulations dont il a été parlé plus haut. || Sa Majesté l'Empereur de Russie, voulant donner une nouvelle preuve des égards et de la considération qu'il a pour Sa Hautesse, et hâter le moment où la Sublime-Porte usera des droits que les traités lui assurent sur les deux provinces, ordonnera à ses troupes, une fois que les princes auront été nommés, de se retirer des deux provinces. Ce point aura son exécution deux mois après la nomination des princes. || Et comme une compensation est due en toute justice pour les avantages que la Sublime-Porte accorde, par faveur, aux Valaques et aux Moldaves, il est convenu et arrêté que le tribut annuel que les deux provinces doivent lui payer, d'après les traités, est fixé désormais à 6,000 bourses (c'est-à-dire à 3,000,000 de piastres turques), et les princes auront soin que cette somme lui soit payée annuellement à compter du 1er janvier 1835. || Il est convenu entre les deux cours que le nombre de troupes qui seront employées comme garnisons dans l'intérieur des deux provinces, sera fixé d'une manière invariable et au gré de la Sublime-Porte, et que celle-ci donnera les drapeaux aux garnisons, et le pavillon aux bâtimens marchands valaco-moldaves qui naviguent sur le Danube.

Art. III. Eu égard au désir témoigné par Sa Hautesse d'exécuter scrupuleusement les engagements qu'elle a pris par le III-e article de l'acte explicatif et séparé qui fait suite au traité d'Andrinople, et par le traité de Saint-Pétersbourg y relatif, Sa Majesté l'empereur de toutes

les Russies a bien voulu offrir de nouvelles facilités dans l'exécution des engagements imposés par les actes ci-dessus mentionnés à la Sublime-Porte, et par conséquent il est convenu : No. 66.
1834
29 Januar.

1. Que quoiqu'il ait été stipulé par le second article du traité de Saint-Pétersbourg, que la Sublime-Porte payera annuellement et pendant huit ans 1,000,000 de ducats de Hollande, elle ne payera que 500,000 ducats par an. || 2. Que la Sublime-Porte n'est plus obligée, comme elle l'était jusqu'ici, de payer au mois de mai de chaque année, et en une seule fois, tout l'argent qui était dû pour l'année, et qu'elle payera désormais les 500,000 ducats peu à peu, mais en entier, dans l'intervalle du mois de mai d'une année au mois de mai de l'année suivante. | 3. Que Sa Majesté impériale renonce à son droit de demander la différence qu'il y avait à l'époque de chaque paiement de la portion des indemnités pour les frais de la guerre et pour le commerce, entre le prix auquel la Sublime-Porte payait le ducat en piastres turques et la véritable valeur des ducats. || 4. Qu'en outre, Sa Majesté impériale, prenant en considération les embarras dans lesquels le trésor de cet empire s'est trouvé dernièrement, consent à défalquer sur le champ 2,000,000 de ducats, ce qui est le tiers du solde des indemnités pour les frais de la guerre. || 5. Que, vu la défalcation ci-dessus énoncée et les autres dispositions dont il a été parlé plus haut, le total des indemnités est de 4,000,000 de ducats de Hollande, dont la première portion à payer dans un an, comme un à-compte, consiste en 500,000 ducats et sera payée du 1er mai 1834 au 1er mai 1835, et les portions préalables dans les années suivantes seront payées de la même manière jusqu'à l'acquittement de la dette ; mais à condition que les assurances, les garanties et les facilités stipulées par les articles IV, V, VI, VII et IX du traité de Saint-Pétersbourg conserveront jusqu'alors toute leur vigueur, comme s'ils étaient insérées mot à mot dans le présent traité. || En vertu des pouvoirs qui m'ont été donnés, j'ai conclu le présent traité, qui sera ratifié, par les deux parties contractantes, et dont les ratifications seront échangées à Constantinople dans le terme de six semaines ou plus tôt si faire se pourra, j'y ai apposé mon cachet, et mis ma signature, et je l'ai remis à Leurs Excellences les plénipotentiaires de la cour de Russie, à Saint-Pétersbourg, en échange de la pièce qu'ils m'ont remise.

Fait à Saint-Pétersbourg, le 18 ramazan 1249.

(L. S.) Mouchir Ahmed Pacha.

(L. S.) Nesselrode.

(L. S.) Alexis Orloff.

No. 67.—Regulamentul organic al Principatului Moldovei.

Bucuresci, în 29 Iulie 1829

No. 67.
1829
29 Iulie.

Sa Majesté l'Empereur ayant daigné ordonner qu'un comité spécial, composé de Boyards moldaves et valaques, soit établi sous la présidence du conseiller d'État actuel Minciaky, pour préparer les améliorations organiques que réclame l'état actuel des deux principautés, et ayant bien voulu que ce comité soit divisé en deux sections, moldave et valaque, présidées l'une et l'autre par le susdit conseiller d'État actuel, nous, le vestiar Constantin Cantacuzène et le vornik Michel Stourdza, nommés par Son Excellence M. le président plénipotentiaire des divans de Moldavie et de Valachie, lieutenant-général de Geltouchin, et nous, le vestiar Georges Catardgi et le Vornik Constantin Conaki, élus par l'assemblée générale, en vertu du message sous le numéro 1824, en date du 17 juin, comme membres dudit comité pour la section moldave, avons ouvert nos séances à Bucharest, le 29 juillet 1829, sous la présidence de M. de Minciaky, muni d'instructions concernant ces améliorations, et nous nous occuperons de toutes les parties qui doivent composer ce règlement; et en formant de chacune un chapitre à part, nous le soumettrons, à mesure qu'il sera préparé et rédigé, à l'examen de Son Excellence M. le président plénipotentiaire, jusqu'à ce que tout travail de réforme pour la Moldavie soit entièrement terminé.

Signé: Minciaky.

Georges Catardgi.

Constantin Cantacuzène.

Constantin Conaki.

Michel Stourdza.

CHAPITRE I.

Élection du hospodar.

Sections.

- I. Formation de l'Assemblée générale extraordinaire.
- II. Gouvernement provisoire.
- III. Mode d'élection du hospodar.

CHAPITRE II.

Organisation et attributions de l'Assemblée générale ordinaire.

Annexe A.—A l'effet de prévenir l'incomplet des séances de l'Assemblée générale.

CHAPITRE III.

Règlement des finances.

- I. Des abolitions.
- II. Dépenses de l'État.

Sections.

No. 67.
1829
29 Iulie.

III. Branches des revenus de l'État.

IV. Mode de recensement.

V. Perception de l'impôt et d'autres revenus de l'Etat.

VI. De la comptabilité.

VII. Droits et devoirs réciproques des propriétaires fonciers et cultivateurs.

Annexe B.—Sur les affaires ecclésiastiques.

Annexe C.—Concernant l'organisation et l'entretien des Slougitors

Annexe D.—Budget des traitements des employés.

Annexe E.—De la caisse des pensions.

Annexe F.—Des caisses publiques.

I. Concernant le Comité central.

II. Organisation de la partie médicale.

III. De la caisse des enfants trouvés.

Annexe G.—Revenus annuels de l'État indiqués approximativement.

Annexe H.—Concernant l'organisation des éphories des villes.

I. De la division en quartiers et du nettoyage de la ville.

II. De l'assainissement de la ville.

III. De l'embellissement de la ville.

VI. Des eaux.

V. De l'éclairage de la ville.

VI. Des mesures préservatrices contre les incendies.

VII. Dépenses approximatives par année de l'éphorie de Iassy.

Annexe J.—Concernant la défense aux employés de l'État de se rendre entrepreneurs de fermes publiques.

Annexe K.—De la police de la ville.

Annexe L.— Sur l'entretien, le chauffage et l'éclairage des détenus dans les prisons des Ispravnichies et de l'Adgie.

Annexe M.—Concernant le pavage de la ville de Jassy.

Annexe N.—Concernant la confection des chaussées de la ville de Iassy.

Annexe O.—De l'établissement des Égyptiens.

Annexe P.—Concernant la classification des habitants de la Principauté de Moldavie et leurs droits et devoirs respectifs.

CHAPITRE IV.

Conseil administratif

Annexe Q. Concernant les devoirs des directeurs des départements des actes de l'état civil.

No. 67.
1829
29 Iulie.

CHAPITRE V.
Règlement du commerce

- I. De la liberté du commerce.
- II. Des voies de communication.
- III. Des greniers de réserve.
- IV. Des prohibitions.
- V. De l'exploitation des mines.
- VI. Diverses dispositions concernant le commerce et les commerçants.

CHAPITRE VI
Règlement des quarantaines.

- I. De l'établissement du cordon sanitaire.
 - II. De l'organisation de la quarantaine et des barrières.
 - III. Des règles sanitaires préservatrices et de police, concernant les voyageurs et les marchandises en quarantaine.
 - IV. Des infractions aux lois sanitaires et des peines y relatives.
- État du personnel des quarantaines.
Règles qui éclaircissent les mesures à prendre concernant les quarantaines.
- De la réception des navires arrivant au port de la quarantaine.
De la quarantaine pour les marchandises et de leur distribution.

CHAPITRE VII.
Règlement de gendarmerie.

- I. Principes de formation de la milice.
 - II. Recrutement.
 - III. Des privilèges et de l'entretien de la milice.
 - IV. Devoirs généraux de la milice.
 - V. L'administration de la milice.
 - VI. De l'habillement et des armes.
 - VII. Budget.
 - VIII. Attributions du hetman; droits attachés aux rangs militaires.
- Divers tableaux concernant la milice.

CHAPITRE VIII.
Ordre judiciaire.

- I. Règles générales.
- II. Instructions et attributions des tribunaux des districts.
Tribunal rustique.
- III. Divans d'appel.
- IV. Tribunal de commerce de Galatz et de sa compétence.

- V. Tribunal de police correctionnelle.
 VI. Tribunal en matière criminelle.
 VII. Du divan princier.
 Annexe R.—Du complètement des instances judiciaires.
 VIII. Sur l'appel.
 Annexe S. Sur les protestations.
 Annexe T.—Sur la légalisation des contrats.
 Annexe U.—Sur la réception et conservation des dépôts judiciaires.
 Annexe V.—Concernant les estimations judiciaires.
 IX. Service public judiciaire.
 X. Attributions et instructions du Grand Logothète.
 XI. Sur les congés et les commissions.
 XII. Ordre des récompenses et promotions dans la magistrature.
 XIII. Arpentage général

№. 67.
 1829
 29 Iulia.

CHAPITRE IX.
 Dispositions générales.

- I. Titres de noblesse.
 II. Nomination aux différents emplois publics.
 III. Clergé et administration de ses biens.
 IV. De l'instruction publique.
 V. Principes d'indigénat et de com-bourgeoisie entre les habitants des deux Principautés.
 Annexe X.—Concernant l'indigénat.
 VI. Dispositions détachées.

No. 68.— Convențiunea de la Constantinopole din 27
 Martie 1836.

(Martens. Nouveau Recueil général XV, 486)

Le présent acte sert à faire savoir ce qui suit: || S. H. le Sultan ayant, ainsi que l'exigent l'amitié et l'alliance qui existent heureusement entre lui et S. M. l'Empereur de Russie et entre leurs Gouvernements respectifs, témoigné, de son propre et libre mouvement le désir de payer, à la fois, l'argent que la Sublime Porte s'est engagée par le Traité conclu à St. Petersbourg le 17/29 Janvier de l'Ère Chrétienne 1834, à payer au Gouvernement Russe, S. M. l'Empereur de Russie, se prêtant au désir de S. H., a bien voulu défalquer cette fois-ci 180,000 bourses (90.000.000 de piastres turques) de la dette de la Sublime Porte,

No 68.
 1836
 27 Martie.

No. 68. dette qui, après les réductions faites autrefois et les accomptes déjà
 1836 payés, montait encore à 340,000 bourses; regarder, moyennant le paye-
 27 Martio. ment de 160.000 bourses en argent effectif, la dette de la Porte Otto-
 manne comme étant tout-à-fait éteinte; et donner ainsi une nouvelle
 preuve des égards qu'il a et des sentiments qu'il professe pour S. H.
 le Sultan, son ami et allié. || L'Envoyé de Russie résidant près la Su-
 blime Porte ayant reçu les instructions et les pleins-pouvoirs nécessaires
 pour traiter, a porté les dispositions de l'arrangement projeté à la con-
 naissance de la Sublime Porte, qui les a acceptées. En conséquence des
 Conférences ont été tenues entre les deux parties, qui sont convenues
 des points qui suivent.

Art. I. La susdite somme de 160,000 bourses. c. à. d. de 80 millions
 de piastres turques, seront payées par la Sublime Porte à la Cour Im-
 périale, en bonne main, dans un délai qui ne doit pas être au delà de
 cinq mois, et à compter de ce jour jusqu'au ¹⁵/₂₇ Août de l'année cou-
 rante 1836, correspondant au 9 Djemaziul-ewel de l'année de l'Hégire 1252.

Art. II. Dans l'espace de quinze jours à compter de celui de la
 signature de cet instrument il sera payé un à compte de 50,000 bour-
 ses; quinze jours plus tard, il sera payé un autre à compte de 17,000
 bourses; et au bout de deux mois, à compter du jour de la signature,
 il sera payé autres 33,000 bourses. Le solde qui consistera en 60,000
 bourses, sera payé, peu à peu, dans le terme des trois mois suivants. ||
 L'argent sera consigné, comme par le passé, entre les mains de la
 mission de Russie à Constantinople.

Art. III. Lorsque, par la grâce de Dieu, la susdite somme de
 160,000 bourses aura été payée intégralement, la forteresse de Silistrie,
 sera évacuée entièrement et remise à l'officier qui aura été chargé par
 la Sublime-Porte d'en prendre possession et d'y commander pour elle ;
 on y fera, en attendant, les préparatifs de l'évacuation. En cas que l'on
 puisse payer l'argent en question dans un délai plus court que celui de
 cinq mois, qui a été fixé pour en effectuer le paiement, l'évacuation
 de Silistrie aura lieu en conséquence, comme on l'a dit dans les Con-
 férences. || En vertu des pleins-pouvoirs reçus par S. E. l'Envoyé de Rus-
 sie de la part de S. M. I., et par moi de la part de la Sublime Porte,
 nous sommes convenus des trois points précités et avons signé le pré-
 sent instrument, qui prouve l'heureux résultat des négociations qui est
 fait, en deux originaux, dont l'un est écrit en langue turque et l'autre
 en langue française, le 9 Zilhidge 1252 (27 mars 1836).

(L. S.) Bouteneff.

(L. S.) Mehemed Akif Effendi.

No. 69.— Tractatul de comerçiũ de la Balta-Liman din 30
 Aprilie 1846.

(Martens, Nouveau Recueil général, IX, 231).

Au nom de Dieu tout-puissant.

Conformément aux rapports de l'amitié parfaite qui existent entre l'empire ottoman et la cour impériale de Russie, toutes les dispositions relatives au négoce, aux droits de douane, aux immunités et autre affaires commerciales des négociants des deux empires, s'effectuent selon les stipulations des anciens traités; mais les deux augustes cours, tout en maintenant et corroborant les anciennes stipulations établies par les traités précédents, étant animées du désir et pénétrées de la nécessité de conclure un nouveau traité de commerce afin de faciliter et d'augmenter les relations commerciales, de manière à les adapter aux améliorations salutaires introduites dans l'administration des affaires intérieures de la Turquie et aux convenances actuelles du commerce, S. M. le très-haut, très-puissant souverain, Empereur et Padischah des Ottomans a autorisé les soussignés, le ministre des affaires étrangères de la Sublime-Porte, membre du ministère, l'un des muschirs de l'empire, Moustapha Reschid-Pacha, décoré du nichan de son poste et du nichan de distinction offert à sa personne, chevalier du grand cordon de la Légion-d'Honneur, etc., etc. || Et l'un des hauts fonctionnaires de l'empire, kiaya de la sultane-mère, directeur de la monnaie, Méhémet Fahir Bey, etc., etc. || Lesquels ont été nommés et autorisés par les pleinpouvoirs qui leur ont été délivrés par S. H. à conclure le dit traité sur les bases arrêtées de part et d'autre; || Et S. M. le très-haut, très-puissant souverain, Empereur et Padischah de toutes les Russies, a autorisé le soussigné, son envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près la Sublime-Porte ottomane, le conseiller d'Etat actuel Wladimir Titow, chevalier grand-cordon de l'ordre de Sainte-Anne de première classe, etc., etc.; de négocier et de régler cette question, en les munissant à cet effet de pleinpouvoirs signés et revêtus du sceau impérial; || A cet effet, après nous être concertés, nous avons réglé et statué les vingt articles du traité dont la teneur suit :

No. 68.
 1846
 30 April.

Art. I. Tous les traités et stipulations qui ont existé jusqu'ici entre la Sublime-Porte et la cour de Russie relativement aux droits, privilèges et immunités des sujets et bâtimens russes en Turquie, et notamment le traité de commerce du 10 juin 1783, et l'art. 7 du traité d'Andrinople, sont confirmés dans toute leur force et valeur, à l'except-

No. 69. tion de ce qui est expressément aboli ou modifié par la présente con-
 1864 vention. La Sublime-Porte s'engage à les faire observer inviolablement
 30 Aprilie. par toutes ses autorités militaires de terre et de mer et autres fonction-
 naires Elle promet et assure, en outre, aux sujets et bâtimens rus-
 ses la pleine et entière jouissance de tout droit, bénéfice ou avantage
 qui est ou serait accordé dorénavant dans ses Etats aux nations étran-
 gères les plus favorisées.

Art. II. Ainsi qu'il a été stipulé par les traités précédents, le droit
 de douane restera invariablement fixé à 3 % pour le commerce intérieur
 et sera prélevé, comme par le passé, tant sur les produits russes ou étran-
 gers importés en Turquie, que sur les produits turcs exportés des Etats
 ottomans par les négociants russes, par leurs délégués ou par leurs ayant-
 cause.

Art. III. Tout négociant ou sujet russe est libre d'acheter, en per-
 sonne et par l'intermédiaire de ses ayant-cause, les articles ou objets
 provenant du sol ou de l'industrie de la Turquie, soit pour les expor-
 ter, soit pour en faire le commerce dans l'intérieur des Etats ottomans. ||
 Les sujets russes ou leurs hommes d'affaires auront le droit de trans-
 porter les dits produits ou marchandises à toute échelle de l'empire ot-
 toman, sauf les restrictions indiquées plus bas dans les art. 11 et 12,
 sans que les dites marchandises soient passibles, ni pour l'acheteur, ni
 pour le vendeur, d'aucune charge ou droit de teskiéré, mourourije, bi-
 daat, ihtissab, et autres semblables. Mais la cour de Russie n'entend
 pas entraver le gouvernement ottoman, par cet article ou par quelque
 autre de la présente convention, dans l'exercice de ses droits de souve-
 raineté, dans sa propre administration intérieure, en tant que ces droits
 ne dérogent point aux privilèges accordés aux sujets russes et à leurs
 propriétés, soit par les anciens traités ou par la présente convention, et
 pourvu que les impôts dont sont frappés les sujets ottomans, confor-
 mément à ces mêmes droits de souveraineté, ne portent une atteinte
 manifeste, sous quelque rapport que ce fût, à la présente convention,
 ou qu'ils n'imposent directement de nouveaux droits sur le commerce
 des sujets russes La cour de Russie ne prétend rien stipuler au-delà
 du sens naturel et véritable des termes employés dans le présent acte. ||
 En compensation de tous les droits intérieurs ainsi supprimés, la cour
 de Russie, à la suite d'un accord spécial entre les deux gouvernements,
 consent à ce que le négociant russe paie à l'arrivée de la marchandise
 à l'échelle, un droit d'entrée (amédié) fixé et supplémentaire de 9 % in-
 dépendamment de 3 % de droit de sortie (reftié) qu'il devra payer comme
 autrefois à l'embarquement de la marchandise pour l'exportation. Toute

somme ou valeur perçue au delà du 3°/_o précité, sous telle dénomination ou sous tel prétexte que ce soit, directement ou indirectement, pour le compte du fisc ou des préposées, sera considérée comme une infraction au présent traité, et la Sublime-Porte s'engage, sur la représentation qui en sera faite par la légation impériale, de la faire restituer sans délai à l'acheteur ou au vendeur dont elle aura été perçue, de punir sévèrement les fonctionnaires, de quelque rang qu'ils soient, qui se seraient permis une pareille infraction et d'indemniser le négociant russe des pertes et vexations qu'il prouverait en être résultées pour lui. Tout objet qui serait acheté à l'échelle d'embarquement au lieu de sortie et qui aurait déjà payé le 9°/_o de droit d'entrée, ne sera plus soumis qu'au paiement du seul droit primitif de 3°/_o pour l'exportation.

No. 69.
1846
30 Aprilie.

Art. IV. Tout objet produit du sol ou de l'industrie de la Russie ou de pays étrangers, qui appartiendrait à des sujets russes, sera admis, comme par le passé, dans toutes les parties de l'empire ottoman, moyennant le paiement de 3°/_o de droit d'importation. En remplacement de tous droits et redevances intérieures qui ont pesé sur les dits objets, le négociant russe ou son homme d'affaires, soit qu'il les vende au lieu d'arrivée ou qu'il les expédie dans l'intérieur de l'empire pour les vendre, paiera à l'avenir un droit supplémentaire de 2°/_o. Mais comme le mode de la perception de l'ancien droit 3°/_o à part, lors de l'arrivée des marchandises à l'échelle, et du droit additionnel de 2°/_o à part, au moment de la vente, occasionne des embarras à l'administration de la douane, on est convenu que, dans le but de les éviter, l'ancien droit de 3°/_o, l'additionnel de 2°/_o, c'est-à-dire en tout 5°/_o de droit d'entrée et de droit additionnel, seront perçus à la fois et seront inscrits séparément dans les registres de la douane ; et afin de ménager en même temps les intérêts des négociants, il pourra leur être accordé moyennant garantie, de ne payer le dit droit additionnel de 2°/_o que dans le terme d'une année à compter de la date où il aura été inscrit dans le livre de la douane. || Si, ensuite, ces mêmes marchandises sont revendues à l'intérieur ou à l'extérieur, il ne sera plus exigé aucune espèce de droit ni du vendeur ni de l'acheteur, sujet ottoman ou étranger, ni de celui qui les ayant achetées voudra les expédier au dehors. De même si un sujet russe ou son délégué achetait en Turquie des objets de provenance étrangère qui auraient acquitté à leur entrée le 3°/_o de droit d'importation, il aura la faculté d'en trafiquer en Turquie, comme aussi de les exporter, si bon lui semble, sans payer aucune autre redevance excepté le 2°/_o de droit supplémentaire d'après le tarif. Les articles d'importation, qui, destinés à être envoyés d'un port à l'autre, auront

No. 69. payé le droit de 3 % et l'additionnel de 2 % à la fois dans le premier
 1864 port, pourront être envoyés dans un autre, franc de tout droit. Dans le
 30 Aprilie. cas où ces marchandises ne seraient pas vendues dans les Etats otto-
 mans, et que, sans qu'elles aient passé en d'autres mains, on eût besoin
 de les envoyer à l'étranger, alors le droit additionnel de 2 % qui aura
 été acquité sera seul restitué au propriétaire de la marchandise.

Art. V. Lorsque des sujets russes ou leurs hommes d'affaires au-
 ront acheté des objets du produit de la Turquie et voudront les revendre
 dans le lieu où ils se trouvent ou dans d'autres parties de l'empire
 ottoman, ils paieront, lors de l'achat ou de la vente, les droits établis
 pour les sujets les plus privilégiés de l'empire ottoman qui s'occupent
 du commerce intérieur, sans qu'il soit rien demandé au delà, et aucune
 vexation ne sera faite aux sujets russes par suit de ce commerce inté-
 rieur dont l'exercice ne pourra porter atteinte aux dispositions de l'ar-
 ticle VI qui suit.

Art. VI. En vertu du principe de la liberté du commerce, consacré
 par les traités précédents, les négociants russes, après avoir payé sur
 les marchandises, objets et denrées qu'ils auront importés de Russie ou
 de l'étranger, les droits établis, auront la faculté de les vendre librement
 en Turquie, tant en gros et en ballots, qu'en fractions détachées, dans leurs
 magasins et autres lieux affectés à l'exercice de leur commerce, à condition
 toutefois, de n'en pas faire un menu commerce à l'instar des esnafs,
 avec guedit ou sans guedit, sujets de la Sublime-Porte, et sauf les res-
 trictions stipulées dans les art. X et XI de la présente convention. E-
 galement les négociants et sujets russes trafiqueront en gros, en bal-
 lots et en fractions détachées, des produits du sol et de l'industrie qu'ils
 auront achetés dans les Etats ottomans aux mêmes conditions que ci-
 dessus. L'exercice des métiers dans les Etats ottomans étant affecté
 aux sujets de la Sublime-Porte, les sujets russes ne pourront pas non plus
 tenir des ateliers pour exercer ces métiers.

Art. VII La Sublime-Porte confirme en toute sa plénitude la li-
 berté de transit accordée par les traités précédents aux marchandises
 et aux bâtiments de commerce russe qui traversent les détroits de Con-
 stantinople et des Dardanelles, pour se diriger de la mer Noire dans la
 mer Blanche et vice versa. Mais dans le cas où il serait nécessaire
 que les objets arrivés ainsi pour être vendus ailleurs fussent débarqués
 à terre et mis en dépôt pour un terme limité, en attendant la continu-
 ation de leur trajet sur les mêmes ou sur d'autres navires de commerce,
 la douane devra être absolument informée, afin que les marchandises
 soient déposées, cachetées, dans les magasins de la douane, ou s'il ne

s'y trouvait pas de place, dans un autre local convenable, au su et sous le cachet de la douane, de manière à être rendues dans le même état au propriétaire, par l'entremise de l'autorité douanière, au moment où elles devront être réexpédiées. || A cet effet, il ne sera demandé aucun droit ni redevance. Les articles qui seront importés en Turquie et que l'importateur n'aura point vendu dans les Etats ottomans et expédiera dans d'autres pays, ne paieront que le 3°/_o d'importation, sans être passibles d'aucun droit d'exportation ou autre redevance quelconque.

Art. VIII. Aucun monopole ne subsistera plus dans les Etats ottomans, ni sur les produits de l'agriculture, ni sur d'autres productions quelconques, sauf les restrictions à cette règle générale, mentionnées et précisées par les articles X et XI de la présente convention ; sous cette même réserve, la Sublime-Porte renoncera aussi à l'usage des permis ou teskiérés demandés aux autorités locales pour acheter les marchandises ou les transporter d'un lieu à un autre. Toute tentative qui serait faite par une autorité quelconque pour forcer les sujets russes à se pourvoir de semblables permis ou teskiérés ou à payer une redevance quelconque pour cette permission, sera considérée comme une infraction aux traités et entraînera les conséquences prévues par l'article III de la présente convention.

Art. IX. Dans le cas où une disette ou quelque autre nécessité absolue obligerait la Sublime-Porte à interdire l'exportation d'une marchandise ou denrée du produit de la Turquie, un terme convenable sera fixé pour la mise en vigueur de cette prohibition, et la légation de Russie sera avertie préalablement quelle sera la marchandise prohibée, et combien de temps cette prohibition devra durer, afin que cela soit publié dans les échelles requises. Il ne sera accordé à cet égard aucune exception en faveur de qui que ce soit, et si telle chose avait lieu, on en agira de même en faveur des négociants russes.

Art. X. Les canons, la poudre, les balles et autres projectiles destinées à l'usage des armes à feu, resteront prohibés au commerce comme articles de guerre, et les particuliers ne pourront vendre que de la grenaille pour la chasse, de manière à ne faire jamais surpasser le poids de 5 ocques et de la poudre en proportion. Si des canons étaient apportés par des navires marchands russes dans un but de commerce, ils ne seront ni vendus ni expédiés à l'insu des autorités. A cet effet, ils seront débarqués à la douane du port où ils arriveraient ; celle-ci les fera mettre en dépôt, et lorsque d'autres bâtiments de commerce auront besoin de les acheter, la douane en vérifiera la vente et ne déli-

No. 69.
1846
30 Julie.

No. 69. vrera pas au-delà du nombre de canons convenables à l'usage de pareils
 1846 navires.
 30 Aprilie.

Art. XI. La cour de Russie, à la suite d'un accord établi entre les deux gouvernements, consent à excepter de la liberté générale de commerce assurée aux sujets russes les articles suivants, passibles de restrictions ou de redevance spéciales, au profit du fisc ottoman à titres, de droits régaliens: || 1° La pêche et la vente du poisson pour en faire un commerce étant un trafic des esnafs, et sous ce rapport, affecté aux sujets du gouvernement de Sa Majesté, les sujets russes n'auront pas la permission de les faire. || 2° La pêche des sangues sera, comme autrefois, référée à l'administration exclusive du ministre des finances. || 3° La vente de l'alun, importé de l'extérieur, ne pourra se faire, si ce n'est d'après les règlements spéciaux établis par la Sublime-Porte. Mais les négociants russes seront libres d'acheter et d'exporter l'alun, produit de la Turquie, moyennant le paiement des droits établis par l'article III de la présente convention. || 4° Comme l'importation du sel de l'étranger dans les Etats ottomans est défendue, et que chacune des salines situées dans l'empire ayant son arrondissement spécial (orou), il n'est pas permis de vendre le sel de l'une dans l'arrondissement de l'autre. Les négociants russes aussi se conformeront à ce règlement établi. Mais ils pourront exporter le sel produit des Etats ottomans en payant les droits établis à l'instar des autrèé marchandises d'exportation. || 5° Le tabac à priser, importé de l'étranger, ne pourra être débité qu'en gros, tel qu'il arrive, sans défaire les carottes et sans ouvrir les boîtes ou les vases dans lesquels on l'apporte. Mais la vente en détail, à la balance, sera exclusivement réservée aux esnafs. || Le tabac du produit de la Turquie sera librement acheté pour l'exportation, mais il ne sera point permis aux négociants russes de le revendre dans les Etats ottomans. || 6° Le tabac à fumer du produit des Etats ottomans étant assujetti, indépendamment du droit de la dîme qui sera perçu d'après l'usage, à une redevance pour la permission de le cultiver, les négociants russes qui achèteraient ce produit pour l'exportation, paieront le 9°/_o et les 3°/_o, en tout 12°/_o de droit de douane, selon l'article III de la présente convention, et seront tenus d'exhiber, au moment de l'exportation le teskiéré que le vendeur a payé la dîme et la redevance ci-dessus indiquées. Mais, dans le cas où il ne serait pas muni d'un pareil teskiéré, ils devront les payer eux-mêmes en entier. S'ils revendent le tabac qu'ils auront acheté dans les Etats ottomans, comme cela constituerait un commerce intérieur, ils paieront les mêmes droits établis que les sujets

les plus privilégiés de la Sublime-Porte. || 7° Le débit des vins et autres boissons fortes ne sera point exercé par les sujets russes à l'ocque ou au verre, ni dans les boutiques, ni dans leurs magasins ou navires, embarcations ou chaloupes, mais ce commerce leur sera permis en gros, par tonneaux ou dames-jeannes, sans être entravé par aucune taxe ou difficulté en dehors des traités. Si les boissons fortes qu'ils auront apportées sont du produit des Etats ottomans, comme cela constituerait un commerce intérieur, ils paieront les mêmes droits que les sujets les plus privilégiés de S. H.

No. 69.
1846
30 Aprilie.

Art. XII. La soie provenant du sol ottoman, après avoir payé le droit de douane pour être exportée à l'étranger, ne pourra être transportée dans ce but à des échelles écartées ou dénuées de douane, mais on devra l'embarquer aux ports ou échelles, spécifiées dans une liste que la Porte a remise à la légation de Russie, liste qui ne pourra être modifiée par la suite sans un accord préalable avec cette légation.

Art. XIII. Les privilèges et autres conditions stipulées par le présent acte seront scrupuleusement observés à l'égard de tous les sujets et négociants russes, qu'ils fassent le commerce en personne ou qu'ils en chargent leurs fondés de pouvoirs, agents ou associés, de quelques nations qu'ils soient. Mais la légation de Russie veillera à ce que ses nationaux ne puissent abusivement prêter leur nom à des spéculations étrangères ou illicites ; et si jamais un sujet russe était convaincu de pareils abus, il ne manquera pas d'être réprimé par les autorités russes, selon la gravité du cas.

Art. XIV. L'exhibition à la douane du manifeste relatif à la cargaison des bâtimens des négociants russes aura lieu conformément au règlement qui serait arrêté de concert entre la Sublime-Porte et la mission de Russie.

Art. XV. En rendant exécutoires les conditions stipulées par la présente convention dans toutes les possessions de la Porte ottomane en Europe, Asie et Afrique, la Sublime-Porte s'engage à ce que dans le pachalik d'Egypte et ses dépendances, il soit fait usage à l'égard du commerce russe, des mêmes arrangements et facilités de détail qui y sont établis pour le commerce des autres nations les plus privilégiées.

Art. XVI. Les deux cours contractantes, prenant en considération que parmi les provinces qui font partie des Etats de la Sublime-Porte, les principautés de Valachie, de Moldavie et de Servie jouissent du privilège d'une administration distincte, sont convenues que les marchandises de provenances russes et étrangères que les négociants russes importeraient dans les dites provinces, paieront aux douanes de ces der-

No. 69. nières les droits stipulés par l'art. 4 de la présente convention, sans en
 1846 payer dans les autres échelles de la Turquie, où les marchandises dont
 30 Aprilie. il s'agit aborderaient de passage, ou seraient déposées à terre pour un
 temps limité, afin de poursuivre leur navigation moyennant les condi-
 tions prescrites par l'art. VII du présent traité.

Art. XVII. Les droits et les dispositions stipulés par la présente convention à l'égard des sujets et négociants russes ne pouvant pas, d'après les lois commerciales observées en Russie, être entièrement appliquées dans les Etats russes envers les sujets et négociants de l'empire ottoman, c'est-à-dire une pleine réciprocité, à cet égard, ne pouvant pas avoir lieu, les sujets et les négociants de la Sublime-Porte et ses navires de commerce qui fréquentent les Etats russes et qui y exercent le commerce, ainsi que les produits des Etats ottomans seront traités dans les Etats russes conformément aux dispositions qui sont adoptées envers les sujets, les négociants, les navires et les produits des puissances étrangères les plus favorisées.

Art. XVIII. La durée de la présente convention commerciale est fixée à dix ans depuis la date de sa signature, c'est-à-dire jusqu'au mois d'avril 1856. Six mois avant l'expiration de ce terme, les deux cours auront à se prévenir mutuellement si leur intention est de s'en tenir ultérieurement aux dispositions du présent acte, ou de s'entendre sur quelques modifications à y apporter, pour la meilleure facilité des relations commerciales qu'elles tiennent à coeur de favoriser et de protéger entre leurs nationaux respectifs.

Art. XIX. Bien que le tarif qui règle aujourd'hui les droits à prélever sur le commerce russe en Turquie ait été stipulé pour deux années à compter du $\frac{1}{13}$ octobre 1842, il est convenu que le dit tarif restera en vigueur jusqu'à l'expiration du terme de la présente convention, et que l'un et l'autre devront être renouvelés ensemble à l'expiration de ce terme. Durant cet intervalle, les deux parties, voulant éviter toute incertitude en ce qui concerne les droits supplémentaires à prélever sur le commerce russe, ont arrêté que le 9 % est égal au triple des sommes indiquées par le tarif actuel, et le 2 % aux deux tiers de ces mêmes sommes, sans préjudice des privilèges réservés aux négociants de payer le droit en nature pour les articles dont le prix n'est point fixé dans le tarif.

Art. XX. La présente convention sera ratifiée par les deux gouvernements dans les deux mois après la signature, ou plus tôt, si faire se peut, et sa mise à exécution commencera le $\frac{1}{13}$ juillet de l'année suivante.

Le présent traité ayant été arrêté selon la teneur des vingt articles ci-dessus énoncés, il sera définitif aussitôt que les ratifications auront été échangées dans le terme précité, et, en attendant, le présent document a été rédigé, munis de nos signatures et de nos sceaux et échangé contre celui qui nous a été délivré par le ministre précité, plénipotentiaire du gouvernement russe.

Fait à Balta-Linan, le 8 djemagi-el-ewel 1262 ($18/30$ avril 1846).

Signé: Moustapha Reschid Pacha.
 Mehemet Fahir Bey.
 Titow.

No. 69.

1846

30 Aprilie.

No. 70. — Proclamația lui Fuad-Pașa, din 25 Sept. 1848.

(După original).

Boerilor și voă locuitorilor Valahiei de toată clasa.

No. 70.

1848

25 Sept.

O revoluție isvorită din acel duh al comunismului în potruva căruia se bate și triumfează acum Europa întreagă, s'a ivit între voi, și a tulburat liniștea și asigurarea păcincii înaintări, de care vă bucurați până acum, prin instituțiile naționale ce Inalta Poartă v'a acordat. || Principurile ei sunt cu totul în potruva legilor politicesci ce cârmuesc celelalte provincii ale imperiului otoman, și aduc vătămare atât drepturilor de suveranitate a legitimului nostru monarh, cât și legăturilor politice cu Rusia, a căror credincioasă pază doresce Mărirea. Sa || Legiurile voastre nici odinioară nu vor dobîndi îndreptare din sînul neorînduelelor drumașe, și a sgomotului patimilor, precum nici din sînul unei răsvrătiri. || Pentru aceasta înăi ântăiū trebuie să se statorniceze ordinea legală, trebuie să piară cu totul verii ce urmă a revoluției: aceasta este statornica și neclintita hotărîre a Măririi Sale Sultanului, Augustului meu stăpân, care este și al vostru. || De vă veți conforma cu dînsa, veți merita înalta sa milostivire; precum veți trage asupra-vă neapăratul efect al unei drepte muștrării, de veți stărui a nu cunoaște datoriile voastre de supuși credincioși. || Locuitori ai Valahiei! părintescul glas al Suveranului vostru, vă vorbește și acum, încredeți-vă iubirei de dragoste, și buneii sale voinți, numai așa, iar nu prin făgădueli amăgitoare, veți pute afla fericirea și binele vostru în starea de acum a țării. Mărirea Sa Sultanul pentru ca să unească în administrație puterea cârmuitoare, a găsit cu cale ca în loc de o căimăcămie compusă de trei persoane după cum glăsuește regulamentul organic, să orînduiască numai o persoană care va îndeplini funcția acei căimăcămii.

No. 70. Spre acest sfârșit am ales în numele Sultanului pe logofătul dreptății Constantin Cantacuzino, carele se recomandă atât prin considerație, de care se bucură între voi, cât și prin cunoscuta lui aplecare către instituțiile reglementare. || Acesta va compune într'o înțelegere cu mine și cu orânduitul din partea Măririi Sale Împăratului Rusiei, un minister vremelnic din rândul oamenilor celor mai buni ai țerei, va fi credincios îndeplinitor al legiurilor și poruncilor Suveranului vostru, tot de odată voiți fi și eu pe lângă dînsul, ca să-i insuflu sentimentul dreptății Măririi Sale Sultanului, al căruia sunt organ. || Ființa de față a bravii armii împărătești, care a venit aci ca să sprijine și să păstreze ordinea legală, este o chezașuire destul de mare pentru liniștea țerii. Escelenția Sa Omer Pașa, general de căpetenie al armiei împărătești, va fi vremelnicește guvernator ostășesc al orașului București, miliție și poliție vor fi subț poruncile Escelenției sale. || Boerilor! întoarceți-vă la casele voastre, adunați-vă împrejurul meu, ca să restatornicim buna orânduială și liniștea țerii, singurul și atâtăiul lucru ce dorim toți și care este sfârșitul misiei mele. || Preoților! cari sunteți slujbași ai Dumneșeului păcii, treaba voastră este să predicați unirea și supunerea, siliți-vă dar să îndepliniți datoriile voastre către Dumneșeu și către oameni. || Neguțătorilor și meseriașilor! legiurile țerei v'au ocrotit până acum, datoria voastră dar și interesul cere, ca să dați pildă de supunere către ordi-nul legal al țerii. || Sătenilor! întoarceți-vă la câmpurile voastre ca să lucrați acel pămînt, care a fost pentru părinții voștri, și este pentru voi și copiii voștri, un izvor de fericire și lăsați în părinteștile mării grija, de a ușura suferințele voastre.

Scriș la cvartirul general de București.

1847, Septemvrie 13.

Referindarul divanului împărătesc, împărătescul Comisar
la aceste Principaturi.

Fuad.

(Traduction).

Boyards et habitants de toutes les classes de la Valachie!

Une révolution surgie de cet esprit de communisme contre lequel l'Europe toute entière combat et triomphe dans ce moment, a éclaté parmi vous; elle a trouble la tranquillité et l'espérance de progrès pacifique, dont vous jouissiez jusqu'à présent par les institutions nationales que la Sublime-Porte vous a accordées; ses principes sont en opposition directe avec les lois politiques qui régissent les autres provin-

ces de l'Épire Ottoman; ils portent atteinte aux droits de souveraineté de notre légitime Monarque, et à ses engagements politiques avec la Russie, dont il veut la fidèle observation. || Ce n'est pas au milieu du désordre des rues et du tumulte des passions, ce n'est point surtout par la révolte que vos lois seront jamais corrigées; avant tout il faut le rétablissement de l'ordre légal et la disparition totale et absolue des traces de la révolution; telle est la ferme et inébranlable résolution de Sa Majesté le Sultan, mon Auguste Maître qui est aussi le vôtre. || En vous y conformant vous mériterez Sa haute clémence, comme vous vous attirerez nécessairement l'immédiat effet d'une juste répression, si vous persistez à méconnaître vos devoirs de sujets fidèles et soumis. || Habitans de la Valachie! c'est encore la voix paternelle de votre Souverain qui vous parle; confiez vous à Sa justice et à Sa bienveillance; c'est par là et non par des promesses illusoires que vous trouverez votre bonheur et votre bien-être. || Dans l'état actuel du pays, au lieu d'une kaïmacanie composée de trois personnes, d'après le règlement organique, Sa Majesté le Sultan, a cru nécessaire, pour donner la force et l'unité de pouvoir à l'administration, de nommer une seule personne pour remplir les fonctions de la Kaïmacanie. J'ai choisi au nom du Sultan le Grand Logothète de justice Constantin Cantacuzène, recommandé autant par la considération dont il jouit parmi vous que par son attachement reconnu aux institutions règlementaires; il composera, de concert avec moi et avec le délégué de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, un ministère provisoire choisi parmi les hommes de bien du pays; il sera l'exécuteur fidèle des lois et des ordres de votre Souverain et je serai auprès de lui pour lui inspirer le sentiment de la justice et de l'équité de Sa Majesté le Sultan, dont je suis l'organe. || La présence de la brave armée Impériale, qui est venue ici pour défendre et conserver l'ordre légal, est une assez grande garantie pour la tranquillité du pays. Son Excellence Omer-Pacha, général en chef de l'armée Impériale, sera provisoirement gouverneur militaire de la ville de Bucarest; la milice et la police seront sous ses ordres. || Boyards! retournez à vos foyers; réunissez vous autour de moi pour rétablir l'ordre et la tranquillité du pays, seule et première chose à désirer pour tous et qui est le but de ma mission. || Prêtres! vous serviteurs du Dieu de la paix, votre tâche est de prêcher la concorde et l'obéissance; cherchez de vous acquitter de vos devoirs envers Dieu et envers les hommes. || Classes commerçantes et industrielles! les lois du pays vous ont protégées jusqu'à présent, c'est votre devoir, aussi bien que votre intérêt, de donner l'exemple de l'o-

No. 70.
1848
25 Sept.

No. 70. béissance à l'ordre légal du pays. || Paysans! retournez à vos champs
1848 pour labourer cette terre, qui était toujours la source du bien-être de vos
25 Sept pères et qui l'est encore pour vous et pour vos enfants, et laissez entre
les mains paternelles de votre Souverain le soin de soulager vos
maux.

Fait au quartier-général de Bucharest, le 13 (25) Septembre 1848.

Le Référéndaire du Divan Impérial, Commissaire Impérial
auprès des Principautés.

F u a d.

No. 71.—Proclamația generalului Lüders către locuitorii
Valahiei, din 15 (27) Sept. 1848.

(Albina Românească, 1848, No. 75).

No 71. Locuitorilor țării Românești,

1848
27 Sept. Fiind că anarhia produsă în țara voastră de facționari, ce au pus
mâna pe frânele guvernului, poate să prilejească o întindere amenință-
toare pentru viitorul țării Românești, și actele acestui guvern închipuit
nefiind potrivite nici cu instituțiile cu cari se cârmuesce acel principat
în puterea tractatelor, nici cu ființa politică ce i-s'a hărăzit prin ace-
leași tractate, apoi Mărirea Sa Impératul a toată Rusia, în unire cu
Mărirea Sa Sultanul au hotărît a se pune grabnic capăt la asemenea
neorândueli, și a se restatornici în țara Românească un guvern legi-
tim pe baze întemeiate. || Prin urmăre eū sunt poruncit, împreună cu
trupele Sultanului, a ocupa milităresce țara Românească spre a stavila
nenorocita propășire a propagandei răsvrătitoare, și a se statornici în
țara voastră guvernul legitim. || In deplină încredere că voi, locuito-
rilor țerei Românești, acei bine-cugetători, veți cunoasce în pasul acesta
o nouă și netăgăduită dovadă despre înalta îngrijire a împărăteștei Sale
Măririi pentru fericirea patriei voastre, eū vă chem ca să întruniți sir-
guinta voastră spre a înlesni prin toate mijloacele această lucrare în-
semnată ce mi-s'a încredințat de Augustul meu Monarh.

15 Septemvrie, 1848.

Comandantul corpului al 5-lea,
general de infanterie

Lüders.

(Traduction).

Comme l'anarchie, produite dans votre pays par les factieux, qui se sont emparés des rênes du gouvernement, peut prendre une extension qui menacerait l'avenir de la Valachie, et que les actes de ce gouvernement improvisé ne sont conformes aux constitutions qui régissent cette principauté en vertu des traités, ni à l'existence politique qui lui a été accordée par les mêmes traités, S. M. l'Empereur de toutes les Russies d'accord avec S. M. le Sultan, ont décidé de mettre un terme prompt à ces désordres et de rétablir en Valachie un gouvernement légitime sur des bases solides. || En conséquence, j'ai ordre, de concert avec les troupes du Sultan, d'occuper militairement la Valachie afin d'arrêter les malheureux progrès de la propagande insurrectionnelle, et d'établir dans votre pays le gouvernement légitime. || Dans la pleine confiance que vous, habitants de la Valachie, qui êtes animés de bons sentiments, vous reconnaîtrez dans cette démarche une preuve nouvelle et incontestable de la haute sollicitude de S. M. I. pour le bonheur de votre patrie, je vous appelle pour que vous réunissiez vos efforts afin de faciliter par tous les moyens cette oeuvre importante qui m'a été confiée par mon Auguste Monarque.

No 71.
1848
27 Sept.

No. 72.—Convențiunea de la Balta-Liman, din 19 Aprilie
(1 Mai) 1849.

(Martens, Nouveau Recueil général, XIV, 378).

Sa Majesté Impériale le Très-Haut et Très-Puissant Empereur et Autocrate de toutes les Russies, et Sa Majesté Impériale le Très-Haut et Très-Puissant Empereur et Padischah des Ottomans, animés d'une égale sollicitude pour le bien-être des Principautés de Moldavie et de Valachie, et fidèles aux engagements antérieurs, qui assurent aux dites Principautés le privilège d'une administration distincte et certaines autres immunités locales, ont reconnu qu'à la suite des commotions qui viennent d'agiter ces provinces, et plus particulièrement la Valachie, il devient nécessaire de prendre, d'un commun accord, des mesures extraordinaires et efficaces pour protéger ces immunités et privilèges, soit contre les bouleversements révolutionnaires et anarchiques, soit contre les abus de pouvoir qui y paralisaient l'exécution des lois, et privaient les habitants paisibles des bienfaits du régime dont les deux Princi-

No. 72.
1849
1 Mai.

No. 72. 1848
11 Maiü. pautés doivent jouir en vertu des Traités solennels conclus entre la Russie et la Sublime-Porte. | A cet effet, nous soussigné, par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, et Son Altesse Réchid Pacha, Grand Vizir, et Son Excellence Hali Pacha, ministre des affaires étrangères de la Sublime-Porte Ottomane, par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté le Sultan, après nous être dûment expliqués et concertés ensemble, avons arrêté et conclu les articles suivants :

Art I. Vu les circonstances exceptionnelles amenées par les derniers événements, les deux cours impériales sont convenues, qu'au lieu de suivre le mode établi par le règlement de 1831, pour l'élection des hospodars de Moldavie et de Valachie, ces hauts fonctionnaires seront nommés par Sa Majesté le Sultan, d'après un mode spécialement concerté, pour cette fois, entre les deux cours, dans le but de confier l'administration de ces provinces aux candidats les plus dignes, et jouissant de la meilleure renommée parmi leurs compatriotes. Pour cette fois également, les deux hospodars ne seront nommés que pour sept ans, les deux cours se réservant, un an avant l'expiration du terme fixé par la présente transaction, de prendre en considération l'état intérieur des principautés et les services qu'auraient rendus les deux hospodars pour aviser d'un commun accord à des déterminations ultérieures.

Art. II. Le règlement organique accordé aux principautés en 1831 continuera à être en vigueur, sauf les changements et les modifications dont l'expérience a prouvé la nécessité, notamment pour ce qui concerne les assemblées ordinaires et extraordinaires des boyards, dans le mode d'élection et de composition suivi jusqu'ici; ces réunions ayant donné lieu plus d'une fois à des conflits déplorables et même à des actes d'insubordination ouverte, leur convocation restera suspendue; et les deux cours se réservent de s'entendre au sujet de leur rétablissement sur des bases combinées avec toute la maturité requise, à l'époque où elles jugeront que cella pourrait être mis à exécution sans inconvénient pour le maintien du repos public dans les principautés. Leurs fonctions délibératives seront provisoirement confiées à des conseils ou divans ad hoc. formés de boyards les plus notables et les plus dignes de confiance, ainsi que de quelques membres du haut clergé. Les attributions principales de ces conseils seront: l'assiette des impôts et l'examen du budget annuel dans les deux provinces.

Art. III. Afin de procéder avec toute la maturité nécessaire aux améliorations organiques que réclament la situation actuelle des principautés et les abus administratifs qui s'y sont introduits, il sera établi

deux comités de révision, l'un à Iassy et l'autre à Bucarest, composés des boyards les plus recommandables par leur caractère et leurs capacités, auxquels sera déferée la tâche de réviser les règlements existants, et de signaler les modifications les plus propres à donner à l'administration du pays la régularité et l'ensemble qui lui ont souvent manqué.

|| Le travail de ces comités sera soumis, dans le plus bref délai possible, à l'examen du gouvernement ottoman, qui, après s'être entendu avec la cour de Russie, et avoir ainsi constaté l'approbation mutuelle, accordera aux dites modifications sa sanction définitive, qui sera publiée moyennant la forme usitée d'un hattî-chérif de Sa Majesté le Sultan.

Art. IV. Les troubles qui viennent d'agiter si profondément les principautés, ayant démontré la nécessité de prêter à leurs gouvernements l'appui d'une force militaire capable de réprimer promptement tout mouvement insurrectionnel et de faire respecter les autorités établies, les deux cours impériales sont convenues de prolonger la présence d'une certaine partie des troupes russes et ottomanes qui occupent aujourd'hui le pays, et, notamment pour préserver la frontière de Valachie et de Moldavie des accidents du dehors, il a été décidé qu'on y laisserait, pour le moment, de 25 à 35,000 hommes de chacune des deux parts. Après le rétablissement de la tranquillité des dites frontières, il restera dans les deux pays par 10,000 hommes de chaque côté, jusqu'à l'achèvement des travaux d'amélioration organique, et la consolidation du repos intérieur des deux provinces. Ensuite les troupes des deux puissances évacueront complètement les principautés, mais resteront encore à portée d'y rentrer immédiatement, dans le cas où des circonstances graves, survenues dans les principautés, réclameraient de nouveau l'adoption de cette mesure. Indépendamment de cela, on aura soin de compléter sans retard la réorganisation de la milice indigène, de manière à ce qu'elle offre, par sa discipline et son effectif, une garantie suffisante pour le maintien de l'ordre légal.

Art. V. Pendant la durée de l'occupation, les deux cours continueront à faire résider dans les principautés un commissaire extraordinaire russe et un commissaire extraordinaire ottoman. Ces agents spéciaux seront chargés de surveiller la marche des affaires et d'offrir en commun aux hospodars leurs avis et leurs conseils, toutes les fois qu'ils remarqueront quelques abus graves ou quelque mesure nuisible à la tranquillité du pays. Les dits commissaires extraordinaires seront munis d'instructions identiques, concertées entre les deux cours, et qui leur traceront leurs devoirs et le degré d'autorité qu'ils auront à exercer dans les affaires des principautés. Les deux commissaires auront également

No. 72 à s'entendre sur le choix des membres des comités de révision à éta-
 1849 blir dans les principautés, ainsi qu'il a été dit à l'article III. Ils ren-
 1 Maiï. dront compte à leur cours respectives du travail de ces comités, en y
 joignant leurs propres observations.

Art. VI. La durée du présent acte est fixée au terme de sept an-
 nées, à l'expiration duquel les deux cours se réservent de prendre en
 considération la situation dans laquelle les principautés se trouveraient
 alors, et d'aviser aux mesures ultérieures qu'elles jugeraient les plus
 convenables et les plus propres à assurer, pour un long avenir, le bien-
 être et la tranquillité de ces provinces.

Art. VII. Il est entendu que, par le présent acte, motivé par des
 circonstances exceptionnelles, et conclu pour un terme limité, il n'est
 dérogé à aucune des stipulations existantes entre les deux cours à l'égard
 des principautés de Valachie et de Moldavie, et que tous les traités an-
 térieurs, corroborés par l'acte séparé du traité d'Adrinople, conservent
 toute leur force et leur valeur. || Les sept articles qui précèdent ayant
 été arrêtés et conclus, notre signature et le cachet de nos armes ont
 été apposés au présent acte qui est remis à la Sublime-Porte en é-
 change de celui qui nous est remis par Son Altesse le grand-vizir et
 Son Excellence le ministre des affaires étrangères précités.

Fait à Balta-Liman, le 19 Avril (1 mai) 1849.

Reshid Pasha.
 Aali Pasha.

Vladimir Titoff
 Envoyé Extraordinaire et Ministre Plé-
 nipotentiaire de Sa Majesté l'Empereur
 de Russie près la Porte Ottomane.

No. 73. — Traducerea Firmanului Impărătesc cuprinzător a
 Convențiunei de Balta-Liman din 1849.

(Albina Românească din 26 Iunie 1849).

No. 73. Către Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghica VV, a căruia rang
 1849. fie în veci.

Cunoscute sunt sîrguințele Inaltei Mele Impărății și Marei Rosie-
 nesci Curți, câte se jertfesc pentru fericirea Principatelor Valahiei și a
 Moldovei și nu mai puțin și acea cu scumpătate din partea ambelor
 Curți paze a celor de mai înainte tractate cari asigurază oare-cari lăun-
 trice pronomii și osebite așezăminte organice a acestor provincii. || Din
 cele din urmă întâmplări cari au turburat aceste provincii și mai ales

pe Valahia, s'a vedit trebuința de a se lua în conglăsuire oare-carî extraordinare și pripite măsuri, privitoare la păstrarea hărăzirilor și a pronomiilor dăruite către aceste provincii și la apărarea lor despre apucături turburătoare și despre abuzurile acelor carî pun stavilă la aducerea în împlinire a cărnuitoarelor legî și la aceea după tractatele încheiate între aceste două Curți cerută bună orânduială de a căreia priință s'a u lipsit niște asemeni din pricina urmatelor catahrisuri. În urmarea dar tratației ce s'a făcut între acei din partea Mea înadinși rënduiți și în slujbă funcționari, Slăvitul și Strălucitul deplin Imputernicitul Marele Me u Vizir Mustafa-Reșid-Pașa, și acel de acum din cei atâtai funcționari și Mușiri a Inaltei Mele Impărății ocărnuitor a trebilor din afară Mehmed-Emin-Aali-Pașa, și cel din cei atâtai a nației lui Mesie aflător în capitala Mea extraordinar deplin imputernicit Ambasador al Rusiei Titof s'a încheiat la opt a lunei Gemangiel Ahăr a sfîntului acestui an și după romaiceasca dată, la nouă-spre-dece April 1849 anul lui Isus, și s'a desevîrșit actul ce cuprinde următoarele șapte articole, care act spre vederea și a Impărăteștii Mele încuviințări a capitolului ce s'a u încheiat, s'a iscălit și în capet s'a împodobit cu însuși Impărăteasca Mea scrisoare.

Art. I. În privirea extraordinarelor împrejurări din pricina celor din urmă întemplate s'a încuviințat de către ambele Curți ca nepăzindu-se în vremea de față acel prin organicul aședemînt întărit la 1831 anul romaicesc chip pentru alegerea Domnilor Valachiei și a Moldovei, cărmuirea acestor două principate hotărîtor numai pe șapte ani să se încredințeze la persoane din boeri pămîntenî cei mai cu bună opinie și plăcută purtare, carî să se rënduiască și să se așede din partea Impărăteștii Mele Mărirî potrivit cu chipul ce numai pentru această singură dată, precum s'a dis, s'a întărit între ambele Curți. Amândouă Curțile păstrându-se a lua în urmă măsuri, a u regulat acum că asemena măsurî să aibă lucrare un an înainte termenului de șapte ani rënduit numai prin acest act, și potrivit atât cu aceea de atunci lăuntrică stare a acestor Principate, cât și cu slujbele dovedite din partea amândoror Domnilor. Drept aceea Domniî iarăși asemena pentru această singură dată se vor rëndui pe 7 ani.

Art. II. Trebuința de ispită a dovedit acum, că afară de trebuitorile modifiării carî se vor face în obicînuitele și extraordinarele adunări a boierilor, cealaltă parte a Reglementului Organic care s'a hărăzit la anul 1831 va avé lucrare și în viitor și se va păzi cu scumpătate și cu desevîrșire. Dar fiindcă chipul prin care s'a urmat pînă acum alegerea și alcătuirea pomenitelor adunări, de atâtea ori a dat la acestea prilej de supărătoare dihonî și de fățișe desbinări, pentru aceasta rē-

No. 73. 1849. mâne acum nelucrătoare chemarea întrunării lor, iar în urmă se va face o adâncă chibzuire pentru bazele ce se vor pune, pe cari se vor întemeia din noii aceste adunări, cari a se informa și a se pune în lucrare atunci când amândouă marele guverne făcând între ele chibzuire, vor înțelege că nu se află vre-o siminteală în obșteasca liniște a acestor Provinciî. Iar îndatoririle adunărilor se vor încredința acum vremelnicesce la Divanurile cele mari, cari se alcătuiesc din unii din cei mai osebiți, partea bisericească, și din boerii cei cu bună opinie și vrednici de încredere. Cele de căpetenie îndatoriri a adunărilor pomenite, vor fi cercetarea semilor, a veniturilor și a cheltueleur anuale și chipul împărțirii dărilor în amândouă aceste Provinciî.

Art. III. Pentru ca să pășească cu întreaga și cu cuvenita chibzuire în trebuitorile îmbunătățiri, pe cari starea cea de față a acestor două Principate și abuzurile ocârmuirii le cer, se vor înființa două Comisii cercetătoare, cari vor presudsfie una în Iași și alta în Bucuresci, alcătuite din cei mai destoinici boeri și cunoscuți în dreptate, la cari se va încredința îngrijirea a se consfătui, a cerceta cele atingătoare de legea reglementară și a arăta modificățiile și îmbunătățirile câte sunt de cuviință și potrivite întru a înființa buna orânduială și siguranță de care în mai mulți ani s'a lipsit țara. Iar isprava socotințelor șiselor comisii, după ce va supune pe cât se va pute în mai curândă vreme sub revisia și cumpănirea Inaltei Impărății, Inalta Impărăție se va înțelege pentru acest obiect cu Rosieneasca Curte și după primirea de către ambele părți pentru ca să se facă cunoscută și să se obștească sistema încuviințată, se va întări prin un Inalt Firman cu autoritatea Impărăteștei scrisori.

Art. IV. Apucăturile cele din urmă și turburările localnicei cârmuirii pricinuind mare sdruncinare acestor două Provinciî, aș chemat nevoia trimeterei unei oștinești ajutătoare puteri destoinică la paza și asigurarea cârmuirii de față și spre grabnica contenire și desrădăcinare a orice fel de mișcări revoluționare. Pentru acestea ambele mari puteri alcătuindu-se ca să rămăe și să șeadă o parte din oștile autocratorisesci și Rosienesci aflătoare acum în aceste Provinciî, aș hotărit ca să lase în aceste Principate în vremea de față câte două-șeci și cinci pînă la trei-șeci și cinci mii oști din fiecare din părți, pentru ca să ferească de năvălirile din afară hotarele Principatelor Valachiei și a Moldovei. Iară după ce se va introduce la hotarele acestea liniștez pînă când se vor sêvirși deplin îmbunătățirile și regularisirile, și se va întări liniștea din lăuntru acestor două Principate, se vor ține în acestea câte șeci mii oaste de către fiecare din amândouă părțile. După aceasta se vor trage cu totul din aceste două Provinciî, oștile fiecăruia, dar pentru ca să

poată să intre iarăși de îndată în împrejurare, când s'ar prileji în Provinciile acestea vre-o întâmplare serioasă, din care s'ar ivi nevoia trimeterii din nou de oștenească putere, aceste oști vor rămâne în părțile de prin prejur. Osebit de aceasta va fi luarea aminte și la aceea fără prelungire desevîrșire a organizației și a regularisirii pămîntescei oști, în chip în cât să poată produce încredere și cerșuta siguranță, în aceea ce privește paza legiuitei buneî orîndueli.

Art. V. În câtă vreme oștile ambelor Guvernuri vor rămâne, amîndouă Curțile vor urma a ține în aceste două Provinciî, doi trimesi Comisarî extraordinari, unul Otoman și unul Rus. Acești orînduiți meimuri vor priveghia marșă trebilor, și de câte ori vor însemna oarecarî tulburători liniștei țerei, sau oarecarî mari abuzuri, se vor pune la cale a adresui de o potrivă însciunțări către Domni și Sfătuirî. Țișii Comisarî vor avé la mână înscrise instrucțiile învoite între ambele mari Curți. Aceste instrucțiuni vor orîndui datorile privigherei lor și gradul amestecării ce vor avea în pricinele acestor două Principate, asemenea și asupra alegerei mădulărilor Comisiilor cercetătoare, a căroră închipuire și alcătuire a fost trebuitoare spre revisia pămînteștilor legi (precum aceasta s'a cuprins în al treilea articol al actului pomenit). Comisarî amândorora Guvernelor vor face împreună chibzuire, și isprava a împreună chibzuirilor a țiselor Comisiî, cu adăogirea socotințelor din partea lor se vor grăbi a o îndrepta către respectivele lor Curți.

Art. VI. Fiind că pentru paza acesteî hotărîri, s'a orînduit o vadea de 7 ani, când această vadea va conteni, atunci se va cerca starea în care se vor afla amîndouă aceste țeri, și se va face tratație între amîndouă Curțile ca să se ia măsurî mai bune și mai potrivite la acea îndelungată pentru viitor asigurare a fericirei și a odihnei țiselor ambelor țeri.

Art. VII. Actul pomenit care s'a învoit din pricina unora extraordinare încunjurări și nehotărîta vreme, nefind în potrivă și neresturnând nici unul din articolele tractatelor în ființă între amîndouă Curțile atingetoare de Valachia și Moldova, fiind că cuprinde și următorul capitol, că adevă cele de mai înainte tractate statornicite și întărite în Adrianopolî prin osebit act, rămâne în putere și lucrare.

Pentru aceasta, tu pomenitele Domn, îndată ce te vei încredința de toate acestea, vei face obștește cunoscut cele cuprinse tuturor locuitorilor acelei țeri, luând aminte și sîrguindu-te ca să lucrezi și să sevirșesci îndată câte se ating de tine și se cuvin ție, adică să jertvești toată îngrijarea și silința, ca țelul și înțelesul țisului act, privitor către îmbunătățirea stării locuitorilor țerei, să se pue în lucrare după autoriceasca Mea voință, și să ajungă în curînd în priincios sfârșit și

No. 73. așa să te flotimisești, ca să întărești aceea către persoana ta, a Mea
1849. încredere și bun ipolipsis.

S'a dat pe la mijlocul lunei lui Regeb 1265.

(Traduction).

La sollicitude de Mon Gouvernement Impérial et celle de la Haute Cour de Russie, ainsi que les sacrifices faits en faveur du bien-être des Principautés de Moldavie et de Valachie, sont notoires, de même que l'observation scrupuleuse de la part des deux Cours, des traités antérieurs, qui assurent aux dites Principautés le privilège d'une administration distincte et certaines autres immunités locales. Ayant reconnu qu'à la suite des commotions qui viennent d'agiter ces provinces et plus particulièrement la Valachie, il devient nécessaire de prendre, d'un commun accord des mesures extraordinaires et efficaces pour protéger ces immunités et privilèges, soit contre les bouleversements révolutionnaires et anarchiques, soit contre les abus de pouvoir qui y paralisaient l'exécution des lois et privaient les habitants paisibles des bienfaits du régime dont les deux Principautés doivent jouir en vertu des Traités solennels conclus entre ces deux Cours, à la suite des conférences qui ont eu lieu entre les fonctionnaires en activité nommés ad-hoc: S. E. le Grand-Visir Mustapha Reschid Pacha et l'un des premiers fonctionnaires et Mouchirs de Mon Gouvernement Impérial, ministre des Affaires Etrangères, Mehmed-Emin-Ali-Pacha d'une part, et S. E. Mr. Titoff, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Russie, d'autre part, il a été conclu le 8 du mois Djemaziel Ahir de cette sainte année et d'après l'ère chrétienne le 19 Avril 1849 et arrêté l'acte qui stipule en sept articles ci-dessous, lequel acte, porté à Ma connaissance a reçu Mon approbation Impériale, et a été revêtu, de Mon Seing Impérial.

(Suivent les sept articles de la convention de Balta-Liman, reproduits plus haut, p. 358 et. s.)

Toi le Prince susmentionné, après en avoir pris connaissance, tu publieras aux habitants du pays les articles précités et en même temps tu songeras avec la plus grande sollicitude et attention à exécuter un moment plutôt ce qu'il en sera nécessaire d'arranger par ton entremise, c'est-à-dire tu emploieras tous les efforts pour que les dispositions que renferme le dit acte pour l'amélioration de l'état des habitants du pays soient promptement réalisées, conformément à Mon désir, et tu appliqueras ton zèle à fortifier ainsi la confiance et la bienveillance qui a été manifestée à ton égard.

Fait vers le milieu du mois Regeb, l'année 1265.

No. 74.—Traducerea Firmanului Impăresc dat pe la mijlocul lunei Regeb 1265 (în Maiu 1849) pentru rânduirea de Domn al Moldovei a lui Grigorie Ale-sandru Ghica.

(Supliment extraordinar No 49 la Albina Românească din 23 Iunie 1849).

Lauda meghistanelor a neamului lui Mesie, alesule dintre cei însemnați, a nației lui Iisus, tu din cei cu bună opinie boeri, și acum, după capitulele din actul cuprins în deosebitul meu Impăresc Firman, fiind orânduit Domn Moldovei Hatmane Grigorie Ghica, fie rangul tău în veci.

No. 74
1849.

De vreme ce s'a vădit trebuința buneii cărmuirii a Principatului Moldovei ce se află în autocratica Mea Impărăție, și a fost nevoia schimbării și a statornicirii din nou a Domniei după orânduiriile și punerile la cale cuprinse în actul ce se află în celalalt Firman al Meii, fiind primită și dimisia pe care acel până acum aflător Domn, Mihail Sturza Voevod, a adresat către Inalta Mea stăpânire, și așa precum acea din vremi sporire a fericirii și a odihnei Principatului acestuia, și nu mai puțin și buna petrecere și liniște locuitorilor ei este din cele mai cu seamă neapărat cerșute, a urmat trebuința în locul pomenitului, să fii orânduit tu ca unul ce ești drept, plin de cumpătate și de înțelepciune. || Drept acea potrivit cu tractatele lucrătoare, cari pentru aceste două Principaturi sunt încheiate între Inalta Mea Impărăție și Rusienească Curte făcându-se negociație, se încredințează ție domnia Moldovei, după punerile la cale ce se află în cel întâiu articol a pomenitului act și spre obșteasca cunoscință și pentru ca să înțelegi datoriile cărmuirii tale, s'a scris și s'a trimis către tine de la Autocraticul Meii Divan, această de față Inaltă Impărătescă poruncă prin Slăvirea Sa Nuridin Beii Efendi, vechilul Marelui Dragoman a Divanului Impăresc. || Decii în urmarea îndatoririlor însărcinării puse asupra ta, și după datoria dreptății și a credinței tale, vei depune toată luarea aminte și îngrijire, în cât prin buna cărmuire a acestui al Meii Principat, pe temelul așezămînturilor în ființă și acelora în toată împrejurarea punerii la cale potrivite cu dreptatea și buna orânduială și prin dobândirea liniștei și a fericirii supușilor locuitori, să tragi bunele cuvîntări a tuturor pentru Impărătesca Mea Mărire, și așa să te sîrguesci a da dovedii despre a tale bune slujbe și vrednice de laudă sîrguințe, cari dovedii vor spori acea către a Mea priință.

(Traduction du Firman Impérial).

No. 74.
1849.

(Après les préambules usités, le firman dit :)

La nécessité de l'amélioration des affaires d'administration de la Principauté de Moldavie s'étant présentée et le changement du Prince devant avoir lieu conformément à l'acte contenu dans l'autre firman, la démission du Prince Michel Stourza présentée à Ma Sublime Porte ayant été aussi acceptée, et l'accroissement de plus en plus du bien-être et de la tranquillité du dit pays, ainsi que le repos et l'aisance de ses habitants étant d'un haut intérêt, il a été nécessaire de nommer à la place du sus-mentionné quelqu'un qui fut doué de droiture et d'intégrité, ainsi que de sagacité et d'intelligence. Par conséquent, après une entente avec la Cour de Russie, conformément aux dispositions des traités relatifs aux deux Principautés, conclus entre Mon Gouvernement et Elle, les fonctions de Prince de Moldavie ont été conférées à toi qui es doué des dites qualités, d'après les conditions contenues dans le premier article du dit acte, et c'est pour faire savoir et connaître ta nomination, que le présent firman a été émané ad-hoc de Mon Divan Impérial et envoyé par S. E. Nouredine-Bey Etfendi, remplaçant le grand Dragoman du Divan Impérial. || Toi, de ton côté, tu auras soin et tu mettras ta sollicitude à bien administrer en tout le pays conformément aux lois établies et aux règles de la justice et de l'équité, ainsi que l'exigent la nature de tes fonctions et de tes principes de droiture et de fidélité; tu emploieras ton attention à attirer sur Moi les bénédictions de tous, en réalisant le repos et l'aisance des habitants, et tu déploieras des efforts louables et des services dignes d'être agréés et tendants à augmenter Ma bienveillance souveraine en ta faveur.

No. 75.— Firman Impărătesc pentru numirea de Domn al Valachiei a lui Barbu Stirbeiū din Maiū 1849.

(Buletinul oficial al Principatului Ţării Româneşti, anul 1849, No 61 din 21 Iunie)

No. 75.
1849.

Lauda mai marilor din neamul Mesiei, alesule dintre cei mai osebiți ai neamului lui Iisus, tu cel ce ești dintre cei cu reputație boeră, și care te-ai orânduit Domn al Ţării Românești, după capetele ce se cuprind în senedul ce se arată prin osebitul Impărătesc al meu firman:

Bane Barbule Stirbeiū vecinicească-ți-se treapta.

Fiind că pentru cunoscutele evenimente ivite în privința Țerei-Românesce din cuprinsul Impărăției Mele de Dumneșeu năzite, a mijlocit abdicția Prințului Gheorghe Bibescu din Domnie; și fiind că trebuința a cerut, pentru cea din vreme în vreme creștere a fericirii și a repausului acestei provincii, precum de o potrivă cere neapărat buna petrecere și liniște a locuitorilor ei, ca în locul pomenitului să se orânduiască unul din cei mai deștălnici, mai înțelepți, și plini de moderație și dreptate; de aceea s'a glăsuț cu cele în ființă tractate încheiate pentru aceste două provincii între Inalta Mea Impărăție și Curtea Rusiei, după înțelegerea ce s'a făcut, fiind că Tu Te recunoști că împreuna toate acele însușiri, și se încredințează Domnia Țerei Românesce, potrivit cu dispozițiile cuprinse în articolul I-ii, din preșusul sened; și spre obșteasca știință, și pentru ca să înțelegi cele ce privesc la însărcinare-ți, s'a scris și ți s'a trimis de la Impărătescul Meș Divan această a Mea poruncă prin Slăvirea Sa Tesriragii Mehmet Kiamil Beiș. Prin urmare după îndatorirea ce ți-se impune privitoare la dignitatea Ta, și după datoria dreptății și a credinței Tale, vei întrebunța toată băgarea de seamă și grija, în cât prin buna oblăduire ce vei ține în Impărătesca Mea această provincie, s'a glăsuț cu cele în ființă legi, și cu cele din ori ce întâmplare dispoziții, pentru dreptate și nepărtinire, și prin dobândirea liniștei și buneș petreceri a supușilor locuitori, să tragă obșteștele benedictii pentru Impărătesca Mea Mărire. Și așa să grăbesci a dobândi crescēndele dovede a Impărătesței Mele bunevoințe către Tine pentru bunele slujbe și lăudatele silințe.

Dat afară către mijlocul lui Regeb 1265 (în luna lui Maiș, 1849).

No. 76.—Firmanul împărătesc adresat Domnului Moldaviei Grigorie Alexandru Ghika Voevod, din anul 1851.

(Acte politice din 22 Aprilie 1851, cuprinștoare de Firmauri Impărătesce, scrisoare vizirială etc Iași. 1851 p. 4).

Lauda Prinșilor nației lui Mesia, sprijinul căpeteniilor creștinătății, Voevodul Moldovei, Domnul Grigorie Ghika, vrednicia ta prelungească-se în veci. || La sosirea acestui împărătesc semu vei ști următoarele: || Cu scopos de a învecinici fericirea populației din principatele Valachiei și a Moldovei, ce fac parte din staturile mele de moștenire, dorința mea împărătescă fiind de a lăți cercul buneș petreceri a proprietarilor precum și a sătenilor, prin modifiacății și întocmiri potrivite cu împre-

No. 76.
1851.

No. 76. 1851. jurări a dispozițiilor cuprinse în articolele 118 până la 132 a Regulamentului Organic atingeror despre administrația dinăuntru a Moldovei, statornicit în puterea firmanului dat la 1249 și împodobit cu autograful împărațesc, cari dispoziții regulează îndatoririle și driturile reciproce ale proprietarului, și ale săteanului lucrător de pământ, ambele Curți au luat în privire dispozițiile unui proiect de lege cuprinzător a 60 de articule, supus de Tine Inaltei mele Porți și alcătuit după deliberația urmată în Comitetul de revisie organizat la Iași în puterea articolului al III-lea al actului încheiat între Guvernul meu și acela al Rusiei în 8 ale lunii Gemasi-el-Akir a anului Egirei 1265 sau în 19 Aprilie (1 Maiu c. n.) al anului chreștinesc 1849. Proiectul acesta de legiure judecându-se nimerit spre a produce rezultatul dorit, s'a statornicit ca articulele arătate de acum înainte să fie privite ca parte suplimentară a Regulamentului Organic și puse în lucrare, fără a fi ertat vre-o abatere, tot odată și articolele Regulamentului Organic astfel modificate și întocmite vor rămâne desfițate. Hotărîrea aceasta întărindu-se prin împărațesca mea încuviințare; și se trimite firmanul acest de față făcut înadins de Impărațescul meu Divan și având în frunte sânșitul meu autograf. || Prin urmare, după pătrunderea și credința ce te caracterizează, vei avea îngrijire de a adăugi în Regulamentul Organic articulele pomenite, potrivit rostirilor cuprinse în alăturata traducere autentică, legalisată cu pecetea și iscălitura Marelui Meu Vizir, vei face cunoscut tuturora împărațesca și plina de îndurare hărăzire făcută poporului Moldovan, vei lua măsurile neapărate pentru ca dispozițiile acestea să se pue pretutindenea în lucrare fără a se prileji cea mai mică abatere. Vei pune tot zelul și îngrijirea de a înlesni toată buna petrecere putincioasă poporului pre care Prea Inaltul m'ă încredințat și vei întrebuița toate stăruințele tale de a împlini, spre acest sfârșit, tot cea ce ispita povățuesce. || Vei sci astfel și te vei încrede în sânșitul meu semn.

Scris pe la sfârșitul lunii Gemasi-el-Akir a anului 1267.

(Traduction).

Honneur des Princes de la nation de Messie, soutien des potentats de la Chrétieneté, Voévode actuel de Moldavie, Prince Grégoire Ghycya, puisse ta dignité se perpétuer. || A l'arrivé de Mon présent sigue Impérial tu sauras ce qui suit: || Dans le but de perpétuer la prospérité de la population dans les Principautés de Valachie et de Moldavie, qui font partie de Mes États héréditaires, aussi bien que des paysans, par

des modifications et des amendements adoptés pour les dispositions contenues dans les art. 118—132 du Règlement Organique concernant l'administration intérieure de la Moldavie, institué à la suite du Firman émané en 1249 et orné en haut d'un autographe impérial, dispositions qui règlent les obligations et les droit réciproques du propriétaire, du paysan et de l'agriculteur, les deux cours ont pris en considération les dispositions d'un projet de loi contenant 60 articles, soumis par toi à la Sublime-Porte et rédigé après délibération, dans la comité de Révision formé à Iassi, conformément à l'art. III de l'acte passé entre Mon Gouvernement et celui de Russie, le 8 de la lune de Djémasi-el-Akhîr de l'année de l'Hégire 1265 ou bien le 19 Avril/1-er Mai de l'année chrétienne 1849. Ce projet de loi ayant été jugé propre à produire le résultat désiré, il a été arrêté que les articles en question seront désormais considérés comme partie supplémentaire du Règlement Organique et mis en vigueur, sans que l'on permette là-dessus aucune infraction; en même temps les articles du Règlement Organique ainsi modifiés et amendés seront considérés comme abrogés. Cette décision ayant été sanctionnée par Mon Iradé Impérial, on t'envoie Mon présent Firman délivré expressément par Mon Divan Impérial et portant en frontispice Mon Hatt sacré. || Par conséquent, d'après la sagacité et la loyauté qui te caractérisent, tu auras soin d'ajouter au bas du Règlement Organique les articles en question, insérés dans la copie fidèle et authentique de la pièce précitée, qui, ayant été traduite et revêtue du sceau et de la signature de mon Grand Vizir actuel, est annexée au dit Firman. Tu feras connaître à tous la faveur Impériale et pleine de clémence aussi gracieusement accordée au peuple moldave. Tu prendras les mesures nécessaires à ce que ces dispositions soient partout en pleine vigueur, sans qu'il y ait lieu à la moindre contravention. Tu t'attacheras avec zèle et sollicitude à procurer tout le bien-être possible au peuple qui m'a été confié en dépôt par le Très-Haut, et mettras tous les efforts à exécuter, dans ce but, tout ce qui est dicté par l'expérience. || Tu le sauras ainsi et feras à Mon signe sacré.

Ecrit vers la fin du mois Djemasi-el-Ewel de l'année 1267.

No. 77.—Scrisoarea Vizirială adresată Domnului Moldovei
Grigorie A. Ghika din 22 Ianuarie 1851.

(Acte politice din 22 Aprilie 1851, p. 8).

No. 77.
1851
22 Ianuar

Noi am luat sciință din înțelesul expunerilor cuprinđetoare, că de doi ani încoace din pricina unor extraordinare împrejurări cheltueile Visteriei Moldovei au covârșit veniturile prilejind o datorie însemnătoare și cu toate că este de nădăjduit că neajunsurile ce de acum înainte se vor pute ivi vor fi acoperite prin adaosul la prețul sărei și oareș-carî alte măsuri financiare, însă plata datoriilor făcute nu se poate săvârși prin singurul acest mijloc. || Prin urmare s'a socotit de cuviință a se împlini pentru o singură dată și cu chip extraordinar jumătatea dărei anuale ce se strânge de la locuitori și a se plăti cu modul acesta pomenita datorie cât mai în pripă. || Din cuprinderea citatelor expunerî Ne am lămurit că acest deficit fiind o datorie a țerei, ea urmează a și-o plăti în orî și ce epocă, în cât prelungirea plăței nu poate aduce decât confuzie în starea financiară a țerei, pe lângă aceea că va adăogi către suma datoriei și povara dobânđilor, că prin urmare împlinirea pentru o singură dată a unui adaos de dare după cum mai sus s'a arătat este o măsură mântuitoare. || Decî Inalta Poartă a socotit de toată cuviința a vè împuțernici spre punerea ei în lucrare și înalta încuviințare a Impărăteștii sale Mărirî a întărit hotărîrea aceasta. || Potrivit cu această înaltă încuviințare, Noi am înștiințat pe împărătescul Comisar Ahmed Vefik Efendi și I. V. veți binevoi a vè înțelege întru aplicație cu đisul funcționar.

(Traduction).

Nous avons pris connaissance du contenu des piéces dans lesquelles il est exposé que depuis un ou deux ans, à cause de quelques événements extraordinaires, les dépenses du trésor Moldave ont dépassé les recettes, ce qui a occasionné une dette considérable; que, bien qu'il soit à espérer que le déficit qui pourrait s'y manifester à l'avenir sera comblé par la surtaxe de sel et quelques autres mesures financières, cependant le payement des dettes déjà contractées ne saurait s'effectuer par ce seul moyen. || Par conséquent, il est jugé à propos de faire percevoir pour une seule fois et extraordinairement, la moitié de l'impôt d'une année perçu des habitants et de payer ainsi la dette en question un moment plus tôt. || Le contenu du susdit rapport, nous a fait comprendre

que cette dette n'appartenant qu'au pays, c'est le pays qui payera à quelque époque que ce soit et que l'ajournement du payement portera la confusion dans l'état financier du pays, outre qu'il ajoutera à sa dette le poids des intérêts et que, par conséquent, la perception pour une seule fois d'un impôt tel qu'il a été désigné est une mesure salutaire. || Aussi la Sublime-Porte a-t-elle jugé convenable de vous autoriser d'agir en conséquence et un iradé suprême émané de S. M. I. a sanctionné cette décision. || Conformément à cet iradé nous venons de porter l'affaire à la connaissance de l'honorable Ahmed Vefik Efendi et V. A. voudra bien la terminer, en s'entendant au préalable avec ce fonctionnaire. || C'est à cet effet que nous avons écrit etc.

No. 77.
1851
22 Januar.

V.

TRACTATE ȘI ACTE DINTRE PUTERILE EUROPEANE

RELATIVE LA

POARTĂ OTOMANA SI PRINCIPATELE ROMANE

No. 78.— Scrisoarea Impăratului Austriei Iosif II, către Impărăteasa Rusiei Ecaterina, fiind loc de tractat secret, din 21 Maiu 1781. Viena.

(von Arneth, Iosiph II und Katharina, Wien, 1869, p. 72)

No 78. Madame ma socur, || Ayant connu le désir de Votre Majesté Impériale de cimenter les liens de l'amitié et de l'attachement, qui nous
1781 usissent ensemble, principalement depuis l'heureuse époque de notre con-
21 Maiu. naissance personnelle, par tous les liens politiques combinables avec l'in-
térêt de nos monarchies, je n'ai pas balancé à concourir avec empressement
à des vues aussi salutaires que conformes à mon propre penchant. L'inti-
mité et la confiance que ce double motif établit entre nous, sont au
dessus des formalités ordinaires introduites dans les liaisons de cette
nature. || Aussi sommes-nous convenus de ne pas nous y assujétir et
d'imprimer plus distinctement à celles que nous allons contracter, le
sceau des sentiments personnels qui nous les ont suggérés, en traitant
directement de souverain à souverain, et pour cet effet nous avons choisi
la forme de lettres, dans lesquelles nous consignons nos engagements
respectifs, nous promettant réciproquement pour nous, nos héritiers et
successeurs, que tous ceux qui seront stipulés dans nos dites lettres,
seront pour nous et pour eux aussi obligatoires, aussi sacrés et aussi
inviolables que s'ils étaient déposés dans le traité le plus solennel qui
faire se puisse. Après avoir de cette façon assuré à ces engagements une
base aussi stable et aussi sainte, je promets par ma présente à V. M.

I. en mon nom et celui de mes héritiers et successeurs, comme V. M. I. me promet de son côté : || Une amitié et une union sincère et constante entre nous et nos Empires, et en conséquence j'apporterai la plus grande attention à maintenir avec Elle une liaison et correspondance intime, en évitant tout ce qui pourrait y donner atteinte, et en appliquant tous mes soins à procurer en toute occasion son utilité, honneur et avantage, autant que cela sera compatible avec le bien et l'intérêt de mon Empire. || Jugeant de la convenance réciproque de confirmer la convention passée entre nous le 25 Juillet 1772, ainsi que le traité de Teschen conclu sous la médiation de V. M. I. et sous celle de S. M. le Roi de France, je les confirme de nouveau ici dans toute leur étendue, comme si l'un et l'autre acte, avec tous ceux qui les ont accompagnés, y étaient insérés mot à mot. || Après cela je m'engage envers V. M. I. et Lui promets de la manière la plus solennelle à Elle, Ses héritiers et successeurs, de garantir et défendre contre les attaques de quelque puissance que ce soit, tous les Etats, provinces et domaines qu'Elle possède actuellement, sans aucune autre exception que celle de ses possessions en Asie, à la défense desquelles je ne me tiens pas obligé de fournir les secours auxquels je vais m'engager plus bas. || Par une suite de cette garantie je travaillerai toujours de concert avec V. M. I. aux mesures qui nous paraîtront les plus propres au maintien de la paix en Europe, et dans le cas, ce qu'à Dieu ne plaise, où les Etats de V. M. I. seraient menacés d'une invasion, j'emploierai mes bons offices les plus efficaces pour l'empêcher, mais s'ils n'ont point l'effet désiré, je m'oblige dès à présent à La secourir avec un corps de dix mille hommes d'infanterie et deux mille de cavalerie, pourvu de l'artillerie de campagne et de munitions de guerre. Je leur ferai donner la paie ordinaire et les ferai recruter annuellement, mais c'est V. M. I. qui fera pourvoir à leur subsistance en campagne et dans les quartiers, sur le pied de ses propres troupes, et Elle donnera Ses ordres pour qu'elles ne soient employées que conformément aux règles adoptées et reçues à l'égard des troupes auxiliaires. Celles que je Lui promets, se mettront en marche trois mois après la réquisition qui m'en sera faite de la part de V. M. I. Si cependant elle a lieu dans le mois de Décembre, Janvier et Février, ces troupes seront dispensées, vu la rigueur de la saison, de passer les frontières de mes Etats, mais je les en ferai approcher le plus près qu'il sera possible et nous demanderons conjointement avec V. M. I. la liberté de passage par un Etat tiers, dont elles auront besoin. || Quoique la prestation de ce secours s'étende à tous les états dans lesquels V. M. I. pourrait être attaquée, hormis ceux qu'Elle

No. 78.
1781
21 Maiñ.

No. 78. possède en Asie, cependant, vu la trop grande distance des miens à
 1781 ceux de V. M. I., qui sont limitrophes de la Suède, l'envoi de mes trou-
 21 Maiï. pes, si Elle se trouve attaquée de ce côté-là, devenant si non impossible,
 du moins très onéreux, je m'engage dans ce cas à le remplacer par un
 subsidie annuel de 400000 roubles, payables régulièrement tous les trois
 mois à 100000 roubles par quartier. || Dans le cas où, après avoir
 fourni à V. M. I. le secours auquel je viens de m'engager, je me trou-
 verais attaqué moi-même dans mes possessions et par là forcé à rappeler
 mes troupes pour ma propre défense, je me réserve expressément cette
 liberté, après en avoir cependant averti V. M. deux mois aupara-
 vant, et si lors de la réquisition qu'Elle m'en fera, je me vois moi-
 même enveloppé dans une guerre, dès lors et pendant tout le temps
 qu'elle durera, je ne serai pas tenu à fournir le secours stipulé. || Si
 le secours que je promets à V. M. I., n'est pas suffisant pour Sa
 défense contre les attaques de ses ennemis, je n'hésiterai pas à m'en-
 tendre avec Elle sans perte de temps sur la prestation des secours plus
 considérables suivant l'exigence des cas, m'engageant en outre de ne
 faire ni paix ni trêve, sans y comprendre V. M. I., afin qu'Elle ne
 puisse être attaquée Elle-même en haine des secours qu'Elle m'aurait
 fournis. || L'attention que la Pologne, à cause de son voisinage immé-
 diat avec les états de V. M. I., doit s'attirer de Sa part, m'étant par le
 même motif commune avec elle, je regarde comme un point qui ne
 peut nous être indifférent à tous deux, la certitude de son existence poli-
 tique, et en conséquence je promets à V. M. I. de veiller au maintien du
 bon ordre et de la tranquillité dans l'intérieur de cette république, ainsi
 que de garantir la conservation de sa constitution telle qu'elle a été
 établie par la diète de 1773 et l'intégrité intacte de ses possessions ac-
 tuelles, conformément aux traités qu'Elle a conclus avec nous la même
 année 1773. || Je donnerai des ordres à mes ambassadeurs et ministres
 aux Cours étrangères, de prêter leurs bons offices à ceux de V.M.I.
 et d'agir d'un parfait concert entre eux dans toutes les occurrences
 où il sera question de nos intérêts. || Désirant donner une marque de
 mon amitié à V. M. I., je garantis solennellement le cession faite par
 S. A. I. le Grand-Duc de toutes les Russies, des comtés d'Oldenbourg
 et de Delmenhorst échangés avec S. M. le Roi de Danemarck, et nouvel-
 lement érigés en duchés, pour être possédés tranquillement et à perpé-
 tuité par la branche cadette de la sérénissime maison de Holstein et
 nommément par S.A. le Duc Frédéric Auguste, évêque actuel de Lubeck,
 ses héritiers et ses successeurs. || Connaissant les intentions de V.M.I.,
 qu'en entrant avec moi dans des engagements relatif aux intérêts

de nos couronnes, Elle n'a eu aucune vue d'enfreindre ceux qu'Elle avait contractés précédemment, ni de me porter à rien de semblable de mon côté, d'autant qu'en effet de part et d'autre ils ne sont que purement défensifs, je me félicite de rencontrer dans des principes aussi justes, aussi louables une conformité parfaite avec ceux que j'ai toujours fait gloire de professer. Aussi les liens que je forme maintenant, reçoivent-ils un nouveau prix à mes yeux dans l'accord heureux que j'y trouve de la bonne foi et de la fidélité dues à nos anciennes liaisons avec la satisfaction d'acquiescer à mon Empire un nouvel allié dans la personne de V. M. I., à qui je porte une amitié et un attachement dont nous fournissons peut-être l'unique exemple entre Souverains. Ces sentiments ne m'auraient permis de fixer aucun terme à la durée des engagements que nous contractons l'un avec l'autre. Mais comme ils sont appréciés uniquement d'après les circonstances présentes, lesquelles venant à changer, pourraient exiger de nouvelles mesures plus appropriées au temps d'alors, je juge à propos de ne pas leur donner une plus grande étendue que celle de huit années, me promettant et promettant à V. M. I. de les renoueler avant l'expiration de ce terme selon l'exigence des cas, et de les observer jusque là strictement et religieusement sous les lois sacrées qu'impose le traité le plus solennel, ainsi que je l'ai exprimé au commencement de cette lettre. || Je ne puis mieux la terminer qu'en assurant V. M. I. du plaisir infini que j'éprouve de pouvoir, au moyen de la forme que nous avons choisie, mêler librement à la discussion des intérêts de l'Etat, que je viens de régler avec Elle, l'expression des sentiments d'estime, de considération et d'attachement le plus sincère et le plus parfait qu'Elle m'inspire personnellement et avec lesquels je serai inviolablement.

No. 78.
1781
21 Maij.

No. 79.— Scrisoarea Impăratului Anstriei Iosif II, către
Impărăteasa Rusiei Ecaterina, fiind loc de tractat
secret, din 21 Maij, 1781. Viena.

(Von Arneth, l. c., p. 78).

Madame ma soeur, || La conformité de position, dans laquelle nous nous trouvons vis-à-vis de la Porte Ottomane, et la facilité que nous donne le local de nos Etats respectifs de nous prêter mutuellement la main en cas de démêlés avec elle, nous ont déterminés à former ensemble un concert plus étroit et plus particulier relativement à cette puissance, et à renoueler pour cet effet, d'une façon appropriée

No. 79.
1781
21 Maij.

No. 79. aux circonstances présentes les stipulations secrètes, qui ont toujours
 1781 fait partie des traités conclus entre nos prédécesseurs. Constamment
 21 Maiï. guidé par les sentiments de l'amitié qui m'attachent à V. M. I, et y
 trouvant également notre avantage et intérêt commun, je Lui promets
 pour moi, mes héritiers et successeurs, que tous les engagements stipu-
 lés dans ma présente lettre seront pour moi et pour eux aussi obli-
 gatoires, aussi sacrés et aussi inviolables, que s'ils étaient déposés
 dans le traité le plus solennel qui faire se puisse, et que je regarderai de
 même ceux que V. M. I. contracte avec moi dans la lettre qu'Elle m'écrit
 de son côté. || En conséquence je Lui promets spécialement de Lui
 garantir, comme je garantis en effet en mon nom et celui de mes
 hésitiers et successeurs, non seulement toutes Ses possessions, mais
 aussi tous les traités, conventions et stipulations quelconques que la Porte
 a faits avec Elle, à savoir la convention du 9 octobre 1704 touchant les
 frontières d'Azow et de Couban, le traité de paix perpétuelle conclu à
 Cainardgi le 10 juillet 1774, la convention du 4 avril 1775; touchant
 le territoire de Kinburn et ses dépendances et enfin la convention exp-
 licatoire arrêtée et signée à Constantinople le 10 mars 1779. || Je
 promets à V. M. I. de la manière la plus forte et la plus positive de
 faire observer par la dite Porte ottomane strictement et religieusement
 tout ce qui est contenu dans les actes ci-dessus mentionnés, et d'em-
 ployer en cas de contravention de sa part mes bons offices les plus ef-
 ficaces pour l'en détourner. Mais s'ils n'ont point l'effet désiré, et qu'elle
 persiste dans son refus de satisfaire à ses engagements, en partie
 ou entier, ou bien, ce qu'à Dieu ne plaise, qu'elle se porte à une in-
 fraction manifeste de la paix et à une invasion dans les possessions de
 V. M. I., je m'oblige, trois mois après la réquisition qui m'en sera faite
 de sa part, à lui déclarer la guerre et à faire dans ses Etats une di-
 version directe avec des forces égales à celles qu'emploiera V. M. I., et
 lorsqu'Elle jugera à propos, d'après un concert préalable avec moi, de
 se servir de ses flottes sur la mer d'Azow et la mer Noire pour favo-
 riser les opérations du continent ou pour effectuer une diversion d'au-
 tant plus sensible sur les côtes de l'Empire Ottoman, nous conviendrons
 alors d'un équivalent juste de ma part. || Mais toute guerre entraî-
 nant avec elle des frais et des dépenses, qui donnent un droit incont-
 estable à un dédommagement, je me réserve, d'après le principe établi
 entre nous d'une parfaite réciprocité, d'une exacte compensation de
 moyens et de forces égales, que nous sommes tenus réciproquement à dé-
 ployer dans le cours de cette guerre, de me concerter avec V. M. I. a-
 vant toutes choses, le cas du présent article venant à exister, ou même

éventuellement et dès à présent, sur le fond et l'objet d'un pareil dommage, ainsi que sur le plan d'opération qui devra être exécuté de part et d'autre, promettant en même temps à V. M. I. dès à présent que si, pendant la durée de la guerre supposée contre la Porte Ottomane, Elle se trouve attaquée hostilement par quelque autre puissance, je regarderai pareille agression non seulement pro casu foederis, mais même pour cause commune, et que dans cette supposition je prendrai fait et cause pour V. M. I. et me tiendrai obligé de La secourir de toutes mes forces, pour autant qu'il pourra jamais m'être possible, sans mettre en danger la sûreté de mes propres états, et n'engageant pareillement à ne faire dans l'un et l'autre cas ni paix ni trêve séparément et sans y comprendre V. M. I. Je prie V. M. de considérer les engagements ci-dessus énoncés, comme je les considère moi-même, et d'y ajouter foi comme s'il étaient contractés sous les lois sacrées du traité le plus solennel, ainsi que je l'ai dit plus haut, et que je regarderai moi-même ceux que V. M. I. contracte de Son côté avec moi.

Je suis avec les sentiments de la plus parfaite amitié et de l'attachement le plus sincère.

No. 79.
1781
21 Maiü.

No. 80. — Scrisoarea Impăratesei Rusiei Ecaterina, către Impăratul Austriei, Iosif II, fiind loc de tractat secret, din 24 Maiü 1781. Tsarskoëselo.

(Von Arneth I c., p. 81).

Monsieur mon frère, ||. Ayant connu le désir de V. M. I. de cimenter les liens de l'amitié et de l'attachement que nous unissent ensemble, principalement depuis l'heureuse époque de notre connaissance personnelle, par tous les liens politiques combinables avec l'intérêt de nos monarchies, je n'ai pas balancé à concourir avec empressement à des vues aussi salutaires que conformes à mon propre penchant. L'intimité et la confiance que ce double motif établit entre nous, sont au dessus des formalités ordinaires introduites dans les liaisons de cette nature. Aussi sommes nous convenus de ne pas nous y assujettir et d'imprimer plus distinctement à celles que nous allons contracter, le sceau des sentiments personnels qui nous les ont suggérés, en traitant directement de souverain à souverain, et pour cet effet nous avons choisi la forme de lettres, dans lesquelles nous consignons nos engagements respectifs, nous promettant réciproquement pour nous, nos héritiers et

No. 80.
1781
24 Maiü.

No. 80
1781
24 Maiï.

sucesseurs, que tous ceux qui seront stipulés dans nos dites lettres, seront pour nous et pour eux aussi obligatoires, aussi sacrés et aussi inviolables que s'il étaient déposés dans le traité le plus solennel qui faire se puisse. Après avoir de cette façon assuré à ces engagements une base aussi stable et aussi sainte, je promets par ma présente à V. M. I. en mon nom et celui de mes héritiers et sucesseurs, comme V. M. I. me promet de son côté, une amitié et une union sincère et constante entre nous et nos Empires, et en conséquence j'apporterai la plus grande attention à maintenir avec Elle une liaison et correspondance intime, en évitant tout ce qui pourrait y donner atteinte, et en appliquant tous mes soins à procurer en toute occasion son utilité, honneur et avantage autant que cela sera compatible avec le bien et l'intérêt de mon Empire. || Jugeant de la convenance réciproque de confirmer la convention passée entre nous le 25 juillet 1772, ainsi que le traité de Teschen conclu sous ma médiation et sous celle de S. M. le Roi de France, je les confirme ici dans toute leur étendue, comme si l'un et l'autre acte, avec tous ceux qui les ont accompagnés, y étaient insérés mot à mot. || Après cela je m'engage envers V. M. I. et Lui promets de la manière la plus solennelle à Elle, Ses héritiers et sucesseurs suivant l'ordre de la sanction pragmatique établie dans Sa maison, de garantir et défendre contre les attaques de quelque puissance que ce soit, tous les Etats, provinces et domaines qu'elle possède actuellement en Europe, sans une autre exception que celles de ses possessions en Italie, à la défense desquelles, je me tiens obligé de fournir les secours auxquels je vais m'engager plus bas. || Par suite de cette garantie je travaillerai toujours de concert avec V. M. I. aux mesures qui nous paraîtront les plus propres au maintien de la paix en Europe, et dans le cas, ce qu'à Dieu plaise, où les Etats de V. M. I. seraient menacés d'une invasion, j'emploierai mes bon offices les plus efficaces pour l'empêcher, mais s'ils n'ont point l'effet désiré, je m'oblige dès à présent à La secourir avec un corps de dix mille hommes d'infanterie et deux mille de cavalerie, pourvu de l'artillerie de campagne et de munitions de guerre. Je leur ferai donner la paie ordinaire et les ferai recruter annuellement, mais c'est V. M. I. qui fera pourvoir à leur subsistance en campagne et dans les quartiers, sur le pied qu'Elle entretient ses propres troupes, et Elle donnera Ses ordres pour qu'elles ne soient employées que conformément aux règles adoptées et reçues à l'égard des troupes auxiliaires. Celles que je Lui promets, se mettront en marche trois mois après la réquisition qui m'en sera faite de la part de V. M. I. Si cependant elle a lieu dans le mois de Décembre, Jan-

vier et Février, ces troupes seront dispensées, vu la rigueur de la saison, de passer les frontières de mes Etats, mais je les en ferai approcher le plus près qu'il sera possible, et nous demanderons conjointement avec V. M. I. la liberté de passage par un Etat tiers, dont elles auront besoin. || Quoique la prestation de ce secours s'étende à tous les Etats dans lesquels V. M. I. pourrait être attaquée, hormis ceux qu'Elle possède en Italie, cependant, vu la trop grande distance des miens à ceux qu'Elle possède aussi dans les Pays-Bas, l'envoi de mes troupes, si elle se trouve attaquée de ce côté là, devenant sinon impossible, du moins très-onéreux, je m'engage dans ce cas à les remplacer par un subside annuel de quatre cents mille roubles, payables régulièrement tous les trois mois à cent mille roubles par quartier. || Dans le cas où, après avoir fourni à V. M. I. le secours auquel je viens de m'engager, je me trouverais attaquée moi-même dans mes possessions et par là forcée de rappeler mes troupes pour ma propre défense, je me reserve expressément cette liberté, après en avoir cependant averti V. M. I. deux mois auparavant, et si lors de la réquisition qu'Elle m'en fera, je me voyais moi-même enveloppée dans une guerre, dès lors et pendant tout le temps qu'elle durera, je ne serais pas tenue à fournir le secours stipulé. || Si le secours que je promets à V. M. I. n'est pas suffisant pour la défense contre les attaques de ses ennemis, je n'hésiterai pas à m'entendre avec Elle sans perte de temps sur la prestation de secours plus considérables suivant l'exigence des cas, m'engageant en outre de ne faire ni paix ni trêve, sans y comprendre V. M. I., afin qu'Elle ne puisse être attaquée Elle-même en haine des secours qu'Elle m'aurait fournis. || L'attention que la Pologne, à cause de son voisinage immédiat avec les Etats de V. M. I., doit s'attirer de sa part, m'étant par le même motif commune avec Elle, je regarde comme un point qui ne peut pas nous être indifférent à tous deux, la certitude de son existence politique, et en conséquence je promets à V. M. I. de veiller au maintien du bon ordre et de la tranquillité dans l'intérieur de cette république, ainsi que de garantir la conservation de la constitution telle qu'elle a été établie par la diète de 1773, et l'intégrité intacte de ses possessions actuelles, conformément aux traités qu'Elle a conclus avec nous la même année 1773. Je donnerai des ordres à mes ambassadeurs et ministres aux cours étrangères, de prêter leurs bons offices à ceux de V. M. I. et d'agir d'un parfait concert entre eux dans toutes les occurrences où il sera question de nos intérêts. || Je reçois comme une nouvelle marque d'amitié de la part de V. M. I. l'acceptation de la garantie que je Lui ai proposée touchant l'échange fait d'une partie

No. 80. du duché de Holstein contre les comtés d'Oldenbourg et Delmenhorst et je me flatte qu'Elle ne doute pas de l'empressement que j'aurai à mon tour de concourir à tout ce qui pourra Lui être agréable. || Connaissant les intentions de V.M.I., qu'en entrant avec moi dans des engagements relatifs aux intérêts de nos couronnes, Elle n'a eu aucune vue d'enfreindre ceux qu'Elle avait contractés précédemment, ni de me porter à rien de semblable de mon côté, d'autant qu'en effet de part et d'autre ils ne sont que purement défensifs, je me félicite de rencontrer dans des principes aussi justes, aussi louables une conformité part faite avec ceux que j'ai toujours fait gloire de professer. Aussi les liens que je forme maintenant reçoivent-ils un nouveau prix à mes yeux dans l'accord heureux que j'y trouve de la bonne foi et de la fidélité dûes à nos anciennes liaisons avec la satisfaction d'acquérir à mon Empire un nouvel allié dans la personne de V. M. I., à qui je porte une amitié et un attachement dont nous fournissons peut-être l'unique exemple entre Souverains. Ces sentiments ne m'auraient permis de fixer aucun terme à la durée des engagements que nous contractons l'un envers l'autre, mais comme ils sont appréciés uniquement d'après les circonstances présentes, lesquelles venant à changer, pourraient exiger de nouvelles mesures plus appropriées au temps d'alors, j'ai jugé à propos de ne pas leur donner une plus grande étendue que celle de huit ans, me promettant et promettant à V. M. I. de les renouveler avant l'expiration de ce terme selon l'exigence des cas, et de les observer jusque là strictement et religieusement sous les lois sacrées qu' impose le traité le plus solennel, ainsi que je l'ai exprimé au commencement de cette lettre. || Je ne puis mieux la terminer qu'en assurant V. M. I. du plaisir infini que j'éprouve de pouvoir, au moyen de la forme que nous avons choisi, mêler librement à la discussion des intérêts de l'Etat, que je viens de régler avec elle, l'expression des sentiments d'estime, de considération et d'attachement le plus sincère et le plus parfait qu'Elle m'inspire personnellement et avec lesquels je serai inviolablement. . . .

No. 81.— Scrisoarea Impăratesei Rusiei Ecaterina către Impăratul Austriei Iosif II, fiind loc de tractat secret, din 24 Mai 1781. Tsarskoëselo.

(Von Arneth, loc. cit., p 87)

No. 81. Monsieur mon frère, || La conformité de position dans laquelle nous nous trouvons vis-à-vis de la Porte-Ottomane, et la facilité que nous donne le local de nos Etats respectifs, de nous prêter mutuellement la

main en cas de démêlés avec elle, nous ont déterminés à former ensemble un concert plus étroit et plus particulier relativement à cette puissance, et à renouveler pour cet effet d'une façon appropriée aux circonstances présentes les stipulations secrètes qui ont toujours fait partie des traités conclus entre nos prédécesseurs. Constamment guidée par les sentiments de l'amitié qui m'attachent à V. M. I. et y trouvant également notre avantage et l'intérêt commun, je lui promets pour moi, mes héritiers et successeurs, que tous les engagements stipulés dans ma présente lettre seront pour moi et pour eux aussi obligatoires, aussi sacrés et aussi inviolables que s'ils étaient déposés dans le traité le plus solennel qui faire se puisse et que je regarderai de même ceux que V. M. I. contracte avec moi dans la lettre qu'Elle m'écrit de Son côté. En conséquence je Lui promets spécialement et nommément de Lui garantir, comme je garantis en effet en mon nom et celui de mes héritiers et successeurs non seulement toutes les possessions, mais aussi tous les traités, conventions et stipulations quelconques que la Porte a faits avec Elle, à savoir le traité de Belgrade du 18 Septembre 1739, la convention du 2 Mars 1741, pour fixer les frontières qui n'ont pas été déterminées au traité de Belgrade, la convention du 25 Mai 1747, touchant la prolongation de la paix et le changement du terme de vingt-cinq ans en paix perpétuelle, la convention du 7 Mai 1775 sur la cession de la Bucowina, et enfin le concert ministériel du 12 Mai touchant les différends survenus à la démarcation de la Bucowina. || Je promets à V. M. I. de la manière la plus forte et la plus positive de faire observer par la dite Porte Ottomane strictement et religieusement tout ce qui est contenu dans les actes ci-dessus mentionnés, et d'employer en cas de contravention de sa part mes bons offices les plus efficaces pour l'en détourner. Mais s'ils n'ont point l'effet désiré, et qu'elle persiste dans son refus de satisfaire à ses engagements en partie ou en entier, ou bien, ce qu'à Dieu ne plaise, qu'elle se porte à une infraction manifeste de la paix et à une invasion dans les possessions de V. M. I., je m'oblige trois mois après la réquisition qui m'en sera faite de Sa part, à lui déclarer la guerre et à faire dans ses Etats une diversion directe avec des forces égales à celles qu'emploiera V. M. I., et comme j'entretiens des flottes sur la mer d'Azof et la mer Noire, je les emploierai également, après un concert préalable avec V. M. I., soit pour favoriser les opérations du continent, soit pour rendre cette diversion d'autant plus sensible, espérant de la juste réciprocité de V. M. I. qu'Elle me tiendra compte de ces efforts sur mer et qu'Elle y proportionnera les Siens sur terre. Mais toute guerre entraînant avec elle des frais et des dépenses qui donnent un droit incontestable à un dédom-

No. 81.
1781
24 Maiü.

No. 81. 1781
24 Maiù

agement, je me réserve, d'après le principe établi entre nous d'une parfaite réciprocité et d'une exacte compensation de moyens et de forces égales, que nous sommes tenus réciproquement à déployer dans le cours de cette guerre, de me concerter avec V. M. I. avant toutes choses, le cas du présent article venant à exister, ou même éventuellement et dès à présent, sur le fond et l'objet d'un pareil dédommagement, ainsi que sur le plan d'opération qui devra être exécuté de part et d'autre, promettant en même temps à V. M. I. dès à présent que si, pendant la durée de la guerre supposée contre la Porte Ottomane, Elle se trouve attaquée hostilement par quelqu'autre puissance, je regarderai pareille agression non seulement pro casu foederis, mais même pour cause commune, et que dans cette supposition je prendrai fait et cause pour V. M. I. et me tiendrai obligée de La secourir de toutes mes forces, pour autant qu'il pourra jamais m'être possible, sans mettre en danger la sûreté de mes propres Etats, et m'engageant pareillement à ne faire dans l'un et l'autre cas ni paix ni trêve séparément et sans y comprendre V. M. I. || Je prie V. M. I. de considérer les engagements ci-dessus énoncés comme je les considère moi-même et d'y ajouter foi comme s'ils étaient contractés sous les lois sacrées du traité le plus solennel, ainsi que j'ai dit plus haut, et que je regarderai moi-même ceux que V. M. I. contracte de son côté avec moi || Je suis avec les sentiments de la plus parfaite amitié et de l'attachement le plus sincère.. .

No. 82.—Scrisoarea Impăratesei Rusiei Ecaterina, către
Impăratul Austriei Iosif II, de la Tszarskoëselo,
din 10 Septemvrie 1782.

(Von Arneth. loc. cit., p 143).

No 82. 1782
10 Sept.

Monsieur mon frère, || Le précis que mon ministère a communiqué au comte de Cobenzl, et que le prince Galitzin doit aussi remettre à Vienne au Prince de Kaunitz, aura amplement exposé aux yeux de V. M. I. mes griefs contre la Porte Ottomane, aussi bien que mon ultimatum pour la conservation de la paix, et afin de terminer les différends qui se sont élevés: || 1° touchant la liberté du commerce et de la navigation par le détroit de Constantinople, || 2° au sujet de la rébellion fomentée par cette puissance en Crimée, et || 3° la conduite de cette même Cour relativement à la Moldavie et la Valachie. || Ce que je demande de la Porte étant incontestablement fondé sur l'esprit de

mes traités et conventions avec cette cour, je ne puis mieux fonder la base de mes espérances les plus naturelles comme les plus intéressantes pour moi, vu la justice de ma cause, que sur l'amitié et les engagements mutuels qui m'unissent à jamais avec V. M. I. Je me flatte que la réunion de nos efforts et les démarches que nos ministres feront en commun auprès de la Porte, préviendront une rupture ouverte avec elle en la déterminant efficacement à me satisfaire en remplissant ses engagements, et à rétablir par là la bonne intelligence et lui ôteront pour l'avenir l'envie d'enfreindre les traités et de troubler la paix. || Mais si les efforts de V. M. I. et les miens réunis par la voie de la persuasion se trouvaient insuffisants pour déterminer la Porte à se prêter aux arrangements que je propose, lesquels V. M. I. voudra bien envisager comme une nouvelle preuve de ma modération envers cette cour, puisque je n'exige rien au delà de ce qui a été stipulé dans mes traités avec elle,—si, dis-je, elle continuait d'éluder l'exécution des engagements qu'elle a contractés par le dernier traité de paix, alors, remplie de la plus haute estime et confiance envers mon ami et allié, et fermement convaincue par les assurances réitérées qu'il a bien voulu me donner, je ne doute point qu'il ne plaise à V. M. I. de remplir pleinement et entièrement l'article secret des engagements qui subsistent entre nous. Ils me sont d'autant plus chers et plus précieux, que leur solidité repose non seulement sur les intérêts immuables et permanents de nos États réciproques, mais encore sur l'amitié et la confiance personnelle heureusement rétablies entre nous. || Sensiblement touchée de la lettre obligeante de V. M. I. du $\frac{1}{12}$ Juillet dernier, je Lui fais mes très-sincères remerciements des témoignages non équivoques qu'Elle me donne non seulement de Sa façon de penser à l'égard de nos engagements mutuels, mais encore sur Son empressement à mettre en exécution les arrangements dont il a été question entre nous, et qui doivent tendre également au bien-être de nos monarchies et à l'utilité de toute la chrétienté. Les profondes connaissances et vues militaires de V. M. I. Lui dicteront sans doute tout ce qui est à faire dans une circonstance aussi importante. Je me bornerais sans peine à attendre la communication de Ses idées sur cela, si Elle n'avait pas désiré que je Lui fasse part des miennes. Je me fais donc un devoir et un plaisir de Lui complaire en ceci, soumettant le tout à Son jugement éclairé et à Ses lumières supérieures. Avant d'en venir ouvertement à des voies de fait contre la Porte, il me paraît d'après l'article secret de notre traité que nous devrions: || 1° convenir du plan d'opérations militaires; || 2° arranger préalablement une convention secrète sur les dédommagements

No. 82.
1782
10 Sept.

No. 82. ou acquisitions que nous aurions à prétendre des infracteurs de la paix. ||
 1782 Il me paraît que la convention secrète que je suis prête à conclure
 10 Spt. avec V. M. I. doit avoir pour base les deux principaux points de vue, sur lesquels notre traité est fondé, savoir: || 1° l'entière conservation et sûreté de toutes nos possessions réciproques, || 2° les affaires que nous pouvons avoir en commun avec la Porte Ottomane. || Quant au premier article, je me réserve de communiquer dans son temps à V. M. I. avec la plus grande confiance la manière dont je compte faire coopérer à notre but commun mes forces de terre et de mer. La réponse de V. M. I. décidera mon plan, puisqu'il en dépendra et se réglera sur Ses dispositions pour l'usage de Ses forces, les miennes devant toujours agir dans un parfait concert conformément à nos engagements. || Quant au premier point il me paraît que notre traité défensif a suffisamment pourvu à l'entière conservation et sûreté de nos deux monarchies relativement aux autres puissances de l'Europe, aussi bien que l'imparitalité dans lesquelles nous nous sommes maintenus pendant la guerre maritime actuelle. Mais comme les efforts réunis des deux Cours Impériales pourraient donner de l'ombrage à quelques-uns de nos voisins, il convient d'entrer dans un examen préalable sur l'état de ces puissances, afin de pouvoir mieux juger des efforts qu'elles seront en état de faire pour empêcher nos succès et des moyens à prendre pour s'en garantir. || D'abord il n'est pas à présumer que la jalousie de la Pologne dans son état actuel puisse arrêter les succès de nos opérations, ou bien y apporter des obstacles. Elle pourra au contraire nous servir utilement pour l'approvisionnement des armées, et il ne serait pas même impossible, je pense, de la faire entrer en lice, en conservant sa confiance et en maintenant l'influence que les Cours Impériales s'y sont acquise. Rien ne pourrait plus efficacement y contribuer que d'interposer nos bons offices en faveur de Ses justes droits contre les vexations prussiennes dont elle se plaint relativement à Son commerce. On pourrait encore faire envisager aux Polonais la perspective d'un arrangement avantageux de commerce dans les possessions des deux monarchies. Enfin il n'est nullement probable que les partisans des maximes et intérêts contraires aux nôtres puissent contre-balancer ceux qui sont attachés aux deux Cours Impériales. || Le Danemarck, attaché par ses propres intérêts à la Russie, est sans contredit un allié sur lequel je dois compter. Bien loin donc de s'attendre à aucune sorte d'obstacles de sa part, je suis assurée au contraire qu'au moyen de quelques ménagements il pourrait être employé à contenir la Suède dans un état passif, et qu'étant le gardien du passage du Sund, il maintiendra la tranquillité sur la Bal-

tique. Il pourrait même nous devenir très-utile au cas que quelque puissance maritime, nous croyant occupés ailleurs, se liguât avec quelqu'un de nos voisins pour faire des entreprises contre nous, ce qui cependant n'est pas à présumer. || La Suède ne pourrait être en état de nous inquiéter que dans le cas seulement où, soutenue par les forces d'une autre puissance ou voisine on assez puissante pour entreprendre de pareilles choses, elle reçût encore outre cela des secours assez considérables en argent des Souverains qui pourraient lui en donner. Les liaisons d'amitié et l'influence de V. M. I. alors rendraient un service essentiel à la cause commune, si Elle parvenait à empêcher tel de Ses amis ou alliés de donner à la Suède les moyens de la rendre active dans de telles circonstances, en leur faisant bien sentir cette grande vérité que les secours et subsides qui ont été accordés jusqu'à présent à la Suède, sont un argent jeté en pure perte et sans aucune utilité pour les puissances qui lui en ont fourni. || Le voisin le plus en état de donner de l'occupation aux deux Cours Impériales lorsqu'elles se trouveraient engagées contre l'ennemi de la chrétienté, est sans doute le Roi de Prusse. Il n'est pas douteux que l'uninon si naturelle qui s'est heureusement rétablie entre V. M. I. et moi, ne lui donne de la jalousie, mais il est encore très problématique qu'à son âge il se porte à des démarches bien décidées contre nos monarchies réunies, à moins d'être fortement soutenu ou secondé par la France ou l'Angleterre. Il est difficile cependant de présumer qu'au cas même que la guerre maritime actuelle, ruineuse pour ces deux puissances, fût terminée, elles voulussent entrer dans de nouvelles dépenses et embarras pour des intérêts si éloignés. Les liaisons particulières que V. M. I. soutient avec la Cour de France, La mettent mieux que moi en état de juger d'après le système actuel de son cabinet, si la jalousie des succès que nous devons naturellement nous promettre d'une guerre contre les Turcs, pourrait aller au point de le porter à des démarches actives et ouvertes contre nous L'Angleterre ne saurait méconnaître l'impartialité de V. M. I. pendant la présente guerre, Sa médiation et ses bons offices pour rétablir la paix et tirer ainsi cette puissance du gouffre dans lequel elle s'est en quelque sorte volontairement précipitée. Guidée par les mêmes principes d'impartialité, la Russie a fait tout ce qui était compatible avec sa neutralité pour acheminer les choses vers la paix si nécessaire à cette puissance, qui a, outre cela, des intérêts de commerce très-essentiels à ménager avec mon Empire. Enfin le système actuel de neutralité qui a reçu un nouveau poids par l'accession de V. M. I., ayant augmenté la navigation des puissances neutres par la liberté et la sûreté qui en ont été la suite, met les intérêts du

No. 82. commerce de l'Angleterre dans une sorte de dépendance de la Russie, puisque nous pouvons nous passer de sa navigation marchande pour l'exportation des produits de mon Empire, dont l'Angleterre a cependant un si pressant besoin. Ma confiance sans bornes en V.M. I. et la bonne fois qui doit cimenter notre union, de même que mon amitié personnelle envers V. M. I. me prescrit de ne pas Lui dissimuler que le bien de notre système pourrait exiger d'entrer dans des liaisons plus intimes avec l'Angleterre du moment qu'il sera à présumer que les Cours de Madrid et de Versailles se porteraient à mettre quelque obstacle à l'entrée de mes escadres dans la Méditerranée, ou qu'elles prendraient ouvertement parti contre nous en faveur des Turcs. Personne ne peut mieux me tirer de ce doute que V. M. I., dont les profondes lumières et Ses connexions avec ces Cours La mettent certainement dans le cas d'apprécier avec connaissance de cause les vues politiques des différentes branches de la maison de Bourbon. Son jugement aussi pénétrant qu'éclairé Lui fera suffisamment sentir, combien un pareil despotisme sur la Méditerranée, quoiqu'exercé par différentes couronnes, mais toutes de la même maison, liées entre elles par un même pacte, serait nuisible non seulement à nos intérêts communs, mais aussi au bien-être et à la liberté de toute l'Europe. Elle ne le verra certainement pas avec indifférence et Sa situation locale Lui fournit des moyens suffisants pour y mettre obstacle et l'empêcher. Au reste je m'attends d'autant moins à des démarches pareilles de la part des différentes branches de la maison de Bourbon, que ma conduite constante pendant la guerre actuelle n'a pas été de nature à m'attirer l'inimitié ou la mauvaise volonté des dites Cours. || Mais posons le cas que le Roi de Prusse, nous voyant engagés dans une guerre, se portât contre toute attente à attaquer les Etats de V. M. I. en Allemagne. Alors quelque occupés que nous pourrions être contre les Turcs, la réunion des forces de nos deux monarchies nous fournirait encore assez de ressources pour rendre ses efforts infructueux, surtout étant dirigées comme elles le sont dans ce moment-ci par l'intimité qui subsiste entre les deux chefs qui, j'ose l'affirmer, ne seront ni effrayés ni intimidés par pareil ou tel autre événement, lesquels au contraire, je n'ai pas lieu d'en douter, tourneront au désavantage de celui qui voudrait nous attaquer aussi injustement. Ce n'est pas par la guerre de 1756 qu'on pourra juger sans se tromper de ce que peuvent les forces de nos deux monarchies réunies, dirigées par des Souverains qui ont le même but, et dont l'amitié et la confiance qu'ils ont l'un pour l'autre, égalent la puissance Il n'est pas possible que le Roi de Prusse ne se dise partie de tout cela, et en se le disant, il ne regardera pas comme un mauvais parti de

finir son règne en paix et avec tranquillité. Il ne serait pas impossible aussi de trouver dans l'Allemagne même des ressources contre des desseins contraires à nos vues, en travaillant à s'attacher plusieurs princes de l'Empire, à les détacher du parti opposé et à affaiblir les liaisons contractées par et avec eux. Il sera d'autant plus aisé d'y diminuer toute influence nuisible à nos desseins, que je ne fais aucun doute que mon allié intime et sur lequel je compte avec une entière confiance, n'a aucune vue contraire à la paix de Teschen, par conséquent rien ne peut empêcher les différents princes de l'Empire de s'attacher de plus en plus à leur chef créé de Dieu pour mériter et attirer leur confiance. || Si la présente guerre maritime tardait à se terminer, bien loin de nuire en aucune façon à nos vues actuelles, elle mettrait les puissances qui y sont engagées de plus en plus hors d'état de nous contrecarrer, sans compter que sa durée accroît et fait sensiblement prospérer le commerce réciproque de nos sujets. En laissant donc les puissances belligérantes vider à leur aise leurs différends, et continuant d'observer vis-à-vis d'elles la même impartialité qui a fait la base de la conduite des deux médiateurs, nous n'en désobligerons aucune au point de prendre parti contre nos vues communes, soit directement, soit indirectement || Ayant communiqué sans réserve et avec cette franchise que dicte la plus sincère amitié, toutes mes idées sur l'état actuel des affaires de l'Europe relativement à la circonstance où nous nous trouvons, ainsi que mes plus secrètes pensées touchant nos voisins à V. M. I., je m'attends qu'Elle voudra bien s'expliquer avec la même confiance sur ces mêmes points envers moi. Persuadée que ses lumières supérieures répandront un nouveau jour sur cette matière intéressante, je me ferai un plaisir d'entendre et d'adopter tout ce qu'il Lui plaira de me communiquer sur nos affaires communes et Ses idées m'éclaireront sur les vues que nous pouvons avoir dans l'état présent des choses. || Qu'il me soit permis maintenant, avant de retourner au second point de notre convention éventuelle, c. à. d. à ce qui regarde la Cour de Constantinople, en guise d'avant-propos d'examiner à qui nous aurions à faire. Cet Empire si formidable naguère, la terreur du faible, est présentement déchiré de fléaux capables de détruire les monarchies les mieux établies. Ses possessions d'Europe sont naturellement séparées de celles de l'Asie par les mers. La plupart des Pachas qui commandent dans les provinces, n'ont plus qu'une obéissance simulée vis-à-vis de la Porte et n'attendent que l'instant favorable pour se soustraire à l'obéissance, mais surtout à la confiscation de leurs biens dont on remplit les coffres continuellement vides du Sultan. La

No. 82.
1782
10 Sept.

No. 82. plupart des Chrétiens soumis à la Porte sont dans le même cas et il y en a au
 1782 moins cinq ou six fois plus qu'il n'y a de Turcs. Leur commerce est anéanti
 10 Sept. par les monopoles de toutes les espèces et les vexations de toutes les sortes. Les brigands désolent la campagne, les cultivateurs qui abandonnent, faute de sûreté, la culture, fuient dans les villes où ils augmentent le désordre, la confusion et la cherté des vivres. La discipline militaire sur terre et sur mer n'existe plus que de nom dans ce pays-là. Les Janissaires trafiquant la plupart du temps, quittent avec peine leurs boutiques et savent qu'ils ne sont presque jamais payés qu'en paroles. Les troupes des provinces ne marchent point à l'armée et ne paient point de tribut dès qu'elles ont à craindre pour leurs propres foyers. Le Divan se remplit annuellement de gens plus habiles à amasser de l'argent par des rapines qu'à remédier aux vices d'un gouvernement qui s'écroule et dont l'Alcoran fait et fournit toutes les ressources. Je ne parlerai point d'une terreur panique de la populace turque et même du Divan et Sérail répandu présentement à chaque cri de guerre et qui prend la naissance dans je ne sais quel verset de l'Alcoran, et malgré laquelle ils mettent continuellement en pratique les ruses et intrigues qui peuvent accélérer le renversement des traités qui leur déplaisent, mais à l'abri desquels ils jouissent d'une tranquillité qui leur est si utile. || Après cet examen préliminaire voici ce que je pense. Deux principes immuables doivent faire la base de notre convention éventuelle: || 1° d'arranger les choses de manière à prévenir toute discussion entre les trois Empires et par conséquent d'éviter autant qu'il est possible un voisinage immédiat entre eux; || 2° une parfaite égalité dans les acquisitions que les monarchies de V. M. I. et la mienne se proposent de faire en cas de guerre contre l'Empire turc. || Quant au premier point il conviendrait, ce me semble, de statuer préalablement et à jamais qu'il y eût un Etat indépendant entre les trois Empires, qui serait maintenu à toujours dans l'indépendance des trois monarchies. Cet état jadis connu sous le nom de Dacie pourrait être formé des provinces de Moldavie, Valachie et Bessarabie sous un Souverain de la religion chrétienne dominante dans le dits Etats, et sur la personne et la fidélité duquel les deux Cours Impériales pourraient compter, ayant soin de régler en même temps que ce nouvel Etat dont le Souverain devra être héréditaire, restera entièrement indépendant, sans pouvoir jamais être réuni ni à la Russie ni à l'Autriche, comme aussi que nos deux Empires ne consentiront jamais qu'il tombe dans la dépendance de quelque autre puissance. Les bornes de ce nouvel Etat devront être circonscrites par le Dniester et la mer Noire du côté de la Pologne et de la

Russie et de celui des Etats autrichiens par la dernière prise de possession que j'ai garantie à V. M. I. dans notre article secret, et enfin par la rivière Aluta ou Olta jusqu'à son embouchure dans le Danube. Du côté de l'Empire turc les frontières de ce nouvel état indépendant seraient bornées par le Danube jusqu'à son embouchure. || La fixation des frontières entre la monarchie autrichienne et le présent Empire Ottoman dépendra de ce que V. M. I. voudra bien se fixer à Elle-même à l'égard des acquisitions sur lesquelles Elle a tant de droits. C'est sur quoi d'après l'article secret de notre traité il conviendra que nous nous expliquions plus en détail ; je m'attends en conséquence que V. M. I. voudra bien s'ouvrir à moi sur cela avec cette confiance que l'amitié intime rend indispensablement réciproque. | La borne la plus naturelle entre la Russie et le présent Empire Ottoman et celle que je désire d'avoir, est la mer Noire. || La Pologne restera dans le même état qu'elle est à présent, eu égard à ses frontières, d'après les arrangements des trois puissances qui ont fixé et garanti ses possessions. || Quant à l'égalité des acquisitions, la Russie ne désire rien d'autre chose, dans ce moment-ci, des possessions turques que : || 1° la ville d'Oczakof avec son district entre les rivières du Bog et du Dniester ; || 2° une ou deux îles dans l'Archipel pour la sûreté et la facilité du commerce de ses sujets. || M'étant expliqué avec une pleine franchise et ouverture de coeur sur mes vues dans cette guerre et ce que je désire pour le bien de mes sujets, je prie V. M. I. de m'honorer de la même confiance si conforme à notre amitié et aux engagements qui subsistent entre nous, en spécifiant de même Ses vues et prétentions. Elle doit être persuadée que rien ne me fera plus de plaisir que de pouvoir seconder Ses désirs et y coopérer en l'assistant avec mes forces, comme aussi je compte sur les Siennes. Quoique la situation locale et la fertilité des contrées de l'Empire Ottoman voisines des Etats de V. M. I. rendent les acquisitions qu'Elle pourra faire d'une toute autre importance que celles qui sont à la bienséance de la Russie, mon amitié personnelle pour mon plus cher allié ne me permettra jamais d'hésiter un instant à lui faire ce sacrifice. Fermement persuadée par cette confiance sans bornes que je lui ai vouée, que, si nos succès dans cette guerre nous mettaient en état de pouvoir délivrer l'Europe de l'ennemi du nom chrétien en le chassant de Constantinople, V. M. I. ne me refuserait pas son assistance pour le rétablissement de l'ancienne monarchie grecque sur les débris et la chute du gouvernement barbare qui y domine, sous condition expresse de ma part de conserver cette monarchie renouvelée dans une entière indépendance de la mienne, en y

No. 82.
1782
10 Sept.

No. 82.
1782
10 Sept.

plaçant le cadet de mes petits fils, le Grand-Duc Constantin, lequel s'engagerait dans le même temps de ne jamais rien prétendre sur la monarchie russe, ces deux Empires ne pouvant et ne devant jamais être réunis sur une même tête. Le même engagement serait donné en son temps de la part du Grand-Duc mon fils et de son fils aîné, et en attendant je serai prête à donner toutes les assurances qui seront nécessaires pour moi et mes successeurs, que jamais il ne sera formé de prétention tendante à la réunion de ces deux monarchies sur une même tête || Ce nouvel Empire grec pourrait être borné par la mer Noire du côté de la Russie; ses bornes du côté des Etats de V. M. I. dépendraient des acquisitions qu'Elle aura faites ou stipulées à la chute du gouvernement barbare, et enfin le Danube fixerait les limites de la Dacie et de l'Empire grec. Les îles de l'Archipel resteront aussi sous la puissance de cet Empire renouvelé. || Pour marquer ma reconnaissance à V. M. I. de l'assistance qu'Elle m'aurait accordée dans la poursuite de cette grande entreprise si intéressante pour le bien de la chrétienté, outre l'extension de ses acquisitions qui en résultera naturellement, je me prêterai volontiers à Lui faciliter et à Lui procurer quelques établissements sur la Méditerranée au cas qu'Elle les jugerait utiles au commerce de ses sujets. || Les deux Cours Impériales s'engageront de nouveau de s'entr'aider dans toutes les démarches convenables auprès des autres puissances pour empêcher qu'elles s'opposent à cet arrangement avantageux pour la chrétienté, et pour cet effet elles ne se refuseront pas aux différentes vues que chacun de ces Souverains pourrait avoir pour des établissements de commerce aux dépens de l'Empire turc, autant qu'ils pourront être compatibles avec le bien-être réciproque de nos Etats. Mais si par haine contre l'union intime que règne entre V. M. I. et moi, quelqu'une des puissances de l'Europe s'opposait à nos vues communes, nos forces réunies seront employées à notre défense mutuelle en conséquence et de la manière qu'il a été stipulé entre nous à l'article secret de notre traité d'alliance. || Quelque grandes et éloignées que ces vues puissent paraître, je crois qu'il y a peu de choses impossibles à nos deux Etats intimement unis. C'est aussi avec tous les sentiments réunis de la plus haute estime, de l'amitié et de la confiance la plus intime que j'ai l'honneur d'être, Monsieur mon frère, de V. M. I. la bonne soeur, amie et alliée fidèle.

Catherine.

No. 83.—Scrisoarea Impăratului Austriei Iosif II către Impărăteasa Rusiei Ecaterina, de la Viena din 12 Noembrie 1782.

(Von Arneth, loc. cit., p. 169).

Madame ma soeur, || Au moment que je n'attendais que le départ de LL. AA. II. pour répondre à la longue et importante lettre, dont il a plu à V. M. I. de m'honorer, je me trouve assailli et accablé d'une érépèle générale dans la tête, et dont enflé encore et sans avoir pu récupérer ni sommeil ni appétit, et par conséquent point les forces, mon âme toute à Elle force néanmoins mon physique et je ramasse le peu que j'en ai pour Lui témoigner combien j'ai été sensible de la confiance dont Elle m'a honoré, et je ne m'en croirais pas digne, si avec la même sincérité je ne Lui ouvrais pas mon âme, en Lui faisant connaître sans le moindre détour et avec la plus grande franchise ma façon d'envisager ces grands objets. || J'ose d'abord renouveler les assurances faites à V. M. I. qu'avec exactitude et soin j'observerai tous les articles que la convention, qui pour le bonheur de nos Etats et pour ma plus grande satisfaction nous lie ensemble, contient. || V. M. I. a si parfaitement détaillé les circonstances de la Pologne, du Danemarck et de la Suède, que c'est un vrai tableau politique; mais quant au Roi de Prusse et à la France, les deux seuls et les plus puissants Etats qui puissent s'opposer à l'accomplissement du grand projet, Elle me permettra de Lui représenter que l'âge du Roi de Prusse seul, et la bonne volonté et gratitude de la France pour les soins des médiateurs ne peuvent point me donner la sûreté nécessaire vis-à-vis de tout ce que le coeur de mes Etats et mes provinces détachées ont à craindre de leur part. † Cette idée est d'autant plus forte en moi, que je crois que les deux Cours de Bourbon peuvent non seulement m'empêcher moi d'agir en force avec V. M. I., mais même rendre Ses mesures et Ses opérations nulles ou au moins très-difficiles par leurs flottes, tant dans la Méditerranée, qu'avec les vaisseaux qu'elles peuvent envoyer au secours des Turcs dans la mer Noire, pendant que mes provinces des Pays-Bas, celle d'Italie et celles que j'ai sur le Rhin, se trouveraient exposées à toutes leurs forces de terre. || Je conclus de là, que sans être d'accord avec la France, il sera absolument impossible de se flatter d'une réussite, au lieu que d'accord avec Elle, même sans devoir acheter chèrement le consentement du Roi de Prusse, il y aura moyen, comme V. M. I. l'a parfaitement bien senti Elle-même, de le contenir, puisque nous pourrions en-

No. 83.
1782
12 Noem.

No. 83. semble partager nos forces, et si V. M. I. voulait laisser un corps d'armée, de 40 à 50 mille hommes, soit sur les frontières de la Livonie vers la
 1782
 12 Noem. Prusse, soit même, ce qui serait bien préférable, déjà en quartiers le long de la Vistule et de la Varta en Pologne, qui menacerait le coeur des Etats du Roi, et en même temps assurerait à V. M. I. la tranquillité de la Pologne et Lui procurerait des subsistances pour Son armée, moi je pourrais rassembler le gros de mon armée en Bohême et en Moravie et agir encore avec 60 ou 80 mille hommes là où les intérêts communs l'exigeraient contre la Porte. || Outre cela il faudrait tâcher de détacher la Saxe du parti du Roi de Prusse, et que rassemblant ses troupes elle restât en mesure à pouvoir être secourue par les miennes au moment que le Roi de Prusse voudrait agir contre elle. || Cette idée qui est seule la possible et la bonne, me paraît encore d'autant plus préférable, que je croirais, néanmoins sans en avoir la certitude, qu'il y arait moyen d'engager la Cour de France, en lui accordant des convenances sur les possessions actuelles de la Porte, dont l'Egypte surtout ferait l'objet principal, sinon de concourir, au moins de ne mettre aucunes entraves à nos opérations. || Quant aux opérations mêmes, V. M. I. veut bien me marquer, qu'elles doivent être parfaitement combinées. Ma position topographique porte mon point d'attaque principal à débarasser la rive droite du Danube des possessions et des places fortes turques; du reste j'attendrai les intentions ultérieures de V. M. I., prêt à les seconder et à mettre en exécution de mon mieux tout ce que Ses profondes lumières et Son expérience toujours couronnée par les réusseite me marqueront de faire. || Quant aux convenances mutuelles que nous tirerions des possessions de la Porte, il faut que je m'ouvre avec toute confiance et sincérité à V. M. I. sur ce qu'Elle a bien voulu m'en faire connaître. || Pour ce qui est de la possession d'Oczakow et des pays qu'Elle destine de réunir à Son Empire, joint à quelques possessions dans les îles de l'Archipel, ceci ne peut être sujet à aucune difficulté. || Quant à la création d'un nouveau royaume de Dacie héréditaire pour un Prince de la religion grecque, et quant à l'établissement enfin de Son petit-fils Constantin en Souverain et Empereur de l'Empire grec à Constantinople, les événements de la guerre seuls en pourront décider, et s'ils sont heureux, il n'y aura jamais difficulté de ma part à l'accomplissement de tous Ses désirs, s'ils se trouvent réunis et joints à ceux qui sont de ma convenance. || A ce sujet je ne puis Lui cacher, qu'après avoir bien réfléchi sur ce qui peut nous convenir davantage de part et d'autre, pour le présent et pour l'avenir et sur ce qui peut être sujet à moins d'inconvénients et de difficultés, je pense qu'il n'y

a pour la Monarchie Autrichienne que les limites suivantes qui puissent convenir, savoir la ville de Chotim avec un petit territoire servant de tête, pour couvrir la Galicie et la Bucowina, dont on arrangerait les limites, une partie de la Valachie enclavé par l'Alute, et depuis Nicopolis inclusivement et en remontant le Danube jusqu'à Belgrade, ses deux rives à trois lieues de distance et par conséquent les villes de Viddin, d'Orsowa et de Belgrade, comme des têtes pour couvrir la Hongrie; de Belgrade on tirerait la ligne la plus droite et la plus courte possible conforme au terrain vers la mer Adriatique jusque et y compris il Golfo della Drina; et enfin les possessions de la terre ferme ainsi que l'Istrie et la Dalmatie Vénitiennes fourniraient les seuls moyens de mettre en valeur les produits de mes Etats; la péninsule Morée, l'île de Candie, de Chypre et tant d'autres de l'Archipel pourraient fournir un riche débouchement à ces républicains, qui sans ça ont arraché à mon Etat, soit par ruse, soit en profitant des circonstances et de la faiblesse du moment, tout ce qu'ils possèdent. Je pourrais alors avoir quelques vaisseaux, comme Venise actuellement, et être par conséquent plus utile dans toutes les occasions à V. M. I. Il s'entend que le commerce du Danube resterait parfaitement libre à mes sujets, tant jusqu'à son débouché dans la mer Noire que pour la sortie de la mer Noire par les Dardanelles. Les deux nouveaux Empires de Dacie et de Grèce s'engageraient à ne jamais mettre d'entraves ou de péages quelconques sur mes bâtiments Par cet arrangement la paix de Teschen resterait, comme Elle paraît le désirer, bien intacte, et je puis dire que je dois la première idée à différents propos que V.M.I. a bien voulu me tenir au sujet de l'Italie, où Elle paraissait si bien connaître mon unique convenance. || L'établissement de l'Empire que V. M. I. destine à Son petit-fils, resterait d'autant plus grand et toute dispute de limites et de partage, impossible sans cela à concilier, cesserait. || C'est donc de la France principalement et du Roi de Prusse qu'il faudra s'assurer et sans lesquels je ne trouverais absolument hors d'état de pouvoir en force servir V. M. I. || J'attends donc de Ses hautes lumières le quand et le comment qu'Elle voudra entamer ou m'autoriser à sonder la France à ce sujet, pour en obtenir les certitudes nécessaires. || J'ai l'honneur de Lui confier, que de tout ceci et de la lettre qu'Elle a eu la bonté de m'écrire, je n'ai pas fait le moindre semblant à LL. AA. II. ni à quiconque autre, malgré les questions réitérées qu'Elles m'ont faites au sujet des troubles de la Crimée, de la part que j'y prendrai, des démarches que V. M. I. ferait, toutes conformes au bruit et au clabaudage que le Roi de Prusse ne cesse de repandre, soit en France, soit à la Porte. Mes réponses ont été absolument vagues et négatives, d'être

No 83. instruit des intentions de V. M. I. Je crois de mon devoir de Lui en
 1728
 12 Noem. donner part, et j'espère de ne point avoir manqué à Ses intentions, en
 tenant la chose absolument secrète, au risque que, si I.L. AA. II. l'ap-
 prennent par quelque voie sourde, Elles ne le trouvent très peu amical
 de ma part. | C'est en attendant avec le plus grand empressement
 ce qu'Elle voudra en conséquence de tout ceci me marquer, et prêt à
 y mettre dans l'exécution tout le zèle, dont l'attachement que je Lui ai
 voué pour la vie, est capable, que j'ose L'assurer de la plus haute con-
 sidération et de l'amitié la plus parfaite avec lesquelles je suis toujours..

No. 84.— Scrisoarea Impërătesei Rusiei Ecaterina II, către
 Impëratul Austriei Iosif II, de la Petersburg, din
 4 Ianuarie 1783.

(Von Arneth, l. c., p 182).

No. 84. Monsieur mon frère, || Dans l'espérance que V. M. I. est parfai-
 1783
 4 Ianuarie. tement rétablie de l'incommodité que lui a causée l'érysipèle lors du dé-
 part de la lettre qu'Elle m'a fait l'honneur de m'écrire le 13 Novembre,
 j'ose aujourd'hui Lui adresser la réponse détaillée dont je Lui ai parlé
 dans ma précédente. D'abord V. M. I. voudra bien être persuadée que
 les nouvelles preuves de confiance et d'amitié exprimée dans Sa lettre,
 m'ont touchée sensiblement. C'est avec une satisfaction bien vraie que
 je prends la plume pour répondre à cette lettre qui m'est un gage d'au-
 tant plus précieux de la solidité de notre union et de celle de nos Etats,
 que je me fais un plaisir d'adopter les principes et d'entrer dans les
 vues de V. M. I.. Je soumettrai à Ses lumières supérieures quelques ob-
 servations sur lesquelles je prie V. M. I. de vouloir bien me dire la façon
 de penser avec cette franchise que nous nous devons réciproquement et dont
 la continuation assurera le bien-être de nos deux monarchies. A cet effet
 je passerai article par article de cette lettre. || Je sens vivement toute
 la force des raisons que V. M. I. allègue pour prouver combien il im-
 porte au succès de nos projets de ménager les différentes branches de
 la maison de Bourbon et la France en particulier, et comme il ne paraît
 pas plus possible qu'il n'est même nécessaire de les y faire coopérer,
 il serait utile uniquement de les déterminer à y apporter le moins d'obs-
 tacles que faire se pourrait. Ma conduite pendant toute la guerre pré-
 sente maritime a été fondée sur la plus parfaite impartialité. J'ai évité
 tous les engagements contraires à ces principes, malgré les avantages
 que je pouvais en retirer. Je me réglerai dorénavant sur les mêmes

principes aussi longtemps qu'on ne me donnera pas lieu à les changer, et qu'on restera passif durant nos démêlés avec les Turcs. Bien loin d'avoir rien à objecter contre les moyens proposés par V. M. I. pour y réussir, j'ai applaudi avec beaucoup de satisfaction à Son plan, et je me repose avec une entière confiance en Sa prudence et sagacité au sujet des ouvertures qu'on pourrait faire à la Cour de France, de même que sur le moment qu'Elle croira propre pour cela dans le courant de notre guerre avec la Porte, et les avantages qu'il conviendra de lui accorder pour prix de son inaction, convaincue que V. M. I. ne fera en tout cela que ce que le bien de notre cause et la réussite de nos projets rendra indispensable. || En obtenant ce point capital, il ne nous restera, comme V. M. I. l'observe très bien, qu'à mettre nos frontières à l'abri de toute surprise de la part de nos voisins. L'armée d'observation que V. M. I. aura en Bohême et en Moravie, suffira, je m'assure, de ce côté-là, et j'aurai soin d'entretenir les corps de troupes dans mes provinces voisines de la Suède et de la Pologne, en les portant au point d'assurer non seulement mes frontières, mais aussi d'être prêt à agir en cas de besoin, ce qui suffira, je pense, pour tenir en respect ceux qui pourraient être tentés de s'opposer au succès de nos projets communs. Ce corps restant dans mes provinces produira le même effet que s'il était en Pologne, étant toujours prêt d'y entrer, et ne sera cependant pas dans le cas d'inquiéter sans nécessité la Cour de Berlin, au lieu que, s'il passait mes frontières pour s'établir en Pologne et dans le voisinage immédiat des Etats prussiens, sa proximité pourrait fournir matière à de fausses interprétations, en inspirant de l'ombrage à notre commun voisin et cela dans un moment où il conviendrait, je crois, le plus de lui en ôter toute idée, puisqu'il n'est pas indifférent pour la réussite de nos projets que S. M. Prussienne tienne une conduite passive, à laquelle je crois qu'il ne serait pas impossible de le déterminer du moment qu'il sera rassuré sur la possession tranquilles de ses Etats actuels. Je pourrais même m'en expliquer avec cette Cour de l'aveu et du consentement de V. M. I. si Elle le juge à propos, en lui faisant au moins entrevoir, sans lui découvrir nos vues, que la bonne harmonie et l'observation du traité défensif qui subsiste entre la Russie et cette Cour, dépendront de la conduite passive qu'elle tiendra dans les circonstances actuelles envers nos deux monarchies. Evitant ainsi de faire entrer mon corps d'observation en Pologne sans une absolue nécessité, j'ôterai au Roi de Prusse le prétexte d'y introduire ses propres troupes. Je prie V. M. I. de peser toutes ces considérations et de m'en dire Son avis, L'assurant d'avance que je me ferai un plaisir d'adopter autant qu'il me sera pos-

No. 84. sible tout ce qu'Elle voudra bien me communiquer à ce sujet. || Quant
 1783 à la Saxe, je crois qu'il conviendrait de l'empêcher de prendre aucun
 4 Janvier. engagement avec les puissances contraires à nos vues, et qu'un état
 passif de sa part serait presque préférable à une conduite active en notre
 faveur. Les événements de la guerre de 1756 prouvent que sa coopération
 est moins utile au parti qu'elle embrasse, que profitable à ses ennemis.
 Ce pays ouvert et sans défense devient le magasin de la première armée à
 portée de s'en emparer, qui y trouve encore la ressource d'y lever des
 recrues. Ainsi en cas d'hostilités de ce côté-là je présume que la
 neutralité de cet électorat pourrait être préférable pour nous à une
 alliance effective. Je n'en desire pas moins sincèrement cependant pour
 le plus grand bien de la chose, que cet électeur entre dans les vues et
 les intérêts de son digne chef pour tout ce qui regarde les affaires de
 l'Empire, qui pourrait obtenir ce but en laissant entrevoir la perspective
 de la sécularisation de quelqu'évêché, ou tel autre avantage ou arrondissement
 dépendant de l'influence de V. M. I., en quoi je serai prête à la
 seconder partout où Elle le jugerait à propos. Ceci me paraît préférable
 à l'expectation du trône de Pologne qui doit à l'avenir être occupé par un
 Piaste d'après mes engagements avec cette couronne, dont en revenant je
 suppose que le Roi de Pruse s'en prévaudrait peut-être, ou pour susciter
 de nouveaux embarras, ou pour obtenir d'autres changements dans le
 gouvernement de la Pologne ou des possessions actuelles de cette république,
 qu'il convient fort de laisser dans l'état où elle se trouve présentement. ||
 Sensible à la confiance que V. M. I. m'a faite touchant Ses idées d'arrondissements
 en cas de réussite de nos projets, et des limites qu'Elle se prescrit aux
 dépens de l'ennemi de la chrétienté, je n'ai qu'à répéter que j'y coopérerai
 avec tout le zèle et l'amitié que je lui ai vouée. Je pense de même touchant
 la parfaite liberté de commerce de Ses sujets sur le Danube et la mer blanche.
 || Quant aux engagements que devraient prendre les deux souverains de la
 Dacie et de la Grèce, de ne mettre aucune entrave ni péage sur les bâtimens
 marchands des sujets de V. M. I., Elle doit être persuadée qu'en ceci
 comme dans tous mes autres arrangements je ne prétendrai rien au-delà
 d'une parfaite égalité d'avantages, en sorte que les sujets commerçants
 de V. M. I. seront certainement traités par les deux nouveaux Etats au
 niveau des miens. || Je ne verrai pas avec moins de satisfaction qu'Elle
 se procure quelques ports sur la Méditerranée, qui, en sa mettant à même
 d'avoir une flotte dans ces parages, rendraient notre alliance encore plus
 respectable, surtout aux nations méridionales de l'Europe. Je crois même
 que les acquisitions qu'Elle se propose aux dépens des Turcs, Lui

procureront ces ports. Mais comme je crois que le concours des Vénitiens pourrait nous être utile dans la poursuite de la guerre au cas que les Turcs nous forcent de l'entreprendre, il importerait au bien de notre cause de ménager cette république, que le soupçon d'un tel projet pourrait alarmer. Il conviendrait aussi de ne pas trop restreindre l'Empire grec, et de lui conserver surtout la Morée et l'Archipel. La base de nos arrangements à cet égard devra reposer, comme nous en sommes déjà convenus, sur une compensation d'avantages dans les acquisitions de part et d'autre, qui dépendront naturellement, ainsi que V. M. I. observe dans sa dernière lettre, des événements heureux de la guerre, qui s'ils sont de nature à réaliser nos justes espérances pour l'entière exécution de notre plan, V. M. I. me trouvera constamment disposée à y coopérer de tout mon pouvoir et à lui procurer tous les avantages qu'Elle désire par Elle-même, et je me prêterai avec une satisfaction d'autant plus vive aux arrangements les plus utiles pour Ses Etats, que je suis intimément convaincue de la parfaite réciprocité de Ses sentiments à mon égard, fondés tant sur l'amitié personnelle que nous nous sommes voués, que sur l'indivisibilité des intérêts de nos deux monarchies, qui est telle que tous avantage pour l'une doit être profitable à l'autre. Pénétrée de cette vérité, j'aime à croire que V. M. I. n'en est pas moins persuadée, et puisque nous sommes d'accord sur les points essentiels de nos arrangements, je prie V. M. I., soit par une correspondance suivie avec moi, soit en envoyant un projet de lettre à Son ministre ici d'après la forme déjà établie entre nous, de vouloir bien l'autoriser à s'expliquer avec moi, ou avec celui ou ceux qui seront autorisés de ma part, afin que nous puissions arranger préalablement ici tant ce qui regarde les acquisitions que nous pourrions faire, que la combinaison de nos forces et le plan d'opération pour agir dans le plus parfait accord. || Je ne saurais finir cette lettre sans renouveler à V. M. I. mes remerciements pour la démarche efficace que Son ministre a faite à la Porte en commun avec le mien. Je n'ai pas besoin de lui détailler la sensation que cela a causée ; cette union si compatible aux intérêts de nos Etats ne restera plus secrète aux yeux de toute l'Europe, et probablement ne laissera pas d'en imposer à tous ceux dont elle excite la jalousie. C'est avec les sentiments de l'amitié la plus vraie et ceux de la plus haute considération que j'ai l'honneur d'être. . . .

No. 85.— Scrisoarea Impăratului Austriei Iosif II, către
Impărăteasa Rusiei Ecaterina II, din 20 Mai 1789.

(Von Arneth, loc cit., p 333)

No. 85.
1789
20 Mai

Madame ma soeur, || L'intime union d'alliance que j'eus la satisfaction de contracter avec V. M. I. dans le courant de Mai 1781, a été suivie d'une chaîne de faits et de preuves qui ont porté au plus haut degré possible d'évidence, tant la sincérité, la fidélité et la constance sans bornes des sentiments qui nous dictèrent cette union, que son heureuse influence sur le bien-être et la prospérité de nos monarchies. || Voyant maintenant arriver le terme de huit ans, après lequel nous nous sommes mutuellement engagés, V. M. I. et moi, à renouveler les stipulations consignées dans les lettres autographes qui furent échangées entre nous aux dates respectives du 21 Mai et 24 Mai (4 Juin) 1781, je m'acquitte de cet engagement avec un empressement qui n'est égalé que par la satisfaction que j'éprouve à le voir partagé par V. M. I. Et comme nous sommes convenus entre nous d'adopter en cette occasion de renouvellement d'alliance la même forme de stipulation immédiate de souverain à souverain, que nous préférâmes à tout autre à la première époque de son établissement par des motifs analogues à l'intimité de nos sentiments personnels, en conséquence je renouvelle et confirme par la présente en mon nom et en celui de mes héritiers et successeurs toutes les promesses et stipulations comprises dans mes deux lettres autographes à V. M. I., datées du 21 Mai 1781, en échange de Ses deux lettres autographes du 24 Mai (4 Juin) de la même année. En sorte que les dites promesses et stipulations continueront d'avoir pour moi, mes héritiers et successeurs la même obligation et vigueur tout comme si elles se trouvaient transcrites et répétées ici mot à mot selon toute la teneur de mes deux lettres susmentionnées, et avec la même force qu'aurait le traité le plus solennel et le plus sacré, m'engageant conformément à nos conventions réciproques envers V. M. I. en mon nom et en celui de mes héritiers et successeurs, de les confirmer et renouveler pareillement avant l'expiration des huit années prochaines avec telles ampliations ou modification que les circonstances d'alors requerront pour le plus grand bien de nos Etats. || Je réitère en même temps à V. M. I. les assurances des sentiments invariables de considération, d'attachement et d'amitié avec lesquels je serai toute ma vie. . .

No. 86.—Scrisoarea Impăratesei Rusiei Ecaterina II, către
Impăratul Austriei Iosif II, de la Tsarskoșelo.
din 30 Mai 1789.

(Von Arneth. loc cit., p. 335)

Monsieur mon frère, || L'intime union que j'ai eu la satisfaction de contracter avec V. M. I. dans le courant de Mai 1781, a été suivie d'une chaîne de faits et de preuves, qui ont porté au plus haut degré possible d'évidence tant la sincérité, la fidélité et la constance sans bornes des sentiments qui nous dictèrent cette union, que son heureuse influence sur le bien-être et la prospérité de nos monarchies. Voyant maintenant arriver le terme de huit ans, après lequel nous nous sommes mutuellement engagés, V. M. I. et moi, à renouveler les stipulations consignées dans les lettres autographes qui furent échangées entre nous aux dates respectives du 21 Mai et 24 Mai (4 Juin) 1781, je m'acquitte de cet engagement avec un empressement qui n'est égalé que par la satisfaction que j'éprouve à le voir partagé par V. M. I., et comme nous sommes convenus entre nous d'adopter en cette occasion de renouvellement d'alliance la même forme de stipulation immédiate de souverain à souverain, que nous préférâmes à toute autre à la première époque de son établissement, par des motifs analogues à l'intimité de nos sentiments personnels, en conséquence je renouvelle et confirme par la présente en mon nom et en celui de mes héritiers et successeurs toutes les promesses et stipulations comprises dans mes deux lettres autographes à V. M. I. datées du 24 Mai (4 Juin) 1781 en échange de Ses deux lettres du 21 Mai de la même année, en sorte que les dites promesses et stipulations continueront d'avoir pour moi, mes héritiers et successeurs la même obligation et vigueur, tout comme si elles se trouvaient transcrites et répétées ici mot à mot selon toute la teneur de mes deux lettres ci-dessus mentionnées et avec la même force qu'aurait le traité le plus solennel et le plus sacré; m'engageant conformément à nos conventions réciproques envers V. M. I. en mon nom et en celui de mes héritiers et successeurs de les confirmer et renouveler pareillement avant l'expiration des huit années prochaines avec telles amplifications et modifications que les circonstances d'alors requerront pour le plus grand bien de nos Etats. || Je réitère en même temps à V. M. I. les assurances des sentiments invariables de considération, d'attachement et d'amitié avec lesquels je serai toute ma vie....

No. 86.
1789
30 Mai.

No. 87.— Convențiune dintre Marea Britania, Prusia, Rusia și Poarta Ottomană privitoare la Dardanele și Bosfor, de la Londra, din 13 Iulie 1841.

(Martens, Nouveau Recueil général, II, p. 128).

No. 87.

Au Nom de Dieu Très-Miséricordieux.

1841
13 Iulie.

Leurs Majestés l'Empereur d'Autriche, Roi de Hongrie et de Bohême, le Roi des Français, la Reine du Royaume-Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande, le Roi de Prusse et l'Empereur de toutes les Russies, persuadés que leur union et leur accord offrent à l'Europe le gage le plus certain de la conservation de la paix générale, objet constant de leur sollicitude, et Leurs dites Majestés voulant attester cet accord en donnant à Sa Hautesse le Sultan une preuve manifeste du respect qu'Elles portent à l'inviolabilité de ses droits souverains, ainsi que de leur désir sincère de voir se consolider le repos de Son Empire; Leurs dites Majestés ont résolu de se rendre à l'invitation de Sa Hautesse le Sultan, afin de constater en commun par un acte formel leur détermination unanime de se conformer à l'ancienne règle de l'Empire Ottoman, d'après laquelle le passage des détroits des Dardanelles et du Bosphore doit toujours être fermé aux bâtiments de guerre étrangers, tant que la Porte se trouve en paix. || Leurs dites Majestés, d'une part, et Sa Hautesse le Sultan, de l'autre, ayant résolu de conclure entre Elles une convention à ce sujet, ont nommé à cet effet pour leurs Plénipotentiaires, savoir: || Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Hongrie et de Bohême, le Sieur Paul Prince Esterhazy de Galantha, etc. et le Sieur Philippe Baron de Neumann, etc. || Sa Majesté le Roi des Français, le Sieur François Adolphe Baron de Bourqueney, etc. || Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, le Très-Honorable Henry Jean, Vicomte de Palmerston, etc. || Sa Majesté le Roi de Prusse, le Sieur Henry Guillaume Baron de Bulow, etc. || Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, le Sieur Philippe Baron de Brunow, etc., || et Sa Majesté le Très-Majestueux, Très-Puissant, Très-Magnifique Sultan Abdul-Medjid, Empereur des Ottomans, Chekib Effendi, etc. || Lesquels s'étant réciproquement communiqué leurs pleinpouvoirs, trouvés en bonne et due forme, ont arrêté et signé les articles suivants:

Art. I. Sa Hautesse le Sultan, d'une part, déclare qu'il a la ferme résolution de maintenir à l'avenir le principe invariablement établi comme ancienne règle de Son Empire, et en vertu duquel il a été de tout temps

défendu aux bâtimens de guerre des Puissances étrangères d'entrer dans les détroits des Dardanelles et du Bosphore, et que tant que la Porte se trouve en paix, Sa Hautesse n'admettra aucun bâtiment de guerre étranger dans les dits détroits. || Et leurs Majestés l'Empereur d'Autriche, Roi de Hongrie et de Bohême, le Roi des Français, la Reine du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, le Roi de Prusse, et l'Empereur de toutes les Russies, de l'autre part, s'engagent à respecter cette détermination du Sultan, et à se conformer au principe ci-dessus énoncé.

Art. II. Il est entendu qu'en constatant l'inviolabilité de l'ancienne règle de l'Empire Ottoman mentionnée dans l'article précédent, le Sultan se réserve, comme par le passé, de délivrer des firmans de passage aux bâtimens légers sous pavillon de guerre, lesquels seront employés, comme il est usage, au service des législations des Puissances amies.

Art. III. Sa Hautesse le Sultan se réserve de porter la présente convention à la connaissance de toutes les Puissances avec lesquelles la Sublime-Porte se trouve en relation d'amitié, en les invitant à y accéder.

Art. IV. La présente convention sera ratifiée, et les ratifications en seront échangées à Londres à l'expiration de deux mois, ou plutôt, si faire se peut. || En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé les sceaux de leurs armes.

Fait à Londres, le treize Juillet, l'an de grâce mil-huit-cent-quarante et un.

(L. S.) Esterhazy.

(L. S.) Bulow.

(L. S.) Palmerston.

(L. S.) Bourqueney.

(L. S.) Chekib.

(L. S.) Brunnow.

(L. S.) Neumann.

TABELĂ CRONOLOGICĂ

A

ACTELOR SI DOCUMENTELOR

din

VOLUMUL I.

Tractatele dintre Principatele Române și Turcia.

I.

				<u>pag.</u>
1.	1391	—	Tractatul dintre Mircea I, Domnul Țerei Românesce, și Sultanul Baiazed Ilderim	1
2.	1460	—	Tractatul dintre Vlad V, Domnul Țerei Românesce, și Sultanul Mahomet II	2
3.	1511	—	Tractatul dintre Bogdan III, Domnul Moldovei, și Sultanul Baiazed II	4
4.	1634	—	Tractatul dintre Vasile Lupul, Domnul Moldovei, și Sultanul Mahomed IV	6

II.

Tractatele dintre Principatele Române și Rusia.

5.	1674	August	10 Condițiunile pentru încheierea unui tractat între Ștefan Petru, Domnul Moldovei, Constantin Șerban, Domnul Munteniei, și Țarul Rusiei Alexie Mihailovici	8
6.	1688	Decembrie	28. Tractatul dintre Șerban Cantacuzino, Domnul Țerei Românesce, și Ioan și Petru, Țarii Rusiei . .	12
7.	1711	Aprilie	13. Tractatul dintre Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei, și Petru cel Mare, Țarul Rusiei.	15

III.

Tractatele dintre Turcia și Austria.

8.	1699	Ianuarie	25. Tractatul de Pace de la Carlowitz	22
9.	1718	Iulie	21. Tractatul de Pace de la Passarowitz	32

			<u>pag.</u>
10.	1718	Iulie	27. Tratatul de Comerț de la Passarowitz 41
11.	1735	Septembrie	18. Tratatul de Pace de la Belgrad 48
12.	1771	Iulie	6. Convențiunea de la Constantinople (neratificată). 59
13.	1775	Mai	7. Convențiunea de la Constantinople pentru cesiunea Bucovinei și regularea fruntariei Transilvane . 62
14.	1776	Mai	12. Convențiunea esplicativă de la Constantinople pentru cesiunea Bucovinei 65
15.	"	Iulie	2. Convențiunea de la Palamucta pentru delimitarea Bucovinei 66
16.	1791	August	4. Tratatul de Pace de la Sistov 71
17.	"	—	— Tratatul special de la Sistov 79
18.	1792	Iunie	20. Instrumentul de reambulare a fruntariei de la Scărișoara pentru limitele dintre Țara-Românească și Banatul Timișoarei 82
19.	"	August	20. Instrumentul de reambulare a fruntariei de la Focșani pentru limitele dintre Țara-Românească și Transilvania 84
20.	"	Noembrie	14. Instrumentul de reambulare a fruntariei de la Folticni pentru limitele dintre Moldova și Transilvania 91

IV.

Tractatele dintre Turcia și Rusia

21.	1711	Iulie	21. Tratatul de Pace de la Prut 97
22.	1720	Noembrie	16. Tratatul de la Constantinopol 100
23.	1739	Septembrie	18. Tratatul de la Belgrad 108
24.	"	Octombrie	2. Convențiunea pentru fruntarii 115
25.	"	Octombrie	28. Convențiunea de la Constantinopol 116
26.	1770	Noembrie	29. Proclamația Feldmareșalului Rumiantzov către locuitorii Valachiei 118
27.	1771	Februarie	9. Proclamația Feldmareșalului Rumiantzov către locuitorii Moldovei 120
28.	1772	Mai	30. Convențiunea de armistițiu de la Giurgiu . . . 122
29.	"	—	— Act adițional prin care Marele Vizir ratifică Convențiunea de la Giurgiu 123
30.	1774	Iulie	10. Tratatul de Pace de la Kuciuk-Kainargi 125
31.	"	Iulie	10. Articolele separate ale Tratatului de la Kuciuk-Kainargi 138
32.	"	Noembrie	4. Hatışerif dat Domnului Moldovei Grigorie Ghica pentru Pronomiile Moldovei 139

			<u>pag.</u>
33.	1775	Ianuarie	28 Act relativ la Crimea 146
34.	"	Aprilie	4. Convențiunea pentru fruntarii 147
35.	1779	Martie	10. Convențiunea esp'icativă din Constantinopol . . . 150
36.	1780	—————	— Hatihumaiumul către Domniî Moldovei și Valachiei. 156
37.	1783	Iunie	21. Tractatul de Comerciū din Constantinopole . . . 163
38.	"	Iulie	20. Proclamația Comitelui Petru Rumiantzov către locuitorii Moldovei și Valachiei 186
39.	"	Aprilie	8. Manifestul Impărătesei Rusiei Ecaterina II relativ la ocuparea Crimeei și Tartariei Cubanice . . . 189
40.	"	—————	- Senedul Inaltei Porți privitor la privilegiile Moldovei și Valachiei 192
41.	1784	—————	— Hatisheriful Sultannului Abdnl Hamid pentru Moldova și Valachia 195
42.	"	Ianuarie	8. Tractatul de pace și de amicie din Constantinopol . 209
43.	1785	Septembrie	7. Proclamația Impărătesei Ecaterina II 211
44.	1788	Februarie	17. Manifestul Impărătesei Ecaterina II către locuitorii Moldovei și Valachiei 217
45.	1792	Ianuarie	9 Tractatul de Pace de la Iași 219
46.	"	—————	— Fermanul Inaltei Porți către Domnul Moldovei . 225
47.	1793	Decembrie	23. Tractatul de alianță defensivă de la Constantinopole . 233
48.	1798	—————	— Fermanul Inaltei Porți către Domnul Moldovei . 237
49.	1799	—————	— Hatihumaiumul Sultanului către Domnul Moldovei . 239
50.	1800	Martie	21. Convențiunea pentru Republica celor Șapte Insule . 243
51.	1802	—————	— Fermanul de Domnie a Domnului Alexandru Moruz . 247
52.	"	—————	— Fermanul Inaltei Porți către Alexandru Moruz . 250
53.	"	—————	— Comandament Imperial privitor la Regulamentele vechi și noui ale Provinciilor Moldova și Valachia . 252
			Nota „remsă de Inalta Poartă Reprezentantului Rusiei 263
			Firmanul pentru Moldova (textul românesc) . . . 264
			Firmanul pentru Valachia (textul românesc) . . . 277
54.	1804	Innie	1. Hatisheriful Inaltei Porți venit după Arzul trimis de Boerî la Constantinopol 289
55.	1806	Decembrie	23. Manifestul Impăratului Rusiei Alexandru I citit în Divanele Moldovei și Valachiei 292
56.	1807	August	24. Tractatul de armistițiū de la Slobozia 293
57.	1812	Maiū	28 Tractatul de Pace de la Bucuresci 296
58.	1822	—————	— Firmanul Sultannului către Domnul Moldovei Ioan Sandu Sturdza 302
59.	"	Inlie	1. Firmanul de Domnie a lui Ioan Sandu Sturdza . 307

			pag.
61.	1826	Octombrie	7. Convențiunile de la Akerman :
			1. Convențiunea esplicativă a Tractatului de Pace de la București 310
			2. Actul Separat relativ la Principatele Moldova și Valachia 314
			3. Actul separat relativ la Serbia 317
60	1828	Aprilie	25. Proclamația Feldmareșalului Wittgenstein către locuitorii Moldovei și Valachiei 308
67.	1829	Iulie	29. Întâia Ședință a Comitetului special pentru prelucrarea Regulamentului Organic 340
62	"	Septembrie	14. Tractatul de Pace de la Adrianopole 318
63.	"	Septembrie	14. Actul Separat de la Adrianopole relativ la Principatele Moldova și Valachia 326
64.	"	Septembrie	14. Actul Separat de la Adrianopole relativ la îndemnisările de comerț și de rebel și la cvacuarea Principatelor 329
65.	1833	Iulie	8. Tractatul de la Unkiar-Iskelessi 333
	"	Iulie	8. Actul secret adițional la Tractatul de la Unkiar-Iskelessi 334
	"	Octombrie	— Nota reprezentantului Franței la St.-Petersburg 334
	"	Octombrie	— Nota Ministrului Afacerilor Străine al Rusiei 335
			Notițe asupra Tractatului de la Unkiar-Iskelessi 336
66.	1834	Ianuarie	29. Tractatul de la St.-Petersburg relativ la limitele asiatice, la Principatele Moldovei și Valachiei și la indemnitatea de rebel 336
68.	1836	Martie	27 Convențiunea de la Constantinopole relativă la plata indemnității de rebel și evacuarea Silistrei. 343
69.	1846	Aprilie	30. Tractatul de comerț de la Balta-Liman 345
70.	1848	Septembrie	25. Proclamația Comisarului Înaltei Porți Fuad-Effendi către locuitorii Valachiei 353
71.	"	Septembrie	27. Proclamația Generalului rusesc Liders către locuitorii Valahiei 356
72.	1849	Mai	1. Convențiunea de la Balta-Liman 357
73.	"	Mai	— Fermanul către Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghica, cuprinzător Convențiunei de Balta-Liman 360
74.	"	Mai	— Fermanul de Domnie al lui Grigorie Alexandru Ghica. 365
75.	"	Mai	— Fermanul de Domnie al lui Barbu Dimitrie Știrbeiu ca Domn al Valachiei 366
76.	1851	—	— Fermanul Sultanului către Domnul Moldovei Grigorie Alexandru Ghica. 367
77.	"	Ianuarie	22. Scrisoarea Vizirială către Grigorie Al. Ghica. 370

V.

Tractate și Acte dintre Puterile Europene relative la
Poarta Otomană și Principatele Române.

78.	1781	Maiū	21. Scrisoarea Impăratului Austriei Iosif II către Impărăteasa Rusiei Ecaterina II, fiind loc de Tractat secret. Viena	372
79.	„	Maiū	21. Scrisoarea Impăratului Iosef II către Impărăteasa Ecaterina II, fiind loc de Tractat secret. Viena .	375
80.	„	Maiū	24. Scrisoarea Impărătesei Ecaterina II către Impăratul Iosef II, fiind loc de Tractat secret Tsarskoeselo .	377
81.	„	Maiū	24. Scrisoarea Impărătesei Ecaterina II către Impăratul Iosef II, fiind loc de Tractat secret. Tsarskoeselo .	380
82.	1782	Septembrie	10. Scrisoarea Impărătesei Ecaterina II către Impăratul Iosif II. Tsarskoeselo	382
83.	„	Noembrie	12. Scrisoarea Impăratului Iosif II către Impărăteasa Ecaterina II. Viena	391
84.	1783	Ianuarie	4. Scrisoarea Impărătesei Ecaterina II către Impăratul Iosif II. San-Petersburg	394
85.	1789	Maiū	20. Scrisoarea Impăratului Iosef II către Impărăteasa Ecaterina II, fiind loc de Tractat secret. Viena .	398
86.	„	Maiū	30. Scrisoarea Impărătesei Ecaterina II către Impăratul Iosef II, fiind loc de Tractat secret. Tsarskoeselo .	399
87.	1841	Iulie	13. Convențiunea de la Londra dintre Anglia, Austria, Franca, Prusia, Rusia și Turcia privitoare la Bosfor și Dardanele	400

